

(Spiritury Pagus Malay)

-62836-

configurations

(مان المان) (مان المان)

تذكر شعراي كشير

وعله تنكوشعلى كشمير عداماح متبال)

—گردآورده— سيرصام الديي لاسشدى

بخش تجاد) (تَادَرَ تَا يُوسَفَّ)

EITTY OFLT

ئمداد : ۱۰۰۰ مژار

قيمت : - / ٢٥

متى ١٩٦٩ع

شاهنشاها ا

دایم شبت ، شگفته چو صبح امید باد هر روز بر تو ، نسخهٔ ایام عید باد

پیوسته ، گنج خانهٔ هفتم سپهر را گوهر فشان انا مل جودت ، کلید باد

همواره، از ترشح نیسان فتح تو گوش زمانه، مخزن در نوید باد

تا ، نام نصرت و ظفر ، اندر میان بود هر دم ترا بکف ، کل فتحی جدید باد

تا ، حرف استداد زمان ، بر زبان بود اندر زمانه ، صدت عصرت مدید باد

> دایم شگفته باد ترا ، گلستان عمر گبرگ هستی تو ، نبیند خزان عمر

كشمير ا

خوشا کشمیر! و وضع بی نظیرش
 که گردیده ازم ، فرمنان پندیرش

چه کشمیر؟ آب و رنگ روی گلشن
 نگه را ، از خیالش ، گل بدامن

چه کشمیر؟ آبروی باغ خوبی
 فدای هر نهالش ، صد چو طوبی

● زسین او ، کلی از گلشن هیش نسیمش ، خوشه چین خرمن عیش

نباشد هیچ شهری ، دل فروگیر
 بسان خطهٔ دلجوی کشمیر

کچا شہری بود ، با او ، برابر
 بلی ، کشمیر دارد رنگ دیگر

براه جستجو، چون دیده بازد
 صفاهان، خاک او را، سرمه سازد

پدانگونه ، سخن از فیض راند
 که شیراز ، آب می غانش رساند

چو مشک لالهٔ او ، بی سبب نیست
 به نیت گیرد ار آهو ، عجب نیست

● کشیده تا برخ گلگوند، از گل یک از عاشقانش گشته کابل

بدان سان ، ریشها در دل دواند
 که مصر ، او را عزیز خویش خواند
 حجازش قبله گاه خویش ، انگاشت

همانا گوشهٔ خاطر، باو داشت
خراسان را، شود زو کار مشکل
که از غیرت، دسادم سوزدش دل

چنان بگرفت از شرم ملاایت
 که شمرسبز، شد سرخ، از خجالت

● طراوت گشته دمساز هوایش
 عراق از نبغمه سنجان ثنایش
 ● ز خوبی ، روم او را رام گشته
 ازان چشم و چراغ شام گشته

مئير لاهوري

فهرست مطالب

1-71	•	سيد حسام الدين راشدي	حرف آخر	
14-15		) سید علیرضا نقوی	حرف آخر (ترجمه فارسي)	
10<9	(ز - قبل ۱۲۹۲ھ)	کشمیری	نادر، پندت شنکر ناته	-177
1049	(ز ـ قبل ۸۵۴ هـ)	کشمیری	نادري ۽ ملک الشعرا	-7 60
101.	(ز- ۵۲۰۱۸)	یگ کشمیری	نادم ، مولانا شهسوار ب	777-
1014	(2- 1214).	کشمیری	ناطق ۽ مولانا .	-114
1011	(ز- ۱۱۳۹)	کشمیری	نامجوء ميرزا	-Y Y A
1977	(5- 16114)	مشہدی (	باميء شاه قاسم	-7174
1044	(* 441 -3)	کشمیری (	ن امی ، مولانا	-40.
101.	(زـ ۱۶۹۸)	کشمیری (	تامی ، ملا تامی ثانی	-701
164+	(ز- ۱۱۹۸)	ین ثانی کشمیری (	نجم الدين، شاء محى الد	-747
1094	(زـ ۸۸۶ م)	کشمیری	ئجدى ٤	-105
7861	(ز ـ قبل ۱۲۹۳ م)	ان کشمیری	تحری ۽ خواجه احمه څ	-757
1090	(ز- ۱۲۱۱۹)	کشمیری	ندرت، عطاأته	-700
13.1	(زـ ۱۰۸۳)	كشميرى	نديم، ملاعد صالح	-767
17.5	(5 - 4 - 5)	ح تهائیسری (	نسبتى ، ملا شأه عد صالي	-76<
1719	(ز- ۱۱۲۸)	كشميرى	نصرت ،	-YAA .
177.	(ف - ١٠٢٤)	كشميرى	فمنت ۽ نمنت الله	-709
1771	(ز_ ۲۳۲۱۹)	کشمیری	نقاد، پندت جيگوپال	-474
1777	(in) > 1.14 (in)	کا چرو کشمیری	نکو، پندت بهوانی داس	177-
1777	(ف = ١٠٢٩)	خبوشاني	ئوعى ، مولانا عد رضا	-777
1771	(ز۔ ۱۰۲۸)	رام کشیری	واجد، پندت رای زنده	-7 77
1771	(ت - ۱۲۹۲ م)	چرو کشمیری (	وارسته ، پندت بیربل کا	-777

1484	(ف - ۱۲۸۵)	كشميرى	واصف ، مواوی سید حسین شاه	457-
1704	(قبل - ۱۲۹۳ م)	كشميرى	واصل ،	F # 7-
1707	(ف - ۱۲۰۷)	كشميرى	واصل ، مجد واصل خان	-774
1455	(ف - ۱۱۹۵)	بتالوى	واقف ، ئورالىين	A 7 7 4
1778	(ف - ۱۰۵۲)	بارخشى	والا ، أسلام خان	P779
1747	((ت - ۱۰۱۰)	اصفهاني	وقائی ،	-14.
7 > 7 1	(ف - ۱۰۰۲ م)	نيشاپوري	وقوعی ، عجد شریف	-741
17.4+	(ز - ۱۳۲۱م)	كشميرى	ولى ، ميرژا على قل خان	-747
178+	(ف، ۸۸۹ ه)	كشميرى	ویسی ، سید مجد امین بیهقی	-744
144+	(ت - ۱۱۲۱) .	كشميرى	هاشم ء	-749
174+	(ز _ قبل۱۲۹۳ه)	كشميرى	هاشم ، میر عد هاشم	-448
1541	(1140 - 3)	کشمیری	هما ، مولوی عطا اللہ	r>Y-
1741	(i - 77744)	كشمورى	هندوء پندت مكندرام	-744
1797	(ت = ۱۰۲۴)	کاشی آ	يحيىل ، مير يحيىل	-7<1
14.1	(د - ۲۰۰۱)	کشمیری	يعقوب، ملا يعقوب	-749
1<+9	(ز - ۱۹۹۹ م)	كشميرى	پ رسف ، خان بن علی خان چک	-YA*
1477	(ف _قبل ۱۰۸۳هـ)	كشميرى	يوسف ۽ درويش يوسف	-Y A 1
1273	(i - 17114)	كشميرى	يوسف ، عجد يوسف	-Y A Y-
. •	•			
		تكمله		
1<14	. (	هروی	آنی ،	-444
1219	(ف حقبل ۱۰۸۳هـ)	قهپایه	ابوالبقا ، ميرزا	-Y A 7'
1<1"	(ف - ۱۱۱۱۹)	ماژندانی	أشرف ، ملا سميد	-115
	•			

عظیم آبادی (ز - ۱۱۹۴) ۱۲۸۸

120Y

1 < 5 7

شیرازی (ف – ۱۰۹۱ه)

شیرازی (ز - ۱۰۹۸)

٢٨٦ - أمين، خواجه امين الدين

۲۸۷- الاهي، حكيم صدرالدين

۲۸۸ باقر ، ملا باقر

1<00	(¿ - 7.714)	کشمیری	بدر، پندت بلبدر جيودر	P 1.7—
1<00	(قبل ۱۱۱۶)	-رد- اصفهائی	بیان ، آقا سهدی	-14.
1<01	(ز - ۱۱۸۳ م)	خراسانی	تسلیم ، شاه رضا	
1<01	(ف- ۱۱۱۲ه)	شهزستانی	تشها ، عبداللطيف خان	-441
1<09	(ف مقبل ۱۲۲۱ه)	سبور-د. عی کشمیری		-191
1<09	(ت - ۱۱۸۲)		ثاقب ، رحمت خان	-444
	•	کشمیری	شايق ۽ عبدالوهاب	-Y97
1<77	(: - ١١١٨هـ)	سپزواری	طالع ، میر عبدالعلی	-190
1<70	رز - ۱۲۲۱ه)	شاهجهانآبادي	غربيب ، شيخ نصيرالدين احمه	-197
1<70	(ز ۔قبل۱۱۱هـ)	ن دشتكى	منصور، (فكرت) ميز غياث إله ي	-494
1471	(ف - ۱۰۰۴ه)	تو يسركاني	ملکی ،	~ Y 9 A
41>1	(ف مقبل۱۲۲۱هـ)	کشمیری	محشر، میرزا علی نقی	-199
1474	(i = PYY14.)	كشميرى	مهجور ، حافظ سیف الله	-۲ • •
		تعليقات	;	
1444	(ن- ۱۰۸۱)	ان	آشنا ، میرزا مجد طاهر عنایت خا	_4
1<<	(ف = ۱۰۹۹)	ماژندانی	آشوب ، ملا څد حسين	-Λ
1449	(ن- ۱۱۰۲۳)		احسن ، ظفر خان	-1 •
181.	(ت- ۱۲۰۱)	کشمیری	ترفيق ، ملا مجد ترفيق لاله جو	-4.7
1411	(ت = ١٠٢٤)	تبر يزي	رئىتى ،	-4 4
1411	(i - 17714)	كشميرى	زېرک ، گوېندرام	-9.9
TATE	(*11<0 - j)	كشميرى	سامی ، میرزا جان بیگ	-t • r
1417	(ف - ۱۰۸۱)	اصقيائي	صائب ، ميرزا محمه على	-177
1414	(ف- ۱۱۳۲ه)	کاشانی	طاهر ، (علوی) میر طاهر علوی	-171
1414	(نـ - ۱۰۰۴ه)	تويسركاني	ملکی ، بیگ	P P 7-

کشمیر در شعر فارسی

۱ اشعار متقرق: دقیقی، عباره مروزی، فرخی سیستانی، عنصری، منوچهری
 دامغانی ، قطران تبریزی ، بهرامی سرخی، مسمود سعه سلبان ، امیر

مهزی ، همه بخارای ، اثیرالدین اخسیکتی ، ظهیر قاریابی ، اثوری ابیوردی ، فلکی شروانی ، ضیائی هروی ، شمس طبسی ، شیخ سهروردی ، شیخ سعدی ، اوحدی مرافی ، خواجوی کرمانی ، مطهر کره ، حافظ شیرازی ، خواجه گیسو دراز ، شرف الدین علی یزدی ، مولانا جامی ، فغانی شیرازی ، فخری هروی ، صرفی کشمیری ، عصن تأثیر ، زلالی خوانساری ، فادم گیلانی ، ظهوری ترشیزی ، فظیری فیشاپوری ، جلال اسیر ، طالب آمل ، سکیم شفای ، رفعتی تبریزی ، فوتی یزدی ، حاذت گیلانی ، عاقل خان رازی ، ناصر علی مرهندی ، فامعلوم ، غیاثای اصفهانی ، نعمت خان عالی ، منشی طازی الدین فیروز جنگ ، سرخوش ، بیدل ، قبول ، غنیمت کنجاهی ، فاقل لاهوری ، قانع تتوی ، خوشدل ، مجرم کشمیری ، بهار کشمیری ، فارن ، کشمیری ، بهار کشمیری ، خازن ، کنهیا لال هندی ، سعد کشمیری ، راجکول کشمیری ، یکتا کشمیری ، نامعلوم .

1448	کشبیری ، نامعلوم .	
1 8 4 4	۲- مثنوی محمود و ایاز : زلالی	
1 8 7 9	۳- شهر آشو <i>ب کشمی</i> ر: راضی	
177	سمد غزلیات و قصائد : طالب آملی	
	۵- کشمیر : ملا شاه بدخشی ، محسن فعانی ، مشتاق کشمیری ، آزاد	
1140	کشمیری ، خوشدل کشمیری ، مجرم کشمیری ، شبل نمیانی	
**	تنمة تكمله	
1 1 1 4	ابوالقاسم، قاضی کشمیری (مهد شاهجمهان)	-4-1
"	احمد، ووبی ملا کشمیزی (عمه زین المابدین)	-r • r
,,	امان الله ، خواجه کشمیری (؟)	-4.4
23	آذری، کشمیری (ز ستبل۱۳۰۰ه)	-r • r
1 ۸ ۸ ۸	بختور ۱ مصطفی خان کشمیری (ف ـ ۱۲۲۱ ۵)	-4 • 9
"	بدیمی ، کشمیری (مهد شاهجهان)	F • 7-
1 1 1 1	ينده ۽ عصام الدين کشميري (ز ـ ١٩٩٥)	-4 + 4

29	(:- ?)	كشميرى	بهاؤالدين ، محواجه	-Y + A	-
,,	(" ")	كشميرى	بينش ۽ ملا بينش	-4-4	
33	('' '')	كشميرى	ثابت ، ملا ثابت		
111-	(عهد زين العابدين)	كشميرى	جميل ، ملا	-711	-
23	(e 1.714)	کشمیری	حاجبي ۽ نختار شاہ اشائي	-717	
1841	(; - ;)	كشميرى	حبيب الله دار ملا	-717	
7 7	(e - APPPA)	کشمیری	حبيب الله ، دلو	-Y 1 Y	
,,	(e- 11714)	ں کشمیری	حسن ، پیر غلام حسن کھویہام	-410	
1841	(:- ?)	کشمیری	حسن ، خواجه زهگیر	-411	
22	(,, ,,)	كشميرى	حسن ، ملا حسن	-414	
77	(عمد زين العابدين)	غزنوى	حسین ، مولانا	-ria	
,,	(e- YATIA)	كشميري	حيا ۽ جد يحيل	-1"19	
1844	(قبل = ١٣٠٠)	کشمیری	حیدر ، حاجی حیدر جدی بلی	-77.7 +	
2 2	(عبه اکبری)		حيرتي ، عد تقى الدين	-411	
29	(ز ۱۱۲۴ م)	كشميرى	دائا، عداسين	-411	
,,	(:- ?)	کشمیری	ديراني ۽ خواجه نورانه		•
1845	(قبل ـ ۱۳۰۰)	كشميرى	رحبت الله ، حكيم		
,,	(زے ۱۱۲۸)	كشميرى	رضا، عدرضا		
2.2	(ATTAK)	کشمیری	رضا ، عد رضا کنت		
"	(ز ـ سکه جیون)	كشيرى	رفیع ، ملا مجد مانتجی		
1116	(¿- ۸7114)	کشمیری	رنیق ، عد اکبر		
• •	(د- ؟)	كشميرى	روشنی ۶		
9 7	(ز ـ قیل ۱۳۰۰ ( )	کشمیری		-77.	
1881	(و ۱۲۹۸)	کشمیری			
1144	(ز - ۱۱۲۸)	کشمیری	شگرن ، اسدالله		
27	(و- ۱۲۸۸)	-	شيوا ، حافظ غلام رسول		

-464	ماقل ۽ عجد عاقل	کشمیری	" (; -j)	15
	عبدالغفور ۽ خواجه	کشمیری		1848
	میدالغثی عملا	کشمیری	(و ۱۱۹۳)	
	عبيد، ملا عبيدالله	کشمیری	22 (A177A -3)	,,
	عشقي ۽	كشميرى		1744
	علی ، ملا	شیرازی	(عمد رين العابدين) عمد عمد (	2 2.
- 44.	منایت ، میر منایت اللہ کنت	كشبيرى	22 (ALIA4 mg)	99.
-441	فاخر ،	كشميرى	(ز- ۱۹۰۵ (ز- ۱۹۰۵)	15
-4 ° 4	فاروق ۽ مجد فاروق	كشميرى	(ز -قیل۱۲۱۱ه) ۱۹۰۱	11.1
-444	فاروق ، پد فاروق	كشميري	?? (e= 6+7f4)	,,
-r r r	فانی ، ملا میرک	كشميرى	22 (*1114 -)	9.5"
-449	فايق ،	كشميرى	(زـ ۸>۰۱۸)	,,
797	فایق ، ملا فایق	کشمیری ٔ	ا (الرائية المالا) ا	,,
-46<	فرحت ، شرف ا لدين خان	كشميرى	(عمهد شیر جنگ) ۱۹۰۲	14.7
- Y Y A	قصيح ۽ عهد شاه	كشميرى	(ن - ۱۳۰۰ (ن - ۱۳۰۰)	,,
- 444	قصیحی ، ملا	كشميرى	(عمه زين العابدين)	,,
-40 •	قلندر ، بیگ	کشمیری	(ترن دوازدهم) ۲۰	,,,
167-	كاظم ، بابا بهد كاظم	كشميرى	(۲۸۲۱*)	,,
	كاظم ، مجد كاظم	كشميرى	(قرن دوازدهم) ۹۰۳	11.1
	کبیری ،	ده باشی	(قرن دوازدهم) د:	:,
	كرم الله ، بابا	كشميرى	» (A119A -s)	,,
-499	گلشنی ،	شیرازی	(نـ ؟)	. , ,
167-	مجد رومی ملا	کشمیری	(عهد زين المايدين)	"
	محوی ، عهد اکبر	کشمیری	(i- 1114)	14.7
	ملیحی ، ملا		(علمه زين العابدين)	
-709	منطقی ، سید محمد	كشميرى	) ( )	77

		4		
	(	مشهدى	مېرى تا	-7,7+
	(عمه على شاه چک)	كشميرى	مبهری ، ملا مبهری	177-
	(; -;)	كشميرى	مهريژ ه	-47Y
	(ئ- ؟)	بخارى	میرزا ہیگ	-٣٦٣
	(قرن دوازدهم)	كشميرى	تحوى، اسدالله راجه	-777
	(عمهد زين العابدين)	كشميرى	قادیمی ء ملا	4774
	(,, ,,)	كشميرى	ئورالدىن ، ملا	-777
	(عہد سکھ جیون)	كشميرى	نرید ، رحمت الله باندی	-41<
	(¿= ۸7184)	کشمیری	_	
	(قرن سيزدهم)	کشمیری	وفا ، خواجه محمد شاه	-479
	(ز - ۱۱۲۲ م)	كشميرى		
	(ز ۔قبل ۱۳۰۰ه)	كشميرى	هبت ۽ عيدالوهاب	-4<1
	(ز يقيل۱۳۰۰)	کشمیری	ياسين خان	-7<7
	(ز ـقبل۱۳۰۰)	کشمیری	یوسف ، ملا یوشف	-4<4
			۱) قبرس <i>ت</i> مصادر	
	كشمير	كره راجع بآ	 ۲) فمهرست کتب تاریخ و تذ ً 	
			س) عنکس	
	Ars Orientalis 19	957	ظفر خان با شعرا	-1
	Ars Orientalis 19	957	شعراً در حضور ظفر خان	-4
	Ars Orientalis 1	957	ظفر خان با شعرا	-٣
	Ars Orientalis 1	957	ظفر خان با شعرا	-4
	Ars Orientalis 1	957	مثنوى ظفر خان	-۵
	صوفي		آرامگاه مجد اعظم دیده ر _م ی مورخ	7-
بر	. فارسی گویان کشمی		نمونه خط اكمل بدخشي	-4
	, ,	بدخشي	كتيبة سردر آرامگاه خواجه اكمل	-A
	, ,		تمونة خط توفيق لاله جو	-4

منارة جامع مسجد Ancient Manuments R. C. Kak	-11
مسجد جامع Indian Architecture Percy Brown	-1 T
Ancient Manuments R. C. Kak	-14
چامع مسجه	-18
بيام مسجد Indian Architecture Percy Brown	-10
جامع مسجد Shadows Form India By Cameran	F 1-
آرامگاه خواجه حبیب الله حبی فارسی گویان کشمیر	-14
شبیهه ملا شاه بدخشی از مرقع گلشن	-1 A
ملا شاه و میان میر	-19
Ancient Manuments R. C. Kak	-Y •
دروازه قديمي كوچهٔ ملا شاه بدخشي در لاهور حسام الدين	-41
مقبرة ملا شاه يدخشي لاهور و	-77
کار گیچ بری برز دیوار مقبرهٔ ملا شاه در لاهور ۲۶	- 7 7
قبر ملا شاه پدخشی در لاهور ۲۶	-Y f
آرامگاه مچد امین ویسی قارسی گویان کشمیر	-75
نمونه خط و شبیهه څد حسین زرین قلم کشمیری دکتور عبدالله چنتائی	-77
نمونه خط نورالدین واقف بتالوی پنجابی اکادمی	-74
فمارس	
نهرست نامهای کسان	-1
نمرست نامهای جغراقی	- Y
نهرست نامهای کتب *	-T
حرف آغاز ، ترجمة فارسی گذارشات بر تذکره مچد اصلح و سه مجلد	٠ - ٣
تذكره شمراى كشمير تاليف حسام الدين ١٠٠	

حرف آخر ا

عـرفی! بـغیر شـعـلهٔ داغ چـگـر، نبـود شمعی که ما، بـه گوشهٔ کاشانه سوختیم

کشمیر کے فارسی شعرا سے متعلق مواد اکٹھا کرنے کا کام ، میں نے ویسے تو ستمبر (۱۹۶۱ء) سے شروع کررکھا تھا ، لیکن اس سلسلے کی پہلی کتاب ۔ تذکرۂ مجد اصلح ۔ پر تصحیح اور تحشیه کی باقاعدہ ابتدا افروری (۱۹۹۷ء) سے کی ، اور تہام علمی اور غیر علمی مراحل سے گذارکر یہ تذکرہ ۲۱ اکتوبر ۱۹۲۰ء کو پورے (۲۵۰۰) دن میس (۲۹۲) صفحات پر شایع کردیا . چونکه یہ کتاب شاہ ایران کی تاج پوشی کے موقع پر شایع کی جانی تبھی ، اس لیے سبک خرامی کو خیر باد کہکر تندروی سے بھی کچھ زیادہ کام لینا پڑا . رات دن ایک کیا جب کمیں یہ کتاب اتنی جلد شایع کی جاسکی ،

* * * *

مطالعہ کے دوران میں ، میں نے دیکھا کہ بہت سے شعرا ابھی باقی ھیں چو اس تذکرے میں نہیں آئے ھیں خیال کیا که ضمیمه کے طور پر ایک جلد میں ان کو بھی مرتب کرکے اسی موقع پر شایع کردوں ، چونکه یه ضمیمه بھی تیزی کے ساتھ شایع کرنا تھا ، اس لیے اس کو بھی مرتب اور ساتھ ھی چھاپنا شروع کردیا ، کام اندازے سے زیادہ نکلا ، لہذا (۱۷) گھنٹے روزانه کے

حساب سے کام کا آغاز کیا اور بجاے ایک جلد کے میں نے تین جلدیں مندرجۂ ذیل تاریخوں میں شایع کردیں :

 چلد اول
 ۲۸ اکتوبـر ۱۹۹۷ع

 چلد دوم
 ۳۱ چنـوری ۱۹۳۸ع

 چلد سوم
 ۳۱ مسارچ ۱۹۳۸ع

ان ٹین جلدوں کے انـدر پھر بھی (ن) سے (ی) تـک کے مـواد کو سمیٹ نـه سکا، اور بڑی خستگی کی حالت میں مجبور ہوکر، میں ایـران چلا گیا ـ

* * *

ایران سے تازہ دم ہوکر جب میں واپس پہنچا ، تو پہلے ایک اور علمی قرض ادا کرنا پڑا ، جو دس برس سے نه فقط میرے دل و دماغ پر بوجھ سا بنا ہوا تھا، بلکه اسکی وجھ سے اتنے برسوں ضمیر زیر بار رہا اور داغدار بھی! یہ ۔ فخری ہروی ۔ کے دو تذکرے تھے ۔ روضة السلاطین ۔ اور ۔ جواہر العجائب ۔ .

خدا کے فضل و کرم سے چند ماہ کے اندر رات دن ایک کر کے اس فرض اور قرض سے نجات پائی اور سبکدوشی حاصل کرلی : لیکن اس عرضه کے اندر ۔ تذکرۂ شعرای کشمیر ۔ کی چوتھی جلد سے غافل نہیں رہا ، کام برابر کرتا رہا اور اس کے سر تار کو بھی مسلسل چھیڑے رکھا : چنانچہ آج پونے تین برس کے بعد اس مہم کو انجام تک پہنچا کر ، میں بارگاہ ایزدی میں سیاس گذاری کے لیے سر بسجود ہون :

*

ویسے بھی انسان آغاز کار تو کر دیتا ہے ، لیکن انجام کا یقین اس غریب کے نبه بس میں ہوتا ہے اور نبه اسے اس کا یقین ہوتا ہے که وہی انجام تک بھی پہنچا سکیگا . یه بات محض خدا کے لطف و کرم پر منحصر ہے ، اور وہی بہتر جانبتا ہے کبه شروع کردہ عمل ، انجام پذیر ہوتا ہے یا نہیں ، اور انگر اختتام پذیر ہوتا ہے تبو اس کا انجام کس کے مقدر میں ہے وار کس کے ماتھ سے ہوتا ہے .

میری حالت بھی کچھ اسی طرح کی تھی ، جس روز میں نے پہلے پہلے ہل اس وادی میں قدم رکھا تو میرے سامنے یه وادی میں خدم سے کم نه تھی! نه کبھی اس کو دیکھا تھا، اور نه جس موضوع کا آغاز کر بیٹھا تھا اس کے طول و عرض ھی کے متعلق کچھ معلوم تھا! حیرت اور چیسے جیسے کام آگے بڑھتا گیا ویسے ویسے دل بیٹھا جاتا تھا، حیرت اور مسراسیمگی، تحیر اور دلگرفتگی، امید اور نا امیدی کا عالم پورے عرصے طاری رھا: ویسے بھی کسی کو کیا خبر که عمر کا قافیله کے اور کہان ساتھ چھوڑدیتا ہے؟ لیکن جو بیچارہ پہلے ھی 'بیہاری ' دل ' میں گرفتار ھو، اس کو تو ھر آن اجل کے چو بداروں کی ' گرمی ' رفتار ' سوخت پہنچاتی رھتی ہے ، خو ھر آن اجل کے چو بداروں کی ' گرمی ' رفتار ' سوخت پہنچاتی رھتی ہے ،

رجب که جلد ختم هو جاتی تهی تو یکبارگی تهوڑی دیر کے لیے سکون تو آجاتا تها، لیکن انسان کمزور اور اس پرغضب یه که حریص بهی هے، اسی آن بقیه کام کے آغاز اور انجام کی هوس چٹکیاں لینے لگتی تهی، چنانچه پهر سے دوسری جلد کا آغاز کردیتا تها، لیکن باور فرمائیے که یه پورا عرضه اسی شش و پنج اوربیم و رجا کی حالت میں گذرا که آیا شروع کرده جلد پوری هو بهی سکیگی نامہیں ؟ غرض که میں نے ان چند سالوں کے شب و روز، اسی تذبذب،

کشمکش اور ایسی غیر یقینی حالت میں بسر کیے ہیں :

* * *

ویسے تو ۔ یہ پورے رات دن ۔ سروکار قلم اور کتاب سے رہا ، چو نہایت خوشگوار اور بظاہر بیحد خوش نیا کام ہے ، لیکن سچ پوچھیے تو بڑے کرب آور اذیت میں یہ طول طویل عرصه گذارنا پڑا ، ان ایام کی تلخی اور سوزش نقط وہی حضرات جان سکتے ہیں ، جو کبھی خود ایسی حالت سے دچار رہے ہیں یعنی ۔ کام بڑا وقت کم اور مکمل کرنے کی هوس، اس پر غضب یه که زیادتی کارکی وجه سے دل کا مرض عود کر آنے کو ہر آن خطرہ! ۔ فقط میرے ان دوستوں کو میری اس کیفیت کا علم ہے چنہوں نے یه ڈھائی پونے تین برس مجھے کام کرنے دیکھا ہے :

از ورطهٔ ما، خبر نـدارد آسوده دلے، که بر کنار است

* * *

بہر حال اس طرح کی صورت حال میں، میں نے یہ سال بنا کر، جس کام کو آج تکمیل تک پہنچایا ہے، اس کے سرمایۂ علمی کی مقدار از روی 'بہسی کھاتہ' کچھ اس طرح ہوتی ہے:

> ۱) صفحات (۲،۵۹۰ ۲) شعرا (۲

۱- ۱) تذکره مجد اصلح ۲) تذکره حسام الدین اول تا چهارم ۲۵۸/۳۵۳ ۳) اشعارکی مجموعی تعداد ۲۹،۳۲۲ ا

کچھ اور تفصیل عرض کردوں تو پھر یه اعداد بھی ضرور ذھن نشین فرمانے چاھئیں:

- ۲) پانچ سؤ (۵۰۰) سے زیادہ کتابوں کی ورق گردانی کرنی پڑی ہے: ۲
   ۵) دو ہزار پانچ سو نؤے (۲،۵۹۰) صفحات کے اس سرمایہ کو اکٹھا کرنے کے لئے مجھے کم و بیش دس(۱۰،۰۰۰) ہزار، صفحات (الف) تا (ی) پڑھنے پڑے ہیں. ۳
  - ٦) چهپائی کی نگرانی میں نے خود کی ہے ، اور
- کا تمام جلدوں کے پروف دو بار ذاتی طور پر مجھرے پڑھنے پڑے ہیں،
   جن کے صفحات کی مجموعی تعداد (۵،۱۸۰) ہوتی ہے.

* * *

حضرت علامه مولانا عبدالعزیز المیمنی کو ایک مرتبه یه ضرورت پیش آئی که اپنی قوم کے چند افراد کو یه جتائیں اور بتائیں که اپنے آبائی پیشے کو چهوڑ کر، انہوں نے عمر بھر کیا کام کیا ؟ ایسے حضرات کو یه بتانا تو مشکل بھی اور لاحاصل بھی تھا که: کیا کیا نادر کتابیں انہوں نے یادگار چھوڑی ہیں! اور وہ کتابیں ایسی ہیں اور ویسی ہیں! لہذا مولانا

۱_ عد اصلح ۲۹۲۹ می راقم کا جمع کرده تذکره: جلد اول ۲۹۵۹ . جلد دوم ۲۹۱۹ . جلد سوم ۵۵۵۱ . جلد چهارم ۲۵۵۲ .

۲۰ جسن میں سے ۲۰۲ ایسی کتابسوں کی فہرست آخر میں دے دی ہے جسو صحبیح معنوں میس کار آمد ہوئیں . مواد ملنے کی امید پر مزید تعین سو کے قریب مخطوطے اور مطبوعت کتابیں نظر سے گذریں .

۲۵ عطی اور پرانی کتابوں میں اشخاص اور اماکن کی انڈکس نے ہونے کی وجھ سے یہ اذبت اٹھانی پڑی .

نے صورت حال کو پیش نظر رکھتے ہوئے ، اپنی تہام کتابیں یکجا کیں اور دونوں ہاتھوں میں آٹھا کر ان کے ہاتھ میں تھاتے ہوئے فرمایا کہ : ذرا دیکھیے ان کا وزن کتنا ہے! ۱

میں نے مندرجۂ بالا اعداد و شیار ، نہ قارئین حضرات کو مرعوب کرنے کے لیے لکھے ہیں ، اور نہ تعلی یا کسی داد خواہی کی خاطر عرض کیے ہیں ! بلکہ اعداد و شیار کی صورت میں امر واقعہ کو عرض کرنے کی ضرورت اس لیے پیش آئی ہے کہ ، کچھ اسی قسم کی صورت حال میسرے در پیش بھی رہی ہے!

ز گلفروش نـه نالم ، کز اهـل بازار است تپاک گرمی رفتـار بـاغبانـم ، سـوخت

* * *

میں نے پونے تین سال کے اندر لاله زار کشمیر کے گوشے گوشے میں

۔ روحانی سفر ۔ کیا ہے ، باغ و راغ دیکھے ہیں ، سبزہ دیکھا ہے ، سبزہ

زار دیکھے ہیں ، کوہساروں کی بلندیوں اور پستیوں پر نگادیں ڈالی ہیں ،

وادی کے تہام نشیب و فراز کو ناپا ہے ، دشت و دمن کی پیمائش کی ہے ،

خشک و تر سے گذرا ہوں ، اس جنت ارضی کی ہر روش پر چلا ہوں ،

هر گوشے میں گیا ہوں ، اور چمن زاروں میں پہنچ کر ہر کیاری اور ٹہنی سے

پھول اور پتے توڑے ہیں! ۔ تب کہیں جا کر میں نے یہ گلدسته آپ کے لئے آراسته
کیا ہے ا اس میں نہ فقط پھولوں کی سرخی ہے ، بلکه میرے اپنے دل کی

۱- یه روایت مشترکه درست مرحوم قاضی اختر میان جوناگزهی بیان فرماتے تھے۔ اس دن وہ خود
 بھی حضرت مولانا کے مکان پر تشریف فرما تھے .

سرخی بھی آپ شامل پائینگئے . اور پھولوں کے دامن میں جو کانٹے پنہان تھے ، ان کی خراشوں کا رنگ بھی اہل نظر جا بجا اس میں دیکھنگے : آغشتہ ایم ، ہر سر خاری ، به خون دل

ا غشته ایم، هر سر خاری، به خون دل قانون باغبانی صحرا، نوشته ایسم

* * * *

بہرحال، خدا کا شکر سے که مرحله طے هوا، منزل تمام هوئی، اور سفر جو میں نے پونے تین سال پیشتر شروع کیا تھا، برا یا بھلا جیسا کچھ بھی هوا اور جس طرح بن پڑا، آج طے کر لیا . باری تعالیٰ کا لاکھ لاکھ احسان ہے که یه کام اپنے اس ضعیف بندے سے سر انجام کرایا، جو اس قابل کبھی بھی نہیں تھا .

گر نه آوازهٔ عدلت شدی، آهنگ حدی ناقهٔ من ، ز ره سعی ، نه گردیدی باز

* * * *

تذكرے كى يه آخرى جلد (ن) سے شروع هوكر (ى) پر ختم هوتى هے ، اور اس ميں (١٢٩) شعرا كا حال موجود هے . ويسے تو هر شاعر نيا دكھائى دے رها هے ، ليكن خاص طور پـر چند شعـرا كے سلسلے ميں ايسا مواد جمع كيا گيا هے جـو اس سے پہلے عام طور پر نظروں سے اوچهل رها هے : مثلاً :

- ۱) واقف بٹالوی
- ۲) نوعی خبوشانی

- ٣) عطاء الله ندرت
- ۲) نسبتی تهانیسری
- ۵) يحييل كاشي وغيره :

آخر میں ۔ تکملہ ۔ اور ایک ۔ تتمۃ التکملہ ۱ ۔ بھی دے دیا ہے ہ ہرچند میں نے بڑی کوشش کی ہے کہ کشمیر کے سارے شعرا کو یکجا کروں ، لیکن یہ میرے ایک کے بس کی بات نہیں تھی ، میرے اپنے اندازے کے مطابق ابھی سو ایک شعرا ضرور ایسے نکل آئینگے جو شامل ہونے سے وہ گئے ہیں .

تعلیقات میں مجد طاہر آشنا کے ۔۔ قرنیہ ۔۔ سے کشمیر کے متعلق اس کی اور اپنی چشمدید اطلاعات یکجا کرکے دے دیے ہیں ، اور یه مواد تمدنی اور جغرافیائی حالات نیز باغات کے سلسلے میں بہت اہم اور قیمتی ہے . شیخ علی حزین نے اہل کشمیر کی هجو لکھی تھی ، جو مطبوعه دیوان یا تذکروں میں کامل نہیں ملتی ، اس کو ایک خطی دیاوان کی مدد سے ، میں نے مکمل کردیا (ص۱۸۱۱) ہے . ۲

آخر میں عنوان کے شمیر در شعر فارسی کے تحت چوتھی صدی هجری سے چودھویں صدی تک کے کہے ہوئے وہ اشعار سمیٹ لیے ہیں، چن میں لفظ کے دوسرے حصے میں زلائی چن میں لفظ کے دوسرے حصے میں زلائی

۱- تاریخ حسن تکمیل کے مرحلہ پر ملی، اسلئے اس میں جو زائد شعرا ملے وہ _ قتمة التکمله _ کے تحت دے دئے. تاریخ حسن کے سلمله میں، میں اپنے محترم شفیق دوست جناب پروفیسر شیخ عبدالرشید کا شکر گذار ہوں جنہوں نے اپنے کام کو پس پشت ڈالکر _ تاریخ حسن _ مهینوں تک کے لئے میرے سپرد کردی .

۲- نسخه ملک جناب مسلم ضیائی.

کی مثنوی ۔ محمود و ایاز ۔ سے کشمیر کا حصہ نقل کردیا ہے ، فصاحت محان واضی کا ۔ شہر آشوب ۔ ابھی تک نایاب اور غیر مطبوعہ تھا، اس کو پہلی مرتبہ چھایا ہے ۱.

اسی طرح تیسرے حصے میں کشمیر سے متعلق طالب آملی کے وہ تہام قصائد ، قطعے اور غزلیں دے دی ہیں جو آج تک کاملاً کہیں شایع نہیں ہوئیں . ۲

آخری حصے میں حضرت ملا شاہ بدخشی سے لیکر حضرت مولانا شبلی تک نے، کشمیر کے سلسلے میں جو کچھ لکھا ہے، اس کو بھی یکجا کردیا ہے .

بہر حال مجھ سے جننا کچھ بن پڑا ہے، میں نے کوشش کی ہے که کشمیر پر فارسی نظم میں جو کچھ کہا گیا ہے، وہ اس نذکرے کے دامن میں بھردوں، لیکن ظاہر ہے که بہت سے خطی دواوین پر دسترس نه هونے کی وجه سے، مہیا کردہ اس ذخیرے کو ابھی کامل نہیں سمجھا جاسکتا: لیکن پھر بھی:

آب در یا را اگر، نتوان کشید هم بقدر عاقیت ، باید چشید

* * *

مجھے خیال تھا کہ آخر میں کشمیر کے متعلق ایسک تاریخی جدول

۱- تاریخ اعظمی میں یه واقعه اور اس شهر آشوب کے چند شعر آئے هین . رک : ۲۳۲-۲۳۳.
 ۲- اس دوران میں آقای طاهری شهاب نے پورا دیوان شایع کردیا، جس سے وہ ذخیرہ مل گیا، جو کشمیر سے متعلق ہے .

٣۔ ملا شاہ اور دیگر شعرا کے پورے دیوان نہ مل سکے اسلتے یہ ذخیرہ مکمل نه سمجهنا چاہئے.

(Chronology) دے دون جو اہم تاریخی ، سیاسی ، تمدنی ، علمی اور ادبی واقعات ہو جاوی ہو ، لیکن افسوس ہے کہ سنین کے تعین کرنے میں اتنی مشکلیں در پیش آئین که میں نے اس کو مجبوراً 'بوقت دگر' پر اٹھا رکھا ۱، یہاں فقط ان کتابوں کی ایک فہرست تاریخی ترتیب سے شامل کردی ہے ، جو کشمیر میں یا کشمیر سے متعلق لکھی گئی ہیں . یه فہرست کشمیر کی مذہبی ، سیاسی اور ادبی تاریخ پر کام کرنے والوں کے کام آئے گئی .

* * *

کشمیر کا معاملہ _ جہاں تک اس پر لکھنے کا سوال ہے _ ابھی تک افتادہ ہے . کوئی کتاب ایسی میرے نظر سے نہیں گذری جو کسی بھی موضوع پسر مستند اور ساتھ ہی جامع اور نسلی بخش ہو. بہر حال مندرجه ذیل چند موضوعات تو ایسے ہیں که اهل دانش کو ان پر علحدہ علمدہ جلدیں لکھنے کی نه فقط ضرورت بلکه شدید ضرورت ہے :

- ۱) مستند سیاسی تاریخ
- ۲) علما اور صوفیا کی تاریخ
- ٣) خطاطوں اور جلد سازوں کا تذکرہ

ا- میرے عزیز دوست جنساب عبدالرحین صاحب استاد شعبه تساریخ دانشگاه کسراچی نے بڑی محنت سے یه جدول رقب کر کے دی تھی ، اور میں انسکا بے انتہا بمنون احسان هوں ، لیکن اس میں تصحیح اور بہت سے اضافوں کی ضرورت تھی ، اور وقت نہیں تھا که میں اس پر نظر ثانی کروں . انشاء الله اگر زندگی اور زمانے نے مہلت اور موقع دیا تو اس جدول کو ایک علحدہ رساله کی صورت میں شایع کرونگا .

٣) آرك ، آركيشكچر اور ديگر فنوں لطيفه كي ناريخ

کشمیر کی خطاطی اور جلد سازی کے نمونے اور شہ پارے میس نے یوزپ ، وسط ایشیا اور ایران کے بہت سے کتب خانوں میں دیکھیے ہیں ، بعن کو زمانے کی تیز اور تند ہوائیں ادھر ادھر اڑا لے گئی ہیں! ظاہر ہے کہ یه بکھرے ہوئے پھول اور پتیاں تہام کی تمام اس باغ کی ملک ہیں ، اور ان سب کو ہمیں از سر نو یکجا کر کے دوبارہ اس ویران اور خوزان رسیدہ گلشن کی چمن بندی کرنی ہے، اور ایک مرتبه پھر اس باغ میں بہار لاتی ہے،

مشکین غزالمها ، که نه بینی بهیچ دشت در مرغزار های ختاء و ختن بسیست

* * *

اب یه کام ختم هو رها هے ، میرا یه اخلاق فریضه هے که میں اپنے ان تیام دوستوں اور ساتھیوں کا دوبارہ شکریه ادا کر کے ان سے رخصت حاصل کرلوں، جو اس عرصے میں کسی نه کسی صورت سے، میرے شریک حال رہے هیں :

حکومت باکستان کے وزیر معارف اور وزارت تعلیمات کے سکریٹری چناب قدرت اللہ شہاب کا بجو اہل علم کے قدر دان، سر پرست اور خود بھی صاحب علم اور قلم ہیں ۔ خاص طور پر شکریه ادا کرتا ہوں، جنہوں نے کام کی اہمیت سے انکار نه کرتے ہوئے، اس تذکرے کی چؤتھی جلد چھاپنے کی اجازت، بڑی کشادہ دلی سے مرحمت فرمائی ،

اقبال اکادمی کا بھی میں سپاس گذار ہوں که افسلاس اور بے مایگی کے باوجود، اس نے بہت ہی غیر مناسب ماحول اور حالات میں اثنے بؤے کام کو انجام دینے کی سعادت حاصل کی . حقیقت یه هے که یه کتاب اگر میری مرتب کردہ نه ہوتی، تو میں بڑے زور سے کہتا که : یه واقعی بہت ہی بڑا کام ہوا ہے، اور اس کو سر انجام دینا در حقیقت سعادت نہیں بلکه بہت بڑی سعادت نہیں بلکه بہت بڑی سعادت ہے .

من ، باغ زمانه را ، بهار آوردم من ، رنگ بروی روزگار آوردم این طرز سخن ، که درمیانست امروز آبیست ، که روی روزگار آوردم

اپنا وقت اور اپنا ماحول کے میں صحیح فیصلہ نہیں دیتا ، میس اس امرکا فیصلہ تاریخ کے عدل و انصاف پر چھوڑتا ہوں .

> شاهد و می ز میان رفته و شادم به سخن کشته ام بید دران باغ ، که ویران شده است

> > * * *

یه کتاب در اصل اعلیٰ حضرت شاهنشاه آریا مہر مجد رضا شاہ پہلوی اور علیا حضرت شه بانو ملکه فرح پہلوی کے تاج گذاری کے یادگاری کتابوں کے سلسلے کی آخری کڑی ہے ، اس تاریخی موقع کو اب تقریباً تین سال بیت چکے ہیں، میری دعا ہے که پروردگار عالم اس عام پرور بادشاہ کہو

همیشه پاینده شاد اور آباد رکھے!

ز تو ، چشم آهرمنان ، دور باد دل و جان تـو ، خـانهٔ سور باد

بامان خدا!

۵/۲۷ عامل کالونی ثمیر ۲ کراچی ۵ ـــ سید حسام الدین واشدی ۱۸-۲-۲۹۹۹ع

حرف آخر ا

عرق ! بغیر شعلهٔ داغ جگر ، نسود شمعی که ما ، به گوشهٔ کاشانه سوختیم

هر چند اینجانب جمع آوری مطالب و مواد درباره شعرای فارسی گوی کشمیر را از سپتامبر ۱۹۲۹ع شروع کردم، اما تصحیح و تحشیه اولین کتاب این سری بنام ــ تذکرهٔ مجد اصلح ــ را بطور مرتب و منظمی از روز ۱۹ فوریه ۱۹۲۸ع آغاز نمودم. پس از طی جمله مراحل علمی و غیر علمی بالاخره آن تذکره بروز ۲۲ اکتبر ۱۹۹۵ع بعد از دو بست و پنجاه روز کامل در (۱۹۲۲) صفحه منتشر گردید. نظر باینکه ، قرار بود کتاب مز بور در موقع تاجگذاری اعلیحضرت شاهنشاه ایران حاضر و آمادهٔ باشد، بنابر این از ــ سبک خرامی ــ خدا حافظی کرده سرعت فوق العاده ای را پیش گرفتیم و پس از فعالیت مداوم شب و روز در انتشار آن کتاب توفیق پیدا کردیم ه

* * *

در اثنای مطالعة تذکرهٔ مذکورهٔ فوق، متوجه شدم که هنوز عدهٔ کثیری از شعرای کشمیر وجود دارد، که در آن تذکره ذکری ازانها نرفته است و لذا فکر کردم تذکرهٔ چنین شعرا را بصورت ضمیمه ای بر آن کتاب اضافه کنم و بنا بر این در همان موقع ترتیب و طبع ضمیمه هم شروع شد: اما کاری که دست بآن یازیده بودم از اندازهٔ من فزون تر در آمد و بدین جبهت قبهراً روزی

(۱۷) ساعت کار کردم و بالاخره این ــ ضمیمه ــ که قبلا قرار بود در یک جلد چاپ شود : اکنون در سه جلد بطبع رسید بقرار زیر:

21974	اكتبر	۲۸	اول	چلد
117113	ژانـــو يه	٣١	دوم .	جلد
1971	مسارس	٣١	سوم	جلد

اما مطالب راجع به شعرای در ردیف (ن) تا (ی) را نتوانستم در این سه جلد بگنجانم و در نتیجه از شدت کار خسته و کوفته شده قهراً بیک مسافرتی بایران رهسپار گردیدم تا آنجا خستگی خود را در کنم.

* * *

بالاخره چندی بعد، از ایران مراجعت کردم در حالیکه دو باره تازه نفس شده بودم ، قبل از ینکه محدداً دنبال کار را بگیرم تصمیم گرفتم وظیفهٔ علمی هیگری را که از ده سال پیش معطل بجا مانده بود و گویی وجدان مرا زیر یار سنگینی قرار داده داغدار کرده بود بیایهٔ تکمیل برسانم : این کار ، کار تصحیح و انتشار دو تذکرهٔ فخسری هروی بنام روضهٔ السلاطین و جواهر العجائب بود :

لله الحمد كه پس ال كار چند شبانه روزی ، در انجام ایس وظیفه بزرگی توفیق یافتم و گویی دوش خود را ازین دین كمنه سبک كردم. اما در طول این مدت ، هیچگاه از كار تدوین جلد چهارم ستذكرهٔ شعرای كشمیرسفافل نبودم و همواره مطالب مربوطه را از منابع نختلفی جمع آوری می نمودم تا بالاخره

امروز پس از درست دو سال و نه ماه این کار را بانجام رسانیدم و از پس جهت بدرگاه ایزدی شکر و سپاس را دارم .

* * *

آدم موقعی که دست بکاری میزند ، از انجام آن بکلی بیخبر و بی اطلاع میباشد و بطور حتم نمی داند که حتی میتواند روزی آنرا بانجام برساند ؟ و انجام کاری منحصر است مطلقاً بلطف و تائید خداوند ، و تنها او میداند که کاری که آغاز شده است ، یک روزی بالاخره به تکمیل خواهد رسید یا خیر! و اگر بانجام هم برسد از دست کدام شخص میرسد ؟

حال اینجانب هم مانند همین بود: روزی که اولین قدم دریان وادی پر خطر گذاشتم برای من این وادی کشمیر بهیج وجه بی شباهت از وادی عدم و نبود: من هیچوقت نه آنرا دیده بودم و نه از کمیت و کیفیت و طول و عرض ، موضوعی که دست بآن زده بودم و نه از کمیت و کیفیت بندریج چون جلو رفتم یک حالت تحیر و دلگرفتگی آمیخته با یک عالم امید و بیم بمن دست داد: و در عرض این مدت که مشغول کار بودم ، بهمین منوال ادامه داشت ، واقعا چه کسی میداند که کاروان زندگی او چه موقع و در چه علی بمنزل میرسد ؟ بویژه کسی که از مدتی پیش به بیاری قلب میتلا بوده است ، هر لمحه 'گرمی رفتار ' و 'سوزش دلگداز ' چو بداران و متصدیان اجل را بخو بی حس میکند : هر موقعی جلدی از علدات این متصدیان اجل را بخو بی حس میکند : هر موقعی جلدی از علدات این متصدیان میرسید، یکنوع سکون و راحتی و لو موقتی در خود احساس میکردم! اما آدم چه موجود ضعیفی است و در عین حال چقدر زیاد حر بص!! در اما آدم چه موجود ضعیفی است و در عین حال چقدر زیاد حر بص!! در هما لحظه آر زوی آغاز بقیه کار در قلب من شروع به تموج میکرد و در

نتیجه دو باره دست بکار میشدم. اما باور بفرمائید در طول ایسن مدت همین حالت شش و بش و بیم و رجا بودم و حتی نمیدانستم محلدی را ــ که شروع كرده بودمـــ يک وقتى بپاية تكميل خواهم رسانيد يــا خِير! خلاصه اين ماه و سال را بهمین حالت عدم یقین و تذبذب بسر آورده ام :

هر چند در طول ایمن مدت همه وقت با اکتاب و قلم سروکار داشتم که ـکاریست بس مطبوع و خوش آیند ـ اما راستش را بخواهید تهام این مدت در کهال کرب و ناراحتی گذشت! و نلخی و سوزش آنرا کسانی میتوانند درک کنند که دچار چنین حالتی شده اند . کار زیاده بود ولی فرصت کم! و در عین حال هوس تکمیل کار همواره غالب! مضاف بر آن بعلت شدت كار هر لحظه ترس آن بود كه مبادا مرض قلب عود كند. ازين كيفيت مني تنها دوستانی اطلاع دارند که مرا در بن مدت دو سال و نه ماه غرقه در کار ديده أند:

> از ورطهٔ ما ، خبر ندارد آسوده دلی، که بر کنار است

در هر حـال بیلان ایــن سرمایهٔ علمی که بــا هزار زحمت امروز بیایــهٔ تکمیل رسانیده ام بقرار زیر است: 1 741

۲) عده شعرا

* *4.418

۳) مجموع اشعار

همچنی باید اضافه کنم که:

- ۲) در تدوین این تذکره بیش از پانصد کتاب را زیر و رو کرده
   ۱م ۳ ۳
- ۵) در ترتیب این کتاب ، مشتمل بر دو هزار و پانصد و نود صفحه، قهراً کیا بیش ده هزار صفحه را از اول تا آخیر مطالعه کرده ام : ۲
  - ٦) در چاپ این کتاب شخصا نظارت میکرده ام ،
- >) نمونه های چاپی مجلدات را که مجموع صفحات آن به (۵،۱۸۰) بالغ میگردد دو بار شخصا غلط گیری کرده ام.

* * 3

۳۰۵ شاعر

۱- ۱) تذكره عد اصلح:

۱ ۲۷۸/۲۷۳ شاعر

٢) تذكره اينجانب جلد اول تا چهارم:

- ۲- تذکره مجد اصلح: ۲۰۹۲، . تذکره ای که اینجانب ترتیب هاده ام: جلد اول ۲،۹۲۹ . جلد دوم ۲،۹۲۹ . جلد سوم ۵۰۵۱، جلد چهارم ۲۰۶۱۳
- ۳- ازین جمله فهرست ۲۰۱ کتاب در آخر این کتاب ضمیمه شده است که در ترتیب این کتاب مستقیها مورد استفادهٔ اینجانب قرار گرفته است. همچنین در حدود سیصد کتاب دیگر از کتب چاپی و خطی را مطالعه کردم بامید اینکه مطلبی بدرد خدود در آن پیدا شود.
- ۴- چنانکه خوانندگان هزیز استحضار دارند کتابهای قدیم ما فاقد فهرستهای اشخاص و اماکن میباشد و بنابر این مجبور بودم سر تا سر چنین کتابها را بخوانم.

خضرت علامه مولانا عبدالعنزیز المیمنی یک موقع خواست اقوام و خویشاوندان خود را نشان بدهد که: پس ازین که، کار تجارت را که شغل آبائی وی بوده، ترک گفته و کار تالیف و قصنیف را اختیار کرد، چه کار مهمی را انجام داد؟ شرح اینکه علامه مزبور چه کتب نادری بیادگار گذاشته است؟ و اینکه این کتبها چقدر اهمیت علمی دارند؟ پیش چنین کسان کار بس مشکل و در عین حال بی حاصل بود، بنابر این علامه میمنی تهام کتابها را ـ که تالیف کرده بود ـ روی دو دست خود بلند کرده بآنها گفت:

نگاه كـنيد! اين كتابهـا چقــدر ز پــاد وزن دارد!! ١

من این اعداد را برای مرعوب ساختن خوانندگان گرامی اینجا نیاورده ام! نه چنین کاری را از راه خود خواهی و فضل فروشی کرده ام! بلکه میخواهم بدینوسیله امر واقعه را عرض کرده باشم که با من نیز چنین صورتی پیش آمده است:

ز گلفروش نمه نالم ، کز اهمل بازار است تیاک گمرمی رفتار باغبانم ، سوخت

* *

در عرض آین دو سال و نه ماه من به همه گوشه و کنار لاله زار کشمیر 'مسافرت روحانی 'کرده ام! در باغ و راغش قدم زده ام، سبزه اش را تماشا کرده ام، از سبزه زار هایش لطف های اندوخته ام، بلند و پست کوهسارهایش را دیده ام، جمله نشیب و فراز این وادی را پیموده ام، و بر خاک دشت

۱ے این واقعه را برحوم قاضی اختر میان جوناگرهی دوست مشترک اینجانب و علامه میمنی تمریف
 کرده بود که اتفاقاً در آن موقع در منزل علامه مز بور حضور داشت.

و دمن آن پیشانی ارادت خود را سوده ام ، از روی هر خشک و ترشگذشته و در هر گلگشت این بجنت ارضی به گردش کرده ام ، بهر گوشه و کنارش رسیده ام ، و از چمن زارهایش از هر گلزار و هر شاخ ، گلهای رنگا رنگ چیده ام تا بالاخره این بدستهٔ گلب را برای شیا خوانندگان عزیز بعنوان ارمغانی از کشمیر جنت نظیر آورده ام . سرخی این بدستهٔ گل به تنها ازین گلها رنگین است ، بلکه از خون دل من هم رنگ گرفته است ، امیدوارم خراشهای که دست ایجانب ، در موقع چیدن این گلها از خارهای پنهانی آن برداشته است ، رنگ آن نیز از نظر خوانندگان گرامی دور و مستور نباشد:

آغشته ایم ، هر سر خاری ، به خون دل قانون باغبانی صحرا، نوشته ایسم

* * *

در هرحال خدا را شکر! این مرحله بزرگ طی شد و بمقصد رسیدیم و سفری که دو سال و نه ماه پیش شروع کرده بودم — صرف نظر از ینکه خوش گذشت یا بد — بالاخره امروز بانجام رسید! این همه از لطف و کرم باری تعالی بوده است که این بندهٔ ضعیف را توفیق ارزانی داد که این وظیفه خطیری را انجام دهم ، در صورتیکه خودم هیپچوقت قابلیت تحمل چنین بار سنگینی را نداشته ام:

گر نه آوازهٔ عدلت شدی، آهنگ حدی ناقهٔ من ، ز ره سعی ، نه کردیدی باز

* * * *

این آخرین جلد تذکره از (ن) شروع شده با (ی) تهام میشود و مشتملست بر ذکر حال (۱۲۹) شاعر: هر چند شرح بیان هر شاعر ازین شعرا تازهٔ بنظر میاید، اما اطلاعاتی که در باره بعضی ازینها اینجا جمع آوری گردیده، واقعاً تا حال از نظر خیلی ها در پرده خفا مانده بود. مشار در مورد:

- ۱) واقف بتالوی
- ۲) نوعی خبوشانی
- ٣) عطاء الله ندرت
- ۲) نسبتی تهانیسری
  - ۵) یحییٰ کاشی

و امثال آنسها .

در آخر ــ تکمله ای ـ و همچنین یک ـ تئمة التکمله ۱ ـ هم اضافه شده است: هرچند خیلی سعی کرده ام . ذکر نیام شعرای کشمیر را یکجا جمع آوری کنم اما این کار از عهده اینجانب خارج بـود و فکر میکنم هنـوز تخمیناً صد شاعر دیگر مانده که ازانها ذکری درین تذکره نیامده است :

در قسمت _ تعلیقات_ اطلاعات چشمدید مجد طاهر آشنا در باره کشمیر

¹⁻ تاریخ حسن، موقعی بدست نگارنده ترسید که این قذکره تقریباً بپایان رسیده بود و بنابر ایسن ذکر شمرای که در آن تاریخ آمده و ازین تذکره افتاده بود، درین حقیمة التکمله آورده ایم . اما در مورد _ تاریخ حسن _ من از دوست شفیق و محترم جناب پروفسور شیخ عبدالرشید سپاسگذارم که کار خود را بتمویق انداخته و تساریخ حسن را باینجانب بسرای چندین مساه مرحمت فرمودند تا مورد استفاده اینجانب قرار گیرد .

از _قرنیه _ او ضمیمه شده است . این اطلاعات از نظر فرهنگی و جغرافی و همچنین از نظر شرح باغات کشمیر دارای اهمیت و ارزش فراوانی میباشد. شیخ علی حزین هجوی از کشمیر ساخته بود، که در هیچ کدام از دیوانهای چاپی او یا در تذکره ای کاملاً نقل نگردیده، اما اینجانب کاملش را از یک دیوان خطی ۱ اینجا آورده ام . (رک: ص۱۸۱۱)

در پایان این کتاب فصلی بعنوان کشمیر در شعر فارسی سے ضمیمه شده است و تحت آن اشعاری گرد آوری شده است که از سده چهارم نا سده چهاردهم سروده شده و کلمه کشمیر سدر آن بکار رفته است. همچنین در قسمت دوم این فصل قسمتی از سه مثنوی محمود و ایاز سر زلالی نقل گردیده که مر بوط به کشمیر است. سهر آشوب سه فصاحت خان راضی ۲ تا حال فایاب بود و چاپ نشده بود ، اما درین جا اولین دفعه چاپ شده است ، همچنین در قسمت سوم تهام قصائد و قطعات و غزلیات طالب آملی را نقل کرده ایم که تا کنون در هیچ جائی بطور کاملی چاپ نشده بود . ۳

در قسمت آخر ، از حضرت مـلا شاه بدخشی ۳ گرفته ثـا حضرت مولانا شبلی، هر چه درباره کشمیر سروده شده است یکجا آورده ایم .

^{1.} نسخه شخصی جناب آقای مسلم ضیائی .

٧- در تاريخ اعظمي شرح اين واقعه و چند بيت ازين ــ شهر آشوب ــ آمده است . (رک: ص ٢٣٢ ـ ٢٣٢)

۳- درین اثنا دیوان کامل طالب آمل باهتهام آقای طاهری شهـاب در ایران بطیع رسیده است و
 اکنون تهام اشعاری که طالب آمـل در وضف کشمیر سروده بود در دسترس عموم قرار گرفته
 است .

م. دیوان شعر ملا شاه و شعرای دیگر بطور کامل بدست ما نرسیده است و بنابر این هر چه را در این قسمت نقل گردیده نمیتوان کامل حساب کرد.

خلاصه؛ اینجانب حتی المقدور کوشیدهام؛ هر چه در وصف کشمیر بشعر فارسی آمده است؛ درین تذکره بگنجانم! اما بدیسی است که بعلت عدم دسترسی به بسیاری از دیـوانهای خطـی مطالبـی را ، که اینجا جـمع آوری شده است ، نمیتوان کامل محسوب کرد اما بازهم:

آب دریا را اگر نتوان کشید هم بقدر عافیت باید چشید

میخواستم در آخر این کتاب یک جدول تاریخی (Chronology) را ضمیمه کنم، که حاوی ذکر وقائع مهم قاریخی و سیاسی و فرهنگی و علمی و ادبی باشد، اما حیف که در تعین سالها بقدری باشکال برخوردیم که این کار را برای یک موقع دیگر گذاشتیم و اینجا تنها فهرست کتابهای را بترتیب قاریخی آورده ایم که در کشمیر یا راجع به کشمیر تالیف شده است ، و امیدواریم مورد استفاده کسانی قرار گرد که میخواهند در زمینه تاریخ مذهبی و سیاسی و ادبی کشمیر کار تحقیقی را انجام بدهند:

* * *

هنوزکار تحقیقی در باره کشمیر بطوری که باید و شاید ، انجام نگرفته

۱- این فهرست را درست عزیز جناب آقهای عبدالرحمی ، استاد قسمت تاریخ ، دانشگاه کراچی با زحیات زیادی تهیه کرده افد و اینجانب درین مورد ازیشان تشکرات را دارم . هنوز این فهرست مستلزم تصحیحات و اضافاتی میباشد و اینجانب فرصت تجدید نظر را شداشته ام . اگر عمر وفا کرد و روزگار اجازه داد انشاء الله این جدول را بصورت رساله ای علحیده تهیه و چاپ میکنیم .

است و کتابی در هیچ موضوعی راجع باین سرزمین بچشم اینجانب نخورد که بتوان آنرا جامع یا حتی مورد اطمینان محسوب کرد. چند موضوعی راجع بکشمیر که ضروری بلکه فرق العاده ضروری است بقرار زیر است. امیدوارم بعضی از اهل علم و ادب کتابهای جداگانه ای درباره هر کدام ازین موضوعها نهیه و بدنیای علم و ادب عرضه کنند:

- ۱) تاریخ مفصل و مستند سیاسی و جغرانی
  - ۲) تاریخ علما و صوفیا
  - ٣) تذكرة خطاطان و جلد سازان (صحافها)
- ۲) تاریخ هنر و معهاری و سایر هنرهای زیبا

ایجانب بعضی از شاهیکاری خطاطی و جلد سازی کشمیر را در بسیاری از کتابخانه های اروپا و آسیای میانه و ایران ملاحظه کردم که بدوش بادهای تند و تیز روزگار به انجا رسیده اند : بدیهی است که این گلها و شگونه های پریشان ، تهاما ازین باغ اصلی رفته است و وظیفه ماست که دوباره در این گلشن خران دیده و برباد رفته گلکاری کرده بهارش را در صحنه اش باز گردانیم :

مشکین غزالها، که نه بینی بهیچ دشت! در مرغزارهـای ختـا و ختـن، بسیست

* * *

دیگر اکنون کار تالیف این تذکره پایسان می پذیرد و خودم را موظف می بینم که از کلیهٔ دوستان و همکاران عزیز سپاسگذاری بکنیم که درین مدت بنحوی از انحاء درین کار با من شرکت و همکاری داشته اند.

ایجانب بویژه از وزیر و مخصوصاً معاون وزارت آموزش دولت پاکستان ، جناب آقای قدرت الله شماب که نه تنها سر پرست و مشوق اهل دانشند بلکه خود شان هم صاحب علم و قلم هستند بحرض امتنان میکنم که اهمیت این کار را بخوبی درک کرده ، اجازه تهیه و طبع جلد چهارم این تذکره را باکهال لطف مرحمت فرمودند ،

همچنین از ارباب اکادمی اقبال تشکرات فراوان را دارم که باوجود نامساعدت اوضاع و مضیقه مالی وسایل نیل بسعادت انجام این کار خطیری را فراهم آوردند. اگر این کتاب را شخصا هم ترتیب نداده بودم باز هم باکهال صراحت اعتراف میکردم که واقعا این کار بزرگی است و انجام چنین کاری حقیقا سعادت سترگیست:

من ، باغ زمانه را ، بهار آوردم من ، رنگ بروی روزگار آوردم این طرزسخن ، که درمیانست امروز آبیست ، که روی روزگار آوردم

روزگار و محیط معاصر هیچوقت با کسی انصاف نمیکند او بنا بر این من قضاوت و عدالت در این امر را بتاریخ واگذار میکنم:

> شاهد و می ز میان رفته و شادم به سخن کشته ام بید دران باغ که ویران شده است

> > * * *

ایـن کتاب اصـالاً آخریـن کتابیست از سلسله کتابهای کـه بمناسبت تاجگذاری اعلیحضرت مجد رضا شاه پهلوی آریا مهر شاهنشاه ایران و علیا حضرت

شهبانو فرح پهلوی تهیه و چاپ گردیده است: اکنون در حدود سه سال ازان جشن فرخنده میگذرد و اینجانب از پروردگار عالم مسألت مینهایم که این پادشاه دانش پرور را همواره شاد و آباد نگاه دارد:

> ز تو، چشم آهر منان، دور باد دل و جان تـو، خـانهٔ سور باد

بامان خدا!

__ سيد حسام الدين راشدي ١

۳٦/۵ عامل کالونی شهاره ۲ کراچی شهاره ۵ ۱۸-۳-۱۹۶۹ع

۱ـ ترجمه قارسی از دوست و دانشمند ارجمنه دکتور سید علی رضا نقسوی . نیسز رک : بعنوان ـ حرف آغاز ـ ترجمه قارسی مقدمه بر تذکرهٔ مجد اصلح و سه گذارش این بنده بر تذکرهٔ شمرای کشمیر مجلد اول ، دویم و سیوم تالیف واقم الحروث .

تنكر شعراى كشير

هـزَار و دو (۱۰۰۲ه) جـان بقابض ارواح (۱) سپرد : مذهب بـاخـوانیان داشت و قـایـل تناسخ بـود : صاحب تـاریخ بدایـونی گویـد :

> روژی در سرحه کوهستان کشمیر، بمنزل نقیر برای طلب همراهی جانب کشمیر آمد، و تخته های هزار هزار منی افتاده دید، بحسرت گفت که: آه ا این بیچاره تاکی بقالب بر آیند! و با این همهٔ اعتقاد قصاید در منقبت المهٔ طیبین (رضوان الله علیهم) گفته، مگر در اوایل بوده باشد.

> > از وقوعی است :

(چہار بیت دارد خطی)

شمع انجمن: وقدوعی ، مجد شریف نیشا پدوری : الحادش از هرکس
 که در زمان اکبری بآن اشتهار داشت ــ زیاده تر بود ، و بتناسخ مایل ،
 ملکه عازم و جازم : از وی است :

● دوز دوشن: میر بهد شریف از سادات اسحاق آباد نیشاپور بود ، و طبعش بسکه مایل به بندش مضامین وقوعی افتاده ، این تخاص اختیار نمود: بتناسخ و دور و تسلسل اذعان داشت ، و خط شکسته درست مینگاشت ،

در دور مجد اکبر پادشاه وارد هندوستان گردید ، و بملازمت شهاب الدین احمد خان بمقصد خود رسید ، و بعد وفاتش دست توسلی بدامان نواب خانخانان زد ، تا آنکه در سنه ثانی از ماته یازدهم (۱۰۰۲ه) بشهر لاهور بواقعهٔ مرگ مبتلا گشت ، روزی نواب خانخانان در صلهٔ این رباعی سه هزار

۱- خزانه عامره دارد: در لاهور ازین عالم رحلت کرد (ص ۲۲۳)

محمودی بوی بخشیده 🤉 (این بزم .....) .

ای دن ا مکن رسوا مرا، از ناله های زار خود تما آب بر آتش زنم، از چشم طوفان بار خود خاک بسی قدری بدست خسویش در بر کرد:

عاشق نمیدارد روا ، افشای راز یار خود ای میسوزم از درد نبان ، ای گریه یاری کن دمی تا من کیسم سر از گریبان بالا بر کرده خا

در کشتنم اندیشهٔ تقدیر نکسرد فریاد ا که در دل تو، تاثیر نکسرد (ص ۲۲۰ - ۲۵۰) خوی تسوء که در سیزه تقصیر نکسره آن ناله ، که از سنگ بر آرود فنسان

۲۷۲- ولی، میرزا علی قلی خان

● همیشه ۱۹۰۱: میرزا علی قلی خان ولی تخلص : مردیست صاحب کیال خوش ظاهـر و باطن ، و از شاگـردان سر زمـرهٔ معنی بنـدان فحـول میرزا عبدالغنی بیگ قبول است : و در عالم وفا و وفاق عدیم المثال :

همچو نرگس ، گوئیا یکامته اند ، اهل قلم سر نوشت نیک و بد ، چون خامه از نقش قدم نیست جز حج نسا منظورش از طوف حرم شمع سان یکتیر راه است از وجودت تا عدم من ازین دریسا ، نیم شرمندهٔ دام و درم دل پرررده را عیسن الحیسات است چو کسر پال قسا کی کنسد پاسسانی (خطی) نیستند از یک دگر، ممتاز یک جو بیش و کم برده هرکس پی بسمنی میتوانسد یافتسن خواجه آثین خود از بس، زن پرستی کرده است ای که سر بازی کند، از بهر افسر در جهسان با غبسار غم، بسان ریگ مساهی ساختم حسدیست چشم سعجسز آفسریستش بچشمه کمه همچون سیسوی پسر است

۲۵۲_ ویسی، سید کمد امین منطقی بیهقی

● تاریخ اعظمی: حضرت سید مجد امین منطقی بیهقی المعروف ببابا میر او یسی: فرزند ارچمند و ثمرهٔ نخل برومند حضرت سید حسین بیهقی است، برگزیدهٔ سادات روزگار و محتشم محرمان این کار، و زیدهٔ اصحاب طریقت

و قدوهٔ ارباب سیادت ، معروف الکرامات و مشهور الجذبات بود: و تربت واقع الکربت آنحضرت زیارتگاه خاص و عام است (۱) . صاحب علم ظاهری و باطنی و بسیار بزرگ بوده ، آستانهٔ متبرکهٔ او پر فیض و با برکت است ، و مدح آنجناب را که قدما گفته اند در نثر و نظم بسیار است ، ازانجمله :

تا زبان، راست در دهان دارم وصف او بیحه و بیان دارم خبر از پیز و از جوان دارم یاد از پسیر باستان دارم ایـن سخـن هم ز تـرجان دارم ماح بابای میسر اویس کنم هست فرزند پیشوای رسل او ولی ، از ره اویس شده پی زن و پی ولد، چو عیسی بود فاضل وقت بود و عارف دهر

از خوردی باز آثار بزرگی و ولایت آن قدوهٔ اهل راز روشنی و هـویدا
بود ، و در حدت فهم و فراست و علو فطرت و فطانت بی قرین عهد ما ،
کلام نمکین و لطف طبع و حسن خلق ، شیرین تر از شهد ، باوجود غلبهٔ
حال کهال دولت بی زوال ، گاهی بانشای شعر ـ که زیب مقال است ـ
توجه میفرمود ، دران هم اظهار انکسار و نیازمندی نمود ، چنانچه گفت :

گناه ما ، ز مدم گر نیامدی ، برجود و رجود عفر نو ، در عالم عدم بودی سلطان زین العابدین علیه الرخمه ، نظر بر اطوار محموده و اوضاع مقبوله و اخلاق حسنه و شیمهٔ کریمهٔ آنجناب ، بوالد ماجدش النهاس نموده آنجناب و ابه فرزندی گرفته در صدد تربیت آمد ، بنا بر کهال عقل و کیاست آن مفخر ارباب سیادت ، میخواست تا بعضی امور مملکت را ، با وی بسیارد ،

۱- قبسرش در گورستان مسزار کلان (مزار شیخ بهاء الدین گنج بخش) که آنجا بسیاری از گذشتگان از طائفة اولیا و سلاطین و اهل کهال مدفونند و اقع است . تاریخ وفاتش (۱۹۸۹)
 از: شهید کشمیر، شهید شرع، شهید عرش، پیداست.

و حضرت میر خورشید ضمیر (قدس سره) قبول آن نه کرد، و از اشغال دنیا بالكليه اعراض نموده در شيب كوه ماران ــكه آنجا را سير وارى يعني باغ سر گویند و منسوب بآن جناب است ــ منزوی شد، و تـرک اختـلاظ مردم بالکل نمود ، در آنـوقت درین بـاب ترجیع بندی انشا فرمود و قدری ازان ترجيعش اينست :

> *ماشق*ان ! همتی که کردم ساز مارفان! رحمتی ز راه کرم واصلان إ جـذبة ز مين رضاً حاضران! التاس تكبيري واه صدق و سفا، گرفتم پیش از مخالف ، مبی کنم آهنگ همچو شمعی ، ز جمع دلـداران مركبم، همت است و عشق دليل بساد هسجسران و کار درد فسراق خاک پای شمایم ، ای رندان ! شمة ميكنم به بند اخمير حالیاً ! چون طریق در پیش است چــرنکه ایــن منزل اقامت نیست بعه ازین (ویس) ترک گفت و شنود

> > متکه در اصل بوده ام منقا این زمان ، من باصل خویش شوم کنج وحدت، قدرارگاه منست آمده بسر طربق مسهماني میزبانان دهر را، دیدم قلوش فللهند غيرنيش بسكس چون بديدم برأه معنى نيست كايحيوان كس، تسازم توش گنے مقصود کائنات منم

کنے کےوہ ر

رخت بسربستم أزء مقسام نسياز که قدارم به جنز شا همراز تا شوم با شها دمي دمساز که ره سخت و منزلیس دراز میل مهر و وفا ، نمودم باز تا رسم بنا نوار راه حنواز میروم، با هزار سوز و گداز همرهم، آه و قاله ام دمساز کار خون خوردنم نشیب و فراز چونکه گردید بـا من ایـن آغاز از مقامسات خسویشتن ابسراز كردم اطناب قصه را ايجاز گراسیا، میکنم هممین آواز

قبلية قياف دائتهم سليسا که باصلت رجع اثیا زانکه ، کنج است گنج را مارا پنج دوزی بسرین سپنج سرا هر یکی خود بسان اژدرها بسي سم ذل نوالية حلوا با دل خسته گفتم ای شیدا گر بميرم، بسرنج امتسقا بر درت گــر فتاده ام چــو گدا

مسادت مسيود

با تو ام، اتحاد روحانی است خیمربادی بگفتم و گفتم: كرده ام عهد و بسته ام پيهان بملد زین (ویس) كمنسج كموه و

آزمودم جهان و أهل جهان همه در بند خویشتن ، مشغول ہی ترحم بحال غم زدہ جمله ، در قصد خون یکدگر انه كارشان نسى ، بىنىسر كىدابى هرمیان شان، هرآنکه کهتر قر فكنئد الشغاث رنبجوري هركرا گرمي ق سربينه گر بسود، کار ساری او را کس نگوید که، این خران، تاک جون به بینند آشنای درش روشنم گشت جنون حقیقت حال

کسنج کسوه و

قنموديم ، عبع خسود با كس یسی طبع، از در ضفار و کیار تی امیدی ، زکس هوا خواهی نی شیالی، به کاروباز جهان إ برده أقائم بطسة ، حمو هماى هر عدنگی که ، آمد از دوران بسهر ادراك معنني مصنوع من گرفتار آن چینان حالی جون يقين شد را ، كه خلق زبان گاه گاهی ، گذر کند در دل من که شهباز حضرتم هیسیات

چون بدیدی مرا ز خسویش جدا گر کند بخت یاوری بخدا كمه بمه تموضيق أيسرد دانما ترک گفت و شنــود

عبسادت ممبود

آنسچه هستند آشکار و نبهان همه در کار خویشتن ، حیران ئى تكلف به لطف يا احسان اوقتاده چمو ماوش در أنبان یار شان نی بخلق ، جز بهتان سرور عصبر و أعنظم دوران ور دم همیسوی بسود دم شان بـر قدومش كنند سر قربـان مسيسيدانند مسوسي مسسران جان دهند ، از برای یک لب نان همجو سگ ميبراندش دربان ایدل و جان! بگر بجان جهان:

> یمه ازین (ویس) ترک گفت و شنود مسادت مسيود

تنشسته ، بخوان کس ، جو مگس بی خصومت ، بہرکس و ناکس نی هراسی ، ز کذب هون دو کس في سجابي، به جسموي عسس نی بی لاشه مانده ، چون کرگس بنموده بچشم من ، چون خس شده سائر بهر طبرف بهوس كمه أسيام تبدود غبير نفس بجفايم كشاده هميهو جرس که ، چه خوردم چه بردهام، از کس چند باشم دگر به بند قفس

وكسلم بند و بشكتم زنجير هر کسی را بخویشتن کاری **ب**مــه ازين (ويس) ترک گفت و شنــود

کشج کوه و گر نبودی چنین تنم بیمار از جسميع خملائت مالس گر کنم در خرابیش تعجیل زان سبب مانده ام ، میان شیا آبروییم نمانید از پٹی نان از دل من، وقوف کس را نیست اندر آنجا، که کذب و بهتان است نيست آن دل ، كه نزد اهل خرد من قلام دلم ۽ اگبر دائيي دل مومن ، چو عرش رحیان است نيست آن بد، كه من شهيد شوم حاليا، گر نشه ميسر سن كين دغمل دوستان دشمن جو ېمد زين (ويس) کشج کموه و

و این بیت آنجناب است :

ز ما سوای تو ، آنانکه نارغ البال اند

بمالمي، نه فروشنا، دوق تشهاي

باز رائم بآمتانه فرس

من و سودای یار دارم و پس

همچو دل میشدم ز جان بیزار

تا ندیدی ز سن کسی آثار

بسود از جمسلة ذنسوب كبار

بهر نبانی چنین برزاری زاز

كاشكى خاك خوردسي يا نار

زانکه دل نیست درمیان کنار

حسد و حرص و بخل کرده قرار

بجزء از گوشت بارة، بشمار

دل بيه باشد خيزانه اسرار

دل مرنجان! بگفتمت، زنهسار

یا، بسوزم وجود را بشرار

میکنم فکر این به لیل و نهار

چمون بخواهند كشتنم بر دار

تهرک گفت و شنسود

عبيسادت مميسود

مسادت مسيود

باوجود انزوا و عزلت بنا بر مراعات سلطان با فنوت گاه گاهی بعد سال و ماهی اختیار ملاقات و صحبتش میفرمود ، و محلس سلطان را بقدوم کرامت الزوم خود مزيني مينمود :

سلطان چون عمارت لنگ _ که درمیان تالاب اولرست _ باتهام رسانید ه بشكر آن، اسباب نشاط و فرحت و آلات عيش و عشرت را مهيا گردانيد، و چشن شاهانه قرار داد ، محدمت مبر را نیز الباس حضور آن بزم تبام سرور فمود : بسماجت سلطان و ابرام مقر بان شرف حضور ارزانی داشت ، و بعضی

امور نا مشروعه دید، از غلبهٔ حال یا غیرت شریعت، خود را در آب زه و در حریا انداخت ، هرچند غواصان شناکیش و ملاحان سیاحت اندیش سعی کردند و کوشش نمودند نشانی ازو نیافتند ، سلطان را عیش منغص شد و مجلس طرب برهم خورد ، بطبع جزین با ندیمان غمگین بشهر مراجعت فرمود ،

در اثنای عبور برابر باغ شنگه ریشنوهار که برکنار جوی بهت هست، رسید، خدمت میر (قدس سره) را دیدند که لب آب خرقهٔ مبارک خود را میدوخت و چهرهٔ نورانیش چون خورشید میافروخت: که و مه از کشتی برجسته در پای افتادند و روی نیازمندانه بر خاک پای او نهادند: و به الحاح و عجز تهام، آن سید الانام را در کشتی درآوردند: چون بمحله ملچمر رسیدند بر آنجا که خانه و تعلقات رینجو شاه بود و بالفعلی حالا مقبرهٔ حضرت میر است به و باقی عمر درانجا بعبادت صرف نمود و به هیچ وضیع و شریف التفات نفرمود، همت را بالکل باستغراق گهاشت و دست از همو جیز برداشت:

خانقاهی عالیشان ، که در موضع اشم بجهت درویشان و خادمان آنجناب ، سلطان وقت بکهال آراستگی و نقش و نگار و متانت ستون و دیوار درست کرده بود ، چندی آنجناب با چمعی از اصحاب بعبادت زب الارباب بسر برده ، چون رو بالکل بخمول و عزلت آورد ملتفت بخانقاه مذکور هم نشد ، چناب میر را دربانی بود هرگاه میگفت : میر با خداست ! یعنی حدیث بی مع الله وقت لایصفی فیه ملک مقرب و لانبی مرسل به درو ظهور میکرد ، و هیچکس را رخصت در آمدن نبود ، چون اظهار میکرد که : میر با خدا و خود است ! یعنی مشاهدهٔ وحدت در کثرت دارد ، مردم در می آمدند و با میر صحبت میداشتند ،

استاد علوم ظاهری و معلم قرآن آن سید عالیشان حضرت بابا جاچی. ادهم(۱) است و پیر صحبت و تعلیم سید هلال (۲) ، که ذکر هر دو بزرگ گذشت :

حضرت میر روز عیدی بر سر سبزهٔ نورستهٔ صفهٔ صحن خانهٔ خود ، رشحات آب بران ریخته ، بسی بستر با اشراف دیار کشمیر نشسته بودند : دانشمند از سر غرور علم ، به کراهیت تمام ، زانوی خشک بر سر سبزهٔ تر نهاده : در اثنای آن مگسی بر روی او نشست : میر بطیبت فرمودند که : مگس از سرخود ود رفع کن وگرنه هلاک خواهد کرد! گفت : مگس کشنده نیست! میر فومود که : ندیدی نیم پشه نمرود را دمار از دماغ بر آورد! یعنی عالم متکبر دنیا پرست عاقبت حال نمرود را :

¹⁻ اعظمی: حضرت بابا حاجی ادهم. بعضی ادهمی نوشته اند، منسوب بخاندان سلطان ابراهیم ادهم ،

از اکابر وقت و جامع علم ظاهر و باطن بود ، از وطن متحرک شده و ادای مناسک حج نمود
و کشمیر را به قدوم خود مزین فرمودند، از صحبت داران حفسرت شیخ بهاه الدین و
شیخ المشائخ شیخ نورالدین از اقران ایشان، دو مقام سرواری مشتهر به سیرواری سکه الحاله
بیرون قلمة بادشاهی است سد مدفون شد.

۳- اعظمی: حضرت سیدهادل، بدر آسهان کهال و صاحب علوحال است. در فترات سادات، کشمیر را به قدوم خود مزین فرموده و افاده بغش صوری و معنوی بوده. در نسبت باطنی آنجناب اختلاف است. بعضی ایشان را کبرویه میداننه و هقیدهٔ اکثری این است کسه ایشان در طریقهٔ حضرت خواجگان عالیشانند، بلکه میگوینه که: بلا واسطه از جناب حضرت خواجه بزرگ بها الحق و الدین شاه نقشبند مشکلکشا (قدس سره) اخذ فیض کرده آنه. چون بر زبان عوام بخواجه هلال مشهور آفد، میتوان گفت که این لفظ هم دلالت صریحه به نقشبندیهٔ آیشان دارد. و از پیر بزرگوار خود هم استهاع دارم که هرگاه بر قبر مبدارک ایشان متوجه مینشینیم نسبت نقشبندیه غالب میآید. احتمال دارد در اوائل نقشبندی بودند چون بکشمیر رسیدند نسبت کبرویه فیز از حضرت سید به همدانی یا خلفاء علی ثانی حاصل کرده باشند. بالجمله مظهر فیوض بودند. موضع اشم پرگنه سائدر المواضع پائین آسوده اند. حاجتمندان از بسرکات زیارت قبر ایشان موضع اشم پرگنه سائدر المواضع پائین آسوده اند. حاجتمندان از بسرکات زیارت قبر ایشان عجائب و غرایب نقل میکنند.

چون امرای کشمیر بجهت نفسانیت بر سادات بیهقی، که اختیار امور ملطان وقت بر ایشان بود ، فتنه انگیختند و هجوم کردند ، در خانهٔ سلطان بسی خبر بعنه بر سادات ریختند ، بعلاقهٔ قرابت ایشان ، که با حضرت میر داشتند ، خال میر (علیه الرحمة) سید میرک میر مسمی سید حسین که از سادات بیهتی وزارت سلطان میکرد به امرای کشمیر تاب حکومت او نیاورده ، با چهارده کس از فرزندان و اقربا در خانهٔ پادشاه برسر دیوان از دست این مردم شهادت یافت ، به ههان سادات حضرت به ابها میر و پس (علیه الرحمه) شهید شد ، یعضی میگویند که : جهاعتی از اشرار شب در صومعه این سیدالابرار در آمدند بعضی میگویند که : جهاعتی از اشرار شب در صومعه این سیدالابرار در آمدند به مشهور است املا فرمود . رباعی :

منسم آن رئید جهان گرد مسیما نفسی که من این هردو جهان را نشارم بخسی اگر از عشق تو ام سر برود ، گو بسرود هر گز این سر نبان تو نگویم بکسی ولد

من فارغم ز مصلحت اهل روزگار میدان یقین که کشتن من هست بیگناه اکنون بیاد شدر بخوان بر مسزار من قبا روی ظالبان ستنگسر شود سیساه و از قتل قاتلان هیچ بخاطر نیاورد که موحد بود ، غیر از حق هیچ ندید ؟ آنچه بسرو رسید همه از حق دانست و این شهادت نعمت عظمی از پروردگار یافت ،

چون بجهت تعین نشان قبر مبارک الحاح حاضران بغایت رسید: فرمود که: برای قبر من از غیب خود بخود صبح چیزی میرسد! بر لب دریا منتظر باشید! علی الصباح دیدند که تختهٔ از صندل از دریا میگذشت و برابر آستان فیض آشیان مانده: همان را برداشتند و بر قبر مبارک گذاشتند:

سلخ ماه ذی القعبده سال هشصد و هشتاد تر نه هجبری (۸۸۹ه) ایسی واقعه رو داده :

شهیسه کشمیسر ۸۸۹

تاریخست . فتوح و فیوضی که ارباب باظن بر قبر فیض مواطن آنحضرت کسب میکنند ، جاهای دیگر کمتر است که مسموع شده باشد :

مخدوم العرفا حضرت شیخ حمزه (قدس سره) مدتبها در مبادی سلوک ملازمت این آستانه مقرب داشتند ، چنانچه حضرت شیخ بابا داؤد خاکی مفصل نوشته اند ، حکایاتی که بلا واسطه از مشائخ متاخرین دیده و شنیده شد ، از غایت وفور بحیر تحریر نمی آید ،

یکی از مخلصان آنجناب قریه از وزیر پادشاه ملا دولت نام اجاره گرفته بود: پی در پی دو سال دست دراز کرده آفت سیاوی محرا نداده ، از روی ستم محصول سالهای آن موضع ازان نامراد گرفت ، و کارش بخوشه چینی کشید : شبی نزدیک قبر متبرک رفته عرضحال کرده : در واقعه دید که حضرت میر با محدوم شیخ حمزه و شیخ بهاء الدین کشمیری (علیهم الرضوان) در ین امر مشورت دارند : ایشان گفتند : این ظالم مرید شیخ نورالدین (علیه الرحمه) است، هم متوجه بآستانه شیخ نورالدین (علیه الرحمه) شدند : شیخ باستقبال اینها آمده گفت که : آن ظالم را متنبه خواهم کرد ، اگر تلافی کرد بهتر وگرنه هرچه مرضی باشد، بعد اتمام خانقاهی که بر سر آستانه ما تعمیر میکند، بوقوع آرند! شبی شیخ عصای غضب بر سینهٔ آن ظالم زده باین حقیقت مطلع ساخت : صبحدم وزیر مزبور ملا دولت ، مخلص حضرت میر را از غایت احسان خوشنود و راضی کرد ، دست از تهمت برداشت : بر این روضهٔ مقدسه احسان خوشنود و راضی کرد ، دست از تهمت برداشت : بر این روضهٔ مقدسه

چلال صوری هم بسیار بود ، تهدید کسیکه قسم بدروغ میخورد زود تر میشد ؟

از زبان مولانا عنایت الله شال نقلست که: در زمان گذشته اگر کسی ازان راه به بی ادبی گذشتی یا نام مبارک را بی ادبانه بر زبان آوردی ، آنا قاناً متنبه میشه ، بمرور دهور که در زمانه فساد گرفت و بدعت و ضلالت عموم یافت ، تادیب و تنبیه باطنی مستور و موقوف ماند ، چون حضرت سید هلال را اکثر مردم نقشبندی میدانند و چناب حضرت میر هم منسوب بایشانند، بنا بران یکی از دقائی خود مرقوم میشود ، آخر شب براتی بود که راقم حروف بنا بران یکی از دقائی درگاه فیض پناه این سید عالیجاه است ـ شرف اندوز زیارت تر بت شریف ، که ماوا و ملجأ اهل غر بت و کعبه مقصود اهل قر بت است ، گردید و بین النوم والیقظه یک زمانی آسود ، دید که بر قبر مبارک بخط نورانی مضمون این عبارت منقوش است که :

زبدة دودمان ارجمندي مير عد امين نقشبندي

مناقب و فضائل آن عمدة الوسائل زیاده از آنست که این عاجز ناتوان رشحی ازان تواند به قلم آورد. فیض و احسان آن سید منبع المکان بر جمیع بندگان لاسیا زائران عام است : اگر این ذرهٔ ناچیز خود را مخصوص الطاف و مشمول اعطاف تخصیصا نداند ، با وصف آن همه تفضلات صوری و معنوی از عهده ادای قدری از شکر چگونه بر آید : هنگام مفارقت از جوار مزار فائض الانوار، یعنی وقت نقل مکان ، قرار اشعار حسرت بار بدستور اسلامیه بروح تمام فتوجش عسرض داشته ، ایراد آن در صحیفه مناسب یافته به قلم آورده :

در طواف روضهٔ شاه شهیدان فور جان در ترنم از محبت ، همچو مرغان جنان دوش دیدم، نیم بسمل زائران، چون طائران پای کوبان بر درش، چونقدسیان بر گرد عرش

يا چو بيت أله بهر طائفان دارالامان گر نسیم کسوی او بگرفته دلها بوی جسان نام او سید امین ، نور زمین ، جان زمان بساغ نور از طسوف آن درگاه مهر خاوران صد سلام و صد ثنا کرده بــدل ورد زبان ای اویسی رتبت خبورشید ارج احترام السلام ای اختر برج سعادت السلام أز وه صرت مسلسل شد اسام ابن الاسام السلام أي گوهر شهدوار زهرا السلام كردة داغ حسين را تازه، بر ما السلام يافته قنديل دلها ، چون كواكب انتظام نیست جز بر عروه ، وثقای فیضت اعتصام شاهد بزم شهادت، شاء اقليم شهود ذأت ياكت بحر وجدان مين انوار وجود صه زبان کردی ژبانم، گر نه درد گر تو بود أفسرم خمار حريمت بسترم خاك توبود اعتبارش زين عبادت افتخارش زان سجود بر روان باک آبای عظامت صد درود (66-17)

گلشن نور است یا رب، یا همه بیت السرور مرقد سلطان دين شاه اويسي رتبه ايست وارث چه منظم بود، اندر اسم و رسم داغ ضحرای ارم ، هـرکل زمين درگېش از سر صدق ، اهل ایبان بر در او اشکبار السلام أي سية عالى نسب فخر كرام السلام أي گوهر درج سعادت شاء دين السلام ای آنکه ز ابای کرامت هر یکی السلام اى قرة العين رسول كائنات السلام أي غنية باغ على المرتضيل السلام ای آنکه بز گرد مزار انورت السلام ای آنکه، سرمستانکویترا، بحشر ای گل باغ کرامت ا ای در دریای جود مظهر قور تجل ، مرقد با فیض تست وای بر دل گر نه مارای خیالت برده است بـا سیه بختی و دل سختی ز روی افستقار منز عود (اعظم) بسر برده بزیر پای تــو باد بر روح سرایا نورت، از حق، صد سلام

۱۷۲- طشم، کشمیری

سفینه هندی: هاشم کشمیری ، از موزنان عصر څد شاه پادشاه است ،
 ازوست :

یگذر ز خودی، ز قید رستن ایس است در مذهب ما، گرشه نشستن ایس است بشکن خود را ، که بت شکستن این است در گوشهٔ خاطر عزیزان ، جا کـن

۵۱۷ میر کد ماشم کشمیری

صبح کلشن: هاشم میر مجد هاشم از مردم کشمیر است و کلامش را
 در دلیها تاثیر:

بجز جفا، ز تو کار دگر نمیآید

زحرف مهر ، فريبم مده ، كه ميدانم

کان ، سایمه کنه در آفتاب فردا خسخانه، به از قصر بود، در گر ما آتشکمه را ، خیمال گلشن کردیم شممی بمزار خویش ، روشن کردیم (۲۰۵)

رو، فقر گزین، که فقر بهتر زغنا دولت، ندهد نجات زآتش، چون فقر مائیم که، در شعله نشیمن کردیم بردیم خیال دوست، همراه بخاک

۲۲۲ ما، مولوی مطاوالله کشمیری

● عقد ثریا: همها مولوی عطاء الله همها استاد مرزا جمان بمیگ ساممی که ذکرش بر صدر گذشت ــ (۱) مولد و موطنش کشمیر است : گویند: مرد با کهال و شاعر زبردست بود :

صبح گلشن : هیا مـولوی عطاء الله کشمیری ، هیای اوج بـی نـظیری
 است :

حال ذل را ، که دران حلقهٔ مو، میداند هر که در دام بلا میفتد، او میداند (ضرحه)

227 هندو، بندت مكند رام

● بهارگشن: پندت مکندرام در سرینگر در محلهٔ درایی بار (متصل حبه کدل) خانهٔ داشت ، و خانواده اش بنسبت تیلو مشهور بود: در حیدرآباد نیز در سرکار نواب میر چنگ بهادر و راجه راجیشوری رای ملازم بود: در سال (۱۲۹۳ه) زیست میکرد ، سال فوتش و دیگر کوانف وی معلوم نشد : شعر فارسی میگفت ، ازانست :

ز انسان تلخ میشم ، انس میگیرم به حیوانها دمساغ سن ، سراپا مشک چسس کرد

جنون ، بی اختیارم میکشد ، سوی بیابانها شمیم گیسوی مرضوله مویت

۱_ رک : تعت سامی در کتاب حاضر صه ۲۱۸ .

به بین (هندو) خراب کفر و دین کرد بر مرده، ورقه غیرت و ننگ کفن کجا ستماره جملسه، چو سیماب بیقسرارانند فصل بهاران و خزان، اینهم گذشت آنهم گذشت لیلی وشو بوسف رخان، اینهم گذشت آنهم گذشت خدود را به زیر پاش سر اندازم آرزوست گل در چمن افسرده و بسی رنگ مشام است مسلماندان ز کافر رنگ دین ریخت مسلماندان ز کافر رنگ دین ریخت

بستسان سنسگسدل از عشقسبسازی آرایش بدن، همه از بهسر زندگیست جهال روی تو شیداست، مهر و ماه و فلک شاهی و فماندرجهان، اینهم گذشت آنهم گذشت عوبان گیتی روز و شب مجنون رو در چاه غم یسر قساست دهای سرافسرازم آرزوست از غسیسرت رخسارهٔ آن سرو سسن بر عبیسر زلیف او، تا بسر زمین ریخت

۸۷۷- بحیل میر بحیل گاشی

و پادشاه نامه: میر یحیی کاشی اگرچه از علم بهرهٔ ندارد اما به موزونیت طبع معانی تازه را لباس نظم می پوشاند ، و بمناقب طرازی ایس دولت آسیان صولت مباهی است ، این اشعار از نتایج خاطر او قلمی گردید ، دولت آسیان صولت مباهی است ، این اشعار از نتایج خاطر او قلمی گردید ، دولت آسیان صولت دارد ۱ ، ۵۸)

● قرنیه: میر مجد یحییل کاشی …… عناب و بادام و گردگان خوب میشود و وفور گردگان سکه آنرا چار مغز میگویند سه بمرتبه ایست که در هیچ چای عالم نیست ، چنانچه در تمام آن ولایت روغنی چار مغز میسوزند ، میر مجد یحییل کاشانی مثنوی در تعریف کشمیر گفته که این بیت از جملهٔ آن بمقتضای مقام تحریری یابد:

چنان خاکش برای میوه نغز است که بادام از قرقی چار مغز است که بادام از قرقی چار مغز است که بادام از قرقی چار مغز است ک

روز چمعه سیوم ایسی ماه (جهادی الشانی ۱۰۳۹ه) ۰۰۰۰۰۰ چشن وزن شمسی انتهای سال سی و هشتم (۳۸) از سنین عمر ههایون، آراستگی یافت ۰۰۰ میر مجد یحییل کاشی خلف الصدق میر مجد جعفر مشهور بمکتب دار در بــاب وزن اشرف بمضمون این رباعی ملهم گردید:

ای کرده محدا سر آمد شاهدانت میزان قدنها، مگر بسنجه شانست هم سنگ تو، در جهان نبنده صورت آثبیشه مدگر نبشه در میزانست هم سنگ تو، در جهان نبنده صورت آثبیشه مدگر نبشه در میزانست

● نصر آبادی: قاضی بحیل از لاهیجانست(۱) ؛ اما در کاشان بسیار بوده ، بکاشی شهرت دارد: بعد از سی سال ازین ولایت دلگیر شده بهند رفته اعتباری بخدمت شاهجهان بهمرسانیده: در اواخر بمنصب کتابداری سر افراز شده: بعد از مدتی بکاشان آمده:

مرحوم ملا صبوحی میگفت که : بعد از مراجعت از هند او را در کاشان دیدم : باوجود پیری در کهال شوخی و مسرت بود : شعرش اینست :

(۱۸ بیت دارد ۲۲۲)

● کلمات الشعرا: میر یحیی کاشی، از شعرای پای تخت و روشناس پادشاه چود ، تاریخ آبادی شاه جمهان آباد را خوب یافته :

شد شاهجهان آباد، از شاهجهان، آباد

ینج هزار روپیه صله یا<mark>فت :</mark>

از پیش گاه چهانداری حکم نظم کردن ــ پادشاه نامه ــ نیز باو شده جود به داستانی موزون کرده گذرانید به دران بسته :

سر راجپوتــان جگت سنگ بـــود که بر شیشهٔ نه فلک، سنگ بود

۱- مظفر حسین صبا در روز روشن گوید که: مولف آفتاب عالمتاب را اشتباهی عظیم واقع شده
 که یحیلی لاهیجی و یحیلی کاشی را متحد شمرده و فرق در روش سخن هـ ر دو نکرده . (حد ۱۹۹۰) نیز رک: ص ۱۹۹۱ کتاب حاصر .

مجد علی ماهـر هـر چنـد گفت که: سنگـه و سنگ قـافیـه نیشمود 1 گفت: ما مغلیم ، معذوریم! آخر بهمین بیت آن نظم از نظر انور افتاد یان دو سه بیت ازوست:

لب بکشا و بازگن قفل شراب خانه را مشت خاکی از وطن ایکاش بر میداشتم مرد تا در سینه دارد دل از آبستن است حرف تو، ميبرد زدل، ذوق مئى شبانه را هرمىدرخاك غربت نيست منهم چون نهال اين هوسها از وجـود دل تولـه ميكنه

این بیت تاریخ وفات بر لوح مزارش نوشته اند:

بسكه آمانست اين ره، ميتوان خوابيده رفت

ای که، از دشواری راه فنا ترسی، مترس قاریخ وفاتش مصرع:

احیای سخن چو کرد یعیلی، جان داد (۱)

● حسینی: موسی مصر خوش تلاشی میر یحیی کاشی : داروغگی کتبخانهٔ شاهجهان بادشاه داشته و نامور ــ شاهنامه ــ گردیده: هر هفته نظم کرده میگذرانید بعطای خلعت و جائزه سر فراز میگردید : روزی داستان نظم کرده بگذرانید : چون باین بیت رسید :

سر راجیسونان جگت سنگ بسوه که بر شیشه نه فلک ، سنگ بود بادشاه گفت از قافیه هم خبر فدارد : چون این معنی بدو گفتند، گفت مه مغولیم معذوریم! و بر همین بیت از نظر پادشاه از اعتبار افتاد :

(سه شعر دارد ۳۲۳)

میر یحیبی کاشی بهند. آمده از شعرای عصر شاهجهانی
 و استاد قرار داده است ، با مجد چان قدسی و ابو طالب کلیم وغیرهما همطرحی

١- در مقتاح التواريخ نيز هست ٢١٠.

هاشت به مداحی سلطان دارا شکوه پسر کلان شاهجهان بسیار نموده به صاحب قصائد و غزلیات و رباعیات است به در همه جا تلاشههای بالا دست دارد به اصلش از شیراز است پدر او توطن کاشان اختیار نموده به چنانکه در بعضی از مثنویات خود آورده به و چون با کاشیان بسیار بد بود ، اکثر مذمت اینها کرده به لهذا در مثنوی که در مذمت اکولی گفته به میگوید :

ما و کاشان که خطه پاکش لیک بر روی خود ، سنان دیدن چشم ، بر رگ یکدگر ، دارند وای بر آن که خویش ایشان است امتیاز قیمسی و کاشانسی که قمی وا کند بهرض سخن آن که در فارسی شد است مشل گرچه در تحو ورض مطلب شان شمیرا چون شونید قافییه سنج شمیرا چون شونید قافییه سنج همه بیدها بود و بودها بیده است رود خافه ز شسته گفتساری

به تر خبون چمن ببود حاکش بهمتر از روی کاشیان دیدن دیدن که شکم از صرا بسرون آرند عید ایشان میزای خویشان است این بسود وقت گوهسر افشانی کاشی آید بطول لب بسخن المن و ندون کدن بسوار بدل فتحه را ضمه مامل لب شان میتوان یافت از گهسر صد گنج میتوان یافت از گهسر صد گنج نیدها زود و زودها زید است بر زبسان جاری

فقیر آرزو گوید که ازین ابیات معلوم میشود که هر جا الف و نـون حجمع شود کاشیـان واو خوانند ، و آن ظاهرا سابق محصوص کاشیـان باشد ، و الا حالا اکثر مردم عراق بلکه شیرازیان وغیرهم نیز همان نوع تکلم کنند ، چنانچه دکان را دکون و خان را خون خوانند ، و ظاهرا مبنی بر همین کلیه است که مخلصای کاشی گفته :

کار معجون کمونی میکنه پیکان او

که کمان را کمون فهمیده بمناسب پیکان آورده : و بنیاد لطف شعر بسران

گذاشته . و حال آنکه درین صورت پیکان هم پیکون خواهد بود ، و در واقع این غلط محض است ، علی الخصوص جای که بنای قافیه نیز برآن گذاشته اند ، چنانکه سابق نیز نوشته آمد ، الحاصل بعد از مذمت کاشیان میگوید :

و این مصرع بنا بر آن است که عقرب کاشان شهـرت دارد :

تازه این است که چنانچه میر مذکور مذمت کاشان نموده و شیراز را ستوده ، مردم اصفهان صد برابر در حق شیراز و اهل آن گویند ، و حکیم شفائی شیرازی را بدار الغرور نادانی یاد کرده ، حتی که اگر دختری متولد شود ، گویند : در خانه فلان پسر شیرازی متولد شده ، از پنجاست که طاهر وحید ـــکه قزوینی است ــ گفته :

باطنش دخسر و ظاهر رد است شیئه می پسر شیسرازی است و غریب تر آنکه ، مردم قزوین را اهل صفاهان احمق و چل مطلق دانند، روزی میرزا صائب (علیه الرحمه) در قهوه خانهٔ صفاهان نشسته بود که قزوینی درانجا وارد میشود. میرزا میبرسد که : از کجای ؟ او میگوید : از قزوین ! باز میرزا نظر بر بلاهت و سفاهت مردم آنجا سوال میکند که : در قزوین قرمساق بهم میرسد. قزوینی تر آمده جواب میدهد که : چرا بهم فرسد ؟ قنوین شهر کلانی است ، لیکن نه اینقدر که صف زده بهم بنشینند .

و در کتاب عجائب البلدان _ مسطور است که: هر که یک سال در صفاهان بماند بخیل گردد! بالخاصه قصهٔ نختصر مردم هر شهر ایسران با

مردم شهر دیگر بسیار بد اند و تجهیل و تحمیق هم کنند . و تعریف مردم تبریز و قم و کاشان آنچه شاه طههاسپ صفوی کرده گذشت .

روزی یکی از فضلای خراسان همراه ملا حسن خوانساری در بازار صفاهان میرفت، اتفاقاً خرس را کشته بر خری بار کرده میاوردند. ملا خراسانی بسوی خرس دیده اشارت عملا حسین مذکور نموده، اخوند دریافته این مصرع خواند:

هنوز مردة من ، زندة ترا بار است!

و این مبتنی بر آن است که ، در ایران خر خراسان و خرس خوانسار شهرت دارد . و باشندگان هر دو جا را بهر در حیوان مذکور نسبت دهند :

القصه عزیزان این دیار در خبث یکدیگر و مذمت هم بسیار سرگرم باشند ، چنانکه هرکس در خدمت این بزرگان رسیده شنیده آنچه شنیده ،

درین ولا انتخاب کلیات میر یحیی نوشته میشود. مخفی نماند که طاهس فصر آبادی قاضی بحییل و میر بحییل را دو کس گمان برده. در حق میر بحییل گفته که اصلش از لاهیجان است و درکاشان بسیار بوده بکاشی شمرت دارد: و دوم راقمی گفته و اشعار میر بحییل کاشی بنام هر دو نوشته(۱) و نیز گفته که: یحییل کاشی بسهند رفته و اعتباری بخدمت شاهجهان بهم رسانیده ، اواخر معنصب کتاب داری سرفراز گشته و حال آنکه میر مذکور در هندوستان کتابدار یادشاه نشده قلمدان برداری حواله او شده. چنانچه او درین باب مثنوی گفته و آن داخل کلیات است ، ازوست :

ز بسگفتم ضعیف از دوریت بند قبا سازد دهم بهر تجرد گر بمجنون جامهٔ خود را

١ ـ رک : کتاب حاضر صد ١٦٩٢ .

باد ما را بسکوی یار نبرد جسامه بر تبن بود ز تار رفو سد راه رزق دزدان م شود یکسان بخاک منکه فراخ روزیسم از غم تنگی تفس بدست قدرت خود خلق کرده همچو توی کفن بزمزم دردی کشان ، کش ای زاهد قدر من دانی که بهتر دانیم از ماشقان هرچه هرکسخورد، دهرآورد از پشمش برون عرب بیسد ، روسیام کرد از بس انفمال همچون غلاف ، گر دو موانق ، یکی شوند همچون غلاف ، گر دو موانق ، یکی شوند نومیدم از کرم بجزا میکند چره نومیدم از کرم بجزا میکند پره

هاک بسر فرق عاکساری ما بسکته گردید بسخیه کاری ما شاهد قولم ز پا افتادن دیوار ها مسر شد و نیافتم لمذت آب و دانه را پرا بجان نهرستد کسی خدای ترا بصرف کردن مسی میبرم ردای ترا پشم آن دارم که بشناسی ازین بهتر مرا داده جای شیر خون دل مگر مادر مرا راضیم شاید که نشناسند در عشر مرا با تیخ شان ز هم نتوان ساختین جدا زاهد خلاف حکم خدا میکند چرا زاهد دو چشم خود بهوا میکند چرا

فقیر آرزو گوید که این معنی مبتدل است چنانکه مجدالدین علی قوسی شوستری نوشته که : سخن سنجان هند میگویند که امیر خسرو (علیه الرحمه) . بیتی گفته که مثل آن در منقبت در چند هزار بیت خمسهٔ نظامی نتوان یافت و آن این است :

قطرهٔ آبی، نخوره ماکیان نا نکنه رو، بسری آسان و این گمان بی مذکور از خاقانیست جنانکه گوید:

رغ کـه آبـکی خورد رو سوی آسیان کند کوست دعای عافیت بهبر بقای شاء را

بر زمین خواهد فگند آئینه دار آئینه را که بنماید بار دل بردن خواهی نخواهی را نو بدام افتاد، از دهشت نه بیند، دانه را چرا در عین بینائی بنابینا زنی خود را چرا پیوسته پند ترک دنیا، میدهد ما را هرآنساغر، که بیاو، ساقی دوران دهد ما را خود بکف گیرش وگرفه اضطراب دیدنت بجنگ ناصح آور، یا رب! آن ترک سپاهی را ز اضطراب قید زلفش دل نپردازد بخال فشینی گر بنادان هم تو هم او را زبان دارد اگر نه از برای خویش خواهد واعظ بی دین شود چون جام میناکارگردون سرنگون یا رب

شاه آن بود، که خوب نداند حساب رأ کر رشک زهر کرده فلک در شراب ما آباد چون بود تن ر جان خراب ما بحثی تدارد ارل ر آخسر کتاب ما بعد ازین، گر زنده ام، خود میبرم مکتوب را گر نمیبردند نسور دیسده بعقوب را ندام تسو نسویسند مگر، بر کسفس ما مگر دارد برای خویش سر پوشیدهٔ خوه را حرقیست این که زود رود درد سر ز خواب يسمسانة مى دهسان غسار است چون توبه ز باده در بهار است آن دوست ، که با تو یار غار است سجود درگهت آخر نماز خفتن نیست که دوزخی بتر از اختلاط دشمن نیست كشد چو تيغ په از قرب خصم مامن نيست كجاست بادءكه هيچم دماغ رردن نيست مي بده! وقت توبه بسيار است گرم جامی دهی ساقی ثواب است کمته ویرانهٔ درویش ، هنوز آباد است كانچه نترانى ازان دل كند جانى بيش نيست در مجالس هر طرف صد صورت ديوار ساخت عمر صد نوح طلب کن، که سخن بسیار است تا کس بمرگ او نتوانه عزا گرفت بر خوان حسن سبزی خط پان رخصت است در عمر خدویش انچه نفهها قیاحت است این چه شلتباتهای ترکانه است آخر مسجبت مستان جنگ است که صرفهٔ نیرد، محتسب بهازار است سوی او هر گه روان کردم ژمین بوسید و رفت هركه آمد، يسارة او بر زمين ماليدو رفت بحيرتم كمه چرا عيد مي فروشان است

بسيار كم شمردن ما، لائق تو نيت كي سبز گشته يشت لب آفتاب ما طوفان اشک حسرت ما ، عمر توح داشت سهل است هستنی که میان دو نیستی است دید هر قاصدکه رویش، کرد درکویش وطن روي بدعواهان يوسف راء جسان ديدي بجشم آسائش ما، بی تو محال است پس از مرگ بود این شاهد خم بکر تاکی می قروش ما مردیم و عقل از سر ما وا تسیشود زهر است چو باده بسی نگار است در اول عشق ضـــبــط دشوار ایسمن نشوی، که اژدهائیست چرا بکری تو، دیر آمدن بود بهتر خدا ز گرمی این دوستان نگه دارد جاتحاد تران جان ز دست دشمن برد بورقت نزع چه خوش گفت میکشی (یحییل) ماقيا! تا بهار همسر، بجاست شب آدیسه خیبزی میشوان کمره گشت صدقصر شه، از بارش ایام ، خراب بهر سر چون شمع گردن پیش قاتل تمیغ کن كلك نقاشي است (يحييل) خامه ام كز اهل نظم ای که! از فائدهٔ کم سخنی، میپرسی سازد بخیل، دشمن خود، کائنات را جون خط دميد عشق نكويان ساجت است واعظ، تبهام معدن فضل است و کان علم جسم اول گـرفت و جــان خواهد عمرة مت بدنيال نكاه بياده آب كند مي فروش ، و غافل ازين قاصدى چوناشك خونين چشم من كم ديده است چون ز پارتگاه، درکوی تو ماندن، رسم نیست نه مرده واعظ و نی خون شیخ گشته حلال

هوسنساکان همسین در میش بسارند گر دست رپا توان زدن، ازکس مدد، نخواه کی ترکید نفس ایمن یک نفس عاقل نشست فقیر آرزو گویند که مصرع اوا

تا کشتی آورند]، شناور گذشته است خصمچونهمخانه شدنتوان زخودغافل نشست ت گذشته سقم تمام در عمارت دارد

شریک روزه کنودک در سحور است

فقیر آرزو گوید که مصرع اول بیت گذشته سقم نهام در عبارت دارد و بعد نامل واضع میشود:

که شد درستی ما ، باعث هزار شکست ماقیت؛ از من غیاری؛ بر دل قاتل نشست که هر کدام به (بحیلی) دو جارشدشاه است بزرگ و خردی خاتم، بقدر انگشت است کس در اثنای شناء کی سیر دریا کرده است ترک دنیا، بمر ترک اهل دنیا، کرد، است همیشه ، آخر صلح تو ، اول جنگ است سر بریده ، در اینجا نشان فرسنگ است درمیان آتش و خاشاک صندل فرق نیست از مستى اگر گم نشود راه خرابات با در ناخن چون گره پیوسته در ابروی اوست تیشه بر پای خود زدن هنر است یک قطره منی قابل این ما و منی نیست تا بسر خواهد رسیدن، دور ما خواهد گذشت همچو ژنجیرم تهامی ممر در ژندان گذشت ورنه امروز جرا روزی فردا برداشت دل خود بايد ازين بيضة عنقا برداشت دستم بده بدست، که سودا مبارک است آن قدر از رشک نالیدم، که آوازم گرفت که هیچگه، بسلام پدر تیامده است ای خصم جان تشنهٔ خود همجواب صبح ازچه فریاه این قدر کردی که گوشم کر شود این که یک دستار سر کرده است ده معجر مشود از تـو گفتـن ز مـا شنـيـدن بـود را در کفتر زنداری نیساشه

بسنگ شیشهٔ دل تا نسب درست کسند از طبیدن، خاک بسملگاه را، دادم بیاد دلا! قلسرو آزادگی عجب ملکی است قبوان ز ذات نبی شان قدرت حق یافت رو، کناری گیر! گر عیش جہانت آرزو است گرشه گیری، نیست (یحیلی) را، برای آخرت نسيم مبهبس بخسيبده كيبنيه شعلبه كشد براه مشقء دليرانه با منه زنهار حسن از هر دودمان کامه برون، سوزنده است مستمان بمدر ميكماه رفتن ممزه دارد عقده، از خاطر کشودن، گر بدست خود بود روش اره سر کشه چون بسا تا چند شم پیش تو بہتر ز تـو باشه تشنه لب بسيار و ساقى مى بنوبت ميدهد هیچکس با من ندارد طاقت همخانگی روزى زاهـد بيجـاره توكل نشده است چرخ آبستن هیچ است چو بینی (یحیلی) از تو متاع حسن و زما نقه جان و دل سرمه را، تا خانه زار چشم مستش یافتم کثم ز طفل غیوری، طمع جواب سلام ای گشته سرد مهر تر از آفتاب صبح بعد ازین حرف تدرا گر نشنوم واعظ رانج مسک از اظهار مردی میکند نقصان خویش شاصح از سا دگر چه میخواهی ينير از تار ايسان ضعيفم

چو باغ تشنه ، که آنرا بدست آب دهند ر هر درض که بنالد کسی ه شراب دهند گیرم که تو گنجیدی دستار نسیگنجه عاشق از غم آن قدر کاهد، که نا پیدا شود یک درم گر بسته شه صه در برویم وأ شود نامه هر جا که فرستی بتو وا میگردد مے جو رندان بر سر بازار میباید کشیه گفت (یحیل) می ترا بسیار میباید کشید که هاشق سوزد و تسمها بسوزد که گر، خاری خلد در یا، بسوزد صد بمار آخر شد و یک کس در گلشن نزد کسی دیگر گلی بر تسربت مجنون نیندازد شكر جاى شكوه باشـ چـون بلاى عام شه روزه خوارا صبح دریک آبخوردن شام شه بجای کان ستم باشد مرا دیدن نمک دارد نهاناز باغبان جون طفل گل چيدن نمک دارد چون شرابی ، که سیاهی ز پس جنگ خورد جدا از دوستان گشتم دگر دشمن چه میخواهد نیستم طفل ، که از خود پدرم ترسانه که گهی مماشق خمود را بغلط میخواند که از دهان تو بری شراب میآید آه آن بي رحم با من أين ترحم هم نه كرد و انچه دزدیدیم از بار تملق درش بود چو آفتاب بر آیمد نماز نتوان کمزد بس بود اینکه تواضع ز میان برخیزد ینداشت که یای طلبم آبله دارد روی چو بر سر چه ، دلو و ریسیان بردار روی اگر بدر حاتم آب و نان بردار للت بسيار ميخواهي ز مي، كمتر بخور نگردد از قدمش یک قدم جدا زنجیر ازان ترسم که دردامش فته بیچارهٔ دیگر

ر خنجرش ، دل عاشق نمیشود سیراب دواً یک است بدارالشفای میکده ها درمجلس مي جا نيست زاهه ز سرم وا شو بهر یشهان کردن او، جاره پیدا کرده ام این کشاد چاکهای سینه ، از فیض دلست كشش حسن يحدي است، كه چون كاغذ باد توبه برشرب اليبود زاهدان دارد شرف داروی راحت طلب کردم طبیب می فروش مسكسر از دودة شميع منزار است جداه دوست جندان گرم رو باش باغیان را کشت تنهائی بدور عارضت بجز شمع مزارش، کان هم از لیل دهد یادی فيستخاص آزار من جورت شكايت جون كنم الذت وصلى بس از هجرت، نيابه بوالهوس خميبينم رخش، اي مدعى! بردار چشم از من فسازم هیچگه مشاطه را از دیدنت واقست خون عاشق خورد آن چشم که گردد خونریز هروز به را میخواست بینه مبتلا (یحیل) عاشقم پیش تسو همر کو که نداند داند صاحب خطشه، آن طفل و سوادش این است غراب لي بعدل انسردگان بده ، بنگر انتظار وعلة وصلى تدوان كشتن مرأ حست ما بود انچه ز اسباب جهان برداشتیم برون نیاسده اش هر ضباح سجمه کنم جشم تعظيم ندارند صريران ازهم از شادی وصَلش نسرسه پا بسازمینم سیه درون را ، باشد نظر بدست آوین ر سير كردن چشم خودنــه عاجز خلق داروی بیموشی چیون دولت سرشار نیست ييو فيندر سلسله ها شد از دولست مجنون غبار دل نهان دارد بخاک آن زلف ير چين را

دست بسردی بسمسا نسبود آخسر سرش آيسه يسمسن فسرود آخسر خون مهجها زجاى بتعظيم نيشتر كايـد بكويت از من بى صبر پيشتر ساقيم طفل است فرق از سين نكرده شين هنوز آزار محلق چند دهی؟ از خدا بترس بیگانه در چکار بکس، ز آشنا بترس (یحیل) ز همینشینی اهل ریا بترس مسا را بساد و تسرا فسراموش راضي شدم چــو خامه بقطع زبان خويش گاهسی سراغ یارکنم، گنبه سراغ خویش گر بکار او نمیخواهی بعدو درویش باش یا بکش بہر ثوابم ، یا دگر خنجر بکش خون ميشود ميسانة مسا و ميان داغ کشته ام چون چشم درد آلودهٔ پر از چراغ ساخت کم لطف ترا ایس همه بسیاری دل ما جرم را بگردن اخوان نه بسته ایم رفیق گدریة بسی اعتسیدار میخواهم بحیرتم، کـه چه از روزگار میخواهم سر و جاناز تو، دارو دین از تو، پسمن چکنم غم دل راست نيسايله بنسوشتن چكنم بزور یسای قنسامت بیساده میگردم بسان قبسله نما ، بسى اراده ميگردم هنوز من، پسی قحقیق جاده میگردم چو لوح کودک نو، مشق ساده میگردم هنوز در قندمش سر نهساده میگردم كه يكدم وصل را ميخواهم و يكدم تميخواهم مصيبت ديده ام من ۽ خاطر خورم تميخواهم کسی که ، تهمت آسودگی بسرو بندیم كنوه صبرم ، ليك يندارند ياران معدثم نسان خویش از گدا ، طلب نکشم

غيس را ديد و دست بسرد بسه ثيغ چوڻ را ديـه سر به پيش افگند خون گرمی ار کنیم بدشمن عجب مدار میآیم و بسانگ جرس رشک میبرم میدهد از ساغر خالی سزایم ، تی شراب واعظ ! جهنمي بتر از مجلس تو، نيست بیسی که هست از نگه دلفریب اوست دوزخ بگرد مجلس بی می نمیرسد ضافسل داديسم دل بدست چنه از سیاه کاسه کنم قوت خود طمع در وصل من نباشم و در هجر آن نگار لشكرى بايد معاون بهز شغل سلطنت آب منها تشنه لب را، یا مدار از وی درینم گر چشم خمود بمرهم راحت سیه کند کلبه ام بی شبع رخسار تو گو روش مباش پیش ازین یک دل من بود ، که یکدل بودی يوسف به چه فتادهٔ نيکوئي خود است جداً زر دوست بسر چشمه ها زدم چـه کنم بهرچه داد ، تسلى نميشود دل من نکنی تسبت بارانه ز نا انسانی کاش در نامسه تسوان صورت احوال کشید ستاده هر طرقم اسپ، و چون شه شطرنج بهدر طرف، که برندم بسوی کعید دوست گذشته اند رفیقان رفته ، صد منزل اگر صباح بذیرم حزار نقش ، بشام هو دیده ام چو دو نعلین سوده رفت از کاز **ب**نومی استقسامت از سزاجم بسرده بیتابسی **برا**یگریه، هم باید دلخوش، ورنه **از** هجران قیافتیم ز خلق جہان، بجـز عنقــا هرکه آمد، سینه ام لختی خراشیه و گذشت رزق خود خواهم از خدا ، نه ز خلق

جویه از من، انچه در پشت پدرگم کرده ام مسكر شمع صفير بلبسل آرد سوى كسازارم لطف کردی بی توخود را این چنین میخواستم میگیسردم بمرگ کسه راضی بسه ثب شوم ترسم كمه رفشه رفشه تسواضع طلب شوم نميخواهم كسه، دلىگيرت ببييتم تا چند خنده ، غنچه صفت زبر لب كنم نهائد آن قدر آواز، تا که ناله کنم که من هوشی ندارم ورئه، در میخانه میبودم گر بگلزارم قتد ره، خاو پیدا میکنم من تسرا در خانهٔ خمار پیدا میکنم ایگلخودروتوخودگو،چوڼبخندمچوڼنگريم کمتر ز پای خویشتنم خاک برسرم چند ساغر چون دهان روژه دار آید بیشم باهسركمه أتنام صلح بسرد جنسك ميكتم چرخ درن، گریا گہان دارد، که نادان نیستم مرحسبا خدويش وا يستديسهم کنم تلاش، که مهتاب را نگه دارم همین برود آنچه بسی منت گرفتم جوعسك كوش خوداز مصلحت كرميتوان كردن برای امتحان ، دستی بخنجر میتوان کردن، بترکش تیر فوجی دارد و تنها رود بیرون شاهسهم بهنز بيابفان آب و نسان برداشتم نیست در دیوانگی یک کس باستقلال من نیست جای نعظهٔ در نامهٔ اعمال من گر بدعوی لب کشای ترک خاموشی مکن در جمان کس را امین غیر از فراموشی مکن ای مفتن ! فتمنه را بریا ز سرگوشی مکن بکوی می فروشان باید ای دردی کشان رفتن ازین عالم بآن عالم بیک دم میتوان رفتن تما بروز حشر گر کاری نمک آید برون

گوهر طالع هوس كسرده است قرزند خلف نسیم امشب برای رهنهای دیر میجنبد قامه تنوشتی بمن جندانکه جان بر لب رسید ہم بسزم غیر گشت کے ہجران طلب شوم هائم زیاده گشت ز صدر صف نمال به آزار رقیبان نیستیم شاد کو ساغری چو گل ، که صبا را ادب کنم گهی که گوش بفریاد کس کنی ، از ضعف مرا تكليف مسجد ميكند زاهمد، فبيدائمه داده از بس خو بآرام فلک، چون خارکش ای که از جوش ریدان، خویش را گم کرده ووزخونين دل چو غنچه ، شب چوشمع آتش نها دم هرگز بخاک کوی تو نشست نقش من ای هلال ! ابرو نیا تاکی خیار آید بیشم قا باقیم ز رنجش او ذوق درستی باوجود جهل یک ره بر مراد من نگشت یک کسم در جمان بسند تکرد رسید نشأ بحدی ، که بهر دیدن تو دل از گیردون بی هست گیرفشم باميه مكرر گشتن گفتار شيرينت جگردل نیست گرمن گیری از کشتن نمیترسم گراز مردی نشان داری جدا برقلب دشمن زن نیست رژق کمبه رو رایهان بروزی ده قسم لشكسرى از كودكان انتاده در دنيسال من می بده ساقی که از بس رو سیاهی بعد ازین قفل گوید با زیان بسته راز گنج را ای که خواهی گوهر رازت فهان ماند ز خلق شعله چون روشنشود، كبريت ميسوزد، نخست مبارک باد خشکیرا چه مایم صبح مید است این شود پیمانه چون پر همچو ریگشیشهٔ ساعت هر کجا یک بنار در وقت تکلم پیا نهاد

شد بالای بهر جان خلق نازل بر زمین دگر از زینت دنیا چه میخواهی ، تهاشا کن سر از خجلت چه زير افگندة چشمي ببالا كن بگیر آثنهٔ و چشم را ضیافت کن دربشه توبه بودى كفارة كشاهان در دام تسو افتساد، مگر نامه بر تو ہے خوصله ام دست زئم بر کمر تو آلوده بزهبر است مگسر ماحضبر تو من که بی صبرم ز برگردیدن مژگان تو مألمي راه، از رقابت دشمن هم كردة لیکن را ضمرور است اظهمار زندگانی مدام این رشتهٔ کوتاه ، در تاب است ینداری درين كشور زبختم قحطي آب است ينداري درجهان از دلیری فگذاشتی صاحب دلی جانان تو بگیر کیتر نداری مانند عطسة كه بسزور آررد كسى کو ته قدی باین قدر، یعنی باین درازی مياه هم از خيل گرفتاران است زندان بان همیشه در زندان است فشناخت کسی که دادم از بیداد است و انکس که شناخت گنگ ما در زاد است هر روز که خاموش پسر آیم عید است. بنگر به نگفتن جنه قدر تاکید است قربسان کسی شوم کنه میل تسو بروست گریا نشنیدهٔ که آه از گل دوست حیف از عمری ، که صرف این زندان شد پسیش از مردن مقیم گرورستان شد که درا آرد و بر گرد سرت گردانه که خورد خون و زند زخم و نمک افشانه در کون پر، جو ز فرزند ناخلف دارد

هرگه آید از سمند آن شوخ قاتل بر زمین کس از بازار آئین بسته جنسی بر نمیدارد توای ناصح که میگفتی مبین آن سروقامت را بہیس در آب و ز بالای خمود فراغت کن ای رند لا ابال جای تو بود خال ای جان اسیران وطن، هم سفسر قسو نتوان بفسون نقد دلم را ز میان برد ای چرخ خود از سفره مه نان مخوری تو زنسه گانی چون کنم با چشم برگرداندنت طالب دنیا نه، ای بیوفا! آخر جرا از زخمیان تیفت آواز بر نیامه قدارد عمر طولى، وصل احباب است ينداري برای یک دم تیغ تو صه خون میشود برهم باکه گریم بعد ازین گر بیشم آید مشکلی شیع تبر همبیشه در کنف تست چون خود نیامه ی ز تو میشم بکام نیست چون عمر فاهدی را طاول امل کشه زشت تا در بسند شکار حبیراندان است به خواه به به کرده ، گرفتهار شود شاگرد كبيس ترقيم استاد است کورف و کری آنانکه درا نشناسته بها آنکه، حیاتم ز سخن جارید است خامسوش کننمه شبع را بی گفتار در عشق تمو غيرهم بجسم نيكوست از داغ تو ، گر آه کشم ، میرنجی (يحيل) بجهان نميتوان خندان شه دل ژنده کسی بود که چون شم مزار هجرم افگند ز پا، نیست رفیقی امروز بكمر قاشق و شمشير و تمكدان دارد ازین چه سود ، که بابای عالم است، آدم

صلاح چشم مرا بسوی پیرهسن نکنه چندان مگو، که بار دل دوستان شود گنگی نیافتم ، کے بمن ہمزبان شوہ بی گل نتوانم که ز گلزار برآیه هر چنس ، که از دست خریدار برآید كز گرية من لاله ز ديوار بر آيد كه چون تيغ مرا بيند بچشش ذوالفقار آيد چرا عاقل ، دل از اسباب دنیا بر نمیدارد که نا انتاده را، هرگزکس ازجا بر نمیدارد نفس آخر شده تا همنفسی میآید آنچه اطفيال، ز تسبيح گستن يابنه الذني كابله بايان ز نشسن يابنه هر طرف ممدورها مست و خراب افتاده الله كر شراب زندگى، مستان بخواب افتاده اند چو نامة، كه محبان بخراب بنويسته دمی که جای کنید بر فسراز ژین چه کند گر لقمة بداريه همچون تفک خورد حرف رخصت بود النرضي كه از ما گوش كرد عوشآن کسی، که غریب آید و غریب رود چے کودکی ، که بگلزار با ادیب رود که دل هرچه خواهد بهم میرسه اگر زكيسة خدود ميدهد بها باهد گنند رو که خدا خلق را جزأ بدهه جام خال بست بایسه داد مگر ببخت که عمرش بخواب میگذرد نخل را بس تیمود برگ بری میباید بی تو هر حرنی که میگویم تعجب سیکنند بخوارى يوسف مصرى زكنعان كم چرا ميشه بخواب تشنه ليان دائم آب ميآيه

بروی پرسف خود، دیده باز خواهم کرد . حرف سبك ، اگر همه نسبت بدشمن است خلقی بیکدگر همه در حرف و من خموش یک داغ ز دست تسو رہا، میرسه آخر زان باز نگیرم دل ازان گل که شود خوار هر داغ که بر سینهٔ غیر است گواه است شه احول تا ببینه غیر او را چشم من روشن به از دل، در دکان آفریش، نیست کالای وره افتادگی سرکن ،که بردارند از خاکت نوشداروی پس از مرگ بود شربت وصل در جدا کردن احباب زهم، یابه چرخ هر که برخاست بذوق از سر دنیا دریانت از می هستی نه تنجا شیخ و شاب افتاده آند زان نميسآييد صدا ، از مجمع اهيل ميزار و بخت تیره ، تدارد جوآب مکتوبم سوار ناشده ، سرها ز تن پیاده شوند شكست رونق بتخانه ، زاهدان فكرى جرو بدن نميشود ارباب نقسر وا در تیامی عمر بی حاصل، که با جانان گذشت نفاق زار جهان، قابل تسوطن نسيست ز دست عقل، نچیدم گل بکام، از مشق خبرايني مييشاد شهسر خنيسال فلک ز مال عدا گفته این قدر حاثم بوعده گاه ا قبيسامت بشرط خصمتي هم از هادلم مسده قسریسه ای چسرخ گذشت همر و زغم بزکسی نبردم رشک برگ بر خویش چه بندی زیسی درویشی بسکه خاموشی چو طفل نو بگفتار آمده اگر قدر مزیزان در دیار خود شدی پیدا هميشه ثيغ تسو مساراً بخسواب ميآيه

و سرو آزاد: میر یحیی کاشی، شاعری است از احیاء معانی کارش و جان در کالبد سخن دمیدن شعارش. از ولایت خود در عصر صاحبقران ثانی شاهجهان رهگرای هند شد، و در ذیل ثنا طرازان شاهی منسلک گردید.

ملا عبد الحميد مولف شاهجهان نامه گويد :

سه غسرة ذى القصده سته تسع و عمسين و الف (١٠٥٩ه) مير يعيلي هاهر را صد مهر العام شد ـــ

و چون قلعهٔ ارک دار الخلافهٔ شاهجهان آباد ، با سائر عبارات بصرف مبلغ شصت لک روپیه، در سنه ثبان و خمسن و الف(۱۰۵۸ه) انجام گرفت و صاحبقران وقت داخل شدن درین عبارات جشن عالی ترتیب داد ، میر یحیل مرآورد که:

شد شاه جهان آباد، از شاه جهان، آباد ۱۰۵۸

دران چشن تاریخ از نظر شاهی گذشت و هزار روپیه صله مرحمت شد .

انتقال او در شاهجهان آباد یازدهم محرم سنه اربع و ستین و الف (ده بیت دارد ۸۵) اتفاق افتاد : نخل سخن باین نازکی میبندد : (ده بیت دارد ۸۵)

● خزانه عامره: میر یحیای کاشی ، آخد کتاب است و سخن سرای کامل نصاب . شیرازی الاصل بود ، پدرش در کاشان طرح توطن انداخت ، لکن با کاشیان بسیار بد میبود و خدمت اینها بسیار کرده : در مثنوی که در ذم اکولی گفته میگوید :

پدرم این عطا بدرفان کرد که زشیراز جا به کاشان کرد در عهد شاهجهان از ولایت رو بهند آورد و در سلک ثنا گستران

- نتائج الافكاد : دمساز سخن نلاشی میر یحیی کاشی که اصلش از شیراز است . پدرش در کاشان رحل اقامت افکند : میر در مراتب نظم دستگاه عالی داشت و استعداد خوش مقالی : در زمان شاهجهان بادشاه از ولایت بعشرتکدهٔ هند شتافت : و در زمرهٔ مداحین بارگاه شاهی اختصاص یافت . و تا حین خیات بجمعیت خاطر و اعتبار تهامتر گذرانید : و در سنه اربع وستین والف(۱۰۲۳ه) در شاهجهان آباد به شبستان عدم آرمید : (پنج شعر دارد ۸۸۰)
- شمع انجمن: یحییل کاشی، آخذ کتاب و سخن سرای کامل نصاب بود. شاعر یست احیای معانی کار او و جان در کالبد سخن دمیدن شعار او. پدرش از شیراز بر آمده طرح توطن در کاشان انداخت. یحییل در هند آمد و مداح دارا شکوه گردید تا آنکه در شاهجهان آباد در سنه (۱۰۹۳ه) طومار عمر را بانجام رسانید : (چهارده شعر دارد ۵۳۸-۵۳۹)
- روز روشن: یحییل کاشی، وطن آیاء کرامش شیرازست. واله او در دور در کاشان اقامت گزید و یحییل از همین سرزمین سر بسر کشید و در دور شاهجهان پادشاه بدهلی رسید، و بمدح شاهزاده مجد دارا شکوه زبان کشاد، و بصلات متکاثره نانش بسروغن افتاد و با ابوطالب کلیم و حاجی مجد جان قدسی و دیگر سخن سنجان آن زمان بزم مشاعره گرم داشت. و غره ذی القعده سنه تسع و خمسین و الف (۱۰۵۹ه) بجایزهٔ تر یخ تعمیر قلعه ارک شاهجهان آباد که بصرف شصت لک روییه در سنه هزار و پنجاه و هشت

(۱۰۵۸ه) مرتب شده و مصرعه مادهٔ تاریخ اینست: قد شاهجهان آباد، از شاهجهان، آباد

صد اشرفی از حضور بادشاهی یافت و بنظم ــ شاهجهان نامه ــ مامور گردید ، و داستانی ازان موزون کرد که درو این بیت بود :

سر راجپـوتان جگت سنـگه بـوه که بر شیشهٔ نه فلک سنگ بود

مجد علی ماهر بر قافیه اعتراض کرد: وی گفت که من مغل هستم ، فرقی در سنگ بالکسر هندی و سنگ بالفتح فارسی ندانم! آخر این خبر بیادشاه رسید و از نظم آن ممنوع گردید. پس بفراغ بال زندگانی مینمود تا آنکه در سنه اربع و ستین و الف (۱۰۹۳ه) در دهلی جهان بی ثبات را پدرود نمود و این مادهٔ تاریخ وفات اوست:

اخياء سخن چو کرد يحيلي ، جان داد

و بر سنگ مزارش این بیت منقور است :

ایکه از دشواری راه فنا ترسی، مترس بسکه آسان است این ره، میتوان خوابیه رفت قر مولف آفتاب عالمتاب را اشتباهی عظیم واقع شده که یحییل لاهیجی و یحییل کاشی را متحد شمرده و تفرقه در روش سخن هر دو نکرده. میگوید که:

یحیلی لاهیجی از دهلی بکاشان رفته اقامت گزیده ازین جهت در بعض تذکره بکاشی نامزد شده . (هفت بیت دارد ۹۱-۹۲-۲۹۲)

۹۷۹_ بعقوب، ملا بعقوب کشمیری

هفت الليم: شيخ يعقوب كشميرى، در تصوف مشاراليه ميزيسته و
 شعر را خوب ميگفته. اين چند بيت مراوراست:

کــز عــروسان چمن نقــره و زر دزدیده هرکجا گوشه نشین ایست درو مکری هست بـــلای گر نباشد بر زمــین ، از آسیان افتــد (۲: ۱۱۳) بسر سر دار بر آورده ببسین نسرگس را خالت از مکر بر آن گوشهٔ ابرو بنشست برای ماشق زاری، که در کوی بتان افته

۲۸۰ یو سف خان بن علی شاه چک

● طبقات اكبرى: چون على شاه در گذشت (۱) ، برادر او ابدال خان از ترس برادر زادهٔ خود يوسف خان ، بجنازه حاضر نشد : يوسف ، سيد مبارك خان و بابا خليل را پيش ابدال خان فرستاده ، پيغام داد كه : آمده برادر خود را دفن كنيد! اگر مرا بسلطنت قبول داريد فبها! والا شها حاكم باشيد و من تابع!

ایشان چون پیغام یوسف خان بابدال خان رسانیدند ، او گفته : من بگفتهٔ شها میآیم و در خدمت او کمر میبندم ، اگر بمن مضرتی خواهد رسید وبال من بر گردن شها خواهد بود! سید مبارک که به ابدال خان بد بود ، گفت : که ما را نزد یوسف خان باید رفت! و ازو عهد و قول گرفت . باین قرار از مجلس برخاست : چون نزد یوسف رفت ، گفت : ابدال خان باید رفت! بسخن من نیامد . ابدال بهت گفت : زود تر بر سر ابدال خان باید رفت! و بعد ازان علی شاه را دفن باید کرد!

در ساعت یوسف خان سوار شده بر سر او رفت ، ابدال خان نیز در مقابلهٔ او آمده کشته شد ، و پسر سیـد مبـارک خـان حسیـن خـان نیـز

^{. (44&}lt; 4 - 4 44) -1

دران معرکه بقتل رسید ، روز دیگر علی شاه را دفن کردند و یوسف بجای پدر حاکم شد ،

بعد دو ماه سید مبارک خان و علی خان وغیره بقصد فتنه از آب گذشتند . یوسف خان باتفاق مجد خان ــ قاتل سلیم خان ــ بر سر ایشان رفت : مجد خان که هراول بود ، پیش دستی نموده با شصت کس رو بروی مخالفان آمده بقتل رسید . و یوسف امان طلبیده در هیره پور آمد و سید مبارک خان بر حکومت بر نشست .

بعد چند گاه ، مجد بوسف خان به بموجب کتابتهای کشمیریان به باز قصد کشمر نمود ، سید مبارک خان از استهاع این خبر ، لشکر را ترتیب داده ، بقصد جنگ بر آمد ، یوسف خان تاب نیاورده بموضع برسال که در جنگ است به آمد ، سید مبارک خان بتعاقب او شتافته در جنگ پیوست ، یوسف گریخته به کوههای اطراف در آمد ، و سید مبارک خان با فتح و فیروزی بکشمیر آمد ، و علی خان ولد نوروز را بفریب طلبیده عبوس ساخت ، و چکان دیگر مثل لوهر چک و حیدر چک و هستی چک از هراس پیش او نیامدند ، بابا خلیل و سید برخوردار را پیش ایشان فرستاده بشرط و عهد ایشان را طلبیده ، ایشان همه نزد سید مبارک خان قرمتاده بشرط و عهد ایشان را طلبیده ، ایشان همه نزد سید مبارک خان آمده رخصت یافته ، بخانهای خود رفتند ،

در راه با یکدیگر قرار دادند که: یوسف خان را طلبیده بسلطنت باید برداشت: از همانجا قاصد نزد یوسف خان فرستادند ، سید مبارک خان از استماع این خبر اضطراب نمود ، مجد خان کسی را نزد یوسف فرستاد تما باو بگوید که : من شما را بسلطنت قبول کردم! و از عمل خود پشیمانم! مجد خان از پیش او برآمده بمخالفان پیوست ، سید مبارک خان مضطرب

شده قرار داد ، که با پسران و غلامان خود نزد یوسف خان برود . و باین عزیمت از شهر بر آمده بعیدگاه رفت ، و علی خان ولد نوروز بهت را ، حکه در بند او بود ... همراه گرفت . دولت خان از امرای او بود ، از پیش او گریخت . مضطرب شده ، علی خان را از قید خلاص کرده ، خود جریده بخانقاه بابا خلیل در آمد . حیدر چک علی خان را گفت : ایس همه تردد و کوشش ما بجهت تخلیص شها بود : یوسف ولد علی خان با پدر گفت که : حیدر چک در مقام غدر است ! علی خان سخن او قبول فکرده همراه حیدر چک روان شد : لوهر چک و امثال او همه یکجا بودند ، چون علی خان آمد او را گرفته مقید کردند ، و قرار دادند که لوهر وا بسلطنت بردارند .

درین اثنا، یوسف خان به کاکپور (۱) رسیده معلوم نمود که کشمیریان بسلطنت لوهر قرار داده اند. ازانجا در موضع ذابل آمد، و تمام مردم خود را گرفته، از راه جمو پیش سید یوسف خان بلاهور آمد. و باتفاق راجه مانسنگه بفتح پور رفته، علازمت حضرت خلیفه المهی سرافراز آمد، و پسر خود یعقوب را بکشمیر فرستاد و حکومت کشمیر بلوهر مقرر گشت.

و در سنه سبع و ثبانین و تسعهانه (۱۹۸۸ می مجد یوسف خان بانفاق سید یوسف خان و راجه مان سنگه از فتح پـور بتسخیر کشمیر روان شده ، در سیالکوت آمد ، و مدد ایشان مقید نشده ، ازانجا به راجوری رفته راجوری وا متصرف شده ممنزل تهنه رسید : درین وقت لوهر ، یوسف کشمیری را بجنگ یوسف خان فرستاد ، و یوسف کشمیری از پیش او بر آمده خود را

۱- در فرشته کالیور.

به یوسف خان رسانیده با او در آمد. یوسف خان از راه جهویل که صعب ترین راه ها است بطریق ایلغار بقلعهٔ سویه پدور در آمد، لوهس باتفاق حیدر چک و شمس چک و هستی چک، در مقابل یوسف خان آمده بر کنار آب بهت منزل گرفت، بعد از چند روز، جنگ صعب روی داد، از برکت توجه حضرت خلیفهٔ الهی، فتح قرین حال یوسف خان شد، بعد از فتح متوجه سرینگر شده بشهر در آمد، لوهر بوسیلهٔ قاضی بعد از فتح متوجه سرینگر شده بشهر در آمد، لوهر بوسیلهٔ قاضی

بعد از فتح متوجه سرینگر شده بشهر در آمد . لوهر بوسیلهٔ قاضی موسی و مجد بهت آمده یوسف خان را دید . در مجلس اول ملاقات خوب بر آمده ، آخر محبوس گشت . و از باغیان نیز جمعی کثیر محبوس گشتند . چون یوسف خان خاطر از دشمنان جمع کرد ، ولایت کشمیر را قسمت نموده به شمس چک داد . دولت چک و یعقوب چک و یوسف کشمیری را جاگیرهای خوب جدا کرده ، تشمه را بخالصهٔ خود مقرر نمود . و بسعایت بعضی میل در چشم لوهر کشید .

و در سنه ثبان و ثبانین و تسعباته (۱۹۸۸ ه) شمس چک و علی شیر و چد خان را بمظنه این که ایشان در مقام بغی اند ا در زندان کرد ، و حبیب خان از ترس گریخته در موضع کهیز رفت و یوسف ولد علی خان از ترس گریخته در موضع کهیز رفت و یوسف ولد علی خان در موضع مذکور پیوست . و از انجا بانقاق نزد روپمل راجه تبت رفتند و ازو کمک گرفته آمدند . چون بحدود کشمیر رسیدند ، بواسطهٔ اختلاف او ازو کمک گرفته آمدند . چون بحدود کشمیر رسیدند ، بواسطهٔ اختلاف او که میان ایشان ظاهر شد ا هیچ کار نکرده ، از هم جدا شدند ، یوسف و چد خان زا گرفته ، پیش یوسف خان آوردند ، و گوش و بینی ایشان را بریدند ، و حبیب خان در شهر متواری گشت .

و در سنه تسع و ثبانین و تسعیانه (۹۸۹هـ) خـضـرت خلیفهٔ الهـی از

قتح کابل مراجعت نموده ، در چلال آباد نزول اجلال قرمودند ، میرزا طاهر خویش میرزا یوسف خان و مجد صالح عاقل را برسم ایلچی گری بکشمیر قرستادند ، چون به بارهٔ موله رسیدند ، یوسف خان باستقبال شتافته ، فرمان را بدست گرفته ، تسلیم کرد ، و باتفاق ایلچیان بشهر در آمد ، پسر خود حیدر خان را با تحف بسیار روانه ملازمت گردانید ، حیدر خان مدت یکسال در ملازمت بوده ، باتفاق شیخ بعقوب کشمیری رخصت کشمیر یافت ،

و در سنه تسع و ثبانین و تسعیاته (۹۸۹ه) یوسف خان بسیر لار رفت، و شمس چک با زنجیر از زندان گریخته در کهوار رفت و به حیدر چک کمه آنجا بود پیوست. یوسف بعد اطلاع بسر این معنی بقصد ایشان لشکر کشید. ایشان متفرق گشته گریختند، و پوسف خان مظفر و منصور بجانب سری نگر مراجعت نمود.

و در سنه تسعین و تسعیانه (۹۹۰ م حیدر چک و شمس چک از کهوار بقصد یوسف خان متوجه کشمیر شدند. یوسف خان باستقبال بر آمده پسر خود یعقوب را هراول ساخت. بعد از جنگ فتح نموده به سرینگر مراجعت نمود ، و بوسیله رای کهوار گناه شمسی چک بخشیده ، باو جا گیر مقرر کرد: و حیدر چک ازانجا بر آمده نزد راجه مانسنگه آمد:

و در سنه اثنن و تسعین و تسعیاته (۹۹۲ه) یعقبوب ولد بوسف خان بشرف عتبه بوسی حضرت خلیفه الهبی سر افراز آمد : وقتی که آنحضرت بدولت و اقبال بلاهور رسیدند ، یعقوب به یوسف نوشت که : حضرت را ارادهٔ آمدن بکشمیر هست : یوسف خان قرار داد که باستقبال بر آید . درین اثنا خبر رسید که حکیم علی و بهاء الدین برسم ایلچگیری از بندگان حضرت آمده در بهبر رسیده اند . یوسف خان باستقبال شتافته ، خلعت یادشاهی پوشیده ،

قسلیات متعدد بجا آورد، و بعزم مصمم خواست که متوجه درگاه شود: بابا خلیل و بابا مهدی و شمس دونی موسوس او شده ، اورا از این عزعت بال داشتند ، و قرار دادند که اگر یوسف خان متوجه درگاه شود او را بقتل آورده یعقوب را بجای او بحکومت بر دارند . او از ترس، این عزیمت را در تعویق انداخته ، ایلچیان حضرت را رخصت نمود ،

بندگان حضرت ، مىرزا شاهرخ (١) و شاه قلى خان و راجه بهگوانداس را بر سر کشمیر تعن فرمودند. یوسف خان از کشمیر برآمده در باره موله لشكرگاه ساخت . چـون خبر رسيـد كـه عساكـر منصوره به پـرم رسيـد ، يوسف خان از لشكر جدا شده بقصـد دولـت خواهي بنـدگان خليفة الهمي باتفاق میرزا قیاسم ولید خواجه حاجی و مهیدی کوکه و استاد لطیف ، دو موضع نگر منزل گرفت ، مادهو سنگه باستقبال یوسف خان در موضع مذکور آمد. او را همراه کرده نزد راجه بهگوانداس آورد. و راجه بعد ملاقات اسپ و سروپا بار فرستاد : و ازافجا کوچ کرده متوجه کشمیر شدند . کشمیریان بصلح پیش آمده قبول نمودند که هـر سال مبلغـی معن بخزانهٔ عالیه واصل سازند. راجه بهگوانداس بقرار صلح ازانجا مراجعت نموده در اتک شرف خاک بوس دریافت. و یوسف خان نیز همسراه او آمده ، به تقبیل آستان عرش نشان امتياز يافت (٢). (7: 0-4-10)

۱- میرزا شاهرخ متوفی (۱۹۱۰ هـ) بن میرزا ابراهیم (وفائی) مقتول (۱۹۹۵) بسن میرزا بسلیهان (ذكا) متوفى (١٩٩٤) والى بدخشان .

۲- تاریخ مهه چکان بقرار زیر است : ١) على شاه (>4 < A - 4 A <) ۲) سید مبارک خان بیهقی (FAP4) ٣) يوسف شاه (كرت اول)

^{(&}gt; 1 P A) ۲) لهر شاه چک (AAP- >APE)

۵) یوسف شاه (کرت دوم) (788 - AAP4)

۲) یعقوب شاہ چک (4994)

تسلط مغولان هند (4444)

هفت اقلیم: یوسف خان چک ، از طبقهٔ خواجگان آن شهر و مکان است . و از یشان چند کس بمرتبهٔ ایالت رسیده اند ، و یوسف خان نیـز سالها حکومت کـرده و نصفتی کامل داشته . بیت :

ستم را زیان ، عدل را سود ، ازو خدا راضی و خداق خشنود ازو

در حینی که بندگان حضرت شاهنشاهی تسخیر کشمیر را پیش نهاد همت والا نهمت گردانید ، یوسف خان چون عاقلان و کار آگاهان ، صحیفهٔ ضمیر خود را بنقوش دولتخواهی آراسته ، از سر صدق روی اخلاص و نیاز بساحت آستان اقبال طراز آورد ، و بعواطف پادشاهانه اختصاص یافت :

سالها نهال آمالش سایسه آورد و غنچهٔ تمنایش بدارور بود ، تما منغ روحش از قفس تمن طیران نمود ، و خان مزبور در موسیقی مهارتی ثمام داشته و سازها را خوب مینواخته و شعر را نیکو میگفته . این شعر ازوست :

لیل جهازه را، بر مجنون، بخود نراند دور کمند، جذبهٔ مسمجز نهای اوست (۱۱۲ : ۲)

● تاریخ اعظمی: یوسف شاه بین علی شاه در ست و ثبانین و تسعیاته (۹۸۲ ه) بر تخت نشست . ماثل نوش و عشرت بود اکثر اوقات را صرف بزم نشاط و انبساط مینمود : طبع موزون داشت به فارسی و کشمیری شعر میگفت : این شعر ازوست : (لیل جانه را ...)

بالجمله بخبر جلوس یوسف شاه ، ابدال خان مغموم شد و در فکر دور و دراز افتاد ، ندیمانش بحرب و جنگ دلالت نمودند ، افواج او بر ویرانی پلما تیار شده اند ، ابدال خان حرف کسی نشنید و گفت : جان من و جان

على شاه يكي بود و ابدان جدا ! آخر من پيش از برادر بقىر خواهم در آمد ! بمصحوب جہانگر این پیغام بخدمت یوسف شاہ فرستاد کہ: اگر عہدی درمیان آید برای تجهیز برادر برسم! یوسف شاه عمد نامه بدست بابا خلیل مرشد شیعه ها ، و سید میرک خان و مجد خان به ابدال خان رسانده و پیمان به ایمان موکد نموده : که اگر ابدال خان برای تکفین و تدفین برادر خود بیاید ، از جانب یوسف شاه مزاحمتی نیست! ابدال خان هر سه مدارالمهامی یوسف شاه را رخصت کرد، خواست که بر طبق عهدنامه امر تدفین على شاه را متمشى سازد، ولى امراى او برخلاف آن تدبير داشتند، و تخم مخالفت و انحراف را بخوبی گیاشتند ، یوسف شاه ایسن کنگاش روداد شنیده پدر را بر تختهٔ تابوت گذاشته ، در فکر تخت و سلطنت افتاد، و بر سر ابدال خان سوار شد ، چون این خبر بـ ابدال خـان رسید او هم مستعد از خانه بسر آمد و در نبو بت محاربهٔ عظیمه رو داد: بناگاه بندوقی بر پهلوی ابدال خان رسید ، چون نیک متوجه شد ، طرف راست سید مبارک خان را بـا فوجى از متعينه او ديـد : باوجود چنين زخم همچون فيل مست حمله بر آن فـوج آورده خلـل در لشكِـر البـداخت ، و مقـابـل شده نـيزه بــر سيد مبارک خان زد ، چون سخت بند شده بود ، سید بزور کشید ، دران اثنا ابدال خان از اسب بر زمن افتاد و جان داد ،

قاضی موسی شمید آمده ابدال خان را از رزمگاه برداشته همان روز دفن کرد . یوسف شاه از راه مصیبت و شادی خندان و گریان نعش پدر در مقبره جد خود رسانیده و سکه و خطبه بنام خود حکم فرمود .

لیکن توفیق سلوک و روش مملکت رانی نیافته، اوقات را با زنان و قوالان بسر میبرد. و حیدر چک و علی خان و نوروز چک و شمسی چک کو پاواری جا یکدیگر عهد بسته و سید مبارک را موافق نموده ، نزدیک خانهٔ بابا خلیل از نوکدل گذشته با همدگر در افتادند . قریب سه صد کس از جانبین کشته شدند و اکثر اولاد نجی ملک چادروره ـ که به ملک مجد ناجی مشهور است ـ درین واقعه بقتل رسیدند . یوسف شاه که در زالدکر بود ، تاج و تخت و چتر شاهی بدست ملک مجد ناجی بسید مبارک خان فرستاد ، خود بجانب هندوستان روی نهاد :

ملک مجد ناجی از زخم پسران بدرد آمده بود و دق گرفته بعد از چهل روز در گذشت .

سید مبارک خان در تاریخ نمصدو هشتاد و هفت(۹۸۷ه) لوای حکومت کشمیر افراخت و بر تخت یوسف شاه بنشت : و مدت حکومت او هشت ماه و پانزده روز بود :

چون سید مبارک خان نیز بد سلوکی و نا همواری بیشه گرفت ، باشارهٔ یوسف شاه که در کوهستان در کمین بود کشنگر چک و حیدرچک و شمسی چک کو پا واری و امثال آنها ، کنگاش مخالفت و منازعت سید مبارک خان را مستحکم نمودند ، و کس بطلب یوسف شاه فرستادند . هنوز یوسف شاه فیامده که حیدر چک و لوهر چک پلهای شهر را بریده در زالدکر اسباب حرب بر پا کرده و لوهر چک را بر تخت نشآنده اند . سید مبارک خان ال بسکه زیردست چکان بود ، و در عهد و قرار مخالفت یوسف شاه ، هم به بسکه زیردست چکان بود ، و در عهد و قرار مخالفت یوسف شاه ، هم به مناچاری و بی اختیاری آمده بود ، دست بحرب نا نموده تخت و تاج و چترشاهی در بیش گوهر چک بدست بابا خلیل فرستاد . خود بخانهٔ بابا خلیل آمده .

در تاریخ نه صد و هشتاد و هفت(۱۹۸۷ه) گوهر شاه، که از بنی اعمام

یوسف شاه بود ، لوای دولت بر افراخت و کوس حکومت بنواخت به

یوسف شاه بر کشمیریان اعتماد نا کرده بجناب جلال الدین مجد اکبر پادشاه التجا آورد، چون بملازمت رسید بعنایت و نوازش شاهانه معزز و ممتاز گردید ، مدت حکومت لوهر چک یک سال بود .

عدل و احسان و رعیت پروری بنوعی کرد که یاد از عدل نوشبروان میداد. ارزانی غله به جدی شد که یک خروار را که دو نیم من شاهجهانی آست بیک فلوس میفروختند، و سکنهٔ شهر مرفه الحال ؤ فارغ بال ایام جمعیت خود بسر میبردند. و لهرمندو که هنوز متعارف این شهر است، در عهد او بود، یعنی نان کلانی بچند کودی (۱) میفروختند:

گاد بهت وزیر یوسف شاه در بهلول پور به یک هزار سوار و پیاده گرفته انتظار یوسف شاه میبرد، چون بعد از یک سال یوسف شاه برگشته به لاهور رسید ه وزیرش ملازمت نمود و یوسف شاه بنا بر پریشانی احوال لاعلاج شده از تجار لاهور مبلغی قرض گرفته ، مقدار نهصد و هشتصد سوار و پیاده سر انجام کرده متوجه کشمیر شد . و احکام بنام مردم پرگنه جات کشمیر فوشته که : کمک پادشاه چندین هزار سوار و پیاده گرفته آمده ام ، هر که باطاعت و انقیاد پیش نیامد بسزا میرسد! مردم پرگنه جات نوشته او را هخاطر راه نه داده و پروای نه کرده راهها را مسدود ساخته منتظر بودند و پوسف شاه از راه بهلول پور به جمعیت نهام در نیس رسیده ، از آنجا روانه بهکشمیر شده : یوسف وار از جانب گوهر شاه با دو سه هزار سوار و پیاده در نوشهره حاضر بود : بآوازه یوسف شاه در هراس افتاده ، مقابل ناشده در نوشهره حاضر بود : باوازه یوسف شاه در هراس افتاده ، مقابل ناشده در نوشهره حاضر بود : باوازه یوسف شاه در هراس افتاده ، مقابل ناشده بکشمیر آمد ، و نامردی بکار برده و سبب هزیمت گوهر شاه شد .

چون راجه بهادر راجور دیــد کــه یوسف وار نــاکرده کار روی بکشمبر

۱ـ سكة بسيار كم قيمت آن زمان .

گذاشت آمده ، اطاعت یوسف شاه نموذ . و با مردم خود هراول فوج يوسف شاه شده مورد عنايات شاهانـه گرديد . چون يوسف شاه به هيره پور رسید، یوسف شاه نازک تکور زمیندار را با جمعی از راه سدو فرستاد: از آنجا يوسف خان ملحق به لشكر يوسف شاه شده . اين امر سبب سستي گوهر شاه گردید : از راه چهره هار پل سوپور را خراب ساخته به کامراج رسید : حیدر چک که در هیره پــور بــود و بشــهر آمــده با گوهر شاه یکی شده ، ده دوازده هزار سوار و قریب بیست و پنج هزار پیاده به سوبپور روانه ساختند . يوسف شاه خود مقابل شدن مصلحت ندانسته در فكر فرار به هند يا پكلى يا به پونچ بود . درين ضمن بابا خليل پېر شيعه ها پيغام به يوسف شاه از گوهر شاه آورد که : خود را برباد ندهد که رایگان کشته خواهد شد ، طرفی بیرون سوبیور اختیار کند در جاگیر خود بگیرد ، و دست از پادشاهی كوتاه سازد ، يوسف شاه حرف بابا خليل قبـول نكرده باميد ــكم من فئة قليلة غلبت فئة كثيرة باذن الله _ شباشب از كات دلنو گذشتند . دو سه هزار کس گوهرشاه ، که بر سر بهت بودند ، هر همه دست و پای کم کردند . چون تمام سپاهیان یوسف شاه از آب گذشته بودند، ابدال سیه ، که از دلاوران گوهرشاه بود ، مقابل شده ازآن طرف ملک حسن رو برو شده، بر روی یکدیگر زخمهای کاری رسانیدند. آخر هزیمت نصیب ابدال خان شده و گو هرشاه شكست يافته گريخت :

یوسف شاه کرت دوم طبل شاهی نواخته متوجه سرینگر ـ که پای تخت بود ـ شده چون بمواضع هاره تت رسید ، گوهر شاه از هر سوی پرسان راه او بیود تا بموضع برتنه رسید . افواج افواج مردم شهر و گروه گروه سکنه از صغیر و کبیر و برنا و پیر بخوشی و خرمی باستقلال میآمدند . ملا مجد امین

مستغنی(۱) قبل ازین فسال از کتباب حیافظ لسان الغیب کشاده بـود ، ایـن بیت آمد :

يوسف گم گشته ، باز آيــد بكنمان ، غم مخور ا

انواع انعام و اصناف اكرام در خور حال هركس مبذول داشت؛ و از غالفان هركرا دستگیر و اسیر آوردند، از خون او در گذشته خلاص مینمود، چد بهت بعرض رسانید كه گوهر شاه در خانهٔ قاضی موسی خزیده است! یوسف شاه رعایت شریعت كرده خواجه ملک خواجه سرا از برای تجسس فرستاد، هرچند تفحص نمود مدعا نیافت. به زجر پیش آمده، معلوم شد كه كسی بغیر از مادر خبر نداشت. نشان بحجره تنگ و تاریک داده، از آنجا بر كشیدند. و بحكم شاه چشهانش را میل كشیدند. بیت:

> قوة الظهر پشت او بشكست قرة المين كسرد چشش كور فا عتروا يا اولى الابصار !

امرای گوهر شاه را از همر کجا که مییافتند دستگیر نموده میآوردند یو بعضی را بمیل کشیدن حکم شد ، بعضی را اخراج . حیدر چک چندی در تبت و چندی در کشتوار ، گاهی روم ، لشکر را قزاقانه دست بر روی کرده میرفت . آخر عاجز آمده رجوع به راجه مانسنگه حاکم لاهور آورده ی بنیر و نوشهره بجاگیرش مقرر نموده آنجا میبود .

یــوسف شاه بــرخلاف گذشته چندانی بقوالان و مطربان نمی پرداخت . تا آنکه از طرف جلال الدین مجد اکبر پادشاه میرزا طاهر با جمعی از مردم

۱- رک : تذکرهٔ شعرای کشمیر بهد اصلح ص ۳۸۹ .

پادشاهی : بطریق ایلچیگری آمده فرمانی بنام یوسف شاه آورد . مضمون این که :

> ازان بازیکه ، رفته در شهر خود آسوده احسوال خویش بعرض نرسانسهی و خود هم نیامه ی اکنون برخلاف گذشته روی اطاعت باین جانب بیار! والا تو دانی ا

ازین سبب هراسی عظیم به یوسف شاه روی داد : مردم مدبر دانسته اند که اکبر شاه قصد تسخیر این ولایت دارد : یوسف شاه بیدل شده قصد فرستادن میرزا حیدر پسر کمتر خود با پیشکش سنگین نمود . و هر چند وزرا و امرا مانع این چیزها آمده بودند ، قبول خاطر نیفتاد .

چون تحاثف کشمیر از نظر جلال الدین مجد اکبر پادشاه گذشته بیشتر شائق این ولایت گردید. و بعد یک سال پسرش را فرستاد و عدر قبول نیفتاده : حکم آستان بوسی صادر شده :

ازین خبر وحشت اثر بیش دست و پا کم کرده وسواس و تشویش بخاطر راه یافت: باز در مقام عذر آمده بر پیشکش سابق چند چیز افزوده پسر کلان خود یعقوب شاه را بحضور فرستاد: ازین ممر مردم شهر بسیار غمگین شدند: مردم سابق خبر داده بودند که وقت چکان کشمیر از دست میرود: یعقوب شاه دو سه سال در پای تخت اکبر شاه بود کسی اقبال فنمود: روزی جلال الدین اکبر شاه بخاصان خود بحضور یعقوب شاه فنمود:

یوست خان از درگاه ما سرفراز شده بعشرت میگذراند! فرمان ما مکرر رفته اول پسر کهتر، مرتبهٔ دوم فرزند اکبر خود فرستاد! خود از خانهٔ میش و عشرت پای بیرون تکشید، و ارادهٔ قدم بوسی نشود! حکیم علی را حکم شد که: تا رسیدن لشکر این جانب به لاهور ،

یوسف خان را از کشمیر آورده به آستان بوسی مشرف سازد . عدر و حیله

مسلم ندارد : چون این خبر یعقوب خان بلا واسطه شنید ، به پدر خود

نوشت : یوسف شاه با وزرا مشوره نمود از راه بیدلی گفت که : اگر لشکر

اکبر شاه بیاید آب و علف هم درین شهر نه خواهد ماند! بهتر این است
که من میروم!

ازین تقریر اهالی و موالی صغیر و کبیر برنا و پیر آمده ، به یوسف شاه ظاهر نمودند که : از هنگامهٔ حادثهٔ ژولجو تا الیوم هنوز آبادی شهر به خوبی نشده ، اکنون اگر پادشاه از شهر برآیند ، سم ستوران بیگانه ، در ین ملک در میآید باز روی بویرانی میآرد . تما قیامت بحال نخواهد آمد :

یوسف شاه بظاهر دلاسا نموده اما به باطن میل رفتن داشت. درین اثنا خبر رسید که پادشاه هند از لاهور بکابل متوجه شد : یعقوب روی گردان شده بکشمبر آمید . بزودی هرچه تهامتر خود را از کوه کاجداری گذراند و از بیم حیدر چک که بنیر و نوشهره در تصرف او بود براه دیگر به راجور رسید ، و حکیم علی در نو شهره خوفناک شد . حیدر چک دلاسا نموده به کشمبر راهی ساخت یعقوب شاه پیش از حکیم به سری نگر رسیده . پدرش میخواست که بحبس نهاید ، که چرا باین حرکت که موجب شورش مزاج اکبر پادشاه شد به ازتکاب نمود! شفیعان مانع آمدند . بار سلام وی نگرفت تا حکیم رسید . حکیم را به خانبور استقبال نموده به تعظیم تهام خوبلی سید علی جای داده ، تا دو ماه انواع اعزاز و تکریم بجای آورد ، گفت که : همراه شها یعقوب خان را دست بسته میدهم و حکیم از اصل گفت که : همراه شها یعقوب خان را دست بسته میدهم و حکیم از اصل

کار واقف شده عرضداشت نمود. یوسف خان با سپاهیان خلافی دارد آوردن او ممکن نیست. پادشاه بمضمون عرضداشت واقف شده ، بهگوان داس راجه را با پنجاه هزار سوار و پیاده از اتک براه باره موله فرستاد، ایس خبر به سمع یوسف شاه رسانیده اند: حکیم را رخصت کرده متوجه علاج شد، و قصد پای بوسی نمود.

مردم کشمیر علیا و فضلا و خاص و عام آمده باز التجا نمودند و بعرض یوسف شاه رسانیده که: بمغل راه ندهیم تا همه ما را کشته بروند : از خرابی زول جو بتوجه جد و پدر شیا خلاصی یافتیم و روی آبادی دیدیم! کنون باز ویران ساختن از انصاف دور است: صلاح کار این است که در کوهستان رفته استقامت کرده عنان لشکر مغل خواهیم گردانید:

درین اثنا خبر رسید که در تپه ورنگ لشکر مغل رسید ، و از وجن و کمهاوره گذشت . یوسف شاه ببهانه شکار رفته در باره موله نشست و لشکر خود را سه طائفه قرارداد . یوسف خان و شمسی چک کو په واره و حسن ملک در هراول و علم شر خان ماکری وغیرهم در چنداول شده ، یعقوب شاه با امرا و سرداران دیگر از یک جانب متوجه گردیده روی به محاربه مغل خمادند . جنگما شد که رستم داستان رشک ازان میبردند اگر گیو و پشن هم حاضر میبود ازان دار و گیر از حیرت و غیرت خون میخورد . مثنوی :

که چون سیل رفته از جا پای مرد زمین را بدریای خسون کرده غرق پر مرغ را در هسوا سوختمه

چنان خون روان شد ز دشت نبسرد چکا چاک شمشیر برنسده فرق سنسان آتش کین بر افسروخته

باوجود ایام سرما و گرانی غله نوعی پای جلادت مستحکم کردند ، که لشکر مغلیه در چپوتیه باوجود آن کشرت ، عبرت گرفتند. و

گرانی در لشکر مغل و کشمیر بجای رسید که مثل آن در کشمیر کم یاد داده باشد: میگویند که: یک سر برنج بده روپیه رسید و شکم اسپان و شتران پاره کرده آب میخوردند: مولانا احمد در آن واقعه حسب حال گفته است: گر نظر بر هلال میکردند کسب نانی خیال میکردند گردن خود دراز میکردند

باز خبر رسید ، قاصد به یوسف شاه که در ضمن نامه و پیغام داشت ، فرستاد . اتفاقاً این هر دو ایلچی مع نامه بدست یعقوب شاه افتاد . میخواست حکم بقتل فرماید . از قاعده دور دید بخدمت پدر فرستاد . ازین سبب مردم را بیدلی و نا امیدی رو داده . یوسف شاه به فکر تباه باوجود آنکه پانزده هزار سوار و بیست و پنجهزار پیاده و هفت هزار بندوقچی تیار نموده بود ، و تنگ شده لاعلاج ملحقاً به لشکر مغل گردید .

بعد ظهور این سانحه یعقوب شاه باتفاق بابا طالب اصفهانی (۱) که پیر بابا یعقوب شاه و مردی مدبر بود از چا نرفته بر صف قنال قایم مانده . نوعی قافیه لشکر مغل تنگ کرد که از جان به تنگ آمدند . شکمهای فیل و اسپ پاره نموده جای نشستن خود میکردند . و بجای غله گوشت اسپ و شتر میخوردند . راجهٔ مذکور لا علاج شده طرح صلح با یعقوب شاه انداخته روی بگریز نهاده و طبل باز گشت نواخت . و چون به پکهلی رسید یوسف شاه را محبوس ساخته در پیشگاه اکبرشاه رسانید .

👁 اشعار يوسف شاه :

دل پر درد من جانان بسان غنچه پر عون است کاسهٔ سر شه قدح ، از گـردش دوران مرا بر یاد دو زلف بت کشمیر نـزادی

چهبیرحمی نه پرسیدی که احوال دلت چون است دارد این زیر خراب آباد سر گردان مرا شد تارس از گریهٔ چشمم

۱ رک : کتاب حاضر تحت تخلص ص ۲۹۹ .

منظومهٔ زیر به ابدال بت نوشت:

چه میگوئی! ای گرگ ابدال رنگ تــو بــودى كشاورز آبــاى مــن بشمشيس و تسركش قسرا نيست كاد پى حسرب مسن لشكسر آراسسى خداونىد ملكم به پيوند خويش تو گـر هوشياري! نه من بيخـودم تو گه برگ ساکن کنی باد را کسی کس زند بر من ایس گسره غضت فسر بصد فسر بسرآورد سر ر که دان خود ، سر بسر افسراخستشی تو از مكر خدود سيا پادشاه بدان تا بهسم بسرزنی جای مسن نشراده مستم ديكسران زيدردست قبو از من چه نرم آندی دیدهٔ در اندازة مسن غسلسط بسودة من آنگه عنان باز پیچم ز راه ترا، آنچه بایست، گفشم کلام!

بترساني از آب دريسا نهشگ کشاورز را، کی سزد جسای سن کشاورز را با دلیسری جه کار شبیخون کنان سوی مسن تاختی مشو حباسي أقبدر يحبدأ وتبه خويش هممان هوشيارم هممان بمخدرهم هراماتي از صيسه فسولاه را کفین یه که پوشیه بجای زره وسميدان مردان فسرس تباخسي ذر البداخشي همچسو رستم بسجاه ستانی ز من ملک آبای من به پـور علی شه کـه آرد شکست كمه فسولاد خسود رأ يستسديدة كمه بمازوى جنگم نه بيمودة که یا سر دهم یا ستانم کلاه تو دائے دگر! بعد ازین والسلام (نگارستان کشمیر و ادبسی دنیا):

● گل رعنا : یوسف خان کشمیری از طائفهٔ چک است : که چند کس از پنها بحکومت کشمیر رسیده اند ، و اخیر اینها یوسف خان است . سالها بایالت کشمیر پرداخته تا در سنه ثلاث و تسعین و تسعیاته (۹۹۹ه) اکبس پادشاه کشمیر را بحیطهٔ تسخیر در آورد ، و یوسف خان سر اطاعت فرود آورده بآستان خلافت رسید و مشمول عواطف خسروانه گشته سالها بفراغبالی گذرانید تا در گذشت . در موسیقی هندی خیلی ماهر بود و در نواختن میرزا یدطولی داشت . و شعر شایسته میگفت : از اوست : لیل ..... الخ

۸۱۱_ بوسف، درویش بوسف کشمیری

● نصرآبادی: باصفهان آمده بتاهل میل نموده و مدتی در مدرسهٔ نقاشان واقع در تخت گاه هارون ولایت ساکن بود : بعد ازان بامداد عالیجاه وقایع نویس و اقوام ایشان خانهٔ بهم رسانیده : حضرات کهال مهر بانی باو داشتند . مجملاً مشارالیه از فنون علوم بهره داشته مجلس آرا بود و نمکین : قبل از حالت تحریر فوت شد : شعرش اینست :

درد و ضم آن غیزال رصنا هادیست کاواز سگان نشانسهٔ آبسادیست نالان دلت از بهر رخش چون جوس است همراهی شعله آفت خار و خس است (ص ۲۰۲) در بادیمهٔ عشق کمه انده شادیست از عف عف غیر، بر نگردی زنهار ای آنکه ترا دیدن رویش هوس است زنهار مکن تکیه بلطفش زنهار

صحف ابراهیم: درویش یوسف کشمیری از وارستگان بود در اصفهان
 رحل اقامت افگناده رحلت نمود .

۷۸۷ ـ بوسف کد بوسف کشمیری

• رياض الشعرا: مجد يوسف كشميرى راست:

چه آتش است که در خانهٔ دل افتاده است که پیر مشق ازین هر دو غافل افتاده است که کر در آب فته مکس رویت آب بسوژد زرشک نما بقیمامت چو آفتاب بسوژد (خطمی) دلم بحلقـهٔ لعـل قـو مائـل افتاده است زشیخ پرس و برهمن طمریق کمیه و دیـر عجب نباشد گــر از رخت نقــاب بسوزد فلک ز مهـر تو گر ذرهٔ بما برساند

و صبح گلشن: بوسف کشمیری: در سلاسل معانی و الفاظش پای فکر و نظر زنجیری:
 نظر زنجیری:

ز کیایه

۲۸۳ آنی هروی

● شام غریبان : آنی هروی ، بهند آمد در کشمیر توطن گرفت و قریب شصت سال دریس گلزمین زندگانی بسر آورد و همین جا فوت شد . ازوست :

عرق نشسته ز پندم رخ نکوی ترا ز من مرنج که میخواهم آبروی ترا (خطی)

● شمع انجمن: آنی هروی قریب شصت سال در کشمیر گذرانیده و
 خالی از جوهر قابلیت نبوده : (همین یک بیت دارد سه ۱۵)(۱)

١٨٣ ـ أبر البقاء ميرزا قبيابه

● نصر آبادی: خلف عالیحضرت میر محمود که از اعاظم سادات طباطبائی قهپایه است: مجملاً جوان قابل فاضلی بود، بصفای ظاهر و باطن موصوف و بجمیع صفات حسنه آراسته. اکثر اوقات ببنده خانه میآمد و صحبت داشته میشد. حقا که از صحبت او فیض وافر بفقیر میرسید و مهر بانی بسیار بفقیر داشت: بوجه ناسازی روزگار دلگیر شده بهند رفت و پادشاه باو مهر بانی نموده ۶

چنین مسموع شد که تریاک و کوکنار عادت کرده ، در اواخر نوعی بیدماغ شده بود که رخصت توطن کشمیر طلبیده : بعد از مدت سهلی در آنجا فوت شد و جان آشنایان را خصوصاً فقیر را ، قرین آتش حرمان ساخت ،

١- رک : بخش اول تذكرة شعرای كشمير صـ ٢٦ .

شعرش آینست :

بفریسادم غم از دل بر نخیزه که رنگ کل بیاد از کل نریزد(۱)

● شام غریبان: میرزا ابوالبقا از اعاظم سادات طباطبائی قمهایه است و جوهر قبابل متحلی بساخلاق حمیده بود. از ناسازگاری روزگار دلگیر شده بهند آمد، و از شاهجهان پادشاه رعایتی یافت. آخر رخصت گرفته بکشمیر رفت و در آنجا فوت شد. ازوست:

(بک بیت دارد خطی)

۱۸۵ اشرف، ملا محد سمید ماژندرانی

نصرآبادی: مولانا مجد سعید خلف علامی مولانا مجد صالح مازندرانی
 و صبیه زاده فهامی مولانا تقی مجلسی:

مشارالیه در کهال صلاح و سداد و در نهایت فضل و رشاد است ؟ چند سال قبل ازین بهندوستان رفته ، بواسطهٔ پرهیزگاری بتعلیم پادشاهزاده صبیهٔ پادشاه عدالت شعار اورنگزیب تعین شده : مدتی باین امر مشغول بود (۲) : درین سال باصفهان آمده چند نوبت بمسجد لنبان آمده : از

١- رَك : الدريعة (القسم الاول من جزء التاسع) هو ابن الشاء ابن الولى بن ابو الفتح الا برقوهي نزيل اصفهان . (سمع)

۲- ثیر استاد ابراهیم خان بن علیمردان خان بود ، و همراه وی بکشمیر رفت و آنجا چندین ماند رک : کتساب حساضر (۱۵۹–۱۸۲) . ابراهیم خان سرپسرست شمرا بسود . بسیار شمرا بدامن دولت ایشان وابسته بودند ، ملا شاه کل ولد شیخ حسن آمل که قرابت با طالب آمل داشت و از پریشانی لا علاج شده بهند آمد. با همین ابراهیم خان بسر میبرد .

⁽ شام غریبان خطی)

صحبت ایشان فیض بردیم: در فن شعر و معها دستی عظیم دارد. اشرف تخطص میکند: قصیدهٔ در باب سرما گفته چند بیت ازان نوشته شد. (۲۲ بیت دارد سر ۸۱)

و ریاض الشعرا: اشرف ، ملا مجد سعید خلف ملا مجد صالح ماژندرانی و صبیه زادهٔ ملا مجد تنی مجلسی مرحوم بوده، و در زمان عالمگیر پادشاه بهندوستان آمده مدتها مانده باز بایران مراجعت نموده در اصفهان ساکن گردیده . اشعارش بذوق است و این ابیات ازو است . (در بیت دارد خطی)

• تذكرة حزين : ملا سعيـد اشرف (رحمة الله عليه) خلف فاضل محقق مولانا مجد صالح ماژندراني ، صبيه زادة قدوة الفقهاء و المحدثين مولانا مجد تقى محلسي اصفهاني است .

اکتساب علوم و کیالات نموده در بدایت حال به شعر و شاعری رغبت نموده طبعی رسا و سلیقه بسخن آشنا داشت. اشعار خوب و معمیات مرغوب ازان مغفور بیادگار است. بهند افتاده ، مدتبها بکام و ناکامی بسر میبرد ، و در اواخر که عازم عود بایران بود ، در راه بنگاله در سنه سادس عشر و ماته بعد الف (۱۱۱۳ه) داعی حق را لبیک اجابت گفت. راقم آثم بمیلاقات بیشان فیضیاب نشده . این چند بیت از اشعار املاء ایشان است :

● مجمع النفائس: ملا مجد سعید اشرف پسر ملا مجد صالح مآزندرانی از طرف پدر و مادر شرف علم باو رسیده . پدر شارح اصولی کافی است و خال ملا باقر محلسی محتمد قرار داده امامیه هیچ یک حاجت اظمار ندارد . از میران بهند آمده باستادی بادشاهزاده زیب النسا بیگم صبیه مجد اورنگریب

عالمگیر (غفره الله تعالی) ممتاز گردید : باز بایران رفته : مدتی در کابل بود. چنانچه طبع شوخ و ظریف داشت ، فاضل و شاعر و خوشنویش و مصور بدود : چنانکه درین رباعی اشارت بآن نموده :

(اشرف) توکمیت نکته رانی رانی اسرار رموز جماودانسی رانی هرچند که مانند نداری در خط در شیوهٔ تصویر بسانی مانی

از نواب مرجوم و مغفور موتمن الدوله بهادر (۱) ــ که شاگرد بلا واسطه ملا بودند ــ مسموعست که : ملا بحدی شوخ بـود که خود نقل کرد که : ایامی در اصفهان بودم روزی در مدرسهٔ اخوند ملا باقر محلسی ، که خالو بود ، حاضر بودم که شخصی خبر خروس بازی آورد . من برای تماشا برخاسته رفتم و روز دیگر که آنجا رفتم اخوند مرا دیده گفت که : از رفتن تـو بتهاشای خروس بـازی ، از حلقـهٔ درس خیلی تر آمدم : گفتم : من زیاده تر ازین میآیم ، باستهاع توجیهات بارده که ازین جناب بظهـور می آید .

طرفه تر آنکه با بیگم شوخیها در پرده میکرد: ازان جمله است که به بیگم نوشته بود: سنبوسه بی سن دل میخواهد! و در هندی آرد نخود را (بیسن) گویند (بیای موحده و یای مجهول و سین مهله مفتوح و نون زده) و چون از لفظ سنبوسه سن دور کنند بوسه میهاند. بیگم این را دریافته باو فوشت که: به پیغام راست نیاید!

بهرحال، هرکه دیوان او را سیر کرده میداند که چه قدر شوخ طبیعت یود: تلاش معنیهای تازه بسیار دارد و فکرش معروف ، همین الفاظ نا بسته

۱- موتمن الدوله نجد اسحق خان بهادر بن على رضا خان نخاطب بعلامه على خان دزفولى. از
 کبار اراى عصر، ۵ صفر (۱۱۵۳ه) در شاهجهان آباد فوت شد. عسرش از پنجاه سال
 متجاوز بود. و او بفضل و کبال و حسن اخلاق اتصاف داشت. (تاریخ محمدی ۱۱۴).

که در اشعار او اکثر است ، سببش همین بدود که در بند بستن مضمون قازه است ، لهذا در کلام او بیت دردمندانه کمست ، صاحب غزل و رباعی و قصائد است ، سمنوی قسضا و قدر در برابر سقسضا و قدر مجد قلی سلیم سلیم سینه و خیلی معانی غریب دران بکار برده ، باوجود این کهالات گاهی در بحر خطا میکند و وجه این هیچ ظاهر نیست ، چنانکه گوید :

چو بلبلی که برد یاد آشیانش و لرزد که بسی ثبات بود بند ریسیانش و لرزد ^ا دلم ز زلف تو گم کرده محان و مانش ولرزه دلم بسرشته طول امسل رسن بازیست

چه بحر مصرع سوم غیر بحر و بیگانه بحر بیت اول است . اما درین بحر بیت العیب اساتله بسیار را لغزش افتاد ، مخصوص این عزیز نیست . و گرفتن نام دور از ادبست : و همچنین درین رباعی :

آنانکه اسیر تنگ ظرفی اند، همه این طائفه، چون کور سوادان جهان

یک حرف نخوانده انه ، و صرفی انه ، همه محتاج همه .

چه پیش طبع موزون قافیه این رباعی نهجی واقع شده که از وزن خمارج است فتامل. کلیانش قریب هشت هزار بیت باشد انتخابش نوشته میشود.

میشود آثیته عینک دیدهٔ تمشال را روز میدان چشم میگردد چهار آتینه را خواب و بیداری بجنز مستی و هشیاری مرا باده گلگون دهد صورت هیولای مرا اینجا بسان قفل ابجه هست دانستن کلید اینجا از جلای خویش باشد ماهی خنجر در آب باعث الفت چسپان شکسر آبست مرا چون هما نقعی ندارد استخوان ما بها با تو کز طفل ز سر گوشی ندانی بوس را حین کم کردید جزو انتخاب عمر ما همچو دیبای شب افروز از شباب عمر ما

این چنین حسنی که دارد از برای دیدنش صاف دل کی چشم میپوشد ز گرد حادثات شد شب و روزم چنان صرف میآشامی، که نیست آب و رنگ گرده تصویر از قرمز بسود توان از معرفت حل معهای جهسان کردن بسی نیساز از خلق دارد جوهمر ذاقی مرا زادهای خاطر خود ، کی شود وجه معاش خود کنم خاطر خود ، کی شود وجه معاش حبون کنم خاطر نشان حال دل مایوس را صرف بیهسوشی شد ایسام شباب عمسر ما مینهاید ووز و شب در یکه گرر آمیخته

ظَاهرا آورد واپس ناسة ناخوافده رأ شست و شوی خوب خواهم داد این چسپانده را بیاض شاهه افزون تر بود دست نگارین را كه ماليده است گويا دختر زز ساق سيمين وأ در دو دست نیگیمهااشتین سر خود را که میسرد بخرابات دختر خود را كه مطلب جستجوى اوست خواه اينجا و خواه آنجا (١) ؛ عاقبت خدود نشست محانة مسأ لسوح طلسم گتنج زلسوخ منزارها كر ووي سائللان بدودش آبشارها ميئة ناصاف مارا ميدهمد مينا جلا بكشتى طى كند آب روان زندگاني را بشراب ما فگنده نمک کباب ما را دیوانه شدی تنها خود را بکسی بنها آب و آنش هردو بدبسو میکنسه پشمینه را بغاک تیره ، برابر مکن گلستان را نیست از دکان شمامی خبر پروانه را سیری کنید این همه جا نادر ست را رغ رنگ خویشتن را در قفس داریم ما يخط ساغر مي بسود توبه نسامة ما مهلكشه منورجة دائمة زنجيس برأ این قدر ناساف با اهل وف بودن چرا قحيه ، بمسجد افكند، طفل حرامزاده وا آب رنگارنگ باید گلشن تصویر را من در آتش افگنم، افگند اگر زاهد در آب برگ بید خنجرت از موج سوهان خورد آب گلشن ایران مگر از چاه کنعان خورد آب می بدست آر و جهان گزران را دریاب معنى باريك موى خامة انشاى ماست

سر به پیش افگنده بیشم قاضه رئجانده را با رقیب آن مه سریشم اختلاط افتاده اس*ت* صفای دل نهایان تر شود در تیسر بختیما بياض گردن مينا چنان كيفيتي دارد درین سرای پر آشوب از مگس آسوز چنان بدور لبت قاک گشته بسی ناموس بسیر کمیه و دیریم گاه اینجــا و گاه آنجا از نشینسدگان کسی چسو نامانسه در خاک بسکه حسرت ازر رفته دیسده ام دریساچه ایست دست کریبان روزگار همجنان كز مهره كاغذ ميكند يبيدا جلا کسی کو شر برد بها سافر ایام جوانی را چه شکست بعنت واژون مزهٔ شزاب مارا تا چنــد نهــان باشي جانان نفسي بنها صوفيان راهم بهشت وهم جهنم ناخوش است بملک هند چه سنجی دیار ایران را عاشق خوبان بود غافل ز معشوق آفرین آمد رقیب ، پای پر از زخم و سینه چاک جهره گلگون از خراش ناعن غم مانده ایم ز تربه زود پشیمان شدیم پنداری بسكه نگداخته غم جسم زمين گيز مرأ دست و تیغ خود، بخون غیر، آلودن چرا ريخت بخانه خدا اشک ، رياى زاهـدان نست الوان ، نصيب اهل غفلت ميشود آرزوی میکشی دارم دگس سجاده را کشتن ما را بخود هموار میسازد مگر از نضای وادی سصو است یوسف خیز تر چون زمین کز نظر ساکن کشتن گذره كي سرم (اشرف) فرود آيد باشمار لطيف

فقر آرزو گوید که ظاهرا مراد از اشعار لطیف شعر عبداللطیف خان تنها (۱) است که معاصر او بود چه تنها بطرز میرزا جلال اسیر شهرستانی که خالوی اوست به راه میرفت، و درمیان طور اشرف و اسیر بودن بعید است، لهذا بعضی نقل از عبداللطیف خان تنها میکردند که: هر گاه شوق خندیدن پیدا میشود اشعار ملا سعید اشرف میشنویم: لیکن انصاف آنست که قول تنها بتعرض اشعار اشرف باشد، والا ابیات بالادست او بیش از بیش است:

دفتر عمر سبکرو را ورق گرداندن است چون فلاخن جاده و سنگ نشان در گردش است گر خانه بر میدال بود کدخدا یکیست در کام شمله، نیشکر و بوریا یکیست دست گستاخی که جلد آن بیاض گردن است فکر معنی کردنم گل در گریبان کردن است گر کتان پوشم دمه در حال ماه از شش جهت پسر أمروز ، برأى يدرى نيست كه نيست چون چراغ مفلسان حمرم بخاموشي گذشت در جفايم سيهسر سعاور است جون زره گرداب این در یا بهم پیوسته است هردم از آهوی وحشی روی واپس کردن است گوئیا ، جام برا ریخته گر ساخته است طفل را در خانهٔ پاریک ترسانیدن است جدون گفتن لطيفة مشهدور باد است در چشم داغ مرهم كافسور باد است حیرتی دارم که چون نا رفته بر گردیده است خندان نشد، که گریه گره در گلوشده است رفتن هندوستان من بدست دیگیری است چه کینی حسن عمل، روی تکوهم بد تیست کین گل بژمرده بر دستار دیدن مشکل است این زمان در خار زار غربتم رادیده است نیست از بهـر تناسل کتخدائی در بهشت

مرغ بسمل را بیابی بال و پسر برهم زدن پی بمقصه کی برم ، کز جوش سرگردانیم در شهر بنه عالم كثرت عدا يكيست در پیش عشق، رتبهٔ شاه و گدا، بکیست نیست امشب دفتر میشم دگر شیرازه گیر بسكه رنگين است (اشرف) گفت و گوي فازكم در شبی کز من فلک نور سها دارد درینر . هر که بینی ، پسی آزار دلم میکوشه از غم افلاس ارقاتم به بیموشی گذشت بسراتس از خبود تميشوانيه ديبد موج سرگردانی دنیا بهم پیوسته است حسن شوخش را بماشق التفيات دم بدم خود بخود بادهٔ میش ، از قدهم ، میریزد بر سیه روز محبت ، طمنهٔ بیجا زدن نقل جهال لیلی و شیمرین بسهور تو تا دیده از دمان نمکدان تبسی بخت به یکساعت از پیشم نگر داند. است او چون فنچـهٔ شگفتهٔ شبنم فشان، دلم اختیارم نیست در غربت ،که جون رنگ حنا وصل او داد چو رو، طاعت شپ را بگذار شد بههار (اشرف) بسر نو ساز داغ کمهنه را دیده بود آن طمور گمردونم بگلزار وطن جز طرب چیزی نزاید از خراباتی، بتان

۱- رک : تحت تنها .

رشتهٔ بر پای مرغ نامه بر خواهیم بست خوش کیر تر ژاتیو بیاشد پیدرت سربسر چون صورت دیبا قبای بیش نیست فامهٔ عصیان ما ، نقش بر آبی بیش نیست بادشاه عنائسم آبم مرا ساسنان پسر است . ماندگان راء را از مشت مالی چاره نیست راه عقیای ترا ، سنگ نشان بسیار است تیر آن ابسرو کهان کاکل ربا افتساده است روز را بين السطور سطمر شبهما ديده است جامـه نگــذاشتنم از ره عــرياني ها است گلگشت باغ روضة ماه محرم است در خسانهٔ من آمید و آتش گیرفت و رفت دزد را در شب روی آواز یا زنجیر یاست یارهٔ جامهٔ کعبه است ، که در قرآن است دختر رز میکند ناقص کمالان را علاج جنانکه، میشود از گریه چشم گریان، سرخ یر سنان آخر ز خط چون چاه رستم میشود وقت آن آمد که برهیز نهاشا بشکنه همچو بیهاری ، که نا پرهیزی پنهمان کند مرگ را تینت بکام ما گوارا میکند هر کسی چیزی بیادت در گلستان میکشه هرچه هركس ميكشد از دست اخوان ميكشه گرد او همره پروانه مگس مسیگردد زان که نعش کوهکن بسیار سنگین میرو<mark>د</mark> از نگاه تند مشتاقان بسکین میرود بهر از خود شدنم، نقل مکان میگرده زانکه سر نیـز درین راه ز پا میافته از روی احتیاط زکف میتوان کشید تكلف برطرف (اشرف) گدای اینچنین باید آن خرامان سرو را چون باد بر چادر زنه طفل کین مردم از مادر برون میآورد

هميهو كاغل باد تا باشد أميد بازگشت چون تموئی زو بوجود آمده است بسی هنر هرچند با زینت بود چون وارسی غم مخور ! مي خور ، كه پيش ريزش أبركرم از شرایم جام و ساغر در گلم دامان پر است سالكان، اكثر لكه كوب حوادث، ميشوند بیم سرکشتنیت نیست، که از لوح مزار فارک برگشته مژگانش رسا افتاده است دفتير ايام را هركس سرايا ديده است زنـدگانی من از روی پسریشانی ها است مارا که از فراق بتان دیده برنم است دل را ز سینه آن بت سرکش گرفت و رفت فاله دلها دران زلف رسا زنجير ياست عطمشكان ، كه بران عارض نور أفشان است هیچکس از درد طفلان چون زنان آگاه نیست مرا دگر شفق آلوده گشت از باران آن زنخدانی ، که باشد چاه یوسف از صفا خط برای چشم بیمارش دعای صحت است سری ما ، چشمش نظر دزدیده ، از یاران کنه چون دم آبی ، که نوشند از پی داروی تیغ **باغبان جاروب و گل حمیازهٔ و مسن انتظار** يوسف از سيل كشيد آه و من از درد فراق مرم شبع تو مسل وار تهاید امشب گوئیا با آرزوی نقش شیرین میرود همچو غریائی کنه افته زاه او در خارزار دادم آن ضعف ، که هر گاه ز جا بر خیزم بنهر قطع ره او ، فكر دگر بايد كرد جام طلا چسو دغدغه ناک است باده را بجز، یا دوست! حرفی بر سر راهش نمیگویم خیمة لیل ست پنداری که بالا بسته انه جنگ دارم با فلک از غصهٔ ابنای دهـر

(اشرف) امشب بحرامی زدگان میسانه شکوه بیجا مردم از بی روزگاری میکنند ترک دین و دل بترفیق الهی میکنه شود به خواب بختم ، جای نامانوس را مانه هاشقان هردم بهار تازة بر میخورند که خطش درکهال خویمی و تصویرهم دارد گویا که، از سیاهی لشکر نوشته آنه ما را دگر ز هنا به ایران که میرد نقس آبادتر از خانه صیادم بود رسى دروصل وخواهداز توجان داير چه خواهي كرد باز دیدار من و دل ، بقیامت افتاد ولى نهفته ، مبادأ بكوش شاء رسه این صید پیشگان، بمیانم گرفته اند بسرة فيسرأ مست ميسينايسة بہر ما شریت شہدادت شه این نبازیست که از قبقبه باطل نشود حرف بن اصلبت ما کردیم و شه با مردم عزیز سلوک این چنین کننه غيزل، ستايش طفلان نورسيه، يسود که هرکه کشتهٔ او گشت جامه نگذارد خامهٔ مسو در کف مانی مگس رانسی شود هر که زد چرخ جمهان در نظرش میگردد چون حنا بسته به هندم ز صفاهان ببرند که زلف و کاکل شمشاد آخر شانه میگردد. که قامتم بکسان کیساده میسانه آب، چون شمشير بهر ويزش خون، ميخورد معلوم چنین است که بار است ببیناد ياران مصاحب بچه كار است به بينه که یاران مصاحب یکدگر را سیر میبینند ليت چو آب محرم سبيل خواهد شد دعتر همسایه ، میترسمم که از راهم برد

داد پیراهن و دستار و قبا را بشراب روزگار (اشرف) اگراین وضع و این هنگامه است دلبری دارم که گر زاهد به بیند جاره اش پس از عمری ، شبی در خلوت او راه گر یابم دلبری دارم ، که از دیر آشنائیهای او جمال نازنین نو خطم ماند رقع را هر نامهٔ زمانه ، بجز حرف جنگ نیست گشتیم گرم سیری عشق شکر لسبان (اشرف) آن قید نصیبم که بهر جا رفتم چنین کر هجر جان میدهی (اشرف) اگر دوزی در سر دل ، هوس آن قد و قامت افتاد سراغ كنج ، كن از صاحب عرابة خود جوش خيال خوش كمرانم، ربوده دل از بسرای کسساب میسخواران شکرآبی، که داشت با سا، یار مرود خنده زنان باز صراحى بركوع این کة ، لعن و طعن زاهه ، مشکل است يوسف سر از حجاب زليخا فكند ييش مدیح سنج بزرگان، اگر قصید. بود كنند دنس ازان رو شهسيله را بدا رخت بسکه شیرین است لعلش گرشبیهش را کشند شورش افتاده ز سرگشتگیم، در عالم آن چنان گشته ام آزرده ز غربت ، که مگر بفكر هربيه باشي ماقبت خود را همان بيني جهانه ز زخم جفاً پر شده است در پیری بهر قتل من، شراب آن جاوه گلگون، ميخورد آن شوخ کے سرگسرم شکار است ببیشہ گویند که: با غیر بخلوتگه خاس است ئیاشد در جہان رسی به از آئین سہانی كنون كه هارضت از خط شده است جامه سياه همچو دهقان، خانه ام همسایة زر واقعست

نقلدان گر از طلا باشد برویش تف کنند با کیال خود نہائی خویش را گم کردہ اند که سجدهای ریا سر بمهر میهاند که خواب صورت مخمل بروی کار میبافد تا جوانی عاشقم، چون پیر گردیدی مرید دیگران زو میدهند و او سراپا میدهد مگر از گردش سر در نظر پیهانه ام گردد نومسلهان شده را عسزت دیگسر باشد شكوها دارم، ولى زان نامسلمان بيشتر گشت بی اندامیش زین چوب کاری بیشتر خواندن طفلان بسود يوسف زليخا بيشتر خصلت خوبى ازين طائفه ديديم آخر دل ز حیرانی بیابان رگ صحرای دگر در آفتاب، رو نتوان بود، این قدر باشه منه من از رمضان هم دراز تسر خانهٔ تـوبهٔ بیچـاره، خرابت امروز ز حوض آثنه، رو شستهٔ مگر، امروز صف خونین کفتان، در صف محشر، متاز میتوان رفتن نمک از زخم ناسورم هنوز که وا کند گره از دام صعوه ناخن باز مشقبازی میکنم با لاله رویان در لباس بر سر بازار امکانت چراغان حواس آنکه انگشتی نهد بر حرنم اعرابست و بس همچواعمی روزگارم، شام دیجور است و بس پرنیان تیغ مردان را سرانداز است و بس از خيال وصل او داريم منقا در قفس خود زمين خويش شو خود آسيان خويش باش در ره سرگشتگی سنگ نشان خویش باش بحصه كردن داغ تو درميانة خويش رو بصحرای جنون آر، که کار آمد پیش طشت افتسادة صه مرتبه از بسام فروش

سفله را دولت ز بیقدری نمیآرد برون چشم بندی بین که ارباب تنعم کرده انسد بیا! که طاعت زهاد، اثر نمیداند بدنیا چون کند پشت آدمی ، بیدار میباشد مهر خود را، از تو ای بیمهر ، کی خوام برید داد عاشق پروری آن سرو بالا میدهد كجا ساغر بكام طالع بيكانه ام كردد تبازه خط را بر ما قبد فنزون تر باشد گر چه از دست مسلمانان، دلی دارم دو نیم برده مسواک و عصا و شانه زاهد را ز راه پیر گشتی حرف عشق و عاشقی را وا گزار تا شدند أهل ريا گوشه نشين وا رستيم شه ز تنهائی غریب کشور هندوستان ای ماه! سیسر عرصهٔ آنینه میکنی تنها ز سرو نیست همین سرفراز تس سیل می از طرقی ، بازش ابر از طرقی جہال نست، ز ہر روز تازہ تر، ارروز همچو متنی، که بشنجرف نویسند، بود یک تبسم کردی و شوری فگندی در دلم چنان بود بمن احسان، چرخ شعبد، باز چشم بلبل پوشم ، ار گردد بتم گلبند پوش وقته تقصیری که دوران همچو دزدان کردهاست معنی بکرم ز دخل بی سوادان ایمن است در فراقت، بسكه چشم از وضع عالم بستهام ترک زینت کن، که زیور هست مخصوص زنان در دل صد چاک ما مرغ تمنا در قفس از زمین و آسهان ، منت مکش چون گرد باد رہبر خود شو، کہ از سنگ فلاخن کم نۂ چو برگ لاله نشینه گرد هم عشاق مژده ای دل! که دگر فصل بهار آمد پیش نیست چیزی به بساطم، مگر این بار، شوم

هر گره پر ز گره ریزه بود چون خشخاش هر چه میگویند گوی، هرچه فرمایند باش باده کرا خوشت رئیس و برادرش خوش كمر تو بود از خوش كمر من يدرش آب شمشبر چکیده است مگر از کمزش مور غمگین میشود ، گر سبز گردد دانه اش که خویش را نکند سایه در چراغان جمع از ترقی دود مشمل میشود دود چراغ اگر چو نخل محرم شود سراپا تیغ باده ام راء در دکان شیشه گر میکرد صاف بدور خضر عليه السلام شد موقسون چوبچینی خوردگان راکم بود بر خوان نمک داد از هندوستان گسرم و ایران خسنک آن چون کباب بی نمک ، این چون شراب بی نمک توسن عمسر من است اسپ وحمل ز آیسهٔ کامسده در شان عسل چون موج باده ، از سر صهبا ، گذشته ایم یعنی که ، در سراسر دنیا گذشته ایم محرم هر بزم، از طبع روان گردیده ایم زلف خود بنمای ۽ عمر*ی شد* که مشتاق <mark>دلم</mark> سیل میپیچد بخود ، چون مار در ویرانه ام مسجدی واجب بود در پهلوی میخانه ام صرف آب وگل شود صد گنج در ویرانه ام كه در وقت تبسم طفل لب بر چيده را مانم به پیش یار خود وا میشوم مکتوب را مانمی ببوی جامه قانع دیدهٔ یعقوب را مانم با رخش گر روبسرو میگشت رسوا میشدم سخن گو طوطی شیرین زبانی درقفس دارم نه کس کاری بمن دارد نه من کاری بکس دارم اتفاقا رمضان بوده تسيدانستم بصه جا در گرو چون خانهٔ مقلس دلی دارم

برشته کار دلسم را ز سپهر و انجم طمبت بیقدرتی در دست لمبت باز دهر روز جنرا بسکام نسی و ولی بود این چنین خوش کمری، گشته پدید از کمرش يدرت داده ترا جوهر مادر زادي اهل دنیا از دل بی معرفت ، کی ناخوشنه بدود میان بدرگان را یدریشانی میرسی آخر بدولت ، گرکنی تحصیل علم بجنگ جلوه او ، نخــل باغ کی آید ساقی دوران بکارم داشت زین بیش اهتام رواج گسسرهی بسود عشق را ، آن هم **نیست ترکان خطا را خربی سبزان هند** هالَمي خواهم ، كه باشد اعتدالش بر قرار هندی است نان بی نمک، ایرانی آب بی نمک بياخسودم در پي آن شوخ دغسل العمل شيسرين تدو منتظسور بود ما ، از سر فراغت دنیا ، گذشته ایم داریم در زمانه قلندر وشانه سیـر همچو آن آبی ، که دارد ِ راه در هر بوستان دل زعشاق ثو باشد ، من زعشاق دلم هیچ کس زین کلبه تاریک، سر بیرون نکرد عِایِدُم آورد شکر می پرستی را بجا از عرابی نقش آبادی نمیگیرد، اگر چنان هر خنده ام را، گریهٔ از پی روان باشه نمیگردد کشادی حاصل از سیر و سفر دل را ز پوششهای رنگارنگ دوران کشته ام (اشرف) گفته بودم در چمن گل را کـه میماند باو پس چرخ از حیا هندو بتی فریاد رس دارم ر فیض ناتوانی در بهشت افتادهام (اشرف) قرب یک ماه بمیخانه ، اقامت کردم سراسر گرد شهر حسن طبع منائلي دارم

میزند از کین مردم ، چرخ دندانها بهم دیدهٔ من تا غبار آورد، مینک ساختم من که شوخ رفسوگسری دارم نام همدم چو برم وحشت همزاد خورم کے زآمہ شد قساصہ رم صیاد خورم بهرجانب که خواهم، تکیه در زیر سر دارم کی دهندم سنگ اگر چون بید مجنون هم شوم سرم را داغ باید کرد صد جا گر دگر گردم ساغر توبه شكن توبة ساغر شكنم خدا نا کرده گر بیدار میبودی چه میکردم زاهد این معنی ندارد مصحف از بر میکنم صافی دلم رید جوانان ساده ام بیک دو جسرعه که خسوردم گناهگار شدم حسن را هنگام خط مستمور باید داشتن سیلم از جا برد و در ویرانهٔ خویشم هنوز محض اسراف، اینقدر می را، بصحرا ریختن شمع فانوس خيسال آن دلبسر شب تاز من میجهاند سرمه را بیتسابسی آراز من گفت: من هم دیده ام یکبار خوابی اینچنین کلیه ام تاریک گردد از جراغ دیگران بلکه از خط، خوبیت زیر و زبرخواهد شدن که چون ز جمویش روم بایدم سوار شدنه میکنید درد ههانیا سر معفوقیی شان گر روکند و گر یشت ، میبایدش نهادن كه نيست چون گل كاغذ شگفتنش چيدن ای که میدانی آ که میمیرم بسرای دست او ای یک شپه مهتاب من، وی چها رده شب ماه تو ای کاه روی آب من این آب زیر کاه تو زاهدان هم طاعتي مقسبول دارند آرزو بوسة من ميكنــد با چهــرة پــركار تو هر سر مسور پرتنش مرگان خواب آلودهٔ

اجتماع اختران در برج ، میدانی که چیست دیدیان گردی چو پیدا شد گذارد دور بین نسكستم باره چون، گريسيان را بی تکلف می غربت بدل شاد خورم آن قدر وحشت تنهائی من ، کرد اثر زېس در در دوگوش خويش، دا رم پنېڅغلت طالع احسان ندارم ، گرچه گردم بی هنر چه آزارم که آمد بر سر از دیوانه گردیدن كاش دائم ، كه كدام آخركار است ، درست مرا با آنک در خواباست بخت بد بدین روزم گر نظر بر عارض جانان مکرو میکنم صوفی صفت نه در پی پران فتاده ام زیند بیهده ات واطلا زکار شدم باغیان بندد در گلزار را در نو بهار فاعسدای گنج بساد آورد طموفان دیسه، ام قا سبویم پر بود، در تو به کی کوشم، که هست قا سحر با مشتبازان حرف ها در برده داشت چون صریر خامه کافشانسد سیاهی بر ورق دوش گفتم، شرح احوال پریشان، پیش او همیو شمع دردناک کز فروغ آید بهم برطرف حسن تو ، ای رعنا پسر ! خواهد شدن گرفته است دگسر ضعفم آنقــدر قوت همه صشدل بجبين أند، برهمن كيشان دنیا وفا ندارد، لولی وشی است، این زن گل طرب نبود در خور پستدیدن چون بقصه من کشه شمیشر ، دستش را مگیر ای ماه چهره چون شود با حسن خاطرخواه تو من غرق اشک خویشتن توگرم کار مکر و فن ما نه تنها از هواداران حسن صدورتيم آنچه با تصویر شیسرین تیشهٔ فرهماد کرد دارم آن بختی که همچون صورت سخمل بود

همچوآن طفل، که دارد اضطراب از آبله نهاز رقت بیهاری بایها میتران کردن رسانه خانهٔ زین را ، بآب آمسته آمسته با حريفان دغل ساخته ، يعنى چه در ہی کون خود انداختہ، یعنی چه عون من خوابيده با شمشر خوابانيدة چون گل ۽ مراد بخش هزاري جه فائده برگشته همسره می جان بلب رسیده حسن آب آورده است و طرح باغ انداخته همجو ماه آسیان هر ماه نام تازهٔ من بخشم عويش گرد كاروان زندگ بكن كراته ترازوي انتظار كشي میکند زاهد عبث دستار را گرد آوری میخورد از دست بیتایی صراحی گردنی هست با چندین گره نسی را بناخن دشمنی میکند چون خواب قالی مستیم شیر افگنی با عبس باش مسادا بدهن ها انتي میشوی خار گر از طاق دل ما انتی بہا جندانکه کاری فیض از ما بیشتریابی که هر جا بنگری در وی نشان یا و سریابی ازان برگشته بیکانی چپ اندازی که میدانی نیازی بیشکش دارم بآن نازی که میدانی گرفتماری که میبینی نظر بازی که میدانی که میهالند در وقت کشیدن بر کمان دستی هم رخساو او را بوسه قرآنست بنداری چو چشم صورت مخمل بخواب بيدارى مهر و تسبيح وعصا و شائه و مسواک هي حمل بر بیخودی حمالت مستی نکنی اتو کشیده که دارد قیای صریانی

از قران اختران در اضطراب افتاده ام خگاه گوشهٔ چشمی سوی ما میتوان کردن چنین اندام شادابی، که دارد شهسوار من أى يسر! نرد دغا باخته، يمنى چه یک جهان بوالهوسی جفته زن مغلم را چون بتی کاشفتهٔ را دست در گردن کنه باری ، ولیک با همه باری ، چه قائده جون ميز بان، كه گردد بر در، درجار ميهان گرد گل گل چهره تا می در ایاغ انداخته گه ورع سنجیم و گاهی باده کش ما را بود تا غبار آورده چشم از ضمف پیری دیدهام بیا که بسرسر راهت نگاهم از مینک باید اول فکر سرکردن درین آشوب گاه مجلس آرای کند، چون چشم بازی کوش او قا شدم مشكلكشا گردون نوا خواهه بمن دلیسران از بوی می فرشنه در کاشانه ام راه همصحبتي خلق ير از چاه بود این برزگ، ز هراداری سا یانشهٔ زمین چشمه ایم ، از انتقام ما چه میپرسی زمین دیسوار صورت کاری افتاده را مانسه ز تیر غمز، چاک سینهام چپ راست ها دارد ادای آرزو دارم ز ایمای که میفهمی بگفته کیست (اشرف)این که بینم برسر راهش کشد هنگام ناز آن نازنین بر ابروان دستی را بافد زاملش زندگی جانست بنداری اسير بيخودي غفلتم ، مكر بيسم حوش بر سجاده زاهد خوش بساطي جيد و رفت الكر بكويم، زمي عشق تو، بيخود شده أم بينير من، كه بتن نقش بوريا دارم

ر باعیات -

خواهی گرت از خلق بود ، مهمر و وفسا چون مرده شود واصل حق خلق بدو جمعته ز خود رفسة بسيار اينجا بستان بتان چشم بتانش ز یسی است معنى بودم ز خط جسو صورت بيدا خط آخسر ، بكار تصوير كشيسه كل بدود بساغ با جدال شاداب یکرنگ شدند جمله در برته مشق تا بزم طرب ناز و نعيمش باقيست لب بر لب يار، و ديده اش ير خون است هر جا که شراب در طبرب بردازیست شیراز که او شیشه گر خانه بود در ملک وجود ، کار فرما دگریست دنيا بمثل چـو خيمة شب باز است كم كيف خورم كين عمل أوباش أست سی خون نماب ابله انگور است از گرمی هشد سنگ شق میگردد گر نیست بهشت از چه ، چون اهل بهشت

آرف نسازی که بدود خاص خدا تفها ته هبين منم خريدار اينجا یک نار است و هزار بیمار اینجا از ظاهر من بود حقیقت بیدا زین گونهٔ خط که کرد صورت بیسدا ورغ چمن از حسرت او بود خراب گل گشته گلاب و مغ گردیده کباب خورم دل عاشقی که بیمش باقیست بیبانه هبان دو قرن و نیمش باقیست أسباب خدا ساز بعشرت سازيست از باطن صاف باده شعرازیست سازندهٔ کارها، در اعضا دگریست کز ما شنوند حرف و گسویا دگریست: قبح می و أفيون ببراهين فاش است أفيون خدون حجامت خشخاش است چون طاق، زمین طبق طبق میگردد هر چیز که میخوری، عرق میگردد

کن سعی ، که از خدا نباشی تو جدا

من قصائد في منقبت امر المومنين على بن ابيطالب عليه التحيات:

همچو زهریست که گردید جدا از درما ور بــه بيند كف دربار تــرا گاه مطا در پس پسجرة مدوج نشينه دريا

در مذمت اهل هند گفته از راه حق شناسی :

همر چند کمه اهل هند صاحب درد اند خاصیت قهره است این مردم را

تین در دست کریم تسو بهنگام غضب

گر به بینه شرر قهر ترا گاه غضب

آتش از شرم گـريزد بسر خـيمهٔ دود

کین کمیه و آن کرد: بزدان باشد

أسا جو بكنه شان رسي ، نامره اند

گرمسنه بسظاهس و بسیاطن سرد اند

شک نیست که قول و فعل یکسان باشد

رخسار تسو مسانشاة قبرآن بساشد این نیکته میرهن است ، کان حضرت را

لب تشنهٔ غم را مددی خواهد کرد دلدار آخر نیک و بدی خواهد کرد شمسنى طلبان ، يماكى طينت طلبنه اطفال ز شاهنامه صورت طلبند در قبصه من اطفيال بريرانيه شونه طقبلان محلبه جسله ديسواته شوتد أى سوز كتبان ز ماتم انديشه كنيد از آتشک جہشم، اندیشه کنید، تما سیرگه عید ، دوان آمده اند جممى بتضرج زئانة آمده الد مجموصة هر خار و عسى ميبيدم بر هر بیتش نام کسی میبیتم گاهی بی قیدم و گهی با تیدم در مسئلة تحو، مثال **ز**يدم أمرار الهيست بيسدرد مخوان گر سال بسر برد را رد مخران

دریای کرم ، جزر و مدی خواهد کرد الطفي، جنوري، البسمي، دشنامي ظاهر بینان ، صفای صورت طلبند خاميست امير ننقش ظاهس بسودن هراگاه که دل گرفته از خانه شوند گر زانکه خدا نکرده ماقل گشته از آخسرکار مالم اندیشه کنید با قحبهٔ دنیا، مکنید آمیزش أز شهر، يرون أهل جهان آمده الله جسمعي بقفاي يسران افتاده دیوان ترا ، هر نفسی میبینم چون فرد معماست که باید سخنی گاهی رندم ، گهمی اسیر شیدم القصه عجملة صفاتم موصوف احكام قبوم، اى دل سرد! مخوان هرکس، که چو تقویم، دم از میب زند در مدّمت چینی :

میشاید اگر کنند ظرف دارم دارم فسكر قميسة لازم مسو در گلشن او گلی نچیده است کسی گفتا که : شبیه من ندیده است کسی (١٤ ألف - ٢٠ الف)

این چینی را ، که موی دارد مر سو وصفش برباعی و غزل ، نتوان کرد شوعی که نظیرش نشنیده است کسی کردم چو ز خدمتش تمنای شبیه

● سرو آزاد: اشرف، ملا مجد سعید پسر ملا مجد صالح مازندرانی است و صبيه زادهٔ مـلا مجد تـقي محلسي: فاضل صاحب جـودت بـود و شاعر والا قدرت ، طبع چالاکش معانی تازه بهم میرساند ، و عجائب گامها در جیب و دامن سامعه میافشاند 🗧

در آغاز جلوس خلد مکان به هند رسید و به ملازمت سلطانی استسعاد یافت ، و به تعلیم زیب النساء بیگم دختر پادشاه (عالمگیر) مقرر گردید . مدتی باین عنوان بسر بسرد. آخس حب السوطن مستولی گشت و قصیده در مدح زیب النساء بیگم مشتمل بر درخواست بنظم آورد؛ در آنجا میگوید:

در غربتم، اگرچه فزون است اعتبار گر خدمت حضور نباشد را شمار دل پیش تست، تن چه به کابل چه قندهار یکبار از وطن، نتوان برگرفت دل پیش تــو قرب ر بعد، تفــاوت نمیکند نسبت چوباطنی ست، چه دهلی چه اصفعهان

و در سنه ثلث و ثهانین و الف (۱۰۸۳ه) به اصفهان معاودت نمود و کرت دیگر قائد روزگار زمام او را بجانب هند کشید ، و در عظیم آباد پتنه با شهزادهٔ عظیم الشان بن خلد مکان که در آخر عهد جد خود بنظم آن صو به میپرداخت بسر میبرد. شهزاده خیلی طرف مراعات او نگاه میداشت و بنا بر کبر سن در محلس خود حکم نشستن کرده بود.

ملا در پایان عمر ، ارادهٔ حج بیت الله کرد و خواست که از راه بنگاله در جهاز نشسته عازم مقصود شود. اما در شهر مونگیر از توابع پتنه سزاول اجل در رسید و اورا بعالم دیگر رسانید. قبر ملا در آنجا مشهور است.

اولاد او در بنگاله میباشند. میرزا مجد علی دانیا تـخلص پسر مـلا مجد سعید، مـردی فاضل و شاعـر بـود و در مرشد آباد فوت کـرد. چنـد ورق اشعار بخط خودش بنظر در آمد: ازانجا فرا گرفته شد:

تا سینهٔ مسا نیست رسا ناوک نازت. کوته نظری حیف دل زمن رم کرده، در ابروی جانان مانده است یاد من کی میکند، در زان دل از کشمکش هند پریشان مانده است که ز هر روپیه ده ، مهت چو بدر شود با دلم چه خواهد کرد هـ دلال یـک شبهٔ ا

کوته نظری حیف ز مسژگان درازت یاد من کی میکند، در طاق نسیان مانده است که ز هر روپیه ده ماشه بها خواباند، است هـدل یـک شبهٔ ابروت کتـانم سوخت

دیوان ملا مجد سعید اشرف بمطالعه در آمد . انواع شعر قصیده و غزل و مثنوی و قطعه ها دارد و همه جا حرف بقدرت میزند .

وقتی ، زیب النساء بسیگم پرستاری را برای ملا فرستاد که در خدمت

خود نگاه دارد ، ملا نا محظوظ شد و قطعهٔ طویلی در مذمت پرستار نظم کرده به زیب النساء بیگم ارسال داشت : اولش این است :

قدر دانشور شناسا نور چشم عالیا ای که هرگزقدرت هم چشمیت حورا نداشت

درین قطعه آیهٔ کریمهٔ _ قاب قوسین او ادنی _ را چای آورده که نمیتوان بر زبان قلم راند ، خدا داند در جزای این بی ادبی بچه عقو بت گرفتار خواهد گشت ، از پنجاست که حق تعالی میفرماید : _ الشعراء پتبعمم الغاوون الم تر انهم فی کل واد یهیمون _ .

این چند بیت از غزلیات او ایراد میشود .

(۲۹ بیت دارد ۱۱۲ – ۱۱۹)

● شام غریبان: اشرف ملا مجد سعید پسر ملا مجد صالح ماژندرانی، و دختر زادهٔ ملا مجد تنی مجلسی است: فاضل و شاعر خوشنویس و مصور بـود: چنانکه خود میگوید:

(اشرف) تو کمیت نکشه رانی رانی اسرار دمسوز جساودانی دانسی هر چند، که مانند نداری، در خط در شیسوهٔ تصویس بمسانسی مانسی

نسخهٔ قاموس بخط نسخ از ملا إمروز موجود است ، كمال خوش خطى دارد. صاحب قاموس در خاتمهٔ قاموس بعبارت عربى مينويسد، قرحمه اش اين كه:

ر ملا از راه خوش طبعی، در پایان نسخهٔ مکتوبهٔ خود، بعبارت عربی مینویسد. ترجمه اش این که:

ــ من این کتاب بخانهٔ خود در دهلی روبروی معبد هنود تهام کردم ــ در آغاز عهد عالمگیر پادشاه بهنــد آمد و بملازمت پادشاه فائــز شد و به تعلیم زیب النسا بیگم صبیهٔ پادشاه مامور گشت و مدتی مرفه الحال گذرانیه به و در سنه ثلاث و ثهانین و الف (۱۰۸۳ه) بمقتضای حب الوطن از بیگم رخصت گرفته باصفهان رفت و بعد چندی دوباره بهند آمد، در عظیم آباد پتنه با شاهزاده عظیم الشان ابن شاه عالم ابن عالمگیر که اواخر عهد جد خود حکومت آن صو به داشت و پتنه بنام او به عظیم آباد موسوم گردید بر خورد، شاهزاده خیلی مراعات او میکرد و بنابر کبرسن در مجلس خود حکم نشستن کرده بود:

ملا در آخر عمر قصد بیت الله نمیود و خواست که از راه بنگاله در چمهاز سوار شده عازم منزل مقصود گردد، لکن اجل ممهلت نداد ، در شمهر منگیر از توابع پتنه رسید جان بحق تسلیم نمود . فی سنة سته عشر و مأته و الف (۱۱۱۱ه) . قبر ملا در منگیر مشهور است . دیوان ملا محتوی بر اقسام نظم حاضر، این چند بیت ازان جا نوشته میشود : (ده عمر دارد ـ عطی)

- آتشکده: اشرف، ملا مجد سعید در اصفهان تولید یافته و بعد از
   اکتساب کهالات بهندوستان رفته باز مراجعت باصفهان نموده: (در بیت دارد)
- نتایج الافکار : رنگ بخش گلستان جاودانی ملا مجد سعید اشرف پسر ملا مجد صالح ماژندرانی ، که نبیسهٔ ملا مجد نقی مجلسی است . فاضلی عالیمقام و شاعری خوش کلام بود . و در خوشنویشی و مصوری از اماثل گوی سبقت میربود .

در عهد عالمگیر پادشاه بهند آمده شرف ملازمت دریافت ، و بتعلیم زیب النساء بیگم مامور گشته مدتی بفراغ خاطر گذرانید، بعد ازان بمقتضای حب الوطن گلهای رخصت بدامن تمنا آورده سری باصفهان کشید، پس باز

متوجه بهارستان هند گشته در عظیم آباد پتنه بخدمت عظیم الشان خلف شاه عالم بهادر شأه سدکه در آن زمان رایت حکومت آنجا میافراشت م عز امتیاز الدوخته ، مورد مراحم نمایان گردید ، شاهزاده نظر بکرسن در مجلس خاص حکم به نشستن هم فرموده ،

ملا در اواخر عمر عزیمت حرمین شریفین بمیان جان بسته ، خواست که از راه بنگاله بسواری مرکبی راهی منزل مقصود گردد ، فاما تا بلده منگیر که از توابع عظیم آباد است به رسیده ، در سنه ست و عشر و مأ ته و الف (۱۱۱۹ه) کشتی حیاتش در گرداب فنا افتاد . از کلام اوست .

● شمع انجمن: اشرف ، ملا مجد سعید پسر مجد صالح مازندرانی (۱) ست . جعمد عالمگیر پادشاه بهند آمد و معلم زیب النساء مقرر شد ، در آخر عمر با شاهزاده عظیم الشان بن شاه عالم بن عالمگیر پادشاه بسر میبرد . باراده حجج بر آمد و در مونگیر از توابع پتنه رسید : نیزول بمنزل کرد و بالم دیگر رسید .

دو برادر داشت که در هند آمه، آنه . صاحب ــشام غریبان ــ نوشته است :

میروا عد حسین پسر ملا صالح مازندرانی و برادر ملا عد سعید اشرف است. او هم مثل برادر خود بهند آمد و با ابراهیم خان عالمگیری بسر میبرد. ازوست:

ستم گاری که دور چرخ ابن سلما خواهد بدان ماند که رود نیل فرغون از خدا خواهد در غمت شادم اگر در ز غیار است دلم خط مشکین تسرا آننه دار است دلم

مابق، ملا علی نقی پسر ملا صالح مازندرانی و برادری ملا عد سعید اشرف، بعد فوت هرادر بهند آمد و اعتباری بهم رسانید و عنقریب درگذشت . ازوست :

ما ژبیداد تو پر دست که بر سر زده ایم حلقهٔ بسهر تماشای تو بر سر زده ایم آستان دوجهان نقش رخ ما دارد بسکه از شرم گذه، بوسه به هر در زده ایم (خطی)

فاضل صاحب جودت بود و شاعر والا قدرت . طبع چالاکش معانی تازه بهم میرسانید و گلهای رنگین در جیب و دامن سامعه میافشاند . این چند گهر از بحر طبع اوست .

٢٨٦ - امين، خراجه امين الدين كشميرى عظيم آبادى

- تذكرهٔ مير حسن: خواچه امين الدين ، امين تخلص ، ساكن مؤشد آباد
   است . دگر احوالش معلوم نيست ، سلامت باشد .
- یادگار دوستان(۱): امین ، خواجه امین الدین امین تخلص ، متوطن عظیم آباد ، اصلش از کشمیر جنت نظیر . شاعر پر زور فارسی و از مستعدان روزگار است . در معنی یابی و نازک خیالی یگانهٔ عصر ، فصاحت و بلاغت و سلاست ، ریختهٔ قلم شیرین رقم اوست : کلام معجز بیانش گوی از سخنوران زمان ربوده و تسخیر دلهای سخن سنجان نموده ، طبع مشکل پسندش گاه گاهی بهحسب تقریب بسوی ریخته میل نهاید . قریب چهار صد شعر گفته ،
- تذکره مسرت افزا (۲): خواجهٔ امن الدین : امن تخلص ، وطن اصلی وی خطهٔ جنت نظیر کشمیر است ، لیکن نشوونهای وی در دیار مشرقی شده ی در بلدهٔ عظیم آباد بسر میبسرد و به امانت و راستی مشهور است و به دیانت و خوش خلقی موصوف : در سلیقهٔ زباندانی محتاز است و در شیوهٔ دیانت و خوش خلقی موصوف : در سلیقهٔ زباندانی محتاز است و در زبان ریخته هم ادا بندی یکه تاز : صاحب دیوان فارسی است و گاه گاهی در زبان ریخته هم طبع آزمائی میکند :

۱- تالیف غلام حسین شورش عظیم آبادی قاریخ (۱۱۹۱ه) .

٢- تاليف ابوالحسن امرالة اله آبادي تاريخ (١١٩٣ه).

● تذکرهٔ گلزار ابراهیم (۱): امین تخلص عظیم آبادی ، خواجه امین الدین هر عالم اتحاد با قرابت و از دوستان دیرینه این خاکسار است ، و در شعر فهمی و سخن رسی از نـوادر روزگار است . فکرش را رفعتی و ذهنش را استقامتی است ، که کمتر در شعرای معاصر یافته میشود :

از چند سال تا حال ، که سنه یکهزار و یکصد و نود چهار (۱۱۹۳هـ)(۲) جاشد ، در زمرهٔ منسلکان نـواب میر مجد رضا خان مظفر جنگ بهادر انسلاک دارد ، و به قناعت و استقامت بسر میبرد . اشعارش مدون و مختصر است .

- تذكرهٔ عشقی (۳): امین تخلص كشمیری، اسمش خواجه امین الدین، مردی مستعد صاحب طرز فارسی بود و در زمرهٔ اعیان شهر عظیم آباد رشدی و عزتی میداشت. میگویند: كه در اوائیل مشق فكر سخن بمشورت منشی بلاس رای، اخلاص تخلص میكرد. دیوان فارسیش بنظر فقیر مولف افتاده. كلامش خالی از سلاست و روانی نیست: بالجمله در آخر عمر بحسب فرمایش دوستان اشعار ریخته نیز میگفت:
- تذکرهٔ گلشن هند (۲): امین تخلص خواجه امین الدین نام عظیم آبادی . علم دوستی و اتحاد میں با قرینه هیں ، علی ابراهیم خان مرحوم کے یار دیرینه هیں: شعر فهمی اور سخن رسی میں زمانے کی یادگار هیں: مضمون

۱- تالیف نواب علی ابراهیم خان تاریخ (۱۱۹۸ه) .

۳ مولف تاریخ شعرای بهار ، عزیز الدین بلخی عظیم آبادی تاثیف (۱۳۵۰ه) نوشته است که تا سال (۱۲۵۰ه) زنده بود . ولی شاه کاکوی در مقدمهٔ دیوان بحوالـهٔ بیاض خواجه بهد علی شمنا (متوفی ۱۲۳۷ه) نوشته است که در (۱۱۹۹ه) وفات یافته است .

٣- تاليف شيخ وجيه الدين عظيم الدين تاريخ (١٢١٥) .

٣- تاليف ميرزا لطف على تاريخ (١٢١٥) .

قراشی اور ادا بندی میں نادر رؤزگار هیں : ذهن کمو ان کے ، بندش کی صفائی میں نہایت ارجمندی ہے ، اور طبیعت کو ان کی تلاش معانی میں اپنے همعصروں سے بلندی ہے : چند مدت خاص نواب میر مجد رضا خان مظفر جنگ بہادر کی رفاقت میں اوقات انہوں نے به کیفیت کائی ہے . بعد اس روزگار کے قناعت اور جوانمردی کے ساتھ خانه نشینی میں زندگی بسر کی ہے . ایک چھوٹا سا دیوان ، ریخته میں ان کی تصنیف سے ہے . (۲۸س)

- عمدهٔ منتخبه (۱): امن تخلص ، خواجه امین الدین مرشد آبادی :
   احوال اوشان معلوم مولف نیست :
- وياض الفصحا (۲): خواجه امين الدين خان، امين تخلص. شعـرى از
   اشعار او پسنديدۀ فقير آمده.
- کاشن بیخار(۳): امین تخالص ، خواجه امین المدین ، از ارباب
   عظیم آباد است ، و آن که نسبتش به مرشد آباد کرده از و خطای عظیم آمده :
   مرد قناعت پیشه و درست آندیشه :
- سراپا سخن (۴): امین اهل خطه ، خواجه امین الدین مرحوم عظیم آبادی ،
   رفیق نواب مظفر جنگ میر مجد رضا خان ، صاحب دیوان ،

١- تاليف اعظم الدوله سرور تاريخ (١٣٢٥).

٧- مصحفي قاليف (١٢٣٦ه).

٣- تاليف مصطفئ خان شيفته ، قاريخ (١٢٥٠)

٧- تاليف محسن على محسن ثار يخ (١٢٩٩).

• انتخاب (۱):

تما درا کار بنا دل افتماده است عمسر آخبر شه و مقسر باقیست هِيا بِيا ! كه براه تنو، همجو نقش قدم با ابسروی دلدار مراکشنکشی هست مارا نفس به ما گذارند يا هيچ کسي سخن نداري دیده پر آب و دل همه خون است مرديم و او به بزم ته پرسيد از کسي سقر خوش است، و لیکن نه اینقدر ظالم چو میخواهی از من نشان محبت دل از کفم ربود ، خبر نیست تا چه کرد باری بگر سحر که تو زفتی بسیر باغ ق رخسار تو رنسگی وام کسردنسه رخ و زلت تبرا دیدنه روزی چه گویم سعر چشم نیکدوان را بدور كسردش خشم تسو ساقسي عاشق از پاس ادب شکوهٔ بیداد نکرد در هر قدم زکوی تو، گریان همیروم عشاق، چون بکعبهٔ کوی تو، رو کنند ستگین دلان، که با ستم و جور ، خو کنند مملوم شد ژ حال من آگاه نیستند بصيد دل مگر اربوز آن صياد ميآيد من از یاد تویکدم نیستم فافل! سرت گردم

سخت جانم ، به مشكل افتاده است چه قهار دور منازل افتاده است اگرچه خاک شدم چشم انتظاری هست بیرسته باین کار مرا کشمکشی هست از هم نفسان همين سوال است امروز (أمين) ترا چه حال است الغيرض هير دو از تو عنون است خسته جگر (امین) پسدیوار هست نیست بیا بیا ! که دگر طاقت جدائی نیست امتهم دودة دودمهان محبهت ياران نظر كنيد! كه آن بيونا چه كرد بلبل چه گفت ، گل چه شنید ، و صبا چه کرد بقصل گل، بهارش نام کردنه بعسالم طرح صبح وشام كسردنه بیک گردش دو مالم رام کسردند بنساى فتنشأ ايسام كسردند داد جان برسر کوی تو و فریاد نکرد ماننه نو سفر، که سفر از وطن کند از آب ہاک تیغ تدو اول وضو کنند آیا بود که جانب ما نیز روکنند آلوده خاطران كه به عشق آر زوكنند كه از هر سو صدای ناله و فرياد ميآيد ترا در ممرخود، گاهی زمن هر یاد میآیه

 دیوان فارسی که منحصر به فرد است نازگی در سال (۱۹۲۹ع) باهتام سید شاه عطا کاکموی در پتنه چاپ شده است و تاریخ تالیف آن نسخهٔ دیوان کاتب دیوان نوشته است :

سال تماريخ او خبرد گفيتا : داد داد سخن امين لاشک

چون مرتب شد این کلام تهام نسخه بردند از زمین بفلک

(امین) را هر سحر بینم بکوی یار و حیرانم آه اروز ندانم چه خبر میآید چشم من میپرد و دوش طپیدن دارد یاد ایامیکه، دلها را بدلها راه بود بتیغ یار (امین) سر نهدکه (صائب)گفت: بسان که با دل من عهد بارها بستند یسک عسسر به هجر آه کسردم تا رفتهٔ ز بزم، اگر خورده ام شراب امروز، از سلام من، آزرده میشوی ای آنکه در شهار زر و سیم مانده

رود بسیار شاد آنجا ولی ناشاد میآید قاصد از کوی تو ، با دیده تر میآید شاید آن نو ، سفر ما ، ز سفر میآید با (امین) مهر تو روشن تر ز مهر و ماه بود توان به صبر سز سرکشان بدام کشید غرض چه بود ، که بستند و باز بشکستند تسا در دل یسار راه کسردم جز خون دل نبود بجامی که داشتم شب یاد نیست با تو کلامی که داشتم هم بسیاد آر ز روز شهار هم

غزل در صنعت مهمله:

کرد هدر سو مهدر او رسوا ریا درد سر افغیل هدوس را گدر دهد هدر سحرگه آه درد آلود دل رطبل مسالاسال واح روح دل هاله کرده ام هدوار گرم و سرد دهر کار هرکس کرد و داد حسالسم داد حسالسم د

داد سر در کنوه و در صحبرا درا گوهند سود آورد مودا درا کسرد وا عنامنه گل آسا درا صد گره وا کرد در دم وا درا دام گردد مناهندو حبالا درا درد سر هنردم منده اعتدا درا و محروم (امین)

١٨٥- الهي، حكم صدر الدين شيرازي

• مقالات الشعرا: الهمى شيرازى . آمدن وى از ديموان شهرتى درين

سر زمین (تته) متحقق شده . منه :

وقت الم تسو محانـة دل دوزخ بطواف حانـة دل ای راز غمیت فسانهٔ دل تا سوز تو در دلست ، آید

(410)

● شام غریبان: المهی ، حکیم صدرالدین خلف حکیم فخرالدین شیرازی
 است ، که سر آمد حکمای عصر بود. پس از تحصیل سائیر علوم و فن

طب مثل پدر بدانشوری و حذاقت علم اشتهار برافراخت .

و در ریعان شباب سال هزار و دهم (۱۰۱۰) آخر عهد اکبری بهند آمد ، و در عهد جهانگیر پادشاه بخطاب _ مسیح الزمان _ و منصب سه هزاری سرافرازی یافت ، و در عصر شاهجهان پادشاه بیش از بیش مورد نوازش شده بخدمت عرض مکرر اختصاص یافت ، و در سال چهارم چلوس رخصت حجاز حاصل کرد ، و بعد ادای مراسم حج باز بهند آمد و بتفویض منصب سابت و حکومت بندر سورت دستوری یافت ، و آخر استعفا از نوکری کرده در لاهور منزوی شد ،

اکثر در لاهور میبود و تابستان در کشمیر بسر میبرد. و در کشمیر سال هزار و شصت و یک (۱۰۲۱ه) فوت شد ، طبع موزون داشت: او میگوید:

کیفیت از شراب فزون شد گلاب را آسوده چند روز، به پشت پدر را که همچو نقش قدم در شکست هم کوشند (خطی) برگل، فتاد چشم تو، در عالم خیار دهرانتقام، آن کشه اکترن ز من، که داشت چه همرهی طلبند (الهی) از جمعی (کذا)

• صبح گلشن: الهی حکیم صدر الدین هندوستانی از اطبای عسد جهانگیر و شاهجهانی ست معزز بخطاب مسیح الزمان و از اتقیاء عصر و صلحاء دوران بوده به برای تحصیل شرف حج و عمره مکرر آهنگ حجاز فرموده به در انشا و نظم بینظیر و کلامش دلپذیر . (یک شعر ص ۳۵)

۸۸۷ ـ باقر ، ملا باقر شیرازی

• ریاض الشعرا: ملا باقر مذهب شیرازی ، بتذهیب اخلاق مشغول بوده .

بهمند آمده ابراهیم خان پسر علیمردان خان او را کامیاب بوطن گردانیده ی او راست :

چون خرامان در چمن آن سرو موژون میشود درمیان لالـه وگل بر سرش خون میشود (خطی)

• نصرآبادی: ملا مجد باقر ، مذهب شیرازی: در جمیع غلوم خصوصاً ریاضی و فقه و حدیث شاگرد میرزا ابراهیم ولد علامی ملا صدرا است: در کمال صلاح و قید قبل ازین بهند رفته در خدمت ابراهیم خان خلف علیمردان خان اعتباری بهمرسانیده مراجعت نصود. درین سال بمکه معظمه رفت: شعر اینست:

این رسم از کشاکش گیردون بهمرسید از کوه ، عقد بر دل هامون بهمرسید چونشکست آیینه، دروی عکس افزون میشود هرنشکست آیینه، دروی عکس افزون میشود سرگشتگی بدهر ، مگو چـون بهمرسیـد هـرکس، بقدر حوسله ، آزار میکشد در دل آزرده فیض حق نماید جلوه بیش

- شام غریبان ؛ ملا باقر مذهب شیرازی . در جمیع علوم خصوص ریاضی و فقه و حدیث شاگرد میرزا ابراهیم و ملا صدرا ست ، بهند آمد و در خدمت ابراهیم خان خلف علی مردان خان اعتباری بهم رسانید ، و بعد چندی بولایت مراجعت کرد و ازانجا بحرمین شریفین رفت ، ازوست :
- صبح گلشن: باقـر ملا شيـرازی ست، وظيفة طبعش دقيقه سنجـی و نکته پردازی. از وطن مالوف رخت بهندوستان کشيد و ملازمت علی ابراهيم خان خلف عليمردان خان عالمگيری گزيد. (يک شعر دارد صـ۵۳)

۶۸۶۔ بدر، بندت بلبدر جیودر

● گلشن کشمیر: از احوالش چیزی معلوم نیست: معاصر مهاراج پرتاب سنگ والی کشمیر (۱۸۸۵-۱۹۲۵ع) بود. این قحطیهٔ کشمیر ازوست: قعطیه کشمیر

كسى از شامت طالع نه بيشه صبح تماباني كه سيلاب ألم ، أز همر طرف بنمود طغياني که ننهادش جهان از به خمیری صورت نانی گذشت از خوش قباشی دست زد هردم بدامانی کفیده دل برای دانه باشد همجو رمانی ئب نانسي فديسه و لب هميخمايد بدنداني بزرگ و کوچک از اهل و عیالش کرده افغانی ز راز دل نوشته مو بمو حال پریشانی که چشمش در قفاچون سوزن است از خوف مهمانی به ميدان شهادت ميكند هر لحظه جولاني رُ آ، آتشین لخت جگر را کرد، بزیانی بجای جامه از جان دست شسته زآب طوفانی چو تاکش نیست غیر از پیچ و تابی هیچ سامانی که سازد روز و شب از انتظام ملمک برهانی مگر حاسد که بادا دمیدم پابند زندانی که از احسان شه یابی به درد نفس درمانی (144 : 1)

هِ كَشَمِينِ أَزْ سَرْ قَحْطُ أَسَتُ، هُرُ سُوشُورُ افْعَانَى خهانده آب و تابی ، در رخ دریا دلان، هرگز چو گندم، چاک دل باشد عیان از نانوا هردم چو گز، بزاز را کارش، گره اندر گره آمد فيابد باغبان جز ميوة افسوس در بستان نر دست اره کش پیدا دمادم نبض منشاری مغنی را ستار آسا جدا شد بند بند از هم چو زلف خویش پیچیده بخود هر نوچهٔ از غم فهاید بی گهان خیاط قطع رشته داریهسا همی قصاب خون گرید کباب آسا ز دلسوزی فهانده پیش باورچی کبابی از بی مهمان چو صابون کف به لب میآوردگاذر ز جان کاهی به فکر دانه همچون خوشه هردم سرنگون ساقی مگر مم**واجهٔ** جم جاء شد آگاء زین کشور ز نظمش هميچ كس آزرده نيسود بهمر آذوقه چیا (بلاوا) سخن کوتاه کن خوش دل نشین اکثون

۱۹۰- بیان، آقا مهدی اصفهانی

● ریاض الشعرا: میرزا مهدی بیانا، همشیر زاده ابوطالب کلیم است. طبعش بر ادا بندی تمام داشته. اگرچه کم شعر است اما آنچه گفته خالی از ططفی نیست. در زمان اورنگزیب پادشاه که منکر شعر و شاعری بود به بهندوستان آمده روزگار مساعدت باحوالش نکرد و در گلبرگه دکهن فوت

شد: اوراست :

آنکه کج بهر ستم ساخته شمشیر ترا بهای بوسه اش سر میدهیم چون زر نمیگیرد (بیان) خاک رهت گدردید، عمریست شب حنا بست و، دلخلقی زکف،امروزبیرد فرشک کشته را تا گرفت دست رقیب ازان خسار سر راهم بحکسویت نش من مشکل شود بیرون پسازمردن بکویت نمش من مشکل شود بیرون میا رسوا چسو نتسوانست دیسان کسید از آه پسیسا بی کسید از آه پسیسا بی گذشت و تیسر جانسان را هسلاکم گذشت و تیسر جانسان را هسلاکم ز تنسدی منع کن پیکان خود را بسکه تینش ستم بسدلها کسرد داغ جان بسرای خصود میخواست

راست کرده ست برای دل من تیر ترا خیالی کرده ام با خویش اما نیز نمیگیرد بزير يا ، نگاهي ميشوان كرد خوب دستی آن بت بیدادگر، وا کرده است خوب شد بر تسوبه آمد آفت مینای ما ببين بقتل من ، آنشوخ باكه همدست است کے آئے مامی با میگذارد دلیلم اینکه در بیماری عشق تو سنگینم به رو در سانسده رنگی از پریدن دلا! چند از تو میباید کشیدن بما کی پیش زین خواهد رسیدن که بسیکان را بسدل وا میگذارد که برس در دل سا میگذارد دهن زخم را بسخود وا كرد تن جو داديم دست بسيدا كرد (خطي)

• تذكرهٔ بينظير: بيان اصفهانی ، آقا مهدى نام . از عشيرهٔ نظيرى فيشا پورى (؟) است . از ولايت خود سرى بكشير جنت نظير كشيد . و در حين مراجعت به كشتى درياى شور نشست . اتفاقاً كشتى آتش گرفت و خاك او در آب و آتش بر باد رفت . شاعر خوش بيان و عندليب رنگين الحان است . او نخل سخن ميبندد .

چو خامه سود قدارد ضعیف قالی من (بیدان) بدود سختم قالسب مثالی من (ص ۲۸)

- شام غریبان: بیان اصفهانی ، آقا مهدی نام داشت (۱) : از عشیرهٔ خظری نیشا پوری است : از ولایت خود سزی به کشمیر کشید و در حین مراجعت به کشتی در یای شور مینشست ، اتفاقاً کشتی آتش گرفت و خاک او در آب و آتش بر باد فنا رفت : شاعر خوش بیان و عندلیب رنگین الحان است . او میگوید :

  (هین دو بیت دارد علی)
- نتائج الافكار: نو گل گلشن خوش بیانی آقا مهدی بیآنی اصفهانی كه همشیر زادهٔ ابو طالب كلیم است. از ولایت خود بكشمیر رسید و بعد چندی براه در یای شور عازم وطن گردید: قضا را بمركب آتش گرفت و سرمایهٔ حیاتش اواخر مانه حادی عشر بتاراج فنا رفت: در نظم پردازی طبع خوش داشته: از وست.
- صبح گلشن: بیان آقا مهدی همشیره زادهٔ ابو طالب کلیم ست: صاحب ذهن مستقیم و طبع سلیم. وطن آبائی او همدان و نشو و نیما در اصفهان. در عهد عالمگیر به هندوستان رسیده و بقول علی قلی خان واله: در وبای گولکندهٔ دکن طائر روحش از قفس عنصری پریده و نزد صاحب تذکرهٔ بی نظیر از وطن اولا وارد کشمیر گردید و از آنجا اواخر مایة حادی عشر بعزم عود زخت بکشتی کشید، آتش در زورق افتاد و در عین آب خاکش وا بر باد فنا داد:

خدنگت بهر غم وا میگذارد اگر در سینه ام جما میگذارد گذشت قمیر جمانیان را هملاکم که پیکان را بدل وا میگذارد ازان خمار سد رام بکویت کمه آنجما مسلمی پما میگذارد (صده)

۱۰ رک: تذکرهٔ شعرای کشمیر عد اصلح ص ۳۲ .

۱۹۷- تسلیم، شاه رضا خراسانی

شام غریبان : تسلیم ، شاه رضا خراسانی(۱) : مرد درویشی بود و در
 کشمیر آمده بسر میبرد : ازوست :

ز بال انشانی پرواز رنگ خود ، ازان شادم که گاهی ، از شکست شیفهٔ دل ، میدهد یادم (خطی)

۲۹۲_ تنها ، عبداللطيف خان شهرستاني

● شام غویبان: تنها، عبداللطیف خان شهرستانی (۲) خواهر زادهٔ میرزا جلال اسیر بوده در عهد عالمگیر بادشاه بهند آمد و عنصب پادشاهی سرفراز گردیده نخست بدیوانی کابل سپس بدیوانی لاهور مامور شد، و سالهای فراوان بآن خدمت قیام نمود ، بعد ازان بدیوانی کشمیر مربع نشین چار بالش اعتبار گشت ،

خیلی مرد صالح و متورع بهود: مثل خال خود ادابند است ، اما خیال را بجای رسانده که اکثر سخن سنجان او را بسی معنی گو مقرر کرده بودند: دیوان مختصری دارد: ازوست:

گفتم : که من غبار تو، دامن فشائد و رفت از ننگ مین بسنگ فرو رفت نام من ز روسفیدی خود، پیش خلق رسوا شد چسون داغ لاله، دود ندارد سپند ما که داغ کسرد دل چسرخ را ستارهٔ مه خوشوقت آن ، که در رهش از سرگذشته است که در رهش از سرگذشته است

یارم ، بکنج غم کده ، تنها نشاند و رفت شهرت نسکرد نقش نگین هم بکام سن ز بی گناهی خود عاجزم ، که هزد حنا همرگز نه کرد شکوه ، دل دردمند مسا ازان ، به قیرگی بخت خویشتن ، شادیسم سهل است کار خار ، ز پا گر گذشته است قل گرفتاری مسن دید ، محبت قسرمود

۱- رک: تذکرهٔ اصلح صه ۲۸ - ۵۹۰ .

٢- رک: تذكرة اصلح صـ ٢٦ - ٥٩١ .

طرح هم چشمی بختم، ز چه رو ریسختهٔ از تو ای سرمه، بگو! پیش که فریاد کنم هسرگه، به بسزم آن بت به کیش، میروم از خود همیشه، یک دو قدم پیش میروم (خعلی)

۱۹۲- ثاقب، مرحمت خان کشمیری

● مجموعهٔ نغز: ثاقب، مرحمت خان مرحوم. اصلش از خطهٔ دلها در مسلم است و مسقط الراسش خاک پاک شاهجهان آباد _ ضانها الله عن الشر والفساد _ وی و نیاگانش همیشه بکام دل بعمدگی ایام بسر فرموده ، در آخرها از قبل سران انگریز واقعهٔ نگاری حضرت دهلی بوی متعلق بوده ، مرد هوشیار ، پخته کار ، طبع سلیم و فکر قویم ، و خوش اختلاط ، نیک ارتباط بود . با هرکس (عموماً آن) به اندیش ، و با قاسم هیچمدان سراپا نقصان (خصوصاً) بیش از بیش بخوبی میآمد و تواضع میفرمود . قصهٔ عشق خود بز بان اردوی معلی بآئن خوب و اسلوب مرغوب برشتهٔ نظم کشیده ، و در شعر فارسی که بیشتر میگفت (ثاقب) تخلص برگزیده . ملخص کلام ، مرد خوب بود که در حین حیات با خاص و عام نرد عبت باخته و بعد ممات _ که نوب بود که در حین حیات با خاص و عام نرد عبت باخته و بعد ممات _ که از چندی رحل اقامت بحوار رحمت ارحم الراحمین انداخته _ نام نیک بر صفحهٔ گیتی گذاشته .

۱۹۲ شاق، عبدالوطب

● پارسی سرایان کشمیر: عبدالوهاب در شهر سرینگر بسال (۱۲۱۵) میلادی (۱۱۲۷ه) متولد شد. اطلاعی از زندگی اش در دست نیست. بقول تذکره نویسان پیش نهاز مسجدی بود، و در نوشتن مادهٔ تاریخ مهارت کافی داشت. وی بسال (۱۲۸۸) میلادی (۱۱۸۲ه) در مولد خود وفات یافت: شایق در دوران راجه سوکهه جیون مل شهرت زیاد بدست آورد و یکی از هفت نین شاعری بشهار است که راجه مزبور برای سرودن شاهنامه کشمیر — (۱) گهاشته بود . اثر منظوم وی کتابی است بنام سریاض الاسلام — (۲) بیت ، مشتمل بر احوال و کرامات سادات شعراء و ریشیان (۳) کشمیر از اسلام به بعد ، شاعر این اثر را پنج سال قبل از وفاتش بوجود آورده است :

سكه جيون سل

ولی بار یابند اهل علوم هنرمند وا در جهان طالب است گران شد ازو قسمت شاعران چو طبعم بخشایش است چو طبعم بمدحش روان میشود سخن درمیان آمد از مثنوی شد از لطف آن واجهٔ نکته دان بود زنده نام همه ، از سخن بود زنده نام همه ، از سخن ر تاریخ کشمیر جنت نظیر سخنور پناها! بفسرمان قسو نیم همچو فردوسی پاکدین مرا، رتبهٔ آن سخنور، کجاست

که وارسته اقد از هجوم و حدوم باهل سخن بیشتر زاغب است بسنجمله بسمیران زر آسیان بسدحش سر زیب و آرایش است فسانمه نز مسن داستان میشود که: روزی ببزمش شدم شعر خوان نظم نظاسی دگر خسروی بهاند ز مسا نامیه بیادگار بود تازه مقبول طبع سلیم بود تازه مقبول طبع سلیم نظم آید این نظم در شان تو ینظم آید این نظم در شان تو ینظم آید این نظم در شان تو ینظم آید این نظم در شان تو بیرزان او گنج گروهر کراست

١ يك قسمت از اين شاهنامه در كتابخانه ديوان هند محفوظ است .

۲ نسخه ثانم ازین کتاب در کتابخانه اکادمی هنر و فرهنگ و زبانها سرینگر ، کشمیر ،
 موجود است .

۳- فرقه ایست از دراویش کشمیر .

به شهنامه سنجی رسد کار من بیزم طرب ساز خود رود کرد سه صد بیش ... ... (۱) ... (۱) بتوصیف معنج در مدح سفت میسر شدش هر چه در کار داشت باقطاع جاگیسر شد کام جدوی تو جوهر شناسی و من جوهری دهانم پسر از در شهسوار کن رسانم به شهنامه این نامه را زبانی دگر ده بمن، چون قلم بنظم آورم چار صد داستان

ولی همت گرر بود یار من زرسامانیان رودکی سود کرد هزاران غلام سمن بسوی داشت معزی که مدح ملک شاه گفت دو صد گنج گرهر ته بار داشت تو چون شاه محمود من عنصری بحال من الطاف بسیار کن کنم گرم در نظم هنگامه را بلطف خود ، ای بحر جود و کرم پوشی زبانم شوم قصه خوان

دربارة كشميريان

به توقیع و تجنیس دارد قرآن نه هزل است جدش، بدان ای رفیق که هستند در قرس صاحب زمان بدینسان که گفتند اهل صلاح در قافیه بساشه ای خبورده بین که مضمون آن هست در خاطرش نه نظم آن نه نشر ست ای ذی هام

زبسانی کسه دارند کشمیریسان عیالات شان نازک است و لطیف ولیکن بسه پیش سخن پروران پسوید معنی بیت در اصطلاح کلامیست مسوزون بمعنی قرین که از قصد موزون کند شاصرش چو بی قافیه هست مسوزون کلام

انداز

بعق هرکه سودا کند سود اوست بسودای عشقش بسرو سود کس بسودای دئیای دون ، دل مبند تو برم چرا سیم و زر مینهی بود اصل گوهر زیک قطره آب بلی اصل دئیا ست نقشی بر آب باین گوهر دلربا ، دل میپچ

ندارد زیان جمله بهبود اوست ویس مین مایهٔ اصل سود است ویس گرفتار این دام باشی نو چند بیا بی عوض ده اگر یک دهی ولی در نظر مینهاید سراب که گردد ببادی بیکدم خراب که این عقده گر وا کنی نیست هیچ

داستان سلنک شمس چک (۱)

ملک شمس را داروی پیش کره
برار است لشکر، پی کار زار
نه لشکر، که طوفان بیداد بود
ژ هر قوم همراه او فوج فوج
ژ اقبال پر ژور همچو جبال
ژده پیسل پهلو بسکوه متیسن
مناسب فتاده است بیت کلیم
چو میل جبال آشکارا شود

نبرد غازی خان با میرزا معالی (۲)

سحرگاه چون شاه انسجم حشم چو در پنجه بگرفت رخشان سنان شده از شغق سرخ نیلی تتق شدند آن دو لشکر مقابسل بجمل ملک شمس رینمه بساوم عنسان ز فحوج قزلباش و ترکان دگسر م از هندیان در یمین و یساور ز دیگر طرف غازی شیسر دل فجیب هستی داشت آن سف شکن ز میباوو قبوی و به همت دلیر بیساوو قبوی و به همت دلیر بیساوو قبوی و به همت دلیر بیساو قوین تن آن پسیسل تن بیسان پلان گرم جولان شدند بر آراست غازی بصد خشم و کین بیسان پلان گرم جولان شدند دم تیخ میسیسرد جوهسر بکار

سداوای زخم دل ریش کسرد زریگ بیابان فنزون در شهار زسر آنا قدم کوه فولاد بود چو دریای جوشنده آمد بموج بسی کوه و صحرا شده پاتهال جبل در خرام آمده بر زمین که در شاعری داشت طبع سلیم قیسامت به گیتی همویدا شود

بر افراشت از شرق زریس علم بیاشیده از هم صف اخستران مگر موج زن گشته خون از افق میسان بسته تسنگ و کشاده علم بیدان صف آرا شده بیدرنگ زده چین ... ... (۲) بیساراست پیش و پس آن نامور زره پوش گردان چو آهن حصار قدوی هیکل داشت زهره گسل قدوی هیکل داشت زهره گسل عدو دویاه او شروه شر

قوی گردئی داشت چون کرگدن

پس و پیش و قلب و پسار و پمن

بكف تيم جون بسرق رخشان شدند

شدى بردمش تقله جائها نثار

۱- چک ها از سنه (۱۵۵٦ تا ۱۵۸۵ع) برکشمیر حکومت داشتند .

۲- غازی خان و میرژا ممالی هر دو برای بدست آوردن زمام حکمرانی در کشمیر چندین بار باهم جنگ کردند. رجوع کنید به تاریخ حسن جله ۲ چاپ سرینگسر کشمیر (۱۹۵۹م) تاریخ بیربل کاچرو نسخهٔ خطی کتابخانهٔ تحقیقی کشمیر.

٣- در نسخه اصل خوانا نيست .

دم تینج بر آمده از ازل بکت نیر و ردان خنجر گذار مقابل چو گشتند یاهم یالان اجل را شده روز یازار گرم سنان همسری با سران داشته زجوش گذر چون نمودی سنان جو تیر از کهانخانه پران شدی بیین زور بازوی زاغ کهان شدی کرگس آن عقاب سه پر شده عرصة حشر میدان جنگ

هـزار آفرین از زبان اجل کشادند بـازر چـو اسفندیاو گریزان شد آندم حیات از میان میکرد از زندگی هیچ شرم سری از تسکیر برافراشته شدی جوهرش جـوهر استخوان بر آن مرغ جان بال انشان شدی عقاب سه پر را نموده روان بدشتی ازین کشتگان طعمه بر همه گروشها کـر ز شور تفنگ

داستان ياون (١)

بصه مکر و فن سوی آن برهمن که در کار زاهه کنه یک دو دم شده راهـزن راهـب يـارسا كنه أي هنمهم زاهد تاميه ار که حالم بشاه و گدا زوشن است ر من آفت و فتنه هما در جهان برد نسامه ام هبچو گیسو سیا**ه** چه خونها ، که از بیدلان ریختم یسی سرکشان را ، فسگندم ز پای که تاتب شوم بعد ازین از گناه کنون درد من سوی درمان گرفت باین در از راه نیاز آمدم بخادم بسى بيقرارى غرد بمرضش رسائساه هسه داستان بگفت از ره انکساران سخن يكي عاصيم، نيستم يارسا ازین ف کر یادره از در گذر بجسو راهیی را ز من بهتری

رران گشت آن یاون پرنتن به بتخانهٔ او رسید آن صنم چسو در مسبه او رسید آن دعسا بخادم بسگفت از سر انکسار مرا نام آن یاون پر نن است مسنم فتنسه إنبكيز آخر زمان همه عمر کردم تبه در گناه چه فتنه، که در کشور انگیختم بسی عابدان را ، ربودم ز جای مرا در دل افكنده لطف اله چو جـذب خدايم گريبان گرفت پشیهانم از جسرم بساز آمدم بديتگونه سكار زارى نسود يس آن خادم آسد براهب دوان ز خادم چس راهب شنیه آن سخن که: من کیستم تما ببیند مرا برو زود با وی بگو سختصر ازین در برو بر در دیـگـری

۱_ کلمه ایست از سنسکریت بمعنی جوانی . داستان یاون ، داستانیست محلی از کشمیر .

دگر راهبان خود زمن بهتر انه
پس آن خدادم راهب ندامسور
به یاون ز زاهد رسیه این پیام
بگفتش که راهب نکسرده قبول
بر بس در دیگری این زمان
مراد تو حاصل ازین در نشد

منم خاک با دیگران سرور آند بیاسد سوی یاون فتنه گر شنید آنکه از پیر گفتش تمام نشد مدهایت قرین الحصول طلب کن ازان درگه امن و امان که دیدار پسرت میسر نشد (۱۲۳ میسر)

97- طالع، مير وبدالعلى

- صحف ابراهیم: میر عبدالعلی طالع سبزواری از تلامـده میر مجد حسین
   ثاقب و معاصر نوازش خان طالع بود . (۱)
- و صبح گلشن : میر عبدالعلی ، در اصل سبزواری بدود و در شهر لکهنو قوطن نموده مملازمت نواب برهان الملک سعادت خان صو به دار ملک اود سر میافراخت ، و بروشنی طبع اختر طالع نظم را مهر انور میساخت : دم پیران ندارد در جوانان هیچ تباثیری نگردد برطرف هرگز تپ شیر از تباشیری دست شمتم ز تمن خاک خویش ایسن تهام بدوضو میانده (صد ۲۱۱)
- و دانشمندان آذربائیجان: طالع، عبدالعلی. غلام علی آزاد، در شرح
   جویا نوشته است که:

اغلب شعرای هند که ، در اوائل قسرن دوازدهم هجری بسوده افسه ، مانند عبدالمل طالع و عبدالعزیز و قبول و مسلا ساطع و غیر آنهسا از خوش فکران کشمیر همه از تلامذه میرزا جسویا هستند . و در عهد عالمگیر پسادشاه ، در خانه او ، هنگامهٔ صاحب سخنان گرم بوده است .

۱- رک : تـحت دانشمندان آذر بائیجان کـه از روی گفتـهٔ آزاد ، ایـن شاعر کشمیری بـوده و شاگرد جویا است .

797_ فريب، شيخ نصير الدين

ی مجموعهٔ نغز: شیخ نصرالدین احمد (سلمه الله الصمد) وی مردی است قابل و قابل دوست ، با علم و حیا ، سراپا مغز و پـوست ، صاحب فهم و فراست ، حاوی عقل و کیاست ، نیک خـو ، کشاده رو ، خـوش عقیده ، پاکیزه مذهب ، نیک رویه ، صافی مشرب ، اصلش خطهٔ کشمیر جنت (نظیر) ، مولـدش شاهجهان آباد (صانها الله عن الشر و الفساد) بیشتر شعر فارسی گوید : گاهی رخش همت در میدان ریخته گوئی هم پوید . شعر فارسی گوید : کاهی رخش همت در میدان ریخته گوئی هم پوید .

۱۹۷_ محشر ، میرزا علی نقی کشمیری

بود و تولدش در بادهٔ لکهنو رو نمود (بهر دو زبان فارسی و اردو) مشق بود و تولدش در بادهٔ لکهنو رو نمود (بهر دو زبان فارسی و اردو) مشق سخن آرائی میورزید . یکچند وارد حضرت دهلی شده ، اشعار خود از نظر فیض (اثر) مضهار سخن سازی را یکه تاز مرد ، خواجه مر درد (علیه الرحمه) میگذرانید . گویند کسی را کشته بقیصاص رسید و مجاور رحمت ایزدی گردید .

۹۹۸ منصور، مير فياث الدين منصور دشتكي (١)

● نصر آبادی: از جانب پدر به میر غیاث الدین منصور دشتکی فارس میرسد، و از جانب والده همشیره زادهٔ علامی میرزا مجد زمان مشهدی است ، جوان عکن رنگینی است در کیال شوخ طبعی، باصفهان آمده و

لهات الشمرا روز روشن وغیره تخلصش ـ فکرت ـ نوشته اند .

بآشنائی نا جنس ، بدام محبت ماندگار فاحشه افتاده ، اسبابی که داشت صرف کرد ، لاعلاج بهند رفت ، مسموع شد که درانجا کدخدا شده احوال خوبی دارد : شعرش این است :

نمیداند سیاهی در دوات دیده آهو را در بن صحرا ندارد شکوه از صیاد نخچیرش نمیافته بدام حیرت از شوخی خرام او سینه بی طاقتان را جز دل صد چاک نیست هرکسی را از در دولت نمایان میشود بامداد پشیمانی ، توان ره یافت در جنت در ین صحرا من مجنون تنها گرد رسوایم در طهیدن دل صد چاک مرا ساز یکی است در شکست دل من ، دیر و حدرم یکسانند

اگر دیباچه بنویسم بیاض گردن او را (۱) زخون گرمی گذارد دست بر دل پنجهٔ شیرش کشد نقاش اگر بر صفحهٔ آبیته تصویرش حلقهٔ ذکری بغیر از حلقهٔ فتراک نیست میکشان را برگ سبزی غیر برگ تاک نیست کلیدی غیر انگشت ندامت نیست این در را که سازد چشم آهو را نمکدان شور سودایم (۲) پرده ، هر چند مکرر شود ، آواز یکی است گر بصد سنگ خورد شیشهٔ ما راز یکی است

ماندگان فاحشه خواهری دارد کولی ، که در کیال قباحت منظر است و این ماندگار باضافه اسم او مشهبور است و میرزا هادی ملقب بمیارزای کولی ساز رقیب میر غیاث الدین منصور بوده . این رباعی را جمت ماندگار گذشه .

مرزا همادی هم از بسرت خواهمه رفت حسن تو، به کس خواهد رفت (صه ۹۹) این نساز و غرور از سرت خواهد وفت فردا ست تو هم جسسال کولی داری

کلمات الشعرا: میرغیاث الدین منصور _ فکرت _ تخلص میگرد از شرفای
 ولایت بوده . در عمد عالمگیر شاه بهند آمده ، خلق خوش و فکر بلند داشت .
 بر فقیر بسیار مهر بان بود . فقیر قصیدهٔ در مدح بخشی المهالک روح الله

١- كلمات الشعرا دارد.

۲۔ شام غریبان دارد.

خان در زمین قصیدهٔ شاه طاهر دکنی گلته بود که ایس بیت ازان قصیده است :

ترک شوعی نکند زان سبب استاد ازل حمیه اطلسال کشهه است فلک را بفلک برده بوجه حسن گذرانید و نقلی از راه خوش طبعی نیمز درمیان آورده که چون ملا وحشی جواب این قصیده گفت فسرزندان و مریدان شاه بر آشفتند و پیش یک صاحب طبع رفته بشورش نبام گفتند که به بینید بسی ادبسی ملا وحشی را که قصیده شاه ما را جواب گفته ، آن عزیز گفت: بسی ادبسی دیگر آنکه از شاه خو بتر گفته . نواب خندید و برای فقیر انجه دلش خواست ، صله فرستاد و عطا فرمود ،

این چند بیت بخط خود در بیاض من نوشته :

مرا کوه گذاه از بناده قسمل به هشان شه سبح محفر هم دمیه و خون من خوابیده است (۱) که عون درده را در پوست، چون هندر بسوزاند یک حرف بعملیم درین مشق ندیدم کاروان رفعه است تا خاری نو از یا میکشی (ص ۱۴۵)

ز اشکم گاه ستی نامهٔ امهال افشان شه
همچو من بیکس، شهیدی هیچ کافر دیده است
خهار افسرده ام، دارد شراب آتشینی کر
در نمامهٔ ما نیست از فرمودهٔ حسق هیچ
همر آخر میشود تا میکنی دل از جهان

● شام غربان: مبر غیاث الدین منصور نسبش از رحانب پدر به میر غیاث الدین منصور دشتکی میرسد و از رحانب مادر همشیره زادهٔ علامی میر عد زمان مشهدی است: جوهر قابل بود: به اصفهان رفته در دام عبث ماندگار نام فاحشه گرفتار گردید: و اسبایی که داشت: همه را در باخت: ناچار در عهد صالمگیر پادشاه به هند آمد و بمنصب پانصدی صرفراز شد و بکشمیر رفته در گذشت:

۱۵ شام غریبان دارد .

- اگارستان سفن : فکری ، غیبات الدین منصور در جملهٔ علوم کامل و ماهر است ، و با این همه دلها را بسحر حلال ساحر :
   ماهر است ، و با این همه دلها را بسحر حلال ساحر :
- دوذ دوشن: فکرت ، میر غیاث الدین منصور دشتکی خلف میر صدرالدین مجد ریاضی دان و خاله زادهٔ میر معز موسوی خان فطرت است ، اول _ منصور _ تخلص میکرد و بعد ازان _ فکرت _ اختیار کرد ، همچنین است در آفناب عالمتاب ، و در فگارستان سخن تخلصش _ فکری _ فوشته ، شاید ناصخش مثناه فوقانیه را بتحتانیه مبدل کرده . بالجمله وی شاگرد میرزا صائب است ، دیوانی مختصر دارد و در عهد شاهجهانی وارد دهلی گردید و در سلطنت عالمگیر پادشاه بمنصبی شایان رسید : (۲ شعر دارد ص ۵۲۱)

1997 ملی نویسر کانی

● شام غربیان: ملکی تو یسرکانی در وطن خود بکسب زراعت معاشی میکرد: در عهد اکبری بهند آمد و بمنصهی از پادشاه سرفراز شد، و ایامی بخدمت بخشی گیری بنگاله و زمانی بدیوانی صوبهٔ کشمیر امتیاز یافت، و در سنه اربعن و الف (۱۰۲۰ه) درگذشت، ازوست:

آمید که هرگز بدل خوش نه نشیند آنکس که ترا گفت که با من بنشینی (۱) (خطی)

٥٠٠- مهجور، طفظ سف الله

● ریاض الوفاق: جوانی شایسته اطوار سلیقه شعار است: پدرش حافظ ابو الحسن مردی نیکونهاد کشمیری نژاد، مدتی رفیق راقم بیسواد بود: سخن سنجی سیف الله در بنارس از نیام عدم بعرصهٔ وجود سر کشیده، دم سخن سنجی

١- رک: تعليقات تحت تخلص .

می بر آرد و _ مهجور _ تخلص دارد . از قصیدهٔ اوست :

پجای خویش ، دل رفتهٔ هزار آمه نسوای زمسزسهٔ مرغ مرغیزار آمه مراد شاخ گل از غنچه درکنار آمه بمیش دست فشان پنجهٔ چنار آمه گذشت ماه دی و، موسم بهار آمه ز اهتراز هوا و، شگفتگی چمن بساط سیزه بصحن چمن، نمید گشت زیس مواد طرب در چمن مهیا شد

(1 .. -)

نعلبقات

٤ - آشنا، ميرزا محد طاهر ملقب به عنابت خان

قرابه: مطالب زیر که احوال آشنا را روشن میکند از ــ قرنیهٔ ــ
 مولفهٔ آشنا گرفته شده است:

احوال خويش

از سوانح این ایام (سنه ۱۰۲۳هـ) منتظم گشتن، راقم این صحیفهٔ گرامی است ، در سلک منصیداران در سن هفت سالگی از خانه زاد پروری :

خاقان قدردان که در ینوالا نزهت آباد کشمیر فردوس نظیر بقدوم اشرف فیض پذیر بود ، راقم در سن هفت سالگی (۱) بشرف ملازمت مشرف شد و اعلحضرت از روی خانه پروری بمنصب مناسب سن سربلندی بخشیدند ،

مخفی نهاند که از عهد جنت مکانی درین دولت شایع شده که بامرای والا مقدار و جمعی روشناس شبیه خاصه که در خانهٔ طلای میناکار بزیر تخته بلور صاف نصب میکنند و آویزهٔ مروارید در مابین آن تعبیه مینهایند، از روی عنایت مرحمت میشود، و آنرا بر فرق سر بالای دستار از روی احترام میبندند، چنانچه میر یحیل کاشانی(۲) مضمون عالی برای این رسم یافته ، درین رباعی منظوم ساخته است:

ای پادشه جم سه نیک اختر ظفری بود از نبان دست نو ظفر بر بر خرج به آنساب باشد نه فلک جا داده شبیبت چو ریدان برس و هر که مابین عنایت اختصاص یافته باشد، بعد از قضیهٔ ناگزیر او شبیه مبارک تعلق بسرکار خاصهٔ شریفه میگیرد: و اگر آن شخص فرزند و رسیده قابل این نوازش داشته باشد، در آنصورت بفرزند او عنایت میشود ی

إزينجا ظاهر است كه رى در سال (۲۹ ۱ه) بدنها آمد .

٧- رک : تحت يحيل كتاب حاضر مـ ١٩٩٢ .

اما قبل از رسیدن بشرحه رشه و تمین این مرحمت بعمل نمیآیه :

عملاً شبیهی که برکن السلطنة (۱) مغفور عنایت شده بود ، والد راقم درین وقت بطریق معموله از نظر گذرانید ، تا متعلق بسرکار ههایون گردد ، حضرت شاهنشاهی از وفور عاطفت و جوهر شناسی ، فرمود که : ما این شبیه را به نبیرهٔ خواجه مرحوم (ابوالحسن تربتی) عنایت کردیم! و راقم آن سرمایهٔ مفاخرت را برسر گذاشته بدستار قائم کرد و تسلیات بجا آورد ، بغیر از راقم در صغر سن این عنایت کلان نسبت بهیچ یک از خانه زادان بعمل نیامده :

راجع به تالیف قرنیه

میر جلال الدین طباطبای اردستانی شمیر بجلالای منشی و عجد امیسن شیرازی اصل کاشان موطن مشهور بامینای منشی ، به نوشتن وقایع دولت ابد اتصال مامور بودند ، و آخر ملا عجد یوسف کاوسوی کشمیری نیز مامور شد ، و تاریخ را موسوم به بادشاه نامه تردانیده ، احوال هر ده سال وا یک چلد قرار داده دور اعتبار نمودند :

میر جلال الدین احوال ده سال اول جلوس را نوشته بود. چون استعارات پیچیده و عبارات مغلق و الفاظ نامانوس که بسرای فهمیدن آن رجوع بکتب بایستی کرد بسیار داشت، انشای او را مناسب سیاق تاریخ ندانسته منع نوشتن کردند، و نوشتهٔ مشار الیه را منسوخ گردانیدند:

و آنچه ملا پوسف نوشته بود ، بسبب خامی و روزمرهای کشمیریانه مقبول نیفتاد : اما مجد امین سوانح را خاص پسند عام فهم مینوشت : عاقبت ارباب حسد او را نیز عامی وا نمود ، شیخ عبدالحمید لاهوری را که در

إبرالحسن تربتي جد آشنا .

اقشا تتبع طرق شیخ ابوالفضل میکند ، و سالها در صحبت شیخ بسر برده به بعرصه آوردند ، و نوشتهٔ مجد امین نیز متروک شد و قرار یافت که مومی الیه وقایع را مسوده کرده ، حوالهٔ شیخ جمید مینموده باشد ، تا او بصرافت طبع عود عبارت پردازی کند .

چون چند گاه با این وتیره گذشت به سعد الله خان دیوان اعلیا حکم شد که: بر نوشتهٔ شیخ حمید عبور نموده هر جا اصلاح طلب باشد بسازد، و در سنه بیست و چهار جلوس (۲۲) مجد امین بسبب نزله و زکام دائمی و کوفت نقرس مزمن از ملازمت استعفا نموده منزوی گشت، و تسوید سوانح که باو متعلق بود، به مجد وارث ولد ملا مجد حسین مدرس کشمیری ساگرد رشید شیخ حمید است سه مفوض شد. و بعد از فوت شیخ حمید مزبور خدمت سادشاه نامه سانویسی نیز باو تعلق گرفت.

هد امین ده سال اول را که در وقت به پادشاهنامه نویسیش بمعروض قبول افتاده بود ، در ههان ایام نسخههای متعدد نویسانیده بقصد اشتهار باشنایان خود تکلف کرده بود . و از جملهٔ نسخهٔ بظفر خان والد راقم این مطور پریشان ، مجد طاهر متخلص به به آشنا به الملقب به عنایت خان به این آشنائی که قبل از استسعاد بندگی درگاه خلایق پناه ، مدت سه سال بایشان میگذرانید بود ، راقم نقلی ازان گرفته متفحص بدست آوردن نسخهٔ مسوات دیگر میبود . و چون هنوز حکم انتشار به پادشاهنامه به از موقف خلافت صادر نگشته ، منقول عنه بدست نمیافتاد . تا آنکه بتاریخ چهارم ربیع الاول سنه سی و یک (۳۱) جلوس موافق ثبان و ستین و الف (۱۰۹۸ه) که اعلحضرت بسبب اشتداد کوفتی که عارض ذات مبارک گشته بود سر تغیر آب و هوا داده از دار الخلافه شاهجهان آباد دهلی عستقر الخلافه اکبر آباد

آگره تشریف آورده بودند ، از وفور قدردانی و جوهر شناسی این خانه زاد را بخدمت معتبر داروغگی کتابخانه و کارخانجات متعلق بان بین الاقران اختصاص بخشیدند:

دور دو یم ــ پادشاهنامه ــ که از ابتدای سنه یازده جلوس (۱۰۲۸هـ) تا انتهای سنهٔ بیست سوانح این ده سال دران مندرجست ، در کتابخانه بنظر اجقر در آمد ، چون سعدالله خان از عـدم ممارست تاریخ و فقدان مناسبت بفق انشا ، تصرفهای بیجا بکار برده ، عبارات ناخوش در کتاب داخل كرده ، راقم خواست كه خلاصهٔ احوال را بفارسي واضح بدر نويسد ، تا طبالبان آثار، از وقایع این دولت خداداد، بسهولت متمتع گردند، و باین قصد از شب یکشنبه دهم شهر مذکور (ربیع الاول ۱۰۲۸ه) موافیق بیست و پنجم آذر، شروع در بن شغل دلفریب نموده، در عرض سی و دو روز، موافق پنجشنبه دوازدهم ربیعالثانی سنه مزبور (۱۰٦۸ه) از تبدیل عبارت ناگوار ، و تخفیف مطالبی که سبب تطویل کلام بود ، انداختن آنچه بوقایع این دولت تعلق نداشت ، و تمهیداتی که مطالعه کننده را از سر رشتهٔ سخن باز میداشت ، و بسرطرف نمودن کلمات صاحب غرضانه که موجب سلب اعتماد از تاریخ میشد ، و دور کردن فقراتی که مشعر بر استهزا و معائب سلاطین دیگر بود ، و عبور بر کتاب مسطور که پانزده هـزار بیت است ، و کتـابت بدر نویسی خلاصهٔ احـوال ازان هفت هزار بیت متجاوز شد ، فراغ یافت ، و چون نوشتهٔ خود را ــ که بتصفیه عبارات ، و حذف استعارات ، و تبدیل تمهیدات ، و افزونی مقدمات ، و تغیر ضوآبط و دیگر تصرفات ــ از نسخهٔ اصل بیگانه صاخته ، کتاب علحده دید ، بخاطر رسید که در عهد عرش آشیانی اکبر پادشاه باوجود شیخ ابوالفضل که بتحریر ــ اکبرنامه ــ مامور بود ، خواجه نظام الدیری احمد بخشی نیز دفتر علحده وقایع دولت اکبری بقید تحریر در آورد: و رحنت مکانی جهانگیر پادشاه با آنکه ، بسنت فردوس مکانی بابر پادشاه عمل تموده ، وقایع سلطنت خود را ، خود مسوده فرموده اند ، و میرزا غیاث بیگ طهرانی ملقب به اعتاد الدوله در تصفیهٔ عبارات آن کوشیده ، معتمد خان بخشی نیز احوال آنحضرت را نوشته و به باقبال نامهٔ جهانگیری به موسوم ساخته ، اگر راقم نیز بنوشتن سوانح دولت شاهجهانی بکه لایزال باد بمبادرت نماید ، و بهمین وتیره دور اول و سیوم بادشاهنامه را نیز اختصار داده تاریخی ترتیب دهد ، پر فضولی نکرده خواهد بود.

بناء علیه ، از روز دوشنبه پانزدهم جهادی الاول (۱۰۹۸ه) سال مذکور شروع در اختصار وقایع دور اول نیز که در کتابخانهٔ پادشاهی موجود بود مغوده ، روز چهارشنبه بیست و دوم جهادی الثانیه سنه سی و دو چلوس (۱۰۲۸ه) همایون ، در عرض سی و هشت روز ، فارغ گردید ، و جلد سیوم ، که آغاز منه بیست و یک تا انجام سنه سی سوانح این ده سال آخر قرن اول جلوس دران مثبت است ، و قریب بنصف آنرا شیخ حمید، در آخر آن عمر و ضعف قوی و استیلای پیری نوشته ، و ما بقی را مجد وارث تحریر نموده بود ، و سعدالله خان بران گردیده ، و بعد از فوت خان مذکور ملا علاء الملک تونی عاطب به فاضل خان که بخدمت میر سامانی مفوض است بیوجب حکم معلی عبؤر نموده ، فی الجمله تغیر و تبدیل در بعضی جا داده ، روز دوشنبه معلی عبؤر نموده ، فی الجمله تغیر و تبدیل در بعضی جا داده ، روز دوشنبه بیست و پنجم ماه و سال مذکور (جهادی الثانیه ۱۰۲۸ه) از نظر اشرف گذرانید و داخل کتابخانهٔ خاصهٔ شریفه گردید :

راقم همانروز شروع در انتخاب آن نیز نموده در عرض بیست و دو روز یدر نویسی خلاصهٔ حالات کرده روز یکشنبه هفدهم رجب همین سال (۱۰۶۸هـ)

باتمام رسانید، و چون این نسخهٔ گرامی مشتمل بر احوال یک قرن جاوس میمنت مانوس است، به سه قرنیه به مؤسؤم گردانید، (۳ الف-۲ ب)

خواجه ابو الحسن تربتي

درین صحیفه ۰۰۰ رکن السلطنة خاصه خواجه ابو الحسن جد امحد راقم است و راقم غرض از مولف و مسود این نامهٔ نامی درین نسخهٔ گرامی ، از طول کلام اندیشیده تصریح کمتر از منصب نکرده و بهمین سبب نظم نیز هیچ جا داخل ننموده ، و باوجود التزام اختصار و قرار داد تحریر معظم امور بتفصیل افزایش مناصب و انعامات و ادرارات از نقود و اجناس و مرحمت علم و نقاره و اسپ و فیل برای آن پرداخته ، که همهایهٔ داد و دهش حضرت شاهنشاهی نسبت بجود و همت سلاطین سلف بر همگنان ظاهر و هویدا گردد، و هم برای خوانین کامگار دستور العمل بدل و عطا باشد ۰۰۰۰۰۰ :

(ه الف)

۸۔ آشوب، ماژندرانی

● نصرآبادی : ملا مجد حسن آشوب تخلص مازندرانی از قریهٔ سورکست . بهند رفته در خدمت ظفر خان بود : بعد ازان بایران آمده ، از وضع این ولایت خوشش نیامد ، باز بهند رفته فوت شد . (۱) شعرش اینست :

نسرگی از چشم ترم ، تعلیم بیخوابی گرفت گرد او گردی که باج از مردم آبی گرفت عالم آنست پنداری که آبش برده است سبزه از مُژگان من ، سر مشق شادابی گرفت نقد اشکم را ، بزور از رردم چشمم ربود نیست باکم ازفلک امشب ، که با او میخورم

• نتائج الافكاد: أسر چشمه سخنداني ملا حسين آشوب ماژندراني كه

۱- آفای دکتور خیام پور در ــفرهنگ سخنوران ــ سال فوتش (۱۰۹۹ه) نوشته .

کلامش خوب و اشعارش مرغوب است ؟

در هند ملازمت ظفر خان احسن امتیاز داشت ، و همانجا اواخر ماته حادی عشر فوت کرد: (دو شعر دارد ص ۵۳)

● صبح گلشن : آشوب مـلا حسين ماژندراني کـه بهندوستان رسيد و بــا ظفرخان ربطی بهمرسانید : (دو شعر دارد ص ۲)

١٠ احسن، ظفر خان

● مجلهٔ آریانه : ظفر خان احسن ، در مثنوی که مذکور شده (۱) راجع یه احوال خویش مطالب زیر دارد:

تاريخ تولد

چو بر الف بگذشت اثنا عشر از مادر بزادم به سال دگر نام عد رضا

را چون پدر کرد نذر اسام ازائسم چد رضا گشت نمام والبد

بود رشه و باب من بوالحسن که بودش به ملک خواسان وطن خالو محمود

مرا در زسانه یکی بسود خال که در هر ننی بود صاحب کهال به محمود مشهور آفاق بدود به تاریخ و خط در جهان طاق بود در حضور بادشاه

ز صرم چو سال چهارم گذشت را اختر بخت تابنده گشت پدر از ارادت بری پیر برد به پابوس شاه جهان کیر برد

عشق جوانان وكوائف جواني

را عبس در کارانی گذشت به عشق جوانان جوانی گذشت شب و روز بدوده بعمه شباب مرا کار با ساقی و با شراب گهی بود حوری در آغوش من گهی نو خطی رهزن هوش من گذشته درا بها بشان روزگار شب و روز ماه و خورم در کنار

٩- رک : کتاب حاضر صـ ٢> غالباً اين مثنوى ـ ميخانة راز ــ است که درشش ماه با تمام رسانيده است ـ

نیسوده بسجسز عاشقی پسیشه ام یه کشمیر و کابل شبایم گذشت یه کشمیر قصل بهار و خزان یسه صهد جهانگیر فسرسانروا ز اخلاص و خدمت شدم سرفراز عسلا کود شاهم ز روی کسرم

رفتن بكأبل

و کابل ستانم فرستاد شاه ز کابل کنم دور بسداد را به نیکو ترین ساعتی با سیاه رسیدم به کابل بفصل بسهار ز بیداد خان مهابت (۱) نشان نهادم چو بر عدل بنیاد را

كشمير وتبت

تمودم چو آبـاد ملک و سپاه و دشواری ره ، کنم چون رقم

وصف كابل

بیا ساقی! ای فیض بخش بهار چه کابل؟ همه گلشن و گلستان پر آذ میوه و گل بوده راغ و باغ را ساز از باده روش دماغ بخوبی خدا آن چنانش سرشت بسود شهرآرا بهشت بسریسن یکی باغ با او بود توامان صوم چار باخست عشرت فسزا کنم گر ز تسریف هر گل بیان بهار است از ارضوان سرخ تسر بهم چشم نرگس بیاید ازان

برست از محبت رگ و ریشه ام به میش و طرب بـا شرایم گذشت گیمی لاله چیـدم گیمی زمفران نهالم چنین یـافت نشو و نها مرا داد ز ابنای جنس امتیاز خطاب ظفو خان و طبل و ملم

که: دارم رحیت ز دشمن نسگاه ز جا بسرکنم بیخ احداد را فهادم به کابل ستان رو بسراه گلستان پر از گل ، غزلخوان هزار رعسیت بنسالش سیسه در ففسانه بسر افداختسم رسم بیسداد را

به تبت روان گشتم از حکم شاه به عجز خود اقرار آرد قلم

ز خسست بسود رونس روزگار که یک قطعه اش هست بساغ جنان همین قصر فرق است از باغ و راغ که گیرم ز گلزار کابل سزاغ که رضوان دهد رونهایش بهشت ازان است هسر قطعه اش دلنشین بسلسا کسرده شاه جنت مکان

که شاه جهان ساخت درلت سرا شدود داستانم یمی گل ستان زگل هما ست ممتاز در خشک و تر کمه شد محمو نظارهٔ ارغوان

۱- زمانه بیگ خان خانان سهابت خان پسر غیدور بیگ در (۱۰۳۳ه) وفدات یدافت درانه
 آرام گرفت ــ تاریخ است . رک : ماثر الامرا ۳ : ۳۸۵ ـ ۳۰۹ .

ز مشقش بسود لاله هم داخدار گذارد مگر داغ بالای داغ که در موسم ارغوان گل نبود شود ختم عشرت بفصل خزان به من داد از لهاف کابل ستان فزون شد مرا شوق فکر سخن بیساراستم فصل گل بزم می دلم گشت روشن تسر از آفستاب ز یاران خسوش طبع دانش پژوه المهی و صائب ز اهل سخن

خوده ازو روئی خوبسار نیانه بدل لاله را جای داغ از آن این چنین هوش بلبل ربود بدود ابسال ازخوان چو در آخر عهد جنت مکان شگفته به کابل چو شد طبع من به گلزار کابل به آئین کی سرم گرم چون شد ز جام شراب عجب سجمی گشت از هر گروه سرآمه ز یاران آن انجین

حكايت

که بودی سخن را ازو آب و تاب به مجلس حکایت چنین کرد سر چنین گفت بسا کردگار انام که باشد بمبرت ز من بیشتر زئی تما بدکی لاف از مهر سا که تازند خدود را ز مهرم بیاد چه داری چنین داستان در نهفت كزينان جدرا كشتة ناصبور بدود خدوار در جشم شان ماسوا چنین گفت : کای داور کار ساز نهاند دگر در دار مس شکی که از پای منشین و بشتاب همین چو لغلی که در سنگ باشد تبان که از بادهٔ عشق ما هست مست چو باد دمان شد روان سوی کوه يكى ديمه آزادة ازجممنيه به موی سر خود نیان آنینان كليم اللهش خواند وكردش سلام ازان بس به تحقیق بکشاد لب که: هستم نسبی و کلیم خطاب

يسكى از رفيقسان بسزم شراب دماغش چمو از باده گردید تمر كه : يك روز موسيل عليه السلام کسی را نبیشم ز خیل بشر ندا آمد از غیب: کای خودستا را درستانند از تدو زیاد كليمش دكر بسار گستاخ گفت: ندای رسیدش ز رب غفور: كسائي كه مستند از عشق ما دگر باره موسئ بمجز ر نیاز جہمینم گر از دوستانت یکی بیامه ز غیبش ندا این چنین: یکی هست در کوه از دوستان نخراهه دمي بيش باتر نشست همان لحظه موسيل نمان از گروه چو بالا برآمه بکوه بلند چو مشکی ، که در نافه باشد نهان بدیدش چنو از دور راد تهام جنواب سلامش بنداد از ادب که : چون یافتی نسبتم ای جناب

برویش نگه کرد خندان و گفت یرو نزد **نوم خ**ـوه ای سرفرا**ز** چـو برگشت موسیل و آمه بجا كـزان طالبانم يـكى بـود اين ازان پدود کوتهاهیش در سخن مشر درهم از عار آوردنش مرا طبالياتشد در هنر كنشار رفیقی در آن بزم از می کشان که: کس غیر موسیل به نزد خدا شنيدم كه آن آفتياب صرب دگر انبیا را بسه آن کامیاب حبيب خدا با مهه آبسرر جبواب سوالش بدادم جنيس عد خدا را چنو محبوب بنود ر محبوب باشد حيا خوشنما كليم اللبش يسود از مساشقان نــدارد ازان در تکلم حجاب یکی دیگر از امل آن انسجس که: چون گشته بر چرخ عیسی مقیم در آن دم که سایل تکلّم نمود غرزم به تعقیق با او سخن ببراى عبروج مسيحا خطباب منزه در ایجاد بسود از منی ازان گشت ساكس به چارم فلك

كه اسرار حق نيست از ما نهفت مرا بیش ازین غافل از حق مساز هانسدم ز غیبش رسید ایس ندا که گشتی بار یک نفس مستشین كــزين بيش غمانل نگردد ز من که با تو گران به سخن کردنش برون از حساب و فزون از شهار شد از نشأ مي چنين در فشان نهموده است گستساخ از انبسیا تكلم نمودي بحق با ادب يسود نسبت إذره بسا آفتماب بسی بود محجوب در گفت و گو که ای راست گو مرد با آفرین به نزدش ازان روی محبوب بود كه محيوب را هست زينت حيا گواهست گستاخی او بسزان كه داده كليم اللهش حق عطاب چنین کرد در نشأ می سخن نبوده فسزون از خلیل و کلیم مرا نشة مي به معراج بود که بشنو جرابت به ستی ز من دلیایست روشن تر از آفتاب نه ایلیس کردش نه ژن رهزئی که به ظاهرش انس و باطن ملک (مجله آریانا کابل ۲۵ : ۲۲۲)

● لرنيه: تاليف آشنا راجع به ظفر خان اطلاعات زير دارد .

تغیر از صوبیداری کابل

(وقایع سال اول ۱۰۳۷ه) رکن السلطنة خواجه ابو الحسن صاحب صوبة کابل ، که ظفر خان والد راقم به نیابت پدر ضبط آنجا مینمود ، لشکر خان مشهدی بحکومت آن سر افرازی یافت .

روز جلوس (۸ جمادی الثانی ۱۰۳۵ه) لشکر خان را بصو به داری کابل مفوض فرموده بودند ، چون درین ولا معروض گشت که ظفر خان والد راقم در دره جرمانه از مضافات تراه ـ در حيني كه عبدالقادر پسر حداد بدنهاد را قبل نموده بود ـ خبر شنقار شدن جنت مكاني (جهانگير) شنيده . يعقوب خان يدخشي و بـالجو قليج و سعادت خان و عبـدالرحمن ترنابي و معن خان توني بخشی کابل و جمعی دیگر از بندهای بادشاهی را بکابل فرستاد، و خود به پشاور آمد ، و بعد از ضبط مهمات آنجا برسم هر سال ـ که صو به دار کابل قشلاق در پشاور میکنید و پیبلاق در کابل ــ ارادهٔ رفتین کابل نمیود و عنیع کار دیدگان از بن ارادهٔ بیوقت نگذشته از راه کتل شادی بهکنار و خیبر روانه شد ، و چنانچه باید در نقل و تحویل احتیاط نورزیده بـراه افتـاد . ناگاه اركزئيان و افريديان ــ كه از افاغنة مفسدة اين كوهستانند، و در ظاهـر فرمانبردار و درباطن فتنه جوی ، و همیشه خواهان قابوی دزدی و دستاندازی_ **بر سر راه آمده دست بتاراج اردو دراز کردند . و چون والـد غافل افتاده ،** آنچنان جمعیتی ، که مدافعه راهزنان تواند بود ، با اردو نگذاشته بیش رفته بود ، تمامی اموال بغارت رفت ، و به همراهان و نوکران خسارت بسیار رسید ، و چون وقت مقتضی نبود، خود برگشته بکومک نتوانست رسید ، حضرت اعلی دريس روز فرخنيده بلشكه خان خلعت خاصه عنمايت كبرده رجصت كابار فمودنك ۽ (۲۲ ب ۲۸ الف)

بر گشتن نذر محد خان از کابل

۰۰۰ لشکر خان خبر آمدن نـذر مجد خان شنیده بسرعت تهام روانـه کابل گردیـد، و به پیشاور رسیده ۰۰۰ ظفر خـان والد راقم را ــ چون حکم شده بحود که تـا فرو نشستن فساد اوزبـک بکومک قیام نهایـد ــ نیـز بـا نوکران

رکن السلطنة ، که همراه والد بودند ، پیشتر فرستاد ، و خود با جمعیت شایسته از عقب روان شد ، و از چار باغ جلال آباد ، که اکثر تعیناتیان صوبهٔ کابل مثل سعید خان ولد احمد بیگ خان کابلی و مبارز خان و دیگران ، که قبل ازین همراه والد بودند ، درانجا چشم براه کومک درگاهی داشتند ، کوچ کرده به نمیله رسید ، با آنکه اعیان نشکر در توقف مبالغه نمودند ، ممنوع نشده بکدمک رفت، و براهی بعضی جاها دو روز مقام کرده ازانجا کوچ نموده و از راه انچرک که غیر متعارف است به هشت کروه پیش رفته منزل کرد ، و از کار طلبی انتظار رسیدن خانخانان نبرده متوجه دفع غنیم گردیدند . و از کار طلبی انتظار رسیدن خانخانان نبرده متوجه دفع غنیم گردیدند . نذر نجد خان از رسیدن لشکر خان ..... مصلحت در جنگ ندیده ، روز نهم شهر محرم هزار و سی و هشت (۱۰۳۸ می ... قرار مراجعت داده ..... به بلخ رسید ..... به بالخ

ظفرخان بحضور بادشاه

(۲۵ ربیع الثانی ۱۹۳۸ه) ظفر خان والمد راقم از صوبهٔ کابل رسیده بکورنش مستعد گشت :

١٠ تازيخ به تعميه است :

ای شهنشاه هنر پرور! که مقبل از ره وضف تو، حیران باز گفت دهنست ، در گوشهٔ از مملسکت گرچه جمع آمد، پریشان باز گشت غنچهٔ از گلش کالهل نجیهه با دل پر خمار و حرمان باز گشت دست و دلها شد فراخ از برگ هیش تنگ چشمیهای تسرکان باز گشت از پسی قاریخ ، عقل خرد، دان چون به نیتهای ایشان باز گشت وایت اقبال شاه افگنه و گفت : دیو از ملک سلیان باز گشت

A1 . T

خواجه ابو الحسن و ظفرخان بمقابلة خان جهان لودى

یکشنبه بیست و ششم صفر (۱۰۳۹ه) ۰۰۰ آن خون گرفته (خان جهان لودی) با بهادر برادرزادهٔ خود ۰۰۰ و دیگر خویشان و منسوبان ، قرار فرار بخود داده از دولت رو گردان شد ۰۰۰ حکم شد : که در ساعت رکن السلطنة خواجه ابو الحسن جد امجد راقم با خانزمان و سید مظفر خان ۰۰۰ و ظفر خان والد راقم ۰۰۰ و جمع دیگر ، بدنبال بدمآل رفته هرجا بیابند دود از دمار روزگارش بر آرند ۰۰۰۰۰۰۰۰۰

برای تسخیر ناسک

(١٠٣٩هـ) ركن السلطنة خواجه ابوالحسن جــد راقم ..... و ظفر خان والد راقم و ۰۰۰ سلطان محمود خالوی ظفر خان ــ که شکسته نستعلیق را هیچکس تمرهٔ او نتوانست نوشت و در خط مذکور به بسی همتاثی مشهور آفاق بود ـــ و ۰۰۰ خورشید نظر عموی راقم ... و دیگر منصبداران و احدیان و برق اندازان ــ که محموع هشت هزار سوار بودند _ به تسخیر ولایت ناسک و تر بنگ و سنگمیر مرخص گشتند. و وقت رخصت رکن.السلطنة، خلعت و خنجر مرصع و پولکتاره و اسپ خاصه با زین طلا و فیل خاصه، شفقت شد. و همراهان بعنایت در خور از خلعت و اسپ سرفراز گردیدند. و مقرر شد که رکن السلطنة بـ تعیناتیان در نواحی قلعهٔ للنگ، هرجـا مناسب داننـد، در موسم بــرسات بگذارند، تا شیر خان صو به دار گجرات با تعیناتیان گجرات ملحق شود : و بعد ازان از راه بكلانه روانه گردد . و بهرجی زمیندار آنملک را همراه گرفته بولایت فاسک دارید! رکن السلطنة از برهانپور در هشت روز بموقع دهولیه ـــکه در حوالی قلعهٔ للنگ واقع است _ رسیده توقف نمود : و چون قلعهٔ کالنـه ، که بر بالای کوهی واقع است و در تصرف مردم نظام الملک بود ، رکن السلطنة

خلف الصدق خود ظفر خان والمد راقم را بها فوجی ، بتاخت آن محال فرسشاد : والد بر سبیل بلغار شتافته پارهٔ را مقتول و بعضی را ماسور ساخته بنصرت برگشت ...

... چون عبال و رعایای نظام الملک از سر راه برخاسته بجنگل و کوه رفته بودند ، و این معنی باعث خرابی ملک و گرانی غله گشته بوده و مردم شکر حسرت میکشیدند ، رکن السلطنة قرار داد که یکی ازین سه فوج بعد از خله و از دو سه روز بتاخت کوهستان و عال آباد آن ملک رفته ، هرچه از غله و کاه بدست افتد ، بلشکریان برساند ... درینولا نظام الملک (والی احمد نگر) علدارخان و ... افغانان را ، جمعی سوار و پیاده تعین نمود که شب بر افواج قاهره بان بیندازند ... رکن السلطنة از بنگاه آنها که در نواجی سنگمیر بود به تجسس خبر یافته خانزمان و ظفر خان والد راقم را با فوجی فرستاد تا به نهب و غارت پردازند ، و مشارالیه شباشب یلغار کرده به بنگاه گمراهان رسیدند ، محلدار خان و سرداران نظام الملکیه سراسیمه گشته بجانب قلعه چاندور فرار نمود .... و بهادران بنه و بار آنها را غنیمت گرفته بنصرت برگشتند ،

ظفر خان در کشمیر

نهضت شاهجهان به كشمير بار اول از لاهور

سیوم ذی الحجه (۱۰۳۳ه) موافق دهم خرداد به قصبه بهنبهر ــ که از آنجا داخل کوهستان میشوند ــ نزول (شاهجهان) واقع شد ...

والمد راقم صاحب صوبهٔ کشمیر چنت نظیر مفوض بـود، والمد تــا آنجا باستهٔ مان ماحب صوبهٔ کشمیر چنت نظیر مفوض بــود، والمد تــا آنجا باستقبال آمده شرف ملازمت دریافت و پانصد مهر نذر گذرانید ت

طی مسافت از بهنبیر تا نوشهره

چهارم موکب معلی از بهنبهر نهضت نموده به جوگی هتی ، که مسافت آن چهار کروه و ربعی است ، نزول کرد ..... لدهی جوگی هتی که برکنار قالاب مختصر خوشی واقع است ، بعهدهٔ اسلام خان بود ، پیشکش مناسبی کشید ، و همچنین بهر لدهی که نزول اجلال واقع میشد ، صاحب اهتهام آن پیشکش میگذرانید ،

توشمره

و روز دیگر کوچ کرده به نوشهره ، که تا آنجا سه و نیم کروه بود، غزول نمودند ، قصبهٔ مذکور بجاگیر ظفر خان والد راقم ، و لدهی آن باهتهام مشار الیه مقرر بود .

سنگ در صورت فیل

در راه نوشهره دو سنگ کلان از کوه غلطیده بر کنار جاده افتاده بود ، جنت مکانی در وقت رفتن کشمیر بانجا رسیده فرموده اند: تا آن دو سنگ را در صورت فیل قـوی هیکل تراشیده اند ، و الحق کهال صفت در تـراشیدن آنها بکار برده اند ، و بفرمودهٔ عـرش آشیانی قلعهٔ پخته از سنگ بـر کنار رود خانهٔ نوشهره ـ که ماهی خوب دارد ـ ساخته شده ، این پرگنه از توابع صوبهٔ کشمیر و در آبادانی قرینهٔ بهنبهر است .

جنکس هتی و راجور

از آنجا بجنکس هتی که چهار و نیم کروه است ، و لدهی آن مشرف بر هیان رود خانهٔ نوشهره است ، باهتهام روشن ضمیر برادر جعفر خان بود ، رفتند ، و از آنجا به راجور ، که پنج و نیم کروه است و لدهی آن نیز ، که بـر كنــار رود خانهٔ خــوشى واقـع شده ، بــوالد راقــم تعــلق داشت ، نــوجهـ فرمودند 2

رتن ينجال

روز دیگر در موضع تهنه ، که از مضافات پرگنه راجور و از راجور ته آنجا چهار و نیم کروه است ، منزل نمودند . لدهی آن بعهدهٔ میر جمله بود، و چون پست و زبون ساخته شده ، در آنجا فرود نیامدند . درین منزل یک روز از برای آسودگی مردم مقام شد . و روز دیگر کوچ کرده از کتل رتن پنجال که به بسیاری سبزه و ریاحین و اشجار ضرب المثل روزگار است – عبور نمودند . و موضع بیرم کله ، که از تهنه تا آنجا سه کروه ، و سر تا سر راه کتل و دو طرف آن کوههای پر از اقسام گل و صنوبرهای سر بفلک کشیده است ، فرود آمدند . اگرچه این کتل سختی است اما تهام راه را اسپ مسوار طی میتوان کرد ، و بصعوبت و دشواری کتل پیر پنجال نیست که بعضی مسوار طی میتوان کرد ، و بصعوبت و دشواری کتل پیر پنجال نیست که بعضی حاهای آن را پیاده باید رفت :

رودخانهٔ بیرم کله و چبوتره

رودخانهٔ بیرم کله آبی دارد در نهایت لطافت و گوارائی و منبعش تال پریان ست . و لدهی این منزل هم باهتمام والد بر کنار رودخانهٔ مذکور ساخته شده ، و آبشاری دران دره واقع است که بقدر سه چهار آسیا آب از سی گز ارتفاع میریزد و داخل رودخانه میشود .

چنت مکانی روبروی آن ، چبوترهٔ از سنگ ساخته اند ، که آنجا نشسهٔ تهاشا میکرده باشند ، و تاریخ آن بسر لـوح سنگین کنده پشت بکوه نصب نموده اند ، اگرچه ایس آبشار الحال نیز بسیار دلکش است اما پیش از ین بیسیار بهتر بوده ، چون عرور تندی آب سنگ را بریده ریزش آب و خوبی آبشار بحالت سابق نیانده ،

در بيرم كله بتقريب عيد الاضحى

مجملا روز چهار شنبه هفدهم خرداد ، که عید الاضحیلی بـود ، در بیرم کله مقام شد ، ؤ حضرت اعلیل بادای نهاز عید و مراسم قربان قیام نمودند ، شکار قمرغه و رامو

و بعد از دوپهر روز سوار شده اول بسیر آبشار تشریف بردند، و از آنجا یشکار قمرغه که در بهنبهر پنجهزار پیاده بسرای فراهم آوردن جانوران از کوهستان اطراف تعین شده بودند توجه فرمودند . و بسر چبوترهٔ که درمیان دره ساخته اند نشسته مشغول شکار گشتند ، و جانوری که از کمر کوه نمودار میشد به تفنگ میزدند ، و پنج رامو را از راه دور پتفنگ زدند و هفت رامو را پیاده بدست گرفتند .

پنجشنبهٔ یازدهم از بیرم کله سوار شده به لدهی پوشانه سکه آن نیز
بسرکاری والد راقم ساخته شده و مسافت راهش دو کروه پادشاهی است
خزول اجلال فرمودند ، و روز دیگر موافق نوزدهم خرداد از پوشانه ، که پای
کتل پیر پنجال است ، کوچ کرده ازان کتل صعب گذشتند ، از پائین کر یوهٔ
مذکور تا بالای آن قریب دو کروه پادشاهسیت ، اما یک کروه بمرتبهٔ تند
است ، که بعضی جاها سواره نمیتوان رفت و مردم پیاده شده میروند ،
اعلحضرت پالکی سوار براه کتل بر آمدند ، و بعضی جاها ، که کهاران عاجز
میشدند ، ملتزمان رکاب مدد کرده پالکی را میبردند :

پير پنجال

الحق مثل آن كوهي، بنظر سياحان چهان نورد نه رسيده ، و مانند آن

راهی دیدهٔ مرحله پیهایان آفاق گرد ندیده : در مدح و ذم پیر پنجال ؛ که از
پیلاقات مقرر کشمیر است و پکثرت و تنوع گل و ریحان ، حیرت افزای
دیدهٔ اولی الابصار و همچنین بصعوبت و تنگی ، مشهور روزگار است : و
توصیف خطهٔ دلپذیر کشمیر از اهل سخن ، هر که دیده و رسیده ، از نظم
و نثر داستانی پرداخته : درین باب مثنویهای رنگین از ارباب طبع درمیان
است ، خصوصاً سحبان زمان حاجی مجد جان قدسی و ممتاز سخنوران ابوطالب
کلیم اشعار غرا گفته اند : ۰۰۰ (۱)

... موکب منصور بعد از طی عقبهٔ مذکور در منزل لدهی مجد قلی ، که از پوشانه تا آنجا سه و نیم کروه است ، نـزول نمود. چـون مجد قـلی بیگ قرکمان وقتی که حکومت کشمیر داشت درین مکان لدهی بواسطهٔ فرود آمدن مترددین و رفاهیت راهروان ساخته بـوده ، ازان وقت بـه ــ لدهی مجد قلی اشتمار داشت ،

درین وقت والد راقم ، از زر سرکار خاصهٔ شریفه ، لدهی بجهت نزول همایون تعمیر نموده بود ، روز دیگر سوار گردیده از ناری براری که راهیست باریک در کمر کوه واقع شده و در حقیقت صعب ترین منازل کشمیر است بعد از طی طریق مذکور بمیان دره ، که آنجا موضعیست و به بسرای سوخته باشتهار دارد ، میرسند و آن انتهای عقبات و ابتدای همواری راه است … اشتهار دارد ، میرسند و آن انتهای عقبات و ابتدای همواری راه است …

بقیه راه های هموار و نزول بدولتخانهٔ کشمیر

٠٠٠ اعلیٰ حضرت ازانجا گذشته در لدهی همرا پور ــکه از لدهی مجد قلی

١- اينجا چند ابيات از مثنوي قدسي ثبت شده است .

سه کروه و سه ربع مسافت داشت، و باهتمام علامی افضل خان صورت اتمام یافته بود ــ نزول نمودند ۰۰۰ علامی پیشکش لائقی از نظر گذرانید.

روز دیگر از هیر پور بمقام شاجه مرگ که مسافت آن چههار کروه است به توجه فرمودند ، و در له دهی موضع مذکور ، که شایسته خان آن را در کهال خوهی ساخته بود و نظرگاه خوشی داشت ، نزول نمودند ،

از شاچه مرگ بخان پور که سه کروه مسافت دارد و لذهی بحسن سعی گماشتگان یمین الدوله بسیار خوب ساخته شده بود توجه فرمودند ... موافق بیست و پنجم خرداد از خانهور ، که تا شهر پنج کروه است ، نهضت نموده ، دولتخانهٔ قلعهٔ کشمیر را بعز نزول اشرف مزین گردانیدند . (۱) (۱۷۳ ب)

یکی واه پکمهلی ، که سی و پنج منزل و یکصه و پنجاه کروه پادشاهیست (کروهی دویست جریب و جربیبی بیست و پنج ذراع و ذراعی چهل انگشت) این راه اگرچه دور است و خم و پیچ و پست و بلند بسیار دارد ، اما گرم سیر است . و در ابتدای شگوفه ازین راه یکشمیر میتوان رسید .

دوم ژاه چو مکمهه : که بیست و نه منــزل و یکصه و دو کــروهست . و درین راه نیز برف کمتر است ، اما یک دو جا دارد که بعد از گذاختن برف گل و لای صببی میشود ، و گذشتن ازان تعب بسیار دارد . و ازین راه در اواسط بمهار بکشمیر میتران رسید .

سیوم زاه پونچ ؛ که بیست و سه منزل و نود و نه کروه پادشاهیست . این راه نیز ههان قدر برف دارد ، و اگر خواهند ازین راه در اواخر بهار میتوان رسید .

چهارم راه پیر پنجال : که هشتاد کروه پادشاهیست، باین تفصیل: از لاهور تا بهنبهر که راه همواریست هشت منزل و سی و سه کروهست، و از بهنبهر تا کشمیر سا که کرهستانست سازده و چهل و هفت کروه . و چون بواسطهٔ صعوبت راه ساکه اکثر بر شوامخ جبال واقع است ساز بنهبهر بیشتر شتر نمیتوان برد ، و دران گوهستان بیشتر بسر قبل و اسپ و استر و گو و مزدور بسار میبرند . و پیشخانهٔ پسادشاهی ساچنانچه در سفرهای دیگر همراه میباشد سان راه بردن متعذر و تخفیف بسیار دران ضرور است .

۱- واه های کشمیر: از لامور بکشمیر چهار راه است:

مقدمة حقيقت ولايت كشمير

عرصهٔ کشمیر، که کوه بران محیط است، طول از ویرناگ که جنوب رویه واقع شده، تا موضع دواره کنجل ، من اعهال پرگنهٔ وچهن کههاوره که طرف شهال است ، قریب یکصد کروه رسمی و عرض از موضع ککنه گیر که طرف مشرق تا موضع فیروز پور از مضافات پرگنه بانکل، جانب مغرب سی کروه رسمی است و چهل و چهار پرگنه و چهار هنزار و ده کرور دام جمع دارد ، که دوازده ماهه بیست و پنج لک روپیه باشد ، اما حاصل در سالی که رایت اقبال نزول اجلال فرماید بیست و پنج لک و گاه بیشتر، و دیگر اوقات گاه بیست لک روپیه و گاه کمتر میشود ، محملا بحسب نزهت و صفا و لطافت آب و هوا، و وفور ریاحین و اشجار، و کثرت فواکه و اثبار، و مطافت آب و هوا، و وفور ریاحین و اشجار، و کثرت فواکه و اثبار، و تعدد باغهای خوش و جزیره های دلکش، و چشمه سارهای تسنیم زلال و معمور های کوثر مشال ، و آبشارهای فرح افزا و بیلاقات دلکشا، بهترین معمور های دنیاست ، و باین جامعیت و کیفیت ملکی ، مسافران جهان دیده

از زمان جنت مكانی چنین مقرر شده، كه در بازده منزل از منازل دوازده كانه كه جوكی هتی و نوشهره و جنكس هتی و راجور و تبهنه و بیرم كله و پوشانه و لدهی مهد قلی و هیره پور و شاجه مرگ و خان پور باشه ، هر جا یسكنست مهارتی سدكه باصطلاح اهل كشمير آن را لدهی میگویند سد مشتمل بسر عل و غسلخانه بجهته نسزول ههایون بسازند . و تعمیر و ترمیم هر یک ازان لدهی ها را بعهدهٔ اهتهام یكی از ارای عظام نموده انسد . و از هسر راه دیگر سدكه رایات جدال متوجه كشمیر گردد سد در منازل كوهستان ایس طمریقه معمدلست .

واه پیر پنجال : اگرچه بهتر و نزدیکتر ازان سه راه دیـگر است ، اما دریافتن وقست نهاشای شگرفه و لالهٔ چوغاسو باین راه محکن فیست ، چراکه تا اواخر اردی بهشت ـکـه منتهای بهار است ـ برکتل پیر پنجال بسرف میباشد . و چـون درین وقت بسبب تساخیر و توقفی که در دارالسلطنت فرمودند ، برف گداخته بود ، رایات جلال ازین راه متوجه گردید و بر آب چناب پل بسته عبور فرمودند . (قرنیه ۱۲۹ ب ۱۲۰ ب)

روی زمین، نشان نداده اند: خوبسی های آن عرصهٔ دلپذیر و خوشیمای آن خطهٔ فردوس نظیر، زیاده از اندازهٔ تحریر و تقـریر است ..... (۱)

شهر كشمير

• شهر کشمر نهایت وسعت دارد و آب بهت درمیان جاری است ، منبع آب مذکور چشمهٔ و پر ناگ است ، که تعریف آن در مقام خود تحریر خواهد یافت ، ازانجا تا شهر سی کروه رسمی است . آب چشمهٔ و پر ناگ از طرف چنوب میآید و در راه رودها و چشمهای بسیار به آن ملحق میشود ، و در یای عظیمی شده از وسط شهر میگذرد ، و بجانب شهال رفته بکولاب عیط قسعتی ، که به سال اولرس مشهور است ، داخل میشود . و ازانجا تا باره موله بزمین هموار میرود ، و بعد ازان بکوهستان در میآید : و در نواحی هری بندر بدریای شور ملحق میشود .

بر — بهست — مذکوره از چوب های محکم و عمودهای عظیم، ده پل بسته اند . ازانجمله چهار پل ، که درمیان شهر واقع شده ، بغایت استوار و هر یک کارنامهٔ روزگار است ، و از عبور فیلان کوه پیکر اصلا خللی بر قواعد استحکام آنها راه نمییابد ،

عمارات

در شهر کشمیر از دو جانب بر کنار آن ، عمارات خوش و بساتین دلکش ساخته اند ، و منازل و عمارات آن خطهٔ دلپذیر ــ سوای بعضی از عمارتهای بادشاهی و بادشاهزادهای عالی مقدار و امرای کبار ــ همه از چوب و تخته است : و خانها را سه طبقه چهار طبقه بر روی یکدیگر میسازند ، و

۱- چند ابیات از مثنوی قدسی و کلیم دارد .

بامها را خر پشته از تخته بر میآورند: و بر روی تخته توز پوشیده بالای آن خاک میریزند، و به پیاز لاله جو باسی که بهترین اقسام لاله است و در کشمیر بغایت بالیده و خوش رنگ میشود، میکارند؛ و در بهار تمام بامها سبز و خرم میشوند؛ و لاله میشگفد و از کوچها که میگذرند، بسیار خوب بنظر در میآید؛ هیچ ملک دیگر این خصوصیت ندارد:

آب دل

و درسمت مشرقی شهر کولایی واقع است که آنرا دل سه بفتح دال خوانند ،
و نامش که دل مفتوح باشد بر دلکشائی آن دلیلی روشن است ، باین کیفیت
تالاب چشمی بر روی زمین ندیده ، اطرافش تمام باغستان است و عهارات
عالی شده ، از ته آبش سه که درکهال صفا است سه اقسام سبزه ها میروید، و بر
روی آب انواع گلها میشگفد . و جزیرهای خوش دارد ، و در اکثر جاهای
دل ، جوش گل و سبزه و چهار برگه روی آب را پوشیده ، و از کثرت آمد
و شد کشتیها دران میان جادها بهمرسیده . و صفای آب ، جاده و سبزهای
خوش ، که از ته آن میهاید ، و گلها که از دو جانب راه شگفتگی دارد ، نظر
فریب است ،

و بهترین گلها که بر روی دل میشگفد گل نیلوفـر سرخ است ، که اهل هنـد آنرا ــ کول ــ میگـویند ، و خیابانهـای ، بیـد دو رویه از میانهٔ آب رسته و سر بر سر یکدیگر گذاشته ، سایه افکن است ،

و اکثر مواضع خوب کشمیر را بکشتی سیر میتوان کرد ، چرا که یا بر اطراف ـــتال_ کوثر مثال واقع است، یا بر دو جانب ـــآب بهتـــ که درمیان شهر جریان دارد ، و چون زواید آب تال نهر عظیمی شده، ازانجا بدریای بهت میرود: کشتی از بهت بتالاب و از نالاب به بهت ، آمد و شد مینهاید ، و از میان شهر سرا بالای آب تا _ موضع کنه بل _ که قریب شانزده کروه است ، و سرا زیر آب تا باره موله ، که دوازده کروه است ، بکشتی میتوان رفت ، و از امرا و منصبدار و سایر ملازمان درگاه ، هر که بر کنار ثالاب و آب بهت خانه دارد ، کشتی سوار بدولتخانه بادشاهی _ که در غربی کولاب مذکور مشرف بران واقع شده _ تردد مینهایند ، و رفتار کشتیهای رنگین موزون ، از اطراف و جوانب ، در نظر غریب جلوه میکند ،

باغ فرح بخش

کشمیر باغات خوش و بساتین دلکش دارد و بهترین همه باغ فرح بخش باست، که حضرت اعلی در عهد چنت مکانی بنا فرموده اند ،

۱۰۰ این باغ نهری دارد ، بعرض ده گز که ، در خیابان وسط باغ میگذرد ، و از چندین حوض و آبشار گذشته و عریض شده از میان خیابان روبروی باغ ، که یک هزار گز طول دارد ، و بر دو طرف آن چنار و سفیدار بقطار نشانیده اند ، داخل دل میشود ، و کشتی از دل بنهر مذکور در آمده بعد از طی مسافت مذکوره بابتدای باغ میرسد .

باغ فيض **بخ**ش

درین ولا حسب الحکم در پشت باغ مذکور ، متصل بآن ، باغی دیگر طرح فرموده به فیض بخش موسوم گردانیدند. و مقرر نمودند که خیابانی بههان عرض، که مشاه نهر سان آن نیز جریان مینموده باشد ، ترتیب دهند ، تفصیل عهارات و حوضها و آبشارها و فوارهای این دو باغ را مناسب سیاق این تاریخ، که بنا بر اختصار گذاشته شده، ندانسته حواله را مناسب سیاق این تاریخ، که بنا بر اختصار گذاشته شده، ندانسته حواله

به _ پادشاهنامهٔ شیخ حمید _ مینهاید :

باغ نشاط

دیگر _ باغ نشاط _ است ، که در سمت چنوبی در دامن کوه ناگه واقع شده ، و به یمین الدوله آصف خان تعلق دارد ، زمینش نه مرتبه است : در هر مرتبه آبشاری ساخته اند ، عمارات عالیه دارد ، و در وسعت و کثرت اشجار ، و در تعدد حوض و قواره و آبشار و صفای آب نهر ، بعد از ـ فرح بخش _ از دیگر باغات امتیاز دارد ،

باغ نور افرا

دیگر باغ دولت خانه که به ــ نــور افــزا ـــ موسوم است ، و شگوفه یادام بخوبی وفور آن در باغ دیگر نمیشود.

باغ يحر آرا

دیگر باغ ــ بحر آرا ــ که در برابر جمهروکهٔ درشن است، و زمین آن دو مرتبه واقع شده و چنار های قد کشیده باندام دارد ه

باغ عيش آباد

و ازان گذشته ـــ باغ عیش آباد ـــ است و این هــر دو بسرکار خاصــهٔ شریفه تعلق دارد ه

باغ جهان آرا

دیگر سه باغ نواب علیه ، ازانجمله یکی باغی است درمیان دل که احداث کردهٔ چواهر خان خواجه سراست ، و بعد از متعلق شدن بسرکار نواب علیه به ــ جهان آرا ــ موسوم گشته :

باغ نور افشان

دیگر باغ _ نور افشان _ که خدر معلی نور چمهان بیگم بر کنار آب عهت طرح انداخته و دو عهارت عالی مشرف بر دریا ساخته اند : چارهای عادی همقدر بقطار از کنار بهت سر کشیده ، و باین خصوصیت در جمیع عافات ممتاز است :

باغ صفا

دیگر ــ باغ صفا ــ که بر کنــار نالاب صفا پور ، که آبش از روشنی و صفا ــ باوجود بی پایانی عمق ــ ته نماست، احداث یافته ،

صفا پور

از سیرگاه های نامی کشمیر است ، و اکثر اهل سلیقه را اعتقاد آنست که سوای چشمهای دور دست جنوبی که مجملی هر کدام عنقریب مذکرور خواهد شد به در باغات و سیرگاههای ، که نزدیک بشهر کشمیر واقع است ، به صفا پورب امتیاز عظیم دارد ، الحق که در فیض و دلکشائی و ارتفاع مکان و گیفیت تالاب بینظیر است ، کوهچه بسیار موزونی در مد نظر دارد و نهر بسیار خوشی از میان باغ و وسط عهارت آن میگذرد ، و متصدیان سرکار علیه عالیه عهارات دلکش ساخته اند ، و حوض و فواره و آبشار متعدد دارد ، و باغش جسبب ارتفاع مکان سه طبقه ساخته شده ، و هر طبقه او قطعه ایست از قطعات جنان ،

باغ گر به موسوم به شاه آباد

دیگر _ باغ گر به _ که درمیان دل واقع شده ، و آب هر چار جانب آن محیط است ، در ایام پادشاهزادگی به بندگان حضرت تعلق داشت ، در ین

وقت آنرا به پادشاهـزادهٔ بزرگ شفقت فرموده اند و حالا به ـــ شاه آباد ـــ موسوم است :

باغ مراد

دیگر باغ مراد که آن نیز درمیان دل است و به پادشاهزادهٔ مراد بخش لطف نموده اند ه و در کهال مطبوعیت است :

باغ نسيم

دیگر ــ باغ نسیم ــ که اعظم خان در شمال رویه دل ساخته : باغ افضل آباد

و ــ باغ افضل آباد ــ که علامی افضل خان طرح انداخته . باغ سیف آباد

و ــ سیف آباد ــ که والدهٔ راقم بنام والد ماجد خود سیف خان بنــا تموده و و قریب به یک لک روپیه صرف آن شده :

این هر سه باغ پمهلوی هم واقع شده و بر تالاب دل مشرف است ، باغ المهی و نهر لچهمه کول

دیگر _ باغ الہی _ است که میرزا سید یوسف خان رضوی در عہد عرش آشیانی، وقتی که حاکم کشمیر بود ، بنا نموده : و الحال بسرکار بادشاهی قعلق دارد : و نہر _ لچہمه کول _ که در معمورهٔ کشمیر جاری است ، از میان باغ میگذرد : و در وسط این باغ بر کنار این حوض ، چنار سال خورده عظیمی واقع است ، که تنهٔ آن در آغوش هشت مرد قوی هیکل در میآید ، و دور تنهٔ آن چهارده گز است ، هر شاخش برابر به تنهٔ چنار عظیمی است ، و از هر دو طرف زیاده بر سی گز زمین در سایهٔ آنست . باین کلانی چنار

در کابل و کشمیر دیده نه نشده : یحتمل که در هیچ سرو سیر دیگر هم نباشد :
و بر بالای آن فرجهای شاخها را بقدر گنجائش بر خاک کرده گل
سرخ و رعنا و زیبا و نرگس و سوسن و لالهٔ چوغاسو کاشته اند ، و هر کدام
در هر موسم خود بقدر پستی و بلندی شاخها طبقه بطبقه شگفته میگردد ، و
بسیار غریب در نظر جلوه میکند . و از عظمت چنار این تصرف
بروی کار آمده .

چون عمارت خوبی نداشت اعلحضرت در بن ولا دو عمارت مطبوع بسر دو طرف چبوتره-روبروی هم بر بالای جوی مذکور بنا فرمودنده اند.

باغ ظفر آباد

دیگر از باغات نامی کشمیر ، که در نکلف عمارات و کیفیت مکان بعد از _ باغ نشاط_ در جمیع باغات امتیاز دارد ، _ باغ ظفر آباد_ است ، که بر کنار تالاب _ چدی بل _ مشرف بر جلکای عیدگاه ، که خصوصیت آن در ذیل مرقوم میگردد ، واقع است . و والد راقم دوازده سال صاحب صوبگی دو باز ، بصرف سه لک رو پیه آنرا صورت اتمام داده و بمناسبت اسم خود باین نام موسوم گردانیده .

عیدگاه میدان وسیع مسطح سبز پر سه برگه است ، تخمیناً بطول یک کروه و عرض نصف اینقدر که سه برگه آن از بالیدگی بیش از یک وجب قد کشیده ، و مردم یا برهنه بر آن تردد میکنند . و چون متصل بشهر واقع است و اطرافش معمور ، آخرهای روز اکثر مردم بسیر میآیند ، و در هر طرف خلقی بی تکلفانه بر روی سبزه و سه برگه ، که فرشیست ، گستردهٔ فراش صنعت آفریدگار ، باهم نشسته صحبت میدارند . و بزمینها عرض آن هردو

طرف دو نہر صاف غلطان جاریست ہ

باغ حسن آباد

دیگر ــ باغ حسن آباد ــ که آن نیز از محدثات والد راقم است و مشرف برتال صاف ماین ــ باغ بحر آرا ــ و ــ عیش آباد ــ واقع شده ، و والــ هنام پدر بزرگوار خود بنا گذاشته به ــ حسن آباد ــ موسوم ساخته است ، و بران قریب به پنجاه هزار روپیه خرچ شده :

ياغ فيروزخان

دیگر ــ باغ فیروز خان ــ خواجه سرا ناظر محل که برکنار بهت است : باغ یاقوت شاه

و باغ ــ یاقوت شاه ــ والی کشمیر که آن نیز برکنار بهت در معمورهٔ کشمیر است و چنارهای عالی دارد :

باغ خدمت خان

دیگر ــ باغ خدمت خان ــ خواجهٔ سرا که در پشت ــ باغ جواهرخان ــ مشرف بر تالاب ــ بحر آرا ــ و ــ عیش آباد ــ واقع است م

باغات جزائر ريشيان

دیگر از متنزهات کشمیر باغات جزائر ریشیان ست که در بهت واقع است :

است :

ریشی

در اصطلاح کشمیر عبارت از درویش است : و بهترین همه

همه

باغ گنگا ریشی

است : و آن باغی است بی حصار که به بستان طرازی قدرت باری تعالی پرورش یافته ، زمینش بمرتبهٔ سبز و خرم است که گوئی مخمل سبز گسترده اند . و درختان میوه سر در سر یکدیگر گذاشته سایه افکن شده ، که آفتاب اصلا بر زمینش نمیتابد . و فصل بهار

کو تان شده ، که آفتاب اصلا بر زمینش نمیتابد . و فصل بهار

کو تان بادی درختان درخ

همه بیکبار شگوفه میکنند ... آن جزیره رشک گلستان ارم میشود : شهاب الدین بور

دیگر _ شمهاب الدین پور _ است در سر راه _ صفا پور _ بر کنار بهبت، که زمین سبز خوشی دارد . و زیاده بر یک صد چنار تنومند سالخورده سایه گستر، دران سر زمین به قطار بر لب آب واقع شده ، و از یک طرف آن _ آب لار _ که نهر عظیمی است ، در کهال سفیدی و خوش گواری بهتریای بهت متصل میشود ، و جنت مکانی آنجا دو دست عمارت بفاصلهٔ هم میان راستهٔ چنار مذکور ساخته اند .

باغچه و عمارت لنک

دیگر ــ باغچه و عمارت لنگ ــ که در وسط ــ دل ــ بفرمودهٔ سلاطین ماضیه کشمیر ساخته شده . چون بمرور دهور مندرس شده بود ، اعتقاد خان برادر یمن الدوله در ایام حکومت کشمیر از سه عمارت مطبوع ساخته .

دیگر باغات و جزائر کشمیر بسیار است که تفصیل آن موجب نطویل کلام میگردد . و از جملهٔ آن بنوشتن ایـن چند بـاغ و جزیره ، که سمت امتیاز دارد ، اختصار نموده .

(۱۲۲ ب تا ۱۲۸ ب)

ييلاقات كشمير

ذکر میوه ها و سبزیها و گیاههای دوائی وغیرها بسیار است ، که قحریر آن موجب اطناب میگردد. لهذا ازان اجتناب نموده، شمهٔ از خوبی بیلاقاتش بیان مینهاید. دران خطهٔ دلپذیر چند بیلاقست که مثل هیچ یک در اقلیمی نشان نداده اند ؟

اول بیلاق ــ آودی مرگ__ که نهر آبی در کمال صفا و غلطانی دارد ،

و گردا گرد عـرصه اش ، كوهسارى است سراپــا مشجر بدرختان صنوبــر ، خوش قد سبز و خرم ، و در ساحت دلكشاى آن جا بجا بنها واقع شده ، كه هر كدآم از چوش انواع سبزه و رياحين نظر فريب است ،

از گذشت آن سـ توسه مرگ است که سبزه در کهال ملاعت دارد: لمهذا اهل کشمیر که مرغ (بفتح میم) را مرگ بفتح میم و را میگویند. سبزه اش را بتوس نسبت کرده ، آن را سـ توسه مرگ که عبارت از مرغ توس باشد، نام کرده اند: و چون اسپ را کوری بضم کاف و کسر را میخوانند ، و در قدیم ییلاق سـ کوری مرگ چراگاه اسپان کشمیریان بوده باین اسم، که عبارت از مرغ اسپ است ، معروف گشة :

وفور گل و لاله و پسری و تراوت ، و بسیاری سبزه و سه برگه هر دو مکان بحدیست که زیاده بر آن متصور نباشد ، قریب صد قسم گل و لاله میشود که هیچ کدام بدیگری شبیه نیست ، اعلی حضرت در ایام پادشاهزادگی این هر دو را دیده اند و سکوری مرگ را بهتر میدانند ه

از گذشت این دو بیلاق سنگ سفید و بیلاق ماء اللبن و بیلاق پیر پنجال است ،

شاهجهان در کشمیر

از وقائع حضور هما يون آنكه بانزدهم صفر (۱۰۲۲ه) حضرت شاهنشاهی از باغ فرح بخش ــ كه یک شب و روز آنجا بعشرت گذرانیده بودند ، حسب الالتماس بمین الدوله كشتی سوار به ــ باغ نشاط ــ كه تعلق بآن جناب دارد ، تشریف بردند . خان آصف نشان اقامت رسم نثار نموده ضیافت بزرگانه ترتیب داده ، پیشكش عالی از نوادر جواهر و مرصع آلات گذرانید . ...

پیشکش ظفر خان مشتمل بر اشیای نفیسه کشمیر

در ربیع الاول (۱۰۲۳ه) پیشکش والد که صاحب صوبه کشمیر بود از اقسام شال و فوطه و کوش سج طرح دار و ساده و انواع تسرمه و کر بلائی زرتار و ساده و بتو و زعفران و چوبینه آلات ، مثل تخت و پالکی و تخت روان و صندلی وغیرها ، که از چوب و تل میسازند ، و دیگر نفائس آن ملک ، که قیمت مجموع یک لک روپیه شد ، از نظر گذرانید ،

چوب و تل مخصوص کشمیر است، یک قسم آن ابلق و یک قسم سفید میباشد . ابلقش بسیار خوب میافتد و اشکال دافریب میدارد ، و سفیدش در کهال صفاست : اقسام چیزها از هر دو نوع میسازند و به تحفگی بجاها میبردند :

معقل سيلاد

شب دوازدهم مجلس میلاد خاتم الانبیا (علیه افضل الصلواة) در دولتخانهٔ خاص و عام تربیت یافت. و پادشاه دین پناه بر مسند که بجبت تعظیم آن محفیل مقدس بر زمین گسترده بودند ب و علیا و فضلا و صلحا و انقیاء خطهٔ دلپذیر کشمیر ، که دران انجمن جمع آمده بودند ، باشارهٔ همایون علیا تفاوت درجانهم جابجا نشسته شروع در تلاوت قرآن مجید نمودند ، و علیا حضرت بهر یک فراخور استحقاق ، خلعت و خرچی و شال و مدد معاش از زمین و یومیه ، شفقت فرمودند ، و دوازده هزار روپیه برسم هر سال بآن جهاعت قسمت شد . و چون دو پهر شب منقضی گشت ، بعضی از اعبان حوات را درانجا گذاشته عمحل تشریف بردند ، و خدمهٔ بارگاه جلال خوان خوال گسترده انواع اطعمه و اشر به و انواع حلویات و عطریات عجلس آوردند ، و حاضران بلوازم احیا قیام نموده و حفاظ و ذاکران بتلاوت و ذکر و خواندن و حاضران بلوازم احیا قیام نموده و حفاظ و ذاکران بتلاوت و ذکر و خواندن

قصایدی ، که شعرا در نعت سرورکائنات (علیه اکمل التحیات) گفته اند ، اشتغال نمودند :

هژدهم حضرت شاهنشاهی بمنزل جعفر خان که منظور نظر عاطفت بود و حویلی اعتماد الدوله را باو عنایت فرموده بودند تشریف بردند: مشار الیه بعد از رسم پا انداز و نثار، پیش کشی لایت از نظر گذرانید و مجموع به قبول رسید ه

ذکر توجه موکب معلی از شهر کشمیر بصوب ویرناگ و از آنجا نهضت فرمودن بصوب دارالسلطنت لاهور

چون در سمت جنوبی کشمیر چشمه سارهای نامی ، که بهترین متنزهات کشمیر است ، واقع شده و منتهای آن ، سر چشمهٔ ــ ویر نا گــ است ، بخاطر ههایون خطور نمود که بسیر آن حدود توجه قرموده ، ازان راه عزیمت دار السلطنت لاهور نمایند . و روز یکشنبه بیست و سوم ربیع الاول موافق بیست و پنجم شهریور ــ که آخر موسم بر آمدن از سردی کشمیر است و اگر زیاده برین توقف واقع شود راه ها مسدود میگردد ــ اوایل روز در ماعت مختار موکب معلی ، بعد از سه ماهه اقامت کشمیر ، نهضت نموده در موضع ــ پنبور ــ که از دولتخانهٔ شهر براه خشکی سه کروه و یک ربع و از موضع ــ پنبور ــ که از دولتخانهٔ شهر براه خشکی سه کروه و یک ربع و از موضع ــ پنبور ــ که از دولتخانهٔ شهر براه خشکی سه کروه و یک ربع و از موضع ــ پنبور ــ که از دولتخانهٔ شهر براه خشکی سه کروه و یک ربع و از موضع ــ پنبور ــ که از دولتخانهٔ شهر براه خشکی سه کروه و یک ربع و از واه دریا پنج کروه بادشاهی است ، در باغی که بر کنار بهت مرتب شده ، نزول فرمود .

و موضع مزبور زعفران زار است ، اما زعفران هنوز گل نکرده بود و در اواسط آبان گل میکند، روز دیگر قریهٔ ونتی پور من اعمال اولر که از بینو تا آنجا براه خشکی سه و نیم کروه و براه دریا چهار و نیم کروه و نزول اجلال واقع شد ، و در باغ و عمارت آن که بر کنار بهت ، باهتمام

خورشید نظر عموی حقیقی راقم ، در نهایت دلنشینی باتمام رسیده بود ، فرود آمدند . و چون موضع مذکور در جاگیر مشارالیه بود پیشکشی گذرانید . روز دیگر ـ مج براره ـ از مضافات پرگنهٔ اینجه ـ که در جاگیر بادشاهـزادهٔ بزرگ مرتبه مقرراست ، و از ونتی پور براه خشکی چهار کروه و یک ربع و براه در یا پنج کروه مسافت داشت ـ مضرب خیام گشت ، چون درین مکان که موضع خوشی است و باغی و عهارتی در کهال صفا و نزهت ، از سرکار آن جلیل القدر بر کنار بهت شروع نموده اند ، و دران روی آب نیز مقابل باین عهارتی و باغی منیاد نهادهٔ اند ، یک روز مقام شد ، و شب دوم از سرکار بادشاهزادهٔ بزرگ مرتبه ، هر دو کنار ـ بهت ـ را چراغان خوشی کردند ،

انهدام بت خانه و تاسيس اسلام آباد

بیست و هفتم از حمج براره تا پل کمهنه بل که منتهای سیر کشتی است، بکشتی قطع مسافت نمودند، و ازان جا بر تخت روان، که در عمه جنت مکانی بشکل صندلی تکیه دار بود و حضرت شاهنشاهی باندام پالکی مقرر فرموده اند، سوار شده به اینجه، که در جاگیر اسلام خان میر بخشی است، تشریف بردند:

در این پرگنه بتخانهٔ بود ، پادشاه دین پناه به انداختن آن حکم نموده پرگنهٔ مذکور را به ــــــاسلام آباد ـــــ موسوم گردانیدند ،

دران مکان دو چشمهٔ صاف پـر ماهی واقع است. سابقاً دو دست عمارت ، یکی بـرای محل و دیـگری برای غسل خـانهٔ سر چشمهای مـذکوو ساخته بودند ، و چون آن عمارات در خـور این جـای پر فیض نبـود ، به اسلام خان حکم شد که نشیمنهای مرغوب بسازد :

سير منجهي بهون

آخر این روز روانه گشته در آصف آباد، که به مهمهی بهون بر زبانها مذکور است، نزول نمودند: کشمیریان مکان را (بهون) و ماهی را (مهمهی) میگریند؛ و چون چشمهٔ آنجا ماهی بسیار دارد، لهذا باین نام اشتهار یافته، الحق چنان سرزمینی و مثل آن سر چشمه چشم فلک بر روی زمین کم دیده، اول چای سهلی بوده و همین چشمهٔ پر ماهی داشته . بمین الدوله بفرمودهٔ چنت مکانی ، آن مکان فیض نشان دلنشن را تعمیر نموده و عمارات خوش و حوضها و باغچهای دلکش ساخته پیش کشاده دارد . و الحق بسیار چای فادری است :

سحبان زمان حاچی مجد حان قدسی در تعریف چشمهٔ مذکور داستانی پرداخته که این چند بیت از حمله آنست :

> اشارت جانب این چشمه، از دور کنه گر امتحان سردی آب بروی چشمه، ماهی ضف کشیده دمادم چشمه از ماهی طپیدان ازان ماهی زنید غوطه بقلاب

کنسد انگشت را فرارهٔ نور نیارد پنجهٔ مرجان دم تاب چو مژگانههای تر ، بر روی دیده کند چون چشم ، انداز پریدن که در آنش جهد از سردی آب

عملا چون _ آصف آباد_ موافق طبع اشرف افتاد ، سه روز آنجا مقام فرمودند و شب دوم یمین الدوله باشاره همایون، کنار حوضها و جوهای درون و برون را چراغان نظر فریبی کرد م

سير اچهول و صاحب آباد ً و آصف آباد

غرهٔ ربیع الثانی بدولت متوجه _ صاحب آباد _ معروف به _ اچمــول _ که متعلق بسرکار نواب علیه است ، گشتند . دران مکان خلد نشان _ اچمول _

قام دهی است که بندگان حضرت بعد ازان که آنرا بنواب علیه شفقت فرمودند

بصاحب آباد ... موسوم ساختند . خوبیهای موضع مذکور و خصوصیات آن ،
قعلق بدیدن دارد و بتقریر و تحریر در نمیآید . عهارات عالی برای محل و
غسلخانه و خاص و عام ساخته اند . و چشمهٔ در کهال سردی و صفا از میان
حوض و ایوان عهارت محل جوشیده ، ازانجا بحوض کلان پیش ایوان میآید ،
و چندین چشمهٔ دیگر از حوض مذکور بر آمده ، بآن ملحق میشود : و ازانجا
بحوض و چوی آبشار بسیار جریان نموده ، بیرون باغ میرود . اگرچه این
مکان نزه ، در عهد چنت مکانی باشارهٔ اعلی حضرت تعمیر یافته بود ، اما
درین وقت ، که بفر قدوم ههایون مزین گشت ، آبشار و حوضها و عهارتهای
دیگر بجهت خوابگاه و غسلخانهٔ خاص و عام فرمودند : و از تصرفات طبع
دیگر بجهت خوابگاه و غسلخانهٔ خاص و عام فرمودند : و از تصرفات طبع
اقدس ، عراقب ازانچه بیشتر بود ، بهتر شد . الحق این چنن سر چشمهٔ کوثر
زلال در چهان کمیاب است . آین دو بیت از جملهٔ اشعار حاچی مجد چان
است که برای این چشمه گفته :

به آبش آب زمزم چون ستیزد که این از چشمه، آن از چاه خیزد چهانسوناست، با این چشمهٔ نوش که دایم، دیگسردش میزند جوش

چشمهٔ مصاحب آباد و و مساحب آباد مردو روشنی در و صفا روی زمین را بمنزلهٔ دو چشم است : و اگر تفرقهٔ درمیانه گنجا ، از پن زیاده نخواهد بود که بیگم آباد می راست توان گفت : در بن جا نیز سه روز مقام شد و حسب الحکم بر کنار حوضها و نهرها چراغان عالی کردند :

سير لوكه بمون

روز سیوم بسیر مقام _لوکه بہون_ که یک و نیم کروہ _صاحب آباد _ است تشریف فرمودند . و چون عمارانش صورت اتمام نیافته بود ، نظر اجمالی کردہ

ے بصاحب آباد ہے معاودت نمودند ،

۔ لوکه بہون ۔ فیز از سر چشمهای معروف است و چشمهٔ صاف پر ماهی دارد : و در صحن غسلخانهٔ آن بک چنار خوشی واقع است ، و چبوترهٔ عالی در پای آن بسته اند . و بر کنار حوض بیرون عمارت نیز چهار چنار باندام همقد واقع شده ، و بر کوهچهٔ که بر چشمهٔ آن مشرف است ، از پائین تا بالا صنو برهای مطبوع ، بیک وتیره و اندام دارد : چنانچه از صحن باغ که سر یکی بر ساق دیگری پیوسته میناید ، تمام کوهچه سبز یکدست بنظر در میآید .

مجملاً حضرت اعلیل موضع مذکور را بپادشاهزاده مجد اورنگزیب بهادر شفقت فرمودند که چون مکان قابلیست عهارات عالی بسازید.

ورود به ویرناگ

پنجم این ماه که بحسب اتفاق موافق پنجم مهر نیز بود، رایات اچلال از سصاحب آباد به رویر ناگ که بهترین متنزهات سر چشمهای کشمیر است ، از شهر تا آنجا هژده کروه بادشاهی است ، نهضت نمودند.

چشمهٔ ـ و یر ناگ ـ منبع در یای ـ بهت ـ است . و از حیثیت هوا و سردی و بسیاری آب و کثرت ماهی ، بهتر یمن چشمه سارهای عرصهٔ دلپذیر کشمیر ، در تمام جهان بینظیر است : خلاق المعانی طالب کلیم در پادشاهنامهٔ منظوم داستان که در تعریف این چشمه گفته ، این چند بیت از جمله آنست .

رین انام که نسبت باین چشمه دارد زنام شنائی بود اگر چشم را روشنائی بود آن نم کشید کند همچو گی خانها را مفید

ازان چشم باشد مزیز انام هم از فیض این آشنائی بود هرآن خاک کزآب آن نم کشید

اگر، سردیش بگذرد، در ضمیر ز آسیب سردیش نبود عجسب زلالش چنسان سازگار سزاج برین چشه، کوهی است سایه فگن سمایسی، که خیزد ز داسان او تراشند صورتگر، ار سنگ آن

به تن جزو ناریست آفت پذیر
که چون قهسوه آشامدش تشنه لب
کرزان رعشهٔ موج یابسد علاج
بلند و تر و تازه، همچون سخن
کند جامه را سبز، باران او چو هندو، بسپزی زند رنگ آن

حوض مشمن بر کنار چشمهٔ ویرناگ

بر سر این چشمه حوض مثمنی ، که قطرش چهل درع و هر نمنش هفده درع و عمقش چهارده گز است ، جنت مکانی در ایام پادشاهزادگی ساخته اند ، صفای آب بمرتبه ایست ، که باوجود این عمق سنگریزهای ته نشین آن ، یک بیک نمودار است ، و این شعر امیر خسرو (علیه الرحمه) در شان آن صادق :

در ته آبش ز صفا، ریگ خرد کور تواند، بدل شب شرد و اقسام ماهی زیباده از حد و حصر دارد. و عقب چشمهٔ کوهچه ایست در کیال موزوئیت و اندام، و بغیایت سبز و خبرم و خوش ، درخت که بر آئینهٔ آب آن عکس افکن است و تمثالش دران زلال صافی بسیار خوشها آست،

طرح باغ شاء آباد

چون بر دور چشمه عبارتی و باغی در خور این مقام پر فیض نبود ، حضرت شاهنشاهی باغی دلکشا و منازل و حوضها و نهرها طرح انداخته ، به ساه آباد سه موسوم گردانیدند ، و حیدر ملک کشمیری را ، به داروغگی عبارات آنجا مقرر گردانیده ، حکم فرمودند که : ایوانهای گرد چشمه را ، که بفرمان جنت مکانی ساخته اند ، بحال دارد ، و در محرای آب چشمه ، ایوانی که رویش بباغ باشد ، و دیگر رو بحوض چشمه ، و بر دو سر آن دو طنبی ، که هر کدام شاه نشینی رو به باغ داشته باشد ، بسازد . و جوی

آب چشمه را از میان ایوان مذکور جاری گرداند. و دیگر عهارات و نهرها و غسل خانه و حمامی با حوضها و آبشارها و فؤارها و نشیمنها مقرر فرمودند. و عسل خانه و حمامی با حوضها و هفت گز در پنجاه و هفت گز مربع، و در منتهای باغ نیز، حوضی پنجاه و هفت گز در پنجاه و هفت گز مربع، که فواره درمیان و سه آبشار بر سه طرف آن باشد، ظرح نمودند. (۱)

٥٦۔ توفيق، ملا محمد توفيق لاله جو

در شرح حال ملا توفیق رک : پاورتی صد ۱۷۳ ـ ۱۷۴ .

متصل دروازهٔ مسجد جامع یک چشمه ایست که بران کتیبهٔ زیر گفتهٔ

_ آگه _ شاعر ثبت است:

به بسحس سعی، مشتی خاکساران گرفت انجام و مشکل گشت آسان شده صرف بنایش از دل و جان که شوید روی خود زو هر مسلمان که یابد شست و شو، طومار عصیان که بهاشد مشبحش دریهای عرفان یقی ترمیم حسوض فسیض جریان بدست عسود به تشریف ایهان زوی النجا با چشم گریان السبی عاقیت محسود گردان پی تاریخ ایس فرخنده بنیان همین تاریخ بنویس ای سخن دان بسر آمد چشد نسیض الهسی
بتسرفیق خدا ایس کار محمود
گلوض نیت و صدق ارادت
پئی دنیا و دین، این آبسرو بس
ازیس، بانی چشد چشم دارد
گنناه خلق، گردد شسته، زین آب
بود وجه کرایه از دکاکین
خدا یا! بانیش را از تفضل
که دارد ورد خود این بیت استاد
چو نام در ازل محمود کردی
پاریایی تستکر رفته (آگه)
خشر گفته که: جاری فیض بادا

اللهم أغفرليائيه و لوالده، يا غفار! (١٠٣٥)

(J. A. S. III. 1864 P. 286)

۱- بسد ازین بیان جشن وزن قمری ــکه روز یکشنبه هفتم ریسیع الثانی هـزار و چهل و چار
 ۱۰ ۱۰ ۲۴) در آن نزهتکه انعقاد یافت ــ و ذکر نهضت از شاه آباد بطرف لاهور بتاریخ هشتم ماه مذکور ثبت است .

۹۴ ـ رفعتی ، تبریزی

● شام غریبان: رفعتی تبریزی، از معاصران تقی اوحدی است بهند آمد و در سال هزار و بست و هفت (۱۰۲۷ه) بمنزل خاموشان شنافت. در تعریف کشمیر میگوید:

درو چو قطرهٔ افته ، نیفتسه از تدویر که دلنشین نبود شاهدی، که هرجائی است (خطی) چنان لطیف زمینی که همچو دانهٔ در ازان، بناوک مژگان او، نه بستم دل

۹۹- زیرک، گوبندرام

قطعهٔ هجویه شیخ علی حزینی ، که زیرک جواب آن را گفته است ، بر صفحه (۲۹۰) از روز روشن ثبت کرده شده است ، ولی آن کامل نیست و یازده بیت کم دارد ، اینک قطعهٔ کامل از دیـوان حزینی نسخهٔ خطی (۱) اینجا ثبـت کرده میشود . دیـوان چاپـی (نـولکشور) دارای ایـن قطعـه نیست :

في هجو أهل الكشمير

ادب و شرم و حیا ، غیرت ایشان مطلب ما بقی ، دله و سادو، دگر ارباب طرب در نجابت، به حزازیل رسانت نسب بجهان، چون صف مورف، روان دانه طلب بر نسگردد، چسو ز سوراخ برآید عقرب(۲) پیش ایشان، دو قدم راه بود تا به حلب شرح قومی شنو از من و که ندارند نسب

همه حیاسی و دلاک بدود اصلایش

در حسب سیرت شان، از همهٔ خلق جداست

کس ندید، بوطین مردن کشمیری را

یک ازین قوم ندید، است و دو نوبت کشمیر

پئی یک حبه روانند شنایسان بدشش

کم بسوراخ رود، چون بدر آید، کردم

١- ذخيرة شخصي آقاى مسلم ضيائي .

۲ هلالی تزوینی در هجو قسی گفته :

یک قمی، در وطن خویش، نمیرد هرگز

صحیت از سرد شود گرم بگیرند چو تب بسخارت چدو غیراب و بشجاعت ارنب که بیمان نیدو قطره و در بصده رطب هسنج سالم آنسرا، همه بینی احزب بر طواف حرم و ذوق رضا جوئی رب وان ازاری که ندارد ، کند از کون عرب دور بشیسانه دهندش صفی الله لقب مرض اخلاص دهد طول امل شان بوجب پیش ایس سلسله ، شیطان زده زانوی ادب ور برند از کفت ایبان، چه بعیه و چه عجب نرد از اهل عرب لنگ و عیامه ، قیامی برد از اهل عرب که ، بظاهر همه ر و زند ، بیاطن همه شب حذر ای ساده دلان عقده راسند و ذنب حدر ای ساده دلان عقده راسند و ذنب کاش این قحیة مسردن برد ابلیس علب حذر ای ساده دلان عقده راسند و ذنب

در تقاضا سبج و مبرم و مهلک چو ز حیر بمودت چه تمجب ز دخل بازی این جمع حریص جزو نظمی ، که کند خامهٔ ایشان تحریر پارسا شان ، چو شود بادیه پیای حجاز نظل و میشی ، که نباشد ، برد از پای شتر چشم شان گر نباشد ، برد از پای شتر با امیدی که شود مالسک یک گز کرپاس سرو سر ، حلقهٔ ناموس بر اندازانند بی غرض نیست ، اگر دوستی اظهار کنند گرکشند از تن زارت چوشپشخون ، چه عجب کشوی شیفتهٔ ، نظاهر این قوم دو رنگ شود از الفت شان ، روی مه و مهر سیاه شود از الفت شان ، روی مه و مهر سیاه تا قسی زاد ز دنیای دئی کشمیری

۱۰۱- سامی، میرزا جان بیگ کشمیری

● مجموعهٔ نغز: سامی ، تخلص میرزا جان بیگ مرحوم است ، اصلش از دشت قیهاق بود ، والدش چندی در کشمیر چنت نظیر سکونت نمود ، بعد یکچند بنا فرزند ارجمند بحضرت دهلی افتاد ، و این پسر نیک اختر دست بیعت بدست حق پرست سخن سنج روشن ضمیر حضرت خواجه میر (درد) رحمةالله داد ، شاعری فارسی گو بود ، در تاریخ گوئی سحرها مینمود . قصیده که در مدح خورم خان حاکم کشمیر انشا میهاید ، از هر مصرعه اش روز و تاریخ سالم بر میآید ، الحق که خیلی کوه کنی و بسی طبع فرسائی فرموده ، در مدح پیر و مرشد خود ترجیع بند و ترکیب بند و رباعیات وغیره بسیسار در مدح پیر و مرشد خود ترجیع بند و ترکیب بند و رباعیات وغیره بسیسار و بسی صنایع بدایع درانجا بگار برده : بحکم ارفع اقدس واقعات

ایام خجسته فرجام خدیو جهان پناه حضرت شاه عالم پادشاه ، بطور شاهنامة فردوسی طوسی علیه الرحمة در رشتهٔ نظم کشیدن بنیاد نهاده : درو بابی چند بخوبی موزون فرموده بود که جام حیاتش به شربت ممات مالا مال گشت : انا لله و انا الیه راجعون :

غتصر کلام ، فکر عالی داشت اما الفاظ هندی از زبانش درست بر نمی آمد ، و بسر محاورات اردوی معلیلی هم چندان مطلع نبود ، محض جزور استعداد درست به تکلیف و تحریک دوستان ، گاه گاه بریخته گوثی اقدام مینمود . چنانچه قطعهٔ در معذرت این باب موزون فرمود . خان رفعت فشان اعظم الدوله مجد میر خان بهادر (سلمه الله تعالیل) از خدمت وی استفاده فرموده :

۱۲۲_ مائب، میرزا کد علی اصفهانی

دانشمند گرامی شوروی آقای عبدالغنی میرزایوف راجع به صایب مقالهٔ یسیار پر ارزش در محلهٔ وحید تهران (سال پنجم شهارهٔ اول) چاپ نموده اند ، و دران ، از تذکرهٔ ـ مذکرالاصحاب ـ ملیحای سمرقندی ، که تذکرهٔ نادر و نسخهٔ آن فقط در تاشقند (۱) است ، احوال میرزا صائب را ثبت کرده اند ، فوشتهٔ ملیحای سمرقندی راجع به صائب مطالبی جالب و تازهٔ دارد که عیناً اینجا نقل کرده میشود :

میرزا ضائبا در اصل تبریزی بوده و مجد علی نام داشته. در تاریخی که شاه عباس صدای کوس جهانگیری زده و لوای شهریاری افراخته و سکهٔ فتح و فیروزی بنام خود خوانده ، تسخیر مملکت تبریز ساخته ، امر کسرده و هزار

۱_ در آگادمی ملوم تاجکیستان شهارهٔ ۹۱۰ ورق ۱۲۲–۱۲۵

خانهٔ مردم از بلدهٔ مذکور خارج گردیده و مامور بدخول دارالسلطنته اصفهان شود : از دروازهٔ دست تا بدروازهٔ چهار باغ مقر بود ، و مقام غنود خود را مقرر دانند : و هـر یک خانه واری بنای رنگین و طـرح دلنشین را رنگ ریـزند، و بساختی عهارات خوب و باغات مرغوب متوجه شوند :

نظر بفرمان عالی شاه، آن قوم در اندک زمانی، باکمک اوفاط شاه، آن سر زمین را رشک ارم و شبیه حرم کرده، مسکن و موطن خود کرده اند، رفیع ترین عمارات و وسیع ترین این سراها، دولتخانهٔ میرزا صائب است، که زبان گفتار از عهدهٔ بیان کرد آن، برنمیآید، مگر کار شنودن را بدیدن وسد، و تا یقین شک را در خوبی آن سر زمین از پای در اندازد،

الحال ، كل آن مقام عبالى اساس ، بسه ـ عباس آباد ـ مشهور است ، و مشاراليه مدتى بلباس سياحت مساحت زمين را سير كرده ، تا كه بعد از سير ماوراءالنهر از ام البلاد بلخ عبور بهندوستان كرده است ، و بمهربانى ظفرخان بخدمت شاه جهان رسيده و خطاب ــ مستعد خان ــ يافته ، و از زادهٔ مفكرهٔ خود ، ديوانى تمام در هندوستان مرتب كرده ، كه مشهور است ،

در عهد سلطنت شاه عباس ثانی ـ که خطاب بشاه صفی است ـ حبه وطبی و دوستی مامی ، اورا بدارالسلطنت مذکور راهبر گردیده ازین سیر راجع ساخته است : شاه عباس صفی مذکور الطاف خاقانی و اشفاق خسروانی را شامل حال و ممد احوال مشارالیه داشته ، یکی از محرمان بزم خاص و همنشینان خلوت اختصاص کرده : بعد از انیس خلوت و جلیس صحبت ساختن ، روز بروز عنایت خسروانه و مرحمت شاهانه را دربارهٔ مومی الیه افزون داشته ، و از نزدیک خود دور نمیگذاشته که رود : تاکه در آنوقت بسیر استرآباد اردوی ههایون ظفر و عنان موکب میمون اثر را معطوف داشته ، مومی الیه اردوی ههایون ظفر و عنان موکب میمون اثر را معطوف داشته ، مومی الیه

وا که مجلس را چراغ بوده، بواسطهٔ تازگی دماغ تابحصار اشرف برده است:
میرزا صائبا را شامی که خفت دماغ و عدم فراغ از فکر نفر و نـوکر و پیش
خدمت و حارس اسب و نگهبان ستور و پاسبان استر وغیره دلگیر شده، شاه
مذکور پرسیده که: میرزا فکر تازهٔ از زادهٔ مفکره چه داری ؟ که بذکر آری !
بداههٔ بسمع ملازمان پایه سریر و بعرض شاه عالمگیر رسانیده که: در زیر
بار فکر کاه و دانه سواری چون خر در وحل معطل مانده ام! و پس ازین ال
پیش خدمتان و ملازمان چشم ملازمت و خدمت ندارم! و بشاه زمان و مرشد
چهان سفر مبارک باد و مرا بوطن رخصت رجعت دهاد! و مقتضای درخواست
بوماً فیوماً مما زود آید.

مومی الیه، بعد از درآمدن به صفاهان هرگز بیرون نیامده و راکب مرکبی نگردیده ، تاکه نعشش را بعد از لبیک اجابت ندای سه ارجعی الی ربک راضیة مرضیة سه دست به ایمردی همت پیادگان خدمتش نظر بوصیتی که کرده بوده است ، تکیهٔ درویش صالح سه که معتقدش بوده سه فردیک پل مارویان و مقابل چهار سوق درون ، که در چریم زنده رود است ، دفن کرده اند . و از رفتن راقم بر سر قبرش ، بسه سال بیشتر فوت نموده بوده است ، مدت عمر شریف اش قریب به نود رسیده بوده ، در هزار و هشتاد و هفت (۱۰۸۷ه) فوت نموده ؟

و دیوان تمام مرجومی را، که نخزنی است از اسرار غیب و معدنیست از گفتار لاریب، بقطع تمام چهار مصراعه قریب صد جزو باشد، در قوش متولی تکیهٔ مذکور دیده شد. سنگ قبرش که آئینهٔ ضیاء و آفتاب جلالست و از صفای

باطن او خبر میدهد. بر سر آن این بیت مرقوم است :

عوک از صفحهٔ دلها شود، آثــار من من همان ذوقم، که مییابند از گفتار من و در حواشی سنگش این ابیات را مرقوم کرده اند:

در هیچ پرده، نیست نباشد نیوای تسو آئینه خانه ایست، پر از آفتاب و ماه هرغنچه را زحمه تو،جزویست در بنل در مشت خاک من، چه بود لایق نثار

عالم پر است از تو، و خالیست جای تو دامان خاک تیره، ز موج ضفای تو هر خاو میکند بزبانی، ثنای تو هم از تو جان ستانم و سازم ندای تو

بلند تالار تاک سایهٔ فگن صفهٔ مزارش بایسوان گردون همگسوشه ، تاک سدره شاخ طوبی نشانش را عقد ثریا یا خوشه . انواع اشجار و اثبار گوناگون و گلهای رنگارنگ ، آنجا شگفته .

در طاق مقبرهٔ درویش صالح این رباعی را رقم کرده اند:

بردند، و بمیزان عمل ستجیدند ما را، بسحیت علی بخشیدند آن روز، که غم خانهٔ ما، پیچیدند دیدند، بود که جرم ما، از همه بیش

و تکیه درویش مذکور، مقامی بود که درش با کشادگی هم آغوش و بستگی از یادش فراموش. بنای دیوارش از خاک افتادگی، هروایش مربی دماغ آزادگی، نی حصیرش از بند هستی بری افتاده، فروشش از نقش تعلق ساده، ارم هوای، حرم فضای، صافی ضمیری، مصفا منزلی، که هر گل زمین او با آفتاب همچشم، حریم کنشت، نسیم بهشت، صفاکاری که هر خشت فرش ساخت او سنگ یشم، ساکنانش در انجمن خلوت ساز و چون شمع مایة صد سوز و گداز. مقیانش گداز یافتهٔ آتش بی دود و معدوم گشتگان در عین وجود. بقا در ذات شان فانی و نشان صفات شان بی نشانی تا خاموشان سخن وجود. بقا در ذات شان فانی و نشان حدا جویند. هستی ایشان با نیستی توام، گویند و از خویش گم گشتگان خدا جویند. هستی ایشان با نیستی توام، از خویش رفتگانند بی نقش قدم. در صحبت آن قوم شبی را بروز رسانیده

شد: با آنکه سال سیزده است که از آن فردوس مقام دارالسلام دوریست دل بتصور نزدیکی او بخویش میبالید و جان از شادی در پیرهن نمیگنجه: هنوز هوس تماشایش شعله زن در سینه و از یاد سیر و صفایش خاطر زنگ بسته آئینه است.

در تاریخ هزار و نود (۱۰۹۰ه) بود که محرر را اتفاق سیر مع رفیق شفیق حاجی حاجی بقائی بخاری و همراه مسعودا ولـد زمانای زرکش و همدمی حاجی ساقی لنگ واقع شده بود ، عفی عنه .

۱۳۹ ـ طاهر، مير طاهر طوي كاشاني

ی نصرآبادی : میرزا طاهر علوی (۱) ، جوان قابل صالحی است . در تحصیل سعی کرده شعرش اینست :

امشیم چون شیشهٔ می ، دل زنسهای پر است همچو ساغسر، همدمی کسو؟ تا دلی خالی کشم (۳۷۳)

صبح گلشن: علوی ، میر مجد طاهر کاشانی ، هنگام دارای شاه سلیمان
 هنگامهٔ شاعری گرم داشت . دیـوان بـانواع نـظم گذاشته قـدم بعالم عـلوی
 گذاشت :

وتربیم ، قدامی رقبه گر کنی یسکره شهید تیغ تفافل نموده (علوی) را تا لب لعل تسو شد بسوسه فریب هوشم نی تاج پادشاهی و اورنگم آرزو ست دیدیم بچمش ، وم آهوئی دگر داشت گل را ، برخش بلیل بیدرد ا چه نسبت

ز خماک خیزم و گدویم: قیامتم اینست که بسی نیسازم و رسمی مروتم اینست بر زبان هر نفسی ملتمسی نیست که نیست مجنون طفل مشریم و سنگم آرزو ست وحشی نگیش ، چشم سخن گونی دگر داشت اورنگ دگر ، بوئی دگر ، بوئی دگر داشت

۱- در بخش دوم (رک: صه ۲۹٪) زیر تخلص (طاهر) نوشته شده، زیرا که در ـ همیشه بهار ـ
 همینطور ثبت است . ولی از پنجا ظاهر است که تخلص (علوی) میکرد .

چورن چراغ سب، هیچکاره صبح از گریسان پاره پارهٔ صبح بخوابم برده حيرت، ديدة بيدار ميداند اسیر کفر زلفی گشته ام، زنار میداند که مینا بیخود از حیرت شد و پیهانه میرقصد صنم، تا جلوه اش دیده است، در بتخانه میرقصد رام گسردیسه، آرمیسده مگسر صاشق خبویش را نبدیده مگر مرغ دل، از قفس پـريده ممگــر در آرزوی نالهٔ مستانیه ام هنوز از رحشت نگاه تو بیگانه ام هـنوز بيا كه ! صبح خجل گشته ، آفتاب خجل شوخسي بسرق سيكشد غناشية تسكاء ته گریهٔ های ا های ا من خیندهٔ قاه ا قاه ا تو (علوی) بدیده دارم حیرت فزا نگاهی (Y41 - Y4+)

پیش مسهسر رخست ، ستارهٔ صبیح
مسهسر دانیست بسی رخت پیدا

ز جولان تو مستم ، نشهٔ دیدار میداند

زبان قاله و هرد دلم ، فاتوس می فهمه
بشوخی قامت سروی ، که در میخانه میرقصد

خرامش از رعوقت ، رشک اعباز مسیحا شد

وم قدارد بسی رمیده مگر

مسیسکسله بی فیقیاب جیلسوه گری

مضطرب هسر طسرف نیظیاره کینه

آهم ، حیاب وار فلک را ، ز پا فگنه

سر مشق رم بیرق دهد آرمیدنم

ر جلوه ات ، نه مه از هاله ، در نقاب خجل

رام کسی نمیشود وحشی صید گاه تو

طر بهار، وجوشگر، طرف خهار، وکیف مل

شور بهار، وجوشگر، طرف خهار، وکیف مل

بر لب رسید جانم ، از راه انتظارش

● ربحانة الادب: علوی ، میر مجد طاهـ کاشانی از شعرای ایـران عمهد شاه سلیمان صفوی، که نخست در اصفهان میزیسته عاقبت به کشمیر رفته . و هم در سال هزار و صد و سی و ششم هجرت (۱۳۳۱ه) در آنجا وفات یافته. و یک منظومهٔ موسوم بـه ـ حـداد و حلاج ـ و یـک ـ دیوانی ـ مرتب داشته، و ظاهر آنست که ـ علوی ـ تخلص وی بوده است ،

(دو شعر دارد ج ۲ : ۱۲۲ پحوالة قاموس الاعلام ، سامي ، ج ۲ : ۲۱۷۵) (۱)

۲۹۹_ ملکی نو بسر گانی

● هفت اقلیم : ملکی تو یسرکانی ، با وفور قابلیت همت بر کسب معیشت

۹- همین عبارت را عیناً از ریحانة الادب مؤلف رمدان بزرگ کاشان (ص۹۳) نقل کرده
 است .

از ممسر زراعت میکارد ، و بسر نسق همه انشا مینهاید ، این دو بست از آن جمله ها است :

قطعه

آن کس، که تراگفت که : با من نه نشینی ۱ (ملکی!) تو که بی ماثم و شیون نه نشینی ۲ (۱۲ : ۲۹) امید، که هرگز به دل خوش، نه نشیند بزم طرب و زمزمهٔ چنگ، چه جوثی

بعمع العثواص: ملكی بیگ سركانی ، سركان قصبه است از توابع همدان
 و این شاعر ازانجا است: شخصی بسیار خوش صحبت و مهر بان و پرهیزگار
 و پاکیــزه روزگار است: و جز اینکه مسافرتی نکرده ، هــیچ عیبی نـــدارد :
 در تحصیل علوم ظاهری سرآمد امثال و اقران است : این ابیات ازوست :

خاک پر سر کنم از دست تو ، دامان دامان ۳ من بنایت تشنة وصلم ، تو گر سیری ز من دل خواست ، که آسوده شود ، راست نیامه شهسرت من بصلاح است ، زهبی رسوائی ۲ بسوزد تا قیامت ، جانم از داغ تمنایش همه فرهاد و مجنون وحشیان کوه و صحرایش شیریس لبان ، حکایت فرهساد میکنند جانها بجای ناله و مرضان بر آمدی ۳ هسردم هسزار سر و گرییسان بر آمدی ۳ یکسار نباله و بیابسان بر آمدی ۵ یکسار نباله و بیابسان بر آمدی

بسکه دامان کشی از دست من بسی سامان ببی تو دلگیرم ز عالم ، گرچه دلگیری ز من ثیری ز کیان تو ، دلم خواست ، نیامه مشقم، از پردهٔ ناموس برون برد، و هنوز از آن برداغ جانرم نسیخواه ، که میخواه دیار عشق را ، ملک غریبی یافتم (ملکی) این نکته بس ز عشق ، که بمه از هزار سال گر چهون گلش گل ز گلستان برآمهدی گر داشتی به شیخ او سری مجنون جدا ز لیل ، اگر داشتی حیسات

۱- مجمع الخواس و رياض الشمرا و آتشكده و صبح گلشن دارد .

٢- رياض الشمرا دارد.

٣ - آتشكاء دارد .

س_ رياض الشعرا و آتشكده و نتائج الافكار دارد ــ گر چون رخش ــ .

هـ رياض الشعرا و آنشكده و نتائج الافكار و فكارستان سخن دارد .

● ریاض الشعرا: ملکی سرکانی صاحب ادراک بلند و طبع عالی بوده ، چمیع آموال و اسباب خود را صرف فقرا و درویشان کرده بکر بلاء معلی رفته سکونت کرده . در یکهزار و دو (۱۰۰۲ه) بحق پیوسته در آنجا مدفون شد ، زهی طالع که او را بوده . وی راست :

با مسن ، زید آسوزی دشمن نه نشینی ۱ با مسن اگر از پاکی دامسن نه نشینی ۲ یکدم بمن سوخته خرمسن نه نشینی ۳ صد فکر داشتم ، هسمه بر یکدگر زدی عبر از درد برون میکشد این درد مرا ۱ جان از برای کیست ؟ که دل از برای نست ۱ برای نست ۱ کله از برای نست ۱ کلالهٔ خاک ، هسه داغ پشیبانی داشت که میپرسد گناه از من؟ که میپرسد گواه از تو؟ ۱ که میپرسد گناه از من؟ که میپرسد گواه از تو؟ ۱ او محال است ، که از کرده پشیبان باشد او محال است ، که از کرده پشیبان باشد برا که پخته هشتم امید خام نباشد مرا که پخته هشتم امید خام نباشد برگو گدام یکی باشد و کدام نباشد (خطی)

هرگز بسن دیدهٔ روش نسه نشینی من رندم و تر دامن و بیباک ، عجب نیست چدون برق ، ز من مگذری ای آتش سوزان امروز ، آتشی دگرم بر جگر ، زدی درد جانم به لب آورد فدارد جسانان گفتی : نسگاه دار داست را برای من از روز فرای تو، چه گویم ؟ که چه روزیست ترقف چیست در قتلم؟ نامل چیست درخونم؟ توفن چیست درخونم؟ نامل چیست درخونم؟ فدر بیدادی ، ای دل! تو هم از خویش طلب روزدم گلدادی ، که بسخون جگرش پروزدم گلدادی ، که بسخون جگرش پروزدم را نسوش لبانم امیه کام نباشد را جانم بر آستان تو جنگ است

آتشکده: ملکی از اهالی سرکان است و سرکان قصبه ایست از اعمال
 همدان: قدسی طینت خجسته احوال و در علوم ظاهری سرآمد امشال:

۱- آتشکده: تاکی بین ای هرگز . صبح گلشن دارد .

٧_ آتشكاء.

۳- صبح گلشن دارد .

۲- آتشکده و صبح گلشن دارد .

۵۔ نگارستان سخن و صبح گلشن دارد .

خوش صحبت و مهر بان بوده : ازوست : (هفت شعر دار صـ ۱۷۳)

- نتائج الافكاد: ناظم ملک نكته رانی ملکی سركانی ، که مرد خوش طینت و نیک کردار و پسندیده سیرت و خجسته اطوار بود ، و در علوم ظاهری و فنون شاعری هم منتخب روزگار. در عهد اکبری وارد هند گشته بمنصبی شایسته سرفرازی اندوخت. و چندی بخدمت بخشیگری بنگاله و پس ازان بدیوانی صرب به کشمیر سر بر افراخت. آخرش در سنه (۱۰۲۰ه) اربعن و الف بسفر دار عقبی پرداخت از کلام اوست:
- نگارستان سخن: ملکی تو یسرکانی پادشاه ملک سخنوری ست و سلطان الکای نظم گستری: در هندوستان بمناصب علیا سرفرازی یافت و در سنه(۱۰۲۰ه) بملک آخرت شتافت :

چــون شرر یافته ام لــذت تنهائی را خانهٔ بایدم از سنگ، که بی در باشد ما نمیدانیم گریا، از گرفتاران کیست دعوی آزادی سرو چــمـن را بنــده ایم (ض ۱۰۱)

● صبح کلشن: ملکی تو یسرکانی: ملکی ست، در قلمرو نکته سنجی و سخن رانی بکهال خوش بیانی، بحلیهٔ علوم رسمی محلی بود. و در وطن بورزش فلاحت کسب معاش مینمود. و در عهد اکبر پادشاه بهندوستان رسید و بوسیلهٔ جمیلهٔ شیخ فیضی بمنصبی سرفراز گردید، و بـر عهدهٔ بخشیگری بنگاله سرفرازی یافت و بعد زمانی بمنزلت دیوانی کشمیر مرتقی گردیده بدانسو شتافت: در سال وفاتش اختلاف بسیار است در یـدبیضا یکهزار و چهار (۱۰۰۲ه) در و والهٔ داغستانی نوشته که وی سنه اثنین و الف (۱۰۰۲ه) بگربلای معلی ازین حیان گذشته:

(ده شعر دارد صه ۲۲۲)

 و بزرگان و سخن سرایان همدان : ملکی تـو بسرکانی : از شعـرای نـیمهٔ اول. قرن یازدهم بود. بشغل کشاورزی اشتغال داشت و در عهد اکبر بادشاه (۱۰۱۳-۹۲۳) بهندوستان رفت و در نزد بزرگان آن دیار مقام و منزلتی عظیم حاصل کرد و مدتی نیز در کشمیر بود ، وفات وی را بسال (۱۰۴۰) هجری (۱) نـوشته انـد ، والـهٔ داغستانی مینویسد: ملکی بسال (۱۰۰۲) هجـری در کر بلای معلی در گذشت: از اشعار اوست:

(۲۱-۳۹:۲ شعر دارد ۲۲۹:۲۳)

(يازدهم اكتو بر ١٩٦٨ع)

١ـ نتائج الافكار اين سال را نوشته است.

(1)

کشمیر در شعر فارسی

اشعار متفرق: (سد: چهارم تا چهاردهم)

کشمیر در شمر فارسی

بسیار قصاید و مثنویات کامل مر بوط بکشمیر در متن کتاب ثبت شده است ، و ابیات متفرق که در دواوین شعرا بیافته شد ، جمع آوری کرده این جا ثبت میکنیم .

اول کسی که ابیات متفرق را گرد آوری و چاپ کرد ، آن دوست دانشمند آقای حفیظ هوشیار پوری است ، ما بران ذخیره اضافه کرده بچاپ میرسانیم ،

این نکته هم بیاد باید داشت که در اشعار از کشمیر مقصود شعرای قدیم ایرانی فقط ایس کشمیر نیست ، کشمیر در سرزمین ایران نیز هست که بنام کشمر و کاشمر و کشمیر هم معروف است و سرو آنجا بسیار شهرت دارد که شعرا در اشعار خود آنرا یاد کرده اند ،

در برهان است:

کشمر بکسر اول و فتح میم بر وزن کشور نام قریه ایست از ولایت ترشیز منجمله عراسان و آنرا کاشمر نیزگویند، و زردشت دو چوب سرو به طالع سعد نشاند، بود، یکی در همین قریه و دیگری در قریهٔ فارمه، که از قرای طوس است، و شرح و بسط آن در لنت کاشمر مذکور شد. و نمام شهری هم هست از ترکستان منسوب بخوبان (۱).

تحت لغت كاشمر دارد:

با میم بروزن کاشنر، نام شهری است در ترکستان منسوب بخوبرویان و نام قریه ای هم هست از ولایت قرشیز من اعمال خراسان(۲). گوینه: دردشت

اـ صاحب برهان كشمير كنونى را علحه نوشته است (ص ١٦٥٣).

۲ـ دکتور معین دارد که : اکنون نیز ترشیز را کاشمر نامنه (صـ ۱۵٦۸) .

دو درخت سرو بطالع سعد نشانسه، بود ، یکی را در همین قریه و دیگری را در قریهٔ فارمه، که از جمله قرای طوس است، من اهمال خراسان. و زعم مجوس آنست که زردشت دو شاخ سرو از بهفت آورد و درین دو موضع کاشت . و متوکل عبلجی بهنگام عمارت جمفریه سامریه (۱) حکمی به طاهر بن عبدالله که حاکم خراسان بود ، نوشت که: آن درخت را قطع نباید و تنهٔ آن درخت را بر گردونها نهاده و شاخهای آن را بشتران بار کرده بینداد بفرستد . جمعی از مجوس پنجاه هزار دینار میدادند قبول نکرد و آن درخت را انداخت . و بوقت افتادن آن درخت ، زمین جنان بلرزه در آمد که بکاریزها و بناهای آن حدود خلل عظیم راه یافت . گویند: از عمر آن درخت یک هزار و چهار صد و پنجاه سال گذشته بود، و در سایهٔ آن درخت بیست و هشت تازیانه بود، و در سایهٔ آن درخت زیاده از دو هزارگاو و گوسفند قرار میگرفتند، و جانوران مختلف الانواع زياده از حد و حصر دران آشيان داشتند . چنانكه بوقت انتادن آن درخت از بسیاری جانوران روی آنتاب پوشیده گشت و هموا ناریک شد و شاعبهای آن را بر هزار و سه صد شتر بار کرده بودند . و خرج ثنة آن درخت تا بینداد پانصد هزار درم شد . و چون بیک منزلی جمفریه رسید ، همان شب متوکل عباسی را غلامان او پاره پاره کردند (۲) . (16710)

در اوراق آثنده هر جا که سرو کشمر یاد شده است مقصود ازان کشمر ایرانست و دیگر اشعار مربوط به کشمیر اینجا است .

۱ دقیقی (۲۲۸ تا ۲۲۸)

فرستاد، هر سوی کشور، پسیام کنون جنله، این پند من، بشنوید بهشتیست خوان از ندانی همی چدراکش نخوانی نسیال بهشت ۳- عماره مروزی (چهارم)

جهان، ز برف اگر چندگاه، سيمين بود

که چون سرو ۲ کشمر بگیتی مدام پیساده سوی سرو کشمر روید چسرا سرو کشموش خوانی همی که چون سرو کشمر بگیش که کشت

ز مرو آمنه و بگرفت جای تمودهٔ سیم

این روایت را دکتر ۶ معین موافق تاریخ نیافته است .

۲- رک: برای شرح سرو کشمر در تاریخ بیقی (ص ۲۸۱) و مزدیسنا دکتر معین (ص ۲۲۰-۳۲)
 و رجوع شود نیز کتاب گاه شهاری نقی زاده (ص ۲۲۷) حاشیه (۱۲۰۲) از تاریخ طبری .
 ۳- مقصود از کشمر ایرانست .

بهار خانهٔ کشمیریان، بوقت بهسار بسنور باد همه روی آبگیر نگسر س فرخی سیستانی (سنه ۱۲۹ه)

ز لاله های مخالف ، میانش چون فرخار تا زکشمیر سنم خیزد و از تبت مشک هنگام گلست! ای بدورخ چون گل خود روی مارا ره کشمیر همین آرزر آیسد گاهست ، که یکباره بکشمیر خرامیم شاهیست بکشمیر ، اگر ایزد خواهد خاری ، که بمن در خلد ، اندر سفر هند باش تا با پدر خویش بکشمیر شیری او هان است کمه پیش تو ستمد او هان است کمه پیش تو ستمد آن میر جمانگیر ، که با لشکر کشمیر

سم. عنصری (سنه ۲۳۱ه)

یکی را لعبت کشمیر خوانسه چوکشمو، سرو او با زیب و با حسن نسه نقش این، بهاشد جزیه کشمو زمین شده، همه از بندگان او، کشمو

د منوچمری دامغانی (منه ۱۳۲۸)

تا گل خودروی بود، خوب روی تا بت کشمیر برد، جد مری تما زیر سرو کمند گفتگوی عمر، خداوندم پایستده یماد بیارای بت کشمیر، شراب کبن پیر

۳. قطران تبریزی (سنه ۲۲۵ه)

آیا ز تیغ تو ترسیده میر درکشمیر آندرآن پالا و روی او پدید آید همی

بیناغ کرد همه نبش خویشتن تسلیم پشیزه ساختمه بر شکل پشت ماهی سیم

ز سروهای مرادف، کرانش چون کشمیر همچواز مصر تصب عیزد و از طایف ادیم همرنگ رخ خویش بباغ آندرگل جوی ما ز آرزوی خویش ، نتاییم بیک موی از دست بتان پهنه کنیم از سر بت گوی آمسال نیارامیم تا کین نکشم زوی به چون بحضر در کف من دستهٔ شبوی مینکر ساختی خویش به کشمیر بری دوه سرک کند باز شکاری ۱ آن کرد ، که با کبک کند باز شکاری ۱

یسکی را بسر کشیسده سرو کشمر چزگشمر، اضل او پر نقش و پر فر نشهٔ سرو آن، بیاشد جز به کشمیر ۲ هواشده، هنه از مکس جامه شان، فرخار

تسا شکن زلف بود، مشکسوی تسا زن بسمهر بود، جنگجوی بلیسل خوشگوی باآواز زار بختش، هسر روز نزاینده بساد بده پر و تهی گیر، که ما نیک نبرداست

ر یا زکلک تو گسترده داد در بنداد آنکهدرکشمیرباشه، وانکهدرکشمر بود

۱ رک : در صفحات آثناء اقتباس از شنوی ایاز و محمود زلالی .

۲- مقصود از کشمیر ایرانست .

همیشه باغ من، از قامت نو چون کشمو ایا بتی، که تراشد ثمن بت کشمو سرو چـو قدش، نکاشتنـه به کشمو رخش پیرایهٔ کشمیر و قدش فتنهٔ کشمو بس خانهٔ افراخته، چون روضهٔ رضوان کهداند وصف قد تو، بسرو کشموی کردن بوستان و گلستانچونبر برو کشمیرگشت مردم از بس آوری بر دره ها تاخیر میر می خور، که بمی گردد اندوه جوان بیر

نـگاری به کشمیر ر سروی به کشمو

همیشه تا بفروزنیه ، مایهٔ خسرداد زمین ز ملک تو خرم! زمان بمدل توشاد و دست تسری قسدش چسو سرو کشمر چون ماه دو هفته در آمسه از در یکی ز بدر منیر هزار رای فزون بود در نواحی آن بررض بود ز کشمیر تا بسیستان

بدیع صورت ایشان، چو نقش در کشمیر بوصف کشمری سروی کشمیری تگراندو پیش بالای تو باشد پست سرو کشمری همچوکشمیراست برزن تا که او در برزن است کشمیر است که چو کشمیر بود، گاه چو فرخار بود که : زیر حلقهٔ زلفت دلم چرا ست اسیر برو نیارد دیوانه وا، مگر زنجیر برو و زیر همیهانم ای بست کشمیر برا غست تراگر چو زرشدی چو وزیر

همیشه کاخ من، از عارض تو چون کشمیر
ایا گلی، که تراشد چمن دل عاشق
ثقش چو رویش، نداشتند به کشمیر
لبش مانندهٔ مرجان برش مانندهٔ مرمر
بس صورت آراسته، همچون بت کشمیر
که داندنمت روی تو، به مهر خاوری کردن
گلستان از لعبتان نفز چون خرخیر گشت
ای بخوبی! بر بتان کابل و کشمیر میر
برخیز و بمیخانه خرام! ای بت کشمیر
میر ابوالحسن علی بهرامی سرخسی (۵۰۰ه)

نه دیدی نه بینی چو روی تو قدش پرند مسعود سعد سلمان (سنه ۵۱۵–۵۲۵۹)

همیشه قا بپرستند، مایدهٔ کشمیر توشاد باش و خرم زعمرو ملک، که هست بسروی مساه قیام و بسیشم فرگس آن لعبت کشمیر و سرو کشمیر بیشت قامت و دیدار آن بت کشمیر ولایتی، که بدو داد غسرو مالم بطول بود زمهیاره قا به آسا سرو

ہ۔ ابیر معزی (۲۲۵ه)

پلند قامت ایشان ، چو سرو در کشمو دلاندر عشق اربندم، چرا بندم، دلم خیره نقش کشمیری نباید زشت پیش روی تو همچوفرخاراست مجلس تاکه او در مجلس است نرخار و همه صورت او فرخاراست ای نگرید، نگاری، که ز تو مجلس من پیام دادم نزدیک آن بت کشمیر جواب داد که: دیوانه شد دل تو، زعشق پیسام دادم کر روی زرد و نالهٔ زار جواب داد: که از زیر و زر بود شاهی جواب داد: که از زیر و زر بود شاهی

رای هند از فزع آن ، نفر آید بنفیر اونتد زلزله در جان امیر کشمیر لعبتان قندهار معطر آمید و آراسته بت کشمیر اخبار اوست ، از در چیس تا بقیروان آسیب او رسید ، ز فزنین به مولتان بوی بهشت عدن ، ز کشمیر تا مدن سرو نروید چنو ، به کاشمر اندر

چو مسوی سر زلف خوبان کشمو بسیار صف جادوی مکار شکسته

بساغ از تـو، پــر از نــگار کشمیر او خاضر و، آنگه وطن سرو به کشمیر

آشنالی کاشت با سبزان کشمیرم کند ناوکت ، داشت مگر تعبیه در تیر نمک گشته یادت بدل مردم کشمیر نمک

هوا نهفته ، در آبش حسلاوت کوثر میان رحبه ، ز خوبان ماهرخ کشمو کار این داردکه اکنون در عراسان میرود

ایمن به شام شاه و به کشمیر میر از او

سوسن، نشان ز لعبت فرخار ميدهد

که کس نمیشنود لاف ، جادوی کشمیر

گر سوی هند رسد، یک نفر از لشکر تو رب به کشمیر برد حاجب تو تاختنی تا در ایوان نوآئین پیش خسرو صف زدند زبهسر تهنیت عید و پیش من شهگیر آثبار اوست ، از حد کشمیر تا بروم هنگام آنکه، بر در غزنین مصاف کرد خلقش چنان خوش است، که از بوی او گرفت نسرک نزاید چنو، بکاشفسر اندر

.١٠ عمعق بخارائي (٢٥٥٥)

طریقی برآن آسسان، چون صراطی وژ ناوک مژگان تو، در بابل وکشمیر

۱ اثیر الدین اخسیکتی (۵۵۵ یا ۵۸۹)
 زاغ از تو ، پر از متاع خدر خیر
 او شاهد و ، آنگه نسب حور بکشمر
 ۲ ظمیر فاریابی (۵۹۸)

در محبت، عشق اگر خواهد نمک گیرم کند چیست بر زخم دلم، ای بت کشمیر نمک قا ز هند آمدی، ای کان ملاحت، بفراق

۳ ۱ انوری ابیوردی (ششم)

صبا سرشته، بخاکش طراوت طوبی کتار دجله، ز ترکان سیم تن خلخ عیدبودستآنچه درکشمیر میرفتست ازو

م ۱- فلمکی شیروانی (شم)

بنگر اکمان کین بکمین در کفش، که نیست

ه ۱- ضیائی، عبدالرافع هروی (شم) گلبن، حکایت از بت کشمیر میکند

۱۰ شمس طبسی (۲۲۱ه)

طلسم فتنة ، بعهد تو شد، چنان باطل

چون جزع ٹو از حقة تقدیر پر آمد ہے ہـ شیخ شہاب الدین سہروردی (۹۳۲ه)

کان کشمیراً مساکنها قد کتسب الله علی بسابهسا ۱۸- شیخ سعدی شیرازی (۲۹۲۸)

ندانم از چه گل است ، آن نگار ینهای بدین کهال ، ندارند حسن در کشمیر هسمشیرهٔ جسادوان بسابسل

۹۱- اوحدی مراغی (۲۸>ه)

ماه کشمیری رخ من از ستمگاری که هست . ۲ م خواجوی کرمانی (۵۲۵۸)

شه آسیان قدر و دریا دل ، آنکو همنشین ماهرویان خطا و خلخام چونشه قفچاق و کشمیوت گدای درگهند دامن خرگه ، بر افگن ای یت کشمیو چهره خوب قسو رشک لعبت نوشاد و ۳۰ مطهر کره ای (۲۹۱ه)

هم امروز بینش و شعسری نسویس

۳ ٧- خواجه حافظ شيرازي (٩٢٩)

ز شعر (حافظ) شیراز میگویند و میرقصند

م ٧- ابو الفتح سيد مها حسيني كيسو دراز (١٨٢٥)

نی ممکن وصف و جای تقریر از دست کسند گیسوانش استاد، مسلمان بابل این است جنان، که میشنودی در باغ، وجود ساده بنگر پیا را سر میا و آستانیت بیبهاره و میتلا (ابوالفتح)

بس نالة از جادوی كشمير بر آمــد

جنبة عدن هي للمسومنيين ماكنيها كان مدن الامنيين

که خط کشیده در اوصاف نیکوان چگل چنین بلمیغ ، فدانند سعر در بابسل همسایسة لسمسیسسان کشمیر

مي پسندند برمن بيچاره هر عواري كه هست

ز سهمش هسه چین و کشمر بلرزد همدم نسرین بران قندهار رکشمرم جوش جیشت از درکشمیر تا قفچاق باد سرر قبا پوش و آفتاب جهانگیسر نـرگس مستت بلای ٔ جادوی کشمیر

چو نوشين لب لعبت كشمري

سیه چشهان کشمیری و ترکان سمرقندی

آن کیست ؟ که میرود به نخچیر پسای دل درستان ، به زنجیر پسیرایه ، دخستسران کشمیر کر دیدن او ، جوان شود پیر صد گونه ، بهشت گشته تصویر رفت است بر این حدیث تقدیس تیبرش چیست ؟ تدرک تدبیر

م به شرف الدين على يزدي (نيم)

شاه همه دلسیسران کشمیر تسوئی آن عورکه روح را سزد، کش گوینه

ه ٧٠ مولانا جامي (٨٩٨)

یکی گفتا که : در اقسای کشمیر مقام خوبرویان آن زمین است

۳۷- فغانی شیرازی (۲۵۵ه)

اثرش آتش دل بدود و نم تطرة اشك

م ٧- فخرى هروى (١٩٥٨)

بهشت عارض و رخسار آن بت کشمر پر چه صرفی مولانا یعقوب کشمیری (۱۰۰۴ه)

دلبر من، که وطن ساخته در گجرات است جدا ز روی تو چون دوز عیست (صرفی)را

۾ ٧- محسن تاثير (يازدهم)

دو صله نقه دل ۽ از زليف گيره گير

. س- زلالی خوانساری (۱۰۲۴)

ز غزنی ناسه بر پرواز گر شد روان شد لشکر از غزنین بشگیر مروسر کرده خوبان کشمیر بت کشمیر غیرت آزموده همه کان نسک کای شور کشمیر گر

وس نادم گیلانی (۱۰۲۴م)

هر زمان از شوخی و شنگی برنگ دیگر است

۳۳- ظمهوری ترشیزی (۱۰۲۲م) بشکسر دهانسان هشستی نسب

خرم دل آن سپاه، کش میر تولی کاندر کف پسای نازکش میر تولی

ز شیر نی نیاشه هیچ تقصیر بخوبی رشک فردوس برین است

آنکه صری ز پسی لىبت کشمير شديم

ز شاخ سرو روان و ز روی بدر منیر ۱

جانب كشور كشمير، عزيست چه كنم اگرچه، رشك بمشت است، گلش كشمير

ملاحت کِسرده هندوی به کشمیر

پکشمیر آمد و به شور دگیر شد سوی خصونسایه زار ملک کشمیر ملاحت از لب او چاشتی گیر دل از محمدود ضرنسینی ریدوده نمک از پای" تا فرقت نمک گیسر لیش می و جنده اش می و بوده اش می و بوده اش می و

در غلط افتم كه كشمير است يادلدارماست

برعشا سليحسان بر مبرب

 ⁴ رک : شعر مسعود سعد سلبان ص ۱۸۲۸ این کتاب .

۲ رک ؛ در اوراق آینده مثنوی محمود و ایاز .

بترکان غارت گر سپر و حوش مس نظیری نیشاپوری (۱۰۲۳)

معجز بكعبه صحر به كشمير ميبرف سم ٣- ميرزا جلال اسير شهرستاني (١٠٢٩)

گر طوطی خیال لبت نامه بر شود ز کشمیر، خط سبزی، گل مکتوب می آرد

هم- طالب آملي (١٠٣٦ه)

چه گلها که بشگفت بر باغ خاطر خزالان ملتان، به نیرنگ سازی نسگاران سرهند، در نیقشبسندی

۳۳۰ حکم شفائی (۱۰۳۵)

قستباده درو سروهای بالمشه

یهد رفعتی تبریزی (بازدم)

در صفت کشمبر گوید :

چنان لطیف زمینش ، که همچو دانهٔ در

۸۳- فوقی یزدی (۱۰۵۰)

تا شدم، از چمن کابل و کشمیر جمدا

وس حاذق گیلانی (۱۰،۱۸)

دوام چارق یک دو بپای کسردستم

• سـ عاقل خان رازی (١١٠٠)

بى رنج ، محال است بفردوس رسيدن

۱ س ناصر على سرهندى (۱۱۰۸) (على) بگلشن كشمير رفتنم عيب است

پرس نا معلوم (بزمان عالمگیر)

در مذهب مشاق دم از مشق روا نیست

به کشمیریان مسیاحست فسروش

از تخم من ، که درگل هندوستان فتاد (۱)

آئینه را کشابت کشمیر می کنم سر هر موی من پرواز استقبال طوطی شه

ز کشمیریان و ز اجمیریانم (۲) که بندند از غمزه، دست و زبانم که سازند دل غرق خون نافه سائم

در از چر قطرۂ افتد ، نیفته از تدریس

آنچنانم ، که مخنث شود ، از کیر جدا

کہی بجانب مصر و گہے سوی کشمیر

همواری ره ، گلش کشمیر نیدارد

كه همصفير من ، آن عندليب تبريز است

مرغی ، که هوای خوش کشمیر ندارد

چو سزان کشمیر یکس لونه

۱- در مرثبهٔ نورالدین مجد پسر خود ر بولقل بهگ انیسی .

۲- از قصیده در وصف میرزا فازی ترخان .

چیر شیاثای اصفیائی (۱۰۱۹)

چگوف بشگف، دل ز دیدن کشمیر

بویهد تعمت خان عالی (۱۱۲۱ه) ای سفاه ارتمام کاره بیار تسم د

ای سفله! تهام کارویسار تسو دغاست مهمانی ما ، که وعده کردی! نرسید

هم منشى، غازى الدين خان قيروز جنگ (١١٢٢ه)

چون روم سوی گلستان کسی، ای(منشی)

په جهـ سرخوش، تجه اقضل (۱۱۲۱–۱۱۲۸) گرمی رردانگی، از سرد طبعان، کم طلب

مرب بیدل ، عبدالقادر (۱۱۳۳ه)

کشمیر، که انتخاب باغ دنیاست دارد همه چیز، فیسر جنس آدم

هم. قبول، ميرزا عبدالغنى بيك (١٢٩ه) بمند از اختلاط ژندو ياژندم جگرخون شد

هم. مولانا غنيمت كنجاهي (١١٥٨) بيا بلبل! اگر داري گلي، نذر تباشا كن

بیا بلبل! اگر داری کل، ندر تباشا کن بهار آشوب جنت جلوهٔ هر شرح رعنائیست آب شد کشمیر درچشم (غنیمت) از حجاب

. هـ واقف، نور العين لاهوري (١١٩٥ه) مر داغ من به گلش هندرستان چو نيست

بر روی زمین دوزخ سردیست، مکن گوش

وه. قائع تتوی (۱۲۰۳م)

در ـــ مثنوی قضا و قدر ـــ گوید :

خور اندر سبزه زارش شهره وار گر آید بالسشل سه در زمینش بسیوی ، بسوی شهدویش ، ز هر باد گهی تقدرین وصف زمفدران زار

که در بهشتم و هستم بصد عذاب اسیر

اینجا بادب باش ا تکشمر بیجاست آخر کنه کمپچو چه شد ؟ بهته کجاست

در حریم دل من، باغچهٔ کشمیر است

چشم نتوانداشتن از مردم کشمیر جنگ

در هرکف خاکش دو جهان نشوو نیاست زین راهش، اگر بهشت خوانند رواست

خوشا كشمير وقرآن خواندن درساية بيدى

(غنیمت) بهر سیر گلشن کشمیر میآید دلیداری(غنیمت)نذرکشمیرینگارانکن تاکه نا دانسته نام خطهٔ پنجاب بسرد

زین پس ، به سیر لالهٔ کشمیو میروم گویند: اگر خظهٔ کشمیو پیشت است

نیارست آنسکه بینه روی اندوار کشه گلچیس فلط به یاسمینش گل خورشیه گدیمرد غنچسگی یساد لیب از محشده نیابه رام گفتمار شمسرده نخلسهایش وقیف هم شد زیس در بیوتیهٔ گل دیسه آتش گلستسانش گل دیستسار دارد ز بس سروش بـآزادی صلـم شد طلای آفستاب آنجاست پـرغش تونگر گـردد آن کـو بار دارد

در ــ مكل نامه ــ گويد :

نظر از دیدنش کم میشود سیر که گرد ره، بود صد سیر کشمیر کشیده قامتی ، چون سرو کشمیر بیا ای دل! اگر داری سر سیر

۵۰- خوشدل ، پندت دیا رام کاچرو (۱۲۳۰)

بسمار گلفن کشمیر بنسای که گویم شکر امکافت بصد زنگ السهسى ا فستسجمة اسيسد بسكشاى بخسادان چمون لب فنجه دل تنگ

(A) Y

۵۳ میرزا محد کشمیری (۱۲۵۳) بیا (مجرم) چوتیر از قبضهٔ کشمیر بدرونشو

كه گرپاى بزرگان درميان نبود فرنگ است اين

سهم بهار، بندت لسه کول کشمیری (۱۳۰۷م)

خوشا کشمیر و آب خوشگدوارش نر کسوئسر، آب بره، چشمه سارش

خسوشا گلـزار و سیر سبسژه زارش که طویسی، سایه پرورده چنارش

۵۵- خازن ، بندت سبج رام (۱۲۰٦)

بیشت است کشمیر فرحت فرای بسمسارش، گل ر گلستان آورد

ز آب و هدوای چنیش دلسکشای خستران، خستاه زدمهسران آورد

۲۵- کننهیا لال هندی (۱۲۰۸)

چه کشمیر، گلزار عمله بسرین چنین ملک سرسیسز و عنیر سرشت

چه کشمیر، جست بسروی زمین که ثانس نمذارد بنیسر از بهشت

هه- سعد، مرزا اسعد الدين كشميرى (١٢١٦)

نه آن مهرو محبت نی حمیت در مسلمانان که مسلمانان! مسلمانانگرفته چای خود، درگور مــ ز درد و سوزگفتم آنچه گفتم، واقعی گفتم نه ب

که درکشمیر بوده پیشدر عهد مسلمانی مسلمانی، شده اندر کتاب از شرم پنهانی نه بهرمضحکه گفتم! نه از لاف سخندانی

۵۸- پندت راجکول دیری کشمیری (۱۳۱۸)

نگار عانه چنین لاله زار کشمیر است که آبروی جهان شالهار کشمیر است جهان شگفته ز رنگ بهار کشمیر است سعر به باغ نشاطم نسیم صبح آورد

۹۵- یکتا، پندت شیام نرائن کشمیری (۱۳۲۳ه)

بسکه کوه و دشت باشد مهبط باران برف بر زمین ر بامها، گویا بود انبار پشم چند مه در سال فرماید بسیدان هم نزول لنان آب خوشگوار چشمهٔ شاهی نگر داشتی گرخضر، زآب جانفزایش آگهی

ه جي تا معلوم

کشمیر مگر! رشک پریخانهٔ چین است

۱۹۰ تا معلوم

بچشم کم نبینی ملک کشمیر ۱۹۳۰ نا معلوم

صبح در باغ نشاط و شام در باغ نسیم

سهد تا معلوم

کرد سیراب خطهٔ پشجاب در تسن مردگان ، زران باشه

در زمستان خطهٔ کشمیر گردد کان برف ریزه ریزه نقره باشد دست سیم افشان برف برسرکوه است دائم عیمه زن سلطان برف چشمهٔ کوثر، اگر خواهی، که آید در نظر سوی این چشمه سکندر را بگشتی راهبر

القصه، بهشتیست، که بر روی زمین است

که صه فردوس پیشش ، خوشه چیناست

شالامار ولالهزار وسير كشميراست وبس

آب جهسلم نشان کشمیر است این که ، آب روان کشمیر است

(7)

کشمیر در شعر فارسی

منتوی عمود و ایاز : زلانی

شهر آشوپ کشمیر : رانی

گرفتن دزد ایاز را در شکار گاه کشمیر بدشت راهزن و بردن او بد بدخشان

بشارت باد، آهوی ختن را گوزنان را ، بزخم بساز خفتن بشیران ، ساغر می خواب خرگوش غزاله قطرهٔ خون هواگیر ایساز اینک سر نخچیر داره میفگن ، صید گلیزار بسهارا میفگن ، در کنار عاقل رخت مین برگور صرصر تگ که حوراست قضا ، چون تیخ قسمت ، میکند تیز را در آئش غم ، جان سپند است ایساز آن شور بازار قیامت بیک صیح ، از شکر خنده قضا ، دام

ز طبل باز کبک راهزن را درخت خشک را، گلما شگفتن خمار مژدهٔ حسرت فراموش گره گشتن چو پیکان ، بر سر تیر که او ، آهوی آهو گیر دارد زنوک دشه ها ، تا قیفه خونریز ز بوس تیر مژگان و نگارا که ماقل ، تیر ماقل میخورد سخت که ماقل ، تیر عاقل میخورد سخت نه بی باکی سپر گردد ، نه پرهیز بیل مین کار قیامت دونق کار قیامت بدل تنگی چراغ چشم موران بیدل تنگی چراغ چشم موران بادام

۱- چد حسن حکیم زلالی خوانساری (متوفی ۲۰ ۱۵) ملک الشعرای شاه هیاس کبیر. برای شرح حال رک: نصرآبادی ، سرو آزاد ، خرانهٔ عامره ، رضا زاده شقق ، گنج سخن وغیره . در سرو آزاد هست : در اختسراع هیارات و قسازکی اشارات بی نظیر افتاده ... عمدهٔ مثنویات او سد محمود و ایاز ساست که مصنف اکثر، اوقات خود را، صرف این کتاب ساخته . سال آغازش (۱ ، ۱۰ ۱۵) ... و قاریخ اختتامش...سنه (۲۰ ۱۵) است . اما قرتیب نا داده ورق حیات گردانه . شیخ عبدالحمین داماد شیخ علی نقی کمره در هندوستان نسخ متعدده فراهم آورده به تقدیم و تاخیر و طرح ابیات فی الجمله ربطی داد . و ملا طغرای مشهدی دیباچهٔ نشر به تحریر آورد (سرو آزاد ۲۱ - ۲۷) . مثنوی در سال (۱۲۹۰) در هند و بسال (۱۳۲۰ه) در قبران چاپ شده است ولی قایساب هست . اینجا اقتباس از نسخهٔ دستنویس بسیار مغلوط ملک آرکائیوز کراچی گرفته شده است .

كه شد وقبت فساز شيفة مي كه خاكش بهتر است از خون آتش عبروسي آنشي در يسرده آپ بمرغ دل ، ز بوسه دانه میریخت سحاب آرزو، برسيزه باريد سر نخییر، گرد خنجرش گشت ز بیرحمی ، نکرده هیچ تقصیر همه ييكان تيسرش ، فنجله دل محسرف بسر سمشای بر نشسته که جانش بود آئش ، تن سیندی بسروز آخر از تندی رسیسده یری گردیش از جلوه گری بود ز تمکیش ، نجمل گشت بیدا سرین و سر، شب و روز سلامت بسالای سمند باد ، میسرفت شده در باد سنجي ، عسر ها تنگ چو می، هر جا فرود آمد، عرق شد فيار واد، تا طرف كله، مست نفس ۽ سرسبز ميشد ۽ چون خط يار فلک را ، هفت میدان طرح داده بیای وحشیان دست آموز پېشت و دوزخې ، در هم شگفته نفهميده ، كه جون بايد رميدن بروت خویشتن را ، شانه میکرد سر شعله، بأنش كا، لاله جو شاهين گرسنه ، گرم نخجبر ز خون کیک ، کرده باز را، مست ز طبل باز، بر میخاست فریاد بخبرن رقمان شهيسدانه نكاهيم

صراحي ، غلناش كلبانك ، يا حي ! روان خم نشين(١) ياقرت بسي غش برون برخ بیرنگ ..... سرخاب شكر لب، كز لبش ميخانه ميريخت جو مي ، بر مارضش گلشن نگاريد هوای صید گیری بر سرش گشت رخش قربانگه و مژگانش شمشیر جو مُؤگان ، ترکشی کرده حایل ببازویش ، کمنید حلقیه بستیه نشسته مست ، بر تازی سندی صمئدی از مه و هفته رمیده رکابش ، حلقهٔ چشم پری بود ز دور او ، نسلسل گشت بیدا نشستن فتسنه و خميزش قيامت صبا ، زیر کل و شمشاد ، میرفت قسرازوی رکایش را، بفرسنگ چو بر شد گرد راه او، شنق شد خودش مبت وعسمناش مست وع ره مست بدشتي تأخت ۽ اگر خضر سمن زار چه دشتي ، کش بلعب اس وساده به نخیبیر انگنان حمره شب و ررز غزال و شیر، هر یک سبزه خفته گوزن ، از بس که کرده آرمیدن بلنگ، از ناخنان دندانه میکرد بمقراش دمش عجيده غيزاله دران صحراء غزال دشت كشمين بر آورده، بصید انداختن، دست بهسر سو ، باز را یسرواز میداد ز گسرگان، وا کشیدی کاه گاهی

فتادی بر فراز لاله ، چون زنگ خرد را دست ۽ ريا را دل نبيداد ره گمراهی تقدیر سر شد ازان صحرا ، بدشت دیگر افتاه که یاد او، بخون خلق میگشت که در دفشت، هراساز خویش میکرد چو چوگان، ریخته یای شکسته یه پشان ریخته ، دندان انعلی كثارش، زخمين از دام جسته فراخیهای مردن را ، سر و برگ یری وار، از نظر دردیده میگشت کمند افگن ، چو زلف هوشمندان ستردی ، طرح نقش از سینهٔ باز زره، ازیشت ماهی، در ربودی که میدزدید جائرا از برخویش که رفتی، پشت تیم مرگ در پیش بهاتم مردمسک ارزق نشسته قدش دارد بلا را سر بران دار که مر، برحال رستن، مویه میکرد گهانش اینکه ، او را خواب میبرد منان، بر جلسوة شبه يز پيچيسه که گلزار گریبان را ده رنگ کرو فوس قنزح را ، بود پر تو دل پر خون پر سوفار میبرد از و جوهر ، فرو مير يخت چون موي در آمه درد چنگ اورا به پیکار که بردی ، حلقه جینش زلف طناز چو دود دل ۽ که رقصه بر کبايش چو چين شيشة سي ، جرأت افروز که مردم کاه و چشمش کهریا بود بت کشمیریان ، در بند انتاد کاجل بودش، ز شا گردان بیمزد

دوا بنسای بتنگ آهسوان تنگ دران صحيرا، خرام سرو فرياد چو پس کسردی بآهوی سیسر شه بمستی آن صنم را ، ره شد از یاد بصحرای فتادش ، راه گلگشت چه صحراً ، غول زار صرصر و گرد چو گوی، افتادة زانو گسته رخش ۽ در هم تر از مڙگاڻ اعملي غیارش ، رنگ بیماران خمسته کشاده جار جانب، دامن رگ قضا راء آدم دزدی دران دشت دلاور، مثل خال نوشخنان ز تیزی مزم، در اوج پروا<mark>ز</mark> فيغبا ، جون سيكدستي تسودي ازان میشد ، نگهبان سرخویش درآئینه اگر دیدی رخ خویش ز بس در چشم زهره ..... شکسته رخش چون سرکه و موی چو زنگار سمندی زیر رانش ، پریه میکرد سوارش، از فراغت تاب ميبرد ایاز آن نته را ، جون در قفا دید در آمد ابر تینش ، بر سر جنگ کمانی ، بر سر چنگش ، مه نو بآن رهزن، چو پیکان، غوطه میخورد چو میزد تیم را ، بر گردن اری چو ٹینے و تیر را شد، کار از کار کمندی را ز بازو، داد برواز شکنج روزگاری پیچشابش چو آه گرم مشتاقان، گلو سوز یریرو را ، بیک نظاره بر بود ازان بيجان كمند مقدء آباد کمند افگن ، بلای آدمی دزد

مه صید انگن ابرو کبان را چو زلفش کرده ، از ابروگره بند بلست آورد ، آن یاقوت رخشان چو شکر ریختش در تنگ آغوش كنون شد وقت رفتنهاى محمود

سری ملک بمدخشان از یی ٔ سود که ایاز شوخ را ، آرد فرا چنگ بغزنینی شگفته گلشن رنگ

آمدن قاصد از کشمیر سوی محمود و خبر آوردن

شبسی ، پروانهٔ بر شبع خنمدید که کو ، پروانهٔ شمع شب افروز كسى كر دوست مغزش ، ماند بسي پوست میا بشنو، ازان قاصد بشبگیر ا سبک رو تر ز بوی یاسین بود پیش هم نامهٔ و هم درغ شبگیر پیساپسی بسر در دروازه آسد شکست خاطر نازک ره او خبر گیر، آفت آن آب وگل شد خرد را ، مایهٔ اندیشه میکسرد دماغش ، بسكه شد پيمانه مردور ایاز، آن قاصدی فرخنده را خواند که ای گل ! از کدام آب و هوائی گلی واکن، که اینجا چون نتادی ز شیرینی ، بپاسخ رفت در جنوش ز غزنینم ، ولی از کوه بایه ز من ، موج قدح ، دل تنگ باشد ایاز، آن نـوشخند تلخ ابرو شنیدن را، ز گفتن خوبتر دید درون سينه ، ميارزيد جانش چو قاصد یافت دل دریای آ، است روان شد سينه آتش گاه آزرم

که خوش با سازگاری آشنبائی خسيرم رأة أز درد بناده اسايه رگ جان میم ، در جنگ باشد تنکطیم و، تنک ظرف و، تنک رو دل و غم را ، شهید یکدگر دید دلش خون بود و عاشق درمیانش أيساز آئينة مسعود شاء استُ که خون کشتهٔ حسرت برو گرم

ز اشک رو دمیر شعله پرسیند بگفتش: نا سراغی هست، میسوز صدای دل طبیدن ، قاصدی اوست که رفت از شهر غزنی سوی کشمیر چو الهام سخن پیش سخن بود ز غزنی بال میزد تا به کشمیر دُ تور نالسه شرح نالسة او خیال کوچه گرد، ملک دل شد نهانی کار شهرت پیشه میکسرد بعلم باده سازی گشت مشهور حلاوت گیر شکرخنده را خواند بساط لالمه زار خدون كشادى که ای، شکر ستان تنگ آخوش

جرم آموز، شمشاد چهان را .

بدخشان را ، ز لعلش بر شکر خند

روان شد ، جانب شهر بدعشان

بدخشان را، ز نوش آوزد در جوش

حرون آمند ، بيزم ساقي خشم چر اشکم ، میرسم از مجلس بار گرفته عاشق مسعود نامش میان همر دو ، ایم دیدبانست شه از تیزی غیرت ، نوعی آ شقت زیس خویش که آمد بر سر هوش در آمد از در دل ، سینه کوبان در زانوی ادب ، مالید بر خاک دبیر مار زخمی در بنا گوش نیئ خامه ، ز چنگم ، رو بر آهنگ جو حرف رشک، بر نامه زند جوش طلب قسرمسود شاه بنجسر درگاه بېچنگش شبع دود سر نگون خيز هواتی درمیسان لیل ز بیسرون شب قدری ، گره در حقهٔ نور. بیاض مایه ، چون نور خورشید

چو ثور مردمک در خانهٔ چشم جو اشكى، شادى غمخيز اغيار دلش در عشق رقصان تبر ز جانش نگاه انتخابی ، درمیانست که، خنجر های^امژگان، در جگر رفت قلم رأ، كار تيغ افتاد بر دوش دوات تيره ، دل چون خال خوبان گریبان قلم ، زد بر سخن چاک ورق را درهم کافور در نوش كة اى ذاله! فراخ سيشة تنگ دود چون عقرب آشفته ، در گوش دبیر کان و دریا زا، سحرگاه زبان مسار با مسؤگان خونریز درونش آستان منوى مجدرن کف دل ، سوخته در دامن طور که دیده ، اشک میباشید و میدید

> شد از خاقان افسر بخش خامه هوالمحمود تباج فسرق نبامه

در رفتن ایاز به کشمیر

سوی کشمیر ، راه فتنه سر کرد 💎 سم توسن ، بخون برق تر کرد ز روی ناز، چشمی باز میکرد بماشق، غانبانه ناز میکسرد

کهان ایسرو نسموده، چشم مستش خدنگ غمزه، در پهلوی دستش فرس تازان، چو فکر دور بینان مراسان، چون غم صحرا نشینان به کشمیر آمد و تسخیر دل کرد

نمک را عرل و شکر را خجل کرد

نامه فرستادن اياز نزد محمود

کـه محمودش ایاز دره تابیست اثر، بیش از دما، در خرن نشیند دل معشوق عاشق درميانست

که بر این نامه ، آن نام آنتابیست نر توقیمش نفس ، گرگل بچیند یاو نتوان بر آشفتن ، که جانست

مبارکهاد بسار نسو گرفتسی سياه كم بها خوشتر دماغست مکن زین پیش با من سخت روی هنوزم تسازگ در دل نشسته هنو زم ، تیر ناله ، ناف سوز است نگريــ ديدة ، تا او نسويد ز مسمسودم بطعنی یاد کردی چه غم داری؟ دو روزی شاد میباش شدت دست اجل ، گویا گلوگیر سوی تسخیر کشمیر، ای جهاندار گرفت آن نامه، قاسد از دلارام هوا را، ميدريد و بأن ميسرد که ثازد سکهٔ پی، بر در یار فگند آن نامه، در دامان محمو*ه* ز هر حرفی که میزد مستمع جوش شه غزنی، ازان قامه بر آشفت که : مارا رفتن کشمیر بیش است دم خونریزی از شمشیر، پیش است

ز ماه چارده، برتس گرفتنی كل زين طعنه زخم لاله داغست ازين جانب ببين اين تند عوى برو نا دیده ره صد جان شکسته سرشكم، گوشة بالين فروز است نخشده غنجة، تا أو تبويد مبارک ، بسردهٔ آزاد کسردی من آزادم تسو هم آزاد میباش که هردم میزنی شمشیر ششیر جو ميآئي ، كفن همراه بردار! روان شد، چون سرشک آنشین گام پیش ، بر بحر و بر تبخال میزد گريبانش، بمشت نامة يسار بجیزر و مدآتش، موجبة دوه شرر میشه دل و میجست در گوش سیه سالار را خواند و چنین گفت

> سيه كش ۽ فتئسة آخر زمان شد یے اوردن نشکر، روان شد

لشكر كشيدن محمود برسر اياز و تسخير عودن کشمیر و کشته شدن مسعود

چو ذره گشت جوهر تیغ و خورشیه کفن در گردن و شبهیر در مشت جون خون سرد ، وأماند أز رواني سوی خوننابه زار ملک کشمیر زمین میرفت و لشکر پنهن میگشت که درد عشق در دل جا نبودش که قارون، پشت یا با لب گزیدی چو جوهر، از غضب پیچیده برخویش صبيداي استخوان كاو ماهي

دریس ناوردگاه بیم ر امیــه فلک ، از مهر صبح ، آمد قوی پشت شفق، از کشتگان کاروانی ووان شد لشكر از غزنى بشبكير یے" تحصیل وسعت ۽ دشت در دشت زمانش، يملوان تنگى قرودش بنوعی، خاک در پستی خزیدی بروت تینم بندان ستم کیش شنیسدی کسوس مریخ سهساهی

ز رم کردن شده راکب بیاده چو پیل مست ، هر ساعت بدشتی ستاند آرانش، چون مژگان خونریز ز مژگان ، چار ترکش بر میان شان ازان سوی عدم ، در کو فتادی دو روزه، غمزه پیش جان فگندند نگون ماندی، ز نوک نیزه، تا حشر ز طعن راست آهنگ جب انداز زره راء حلقه حلقه مي ربودنه نبودی بخیة ۽ جز طعن نيزه نفس خاكسر شبشر ميبست بدن، چون برگگل سر بخت، از بار نی نیر بیابانهای ناله برنگ جام می ، آز دست بدست پی گاو زمین از وی شده جاک چپ اندازش نظر بر راست انداخت بزخم آراثى شمشير محبود چو ئی شکر، دمان این مکیدی گرفتی او ، ز شاخ گل در آفوش هزېر ٿيز چنگ دشته چنگال هو رویه ، گل بروی هم شگفته جگر از زخم غمزه ، چشمه چشمه دهان مار و چشم سور بیدوز که، از من جستن و از تو کشاکش عتان دادئه بر مسعود محمود دُو شیر ژخمی ۽ اندر یک قلادہ گلستان قدم ، در خار خار است گل و مل را ، پهم سودا ست امروز گناهس میکنسی، باری کبیسره بساط افگند و شد دست قدم گیر رُ سر رقته شگفتتهسای خویسی

طپیدن بس ز طبل آوازه داده ز لرز خاک ، کوه از جای گشتم ایاز، از شهر بیرون تاخت، شهایز عِدُوش، از غمزة ابرو كمان شان ز ماء نم**ل**، اگر برتو فتادی دلیران، شور در میدان فگندنه اگر، باران و سوژن، ریختی نشر متان باران لب سينه يردأز جهم ، چون لعب نیزه ، می نمودنه بجان و جسمهای ریزه ریزه بزخم سرد سهران گرم و ثر دست ر تندی نسیم الیغ خونیار سر ييموده خرمتهای لاله فتاده خودها بر خاک زه بست تن ، از بس باشته مالیده بر خاک ز چپ محمود بر مسعود در تاخت حِوگل، سينه سپر آشفت مسدود عدنگی ، گر زشت او رسیای چوزخسى، زين يكيدرخون روى جوش ز تینج آن دو شیر ببر تمثال بازخدم آثكارا و نسفشه ایاز آساد، کرشمه در کرشمه بمژگان گفت ابرویش که: امروز صف مژگانش دستی زد و برکش ايساز كلمرخان جشم آلمود در انگندند، با روی کشاده بیا ساقی ! که گل در انتظار است کل کشمیر بـزم آراست اروز خودی را در شراب افکن ذخیره گل کشمیریان در باغ کشمیر چه باغی دمتگاهی بای کوبی

بسنبل ، مدتی پیچیده ، میرفت دو عاشق را، به آتشخانة خام يكي بديخت قا مسعود ، مسعود قدح، لبريز رنگ شرم، كردند بیاله ، چون دل عاشق ، تنک کرد سر زنجیر مانه و دوش محمود که نمرود، از بروتش رفته برباد كل يثربردة طيرف كلاهش كاجل دندانش دقاق سخن بود شیش ، در وی ، میان بیضها مار چو باد سرد و تر ، در اشتلم بود زمن ، با دیگ کیوان جوش خوردی أجل را ، طول ايام بلا فرض که سازد درد را ، جون آب درمان . كسزان آبستىن زخسم درونى حیات از پیش و مرگ از پسخرامان که، تن شد خاک و سرمیگفت و میدید ز گریه شنت و بر فتراک شه بست

اگرآه، از دل رنجیده، میزفت طلب قرمود ، ماه مهسر آشام یکی خود عاقبت محمود، محمود بیزم داستان ، جا گرم کردند نگار سرگران، دستی سیک کرد لبالب شد ز موج ، آغوش محمود طلب کردند، جلاد و چه جلاد؟ جگرها یاره یاره، از نگاهش ز بیمش رمشه، نوعی راهزن بود بسروتش، آشيان نيش آزار بهر موکش ، بجوش رشک ، گم بود گر از کفگیر، روی جوی فشردی وخشء جون صورت شمشير بم عرض بمسعودش ز کشتن رفت فرمان بر آورد از میان، شمشیر خونی اجل گردید، را ، بگرفت دامان بسامانی سرش ، در پای غلطید هیان سر را ، ایاز ست دیر دست

که ای مقده کشا، تید هوس را چنین آزاد باید کرد، کس را

عرض نمودن سپاه پياده

که، بود آن شهر در وسعت، دل مور که آتش، در نهاد لاله افتاد برنگ موج کل میگشت نخچیر قدم میرفت، بر چشم غزاله گرسته تر، ز مرفان مگس گیر برون آورد، شمشمیر از دماغش میان گور، بودی گور را گور که کل ، با شیشه و بیهانه، بشکست

برون شد باشه از کشمیر چون شور بدشتی و راه شان بر لاله افتاد چه دشتی، آب و گل مجنون و زنجیر نقرش سرمه ناک داغ لاله گرفتی تیر هرسو، روح نخچیر غزالی را که، شد لاله ایاغش زیس افتاد ، کشته گور بر گور شه و لشکر، شکار افکن دران دشت

چو موج گلشن ر باد بېششى سنن را، برگ مرهم لالة داغ قبا را تنگ ورزه زین در آغوش گره، از گوشهٔ ابرو کشاده يجان كشتگان خنجر ناز بزخم شور بختان نمک گیسر كه خامه كوچة شق القمسر شد کـه مژگان ریخته چشم ستاره که عرض خیل معنی میکنم هان زمین خونشابهٔ در بساز گشتن ملاحب زادگان شور کشمیر برنگ شله زار طور سنا سهبى سرو أيستاده سايله بردوش دوید، تا بزائو کیک در عون گرفته ، گوش مهر و مه ، بانگشت ز خون دیده رخسارش نهازی: نمک را ، همره شکیر فرستاد چو باد و برگ گل ، میبرد خود را بدلبر، از دل عاشق، خبر داد دمی از برق تیخ غمزه دم زن بلسورين گنيدان را خانة زين که آه از عاشق مشرق آزار درو هم چشم روزن کور باید پیام غنیه ، بر گوش نسبا زد كل خلوت تشينان قسدح نوش چو بادام دو منزی نیکی توست که خون ها، در دل اقلیم چین کرد دو تن را جای بوس و گردش جام كنبارش، گردش چشم پيساله همه در آستین یک سخن بود که میرفتند ، نفس و خامه از دست بخون صيد شان ميساخت كشتي که تا گشتند غزنی را گل باغ ز خسوبان کلة بسر گوشة گوش كمر يسدان كموه سيم ماده أتاقه كسج زنان قادر انداز فمكدان سر نسكون سازان كشمير شهاد لشكر مرض نظر شد کسمسر بدوده در ایهای شهاره فلک را بر زمین دوزیده دامان شود مهان شان ، گرد از گذشتن شه آن شوریده ، سبزان نمک گیر بميدان خواند شان با جسام و مينا ز خوبان بسکه کثرترفته در جوش ز اشک هر خراسی، قد موزون فلک ، از نالهٔ طبل شکم پشت خدیر ملسک دل محمود غازی غلامی ؛ از پسی دلبـر فرستاد فرستاده ، هسه آزرد خسود را که تا شد رنگ و در گلزار افتاد که عرض لشکر خوبان، بهم زن بگردن نه خراج از کوه سیمین جوابش داد ایاز دشمن اغیار چو در خلوت رخم برقع کشاید پسی قاصد، سرایدا بر هوا زد بيسا ای ساقی لاله بنا گوش شبستان نصيب دوست با دوست شه آفاق، در خلوت گزین کرد چه خلوت؟ خلوثی چسپان تر از کام هرش ، چاک جگر بر روی لاله درو نقشی که با حسن جمن بود ازان رو، صورتش صورت نمیبست غسبسار آستانش، پرتسو می خرد، دیو جنون، در شیشه میکرد بدوش شعله، میلرزید تا روز زدیدن، دیدهٔ خورشید تر بود عصا بر کف، چو کزران گذائی کشید، نالبه را پرواز آهنگ چو زلف خویش و آه سینه ریشان چو زندی، خویش را بیرون فگنده بجسام می کشان، انداخته سنگ که دروی عکس خواهش نقش میبست. گرفته خسون ساتی را بگردن رخ شرم و دماغ عشوه تر کرد

نسیم طرف بامش، نالهٔ نسی
هوا، کافور بازی، پیشه میکرد
سشاره، با همه داغ جگر سوز
فروغ حسن خوبان، در نظر بود
در آمد شمع، بهسر روشنسائی
پی ٔ قانون، راز رشته در چنگ
سبو و خم، بهم هر یک حسودی
ایاز، از در درون آمد، پریشان
دهان تنگ آنه نوعی، که خنده
نبش، یاقوت را بگداخته رنگ
پریرو با صفا نوعیش پیسوست
پریرو با صفا نوعیش پیسوست
براحی از رخش در جوش کردن
ضراحی از رخش در جوش کردن
ضراحی از رخش در جوش کردن
صلا میزد: بده مجلس پیساله

درین ویرانه بنیاد کهن دیر بود تفسیر غیرت ، خانی از غیر

ويا بليل! كه كل سافر يدست است ز رخ برداشت گلشن ، چا**در برن** درین موسم، که رشک گل، گیا، است بر آرد شیتم ، از بس چون گنهر چشم جو فافرمان، كسى فرمافروا نيست نر سادات گلستانه بهار است کندگر ناز طفل خنچه ، زیباست زيس، وشكصفاهان اين رياض است درین بسعان سرا هر بساغبائی شه ایسران زمین خود را شهارد ژ برگ خویش سوس قیغ بر دوش قيدارد خيله يا كشمير نسبت درین گلشن ، زرندان قدح نوش چنان می هر طرف آب سبیل است نظر برعقل و هوش شیخ نستاس > چنان، درشهر و کویش، آب جاریست بود آن را ، که فقرش کرده تسخیر درین گلشن، میرس از چهره سبزان

گلستان ، از شگوفه شیر مست است عیان گردید ازین سیهاب شنگرف ز پس روی زمین عاشق نگاه است. چو نرگس روید، از مد نظر چشم خليه غير عباسي سزا نيست اثار از آل یاسین ۲ یادگار است كه، بوبو ٣ نازبويش، لاله باباست ٧ ز نسر یش ، چسن دشت بیاض است ۵ نشيند چون سر آب روانسي که فوج داغلی ۳ از لاله دارد چو ترکان ، سر دهانش سوزنی پوش عیان است این ، بر ارباب بصیرت که، چون بحرنه، دائم بر سر جوش که دریائی کدو چون نارجیل است كدوى باده ميكوية أنا ألناس که هر یک خواجهٔ او جویبازیست ۸ به از اورنگ شاهی، شال کشمیر · یری بار آورد ناغ سلیمان به

۱۵ وک : شرح حالش در تذکرهٔ کشمیر عجد اصلح چاپ راقم صد ۸۸ تا صد ۹۰ .

٧- انار، ياسين خواند، به بيهار ميدهند.

ر عد مادر،

ال- يدر.

هـ قام ميداني در شهرستان بيرجند.

۲- نام قومی از قزلباش .

عـ آدم آبي كه لا يمقل باشد .

۸ خاهٔ شهریست در حدود بخارا.

۹۔ جای در سرینگر .

بسود فسرمافروائي بستسة شان بر او ۲ میوهٔ قردوس و بر ۳ سیم ۴ ترارد چهره سبزان را ، بصد زیب چر میخانه است دائم، بسکه شاداب درین فردوس، تالایی است دل نام سانش ، دلربا تر از نکویان ه چو میادانش ، از مکس کول زار ز رنگینی بسط می حسر غسرایش بے بسود باغات ، ز اطراقش نسایان صفاهان را ، ز بام افتاد ازو، طشت سراپا تکیهٔ فیضش ۱۰ کنار است همه سر منزل از مردم نشینی ر عکس کوه ، باشد در نظر ها چنین جائیکه ، فردوس برین است ز چشم ماهیائش شمع داغست برضف این زمین ، در پیش جمهور بہشت آنجا ، که آزاری نباشد ز شور انگیز ، چندی بی نمک شد

بسر گلمدستها سر دستهٔ ۱ شان همين ساقست دارد شاخ اگر سيم مفرح دار ، کیفیت ز ترکیب بود هر گل زمینش ، عالم آب غَلَطَ گَفْتُم ، چه دل ؟ شوخ دلارام كنارش، خوشتر از آغوش سبزان یسود گلداسی ۳ از هسر مسوج طیار دم طاؤس باشد موج آيش رُ مِرَعَابِيتِ آبِش آبِ مِرْعَانِ مِ بود هر درهٔ کویش **درو دشت به** ميان از نبر هايش جويبار ١١٠ است بود قة باغ ١٢ هر باغش كـ بيني قیبای آبیش را ، موج خارا بهشت نقا ، بر روی زمین است بل این معنی چشم و چراغست پی تمثیل بود ، این بیت مشہور کسی را با کسی ، کاری نباشد ز لوح سینه نقش میش ، حک شهر

۱- جماعتدار.

۲۔ آپ و تاب ،

٣- يسادن .

۲- سیم شاعدار قسمی از سیم است .

۵- كوء نكويان.

١- قسيست از دام .

ے۔ کشتی خورد .

۸.. نام مقام .

۱۹ مقامی در صفاهان .

١٠- تام مقام .

١١- نام جانيست .

۱۲- فأم مقام .

عجب هنگامهٔ گردیسه ظاهر میان ردمش از پس نفاق است ولیکن ، میوه هاپش پهفته کار اند هلاک از توجه ، باشد سرو موزون جمن را، بسکه آب تین، در جوست جِمن را هست ، دیگر روی رشخناه ۱ بیک خرده ، گلستان میفروشد شد از فیض قبول خلق نوبید بخونریزی ز بس شمشیر کیسن است بدوش خلق مرده يشته يشته ز هر جانب ، جو دریا در بهاران ولى ، چون خوشة گندم ، زبانش بسرون یک گز ، یسی آدم گزیدن ز قحط باده، مست از دست رفته لسب جو، از زبان سرو آزاد که : من اینک روانم ، با تگ و تاز مجو زین ورطه راه از راه تدبیر حریف می گسار صدق آهنگ که : از کفار آنجا ، محتوی خان یسی خوازیزی آنها ، کمر بست بدورش، نغمه رابا چنگ، جنگ است ز لطفش ۽ کارين برگان ۽ بساز است بشيون شد بدل آواز چيني تہے تما کرد جون طنبور قالب چوشد از حکم دین، میخانها یاک

ژ جنگ شیعه و ستی و کافر نگین هر ز خامسی اتفاق است بهم شیر و شکر، انجیر وار اند بره در ذكر ياحي! بيد مجنون سزد گر کاردی شفتالوی اوست ز قرگس شیشه، بر خود ۲ میکند بند بسيكجوء نركستان مسيفروشد برنگ موش خرما گربة بيد شهیدی ۳ تریز أین سر زمین است به یشت آثشه سیماب کشته کشیده شوره پشتی ، سر بطنیان ير از دندان ۽ رآئيم از دمائش سرایسا نیشتر در دل خطیدن طید بر خاک ، همچون خون گرفته بگوش گل ، شنیدم کرد ارشاد تر هم، برگ سفر زين باغ، كن ساز سبیل نیست ، غیر از آب شمشیر چنین زد شیشهٔ این قصه بسر سنگ بتقصیری : شد از دل ، دشمن جان نشد، تا راست کار شرع، ننشست بط می ، در نظر آلا کلنگ ۴ است كنون، آن را كه ننوازند ، ساز است كسيماب أمروز تسيموه جنز حميتي نبوا خواته بساز خويش مطبرب تميخوايد كسي در ماية تاك

۱۔ مخفف ریشخند .

٣٠ شيشه بنه كردن، تمسخر كردن.

ع۔ تربزہ سرخ ۔

الله قسمي از منكبوت زهر دار .

ز سامان میفروشان را نشان نیست بدور او ، که دزدی گشته نایاب زنمیش، گشت تنباکو، چنان خوار بچابکدستی از بس هممنانست بقليان افكند هردم شكستي ز دمسازان خود نفرین شنید است نه تنها در فضيلت ، خان ۲ وحيد است قداند رفتن، اينجا هركه آيد يلب حرف مهمات صوامش یہر کس بنگری از سر برادش ۳ منادی گرد یکسر اینکه : دستاز دگر بر اس نشیشته ایشها ز یا هم کفش چرمین دور سازند مقرر شد کلاه از بهرکفار کله هم ، گاه گاهی میدهد دست ۳ کله گاهی ، که بسر سر میگذارند خجل گشتند، از افعال ماضي بروی کار ، جون رنگی ندیدند ز بس شد تیسر باران بی تفاوت نه تنها شهر را غوغا گرفته است بسندوکش ۸ مشابه کوه ماران ۹

بغیر از ریش قاضی ۱ سائبان نیست عجب گر آب دردد زخم گرداب که هر کش بنگری از اهل بسازار شریک بیشهٔ بازیگرانست بود در دود اندازیش دستی کشید از هر که زین بیشش کشید است که او در عالمخود ، بایزید است بنیر از کار زین ، در بر نیاید أمور عامه يك بحث كلامش بدود آتینه پشمی در کلاهش س فرود آرند از سرهای کفار نشان قشقه ، شويند از جبينها بكرته با دل رنجور سازند فتأد از بام طشت شان۵ زدستار بسان بندر ساهني سيندهند دست كىلاه گاه گاهى به مىشمارنىد كلاء خويش را كردند قاضي ز قشقه ، خط بهه پیشانی کشیدند نشان میداد از سنگ یده بسد ز بس کار ستم بالا گرفته است شده از کشتن زنسار داراند

۱- لای بالای شراب

۲۔ قمری خان ۔

۳۔ یعنی مطلع را ،

۲. در نسخهٔ دیگر:

بهـر کس بنگری در سر براهش

۵۔ رسوا شدند

٢- وألا سر برهته .

عد قسمي أز كلاه.

۸۔ نام کوہ

۹- معبد كفاران .

بود چون آنیه پشمی در کلامش

نر بـس اسلام را تسرويــج كار است شده غلطان، جدا تـا شد ز شانه بهسر جا، خانهٔ از کانران بود متاع خانه رأ كردند، ينما چو این هنگامه، بر اوج سما رنت بود بر صوبه داران ضبط واجب روان فوجی ہی احضار خان کرد همه از یای تا سر پ غرق جوشن چو این آوازه در هر سو سمر شد كه : شه فوجى روان ماننه سيلاب ر فرمان خود از بیم خرابی پی نسکین ردم ، نی ز تشویش دِراهي شد روان ۽ کان باخدا داشت درین اثنا ، موذن بانگ سرکرد ندادش جاء كس از بيگانة و خويش كمان هرگز نديد آن هر ورع طاق رسد ، از حربه اش گر بی نیازی است ازین ۲ سو، پر دلان را حربهٔ جنگ بدردی صف شکن ، در عرصهٔ کین چنان، از ژنده پوشان، اجتماع است چو شد نزدیک ، فوج خان ناظم بسان شمع ، از باد سحرگاه نشه یکتن مقابل ، از یم ٔ جنگ ز بام خانها ، چون برسر شانه بهم گفتند: باید جان سیردن

اگر زنار داری هست نار ۱ ست س كفار همچنون، هشدوانيه بر آوردند ازو ، در یک نفس دود بمكم نافذ خان سعلما ازین ره میر احمد خان ز جا رفت كزان يكسان شود مغلوب وغالب که در یک بود ، در اردانگ فرد تو گوٹی ، کردہ طنیان آپ آهن بخان معدلت آئين، خير شه ز شمشیر و سپر با موج و گرداب کسے کر بود آتش ۳ گشت آبی قدم بيرون نماد، از مسكن خويش ز جاگر رفت، أما! دل بجا داشت سوی مسجد، چو ثعلین یا ز سر کرد خدایشخواند، ازان در خانهٔ خویش بجز محراب، و آن ہم ہر سر طاق دعای سیفیش در تیم بازی است بكف نبود فلاعن وارجز سنگ نديده كس ، بدنيا فوج سنگين كه گوئى: غزوة دات الرقاء 6 مت در آن ساعت ، قیامت گشت قایم تزلزل یافت در پیز و جوان راه نیامه کس بروی شان ، بجز سنگ چکش کرد از دو جانب سنگ باران نشاید ، جنگ با افلاک کردن

إلى أز بس سوعته شدن زنارها در آتش یا باعتبار دودها .

٧- نسخهٔ دیگر: یکسر.

٣ - أيا كننده .

۳۔ از طرف محتوی خان .

انم مكان جنگ آنمضرت صلعم است .

ز هر بامي ، مهي سرگرم کين است فگند از در دو جانب، نوجوانی مدان این نردبان افگندن آسان لب هر بام میگوید باشرار بنای کفر کنده قوت دین بخود میگفت هر یک از دلیران: كنون بايد ، بخاك و خون ، فتادن دل آهن ، ز برق تين ، شد آب بخاک افتاده اند، از بسکه، سبزان بود زین شور مستان را مهیا دلیران را ، ز بیم آن زد و گیر کہانہای مستقش ، بسکه افتاد چو آهن پوش مردان سياهي فرار، از بیم سنگ انداز، کردنه بميچ آوارة بسر گشته بختی علم شد ، در صف کین ، نخل ماتم زند سر از نسان بر سنگ شمشیر برد تا زور بازو، پر دلان را نه گرداست این ، کهبر گردون رسیده است نیایه از زره چون تیر زین شور کنون سراج عیسی بر فلک نیست چنان شد آتش جرأت ، جهان سوز

بل ! معنى جِنگ بدر ، اين است بره، چون قصه خوانان، نردیانی که میباشد همین معراج دردان بـآواز بلند این حسرف ته دار: فباشد كوچه! جنگ خندق است اين نیم این شهریان را درد میدان چنین بر سیل باید کوچه دادن ز خون، زاغ كمان گرديد، سرخاب زمین بهار زند، با سبز میدان و کیاب هندی ۲ از لخت جگرها بهنگام گریز ۳ از دست جون تیر زمین ، از نقش میدان ۳ یاد میداد دران هندگامه ، از قبر الهي زبان م خبث الحديد آغاز كردند چنین بسر سر نیفته کار سختی زره، بر ٦ خويش ميپيچد ازين غم بخاک از مجـز میهاند زبان تیر کشیدن دم بدم باید : کیان را زمین را بر فلک ، دوران کشیده است نگاه از دیدهها بیرون به بجز زور سلامت كوچهٔ غير از تفک ئيست. که غیر از تیغ ۸ نبود مدل ار وز

١ - نام ميداني .

۲۔ نوعی از کیاب است .

٣- نسخة ديگر: فرار.

٣- نام ميداني .

۵۔ طمنه زدند.

٩- نسخه ديگر: ميپيچيد از غم .

عہ نسخه دیگر : برد .

٨ - ئسخة ديگر: از عدل نبود ثيغ .

كنون افسانه، افسوس و درينم است یر از شور است از پس شهر و هامون عورند از بس تاسف خلق مايوس برنگ تیر با خود بینه الحال ۲ چو از تائید غیبی ، آن نهنگان بسی بردند جان بیرون ، بصد ننگ یی تکفین آنہا، کس نیرداخت در آب جوی مار، آن کشتگان را ز قتل نوخطان چمره گلگون درو سیزی روان، از هر کنار است کنند در ذید: بردم سیاهی ۳ درو افتاده از بس خود آهن ازان در نمرش افگندند بیتاب غراب او کنون، زاغ کمان است يس از يكيند؛ خان صدق تخمير برای دیدن بخشی ، روان شد چو بود از زمرة انراک بخشی بسن شصت ، چشم از دهر پوشید يس ازيك لحظه ، خلق شورش انگيز زدند آتش ، بخان و مان بخشی فمودندش ، سگان بسی اهتسدالی دگر بر حضرت قاضی دویدند بجسرم بیگناهی ، خمانمه اش را دو روزی ، گر ز بکرنگان جدا بود

به پهلو گر کسی خوابید. تینم است نه بيني خفتة أمروز جز خون كينون كشمير باشد شهر انسوس ١ مود تیر نگه را دید، دنیال شدند از مردم شهری، گریزان گروهی کشته گردیدند، از سنگ عجب منصوبة ، بير فلک ساخت بيفكندند، مردم بي محابا چو جدول ۽ يکقلم شه سرخ از خون تِو پنداری ، که آبش زهرمار است زره در آب، همچون دام ماهی عیان شد راه دریا قفل گشتن ۳ که کاری نیست زخم نیغ بی آب که از امداد تیر خود، روان است دل خود جمع کرد، از اهل تزویر اجل در پرده، با او هممنان شه شگرن در قتل خان دانست یخشی ۵ قیای شستیش ۲ صد یاره گردید شدندِ آتش صفت ، هر سو جلو ريز مسلم جست ليكن جان بخشى ز رویه بازی قسوم شنالی چو آتش، یک نفس، آنجا رسیانه کشیدند آتش و کردند یغسا عدا همراء بودش، هركجا بود

۱.. نام شهری .

٧- نسخه ديگر: اين حال .

۳ سیاهی کردن کنایه از ظاهر شدن است .

٧_ كنايه از بند شدن .

هـ ميارك .

چا کنایه از قبای ابریشم . شست قار ابریشم را گویند .

اگر با خویش ، نقدی داشت دلخوا. سزاوار كريمسانست ، زيسسان يي كفارت اين جرم بيحد بجلادي ، مبدل كمرده اوضماع يهل ! همرگاه آتش بر قمروزد زيــان خامــة چنيسن شد آتش افسروز فسانه

که این هنگامه، چون قامت بر افراخت

نوای جنگ، شد کوک، از دو جانب

ودوگیری عجب شد، از دو سو ساز

سر از بهدر گزند درد برکار

ز پر خواری کشد با ناله دم را

زمانی جنگ باهم، درمیان بود

ماندک داروگیری ، اعل ایران

اگر تیری، ازین جانب روان شد

فگر از چار سو ، آتش کشیدند

فه آتش سوخت تنبها خان مانها

فمانده سدر با یک خاندانی

ز دود فتنه ، خالی نیست جای

ر بس شد فتنه ، هر سو آتش افروز

برنگ برق ، در هر کوی و برزن

چه سحر است این، که بی جوش خر بدا و نگیرد نم، اگر ابر تب و تاب

مگسو از عاشق محنست سرشته

قرو نامه ز بیم این زد و کشت

به جدی بل ۲ دریدند از پی تاخت تفک آسا ، تهی کردند قالب يز ٿير آمه از هرسو ، په پرواز تفک را لقمه، بی تحریک انگشت كشيد أز بيضة فبولاد اين ماز بسآروغی کشد خالی شکم را ز هر جانب ، غضب آتش فشان دود شدند از مردم شهری ، گریزان عراقی زادها را ، خر کیان شد خيسار آساء سر آنها بريدند برون آورد دود، از منز جانبها ر سر يوشيدگان نيدود نشائي سرای سوختمه شداً همر سرای درخت نار ، هر نخلیست ایروز کند از جزو نساری خسانه روشن ۳ بهر سوز میروی گرمست. پنازاز ۴ زند چون دود قلیان ، غوطه در آب كبابش ميكند حسن برشته

گرامی زاده هما ۱ بودنمه همراه

تمودن جای خود خالی ، بمهمان

که تا فرقی شود از نیک تا بد

بقتىل شيعه گان كسردند اجهاع

تر و خشک، آنجه باشد، جمله سوزد

رنيگين تسرانه

۱- کنایه از سگ بچه ها .

۲۔ از جدی بل تا بد آورت .

٣- كنايه از فنا كردن .

٣- كتابه از قنا .

عراقی زادها از بس نب و تاب دران موضع ، شد از تائید جبار رسانیدند سر داده بنارت نخواهد پشت داد، از نور ایهان بمردن هم، نينه ايمن، از آزار نهد بر فرق شان، انگشت از تیر كشيدش از لحد ۽ هر كس دنين است ز قتل شیعه و از فتح سنسی درین صندل سرای آبسوسی بجز فاوک، که در پهلو رسیده كنونكاينجا زبس تاراج ولوت است نشاتی بر لب شان نیست از مو زنا یاکیست ، باشد هرکه شاکی همین از تیغ ریشی دارد و پس بروت ، آنگس که میتابید ، بر شیر سرد گر تا بمحشر داغ باقی بمردن هم ، كجا او را ، فراغ است یسر دور <mark>از بدر</mark>ی دختر ز مادر درین گلشن، زیس کین جمان سوز بجز کشکول شیخ ۵ از بی نوائی نمییابد کسی حلوا زبان را چنان تاراج ، بر روی زمین است بکس ستری نیاند، از بینوائی چو شد، هر روز این هنگامه، افزون پی اسلاح آن ، عبدالصمد خان

جل خود چون وزغ، افگنه، در آب ز کشته، پشتها هر سو نمسودار يمهسر كوبلا خط شهسادت زنی گر بیر گسز، بر ردهٔ شان که هر یک زین خدا نرسان دیندار کشد خط، بر مزار شان، ز شمشیر شکار گور خر گوئی، همین است روان شد بر زبائها بسي تاني ز رگ خر ، بود سگ را عروسی ندارند، این خطاکیشان جریده اگر قصری ابود قصر بروت ۲ است بود اینجا حسراقی یسی تکلتو سبیلین ۳ را بود حاجت بیاک نتابد کس ، بسروت امروز برکس کنون دارد، هراس از گربهٔ پیر بود بر نطفهٔ شمس عراقی ز دست اهل سنتر، چار داغ است ندارد کس، بغیر از دست بر سر نیسایی جمامع عباسی ۴ امروز ندارد کاسه، کس بیر گدائی ز گز، پختند آش مردگان را که گوئی : آش عاشورا همین است مگر زوار مشبهد را رضائی بگردون ، چون شفق شد موجة خون بحكم بادشه، آمد شتابات

۱. غوک.

۲_ كوتاه گردن .

۳_ كنايه از دمان و بيني .

٣- كتابي در احكام فقهه از شيخ بهائي بنام شاه عباس تاليف شده .

۵- کشکول شیخ بهائی شامل مطالبی گُوتا گُون اخلاقی و ادبی .

ر سختیمای ره ، رنجیده آدد گذشتند، از كتل، فولاد يوشان بچشم ردم آگه، ز ابدال ازان ره دارد این نزدیک درگاه ۱ چو تیشه بت شکن ، هر باره سنگش مقيد ازيخ ۽ بهر سوچشمه ساران ازین ره، خلق را، اکراه باشد ز بالایش بزرگی را گزانست وزهرو ، چامه هم بار است ، در بر ثیارد پای رفتن بسکه، رهرو سهاهان، هر قدم از جان خود، سير سخن اینجا ، توان گفتن بصد رنگ هواخواهش همين طبع سليم است ر خاكش ، يسكه لشكر بالمال است توازش يافت كؤس اشتلمها چو شد فزدیک شهر ، آن فوج منصور صف آرا شد خِو مژگان، از پی ٔ جنگ ر آوازش عوام شورش اندیش أطاعت واجمله دانستند واجب سر صد تن ز اقل بنی ، یکدست به پنسان بندوبست ، از کس نیاید ق بس یامال خواری شد کدو وار بهرشو كرده رتونا سقنها شكنته يقرمانش ، سر خصم است بز دان یس از ششهاه یا جنبدی زیناده سخن کوتساه، کین بسیار بد شد پتسزد آن که، باشد دور اندیش

بلند ریست ذنیا ، دید، آمد بسان آب رود، افتان و خيزان يود از رفعت شان، پير پنجال مگر زنجیر از پینج و عم راه بجنگ بدر رفته ، هر بلنگش چو چشم عاشقان ، در راه یاران كتل عيب احت اگر به راه باشد كه هر يك كبك أو، سيمزغ قاقست بلست و یا رود ، همنیزن شناور بناچڻ ميرود، همجوڻ مه ٿني به پیچ و قاب، چون جوهر بشمشین که در گلشن، زند بلبل بر آمنگ بود گر طالب دین ره کلیم است سم آهوی او ک**عب الغزال اس**ت علم، چون کرگدن کردند دمها تل الله اكبر كفت خان بور ز دم دم کوس او بزداشت آهنگ تہی کردند قالب ، جون نے خویش ز تقصیرات خود ، گشتند تاثب جو ثار سبحة ، با يک ريسيان بست چنین فرمافروا، در ملک باید سر مفسد تبدارد کس بنجل دار أميزي ٢ نيست با اين دار و دسته عيدالة بر خلق شده معشي سرداو سَ اجمع كُشتُ بما معمدون زاده ٣ نکو آزاری، از اشرار بدشد برد هفتاه مات ، تیر یک کیش

۱ مراد از پیر پنجال .

٧- عبدالصبد عان .

۳- کنایه از سگ بچه رک : قصهٔ فیضی و عرفی .

بشاشیمش اگر این راه دین است رُ دست انداز، چرخ بی محابا بخـود گفتم بقـول حضرت شاه : ٢ تو فکر خود کن و بگذار اینجا برنگ غنچه ام، زین باغ دلگیر مِمان شمع ، گر پایم بخواب است درون خانه میدان بهر انسوار ۲ بگرمیهای هندوستان صبورم ز نمستهای الوان شده دلم خون دلی کسردم ، ز مرض حال ، خالی

سبیلینی ۱ که میگوینه این است فراری شد ۽ ڇو ترکش، دسته ما تسوئی آدم بـرآی از جنت الله ۳ بهم ، پشت خر و دندان سگ را دلم شه سرد ، از یخ آب کشمیر بشبگیرم ولی در سر شتاب است کشم چون تیر در شست کماندار گوارا نیست جسز، طبخ حضورم ۵ من و چنگال همچون بمله ۲ اکنون بسود این معنی اشمسار حال

> منم ، آن عندلیب خدوش ترانه که کردم ، بر غزل ختم ، این فسانه

هها پسروردة بسال و پسر هند ا چوشندم گی رود سر در سر هند بچشم سرمه شد خداکستر هند بود چون چشم عاشق بر خط یار بسرات عیش ما ، بسر دفتر هنه بنير خسواجكي موداكر هند متساع روی دست کشور هنه

سمادت یک غلام کشور هنه وگمر تیری ، بناریکی فگندم سمندر وار ، از بس دیده آشوب بخوش خلقی رسد گر میفروشد بدست پار ، جون آئینه زیباست

نمردن چشمة جمون جشم عشاق بدود یک چشمه یم کار دلیر هند

۱- یعنی شیمه و سنی های مغتن .

٧- كتايه أز ملا شاه بدخشي .

ع کشمیر ،

۴ . تاتوی از روز باتیهانده رفتن .

۵ـ يعني آنچه در حضور شاه يخته شود .

٣- يمله يوستي باشد كه باندام ينجه دست ورزند.

ے۔ کار بسرعت .

(F)

کشمیر در شعر فارسی

غزلیات و قصائد: طالبه آملی

كرشمها همه اينجا و نازها اينجاست ١ مقيم مركز عيشيم و جاى ما ايشجاست که ترکتاز نگه های آشنا اینجاست تردل، بجاى دگر بستة إرجا اينجاست اگر بکسب هوا میروی، هوا اینجاست كراخيال، كه همراهي تو، تا اينجاست كجاروم؟ كهرا باغ دلكشا اينجاست كه: قتل كاه شهيدان كر بلا اينجاست همين قدركه توانديدييش ما اينجاست نشان دهندكه سر رشتة وفا اينجاست كجارود دلآشفته ام، كهجا اينجاست اگر غلط نكنم، دشت كربلا اينجاست كهصيقلى كه برد زنگ غمزما اينجاست میار عذر، که درد ترا، دوا اینجاست غريب خانة ياران آشنا ايشجاست مرو به سیر دیار عدم، دعا اینجاست تودل، بسنگ بدل كردة، خطا اينجاست سرى بمشرب خمدأر كيميا ايتجاست كه مثبع سخن ومعدن سخا ابينجاست رواج گوهر دانش بمدعا اینجاست يناه فضل جمانگير بادشاه اينجاست

بياكه! مجمع خوبان دلر با ابنجاست قدم، زخطهٔ کشمیر، بر نمیداریم مده بغارت بیگانه، کشور دل خویش كجابهشت وكجا بزم باده؟ اى زاهد! جوان شوازنفسم، همنشين! مرو بجمن باولین قدم! از اهل راز ، ماندی باز بكنج گلخنخويشم، هواي گلشننيست ز دیده ام، گلخون جوش میزند، گوٹی تمام نور نظر، در طواف گلشن اوست بكليه ام، چه فته راه اهل درد بهم خزیده در شکن زلف بار معذور است صد آرزوی ، شهیدم بسینه افتاده است ر خاک میکده بوی نشاط میشنوم در آ بکلیة من! ایکه آشنا روثی قدم بدیده من نه ، گر آشنای دلی بملک ما ، نبود با دعا ، اثر همراه عنان رحم ز شوعی نمینهائی ذرم بكيميا طلبى سوى مغربت زچه روست درآبه هند و ، ببين رتبة سخا و سخن بهنه جوهس يائنه قسدر فضل شناس ثو فاضلى! نظر از قبلة افاضل، جو

مرو بدیدن بلبل ، سوی چمن (طالب) بیا که، بلبل مست غزل سرا اینجاست (صه ۳۸۰ ـ ۳۸۸)

۱- وقتیکه بخش دوم تالیف میشد ، دیوان طالب آملی در دست نبود ، از همین جمهت شرح حال طالب دارای آن اشعار غزل و قصائد نیست ، که طالب راجع به کشمیر سرود ، است . درینولا که دانشمته ارجمند آقای طاهری شماب بدقت و تحقیق تمام دیدوان طالب (کامل) را چاپ (۱۹۵۸ع) کده اند ، اینکه از آن غزلیات و قصائد نقل کرد ، درین اوراق بچاپ میرسانیم .

صفیر فاخته و بانگ بلیلم هوس است دماغ سوخته ام، نکبت گلم هوس است منان گسته، بگلزار میروم، چو نسیم نیم، چو باد صبا هرزه گرد، آبله پای ززلن بار، سفر تا بکا کلم هوس است بمبر روزه دهان بسته ام، که روزی چند بناز و نعمت گیتی تفافلم هوس است زیزم آزو هوس، رخت میکشم یکنار که خاکروبی کنج توکلم هوس است

نیم ز دیدن کشمیر شاه ، چون (طالب) که، سیر ساری و گلگشت آملم هوس است

(1.47 -0)

وانگه چو باد صبح بشبگیس میرود شاهنشهی، چو شاه جهانگیو میرود ویران شنید و ، از پی تممیر میرود رخ دعا ، بگلشن تساتیسر میرود دنبال او ، بیسای زمین گیر میرود سامان صید کرده ، به نخچیر میرود کان ژود میخرامه ، و این دیر میرود از شرم آب گشته ، سرازیر میرود تقدیر ، راست خواه تر از تیر میرود نامش میر ، که آب ز شمشیر میرود نامش میر ، که آب ز شمشیر میرود کر شاهراه دانش و تدبیر میرود کری نظر ، بگلشن تصویر میرود

درات ، بسیر گلشن کشمیر میرود شاداب گلشتی ، که بسیر بهار او دلهای خلقراهمه دور از رکاب خویش او میرود بگلش کشمیره و از پیش او دست میفشاند، و سرو چمن زشوق شیران اکنید بیشه تهی، کان فلک شکار از شوق زخم قارک او، سوی صیدگاه باد صبا ، بتوس عزمش چسان رسد با او شکوه او ، چه گذر میکند بکوه با او شکوه او ، چه گذر میکند بکوه ورن نوبهار، میشود از دیدنش جوان و خرمش، کمین گشا چوشود، در کهان او حرک و در تن محالف او چشمه ایست، کان بادش مبارک این سفر میمنت اثر بادش میراست این سفر، مکنش نام زیمها و سیراست این سفر، مکنش نام زیمها

(طالب) چـرا بحمله نهیچـه منــان چرخ کانـــدر رکاب شاه جیهانگیر میسرود

(0.70)

ازخشت خم نهادند، گوئی بنای کشمیر بوی محبت آید، از کوچهای کشمیر اما، نمیستانم جثت بجای کشمیر بیرون نها نگردد، برقع کشای کشمیر وانگاه بر فشانم، کین رونهای کشمیر خوش مستجاب گردید آخره عای کشمیر

فیض پیاله بخشد، آب و هوای کشمیر چون خاک هشقبازان، هرلحظه برمشامم کشمیر میستانم از حسق، بجای جنت مشاطهٔ لطافت، از بهر روفق کاز جان بردو دست گیرم، مانند عادر خواهان شاهنشه جهانگیر چید از هوای اوگل کین سرمابهشت است ، یا تونیای کشمیر چون لطف یادشه گشت رونق فزای کشمیر مارا زبان نگردد جزدر ثنای کشمیر پینام جنت آرد، باد صبای کشمیر

گردی ژنور بنمود، همرنگ ثور، گفتم جنت کجا ثواند، با او برابری کرد وصف بهشت جاوید، از ماشقان او برس هر ضبح در مشامم ، از راه آشناتی

هر کس پی ٔ تهاشا ، کردند خوش فضای ٔ رضوان فضای جنت، (طالب) فضای کشمیر

(YIX -)

زهر در پیهانهٔ میش است مارا، شیر هم در بهشت این سیزه وگل نیست در کشمیرهم کارشان از پهوب وگل بگذشته از زنجیرهم طی نشد مشکل که طی گردد بصد شبگیرهم قابسل و بران نمودن ، لائق تعمیرهم زخمهاداریم، و مرهم های بی تاثیرهم چشم روشن میکندحسن خط وخساریار بعدازینشمشیر برکف گیرکیندیوانگان واهبیتابانعشقاو، بیک تحریک شوق بگذرومگذارداراکینکهن بتخانهنیست

هرصة كشمير را ديديم ، و مى بينيم باز كر امان يابيم (طالب)! عرصة أجمير م

٧_ قعايد

در توصیف راه ها و مناظر کشمیر و مدح جهانگیر پادشاه

بماقسسال شهسنشاه جمانگیر که، بر وی نگذرد پوینده نخچیر بدندان لب گزد، مار شکن گیر که بود آن کوه بالا، آسیان زیر که در وی آسیان، گشتی زمین گیر اساس نطق میگیرد ز بس زیر نگشتی بند، بر وی ناخن شیر بر او چسپیده رهرو، چون پر تیر مبا، در نیم راه او، نفس گیر چوشست مرد تیر افکن، ز زهگیر بسی باریک تر بود، از ره تیر شه آسان طی ، ره دشوار کشمیر قدم ، بر تیخ کرهی ، گشت گستاخ رهی کردیم طی ، کز پیچ و تایش منسان دادیم بر هنجسار کوهی پیزیسر پسا ، در آوردیم راهی رهی کز رصف بالائی و پستیش رهی نخچیر ، لیک از پای لنزی سبک رفتیم بر کوهی ، که گردد یر تنگیها گذر کردیم و ، دشوار بود باریک راه تیره این راه بود باریک راه تیره این راه

سبسا بر گائن نمل تهگارر گلر کردیم بر باریک راهی ره از بیراهه ظاهر گردد آنگاه مخوان عمر سفر كوتاه ، كين حرف ندارد این حدیث، از موی در ماست چرا ، چون عسر اژدرها ، دراز است رهی، جان سوز تر، از برق خنجر رهی، چون خار محنت، دامن آویز درنگ افتادی از بس ۽ رهروان را بہر منزل، غلط کردم، بہرگام ذ محنت گرچه پرخار است راهش يسكى باغيست، ايزد ساز كوهي ظهور ميسوه و گل، با شگونه دېر سو ، بيد مجنبوني ، نشسته درخستان بلند سيز شاخش نر یکسو، قبریان در ناله زار زمین ز انواع گلها ، تازه و تر دمیسه، سهنزهٔ تر ، پر لپ جوی هسواى دليكشاى كسوهمارش بصحن بيشة آن راء دلكش ز بس داغ شقائق کرده مجروح صبا نشنیده ، فصل مهسرگان نیز هوا، گر دایگی ورژد، دران باغ ر بس بر سیزه ها گردیده گستاخ د فیض آن هوای تر ، عجب نیست غدارد آگهی گویا ، که در شرع زمین یست دامسان نیساز است نیابه گرد شبدیز تو، هر چنـــد قضا، هرخواب خوش، كاندر عدم ديد مگر تیفت ز جوهر برنگار است ز جودش قلمزم ممواج دستش

بچسیندی ، چو پای موار بر قیر که در وی ، خیره گشتی چشم نخچیر كه مالد خضر، برنقش قدم سير يروى صدق دارد، خال تــزوير ندارد این سخن گر آب در شیر که کوته یاد، مبرراه کشمیر رهی، باریک تر، از نوک شمشر رهی، چون خون مظلوبان، عنان گیر بقطع آن رهی ، جون یشت شمشیر هزاران، طفل نا بالغ، شدى يير ولی ، در سرو و گل هم نیست تقصیر که معیار بیسارش کسرده تمیس بیک موسم در او ، چون باغ تصویر بيا پيچيده ۽ آبي همچو زنجير کیان قامت افسلاک، را تیسر زیکس، بلبالان در نغبهٔ زیر هزار الوان مرغان خوان يتدبير چو گرد سیم جدول خط تحریر گسره نگذاشته ، در شاخ نخچیر که از سیرش نمیگردد نظر سیر جکد خون حلال ، از ناخن شیر ز رنگ لاله او، بوی تغییر توان پرورد طفل، از شیر انجیر لباس خشر در بر کرده نخییر که ، شیر آرد به پستان ، دایه پیر تیمم نیست ، بر اجزای اکسیر كنت احسان تو، آب سرازير صبها، شبگير پيوندد بشبگير وجودت ، جمله را بنمود تعبير که در طوفان خشم شعله تاثیر کف آوردست بر آب ، آب شمشیر

كمسند عنكيسوتان، اژدهما گير جدا ماند از رکابت، مدر بیدیر ندارد سعی ، قدری پیش تقدیر من و انديشة اهمال و تاخير بدین، خوش میکنم دل را، بتزویر ندارم، در ثنا و مدح، تقصیر بود در مذهب من كفر، تاخير زمانی ، گر بیاسایه ز تحریر دمایت ، با ثنا چون شکر و شیر باسلام وزيس نيك تدبيرآ كنون مهر، آن قدر، خواهم ز تقدير . بپلک دیده ، گردم توتیا گیر کنون راه دما طی کن ، بشبگیر بگلزار بهشت و باغ کشمیر که رنگش ، در نیابه بوی تعییر كمئد بادفه را باد تخيير مبارک باد! بر شاه جهانگیر بخاکش گر مکاری، ناخن شیر أفق ، در كوره أندأزد تباشير أكر دمقان بكارد، برتة مير تشايده مطسه رأ بستنء بزنجير تسيمش كرده از هرسو سرازير يدرىء أز بيضة برغان تصوير بهر، شاخ گیاهش، درغ تاثیر نه کیک ، از خندهٔ مستانه دلگیر شکر را ، اننگ از آمیزش شیر چو بر دیبای رنگ رنگ تصویر بسی کوته تر است، از کلک تحریر كه بيدرونست ، أز سرحه تقرير جدا از مرکب شاه جمانگیر نسيم او ۽ کمڻا، و آپ ۽ زنجير

جزور بازری لطف تمو ، گردد جهاندارا ! اگر مسکین ، دو روزی جسعى، از من نشد كو تاهيى، ليك وگرنه با چنین شوق دلاویز ز حرمان، گرچه جانم، در گداز است که گر، در بندگی تقصیر دارم زیس، در طاعت انشاء مدحت قلم را، سر چو مار گرز، گویم همين شغلم بود ، كاويزم أز جان تناهاى شهنشه سيسرسانم كنون صرء آن قدر، خواهم ز ايام که یکیار دگر، زان خاک درگاه طریق مدح (طالب!) طی نمودی مدام از لاله و گل، تا بود نام كل اقيال شاهنشه ، جنسان بساد بهر جا ، صید مقصودیست ، در دهر گل کشمیر، و نوروز دل افروز ز شادابی، بروید پنجهٔ سرو ز برق کوهسارش ، صبحه را ز خاکش ۽ سوسن سيراب رويه بمنحن بیشه ، از بری بمارش تو گوئی ، حقه های ناف آهمو چسهسار ، فیض بخش او ، بر آرد از شهنباز دما ، ایسن نشینه نه در وی، بلیل از اننان شدی مست بدود بما فيض آب خموشگوارش ریاحین ، بر زمین بر نـگارش فربان ، از وصف این باغ خدائی چسان از شرح او ، انسداز گیرم ولى، كر في المثل، باغ بهشت است گلش، بند است بر من، سنبلش دام

چون آن مس، کو جدا ماند ز اکسیر زمین تشنه را کردم ، ز خون سیر نشاید کشت آنش را بشمشیر یس آنگه زندگی تقصیر تقمیر وقای عبد ، با من دیر شد دیر كه تعبيرش چه باشه ؟ گفت: تقدير زمين بسوس شهنشاه است تعبير نخستين ۽ ملک دلها کرده تسخير وگرنه، بود بی یسر، تیر تقدیر چو نوشروان ، عدلش بست زنجير شکار ماهی، اندر آب شمشیدر شود ، مشتی عرق دریا ، ز تشویر ارادتها ست ، بسا دامان تساثیر معطل منانبه انسكشت قبلم كير ته بندد مایه ، بی فرمان او شیر ز نقش بند انگشت است دلگیر جوانی، تازه شد، بر عالم پیر ز خط سرنبوشت اوست ، تفسير نگیرد کس ، کف از دریا بکفگیر نستجد با ضبيرت ، لاف تنوير اگر ، بر تیر مکس افتد ، شود شیر شود هر آثار، بسر بیراهنش آبیر نهالش سر کشد ، اما سر از زیر صدای تیخ او ، آزاز تیکییر نمیحسهای دریالیست در گیر وز آن اجزا ، وجودت یافت تخمیر هیانا در نمک یابند توفیر بشاخ مار، كدرده آشيان گير سلامت بگذرد از آب شبشبر نهاید در زمین بوس تو تا میر

جداً زان خاک ره، بی آبرویم ز بس بگریستم ، دور از رکایش چسان تسکین دهم سوز دل از آه من آنگه دوری از بزم جهاندار اجل را ، دور از آن سرمایه رفع گلی در خواب دیدم دوش، گفتم : بطالع نازكن! كين خواب خوش را جهانداری ، که در کشورستانی عقاب حکم او، دادش پر و بال و به و مساور سنم دام دست شد در آستین و قنگ بدور دست فیاضش ، توان کرد چه ابر دست او گوهر نشاند يسمهد دولتش عدست دما رأ ر بس ممنع گرفتن در زمانش چو بستن ، گوشهٔ دارد ، ز بیداد كشايش دوست دست گسنج ريازش گل اتبال او آندم، که بشگفت جبینش مصحف أقبال ، و بروی مزن در بحر دستش ، پنجة ابر زهی روشن دلی ، کائیتهٔ صبح تو آن نیک اختری ، کز روی بختت سیر، گریش تینت، نفگند چرخ هر آن بستان ، که بر سروت، نشازد بگرش مسرش ، در هنجار نساید سحابت را بسمنسم در نشائی نمک سودنسه و شکر صاف کردنسه کنون، گر ز آن دو جز، اندازه گیرند هر از امنیت مهد تو، کنجشک بدریا بار حفظت کشتی تسن اگر مستند نشين چنرخ هنشتم

سپهر دال شکیلش میم تمجید بدل سازد همی با کاف تصنیر رخ از خماک درت گردون دهمد آب کف ممه دنیز سازد چهر تنویر

(100-1000)

در وصف گلشن کشمیر و مدح جهانگیر

که باده بادهٔ هند است وگلگل کشمیر می عراقه و گل فارس را، بمغت مگیر بگیر کام دل از عشرت و بسانه مگیر سزدکه، تازه کنم روح بلبلان بصغیر که شویم این دهن تلخ را، بشکر و شیر يمبر خيضر، نگردند ساكنانش بير که دل بسینه توان داشتن بصد زنجیر دلش، زلات سيربېشت، گردد سير برهنه یای کند سوی این چمن شیگیر که رنگ، گل ز نهیب خزان کند تنییر تهام وغبت پرواز همچمو مرغ اسير راله زخامه بآهنگ مندلیب صفیر صف درختان، جون آهوان آهو گير که صید، رقص کند پر هوای نالهٔ شیر درار، نه باد صباست گردد، از شبگه بدان صفت ، که نگردد بلوز ژنگ یذیر نہال طوبی ہی برگھمچو جوھر تیر چنان کندگذرآسان، که قار مو زخمبر دهد بدست جنون، عقل را سر زنجير بگلستانش ، یکی بلبل و هزار صفیر كشند رخت بصحراء صغيرتا به كيبر بچشم خانه نگیرد قرار چشم بصیر که درد، از دل عشاق، جا کند تغییر نگین،بکنج نگین خانه،گرشود دلگیر بود تصیب ز گلبانک بلیل تصویر

خوای، مرغ طرب این بود، بگاه صفیر ترهند، گرچه گل و باده، نادرند و مفید جورمجلس ازمي وساقي تيام اسيابست مراکه صورت باغ بهشت در نظر است جووصف كلشن كشميرميكم فرض است رهي مقام سلامت ۽ كر أعتدال هـوا چوديده سرمه كشدازسوا داوه هجب است گراین نمونهٔ جنت، بخواب بیند، حور ر خواب نا شده بيدار، وآب نازده روى زاستقامت آب و هوای او، عجب است خظر، ز شوق ریاحین او، بسیر جمن هوا زقربیت نغمه آن چنان، که بگوش بسبز ييشة ار، شاخها فكنده بشاخ بغایتی اثر نفیه مام در دلها حرار، نامرغ چسوباز ماند، از آهنگ هر آن هوا، نکند طبع دل، قبول ملال جه پیش سبز درختان شاخ برشاخش خران هوا، چەعجب رشته، گرزگوهر بكر خسیم سنبل صحرای او، چو طره یار .بیوستانش ، یکی نخل ر صد هزار ثمر رْ اعتدال هوا، خلق درخزان و بهار . زوسكه ، خانه نشيني گران شود ، برطبع ز شوق دل، به نشاط چمن، عجب نبود ز بس بنقل مكان ميل طبعها جه عجب ر فيض آب وهوايش سرد، كه يرده گوش

تميز رأثحه نتوان ميان عنبر وقير مجب نباشه، کز پای پیل و گردن شیر اگر، بخوانند افسون مار، بر زنجیر شكاريسان خدنك افكسن هما نخجير گره، چوطائر وحشی زنند، بر پر تیر بغیر پنجـهٔ زلف نگار ، دامن گیر كند خرابة خود راء بخشت خم تعمير کنه هوای رطوبت سرشت او تساثیر ز برگلاله، چوازچنگاستوانشمشیر اگر فشاری ، بستان ٔ سنگ زاید شیر ز طعم روح، شود کام ذوق لذت گیر چکیده شیر، ز پستان نار، چون انجیر ز سرخ روی سیبش، عذار به چو زر پر ز عقده عقدة جون دانه دانة انجير چشیده لذت پیوند، همچو شکر و شیر که : خواهدر ته پملوحصير وخواه حرير چربانگ نای، خوش آید بگوش نا لذتیر بسعینها ، نشتاسی نسفیر را ز صفیسر دل از میانهٔ غمها کشد، چو مو ز عمیر كه هرطرف صف حوريست د رلباس حرير که خاک اوهمه نوراست ، و گرداوا کسیر که شاخ گل، شود اندر نیامها شمشیر چمن، کشوده زبانی بشکر، ابر مطیر هزار طفل بیک قطره میبرند ز شیر جو آب آئینه صافی یکی کبود غدیر تهام عمر بترتیب غسل در تدییر نگشته يک نفس از شغل غوطه خو ردن سير ولی نه خصم گلو همچو شست ماهیگیر بصد نگار مصور، جو صفحه تصویر قدم ز مسند طاؤس ، نا نهاده بزیر ز شاخ و برگ، تراود ترانهٔ بم و زیر

عبير ماية نكمت هوا چو سازد عام دراوز بسكشش طبعها بجانب دشت بخاصیت ره صحرا چو آژدها گیرد ر بس توجه دلها بجانب يرواز ز بیم آنکه ، مبادا رم هوا گیرد ز أنيساط هوا و در قضای او نبود زاوج عيش بحدي، كه هر خرابه نشين ز بسکه از ره تخمیر ، در جواهر صلب سزد که ، فاخن الهاس روی بر تابد هواش مهر اثر، آنچنانکه، از سر مهر ز میوه های ترش ، چون زبان کم سیراب بصحن باغ، ز تاثیر مهر شاه آلس ز آبداری نارش، لب رطب جو سفال رُ دانه دانهٔ انگور او، درونهٔ نار چو باغخلد، در اوچند ميوه بريکشاخ هوای او، بملایمترین ادا ، گوید حريص نغمه ، طبايع دراوچنانكه ، زشوق ز بس ملایمت ننمه، در هوای ترش خرشا نسيمسبک روح او، که بي آسيب هگلشنش جو در آئي، بنل كشود،درآي ميوش ديده در آنملک، و نيزخانه مروب درآن دیار، ز فیض هوا، عجب نبود نظاره كن! كه زهر برگ سوسن و گل بيد عمرم مشرب در وی چنانکه، اهل ورع بهر طرف زر انگیخته ز حلقهٔ موج صف بطان، چو صف زاهدان وسواشي بسطح دجله چوغواص بیشگان حریص كجك نموده بدنبال ، همچومشكين شست ز نقش بال و برچون تذروشان رخ آب کمینه صعوة آن بوستان، بنقش و نگار دران چسن، که بتکلیف حسن آب و هوا

كه جمع كرده لبخو يشغنچه بمهر صقير جبین خله زند غوطه، در خوی تشویر که ، بی نسیم دعا، بشگفدگل تاثیر ره تميز نباند، ميانهٔ بم و ژير اگر برد بهوا دانهٔ سحاب مطیر بگوش نغمة خلخال و نالة زنجير چکد، ز لطف هوا، آب از دم شمشیر بدان سبو ، كه ازانآب باشدش تخمير چو وصف وسنیل پیجان او، کند تحریر صدا كند بتن فازكش لباس حرير چوكودكى،كەكشايد دھانبخوردنشير که، وصف سنبل بستان او، کنم تقریر چنانکه، نسبت پیوند یادشه، بوزیر چو عندلیب، زند نفمهای پر تحریر که هست، ریزش باران آن سحاب عبیر که، باد زاف جوانست و بید ساهدیهر شود ز دیدنآنچشم عقل؛ سرمه پذیر قلم چو بخت شمنشاه در بنان دبیر دهد زکواه بدریای ژرف ز ابر مطبر کنند مشقدعایش جوان و کودک و پیر چر طیر بی پر ، سستی کند بره تقدیر که بی اشارهٔ فرمان او، نبنده شیر كنند صرف دعايش نفس، صغير وكبير ز شوق ناوک او، پر بر آورد نخیمیر بهقت رنگ بر آید ز شرم ابر مطیر جو بلبلان مديحش برآورند صفير راد سینه سیر کرده، چون نشانهٔ تیر زهی ز نور الهی، سرشته در تخمیر كەشدېممە تو آنخواب خوش اثر تعبير که دست جود تو نگذاشت در زمانه فقیر كنم يصفحة آنش بامتحان تحرير

چه مسکنی، که بود عندلیب چون مسند چووصف گلشن کشمیر بر زبان گذرد ز انیساط هوای بهار او، چه عجب ز بس ملايمت نفيه ، ز أعتدال هوا سرْد، که خوشه بوقت ترشح، انشاند ز بس گشایش دلها بیک نشاط رسد چنانکه، از دهن کودکان، لعاب چکه مزدكه ، چشمه صفت خود بخود بزاید آب قلم، چو ساعد پیران، شکنج گیر شود يجلوه، سروش حوري بود، كه گام خرام بشاخ جلوه کنان، غنجه های نیم شگفت بقدر زلف بتان ، عمر بایدم ناچار بشاخ سروش، پیوند شاخ گل، مطبوع هزار حلقه، بگوش گل، اندر آونزد نسیم صبح، سحابیست در گلستانش همیشه در حرکت باد و بید او، گوثی كشد چوطرح سوادش، رقم نگار خيال كندجووصف بهارش بصفحه والرددسيز سيهرفيض، جمها نگيرشاه كز دل و دست شهنشهی، که بکلک نفس ، بصفحهٔ عرش اگسر بسر نزند چون اتساقه فرمانش کف کشادهٔ او ، منع بستن آن سان کرد كنند وقف ثنايش ضمير، پير و جوان ر بیم خنجر تیزش، بر بزد از مره ثیر جوقلزم کفش از باد جود گیرد موج چوگل، سپاه رياحين تهامگوش شوند هبیشه برگذر نباوک ارادهٔ او زهی ز لطف خدائی، چکید. در خلقت رواجعدل، فراموشگشتهخوابی، بود فقير دوست بحسان خوائمت بوقت مديح بوسف ابر کف کافی تو گر رقسی

سواد آن نشود خشک، تا بدامن حشر ر بس، بعبد تو رسم نوازش، آمد عام قهام سال بهار است زانکه نیست روا پجسم ها در بیگانگی زند ارواح جو ديد بازوى عدلت ، زبيم ناخن ريخت به نیستی که مگر خواب دولتی بینه جهان وخلق جهان، جملكي بخواب شدند شهنشها إ منم آن (طالب) تمام اخلاس برآستان تو، آن بنده ام، که نیست را خدا یکست؛ تراهم یکی شناسم و بس بكسب جاء ثيم ملتفت ،كه حاصل دهر سر طمع، که رسانید (انوری)، بسپهر مرا سيهر، اسير كمنه عزت ساخت بقدر، بوی اصالت وزیده، برگل من أكرچه شاعرم و نيست عارم از فن شعر زشفلمه وقارغ نيمدمي، صه شكر خوای مدح شهنشاه ، در سر است برا هرين مقرح ياقوتيسي، كه ساخته ام شبیه خود صّلهٔ این قصیده بخش سرا سُخَن چو رشتهٔ تصدیع شد دراز آهنگ حميشه، تاكشه از نور نير اعظم غِمُونُ أَيْرُدُهُ وَأَمْدَادُ بِحُتْ } وَيَارِي حِرْحُ

چوخط ناصیهٔ بحر و آب، روی غدیر شكر گداز نيابد بكارخانة شير ز استقامت عدل تر، بر جهان تغییر، ز آشنائی دستت ، بقبضـهٔ شمشیر در آستین ستم ، پنجـهٔ گریبان گیر شبی که، ژاد سمادت ز مادر تقدیر بهاند بخت تو بیدار از پی تعبیر كه نيست آئنة صدق من ، غيار پذير بقدر یک نفس، از شغل بندگی تقصیر ازین زیاده چه گوید رید در حق پیر ازانچه هست فزون آيدم بچشم حقير منش به اره بریدم که حیف به شمشیر شوم اسیرکسنی، کو بعزت است اسیر بنتجه أم نسب رتگ و بو رسد به بهسير و ليک، آگهم از هر فني، قليل وكثير چوكيميا گر عاشق پصنعت اكسير كهجون عطاردماز فكرنظم نيست كزير . نیم بجائزه گوهذر ستان و لعل پذیر اگرچه نیست ترا چون خدا شبیه و نظیر بعدر خواهی (طالب) ره دهـا برگیر سپاه و عرصمهٔ آفاق را کند تسخیر فروغ چتر شهنشاه باد! عالمگیر

مسدام زیور دیبیم بساد ا گرهر نساج همیشه زینت اورنک باد و زیب سریر

(1009-1000)

(P

کشمیر در شعر فارسی

کشمیر : ملا شاه بدخشی ملا محس فانی مشتاق کشمیری

آزاد کشمیری خوشدل کشمیری

مجرم كشميري

👁 ملا شاه بدخشی (مترفی ۲>۱۵) (۱)

گل نمارنجی و زردش بنگر گل داؤدی و عیماسی او از گل مسخمل صد بدرگش

راجع بمسجد جامع گوید :

هست هر خانه اش از حافظ پر خنده های لب دریای بسط مسجد جامع شهر کشمیر آنچنان پاک بود آب دلش کوه پاکش همه یک روی صواب

بیر بیر بیر میر دو میر دو روزگی بیراض هیز دو روزگی می گشته ز نرگس سرکش

هر سلسل خوان سبحة در بشود سلسلمله بسای شط جمعه ، از خوبی او در زنجیر که کشه تخت سلیمان بغلش ووی ۰ ۰ ۰ تا یا دارد آب

باغ نشاط، باغ شالامار، باغ قیض بخش، باغ فرح بخش، باغ نسیم، باغ افضل آباد، و جائغ طرب افزا، باغ جهان آرا، باغ عد، باغ میش آباد، باغ بحر آرا و فور باغ وا ستوده است، خوانست :

شالامار تمو بمود دیسریسته فیض بعش او همه بها آب و هموا چه نسیم ه م م از جانب راست گذرم جانب افضل آباد میل دل از همه برخاست را پای مداحی مین کشتی خویش بخسه از و بیجهار اخیارم درمیان همه باغ است، چراغ

نخلسا شیر دهه از سینه از فرح بخشش ایستسا بستوا که مها میل دل از چپ برخاست از ره شوق، که پس ماند باه چونکه میل طوب افزا ست مها به جمان آرا میساند پسیش هسوس بانغ هد دارم پرتوی زو ، شده نوو همه باغ

۱- رک: کتاب حاضر ص ۲۲ مالا شاه مثنوی بعنوان حرسالهٔ در تعریفات خافها و باغها و منازل شهر حسروده است، که بهترین نسخهٔ دستنویس آن در کتابخانهٔ دبوان هنه ۱۵۸۰ موجود است. این اشعار از همان مثنویست و اینجا از مقالهٔ آقای دکتر امیر حسن عابدی (دهل) حدیث کشمیر در ادبیات فارسی حدق قد شده است.

کرنهٔ گرویم و فریساد کستم بسکتم تساعت سوی پسای قبق خود ظفر خان چو بعدل و داد است مدح من بسر سر کشتی بنشست سخستی از درهٔ لاز کستم از صفایور به مراج روم

زمفران را یاد میکنه :

زعقران دیدهٔ سا تما نگرد...

دیگر جاها را نیز یاد کرده است :

منزل ما ست دگر ونتی پور پحر آرا ست بنام آن منزل باز با سوی انیجم گذریست سیح ، ، ، باشد جای صواب یکی با کدوری چشم احدول گشت سر چشمهٔ ورناگ عیان یک طرف سند براوی ست دگر بروم ، ، ، ، را بینم دیولاغ است دگر در کشمیر

تظسری سسوی شه آباد کنسم صف باطل شکند لشکر حق او معظفر به ظفر آباد است قداز احرام صفاپور او بست بدوی ، ، ، از سخسم بدخدا جانب محراج روم

چشم ما جاوة دريا ببرد

پیش رفستن بساشه دیسگر روز ز نسیسمش شگفسه، گل را دل داند آنکس، که بانجاش سریست مثل ماهی بسردم جسانب آب چشمه بنا چشمهٔ پساک اچول اوست شاه آباد شباه جهسان حکستی هست در آنجا بنگر یک شب و روز در آنجا شینم خسار آنجا ست گل دامنسگیر

که او را گرفته است دلی، در کنار دو بالا طرب شد، دو چندان سرور که فرق است ، از خانه تا خانقاه که نامش بود ، چشمهٔ عارفان سرد گر بسود جای دارا شکوه

۱- رک : شرح حال در کتاب حاضر صد ۱۰۲۵ . یسکی از چهسار مثنوی ارست سدمیخانه ...
 کسه دران باغها ، جویبارها ، و قصرهای شهر را یاد کسرده است . اشعار از مقالهٔ آقسای دکتر عابدی نقل کرده شد .

چو در باغ سیتم گذار اوفتاد بسباغ فتح چند ، کردم گذر چمو چشم شمود روشن از باغ نور

مشتاق، مجد رضا کشمیری (منوفی ۱۱۳۳) (۱)

شوخ از پس بهار کشمیر است چشم لیلی ، که دل ز مجنون برد نسخل طسوبی بسآن سرافرازی خنده عمس جاوداندهٔ خضس سر عیش و نشاط و ناز و طرب خضر هر چند زندهٔ ابد است قار پسرور لیسل و هر چه دروست

مژهٔ حور خار کشمیر است داغی از لاله زار کشمیر است زیر دست چنار کشمیر است کبکی از کوهسار کشمیر است ابر گدوهس نشار کشمیر است روز و شب درکنار کشمیر است کشتهٔ چشمه سار کشمیر است سروی از جوئیسار کشمیر است خاک پاک دیار کشمیر است

عسورم بشهر و دیبار اوقستاد

که از هند یابم در آنجا خبر

اگر صفحهٔ گل نخواهم چه دور

طبع (مشتاق) ما، ز زنگسینسی جلوهٔ نـر بهــار کشمیر است

در غزل زیر رود خانهٔ جیلم ، که در سابق ـ بهت ـ گفته میشه ، یاد کرده است .

شراب ناب بود آب خوشگوار بههت نگار و سایهٔ بید و می و کنار بههت رسد بحنظل، اگر آب جوئبار بههت زدست خضر نبی خیمه برکنار بههت بنویهارو خزان، سیم و زرنشار بههت که رود نیل فلکگشته شرمسار بههت بدست جلوهٔ مستی است اختیار بههت گیان بری ضف لیلی ست برکنار بههت

شب برات تهاشا كنه كنار بهت

که قافته است گهرهای آیدار بهت

بیاکه! حاجت می فیست درکنار بهت بهشت نقد ازین خوبتر نمیباشد ز بوسه لب شیرین حدر کند نامش نگر چنار، که با صد هزار شانو شکوه کنند از دو طرف دمیدم ...... ستاره نیست نهایان ز چرخ شمیده باز گهری بسوی چیش میل، و گاه جانب راست ز جلوه های درختان دلکش و سرشبز بگویه تشته لبان، سیر لاله زار بهشت مگو که: پر تو انجم فتاده است درو

۱- رک : تذکرهٔ شعرای کشمیر مجد اصلح چاپ راقم (صه ۳۸۹ تا ۳۱۲) دیوان مشتاق دستنویس در کتابخانهٔ سرینگر (بشهاره ۱۲۵۳) است . اشعارکه اینجا ثبت شده از همان نسخه نقل شده است و ما از مقاله دکتور عایدی اخذ کرده ایم .

گرفته باز چو عشاق پیش راهش را چراست فرق سیاهی چدو دیدهٔ آهو کشیده سر بفلک صد هزار قوس قزر .... نزند چشمهٔ بسقا آبی بهزندهرود نیرداختی چسنان صائب بهشت گوشهٔ کشمیو دانبهست حویش گذاشتم بسخنهای چون در غلطان

ز هر کجا که صبا گشته شاخسار بهت اگرته چشمهٔ خضر است داغدار بهبت ز طاقسهای عبارات زرنسگار بهبت دلیکه، تشته جگر باشد از خیار بهبت اگر نه ترشدی از شرم رودبار بهبت ازین زیاده چه میخواهی اعتبار بهبت ز جوی کلک گهر بار یادگار بهبت

> ز دست زندگی عالمی ازین (مشتاق) مگر...آب خضر را تو در شهار بهمت

آزاد، کاد آزاد خان کشمیری (متوفی ۱۱۹۵ه) (۱)

هزار داغ بدل لاله زار کشهیو است درین حدیقه خزان بهشر از بهار بود معظر است گل رنسگ روی خوبانش زچشهه، ساخت چو سرسبز عالم بالا میآید شیده ام، که لب جوی خشک میگوید اگرچه، گرم شد آبش، زگرمی دل ما چو گرد باد، بگردش همیشه میگردد چو گرد باد، بگردش همیشه میگردد نیم خاد بود خاک روب، این گلشن نر برگ برگ چنارش، بود ید بیضا بباغ دهر عیط است آب انهارش

پس از رفات را یادگار کشمیر است به از شگونهٔ او پنبه زار کشمیر است بهر دیار که بری بهار کشمیر است بلند قد ازان کوهسار کشمیر است فنان که شیوناینبیقرار کشمیر است که: آب ابر صفت در غبار کشمیر است بحنک بدیدهٔ ما، جوئبار کشمیر است سحر بروی زمین از غبار کشمیر است شهام دست جهان خاکسار کشمیر است بلند مرتبه گرد و غبار کشمیر است بسر طرف که روی ، بیقرار کشمیر است مصای پرخزان از چنار کشمیر است بهر طرف که روی ، بیقرار کشمیر است

کسی نگشت و نگردد ز دام او (آزاد) چو خط سبز بتان ، سبزه زار کشمیر است

۱ـ رک : کتاب حاضر صـ ۲ . در سال ۱۱۹۷ (۱۲۸۲ میلادی) قسوت شد . حساکم کشمیوی بود . دیوانش در کتابخانه آرکائیوز سرینگر (بشمارهٔ ۵۰۰) مسوجود است . این غزل ازاند دیوان گرفته شده است و اینجا از مقالهٔ دکتر عابدی نقل کرده ایم .

🍎 خوشدل، دیارام کاچرو (متوفی ۱۲۲۱ه) (۱)

الا ای صاحبسان شهر کشمیر به هند و هم خواسان سیر کردم ز راه کدوهساز و بحدر و ساحل رسیده برکنار کوشن گنگا (۲) رسيدم چون بشمسر خوب كابل مجانب هست دیگر چهته بازار مجب شہری که شہر قندهاز است چه روحش فیض بخش خوشدلی شد كه ميسرفتم بآنجما بمسر تسليم بسی معمور و خوش شهر هوات است درر آسوده عبدالله انصار بمرض راه واقع قلعه ضحاك وزان پس سر زمین بامیان است روان من جون سوی پنجاب رفتم درین سفر به پیشاور رفت و میگوید: ازانجا در رسیدم در پشاور

پگوش آرید حال زار دلگیر تیاشای بستان دیسر کسردم شده چونم گره در نافه دل ..... هست پیوسته در آنجا بود کابل زگر ، جنت تقابل علی مردان(۳) نموده خوب اینکار گلستان مرقد بابا ولی(۳) شد به پیش میرزا صائب به تعظیم که در مرفان ..... هست ابرار زبتها درمیانش خوش نشان است زبتها درمیانش خوش نشان است دما بر ساکنان هسته گفتم

عجب ..... ای بدیدم در پشاور

هـ رک : کتاب حاضر ص ۲۳۱ . در سال (۱۷۴۳ میلادی) در کشمیر بدنیا آمد و در سال (۱۸۱۱میلادی ۱۸۲۱م) در سرینگر فوت کرد . از افغافها ماموریت داشت و مدتی درخارج زندگانی کرد ، آثبار منظوم وی عبارت است از دیسوان و و باگوت گیتا و و ترافة سرود و و منزی کشمیر و کتابی دو نشس راجع به موسیقی نیسز تالیف کرده است . منزی کشمیر در محبت میهن خود نوشته است وقتیکه مداتی در خارج بدود و کشمیر وا قدیده است . این مثنوی در بیاض (شهاره ۱۳) در کتابخافه سرینگر موجود است و ازان آقای دکتور عابدی و آقای دکتور تیکواشعار وا که مدا اینجا ثبت میکنیم و آقای دکتور تیکواشعار وا که مدا اینجا ثبت میکنیم و آنتخاب کرده اند و دریگر جاها نیز سروده است .

۲۔ کرشن گنگا یعنی مظفر آباد .

٣. نواب على مردان خان رک : شرح حال در كتاب حاضر .

۱۱ ولی از اجداد میر معصوم بکری نزد قندهار مدفون است و قبوش دارای کتبیه است که میر معصوم بر او نصب کرده است : رک : ثاریخ معصومی و شرح احوال میر معصوم بکری از راقم الحروث .

درانجما هست رام آنند تهاکر شب و روز است راگ و رنگ کارش راجع به لاهور گوید :

کشیدم رخت چون در راه لاهور را دریای بدیدم رخت چون در راه لاهور سراپا سنگ درانسجا استقامت شد، چهل روز بحکم پساد بما تفویض گشته حکم آنجما روان گردید وقتیکه نزدیک میهن خود رسید به هیجان آمده میگوید:

خوشا کشمیر و خاک پاک کشمیر بسیر دل ، بهر دل انبساط است بدلها چون ، عیش آباد آرید چو بنشنید در باغ فوح بخش بیفسرما ای خدا ا بیسدار بختم بیا (خوشدل) تو رو سوی وطن آر

ز بیه و شاحتر عرفان دلش پر بخلموت گاه یسزدان هست بسارش

مرا دریای راوی گشت منظور سراپا سنگ و خاکش تازه اکسیر بحکم پسادشاه عالسم افسروز روان گردید ار و نهسی هر جا

مس هر عاجزی را ، هست اکسیر نسیسم عیش آباد و نشاط است بیساد خیر ، مارا یساد آریسد بداد عیش می ..... خوی رخش رسان در جنست کشمیر رختم نسیم آسا قسدم اندر چدش آر

اشعار زیر در ــ پارسی سرایان کشمیرــ آمده است و از اشعار پیدا است که از افغائستان چه دوستان کشمیری نوشته است :

بخندان چون لب غنچه دل تنگ

کرامت کن نشاط صبحه را

مرا حب وطن، آشفته تر کرد

کجا آن سیر کشتی و کجا من

کجا آن جوشش فدواره، الله!

کجا یاران و دمسازان یکرنگ

مبادا، کس زیاران دور، چون من

نبانده طاقت هجران، ازین بیش

ز جوش گریه چشمم اچهول شد

خوشا حال شها، ای دوستداران!

شها خدوش در گلمتان بهشتیه

بهنگام طرب هوی بر آریسه

بهنگام طرب هوی بر آریسه

بهنگام طرب هوی بر آریسه

ندانم کرد، شرح درد دوری

که گریم شکر احسانت بصد رنگ نصیبی زان نسیم این شام غم را نمیدانم ؟ چرا قسمت بدر کرد کجا آن شالهار و کوه دامن کجا زیادش ، بگردون میرود آه غریب و بیکس و مهجور، چون من غریب و بیکس و مهجور، چون من که دل آفشته در خون جگر ریش بهت شد، مار شد ، تالاب دل شد که مکن هست گلگشت بهاران مرا از خاطر خودها بهشتید بیاران بیادم نغمهٔ دردی سر آرید بیاسوری به ا صبوری به ا

که کموه درد هجران بس فزونست بدل ، صد داخ دارم ، همچو لاله چو فضل حت، بود بر حال مهجود کنون دارم زیاران این رجا را گیر افشان کنید از لطف خامه بیا ساتی! بده رطل گرانم

درین محنت سرای بی مواسا غم از دل دررکن (خوشدل) بیاسا

(104-104-)

🗨 مجرم ، میر ممهدی کشمیری (متوفی ۱۲<۳) (۱)

خوشا شهر کشمیر جنت قرینه همه لاله خد، سرو قد، دلبرانش ظریف وسبک پی، برفتار و گفتن دلاویز و دلکش، سیه مست و سرخوش شکرخند و، دلبند و، تازان و، نازان سر منظر فرفه، هر طرفه منظر بخوش پیکسری بیشتر از مه و خور بیسازار و کوچه ، بآزار عاشق ربسایشده از قدرکتازان غسسزه و این مه جبینان ول، (عبرم) کم بنل وا، چه حاصل

تباشای تالاب و سیسر سفینه سمن ساق، تسرین سرین ، سیم سینه حریف می و نی ، شریف و کمینه قدح در کش و ، در بخل آبگینه نظرباز و ، طناز و ، شیخ و ، شبینه ز مشکین رس ، چنبر عنبرینه بسیسین بری کم ز حود و پری ، نه کف و دف زنان ، نوچه و پرچه نینه ز نسته دل ترک و تازی خرینه نمیبرد با خویش قارون دفینه بغیر از لب خشک و چشم نمینه

دل تنگم نگر ، یک قطره خونست

ولى كسردم بفضل حق حسواله

تخواهد داشت ، از یاران مرا دور

که گاهی یاد مهجوران، محدا را!

کے روحانی ملاقات است نامه

که از سودای هجران، سرگرانم

که ازخود میروم ، چون مست در خواب

● شبلی نعمأنی (مترفی ۱۹۱۲ع)

دوستان! ایکه ره و رسم وقا، کیش شهاست ور ندانید و نه دارید ز حالش خبری از سیه کاری ایام و زخود رائی خویش بود در گوشهٔ تنهای خود، فارغ و شاد

هیچدانید؟ که شبلی بچه حالستو گجا ست باید البته پژوهش که پژوهش ز وفاست هست یکسال ، که بیچاره گرفتار بلاست که به ناگاه، به عزم سفر از جا، برخاست

۱ رک : کتاب حاضر صد ۱۲۲۸ دیوانش در کتابخانه سرینگر (شهارة ۳۵۰) موجود است و
 اشعار مندرجه ازان نقل شده است و اینجا از مقالهٔ آقای دکتور عابدی گرفته شد .

سوی کشمیر روان گشت بدان گرم روی گرچه شکنیست، که آناناسیه، در زیبانی بسکه جوشید ز هر سوی ، گل و لاله بدشت هیچ جای، زگل و لاله تهیی، نتوان یافت جاده را خود ز خیابان نتوان کرد تمهز جام گلرنگ که در بزم ، به آئین چینند فقشبنه چمن طبع، ز تر دستی فیض سبزه، برکوه فرو ریخته ، از سر تا بن راهرو را تدهد دل ، که تهدگام به راه دیدهٔ طفل، که بر دامن مادر، غلطه گل به هر شاخ از برگ ست فزون تر ، گوشی سرو اگر پای بدامن نکشد ، خود چه کند بسكه برهرقدم از لاله يه جراغي بشهتد آبگیری(۱) که بشهرست و بود نامش دل سينة صاف دلانست ههانسا ، كز لطف گرد بر گرد دل، آن صف زدن لاله و گل شالهارست و نشاطست و نگین ست ونسیم شالمارست ، ازانجمله فزون تر ، بجهال آب(۳) بالای زمین باشد و اینجا بینی در بن آب دمه، سبزهٔ و نیلوفر وگل گرچه دانم که سخن، خود به درازی بکشید بخت بنگر که : ازان بزم گه مستی و ناز بعه یک هفته، که آسود تن از رنج سفر هی چه تپ بود! که فرقی نتوانستم کرد درد ، آن مایه بینشرد ، سرایای را

که نمیخواست دران ره ، نفسی کردن راست. گر قزل بکنم ، خله برین را مانا ست از کران تا بکران ، روی زمین ناپیدا ست یای دیوار اگر هست وگر سقف سرا ست بسكه كل صف زده سرتا سراو، ازجي وراست ه بدانگونه، گل از پهلوگل، جلوم نهاست دشت را هر به گل و لاله و شمشاد آراست یا قبایست، که برقامت شخص آید راست بسكه بر هر قدمش لالة وكل در ته ياست جنبش بداد ، بدان گونه، بروی صحراست همه برگل بفزود، آنجه که از درگ بکاست زانکه از جوشگل و لاله، چین تنگ فضاست در شب تار ، کسی گم نشود از ره راست گوئیا، آثنه در دست عروسی زیباست هرچه در بن بود، از صفحهٔ رویش بیداست چون طرازیست ، که بر دامن شوخی رعناست باغهای، که به پیراین دل ، غالیه ساست که چو نه چرخ طبق بر طبق و تا برتاست پ که زمین برسر آبست و همان یا برجاست قرت نامیه ، بنگر زکجا تما به کجا ست چه توان کرد؟ سخن هم از سر نشو و نبها ست بهره ام هر چه بود درد و غم و رنج و عنا ست ثپ، به من تا ختن آورد، و بکینم برخاست کاین مگر آتش سوزنده بود، یا حسی ست که تران گفت : که یک بهره ز اندام کاست

١- چشمه يا تالاب.

۲- شالمار و هم نشاط نه طبق دارد که بالای هم است و ارتفاع هر طبقه از طبقهٔ دیگر البت کم
 از بست قدم نخواهد بود .

۳- این تصرف مجموص کشمیر ست که روی آب نوعی از گیاه میگسترند و او را خاکپوش کرده
 درو از هر جنس نرها میکارند .

کر چه بامن ، نه رفیقی بدو نه خادمکی به مزیزان دیار آگہی آمد، که فلان حریک از سیر، دوان آمد و از غمخواری حاضران، از يي أخلاص، سخنها گفتند آن یکی گفت که : چون ثازه ز راه آمید: وان دگر گفت: هماناً که شبت خواب نبرد حاره گر آمد و بنشست، و ز اسباب و علل چون هم ازنبض و هم از رنگرخ، اندازه گرفت هبرچه از چمارهٔ و تیبار و دوا میسهایست رسم بیگانه نـوازی بود ، آئین عـرب خاصه آن بهشرو جمادة معنى ، يعنى شاصه مخدوم من و یار من و یاور َ من آنچه، يا من از سر خسته نوازی، كرده است چه شدم گرچه بزودی و تسلی گشتم لیک، آن به شدن از روی حقیقت سنجی جاز تب كسردم و تا آخس ايام قيسام لاجمارم رو بسوطن كسردم وكمشتم باخود يكشيم آنقدر از ضمف زيون گشت احوال جون یقین شد که ، را نوبت رفتن برسید شکر ایزد که ، دران حالت آسیمه سری هرچه از سیم و درم، بود ز املاک قدیم زان همه بیشتری وتسف نمودم، کسو را خاصه بر مسجد بارینه، که در خانقه است خاصه آن مدرسهٔ (۲) کزیی ابنسای وطن طرقه ثر، زیدن همه افسانه، حدیثی بشنو من باین حال تبه بردم و از یارائم میشنید این همه احوال و نکردی باور تا بسمدی، که بمن نامه فرستاد، و چو من

ایزدم لیک ، تباهی زدهٔ ر خوار نخواست آبه از هنه و ز رنجوری تپ شکوه سرا ست یرس و جوی بسزا کرد ، و پیچارهبخاست که سخن، از ره اخلاس، هم اندوه رباست خستگی، خود سبب درد و تپ و رئیجو مناست خواب نا کردن شب، از رخ رویت پیداست حالیا پی به مرض برد، که دردم زکجاست گفت: أنديشه مكن هيچ، كه أميد شفاست در زمان جمله مهیا شد و زانسان که سزاست میتوانگفت: که کشمیر و عوب را ماناست سعد دين آنكه پسين قافية بيت قضاست و ميرزا سعد ، كه درين شهر امير الامراست هر بن موی ، هنو زم به سیاسش گویاست كاين چنين به شدن زود، خود از لطف هواست همچو تا راستی ٔ بود که ماند با را ست آن تیم گاه فزون گشتی و گاهی میکاست که: اگر چاره وگر درد ، بفرمان تضاست که په کس حرف زدن هم نتوانستم راست به وسیت، ورق و خامه نمودم درخواست از زبان هرچه بر آمه، همه آن به که سراست وان کتبخانه ، که انواع کتب را داراست صرف آنکار توان کرد، که در شرع رواست که زبیمهری ما ، خستهٔ و بی برگ و نواست طرحش افگندم و امروز بـآثین و بما ست چه حدیثی ، که شگفت آور و هم خنده فزاست ملک الحاج علی گره، که بدأنش یکتاست. خود ندانم، که زجان من بیچاره چه خراست آنچه روداد، نوشتم همه را، بی کم و کاست

۱- منصب قضا از پاستان زمان در دودمان ایشان بوده است .

۲۔ عدن نیشنل های اسکول اعظم گره .

باز باورش نیامد ، و بمن نامه نوشت این همه پیهاد بهتان، نتوان بست به خویش تنگ دل گشتم، و از غصه بخود پیچیدم من ستوه آمدم از نامهٔ و پیغام آخر آخرکار، ز لطف و کرم بار خدای مصطفيل خان، كهاسستنت سول سرجن دست داشت جون سابقة معرفتي ، با اسحاق آنکه از دولت او، بازوی من هست قوی از یی دیدن من آمد و ، بر رسم فرنگ رو یمن کرد و بفرمودکه: از غایت ضمف لیک یا این همه ، از کار نرفته است هنوز از سر مهر ، په تدبير و علاجم پرداخت تا دو مه رسم چنین بود ، که هر روز را بارى، از فضل خداوند جمهان، بعد سه ماه مردة صحت من ، هان برسانيد كنون میتران گفت به سهدی و به حالی وعزیز ۱ (شبل) اروز بدود بلبل بستمان سخمن

كاين چه حرفست؟ كه شوخي نه درين كار رواست. به ظرافت نتوان گفت ، حدیثی ناراست. كاين چنين بيهده انكار، چه آئين وفا ست. لیکن آن یار ، همان بر سخن خود ، برجاست. مردی از غیب برون آمید و کازم شد راست. از ره لطف به اعظم گره آمه ناخواست. که اخ اصغر من هست، و بهنر یایه سزاست. آنکه از نسبت او ، نازش من هست و بجاست. دید اعضای درون زا، که راض را میداست. كار خود مينكند دل ، كه رئيس الاعضاست. میکنم جاره ، و از ایزدم امید شفاست. هر بدانشیوه ، که طرز و روش اهل صفاست المتحان کردی، و جستی خبز از هر کم و کاست. به شدم ، گرچه هنورم اثر ضعف بجاست هرکسی را، که بمن دعوی اخلاص و وفاست. به شد آن بنده ، که از حلقه بگوشان شهاست. که از وگل کدهٔ هند، بر از صوت و نواست.

> بعدیک عمر ، که از بند غم آزاد شده است همچنان ، باز باهنگ کمین ، نغه سراست

> > _ پایان کتاب _

۲۲ اکتوبر ۱۹۹۸ع

۱۵ نواب وقار المک و مولانا الطاف حسین حالی و عزیز لکهنوی شاعر معروف کشمیری ...

تنمة تكمله

۱۰۷- ۱ ابرالقاسم، قاضی کشمیری

● تاریخ حسن: مشهور بقاضی زاده از اولاد قاضی شریح است ، ازان سبب شهره بقاضی زاده دارد. و در عهد شاهجهان بر عهدهٔ دیوانی کشمیر استقلال داشت. صاحب طبع وقاد و نقاد بود. در سائر علوم خصوصاً در نظم و نثر سحر کاری مینمود: باوجود کثرت اشغال اوقات در عیش و عشرت میگذرانید: چون رحلت نمود، در ـ مزار شعرا ـ آسود و سد قاضی زاده از اعهال اوست، قوله:

خالی از ذکر تو مضوی ، چه حکایت باشد سرمسوی بسناسط در همه انسدامم نیست خالی از ذکر تو مضوی ، چه حکایت باشد سرمسوی بسناسط در همه انسدامم نیست

۲۰۳- احمد رومی، ملا کشمیری

● تاریخ حسن: از شعرای سلطان زین العابدین بود . (ص ۲)

۲۰۳- المان الله ، خواجه كشميرى

● تاریخ حسن: ولد خواجه ابوالفتح سابونی بود و بحسن استعداد میل

خاطرش بشعر گوثی افتاد : قوله :

ز یکسو رنگ یار من، ز یکسو رنگ من پیدا قامتش گردد قیامت، چون به ده خواهد رسید (ص ۲۷ کل رعشا در رو آئینه شد انسدر چمن پیدا این زمان از پنج نگدشت است ممرش، آفت است

م م ا دری کشمیری

 قاریخ جسن: (ملا ثابت و قلندر بیگ و) آذری هر کس زیرک طبع
 و خوش خیال بودند و عمر خود در سخنوری بسر بردند .

۱- رک: برای شهاره صد ۱۹۶۱.

۵۰ ۲- بختور، مصطفی خان کشمیری

● تاریخ حسن: از احفاد قاضی حیدر خان شاگرد ملا عبیدالله، صاحب نطق و بیان بود، طبعی موزون داشت، بختور تخلص میکرد. _ بختور نطق و بیان بود، طبعی موزون داشت، بختور تخلص میکرد. _ بختور مادید

تاریخ تولد اوست. اشعار برجسته میگفت، چنانچه کافیهٔ نحو بزبان عربسی منظوم کرده است. عمر خود در افادهٔ تـدریس بسر نمود و در (۱۲۷۱ه) رحلت فرمود و در محلـهٔ قلاشپوره، در صحن زیارت مـوی مبـارک نبوی آسود:

- ملای زیردست شده زین عالم --۱۲۵۱ه

تاریخ است و در منقبت حضرت محبوب سبحانی به تتبع ابوالمعالی این غزل گفته است :

چون ابر کرم ، خواهش گلگشت صرب کرد جان بخشی بنداد و عراقین و حلب کرد تدخت عنامت تا فلک افراخت ، مجب کرد صد کشتی ازان ، وقیف لب جرعه طلب کرد بر یاد تو .. القادر و قادر .. همه شب کرد (مه که) آن سرو هجم، جلوه چو در باغ طرب کرد ایس سرو، چه سرویست، که از میوهٔ رحمت گفستا: ـ قدمسی هاها ـ از گسردن خسوبان دریسای مسی فسیض قدم، خسورد بیکدست بر (بختور) ای غوث! بین، کو چو معالی

٥٠٦- بديعي، كشميرى

● تاریخ حسن: از اعیان خطهٔ کشمیر بـود و در عمد شاهجمان گلشن سخندانی و نکته سنجی را شادابـی بخشید . این بیت ازوست :

کم دہ شراب وصل ، کہ پر شد ایاغ ما روغن چنان مریز ، کہ میرد چزاغ ما ___ قاریخ بدیعی ـــ از تصانیف اوست . __ قاریخ بدیعی ـــ از تصانیف اوست .

(44 --)

۵۰۷۔ بنده، وصام الدین کشمیری

● تاریخ حسن: فرزند میرز احسام الدین متخلص به ـ بنده ـ شاعر پرگوی و مضمون جوی بود . حالات آزاد خان(۱) نظم کرده است . قوله :

دست او بر دست ، زیسر پسای او سر داشتم طالع جمشید و اقسال سکندر داشتم شد تهی قالب ، زجام نسف بیتابم هندوز واست گسر فهمی ، اسیر کیج کملاهانیم ما زنده تما هستیم همیچون شمع گسریانیم ما چون کهان با وصف پیری خمانه بر دوشیم ما (صه ۱۵) شب هجائب صحبتی بها آن ستمگر داشتم از طپیدن، طبل شاهی ژد دلسم در ملک عشق خشک شد خسون دل من، گریه سیلابم هنوز شد قد ما خم، ز مهر ماهرویان، چون هلال (بنده) حرف گرم (مظهر) آتشی در دل فگند ای قلندر! گوشه گیسران بار دنیا کی برند

۸۰٪۔ بہاؤالدین، خواجه کشمیری

تاریخ حسن: ولد خواجه نورالله شاعر نامجوی و برجسته گوی بود .
 قوله :

بیادت ، در لحد خوابیده بودم قیسامت شد مرا بیسدار کسردن

ه تاویخ حسن: دانشمند بی نظیر، فصاحت و بلاغت تخمیر، در سخن بسیار دلپذیر بود . (مه)

٥١٠ ثابت، ملا ثابت كشميرى

▼ تاریخ حسن: ملا ثابت (و قلندر بیگ و آذری) هر کس زیرک طبع
 و خوش خیال بودند و عمر خود در سخنوری بسر بردند .

۱۔ مجد آزاد خان آزاد متوفی (۱۹۷ه) رک: کتاب حاضر ص ۲ .

۱۱۳- جمیل، ملا کشمیری

● تاریخ حسن: از شعرای عمد سلطان زین العابدین بوده . (1-)

۱۲٪ حاجی، مختار شاه اشائی کمشیری

● تاریخ حسن: سوداگمر زادهٔ عمالی مقدار و رئیس نامدار ، و مشهور بلاد و امصار، مرید شیخ طیب رفیقی بـود، و از شیخ احمد تـاره بلی و امام على شاه لترچهترى نظرى داشت ، در (١٢٨٤ه) بزيارت حرمن الشريفين مشرف شد . در بذل و عطا و جود و سخا فرد یکتا بود . خدمت فقرا بسیار میکرد و فراموش خانهٔ انگریزی دیده بود : طبعی موزون داشت ، اما فن شاعرى معيوب ميدانست . روزى در تعريف ـ دل ـ إين رباعي موزون ساخت ، فقىر تحرير نمود :

أز ماوج نسيمش آب ديسگر دادند اين آثبته را صفا ز جوهر دادند دل را کسه صفای آب کورثر دادند جوهر ، رود,از آئنه ، چون صاف شود : el.

سر زه از بالا سری همسر بقدت سرو باغ شب چو شمع از سوز هجرآن بت آتش لباس گشت از سوهمان دوری همچو سوزن قامتم (ساجي) از سوداي زلفش شد پريشان هوش من

لخت لختش همچو مشعل سوختم سر تما بيها. دودمان جان خبود ، إفسروختم سر تا بيا جامهٔ عربیانی خبود درختم سر تا بیا درس و قنعلیم جنئون آسوختم سر تا بیا

هفتم ماه جمید الثانی (۱۳۰۹ه) دنیا را پدرود نمود ، متصل مقبرهٔ میان امین دار آسود . تاریخ (صوری و معنوی) :

> حاجى مختار، چون احرام تسليم وجود بهر، سال و ماه و روز نقل او، گفتا خرد

A14.4

بست، بر جان و قرآن جنت الهاري نمود ــ هفتم ماه جميه الثاني و آدينه بــود ـــ

ايضاً:

که هم پاک دل بود و هم پاک ژاد __ که رحمت بسرین مرقد پاک باد __

بیما بس سر قبیر مختسار شاه بشاریخ سال از خمه کن سوال

(64 - 64 -)

١٦٣ حبيب الله دار ، ملا

● تاریخ حسن: صاحب ذهبی و ذکا در فهم و فطرت بی همتا بود .
عمر خود در تدریس و تجرید گذرانید . اشعار خوب میگفت . قوله :
دمادمزلف را بر قتل من گرد کمر پیچی چرا ای شوخ بی انصاف! بر هیچ این قدر پیچی دمادمزلف را بر هیچ این قدر پیچی (ص ۵۳)

۱۲ ۲- حبیب الله ، دار کمشیری

● تاریخ حسن: نبیره خواجه نورالله ، صاحب ذهن رسا و در حسن خط و شعر و انشا بی همتا بُـود . در واقـعـه و بـای (۱۱۹۸ه) رحـلت نمود . قوله :

کسو جسراًنی ، کسه بند قبسا واکند کسی از عدو باک ندارم ، چو تسو شاهی دارم چسون رسول عسربی پشت پناهی دارم دل اسیر عشق بسود و جسان نشار نساز بود مطرب و می بود و دیگریزم چنگ وساز بود (سد ۱۵)

در خلوتش ، اگسر بفسون جسا کنسد کسی پادشاها ! ز کسرم چشم نسگاهی دارم بگذر ازکین من ای چرخ ! که افتاده نیم شب که بر رخ آن پری از زلبف دام انداز بود در نظر بود انچه دل میخواست زاسیاب نشاط

۱۵ آء حسن، پیر فلام حسن کھر بہای کشمیری

و مقدمهٔ تاریخ حسن: مصنف تاریخ حسن است و شعر نیز میگفت. در سال (۱۲۲۹ه) تولد یافت. و در عمر شصت و هشت سالگی بتاریخ ۲۸ جهادی الثانیه (۱۳۱۹ه) جهان را پیدرود گفت ، در گمرو نیزد مزار میر بسی بسی خیاتون

مدفون گردید . تاریخ فوت اوست :

آه غلام حسن ا بسلبسل بساغ سخسن هساتت فرخسه، فسال از پنی تساریخ سال - بلبل باغ اصفیا - آمنه و - ساجد - بزیست

رفت ازین محموش چنن جمانب میسنو نسکو هنر، ولادت، وضال گفت: ژ یک بیت جو از پی سال ونسات _ یافت حسن بهشت ـ گو

تاریخ حسن در چهار محلد کارنامهٔ اوست .

۱۹۳- حسن، خواجه حسن زهگير

● تاریخ حسن: صاحب طبع رسا و مشعل ذکا بود، اشعار آبدار میگفت و از اشغال باطنی هم خالی نبود.

الآء حسن ، ملا حسن

● تاریخ حسن: (وعشقی) از نازک خیالان بدیه گوی و نامجوی بوده اند و اشعار آبدار گفته اند . (س۲۲)

۱۸ ۲- حسین فزنوی، مولانا

● تاریخ حسن: از شعرای عمد سلطان زین العابدین بود: (ص ۲)

١١٩ء حل کد بحيل

 قاریخ حسن: پسر ملا مجد امین دانا (۱) عرف نارو مهذب الاخلاق و ذر شعر و سخن مشهدور آفاق بود: در (۱۱۸۲هـ) ازیدن کهنه رواق پدرود غود. قوله:

آثیته خافیه ایست چدراغان زیک چراغ حالم تمام پر ز عدا و خدا یکی است

۱_ رک : تحت دأنا صد ۱۸۹۳ .

بحرفم گوش نگذارد، چه چیز آیا شنید از من کشیدم دامسنش، دامسن ز استفنا کشید از من واقد کسه ، چنین فتنه بسرآیسد از گسرگ آیسد ز بسرادر آنسیچه نسایسد از گسرگ

نه بیند سوی من هرگز، نمیدانم چه دید از من گرفتم آستینش ، آستین از نسار انشانده یمقوب! ترا شکوه نشاید از گرگ از چه بشنو، که زیر لب میگوید:

٠٢٠٠ حيدر، حاجي حيدر جدي بلي

 • تاریخ حسن : در فن سخنوری ممتاز بود و اشعار برجسته میگفت •

 (م ۲۹)

٢٢١ء حيرني، محمد نقى الدين

مارشل: در زمان اکبر در راه کشمیر فوت شد. دیوانش در موزهٔ بریطانیه
 و در اندیا آفیس هست . (مارشل: Mughals in India p. 343)

٢٢٣ دانا ، مجمد امين

▼ تاریخ حسن: صاحب فکر رسا بود. در اوایل عهد فرخ سیری (۱)
 در زمرهٔ منشیان امیر الامرا انخراط داشت: قوله:

انتظار اندر سخن میپ است (دانا) چون هلال مصرع برجسته باید ، گو پس از مساهی بود (صـ ۳۵)

٣٢٣ ديواني، خواجه نورالله

● تاریخ حسن: از اعیان شهر کشمیر است و از تحصیل علوم عربیه بدرجهٔ مولویت رسیده بود. شغل تدریس نداشت ، اشعار برجسته میگفت: (سا۲)

^{- .} AIITI U IITE -I

١٢٣- رحمت الله، حكيم كشميري

● تاریخ حسن: در تحصیل مضامین و قدوانین شعر خوانی عنفوان جوانی بسر برده بر شعرای قدیم تقدم یافت: قوله:

هزیزی میکند یوسف ، که از زندان برون آید اخگر آن باغ ، درو غنچه شد و بسلبل نیست (صه ۲۷) بجانان جان رسد آن دم، که از تن جان برون آید گلخن آن سینه، که از داغ غمش گلگل نیست

۵۲۳ رطا، محد رطا کشمیری

● تاریخ حسن : فرزند قاضی ابوالوفا، صاحب ذهن و ذکا، در فن شعر و سخن و انشا مثل یکتا (۱) و دانا (۲) ،

۲۲۳- رظا، محد رظای کنت کشمیری

● تاریخ حسن : از شعرای کشمیر بود ، ذهن عالی داشت، اصلاح شعر از ملا ساطع(۳) میگرفت . در (۱۱۸۳ه) رحلت نمود : قوله :

شبکه دل در یاد آل مصطفی در ناله بود تمار اشکم در دوانیها حسینی میسرود (رضما) در نکسر معنمی پیسر گشتم سرت گردم ، کمه شد شعرت بیماضی (صم۲۲)

277۔ رفیع ، ملا عمد مانتجی کشمیری

● تاریخ حسن : در عنفوان جوانی کسب سخندانی آموخته و از انفاس علامهٔ شمید چراغ علوم عربیه افروخته بوساطت او در سلک ملازمان امیرالامرا منسلک گشت و روزی این بیت نوشته بنظر امیر الامرا گذرانید :

باین محیط کرم گرچه آشنا شده ام کفم چوکامهٔ گرداب ازگهر خالی است

١- رک: تذکره مجد اصلح صه ٥٢٣.

۲- رک: کتاب حاضر صـ ۱۸۹۳ .

٣- ملا أبوالحسن ساطع متوفى (١١٥٠هـ) رک : كتاب حاضر صـ ٢٩١ .

امير الامرا يک هزار رو پيه به وى انعام بخشيد و اين بيت بديه گفت:

قدردانی هست عدوم که چون استاد خط ميدهد بر خون عرفی هردمی خلمت را

آخو عمر به کشمير آمده در عهد سکه جيون در زمرهٔ شعرا داخل شد،
و دران ايام کسی از شعرا _ شکر نمک _ زمينی سنگلاخ درميان شعرا طرح
نمود و ملا رفيع قصيدهٔ طويل بر همين زمين گذرانيد . نمونهٔ آن اين است :
ای که یک اتيت از درگهش يابد دروقت دال چاول ماش و برنج و روغن و شکر نمک
نن به آخوش ، سرو من ندهد صرو آری بيد نمون آيد

۸۲۷- رفیق ، محد اکبر کټمبری

۱۳۲۹ روشنی کشمیری

تاریخ حسن: سوای روشنی همدانی (۲) است ، روشنگر الفاظ شبستان
 معانی بود . این بیت ازوست :

در بزم، ازان به پهلوی خود، جا دهه مرا تما راست سوی او، نتسوانم نسگاه کرد (صـ ۱۸)

٥ ٢٣٠ سايل وخواجه سمدالدين درابي

● تاریخ حسن: فرزند خوآجه مجد سخی درابو، از نجبای شهر و فصحای عصر: در حسن تحریر و حسن تقریر فرد بی نظیر بـود، و در سخندانی و درک معانی دلپذیر، صاحب طبع رسا و معدن ذهن و ذکا و مخـزن فطرت

۱- رک : تذکرهٔ مجد اصلح صه ۵۲۳ در (۱۱۲۸ه) زنده بود و پیش از (۱۱۲۱ه) فوت شد .

۲- روشنی همدانی در همهد اکبر بوده رک : نورالحسن ۳۴، صبا ۲۲۳ .

و دها بود ، سایل تخلص میداشت ، در لغت و منقبت اشعمار نیکو بسیار گفته است ، ازان جمله این مخمس دارد :

کیست دانی بجهان نبائب بی شک و شین خانسدان نبوی را کسه بدود زینت و زین به تقا وارث شیخین ، بسه حیا ذوالنورین قدر العین علی ، سبط حسن ، آل حسین قدر العین علی ، سبط حسن ، آل حسین در جهان حضرت غوث الثقلین (ص ۵۸)

ا ٣٦٠ شعري ، خواجه حسن کول

● تاریخ حسن: از شریف زاده های کشمیر است. مدة العمر در امرنسر گذرانید. طبعی موزون داشت، اشعار خوب میگفت، شعری تخلص میکرد: کتاب _ زبدة الاخیار _ از تصنیفات اوست و _ چهار درویش _ منظوم کرده است: قصائد و غزلیات بسیار گفته است (۱). این غزل نمونة طبع اوست:

آنکه با صلحت نسازد، کشتن از کینش مزاست اره بر فرق حیات از سین بیاسینش مزاست گر کنی پامال همچون نقش قالینش مزاست در دهانش سیخ اگر انداختی، اینش مزاست درسخن پنهان شدن، چون نون تنوینش مزاست گر دهی برباد ، همچون کا، پارینش مزاست گرشود از اشک گلگون چهره رنگینش مزاست هرکه دل دارد درینت، غارت دینش سزاست گر انارت را کسی خواهد فشردن در خیال بر بساط جرائت پابوس خونم قایم است داشت پیکانت دریغ آبی زجسان تشنه ام زان دهسان تنگ دارد هسر کسه میسل بوسه سیزهٔ نو سر زده پیش خطش ای باغبان معنسی رنگین (شعری) را تمنا هر که کرد در سال (۱۲۹۸ه) رحلت نمود، تاریخ مسری

زد نیدا ـ رحمت خیدا آمید ـ

(DA -)

۱۱ سوانح و دیوان هر دو چاپ شده است . نیز رک : کتاب حاضر ص ۲۵۹

٢٣٧ شگون اسدالله

● تاریخ حسن: سخنـور ذوفنون بـفراست و فطانت مشحون ، خسر پوره شیخ یحییل رفیقی شاگرد یکتا بود ، در تجسرید و تفرید نزد همشرهٔ خود گذرانید . هجو و استهزا غالب داشت . هر کس و ناکس را هزل میکرد، حتیلی که به نسبت پدر خود و یزنهٔ خود شیخ مجاد یحیلی بسیار شوخی مینمود ، بزبان فارسی و کشمیری شعر میگفت : بـد شگون رافضی خـود را تخلص کرده بود . دو پسر مـلا اشرف یکتا نـزد او آمدند و اشعار طبـعزاد خودها گذرانیدند و بـابت تصمیم تخلص الـتهاس نمودند ، وی فکر کـرده یـکی را ــ ٹکتا ــ و دوم را به ــ بهکتا ــ تخلص نهاد : قوله:

را غیرت بسدل از زلف هنسدری نسو میآید که ایسن کافر بقصد بوسه بر روی نو میآید تو در خواب ازل بودی چمن پیرای آغوشم . . هنوز از بستر و بــا لین مــن بوی تو میآید T غشته بسخماک و خمون بسدن میخواهم (~ 77 ~)

هسر للحظه بسكربسلا وطمن ميخواهم با مردم شیعه از روی تقیه بسیار الفت میکرد :

١٣٣٧ شيوا، حافظ فلام رسول

● مقدمهٔ تاریخ حسن: پدر پیـر غلام حسن مورخ است و شیـوا تخلص میکرد : در فارسی و عربی یگانهٔ روزگار بـود. مثنوی ــ محموعـهٔ شیوا ـــ گفتهٔ اوست. در سال (۱۲۸۸ه) وفات یافت .

٣٢٣ ـ فاقل، محمد فاقل

● تاریخ حسن: خطیب عیدگاهی سخنور نامور از مداحان امبر الامرای شهید ٔ بود ، چنانچه در مدح او گفته است :

اتهال تدو اتسال سکندر گردید دنیا تو و دین از تو بهتر گردید

تار گره (عسر) قبو در روز ازل بها رشته، مسر خضر همسر گردید برتیخ تو النصرمن الله مرفوم ای بازری شاه ضرب المثل جهانست: نادرمعدوم با فوج سپاه عاقبت در ملازمت صفدر جنگ انتظام یافت .

٥٧٧- مبدالفور، خواجه

● تاریخ حسن: در باب سخنوری مشهور بود و از وطن مالوف مفارقت گزیده مدتی در پیش غازی الدین خان در دهلی بود. آخرها در لاهور آمده معین الملک را چندگاه میستوده، پس بوطن آمده اوقات در محنت و کربت گذرانید و در سنه (۱۱۹۱ه) در مکمن عدم خزید. قوله:

> آشوب دل و بلای جانی کز غمزه ، دل جهان وباید رویش بر اوج خود نهانی بر تر ز مه دو هفته آید

(4x-4<--)

٢٢٦ وبدالفني، ملا

 تاریخ حسن : فرزند ملا مقیم نانته در عاوم عربیه نامی بود و در
 فنون سخنوری گرامی : در (۱۱۹۴ه) رحلت نمود .

عام ملا فيدالله

● تاریخ حسن: خواهر زاده و شاگرد ملا ابوالخبر بود: طبعی عالی داشت و از اشغال باطنی هم فائز بود: عمر خود در تفرید و تجرید بشغل تدریس گذرانید. آخر عمر ترک تدریس (کرد و) در خانهٔ شاه منور حقانی نر پرستانی زندگانی بسر نمود: نعوت سرور کائنات علیه الصلواة و مناقب حضرت اولیا و اشعار و قصائد و غزلیات بسیار گفته است. و بشمائل نبوی به منظوم کرده است و با شاگرد خود میرزا محرم (۱) معارضه داشت: چنانچه در هجو

۱- میرزا مجدی مجرم کشمیری متونی (۱۲۷۳ه) رک : کتاب حاضر ۱۳۲۸ .

او قصیده به الفاظ سنگن گفته است که مطلعش این است:

ای خوک پدوک طینت و وی مجرم دیــوس ای جا مشول کرد وی دا سشول کرد و این غزل هم طبع زادهٔ اوست :

صرو اگر همسر بقدت شد ترزینش سزاست چهره شد دریا مگر با اشک چشم هاشقان بر بساط دهر، آن شاهی که با احسان نشست کوهکن کر عشق بازی ساختی یا خاره سنگ خسانهٔ چشم (عبید) از اشکسساری شد تسباه ای چشم و چسراغ دل ارجاب نظاره تشبیسه در رخسار قدو و بینسی سیمین بیچاره (عبید) ارچه بسی زیرک و داناست

لاف رفتارت تذرو ار داد، شاهینش سزاست کز شکنج موج دائم بر جبین چینش سزاست چون شه شطرنج مات از کشت فرزینش سزاست جان به تلخی دادن اندر هجر شیرینش سزاست آن کو، خانه بر دریا کند، اینش سزاست جانی تسو و یمک دیدن تسو عمر درباره ماهی است، بانگشت نبی، گشت دو پاره لاچار بدام تسو در افتاد، چه چاره

بدر القندر غبراچه و گردننگ قبرطبوش

داغمول هشد و کاپل و تماتول سندروس

و در (۱۲۲۸ه) بعمر هشتاد سالگی رحلت نمـود و در مقبرهٔ شاه قاسم حقانی آسود، و در وقت انتقال این فقره خود بیان فرمود :

٨٧٧ وسفي ه

تاریخ حسن: (ملاحسن و) عشقی از نازک خیالان بدیـه گـوی و نامـجری بوده اند، و اشعار آبدار گفته اند.

۹۳۳- فلی شیرازی، ملا

- تاریخ حسن : از شعرای عهد سلطان زین العابدین است. (مد ۲)
  - ٠٣٠ هايت ، مير هنايت الله كنت
- تاریخ حسن : از احفاد میر حسین کنت بود : باوجود اشغال دنیوی

همت خود در امور معنوی هم صرف میداشت : در علوم عربسی و فارسی و شعر و انشا فرد یکتا بود : قوله :

> أين زخم دل، ز غمزة چشم سياه كيست در بزم باده، باده نخوردن گناه من گویند: همیشه زائیر درگاه حضرت

وین نیم کشته، بسمل تینم نگاه کیست چونجام باده، خوردن خونم، گناه كيست مخمدوم میبسود و در هنگام مفسروری در توقف کرناد این منقبت موزون ساخته در روضهٔ مبارک آنجناب فرستاد :

> صبا! سوی جنابی آنکه خاک اوست آفاقی يس أزعرض سلامم سورة ـ الااقسم ـ أش خواني نەتنىهاھمچو تير جستەدور ازخانمانى من شد أز مشقمشقت صفحة عالم سيه، بنگر گریزاناز وهننگست هرکسز اختلاف من عجب ويرانة قسمت مرا بهر اقامت شد (عنایت) چون بهایم در پی آب وعلف رفتی

برواز بمرعرض حالدور افتاده مشتاقي كەغىراز-نىكبد-حالىدلىرانىستىصداقى بەپىرى چون كىانىگشتەدارمجسمناچاتى چو من در دهردر مشق مشقت نیست مشتاقی بمنكس را بغير از عار نبود ميل الحاقي كهغيراز طاقتم نبوددرآن محنت سرا طاقي بحبوانات آخمر همنشين گشتي بايلاقي

پس در حالت آواره گردی در کرناد وفیات نمود و نعش او ازانجیا آورده در خطرهٔ حضرت سلطان العارفين دفن كردند.

گفتند: ــ يجب عليه رضوان ــ

تاریخ است :

(* * ~)

۱۲۲، فاخر، کشمیری

● تاریخ حسن : شاگرد ملا عطاء الله هما (۱) بود : اشعار فارسی و کشمیری برجسته میگفت ، نعوت سرور انبیا و مناقب اولیا و قصائد و اشعار و غزلیات از تصانیف او بسیار مسطور است ، و این مخمس در منقبت حضرت امیر کبیر (۲) قدس سره مشهور و مطلعش مذکور :

لله الحمد كمنز جنساب امير نه روم بسر در امير و وزير

۱- رک : کتاب حاضر صه ۱۶۹۱ عهد (۱۱۵۵) .

٧- امير سيد على همداني .

سوی ختلان روم من از کشمیر گویم از سوژ دل بخدمت پیر یسا امیر کبیر! دستم گیر (م۵۲۰)

۲۳۲ فاروق، محمد فاروق کشمیری

 البیخ حسن: تلمیذ رشید میر مجد معروف (۱) باوصاف سخنوری موصوف بود: قوله:

دل که لبریز الم شد ، زنوا میافتد جام درچند که پر شد، ز صدا میافتد گــر شوم مانند بدر ، از وصل بــار بــاز میــکاهم ز هجرش چــون هلال (صـ ۳۸ ــ ۳۹)

۲۲۲ فاروق، محد فاروق کشمیری

 قاریخ حسن: طالب علم و شماعر فاخمر در فمن انشا ماهر بـود و در
 (۵۱۳۰۵) رحلت نمود .

۱۳۳۳ فانی، ملا میرک کشمیری

● تاریخ حسن : باوجود اعتلا بر منصب فتوی ، دستسی در شعر و انشا داشت و در حدود (۱۱۲۲ه) رایت سفر آخرت افراشت : (سـ۲٦)

۵۲۹ ـ فایق، کشمیری

ارشل: پسر ناطق(۱) کشمیری، که دیدوان پدر را در سال (۱۰۷۸) تدوین کرد:

١٦٦- فايق، ملافايق

۳ تاریخ حسن : از شعرای نامدار خوش طبع و ستوده اطوار بود ی
 ۱ (س ۲۹)

١- رک : تذكرة اصلع صد ٢٣١ .

له۔ غالباً مولانا ناطق کشمیری، رک : کتاب حاضر صہ ۱۵۸۷ .

۲۲۵ فرحت، شرفالدین خان کشمیری

● تاریخ حسن: شرف الدین خان بن مجد جان بن ملا کاظم جلالی: در جودت طع و شعر و انشا شعلهٔ ذکا بود و در عهد شیر جنگ خان بهادر خدمت صدارت یافت. عاقبت ترک منصب کرده در خاوت و انزوا گرفت و در مزار شیخ گنج بخش اختفا پذیرفت:

ربط در دفتر نهاند ، چون شود سر فرد گم درمان تب شور طبها شور ندارد این کبوتر هر نفس مشتاق یام دیگر است (۳۱ ۳۲)

دل چو بیجا شد، پریشان گردد اوراق حواس عشقت کمی از چاره و تمدبیس فلمارد طبع (فرحت)کی اسیر دام (ساطع) میشود

۸۲۷- فصیح، محد شاه کشمیری

البخ حسن : شاگرد ملا محمود واله برد ، اشعار سنجیده میگفت ،
 در محلة سوره امامت میکرد : من اشعاره :

سنیل! غلام زام خلیپای کیستی بیمار نرگس خموش شهمالای کیستی شب تا سحر یه، هی هی و هیهای کیستی (صه ۵۷) ای سرو! بندهٔ قمه بمالای کیستی نرگس ا بگو نزاری و زاریت را سبب خوابم نمیبرد ژ ننان تو، ای (قصبح)

۹۳۹ فصحی، ملا

● تاریخ حسن : از متوسلین سلطان زین العابدین بود : (س ۲)

۰۵۰۔ قلندر بیگ

● تاریخ حسن: (ملا ثابت و) قلندر بیگ (وآذری) هر کس زیرک طبع و خوش خیال بودند، و عمر خود در سخنوری بسر بردند، (س.م)

اهلاً علم الله المعلى المعلى المعلى

● تاریخ حسن : شاگرد ملا عبیدالله بود : اشعبار فارسی و کشمیری

میگفت : بسیار هازل بود ، هیچ سخنی بغیر هزل و تمسخر نمیکرد : و با میرزا محرم معارضه داشت و بنام او هزلیات بسیار گفته است : مدة العمر در مسجد صفا پور امامت میکرد : در سنه (۱۲۸۱ه) رحلت نمود و در آنجا آسود :

۲۵۲۔ گاظی، محد گاظی

● تاریخ حسن: ولد حکیم عنایت الله . از شعرای گرامی بود و اشعار طبعزادش مقابل با سامی : (ص ۲۳)

۳۵۳ - کیپری

● تاریخ حسن : ده باشی بود اما اشعار خوب میگفت : قوله :
 نافسرمان گفت با خطای ایهان ز خدا بود عطای
 (ص ۵٦ م)

المعام كرم الله بابا

◄ تاریخ حسن: پسر ملا مجد صادق ، در فنون شعر و سخن فائق بود ،
 در (۱۱۹۸ه) با سابقن لاحق شد ، قوله :

سوده ام کف به رخش غیر گهان بد نه برد مدعمی هرژه مگو دست بمصحف دارم (ص ۵۰)

۲۵۵ کاشنی شیرازی

● قاریخ حسن : از عنادل نغمه سنج گلشن شیراز بود و از بهر استشهام روائح معانی بگلزار هندوستان توجه فرمود و در کشمیر آسود . (م. ۱۸)

۲۵۳- کدرومی، ملا

تاریخ حسن : در ز۱۰ن سلطان زین العابدین شاعری میکرد : (ص۳)

۱۵۷۔ محری، محمد اکبر

● تاریخ حسن: از تلامیذ ملا مجد اکبر رفیــق (۱) بــود: اشعــار ساده میگفت و بــا ملا عبیدالله معارضه داشت کــه همیشه با همدیگر هجویات و هزلیات میگفتند: این ابیات در مدح چای گفته است:

يــا دمــاغ آشفتگان را، فرحت دلمها ست اين يا رحيس ملسبيل جنست الساوي ست اين یا صگر سرمایه بیداری شبها ست این یا طسماشیری ارای سوزش دلها ست این طرفه تر شیری، که هم آغوش خون ما ست این بلکه از گاو فلک هم برتر و والا ست این جای دارد گر بگویم ، سید السنمها ست این چشمهٔ خورشید، یا قندیل بزم چا ست این لا جرم چون لمبتان چین، بسی وعنا ست این ميتوان دانست رشك صندل و طويل ست اين ماهى دنباليه دار، از بحر لذت ها ست اين نقه جان خود فروشید و خورید، احیا ست این بهر تفريح دساغ و فرحت دلها ست اين شه يسقينم ماثده از عالم بالاست اين فى الحقيقت در حلاوت، نعمتى يكتا ست اين توکجا و وصفچا (محوی) نه حه ما ست این (64 -)

چای، یا اکسیر تن، یا روح راح ما ست این چــا مگو! غيرت فــزاى بادة خلدش بگو چای، یا آب حیات مردگان خوابها ست يارب أيان قوليست يا كافور ير نور بمشت هیر او بهتسر زشیر مسادر گیستی بسود مسكهاش بسر روغن گاو زميـن چــر بيــده است در نمک یک پرده افنزون است از هر نممتی يتلة چايست ايس، با غيرت طاس قمر درميان جمام چيني : جلوة ديسگر دهمند سوخت دل عبود قباری را، ز رشک هیزمش چمچـهٔ او رشک جـام دستـه دار جـم بـود خيز ای باد صبا! گو مرحبا بر چاکشان بهر انبان شکم، یر کردنش مقصود نیست جلوه گر شد چون بساغسرهای چینی بر بساط ذق ذائس را فزاید، کام را لدت دهـد دم زدن از مدحت چای خطا، جای خطا ست

۸۵۷- ملیحی، ملا

● تاریخ حسن : از متوسلین سلطان زین العابدین بود : (ص۲)

۱۹۵۷ منطقی، سید محمد

♥ تاریخ حسن: در زمان سلطان زین العابدین بود: احوالش معلوم نشد.
 (س ۲)

۱- رک : تحت تخلص در همین اوراق .

۰ ۲۹ مهري ، مشهدي

♥ تاریخ حسن : از شهر مشهد آمده درین دیار سکونت نمود، و مشاطهٔ شاهدان معانی و روشن گر مرآت سخندانی بود :
 (سسمانی و روشن گر مرآت سخندانی بود :

ہ صبح گلشن: اشعار زیر دارد:

که دگر شیشه توان ساختن از شیشهٔ ما چون غباری زکسی نیست در اندیشهٔ ما نقش اندیشهٔ مهریست در اندیشهٔ ما (س ۲۸۰) آنقدرها نه شکست این دل غم پیشهٔ ما نخل کین ریشه کجا بند تواند کردن همچوآنینه ،که گردد زچمن عکس پذیر

۱۳۱ میری، ملا میری

● تاریخ حسن: از شعرای عہد علی شاہ چک بود: در فضائل علم سخنوری بہرہ وافر داشت، و این بیت در مدح حضرت علی مرتضیل کرم اللہ تعالی وجہه گفته است:

رتضیل ، بادشه کشور هالی نسبی است آفتایی ست، که برج شرفش دوش نبی است (صه ۲)

۲۲۳ مهريز

• تذكرهٔ چه شاهى: (ميرزاقاچار پسر عباس ميرزا) از زنان سخنور كشميراست ، (خطى شهاره ٩٠٣ كتابخانه مجلس تهران)

۳۹۳ میرزا بیگ بخاری

● تاریخ حسن: بخاری الاصل بود و در فن سخنوری یکتا، و در املا و انشا بی همتا.

١٦٦ نعرى، اسدالله راجه

♥ تاریح حسن: متخلص به نحوی مدة العمر درس میگفت: طبع موزون
 داشت: نمونه اش این است:

دیده ز جامه دان غم ، جامه ز قطران گرفت (نحوی) و خون دل پدست ، شکرکزینوآنگرفت (صه ۵۷) تا جامهٔ عیمه ممن، جامه بدنسدان گرفت خونجبال و زر پرست، خون خروس و رردم است

۵۶۷- ندیمی ، ملا

● تاریخ حسن: در زمان سلطان زین العابدین بوده. احوالش و شعرش بدست نیست :

777ء نور الدين، ملا

● تاریخ حسن: شاعر عمد سلطان زین العابدین است: (ص۲)

١٣٦٤ نويد، رحمت الله باندى

● تاریخ حسن: متخلص به نوید در سخنوری ممتاز و به بدیه گوئی بی انباز بود، و در محفل مشاعرهٔ سکه جمیون امتیاز کلی داشت: دیـوان اشعارش متین، و نظم چند اجزای ـ تاریخ کشمیرش ـ رنگین: (س۲۲)

AFT- elles all asage

● تاریخ حسن: متخلص به واله ، شاگرد ملا مجد اکبر رفیق (۱) بود و در خانهٔ مقیبان شیخهٔ محله مدت العمر درس میگفت ، طبع عبالی داشت و از علم باطنی هم خالی نبود ، عمر خود در تجرید گذرائید . قوله : بعینه چون حبابی، چشم واکن، عین دریا شو شود یگانه گرد و آشنای مشرب بسا شو (ص ۵۲)

779_ وفا، خواجه محمد شاه

تاریخ حسن: نردری متخلص به وفا ، از شریف زاده های شهر بود،
 مدة العمر درس میگفت ، طبعی موزون داشت. من اشعاره:

چوحباب، چشم واکن! تو ببین زنقش برآب که حباب مینآبسی، بدر آ! ز خویش در یاب

۱_ رک : نحت تخلص در همین اوراق .

مثنوی :

آنش ژن دودمسان بلبل و زناز بسوی هرکه میدید القصه که، قتل عام میکرد (صد ۵۸ آن رنگ پران چهرهٔ گل از خانه، دمی که میخرامید کارش، به نگه تهام میکرد

۰ کاآ۔ طادی ، محمد حیات

● تاریخ حسن: می فروش زاده بود و از ملا دانا استفاده علم شعر و انشا نمود و اشعار برجسته میسرود: قوله: نمیخوام که، گردی گرد آن گلبرگ، برگردد اگرد اگرد او، نمیخوام که برگردد (صوبر)

۲۵۱. همت ، فبدالوطاب

● تاریخ حسن: صاحب ذهن عالی در شعر و سخن عالی بود: قوله:
 لطن کن لطف، که از مین خطا آمده ام نافهٔ ناسه سیاهم، زخطا آمده ام (ص ۲۹)

. ۲۲۲ یاسین خان

البخ حسن: در حدود پرگنهٔ بیروه اوقات خود بندریس بسر میبرد:
 کاه گاه بشهر میآمد و اهل ثروت او را قدردانی میکردند:

الاسف ملايوسف

● تاریخ حسن : شاگرد اکبر یار خان بود و از میان مجد امین دار نظری داشت : در خوش نویسی فرد کامل و در شعر و سخن مرد فاضل : (م ۲۹)

ــــــ پایان ــــــ

فهارس

۱) فهرست کتب معادر

۲) فهرست کئب ثاریخ و ثذکره (راج بکشمبر)

٣) مكس (٤٢)

فهرست مصادر

(کمه مورد استفاده شده)

أ تولكشتور، لكهتر، ١٨٩٣ع	شيخ ابوالفضل علامي	آئین اکبری (سه جلد)	.1 @
تهران، ۴۰–۱۳۳۹ش	لطَّيْف على بيگ ــآذر حــن	آنشکده (تذکره) سه جلد	٠,٢
	سادات ناصىرى		
بىيئى ، ١٧٤٨	آ ذر	آتشكد. (قذكره)	٠٣'
مطيع مجتيائي، دهل، ١٣٣٢ه	شيخ عبدالحق محدث دهلوى	أخيار الاخيار (تذكره)	. ٢
دمل ، ۱۹۴۲ع	داكتر سيد عبدالله	أدبسيسات فسارسي مين	٠.۵
_		هندوژن کا حصه	
طیع اول ، ۱۳۳۹ه	مجد غرثى مانڈوى _ فضل اِحمد	اذكار ابرار (ترجمه اردو	.7
•	(2) 01	گذرار ابرار) نصنیف(۲۸	
طبع اول: لاهور ١٩٥٠ع	شیخ مجد اکرام	ارمغان پاک	.4
کراچی ، ۱۹۹۰ع	حکیم کوثر چانه پوری	اطبای عهد مغلیه	٨.
كلكته >>-٩-٢ ١٨٨٦ع	ايوالفضل	اکبر نامه (سه جلد)	.4
يهريال ١٢٩٩ھ	صديق حسن خان	المنتم البارد	.1.
لاهوره ملك نذير احمد	شيخ ابوالفضل علامي	انشای ابوالفضل (دفتر	.11
		اول و سوم)	
لاهور ، شيخ جانهد اله بخش	ترجمه : نسيم الروهوي .	انشای ابوالفضل (دفتر	.11
6198.	•	اول و دوم و سوم)	
تهـران، ۱۹۲۱ع	مجد دارا شکوه ـ دکتور تارا چند	او پانیشاد	.17
	و رضا جــلال نائيني		
أبرتسره ١٢١٩هـ	،) رزا چد مبدالقادر خان	اویهاق مغل(تاریخ و تذکر	. 1 1
تهران ، ۱۳۲۵ش	خواجه عبدالحميد عرقاني	ایران صنیر (تذکره)	.35
أيران، ۱۳۴۱ش	دکتور مهدی درخشان	بزرگان و سخن سرایـــان	.17 @
		همدان (دو جلد)	
*			

١٠. بزم تيموريه (تذكره) سيد صباح الدين عبدالرحمن أعظم گره ، ۱۹۲۸ع ۱۸. بسمار گلشن کشمبر پندت برج کشن کــول بیخبر اله آباد ، ۱۹۳۲ع جله دوم (تذكره) ١٩. بياض مرقع مشاهير جنگ اشعار خطى، كتابخسانه سيد حسام الدين راشدي 👁 ۲۰. پادشاه نامیه (دو جلد) عبدالحبيد لاهوري كلكته ١٨٦٤ ١٨٦٨ع ۲۱. پارسىسرايان كشمير (تذكره) دکترگ، ل، تیکو تبران، ۱۳۲۲ش ۲۲. ياكستان ميں فارسي ادب دكتر ظهورالدين احمد لاهورة ١٩٩٧غ (جلد اول) 🗣 ۲۳. تاریخ احوال شیخ جزین لندن ، ۱۸۳۱ع شیخ مجد علی حزین ۲۴. تاریخ ادبیات فارسی هرمان انه ـ رضا زاده شفق تهران، ۱۹۵۸ع ۲۵. تاریخ اعظمی محواجه اعظم دیده مری لاهور و سرینگر ۲۱. تاریخ به شاهی (اردو) لاهور، ۱۹۳۳ع مجد الدين فرق ٢٤. تاريخ حسن (سه جلد) سرینگر ۱۹۵۴–۱۹۹۰ع پير غلام حسن کهو پېمامي ۲۸. تاریخ حزین أضفهان ، ۱۳۳۲ش شيخ مد على حزين ٢٩. ثاريخ سنا (تازيخ معصومي) 🕆 سیدمجدمعصوم بکری ــ عمر بن مجد 🕒 بمبئی ، ۱۹۳۸ ع داؤد يوته مجد قاسم فرشته ۳۰. تاریخ فرشته (دو چلد) بمبئي ، ١٢٢٥ ٣١. تاريخ كشمير (جلد اول) طبع ثاني، لاهور، ١٩٣١ع عد الدين فوق ۳۲. تاریخ پدی(و نیات) علی گره ، ۱۹۹۰ع مرزا مجد بن رستم_امتيا زعلى عرشي ٣٣. تاريخ نظم و نثر (دوجلد) ایران ، ۱۳۲۳ش عيد ثقيسي ٣٢. تحقة الكرام (تذكره وباريخ) خطس ۱۲۹۵ کتابخانه علىشير قانم تتوى سيد حسام الدين راشدي ٣٥. تحفة الكرام (جلد سوم) بمبئى وادهلي مطبوعه ٣٦. تجفهٔ سامی (تذکره) . سام ميرزا صفوى تهران ، ۱۳۱۷ش ٣٠. تحقيقات چشتى لاهور جشتي ٣٨. تذكرة الشعرا (وفيات) على گره، ١٩١٦ع عهد عبادأ لفني ٣٩. تذكره بينظير اله آباد، ۱۹۲۰ع عبدا لوهاب افتخار _ سيد منظورعلي ۳۰٪ تذکرہ حزین أصفهان ، ۱۳۳۲ش شيخ مجد على حزين ۲۱. تذكره حسيني لكهنو ، ١٨٥٥ع مير حسين دوست سنبهلي ۲۲. تذکره شعرای خوانسار تبرأن ، ١٣٣٦ش برسف بخشى

خطی ، کتابخانه خاص انجمن		تذكره شعراى متقدمين	.77
ترقی اردو ، کراچی	4	,	
لكهنو، ١٩١٨ع	مولوی رحیان عل	تذکره علمای هند	. 77
تهران ، ۱۳۱۷ش	ميرزا بجدطا هرنصرآ بادى اصفهاني	تذکرہ نصر آبادی	47.
تبران ، ۱۹۲۲ع	دکتر سید علی رضا نقوی	تذكره نو يسي فارسي در	17.
		در هند و پاکستان	
ئولكشور، لكهنو، ۱۹۱۴ع	جهانگير پادشاه	ٽو <i>ڙک</i> جهانگيري	.44
لكهنوء ١٢٨٠ه	ئىمت خان عالى	جنگ نامه	. 4 4
أدرتسر ، ۱۳۳۳ه	امیر کبیر سیه علی همدانی	چېل اسرار	.74
تبریر ۲ ۱۳۲۳ش	حاج حسين نخجواني	چېل مقاله	.6.
تبران، ۲۳۲۲ش	م، سرشک	احزين لاهيجي	.61
طیع ثبانی، تبولنکشور،	نست خان عالی	حسن و عشق (مثنوی)	.44
لكهنوء ١٨٩٠ع			
ئولکشور ، کانپور >۱۸۸ <i>۹ع</i>	نمست خان عالى	حسن و عشق (مثنوی)	.58
		حیات و تصنیفات مرزا	.68
، حیدرآباد دکن، ۱۹۲۱ع	دكترشريف النسا بيگم انصاري	ابوطالب كليم همدانى	•
طبع ثانی ، نولکشور،	آزاد بلگرامی	خزانه مار،ه (تذكره)	.66
کانپور، ۱۹۰۰ع			
مطبع ثمرهنده لكهنوء ١٧٩٠ه	مفتى غلام سرور لاهورى	خزينة الاصفيا جلد دوم	۲4.
تهرآن ، ۱۳۱۳ش	پ <i>د</i> علی تر بیت	دانشمندان آذربائيجان	.64
ایران ، ۱۳۳۴ش	ح ، پرتو بیضائی	ديوانا بوطالب كليم كاشانى	۸۵.
تولكشور، لكهتو	ميرزا رنيع سودا	ديوان سودا	.64
خطی ، نمارکه مسلم ضیائی	شیفای اثّر	ديوان شفيماي اثر	.4.
تبران ، ۱۹۲۸ع	آقای طاهری شهاب.	ديوان طالب آملي (كامل)	17.
لكهتوء ٢>٢١٨	مچد طاهر غنی کشمیری	ديوان غني	17.
لكهتو، ۱۹۳۱ع	تید طاهر غنی کشمیری	ديوان غني	
مطیع محپوب شاهی ،	محسن فانی کشمیری	ديوان فاني	. 7 6
حیدرآباد دکن، ۱۳۱۱ه	•	_	
و تهران، ۲×۲۳ش	محسن فانی کشمیری. دکتر، گ، ل، تیک	ديوان فائي	.18
ایران ، ۱۳۳۸ش		ديوان قصاب كاشانى	

٦٤. ديوان ناصر على

۲۸. دیوان نظیری

٦٩. ديوان نعمت خان عالي

٠٠. ديوان وحشي بافقي

٧٧. رشحات كلام صرفي

۵>. رقمات أبوالفضل

۲۵. روز روشن (تذكره)

٥٤. روضات الجنات و

٨>. رياض الشمرا (تذكره)

جنات الجنان (جلداول)

🕲 ۱>. ذخيرة الملوك

👁 ۲>. رجال حبيب السر

٣٧. رسائل طغريل

حسين نجفي أمير كبير سية على همداني هبدالحسين نوائي ملا طفراىمشهدى شيخ ابوالفضل علامي

> حافظ حسين كربلائبي وأله داغستائيي

رضا قلی خان ہدایت _ بکوشش مہر ملی گرگائی مست ۔ دکتر خیام پور چدعلی تبریزی مدرس سيد مير حسين الحسيني شيرازي آزاد بلگرامی مچد دارا شکوه

بندرابن داس خوشگو .. عطا كاكوي مراتبه : مسعود على بهگوان داس هندی _ عطا کا کوی سلطان مجد دارا شکوه قادری

لچهمي نرائن شفيق اورنگ آبادي

شيخ ابوالقاسم ـ دكتر خيام بور

على صالح كنبوء (عمل صالح)

ناصر على سرهندى

مظاهر مصفا نعمت خان عالى شيرازي

مجد طيب صديقي ضيغم

مولوی مظفر حسین صبا

٥٠. رياض العارفين

٨٠. رياض الوفاق

٨١. ريحانة الادب

🐿 ٨٢. زبدة المعاصرين

🖨 ۸۳. سروآزاد (تذکره)

٨٨. سفينة الاوليا (تذكره)

۸۵. سفینه خوشگو (تذکره)

٨٦. سفيته شيخ على حزين

٨٠. سفينه هندي (تذكره)

٨٨. سكينة الاولياء

٩٨. سلم السموات (ريانوم پنجم، تذكره)

👁 ۹۰. شأم غريبان ٩١. شاهجهان نامه (سهجله)

طبع پنجم ، نولکشور ، كانپور، ۱۹۱۲ع ایران ، ۱۳۲۰ش طبع اول ، أولكشور ، كانبور، ١٨٩٣ع ایران ، ۱۳۲۰ش أمرتسرة ١٣٣١ه تهران ، ۱۳۳۸ش لكهتو، ۱۹۰۳ع سريتگر، ١٩٢٩ع طبع پنجم، کانپور، ۱۹۱۴ وع

ايران ، ١٩٦٥ع خطى، كتابخانه سيد حسام الدين راشدی ، کراچی

بهريال ، ١٢٩٤ ه

ایران ، ۱۳۲۲ش تبريز، ١٣٣٣ش تهرأن ، ۱۳۳۵ش لاهور، ١٩٦٦ع آگره، ۱۹۱۰ع لكهتر، ١٨٨١ع 21464 6 422 حیدرآباد دکن، ۱۹۳۰ع يشه ١٩٥٨ و ١٩ لأهوره ايران، ۱۳۴۰ش

خطى بتوسط انجمن ثرقى اردو كلكته ولاهور۲۲->۲-۲۹۹۱

۹۲. شاهی سیرکشمیر طيم دوم ، لايور ، ١٩٣٠ع عد الدين قرقب ٩٠. شرح زندگاني جلال الدين دواني، على دواني قم ، ۱۳۳۴ش ٩٢. شعر المجم حصه سوم (اردو) مرلافا شبل نعياني Kaec : 419713 ٩٥. شعر ألعجم (قارسي) 11 ـــ څاد تقى فخر ایران ، ۱۳۳۴ش ٩٦. شمع انجمن (تذكره) نوأب مجد صديق حسن خان بهویال ، ۱۲۹۲ه 👁 ٩٤. صبح گلشن (تذكره) سيد على حسن خان بهريال ، ١٢٩٥ه ٩٨. صبحت ابراهيم (تذكره) ابراهيم على خان برلن ، خط*ی* 🗣 ۹۹. طالب آمل (سوانح و شعر) كرنل خواجه عبدالرشيد كراچى ، ١٩٦٥ع ۱۰۰. طبقات اکبری كلكته، ١٩٣٥-٢١-٢٥١١ع نظام الدين بخشي 🛮 ۱۰۱. عالمنگيرتامه مهد کا ظم كلكته ، ١٨٦٨ع ١٠٢. مقد ثريا (تذكره) دهلي ، ۱۹۴۹ع غلام هبدائي مصحفي ١٠٢. عمل صالح (مه جله) مجد صالح كنبوه لاهود، ۸۸-۹۹-۱۹۹۰ع ۱۰۲ فائزدهلوی اوراسکادیوان مسعود حسن رضوى أديب دمل ، ۱۹۳۴ع ۱۰۵. فرهنگ سخنوران دکتر ع ، خیام پور تيريز، ١٣٢٠ش ۱۰۱. فهرست كتابخانه مركزي دانشگاهتهران(چهارده مجله) مجد تقی دانش پژوه تبران، ۱۹۴۰ش ١٠٠ فهرست مخطوطات انجمن ترقی اُرد و (فا رسی وعربسی) سید سرفرا زعلی رضوی کراچی ، ۱۹۹۸ع ١٠٨. فهرست نخطوطات تاريخي حكيم سيد شمسراله قادرى کراچيء ۱۹۹۷ع ١٠٩. فهرست فهايشگاه غطوطات و نسوادر كتبخسانه مسلم يونيورستي مل گره آ مختار الدين احمد مليگره ، ۱۹۵۳ع ١١٠. فجسرست كستسابيخسانه سالار جنگ عد الهرف مجلد اول ۱۹۲۲ع ١١١. فمهرست آستانةقدس(دوجلد) آقاى گلچين معانى مشيد ، ۱۳۲۹ش ● ۱۱۲. قاموس المشاهير (دوجلد) نظامي بدايوني يدايرن ، ۲۴ ـ ۱۹۲۹ع ۱۱۳. قرنيه (تاريخ) خطی، مملوکه مسلم ضیائی مجد طاهر آشنا 🛭 ۱۱۲. کشمیر ادب و ثقافت سلیم خان گمی کراچی ، ۱۹۲۳ع ١١٥. كلمات الشعرا (تذكره) سرخوش ۔ محوی لکھنوی مدرأس ۽ ١٩٥١ع ۲۱ ـ دلاوري ١١٦. كليات الشعرا (تذكره) لاهور ، ۱۹۲۲ع ١١٤. كليات صائب ئولكشور، لكهنو ١٨٤٥ع صائب تبريزي

تهران ، ۱۳۳۹ش أميري فيروز كوهبي ١١٨. كليات صائب تبريزي تهران ۽ غلام حسين جواهرى لكهتو ، ۱۹۳۱ع خواجه عزيز الدين عزيز لاهور ٤ >١٩٦٤ م تبه: اے ڈی رشید لاهور ، ١٨٨٤ع يندت هرگويال كول خسته خطي ، كتابخانه انجمن ترقى لچهمي نراين شفيق اردو ، کراچی عبدالرحيان شاكر مطبع مصطفائي وكانيوره ١٢٦٥ اصفهان ، ۱۳۴۲ش كلكته، ٨٨-٩٠-١٩٩١ع شاهنواز خان كلكته، ۲۷-۲۵-۱۹۳۱ع کلکته ، ۱۸۷۰ع آغا احمد عل کلکته ، ۱۹۲۶غ وو ترجمه انگلیسی سرکار حيدر آباد دكن ، ١٣٢٧ه وأسخ سرهتدى معليم اقتنائيء امرتسره ٢٣٣٢ع حاجى عد جان قدسى مشهدى خطی ۸۲ ۱۹، کتابخانه سید فيضى حسام الدين راشدي طبيم اول ، نولكشور ، کانپور، ۱۸۹۰ع

تبران ، ۱۳۲۷ش خطيء كتابت ١١٨٨ لاهورة ١٩٣٣ع دهلي ۽ ۱۳۸۵ھ مطبع مظفرى، يميتى، ١٣٢٦ه كتمابت ميسرعلي ، ١٢٦٢ه كتابخانه دكتر چنتاني، لاهور اخترشهال ، ١٣٣٦ش

صادقی کتابدار ۔ دکتر خیام بور سراج الدين على خان آرزو قدرت الققاسم عافظ محمود شيراني ابر مبىدالله عد فانسل بن حسن حسینی ، ترمادی ، اکبر آبادی

شیر علی خان لودی نواب امين المدوله محسن الملمك شاهتواز خان

> ۱۲۰. مردان بسزرگ کاشان گورش زءیم (تذكره)

١١٩. كليات عرفي شيرازي ۱۲۰. کلیات عزیز ١٢١. كليات فيضي 🛭 ۱۲۲. گلەستە كشمىر ۱۲۳. گل رعنا (جلد دوم)

۱۲۳. گلستان مسرت ١٢٥. گنجينة آثارتار يخ اصفحان دكتر لطف الله هنرفر

◊ ١٢٦. مآثر الادرا (سه جلد) ١٢٠. مآثر رحيمي (سه جله) عبدالباقي نهاوندي

۱۲۸. مآثر فالمگیری(تاریخ) عدساقی مستعد خان ـ مولوی

١٢٩. مآثر عالمگيري (تاريخ) ۱۳۰. مثنوی راسخ

۱۳۱. مثنوی قاسی مشهای

۱۳۲. مثنوی تل دمن

1٣٣. مجالس المشاق (تذكره) سلطان حسين بايقرأ

١٣٢. مجمع الخواص (تذكره)

١٣٥. مجمع النفائس (تذكره)

١٣٦. مجموعه نغز (تذكره)

١٣٤. مخبر الواصلين (وفيات)

١٣٨. مرآت الخيال (تذكره)

١٣٩. مرآت آفتاب نها (تذكره)

لاهور ، ۱۹۲۱ع	عبدالحكيم حاكملاهوري	۱۲۱. مردم دیده (تذکره)
قاهره ، ۱۹۵۱ع	ترجمه زامیاور (عربسی)	١٢٢. معجم الانساب
لاهور ، ۱۹۳۰ع	يد الدين فوق	۱۲۳. مشاهیر کشمیر (ته کره)
سندهى ادبى بورد، ۱۹۹۲ع	يوسف ميرك سيدحسام الدين رأشدي	۱۲۲. مظهرشاهجهانی(تاریخ)
نولکشور، کانپور، ۱۸۹۶ع	طامس وليم بيل	١٢٥. مفتاح التواريخ (تاريخ
	•	ونیات)
سندهی ادبی بورد ، ۱۹۵۷ع	میر علی شیر قانع تتوی ـ صید	١٢٦. مقالات الشمرا (تذكره)
-	حسام الدين راشدى	•
تولكشور، لكهنسو، ١٣٢٩ه	شيخ ابوالفضل علامى	١٢٧. مكاتبات علاسي ابوالفضل
		(هر سه دفتر)
خطی، کتابخانه دانشگاه سنده		۱۳۸. مکتوبات مشاهیر سنه
تبریز ، ۱۳۲۳ش	ره) ذوالفقارعلىمستـدكترخيام پور	١٣٩. ملخص رياض الوفاق (تذكر
کلکته، ۲۸-۵۱-۲۸۱۹		.١٥٠ منتخب التواريخ (سهجله
كالكنه، ١٨٦٩ تا ١٩٢٥	` خواقی خان	١٥١. منتخب اللباب (سه جله)
لاهور ، ۱۹۱۹ع.		١٥٢، مولاناغنىكاشمېرى(سوانح
تهران ، ۱۳۲۰ش	ملاعبدالنبي احمد گلچين معاني	١٥٣. ميخانه (تَهْ كَرُهُ)
لامود ، ۱۹۲۱ع		۱۵۳. میخانه (تذکره)
بمبئی ، ۱۳۳۱ م	بهد قدرت الله گو پاموی	● ١٥٥. نتائج الافكار (تذكره)
•		١٥٦. نزمة الخواطر جلد اول
حیدرآباد دکن ، ۱۹۵۸ع	عبدالحي الحسيثي	تا مفتم (تذكره)
تهران ، ۱۳۴۰ش	آفای علی اصغر حکمت	١٥٤. نقش پارسى براحجار هنه
بهویال، ۱۲۹۳ه	على حسن خان	۱۵۸. نگارستان سخن (تذکره)
تېرىز ، ۱۳۴۲ش	عبدالرزاق دنبلي ـ دکترخيام پور	۱۵۹. نگارستاندارا (تذکره)
دهل ، ۱۳۵۲ م	قاضى ظهور الحسن فاظم	۱۹۰. نگارستان کشمیر
	, - 0. 0	
پتنه ، ۱۹۲۱ع	سيا حسن شير	۱۲۱. ئىوادر (قىهرست كتىب ئادىد يىتىرى)
لاهور، ۱۹۳۱ع	-	نادره پتنه)
طبيع اول ، ندولكشور ،	عاقل خانرازی _ مجدعبدالله چنتائی	۱۹۲۰ واقعات عالمگیری در در داند ا
لكهنو، ١٨٩٣ع	نممت خان عالى	١٦٣. وقائم نعمت خان عالى
·	ا خامان دائم سواد قاشان	(C (*)) C (*) -
- 4744	ואיי ובאג נונט בי ייינייי ביייי	• ١٦٢، هفت اقليم كامل (تذكره)

● ۱۹۵۵. یاد داشتهای قزوینی
 ۱۹۵۵ وینی می ایرج افشار تهران ، ۲۲ می ۱۳۳۰ش

رسائل و جرائد

- J.	,	
هد إعبدالله قريشي لاهور ، مارچ اپريل ٢٦ ٩ ١ع	ميرتبير)	۱. ادبی دنیا (کث
روفیسر عابدی کلکته	حدیث کشمیر پ	 اندو ایرانیکا
ثروت صوات کراچی ، اکتوبر ۱۹۲۴ع	خسرو دانش(ظفرخان)	۳. ماه تو
آغا بابر کراچی ، نومبــر ۱۹۶۷ع	مقبرة حكيم ابوالفتح	۴. ماه تو
•	و حکیم همام	
كترولى الحق انصارى أعظم كره، اكتو ير١٩٦٢ع	عبدالباقي نهاوندي اور 🕝 د	۵. معارف
	ديباچة كليات عرفي	
دکترسیدامیرحسنهابدی اعظم گره ، جون ۱۹۶۵ ع	عهد شاهجهان کا ایک	۲. معارف
	قابل توجه شاعر، سميدقريشي	
على جواد زيدى اعظم گره، جولاي ١٩٦٦ع	غنى كشميسرى	>. معارف
کترسیدامیرحسن، عابدی اعظم گرد، جون ۱۹۹۷ع	نوعي خيوشاني د	۸، معارف
دد تهران، آیان ماه ۱۳۴۳ش	داستانههای ستسی در	۹. مهر
	أدبيات فارسى	
لاهور، فرودی ۱۹۹۰ع	•	۱۰. نصرت (کشمی
لاهور ، قروری ۱۹۹۲ع	ر نمبر)	١١. نقوش (لاهو،
	مهدصالح نديم كشميرى دك	٢١٠ ملاك
فروری 4 جون وجولائی > ۲ ۹ ۲ ع		
كترعيدالله چنتائي لاهور، ستمبر ١٩٢٧ع	مخسرة المعسرالسب د	۱۳. همايون
	وانيس الماشقين	
1. Ain-Akbari	Abul-fazal Allami tr. H. Blochmann,	Calcutta, 1927.
2. Ancient Monuments of Kashmi	r Ram Chandra Kak.	London, 1933.
3. Art Heritage of India	E. B. Havell	Bombay, 1927.
4. Ars Orientalis		1957.
.5 Catalogue of the Arabic and Persian Manuscripts in the Oriental Public Library a	e t	
Bankipore, Vol. I, II, III	Maulavi Abdul Mu- qtadir Khan	Calcutta, 1908, 1910, 1912.

6.	Catalogue of the Library of the India Office / Persian printed Books / Vol. II Part VI	A. J. Arberry	London,	1937.	
7.	Catalogue of the Persian Manu- scripts in the British Musuem		20114011,	20011	
	Vol. I, II, III & Sayplement	Charles Rieu	London, 1881,1883,		
8.	Catalogue of the Persian Manu- scripts in the Buhar Libirary,			•	
	Vol. I	Maulavi Qasim Ha- sir Razvi. & Maulvi	Calcutta,	1921.	
		Abd-ul-Muqtadir			
9.	Catalogue of Persian Manuscripts				
	in the Library of the India Office				
	Vol. I	Hermann Ethe	Oxford,	1903.	
10.		m			
	Books in the British Museum	Edward Edwards	London,	1922.	
11.	Chronology of Modern India A. D. 1494-1894	Y 10		4040	
12			Edinburgh,		
12. 13.	Delhi, Agra, Fatehpur Comparative Tables of Mohamm-	Martin Hurlimoun	London,	1964.	
	adan and Christian Dates	Sir Haig	London,	1932.	
14.	Descriptive Catalogue of the Arabic	,			
	Persian, and Urdu Manuscripts				
	in the Library of the University				
-	of Bombay.	Sheikh Abdul Kadir Sarfaraz	Bombay,	1935.	
15.	Descriptive Catalogue of the Peris-				
	ian Manuscripts preserved in the				
	Kapurthala State Library	K. M. Maitra	Lahore,	1921.	
16.	Gardens of the Great Mughals	C.M. Villiers Stuart	London	1913.	
17.	Islamic Architecture and its De-				
	coration	D. Hill & O. Graber	London,	1964.	
18.	A History of Persia Vol. I & II	Sir Percy Sykes	London,	1951.	
1 9.	A Literary History of Persia				
	Vol. I & II	Edward G. Brown Cambridge, 1930,			

20.	Kashir Vol. I & II	G. M. D. Sufi	Lahore,	1949.
21.	Maasir-i-Alamgiri	Saqi Musta'ad Khan	Calcutta,	1947.
22.	Mohammadan Dynasties	Lane-Pool	Pairis	1925.
23.	Mughals in India (A Bibliographical survey	D.N. Marshal	London,	1967.
24.	An Oriental Biographical Dictionary	T.W.Beale	London,	1894.

MAGAZINES

- I. "Kashmir in Indo-Persian Literature" by S. Sabahudin Abdur Rahman The "Indo-Iranica" Calcutta, June 1966 & March 1967.
- II. "Moghul Gardens in Kashmir" by Pandit Anand Kaul "The Sunday Times" Lahore, May 23rd, 1933.
- III. "Moghul Gardens of Kashmir" "Paradise on Earth" by A. S. Bazmee Ansari, Daily "Dawn" Karachi, August 14th 1952.
- IV. "Talib-i-Amuli His Life & Poetry" by Dr. S. A. H. Abdi, "Islamic Culture" Hyderabad April 1967.

-; o:---

گ یُب

ناربخ و تذكره راجع بكشمير

۱۱۲۹ - ۱۱۲۹ع تاریخ راج ترنگنی - کلین. (سنسکرت) ۱

--- بهوج پتر ـ رتناگر ـ (سنسكرث) عد الدين فوق ازين كتاب استفاده كرده است. (نگارستان كشمر ۲۵)

• ٨ > ٨ - ١ ٣ ٨ ع مناقب الجواهر _ نوراندين جعفر بدخشى ، ريد سيد على همدانى . در سوانح سيد على همدانى . (محب الحسن ص ١٥)

--- خلاصة المناقب _ نورالدين جعفر بدخشي در سوانح سيد على همداني _

(نيوبنگن ـ محب الحسن صهم)

٨٥٥ - ١٣٨٣ع أحوال كشتوار. (؟) (عب الحسن ص٥٠)

۱۳۲۵ - ۱۳۲۵ تاریخ کشمیر (وقایع کشمیر) ـ ملا احمد علامه ـ عبه زین العابدین (۸۲۲ م.۸۲۲ م.۸۲

• ٨٥ه - ١٣٣٦ع تاريخ كشمير - ملا نادرى ملك الشعرا ، معاصر ملا احمد ملك الشعرا ، عهد سلطان زين العابدين . (٨٢٣-٨٥٨)

- قاریح کشمیر ـ قاضی ابراهیم . این تاریخ از بین رفته است .

۱۳۵۹ - ۱۳۵۹ع زینه تونگنی ـ جون راج متوفی (۱۳۸۵) تاریخ تا عهد زین العابدین. حالات از (۵۸۱۹ فرینه تو ۱۱۵۹ تا ۸۸۳ ۱۸۵۹ع) بحکم شری بهت نوشهٔ شد. (سنسکرت) فرین چوت ـ سوم ناته بندت . عمد زین العابدین (۵۸۱ ـ ۱۵۸ م مدر) منظم تاریخ در شرح

- زین چرت ـ سوم ناته پندت . عهد زین العابدین (۵۱ ـ ۸۵۴ه) منظوم تاریخ در شرح حال زین العابدین .

٨٥٣ - ١٢٦٩ع (قبل) جين ولاس - بهت اوتاد در أقوال سلطان زين السابدين بزبان كشميرى.

- (قبل) جین پرکاش - بموده بهت منظوم درامه (کشمیری) احرال سلطنت زین المایدین. (۲۲۸ - ۸۲۲)

۱۰ ملا مجد شاه آیادی بفارسی در آورد ر همان ترجمه را ملا عبدالقادر بدایونی در سال (۹۹۹ه)
 مختصر کرد . ترجمهٔ اردو و انگریزی نیز چاپ شده است .

- ۵۸۵ ۱۲۷۰ع (قبل) تاریخ قاضی حمید در زمان زین العابدین (۱۲۸۵ تـا ۸۷۵)-تالیف شده است . نسخهٔ آن پیدا نیست . (قاریخ حسن)
- ۹>۸ه ۱۲۵۳ ع مراة اولاليا ـ علامه ملا احمد ترجمه نورنامه سوانح نورالدين ولى . (استورى ۱۸۲)
  - ۸۹۱ ۱۲۸۹ و زاج ترنگشی شری ور در عهد زین العابدین . (سنسکرت)
- ۱۵۱۸ ۱۵۱۲ع تاریخ راجاً ولی تهاکا پراجیه بهت مربوط بعهد (۱۸۹۱هـ ۱۲۸۹ع تا ۱۹۱۸هـ موادع) (سنسکرت) .
- ۱۵۲۰ ۱۵۲۰ع تاریخ کشمیر _ (نامعلوم) از زمانهٔ قدیم تـا صهد شمس الدین ثانی (۹۲۳ ـ ۹۲۳) مارشل .
  - ۱۵۲۹ ۱۵۲۱ع قاریخ رشیدی _ میرزا حیدر دوغلت . (بسیار مهم)
- ۹۵۸ه ۱۵۵۱ع تازیخ کشمیر ـ سیه علی بیهقی (متوفی ۹۵۸ه) (همشیره زاده سلطان نازک شاه)
  بن سیه بحد بیهقی . مؤلف در ملازمت میرزا حیدر دوغلت بسود و همسراه وی (۹۵۸ه)
  کشته شه . در سلسلهٔ میرزا حیدر مطالبی پسر ارزش و مهم دارد . یکی از مصادرش
  تاریخ کشمیر قساضی ابسراهیم است که از بیسن رفته است . (تاریخ حسن و صوفی)
  نسخهٔ آن نزد مولوی بحد شاه سعادت ساکن محله نوهته سری نگر موجود است .
  - ٩٩٦٥ ١٥٥٤ع تاريخ تحفة السعادت .. آرام كشميرى بنام سيد مبارك بخارى تاليف كرد .
- ۱۹۸۰ س ۱۵۷۲ع حلیة العارفین _ قاری اسحق در حالات شیخ مخدوم حمسزه (مثونی ۹۸۲ه) استوری نام مصنف داؤد خاکی متوفی (۹۹۲ه) نوشته است _ (مارشل)
- ۱۹۸۴ه ۲۵۲۱ع تذکرهٔ الموشلاین ـ خواجه میرم بزاز در احوال مخدوم حمزه (متوفی ۱۹۸۴ه) (استیتوت سرینگر)
- چل چلة العارفین _ مولانا اسحق کشمیری قادری در احوال شیخ حمزه کشمیری (متونی معرف) (شیرانی کلیکش)
- ۹۹۳ ه ۱۵۵۹ع (قبل) ورد المریدین ـ داؤد خاکی (متوفی ۹۹۳ه) در شرح حال مخدوم شیخ حمزه کشمیری (چاپ در لاهور ۱۸۹۴ع) .
- (قبل) ریشی نامه ـ داؤد خاکی (متوفی ۱۹۹۳) در احوال مشاهیر سلسلهٔ ریشیان کبرو یه ؟
   ۱۵۸۹ ۱۵۸۸ع تذکرة العارفین ـ ملا علی رینا در شرح حال شیخ حمزه مخدوم .
- (عب الحسن صد١٨)
- ۱۹۹۵ ۱۵۸۹ع (قبل) کواکب ثواقب ـ بنام يوسف خان صوبيدارکشمير (۱۹۵ ۱۹۹۵م) عدد دهدار شيرازي نوشته .

- ۹۹۹ه ـ ۱۵۹۵ع ترجمه تاریخ کشمیر ـ ملاعبدالقادربدایونی ، ترجمه ملا عهد شاه آبادی را در آسان و سلیس عبارت در آورد .
- --- ترجمه تاریخ کشمیر _ ملا څد شاه آبادی ترجمه راج ترنگنی ، نسخهٔ درکلکته آیشیا تیک سوسائتی و اندیا آنس .
  - ١٠٠٠هـ ١٥٩٠ع احوال بلتستان _ (مثنوی) غالباً دور اكبرى .
  - واقعات کشمیر _ ملا حسین فاری (استوری ص ۱۸۰ تاریخ حسن)
- ۱۰۰۲ه ـ ۱۵۹۳ع هفت اقلیم ـ امین رازی احوال فتح کشمیر بدست میرزا حیدر و مطالب دیگر راجع بکشمیر دارد .
- طبقآت اکبری ـ نظام الدین بخشی (متوفی ۲۳ صفر ۱۰۰۳ه) یـک بــاب راجع به سلاطین کشمیر دارد .
- ١٠٠٢هـ ١٥٩٥ع منتخب التواريخ _ عبدالقادر بدايوني (١٠ ربيع الاول ٩٣٠ ــ ١٠٠٣).
  - ۱۰۰۵ه ـ ۱۵۹۱ع تاریخ حقی _ عبدالحق دهلوی (انتخاب فرشته) یک باب راجع بکشمیر .
- -- تاریخ راج ترنگنی (راجاوتی) _ سک پندت شاگرد پراجیه بهت _ علیه ۹۲۳هـ > ۱۵۱۰ تا ۱۵۰۵ (سنسکرت) .
  - ١٠٠٠ هـ ١٥٩٨ع آئين اكبرى _ ابوالفضل علامي .
  - ١٠١٠هـ ١٠٠١ع أكبر نامه _ ابوالفضل (٦ محرم ٩٥٨ه ٢ ربيع ألاول ١٠١١هـ)
- -- مجالس المومنین ـ نورانه شوستری . احسوال سید علی همدانی و عهد نور پخش و مطالبی و اجع به فرقهٔ نور بخشی در بلتستان و کشمیر دارد .
- دیوان رفیع خراسانی (تولیه ۱۹۸۲ه) ـ مثنوی در توصیف کشمیر دارد شاصر در رکاب اکبر پادشاه بکشمیر رفته بود. (مارشل)
- ۱۰۱۷ه ۱۳۰۵ع زبدة التواريخ _ نورالحق دهلوی تلخيص تاريخ حقى _ باب راجع به
- ۱۰۱۵ هـ ۱۲۰۳ع تاریخ فرشته (گلشنابراهیم) ـ مجد قاسم هندو شاه. یک باب راجع به کشمیر دارد (مؤلف تا ۱۰۲۳هـ ۱۲۲۳ع) زنده بود .
- ۱۹۰۱ه ۱۹۱۰ع منتخب التواويخ ـ حسن بيگ ابن پد الخاکی شيرازی در سال مذکور نوشته شد. نسخهٔ آن در کابل نزد آفای پد غبار موجود است . (تاريخ حسن ـ صوفی)
  - ١٦١٠هـ ١٦١١ع قاريخ عالم _ (نامعلوم) يك باب دربارة شاهان كشمير دارد. (مارشل)
- ۱۹۲۳هـ ۱۹۱۲ع تاویخ بهارستان شاهی ـ (نامعلوم) اساس بـر تاریخ ملا احمد و تاریخ ملا نادری و تاریخ ملا نادری و تاریخ قاضی ابراهیم و تاریخ حسن قاری دارد. در حالات سلاطین شاه میریان و چکان. نسخهٔ اندیا آنس و جاهای دیگر است. (مارشل)
  - ۱۰۲۴هـ ۱۹۱۵ع قاریخ کشمیر ـ (نامعلوم) بحکم جهانگیر نوشته شد. (استوری صه ۲۸)

- ۱۰۲۵ه ۱۹۱۷ع تاریخ کشمیر حسن بن علی کشمیری از عهد قدیم تا (۱۰۲۴ه ۱۹۱۵ع) برای جلال الدین ملک بهد ناجی جد حیدر ملک نوشته شد . (مارشل)
- ۱۰۲۵ه ۱۹۱۹ع ماثر زهيمي ـ عبدالباقي نهاوندي (۸۸۸ ـ ۱۰۲۲ه) يک قصل راجع بـه کشمير دارد .
  - ۱۰۲۸ه ۱۹۱۹ع تزک جمهانگیری ـ جهانگیر پادشاه (مترفی ۲۸ صفر ۱۰۳۵ه)
- ۱۰۳۰ه ۱۹۲۱ع واقعات کشمیر حسین قاری یکی از مدارک تاریخ اعظمی است . این تاریخ قبل از حیدر ملک (۱۰۳۰ه ۱۹۲۱ع) تالیف شده است .
- تازیخ کشمیر ـ حیدرملک چادورا در سال (۱۰۲۵ ـ ۱۹۱۸ع) آغاز کرد . حیدر ملک بعد از فتح کشمیر بملازمت اکبسر و جهانگیر بسود . جاگیر در بنسگاله داشت . وقتیکه شمیر افکن کشة شد ، مهسرالنسا (نورجهان) را در منسزل خسود نگاه داشت. از جهانگیر خطاب رئیس الملک بافت . مهم ترین تازیخ است .
- ۱۰۳۸ هـ ۱۹۲۸ع مجالس السلاطين ـ بجد شريف النجفي . در سال (۱۰۳۱ه) در ركاب جهانگير يكشمير رفت همراه قاسم خان . راجع به سلاطين كشمير يك فصل دارد . (مازشل)
- ۱۰۳۹هـ ۱۹۲۹ع مجالس السلاطين ـ مجد شريف النجفى در شرح حال رنچن و مشرف به آسلام شدن وى. (برتش ميوزم Add 30779)
- ۱۰۲۲هـ ۱۲۳۲ع خزانه گنج الهمی ـ عباد الدین غد الهبی ، همراه ظفر خان بکشمیر رفت و آنجا ماند ، تذکرهٔ از چهار صد تن شعرا نوشته که در سده نهم و دهم میزیسته اند . (مارشل)
- --- قصائد سشربی _ در مدح خواجه خاواند محمود نقشبندی گفته شده . (نسخهٔ بمبشی یونیورستی لائیرری صح۳ شهاره ۲۲ _ مارشل ۲۸۸)
- ۱۱۲۵ هـ ۱۲۳۰ع (قبل) ویشی نامه (درویش نامه) ـ بابا نصیب الدین (متوفی ۱۳ عرم ۱۳۰ ۱۳۰) در احوال زاهدان ریشی که سده هشتم تا دهم زندگانی میکرده اند. (ایشیا تک سوسائتی بنگال) سیزده شیوخ ریشان و دیگر ریدان ریشان (استوری ص ۹۸۶)
- -- نور نامه .. بابا نصیب الدین غازی (مترفی ۱۰۴۵ه) در حالات نورالدین ریشی (متوفی ۱۰۴۵ه) در ربان کشمیری) از سانسکریت ترجمه کرده است .
- -- تذکرهٔ مشائخ کشمیر (؟) ـ بابا نصیب الدین غازی (متوفی ۲ ۱۰۴ه) ۲ در احوال ویشی تورالدین (مترفی ۲ ۸۸۲ م) و ریدان او . نسخهٔ کلکته ایشیاتک سوسانتی (مارشل)
- --- (بدد) مجموعة در انساب شيوخ كشمير ـ در احوال و انساب شيوخ أز عبد رئين صدرالدين (١٠٥ه) مريد بلبل شاه ـ تا زمان موسىل رينا (محب الحسن ص ٢١)

۱_ استوری این تاریخ داده صه۹۸۵.

۲ این قاریخ استوری داده ۹۸۵ - ۹۱۱۲۲ .

۱۰۵۱هـ (۱۹۳ ع صلحبیه _ جهان آرا بیگم دختر شاه جهان پادشاه معروف بسه بیگم صاحبه (۲۱ صفر ۱۰۲۳ _ رمضان ۱۰۹۲ه) در شرح حال مرشد خویش ملا شاه بدخشی در سال (۲۱ صفر ۱۰۵۱ه _ رمضان ۱۰۹۱ه = ۳۰ دسمبر ۱۹۲۱ع) باتیام رسانید. (استوری ۱۰۰۱) ۱۳۵۳ مسال (۲۱ معرود بسن فیرود ـ ۱۳۹۳ ع امراز الایزار _ داود مشکراتی (متوفی ۱۰۹۱ه) بسن مسعود بسن فیرود ـ رمکتوبه ۱۳۵۵ ه شیرانی کلیکش) در حالات مشافخ کشمیر که از زمان سلطان سکندر (مکتوبه ۱۳۱۵ م ۱۳۱۲) تا تسلط اکبر در سال (۱۵۸۲ و زندگانی کرده اند.

___ دبستان المذاهب _ عسن فانی کشمیر _ بقول مارشل در اصل این تصنیف میر دوالفقار علی حسینی که تخلص موبد شاه داشت ، کرده است . (مارشل ۲۹۹)

۱۰۹۳هـ ۱۲۵۵ع تاریخ لوک پرکاش ـ شمیندر (متوفی ۱۰۲۱ه) و دیگر نویسندگان .

(سنسكرت)

۱۰۲۸ م ۱۳۵۸ ع قرنیه ـ مجد طاهر آشنا راجع به کشمیر مطالبی جالب و پر اوزش دارد . ۱۰۲۸ م ۱۲۲۹ ع نسخهٔ احوال شاهی ـ توکل بیگ کلالی پسر تولک بیگ خوش بیگی (در سرکار اعتقاد خان بزمان صویه داری کشمیر ملازم بود) توکل بیگ مرید ملا شاه است و در سال (۱۰۰۱ه) آخرین ملاقات وی با ملا شاه شد . در احوال ملا شاه بدخشی .

- ٨ > ١ ٨ = ١٩٦٤ ع (قبل) وسائل طغوا _ ملا طغراى مشهدى (متوفى قبل ١٠٥٨)
- ۱) تعداد النوادر ـ راجع بكشمير. رك : كتاب حاضر ص ۲۹>
- ۲) رساله فردوسیه ـ راجع بکشمیر. رک : کتاب حاضر ص۵۳۰
- ٣) رساله تجلیات ـ راجع پکشمیر. رک : کتاب حاضر ص ۲۱۰
- ٣) تذكرة الاوليا _ راجع بكشمير. رك: كتاب حاضر ص٢٦>
- ۹>۰۱۹ ۱۳۶۸ع (قبل) تذكرة مشائيخ كشمير (منظوم) شيخ عبدالغفور غازى مريد شيخ معصوم سرهندى (متوفى ۹>۰۱ه) ۱
- ۱۱۰۵ ۱۱۹۵ ع خلاصة التواريخ سجان راى بهندارى يک باب راجع بکشمير دارد. ۱۱۰۹ - ۱۱۹۵ خوارق السالکين - نامعلوم (؟) نام تاريخيست. حکايات صوفياى کشمير. (استورى ۱۰۱۳)
- ۱۱۱۰ه ـ ۱۹۹۸ع خوارق السالكين يا تاريخ هادى ـ در سال (۱۰۷۸هـ ۱۹۲۷ع آغاز شد؟ ما ۱۹۱۸هـ ۱۹۲۱ع (قبل) جمهان نما ـ فنائى ـ مثنوى در بحسر شاه نسامه، در احوال شاهان قديم كشمير وكابل و سند و بنگال و دكس و اجيس و هندوستان. فنائى مريسة شيخ لقمان

۱۵ تازگ دوست هزیزم آفای قلمداری احمد حسین اطلاع میدهد که سه تذکرهٔ خطی مشتمل بر احواله مشانخ کشمیر بدست آورده است نام آنها تا کنون معلوم نیست .

- سلیمانی بود . و در عهه عالمگیر میزیست . (مارشل)
- ۱۱۱۹ = ۱۲۰۰ (قبل) تاریخ نافعی = په زمان نافع (۱۱۱۹ه) برادر په طاهر غنی. در تاریخ کشمیر. نسخهٔ آن نادر الوجود است. احوال مخدوم حمزه مفصل نبوشته است و تذکرهٔ بزرگان دیگر نیز دارد. نسخهٔ ازان بقول صوفی نزد خواجه غلام یهد نقشبندی احسراری مجددی خانیار موجود است. (تاریخ حسن و صوفی)
  - لب التوازيخ راى بندرابن نصل راجع به كشمير دارد .
- ۱۱۲۲ه ۱۷۱۰ هم مجلس فتنهٔ ابراهیم خان نواب رفعت ـ لاله ملک شهید . در احوال فتنهٔ نواب ابراهیم خان رفعت صوبه دار کشمیر (متوفی ۱۱۲۲هـ) (نادر الوجود)
  - مثنوى در حالات مخدوم شيح حمزه ـ لاله ملك شهيد ، يك هزار شعر .
- خاتمهٔ تاریخ کشمیر ـ نارآئن کول ماجز، دانشگاه پنجاب نسخهٔ مکتوبه (۱۲۹۲ه ـ
- منتخب التواريخ _ نرائن كول هاجز، اساس بر راج ترنگنی دارد بنام عارف خان نائب ديوان صوبة كشمير (۱۱۲۲هـ) نوشته شد. (خطی دانشگاه پنجاب ۱۲۲۲هـ ۱۸۸۵ع) چاپ كلكته ۱۸۳۵ع (ماوشل)
- ۱۱۲۸ه ۱۲۱۱ افساب مشائخ کشمیر _ نامعلوم ، در انساب شیوخ کشمیر . در متن کتاب جای سال (۱۰۵۱ه ۱۰۵۹ و ۱۱۹۸ه ۱۰۲۱ع) داده شده است . (استوری ۱۰۵۳) جای سال (۱۰۱۱ه ۱۰۵۹ کشمیر ـ فصاحت خان راضی (متوفی قبل ۱۱۵۰ه)در سلسله محتوی خان . رک: کتاب حاضر (ص۱۸۲۹)
- نا ۱۱ه ۱۷۲۱ع وساله فیض مراد در احوال شیخ مرادکشمیری (شیرانی کلیکشن) مراد ۱۱۳۵ می و تاریخ دارد به نوادر الاخبار رفیع الدین احمد غافل. اساس بسر بهارستان شاهی و تساریخ حسیدرملک دارد، و راجع به میرزا حیدر دوغلت مطالبی مهم دارد. (استوری و مارشل) حسیدرملک دارد، فقت گلشن مجد شاهی (تذکرهٔ سلاطین چفتائی) بجد هادی کامور خان، یک فسل بر کشمیر دارد.
- ۱۱۲۰هـ ۱۲۲۵ع بیا**ن واق**ع ـ مبدالکریم کشمیری حالات نادر شاه و تازیخ مهد بهد شاهی .
- واقعات کشمیر (تاریخ اعظمی) مجد اعظم دیده مری . تاریخ و تذکرهٔ شعرا و صلحهٔ و صوفیا . (دو مرتبه چاپ شده است در لاهور و سرینگر)
- دیوان واصل کشمیری شاعر در زمان ید شاه (۱۱۲۱ه ۱۱۲۱ه) از کشمیر بدهل آمه و راجع به کشمیر اشعار دارد . رک : کتاب حاضر ص ۱۲۵۷ (نسخهٔ حبیب گنج و مارشل)
- -- (قبل) واقعات نظامیه _ مولوی نظام الدین تهد _ ثـا مهد دیـوان کرپارام _ تـاریخ و تـذکرهٔ ملها و مشائـخ . تستیم تهدامظم . نسخه ازان نـزد خواجه غـالام تهد نقشبندی

- احراری مجددی خانیاری سید واره سرینگر موجوده است. (تاریح حسن و صوفی) حیات الشعرا ـ بحد عل خان متین کشمیری .
- --- فتوحات کبرویه _ میدالوهاب. از زمان رتبین تا عبد اکبری. شرح حال سید علی همدانی و پسرش سید عجد همدانی و دیگر شیوخ کشمیز دارد .

١٤٥٠ م ١٤٥٠ واقعات كشمير ـ نامملوم . (استورى)

تاریخ کشمیر ـ ناسلوم . (استوری ۱۸۶)

١١٦٧هـ ١٢٥٣ع لب توازيخ ـ نا معلوم . واقعات تا حال ١١٦٦هـ (استورى ٦٨٧)

١١٤١هـ ١٥٥٨ع منها تمنى كشميره مندل ـ نامعلوم . تاريخ كشمير از قديم .

(شیرانی کلیکشن)

- ۱۱۸۲هـ ۱۷۲۸ع تاویخ کشمیر (شاهنامه) ـ عبدالوهاب شایـق (متوفی ۱۱۸۲ه) بحکم سکه جیون لال نوشته شد. شصت هزار بیت دارد . نسخهٔ خطی آن درخافدان میرزا غلام مصطفیل سرینگر موجود است . (تاریخ حسن)
- ۱۹۴هـ ، ۱۷۸۰ع باغ سلیمان _ میر سمدانه سمادت شاه آبادی. تاریخ منظوم کشمیر. تا عمه جمع حمان (۱۲۰۲ ـ ۱۲۰۸ه) واقعمات دارد. نسخهٔ آن در کتابخانهٔ تبحقیق سرینگر و در آصفیه است. (تاریخ حسن و مارشل)
- ۱۱۹۸هـ ۱۲۸۲ع گنج مخفی ـ مصنف نسامعلوم ـ مشنوی مذهبی . مصنف میهـن خـود یعسنی کشمیر را پسیار ستوده است .
- ه ۱۲۰۰ م ۱۲۰۱ع گوهر عالم _ بدیم الدین ابوالقاسم مجد اسلم منعمی بسن مولوی عجد اعظم کول متخلص _مستفنی _ اساس بر مجد اعظم ، حسن قساری ، و نور فسامه دارد (در سالهای ۱۲۰ م ۱۱۲۰ ع تا ۱۲۰۰ه ـ ۱۲۸۲ تالیف شده). (استوری و مارشل)
- ۱۲۰۱هـ > ۱۲۸۸ع احوال کشمیر (مثنوی) ـ ملا به توفیق کشمیری لاله جدو (متوفی ۱۲۰۱هـ ۱۲۰۸ ح) در هزار شعر دارد. نسخه اندیا آفس ۲۰۳۵،۲۰۱ (مارشل)
- ۱۲۰۹ هـ ۱۲۰۱ع قاریخ کشمیر ـ هدایت الله متو علامه قا (۱۲۰۹ه) ژناده بود. قاریخ تا همه میر داد خان است. (تاریخ حسن)
  - ۱۲۳۲ه ۱۸۱۶ واج درشنی راجگان جمون از گنیش داش .
- ۱۰۱۳: ۱۸۲۲ ع تاریخ کشمیر .. مجد اعظم اسدی هاشمی . نسخهٔ موزه بریطانیه ریوس:۱۰۱۳ (مارشل)
- ۱۸۳۵هـ ۱۸۳۰ع حشمت کشمیر ـ عبدالقادر خان بن مولوی واصل عملی جانسی ، اساس بر ـ گوهرعالم ـ دارد . راجع بـه ثبت و بهخشان و افغانستان مطالسبی جالب دارد . طبع کلکته ۱۸۳۷ مارشل (نسخهٔ شیرانی مکتوبه ۱۲۲۲ه)

- ۱۲۲۸ه ـ ۱۸۳۲ع تحقهٔ نازنین ـ بهاء الدین بهد نقشبندی کشمیری ـ در شرح احوال سیف الدین قادری چاپ لاهور ۱۹۲۰ (استوری ۱۰۹۵)
- سلطانی فاصه ملابها، الدین متو کشمیری. سوانح سلطان العارفین حمزه مخدوم. چاپ لاهور ۱۹۳۲ع (استوری صـ۱۰۹۳)
- حمسهٔ بهاء الدین _ ملا بهاء الدین متو بها (متونی ۱۸۲۰ع) منظوم _ ۱) رشی نامه .
  ۲) سلطانی نامه . ۳) غوثیه . ۲) نقشیندیه . ۵) چشتیه .

رشی نامه مشتمل است بر شرح حال ۱) شیخ نورالدین و مریدان وی . ۲) شیخ حِمزه و دیگر ریشیان . ۳) شیح عبدالقادر گیلانی و مریدان سلسله ایشان در کشمیر .

(استوری ۹۸۲)

- ۱۲۵۲ه ۱۸۲۰ع تاریخ کشمیر (شجاع حیدری) مجد حیدر. (استوری ۱۸۸)
  --- احوال کشمیر ـ نامعلوم . (استوری)
- ۱۲۲۱هـ ۱۸۲۵ع مجموعة تواریخ پندت بسیربل کاچرو حالات سلاطین تا زمان شیخ فلام عی الدین عبارت مثل ابوالفضل است ، اهمیت تاریخی ندارد نسخة آن در کتبخانه تحقیقی سرینگر و در شیرانی کلیکش موجود است . (استوری ۲۸۵ و تاریخ حسن فهرست شیرانی)
- -- تحقیقات امیری ـ خواجه امیرالدین بکهیوال کشمیری (متوفی۱۲۸۲ه) احوال تا عهد شیخ می الدین (۱۲۹۱ه) دارد ـ شرح حال سلاطین و عرفا و مشافخ دارد . (انستیتوت سرینگر) (تاریخ حسن)
  - --- احوال کشمیر ـ نامعلوم . (استوری ۹۸۲)
- لعب الواريخ ـ ملا بهاء الدين ـ حصه اول ربوط به تاريخ و حصه دوم مسطالبي راجع به جغرافيه و ديگر حالات . (استوری ۱۸۵) تا عهه شيخ غلام محي الدين(۱۲۲۱هـ) مطالبي ثبت است . (تاريخ حسن)
- ۱۲۹۳ه ۱۸۴۷ع تواریخ واجگان جمون (یما راج درشنی) گنیش داس بهادرا در زمان مهاراج گلاب سنگه در سال مذکور نوشهٔ شد (مارشل)
- ۱۲۷۹ه ۱۸۵۹ع موجزالتواریخ (تساریخ جدولی کشمیر) ـ میسرزا سیف الدیس کشمیری ـ چاپ امرتسر (۱۳۲۸ه ۱۹۲۷ع) استوری ۱۳۲۱ و ۱۸۸ . نسخهٔ خطی (۱۲۷۸ه) شیرانی کلیکشن، تالیف یکم ربیع الثانی ۲۸۲۱ه .
- ۱۲۵۲ م ۱۸۵۷ع (بعد) گلدسته کشمیر ـ پندت هر گوبال (اردو) تا عهد مهاراج رئيبر سنگه

- (۱۳۷۲ه) . است ولی اهمیت تاریخی ندارد . در مطبع فارسی آریه لاهور ۱۸۸۳چاپ. شده است .
- وجیز التوازیخ ۱ ـ ملا عبدالنبی خسانیاری (متوفی ۱۸۹۰ع) ـ قاریخ کشمیر و حالات شیوخ و صلحاً کشمیر تا عهد مهاراج رفییر سنگه (انستیتوت سرینگر و تاریخ حسن)
- ۱۲۷۵ ۱۸۶۱ خلاصة التواریخ کشمیر ـ مهرزا سیف الدینکشمیری از عهد قدیم تا (۱۲۷۵ مید ۱۲۷۵ مید قال ۱۲۷۵ مید الدین بتکمیل (۱۲۵۶ مید قالباً در سال (۱۲۵۵ فوت شد برادرش میرزا می الدین بتکمیل رسانید . بتاریخ ۲۲ اکتوبر ۱۸۹۱ع (استوری ۱۸۵۵) . نسخه ازان نزد میرزا کهال الدین شیدا سرینگر است . در اصل ایمن ترجمهٔ رازه ترنگنی است و تسا عهد گلاب سنگیه آورده است . (تاریخ حسن)
- ۱۲۸۱ه ۱۸۲۴ع گلزار کشمیر دیـوان کرپارام تا عبد گلاب سنگه چاپ لاهور ۱۸۵۰ع (استوری ۲۸۲ - ۱۳۱۵)
- ۱۲۸۴ هـ ۱۸۹۵ع گلاب نامه ـ دیوان کر پارام در سوانـح سهاراج گلاب سنگه. چاپ سرینگر ۱۲۸۲ع جمون ۱۹۱۹ع (استوری ۲۸۲)
  - گلشن کشمیر ـ عبدالرشید اسلام آبادی (مثنوی) (شیرانی کلیکشن نسخهٔ مماصر)
- ۱۲۸۸ه ۱۸۷۱ (قبل) مجموعة شيوا ـ غلام رسول شيوا (متوفى ۱۲۸۸ه) والد پير حسن شاه. در حالات شيح چد فاضل و خانواده فاضلي .
- ۱۲۹۰ه ـ ۱۸۵۳ع گلزار خلیل ـ مواسوی ابو مجد حسن تخلص شعری قسادری (مثوفی ۱۲۹۸هـ ۱۲۹۰ می ۱۲۹۰ می الم ۱۲۹۱ه) بن صدرالدین مجد. در سوانح خواجه مجد خلیل بن عبدالففور قادری (۱۱۵۵ه ۱۱۸۵۹) و احوال خانوادهٔ مؤلف (چاپ لاهور ۱۲۲۱ه ۱۸۲۲ع) (استوری ۱۰۲۱ه)
- (قبل) زبادة الأخيار ـ مولوی ابو چد حسن شعری(متوفی۱۲۹۸ه)چاپامرتسر (۱۲۸۲هـ ـ محدد ۱۲۸۲) چاپ شده است . (استوری ۱۰۳۹)
- ۱۲۹۱هـ ۲۸۸۲ع مشنوی در تعریف کشمیر ـ ناطق؟ (دانشگاه پنجاب PI-VI-149) ۱۲۹۸ه - ۱۸۸۱ع سوانح شعری ـ حالات خواجه حسن شعری (مترفی۱۲۹۸). (اردو مطبومه) و ۱۲۹۸ - ۱۸۸۳ع تذکرهٔ علمای کشمیر ـ مسودهٔ مصنف (؟) (غیرانی کلیکشن).
- ۱۳۰۱ه ۱۸۸۶ع مختصر تازیخ کشمیر تلخیص کتاب وقایع نظامی مصنفه مولوی نظام الدین از مفتی علاء الدین بهد و ذیل از مولوی بهد الدین (اردو) مطبوعه لاهور (۱۳۰۱ه) رک : واقعات نظامیه صـ ۱۹۲۲
  - توازیخ کشمیر _ مرلوی حسن شاه . (دانشگاه پنجاب) .

¹⁻ يعضى كتب مهم اردو نيز داخل اين فهرست شده است .

- مختصر تاریخ کشمیو ـ مفتی علاءالدین عد. نختصر وقایع نظامی معه ذیل مولوی عد امین ـ مطبوعه لاهور (مـ ۲۸)
- روضة الابراز ابوالحسن بهد مولوی بهدالدین قادری لاهوری تسذکرهٔ شیسوخ کشمیر در حالات چهار محافواهگان قریش و سادات ، منل ، افغان ، شیح قریشی . شرح حاله ۹۲ شیوخ دارد (اردو) مطبوعهٔ جهلم سراج المطابع (۱۳۰۲ه ۱۸۸۵ع) .

(استوری ۱۰۲۰ - ۱۱۲۲)

- ۱۳۰۳ه ۱۸۸۱ع رفیقی نامه ـ مولوی مجد الدین ـ تذکرهٔ حضرات رفیقیه اشائیه (اردو) در شرح حال بیست مشائخ . لاهور مطبوعه ۱۳۰۳ه . (ص۲۲)
  - ۱۳۰۴ ۱۸۸۵ع مراة العثيال _ (كليات فارسي شعري) طبع امرتسر ١٣٠٢ .
    - ووضة السلام _ در احوال مشائخ نقشبنديه كشميرى .
- - ؟ سلاسل طريقت مشائخ كشمير (كرزن كليكشن كلكته _ استورى ١٠٦٣ ١٠٥٣)
    - ؟ تعفة الاحباب ـ دو سوانح مير شمس الدين بانى مسلك نور بخشيه .

(محب الحسن صد)

- ۱۳۱۳ ۱۸۹۸ع تماریخ حسن ـ از پیرحسن شاء (سه جلد) مطالبی مفصل و مهم راجع به آثار قاریخی و ادبی دارد . جلد آخر در تذکره شمرا و صلحا و علما است . ترجمه اردو جلد سوم در سال (۱۹۲۰ع) در سرینگر چاپ شده است .
  - ؟ تاريخ خليل ـ ملا آخوند خليل . (نگارستان كشمير ٣٣٥)
- ۱۹۲۱ه ۱۹۰۳ قاریخ کبیو (موسوم به تحقة الابرار فی ذکر الاولیاء الاخیار) محی الدین مسکین (تولد۱۸۸۴ه ۱۸۲۵ه) بن ملا به شاه احمدی کبروی حنفی نقشبندی . مرید حاجی به یعنی کتاب در سال (۱۲۱۰ه ۱۸۹۲ع) نوشتن شروع کرد و در سال (۱۳۲۱ه ۱۸۹۲ع) نوشتن شروع کرد و در سال (۱۳۲۱ه ۱۳۲۹) بریشیها . ۳ کیایان رسانید . مشتمل است بسرده تحاتف . ۱) سیدها . ۲) ریشیها . ۳) مشانح الصالحین . ۲) علما . ۵) مجذوبین . ۲) شعرا . ی) آثار تاریخ مذهبی . ۳) مشانح الصالحین . ۲) علما . ۵) مجذوبین . ۲ شعرا . ی) آثار تاریخ مذهبی . ۸) سلاطین کشمیر . ۹) جنرافیه کشمیر . ۱۰ گیاهان و خوراک ها ـ در امرتسر چاپ شده است (۱۳۲۱ه ۱۹۷۵ع) (استوری ۱۵۲۲)
  - ۱۳۲۵ ۱۹۰۷ع تاریخ راجوری .

۱۳۵۳ه - ۱۸۸۵ع نگارستان کشمیر - ظهورالحسن-قاضی (اردو) . چاپ دهلی ۱۳۵۳ ۱۳۸۳ه - ۱۹۶۷ع کشمیر سلاطین کے عمهد میں - پرونسر محب الحسن (انگلیسی۱) ترجمه اردو علی-باد عباسی چاپ ۱۹۶۷ اعظم گره ۲۰

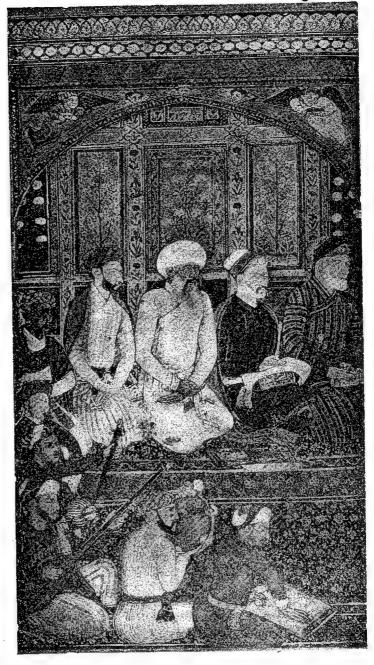
* * *

۱ - اصل آن بعندوان Kashmir under the sultans ایران سوسائتی کسلکته ۱۹۵۹ چاپ کرده است .

۲- مصادر این فهرست : ریسو ، ایتهی ، استوری ، تاریخ حسن ، مارشل ، فهرست شیرانی ، فهرست انجمن ترقی اردو .

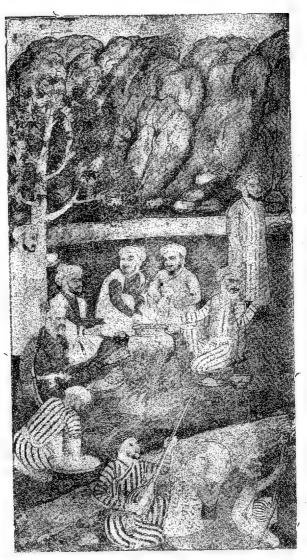
(۱) ظفر خان احسن و شعرا
Ars Orientalis 1957
از مثنوی ظفر خان (ملک رایول ایشیاتک سوسیتی لندن)
شماره ۳.۳

(۲) شعرا در حضور ظفر خان
Ars Orientalis 1957
از مثنوی ظفر خان (ملک را یول ایشیا تک سوسیتی لندن)
شماره ۲۰۰۳
ماره ۲۰۰۳

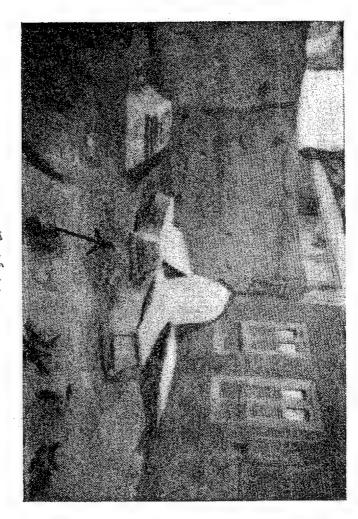
(۳) ظفر خان با شعرا Ars Orientalis 1957 رک: کتاب حاضر ۲۹-۲۷-۲۹

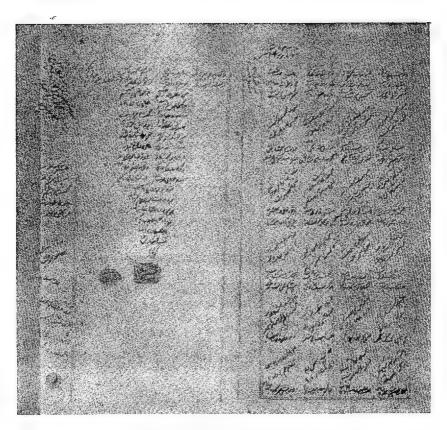
(م) ظفر خان با شعرا
Ars Orientalis 1957
از مثنوی ظفر خان (ملک رایول ایشیا تک سوسیتی لندن)
شماره ۲۰۰۳
ماره ۲۰۰۳

(۵) مثوی ظفر خان
Ars Orientalis 1957
سلک رایول ایشیاتک سوسیتی لندن
شماره ۲.۳ برگ کمکهٔ
رک : کتاب حاضر ۲۸–۲۸

(۳) آرام گاه خواجه محمد اعظم دیده مری صاحب تاریخ عظمی سرینگر (صوفی کشمیر سرم) رک : کتاب حاضر ۸۵

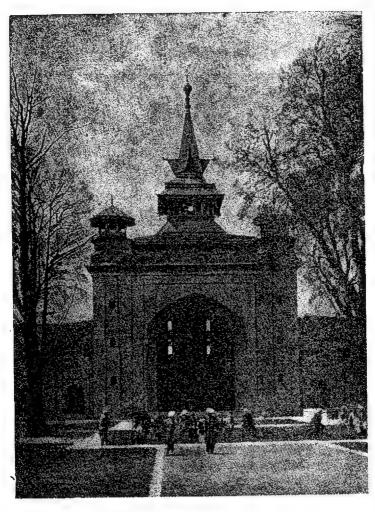

(ے) نمونہ خط اکمل بدخشی (قارسی گویان کشمیر ۵۹) رک : کتاب حاضر ۱۰۷

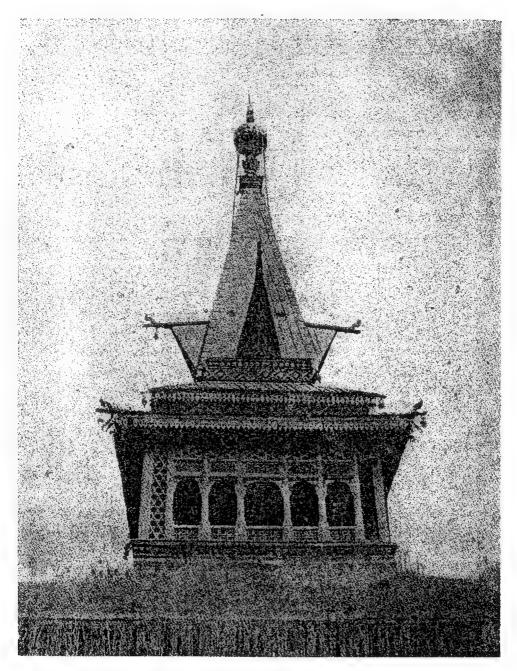

(۸) کتبه سردر آرام گاه خواجه اکمل بدخشی (فارسی گویان کشمیر ۵۹) رک : کتاب حاضر ۱۰۵

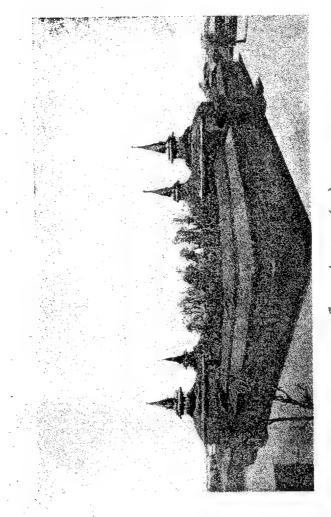
> (۹) نمونه خط توفیق لالهجو کلیات تونیق (فارسی گویان کشمیر ۱۲۸) رک: کتاب حاضر ۱۹۸

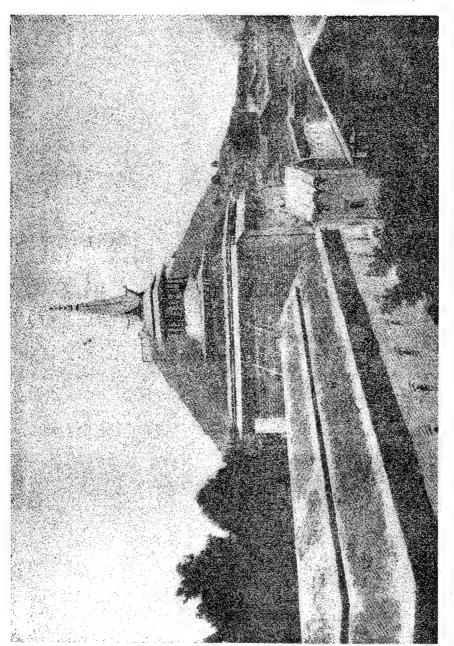
ار ،) جامع مسجد سرینگر (۱۰) Indian Architecture, Islamic Period by P. Brown رک : کتاب حاضر ۱۷۳

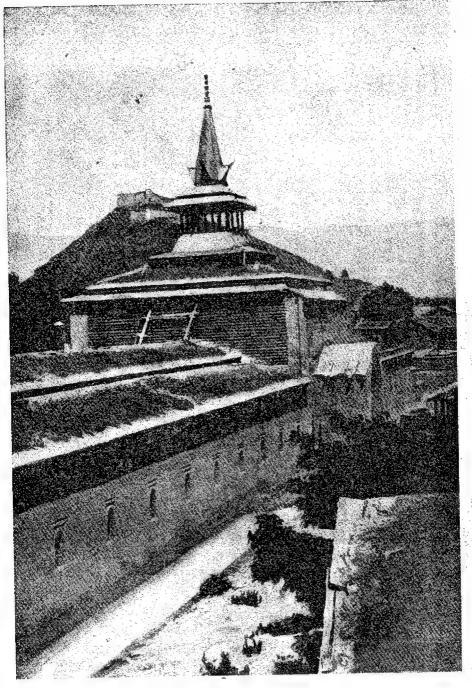
اناره مسجد جامع سرینگر (۱۱) مناره مسجد جامع سرینگر Ancient Monuments of Kashmir by R. C. Kak رک: کتاب حاضر ۱۷۲۳

Indian Architecture, Islamic Period by P. Brown

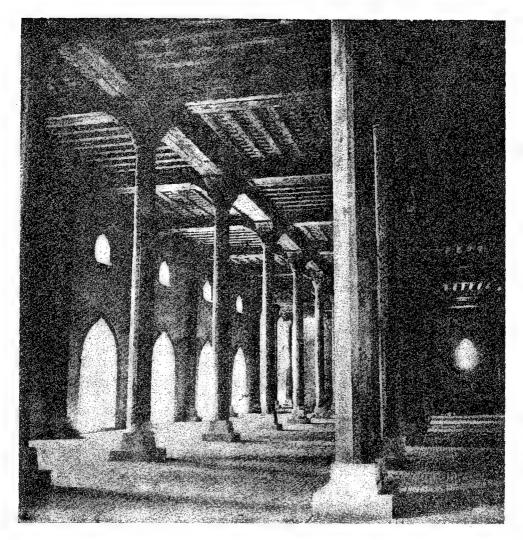
Ancient Monuments of Kashmir by R. C. Kak

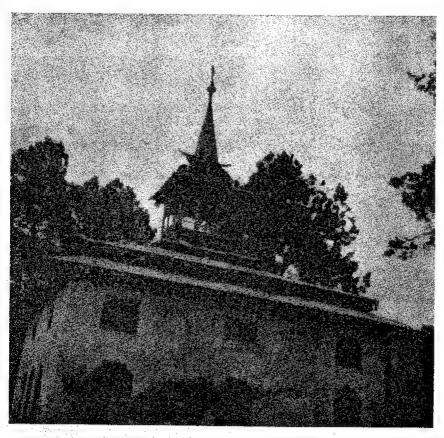
(۱۳) جامع مسجد سرینگر (صوفی کشیر) رک: کتاب حاضر ۱۵۳

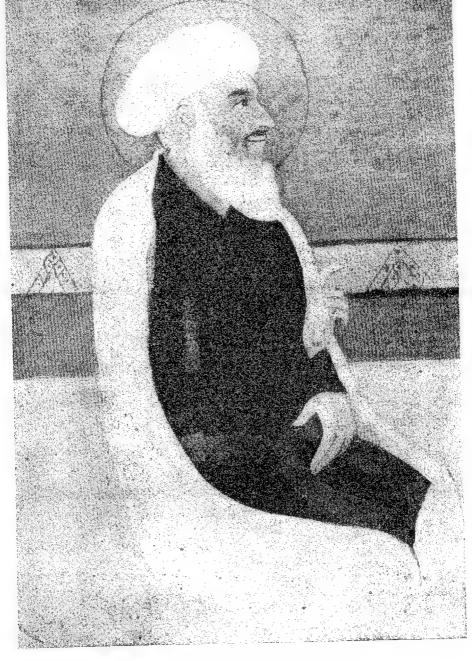
اه) جامع مسجد سرینگر (۱۵) Indian Architecture, Islamic Period by P. Brown رک : کتاب حاضر ۱۲۳

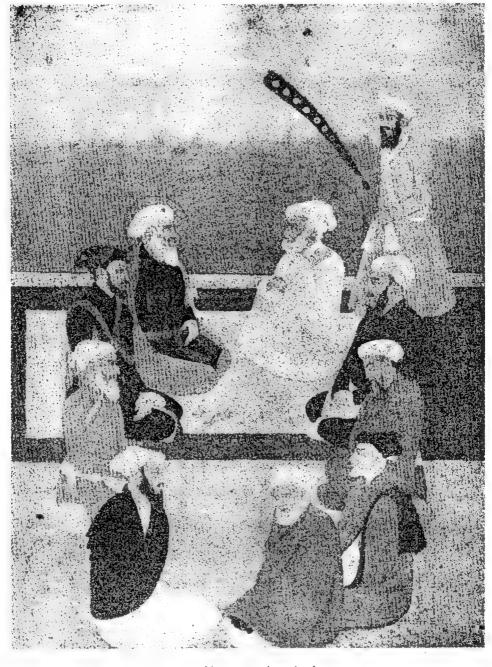
(۱۶) جامع مسجد سرینگر Shadows from India by R. Cameran رک: کتاب حاضر ۱۷۳

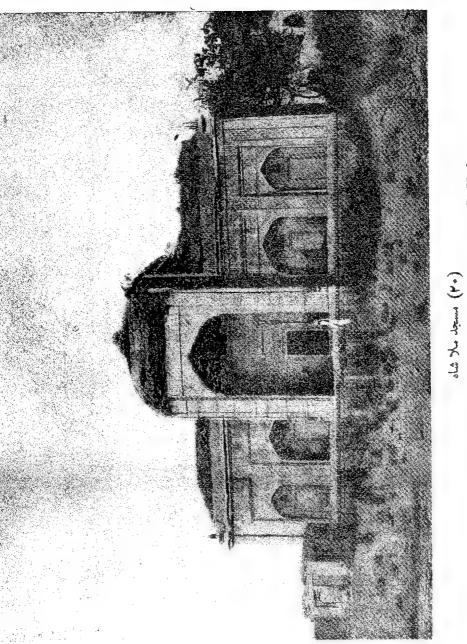
(۱۷) أرام گاه خواجه حبیب الله حبی (فارسی گویان کشمیر) رک : کتاب حاضر ۲۰۹

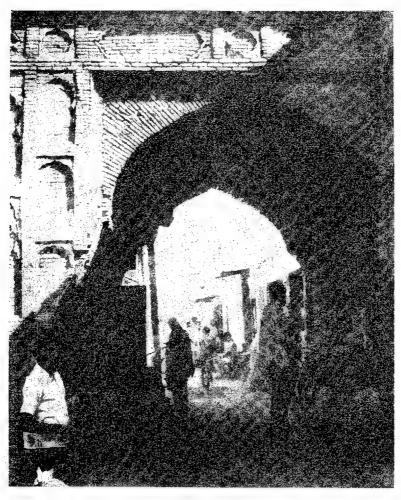
(۱۸) شبیه ملا شاه پدخشی از سرقع گلشن (کتاپخانه سلطنتی کاخ گلستان تهران) از آثار ایران ص ۲۰۳ شماره ۲۲ به ۱۹۳۷ عکس شماره ۲۲ رک: کتاب حاضر ۲۲۲م

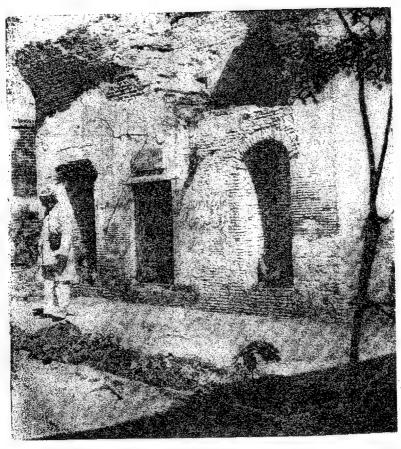
(۱۹) ملا شاه و میان میر از مرتع گلشتان تهران) از مرتع گلشن (کتابخانه سلطنتی کاخ گلستان تهران) از آثار ایران ص ۲۰۳ شماره ۲۳ عکس شماره ۲۷ م

Arncient Monuments of Kashmir by R.C. Kak (دارا شکوه برای ایشان بنا کرد " یک جای وضو آمد و یک جای نماز" (۱۵،۱۵) تاریخ است) ک: کتاب حاضر ۲۳۹

(۲۱) دروازه قدیمی کوچه هاشم پوره لاهور رک : کتاب حاضر ۲۲۸ عکس از حسامالدین راشدی

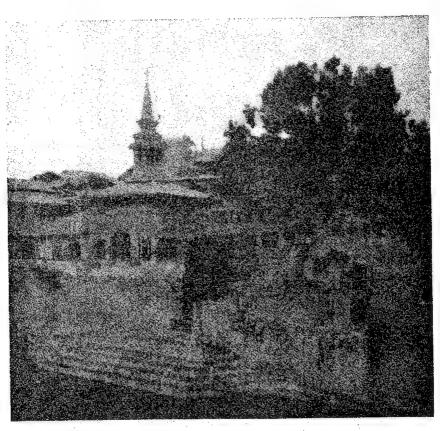
(۲۲) مقبره ملا شاه بدخشی در هاشم پوره لاهور رک: کتاب حاضر ۲۲۳م عکس از حسام الدین راشدی

(۲۳۳) ۱۵رسج بری بر دیوار مقبرهٔ ملا شاه رک : کتاب حاضر ۲۲۳ عکس از حسامالدین راشدی

(۱۹۳۷) قبر مالا شاه یدخشی رک : کتاب حاضر ۱۹۹۹ عکس از حسام الدین راشادی

(۲۵) آرام گاه محمد امین ویسی (فارسی گویان کشمیر) رک : کتاب حاضر ۱۲۸۰

(۲۹) خط و شبیه محمد حسین کشمیری زرین قلم رک : کتاب حاضر ۱۵۹۲

(۲۴) نمونه خط تورالعين واقف بتالوي ديوان واقف ملک پنجابي اكادمي لاهور رک : كتاب حاضر ۱۹۵۵

١) فهرست نام ها

آزاد ، میر غلام علی بلگرامی ۴۹۱ ، ۵۰۵، 616 3, FTG = ATG + 876 + 6.470 6 417 6 7A+ 6 547 < 11 A 7 6 9 A A E 9 A 7 6 9 A 7 CYYIS PTYIS TYYIS AGYIS 147861778 آزاد ، محمه مقیم ۱ ، ۲ آزاد، میر ۵۱ آزاد ، میرزا محمد علی ۲ ـ ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲۲۵ آزرده ، مفتی صدرالدین ۸ ، ۱۰ ، ۲۱ آشنا ، مبرزا عد طاهر عنایت خان ۱۲ ـ ۱۲ ـ · 44 · 47 - 44 · 41 - 14 < 9<4 . 4<7 . 184 . 184 -1<< > 018810188 . 61881 1441 آشوب، ملاحسين ماژنداني ٢٦، ٨٤٥ محمد آصف الدوله نواب اوده ۲۵۱ ، ۲۵۳ آصف خان أبوالحسن ميرزا ٢٦، ٣١، ٢٥، 67 3 7 . 7 . PTY & PYG . 41461 4144 4 444 4 214 61491c14<Y c141< 6149 . 4174A 4177A 41774 61707 1840 61844 61841 آصف خان، غياث الدين اعتباد الدوله ١٩٤٥ 4 795 6 79 6 7AY 6 7A 6 6 <10 - <17 6 < 00 6 799 1440 : 1 + 47 1 4 477

آخون، تیکارام جیو ۱۳۷ ، ۱۷۸ آدم (خضرت) ۲۵۵، ۲۲۲، ۵۳۲، ۵۳۲، ۵۳۳، E ATF 6 497 6 4A 6 4A1 61 . P1 61 . YA 61 . Y < 6 979 618<8 61888 6118< 61117 14.4 **آدم (خطاط) ۱۵۵۹** آدم خان ۱۳۱۸ ، ۱۳۲۲ آذر ۲۰۰۰ ، ۲۰۰ آذر ، جوالا يرشاد ٦ آذر ، دیوان شاه > ، بر آذری اسفرائنی ، شیخ ۱۱۸۰ آربری ، ای ، جی (Arberry) آرزو، سراج الدين على خان ١، ١٤، ٢١٠، < 424 . 444 . 444 . 444 ሩ ምዓን ሩ ምአዓ ሩ ምምን ሩ ም**ም**ነ 6 8 . 4 . 444 . 441 . 44. 6 D<F (DT< 1 DDT (DT9 6 << 0 6 < TX 6 < TY 6 DAA 61.00 61.07 clock 6989 41411 41414 41142 41-40 1714 61847 61840 61847 آزاد خان ۱۸۲ ، ۲۵۱ ، ۱۸۸۸ آزاد ، محمد آزاد خان ۲ آزاد ، محمد حسن ١١٨٤ ، ١١٩٣ ، ١١٩٦ ،

17 . . 6 1199 61194

آصف خان میرزا جعفر ۲۲ ، ۲۵ ، ۲۵۲ ، ۲۲۳

> آصفی ، خواجه ۱۰۳۱ آغر خان کلان ـــ امام قلی آغر خان مغل ـــ دیده آفاقی ، ملا حسن ۲۰۸ آفرین ، لاهوری ۳۲۰

آقا مچد شیرازی ، آقای ۱۵۷

111. ST

آنندرام ب مخلص آنند کول ، بندت سے کول

آنی ختــلانــی، مولانــا څهـ ۲۲۴ ، ۲۳۱ ،

۱۳۳ ، ۱۳۳ ، ۱۳۳ ، ۱۳۳ ، ۸۹۴ آنی ، ملا آنی کشمیری ۲۳

آئی هروی ۱۷۲۹

آوت ریشی، شیخ ۱۳۲۲

أيابكر، مولانا ١٥٦٠

أبدال خان ١٠١٩ ، ١٥١٨ ـ ١١٦١

ابسراهیم ۱۵۲ ، ۱۸۷ ، ۲۰۲ ، ۲۲۰ ،

4 3 × AA 4 998 4 APY 4 < 6 & 6

1 < 17 . 11 . . 1 . 74

ایراهیم اصفهانی ، میرزا ۱۵۹۱

ابراهیم بن احمد ماکسری ۱۱۷ ، ۱۸۳ ،

ابراهیم بن نور محمه ۱۰۲۱ ابراهیم بیگ ۲۰۷۵ ، ۱۰۷۵ اداری تروی

ابراهیم تبریزی به رفعتی ابراهیم حسن کشمیری ۱۳۲

ابراهیم خان ، نواب ۳۳ ، ۱۵۵ ، ۱۸۱ ،

• 14 • • 1AT • 1AT • 12T

191 : 791 : 796 : 7771: 7771 : 76>1

ابراهیم ، درویش ۱۱۰۱ اپراهیم سرهندی ۱۱۹۸ ابراهیم ، سید ۱۳۲۳ ابراهیم شاء اول ۱۳۳۳ – ۱۳۳۳ ابراهیم شاه ثانی ۱۳۳۳

ابراهیم عادل شاه ۵×۸ ، ۱۱۲۳ ، ۱۳۷۵ ۱۳۷۲

ایکم ، مرزا ۱۵۸۷

این حجر، شیخ ۱۲۰، ۲۴۰، ۲۳۰، ۱۱۳۳، ۱۱۳۳، ۱۱۳۹،

ابن عربی ، شیخ عی الدین ۳۳۰ ، ۳۲۸ ، ۱۱۰۵ ، ۱۱۰۵

> ابن فارض ، شیخ ۱۱۰۵ ابن مقله ۱۵۵۹ ابن یوسف شیرازی ۲۲

ابواليسركات خمان ۲۲۳ ، ۲۲۳ ، ۲۸۳ ا ۱۲۲۲ (۱۲۸۵ - ۲۸۵

ابدوالبدركات، شيخ ١١٢٧، ١١٨٠،

ابراليقا ، ملک ۹۹۵

ابواليقاء مير ١٣٩٠ - ١٣٩٢

ابواليقا، ميرزا قبهايه ١٧٢٩

ابوالحسن، امرالله اله آبادي ١٤٣٤

ابوالحسن تربتی ، خواجه ۲۰ ، ۲۲، ۲۷ ،

6 T7 6 TD 6 TF 6 TA 6 TA

* & L . L . L . C L . C L V

* 77 6 71 6 31 6 75 6 77 4

4 877 4 77A 4 77 4 78

6 26 4 426 4 426 4 549 4

1441 (1449

ابو الفضل الخطيب گاذروني ۱۱۰۵ = ۱۱۳۰، ا

ابو لقاسم جیل ، خواجه ۱۲۲۲ اپرالقاسم خان ، نواب ۳۱۸ ، ۳۱۹ اپرالقاسم ، قاضی ۲۵٪ اپوالقاسم گرگانی ۲۰۸

ابوالقاسم ، میرزا ۵۸۱ ، ۸۰۸ ، ۲۲۸ ه ۳۳۰ ، ۳۳۸

> ابوالمنظفر، دیر ۱۳۸۵ ابوالمعالی، قاضی ۱۳۹۰، ۲۰۹۰ ابوالمغاخر ۱۳۹۰ ابوالمکارم رکن الدین، سمنانی ۱۳۸ ابوالمکارم، شیخ ۱۵۵۱ ابوبکر (حضرت) ۱۱۳۱ ابوبکر تاج، شیخ ۱۳۸۰ ابوالنواس ۱۲۵۱، ۱۲۲۲ ابو قراب، میر - فطرت

ایو حثیقه ۱۱ ، ۲۲۲ ، ۱۳۳۲ ، ۲۳۹ ، ۲۳۹ ،

ابو سمیه ، میرزا ۳۱

ابوسمید، سلطان ۱۳۲۵ ، ۱۳۲۵ ، ۱۳۲۲ ،

ابوسمیه گنگرهی ۱۰۵۱

ابو سعید معمر حبشی ، شیخ ۲۲۳

ابو سليمان ۹۹۶

ابو حامة ١٥٤٢

ابو طالب تبریزی ۲۰۳ ، ۹۹۱ ۱۰۲۳ ابو طالب ، کلیم همدانی ۲۸۵ ابو عثبان مغربی ، شیخ ۲۳۸ ابرالعسن، خواجه ۱۲۱۲ ابرالحسن، على بهرامى سرخسى ۱۸۲۸ ابرالحسن، ملا ۹۵

أبوالحسن، ميرزا ٢٥٩، ٣٨٠، ٣٨٠ أبوالخير، شيخ ١١١٨، ١١٢٣، ١١٢٣،

ابو القاسم ـ قاضي

1147 - 1.47

ابرالفتح ، سلطان عد صفوی ۱۰۲۰ ابرالفتح ، مولانا ، هلامه ، کلو قلاش پوری ۱۱۰۰۸۸

> ابرالفتح ، گیلانی ، حکیم ۲۲۲ ابوالفرج ، رونی ۱۰۳۰

ابوالفضل، شیخ ۲۲۸، ۲۲۸، ۳۲۳،

6 A • 9 ~ A • < 6 7 < 6 7 < 7 < 7 < 6 1 • 7 6 4 • 9 • 4 A 7 1 • A 7 1

-1174 611 - 161 - + 61 - 77

6\$10.6118<611886118.

76110761107611077110

61144-1140 61147 61177

4111 * 611AA_11A7 411A7

418.7418. 41147. 41141

*1999:144Y : 1444 : 1444

ና ነልግ ሃና ነልግ፦ «ነልል» «ነል**ልግ**

-10<1 4101741914 42019

1047 6 1440 = 1044

ابر مجد طاهر القطبى ٨٩٣ أبو تصر ١٩٥ اثيرالدين أخسيتكي ١٨٢٩ احترام خان ۸۸ احد داد ۲۵ احسن خان ، مير ملنگ ۲۲۴ احسن، ميرزا احسناقه ظفرخان ١٢ ـ ١٤ ، - 44 . 44 . 44 . 4 . 4 . 4 . < 6 < 47 - 61 6 FA 6 FT . AYA . AYT . A14 . YY< 6 DYC 6 DYD 6 DYC 6 DYT A76 + 376 + 676 + 576 + 6 674 6 667 1 666 6 664 . Ac. . 197 . BAA . BTA 61. PC 6947 6947 6940 41781 41 - 7161 - 7 - 61 - 61 14712 74712 1171271712 -1449 61719 61714 61710

احقر کشمیری ۵۰ احمد ، ایم - بس ۹۱۱ احمد بن حبرال ۱۱۰۵ احمد بن عبدالرحیم صفی پوری ۸۳۰ احمد بن عبر الخیوفی (ولی قراش) ۹۳۸ احمد بیگ خان ۱۰۹۲ ، ۱۰۹۲ ا ۱۰۹۳ احمد جام زنده پیل ۱۵۲۲ احمد خان ۱۸۲۰ ، ۱۳۲۲ احمد خوشخوان ، شیخ ۱۳۲۲ احمد زینه ۱۳۲۲

احمد شاه ایدانی ۱۲۰، ۱۳۱۰ ۲۳۳ که ۳۳۰ احمد شاه بهمنی ۱۱۸۰ ۱۲۰۰ احمد شاه بهمنی ۱۱۸۰ احمد شاه بهمنی ۱۱۸۰ اماد علی تاقا ۱۵۰۳ احمد علی سندیلوی، قاضی ۱۰۸۵ احمد کرمانی ، میر سید ۲۲۱ ، ۲۲۲ احمد کشمیری ، ملک الشعسراء ۵۵ ـ که ۱۳۱۹ احمد مخدوم قادری ۲۲۱ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ احمد ، مولانا ۱۳۱۱ ، ۱۳۱۱ ، ۱۳۱۱ ،

CIPPI CIPTA CIPTECIPTY احولی سیستانی ۵۷ ـ ۸۰ اخلاص شاهجهان آبادي ٨١٨ أخلاص ، كشن چند ۲۱۰ أخلاص، منشى بلاس رأى ١٧٣٩ ادريس خطاط ١٥٥٩ أدهم ١٣٦١ أدهى، بابا حاجى ١٣٢٢ ادمني ۲۵۵ ۽ ۵۵۵ ۽ ۶۵۹ ۽ ۲۵ ادیب صابر ۵۵۱ ، ۳۰۰ ارادت خان ۲۵ ارادت مند خان ۲۳۰ ارسطو ۲۰۵ ، ۲۰۸ أرسلان بابا ١٠٤ ارشد ، آقای ۱۲۹۰ -ارغون كابلى ١٥٦٠ ازلی ، ملا مهدی علی کشمیری . ۸ استغنا ، ميرزا عبدالرسول كشميرى ١٦٤ استوری ۱۵۵۵

اسحاق ، سید ۱۳۲۲

اسعاق دیگ ۳۳

اشرف ملی لکهنری ۹۹۱ اهرف علی، منشی ۹۲ اشرف، مولانا عد ۸۸، ۸۹ اشرف، ملا مجد سمید ۱۸۲، ۲۵۵، ۳۸۵، اشرف، ملا مجد سمید ۹۲۸، ۵۲۸، ۵۲۸،

• 604 6 644

۱۹۸۲ ، ۱۵۸۹ ، ۱۹۸۸ اکا ۱۹۸۲ اظهر، مولانا ۱۵۹۱ اظهر، مولانا ۱۵۹۱ اظهر، میر اظهر خان بخاری ۸۱ میراظهری، سراج الدین ۸۱-۸۳، ۲۷۹، ۲۰۲۰ اهتاد الدوله، فیساث بیسگ، میسرزا ۳۰،

۱۰۲۹ اعتباد الدوله ــ قبرالدین خان اعتقاد خان ، محمد براد ۱۵۵۰ ـ ۱۵۵۲ اعتقاد خان ، میرزا شاپور ۳۱ ۵۳۵ ۳۳ ، ۲۲۹ - ۱۲۸۰ ، ۱۲۸۰ ، ۱۲۹۱ - ۱۳۹۱ - ۱۲۹۲ - ۱۲۹۰ - ۱۲۹۲ - ۱۲۹۲ - ۱۲۹۲ - ۱۲۹۲ - ۱۸۰۱

اعظم دیده مری ، خسواجمه که ۸۵ ، ۸۸ ، ۱۵ م

١٠٤ عد ٨٢
 ١٥٣١ عد ١٢٨٦ (١٢٩٩ عد ١٢٩٨ عليه ١٠٩٨ المحمد)
 ١٥٣٠ عليه ١٠٣٠ المحمد المح

انضل بخاری ، ملا عد عه

اسعاق خان قرأ ثابًار ۲۳ اسعاق ختلانی ۲۳۸ اسعاق ، خواجه مجد ۹۳ با باش داد د د د د ۲۰۰۱ می ۵۳۵ می ۵۳۵ م

اسانه خان ۹۲۸ ، ۹۲۰ ، ۹۲۸ ، ۹۵۳ ، ۹۵۳ ، ۹۵۳ ،

اسدی طوسی ۹۹۳ اشتنایار ۲۱۸ اسکندر، مولانا ۱۲۹۹ اسلام خان میر هپدالسلام خان مشهدی، نواب ۲۳۱ ، ۲۹۲ ، ۲۹۲ ، ۲۹۸ ، ۲۹۸ ، ۲۹۸ ، ۲۸۳ ، ۲۸۹ ، ۲۸۹ ، ۲۸۱ ، ۲۱۱ – ۲۸۱ ، ۲۲۹ ، ۲۲۹ ، ۲۲۹ ، ۲۲۹ ، ۲۲۹ ، ۲۲۱

اسلام خان، امير الارا ١٨٠٥ ، ١٨٠٥ اسلام خان بدخشی ۱۹۹۸ – ۱۹۹۹ أسلام شان ، ولا ۹۲۸ ، ۹۳۰ اسهاعیل بیگ ۲۳ ، ۱۰۲۳ اسهامیل کشمیری - بینش اسهاعیل ، میرزا ۲۲۹ اسماعیل ، ملا ۲۹> اسماعیل ، سیه ۱۳۲۲ اسماميل شاه ، سلطان ١٣٣٢ - ١٣٣٥ اسهاعيل ، شيخ ١٣٢٢ اسهاعيل عادل شاه ١١٨٨ اسير ٥٩٨ ، ٢٠٥ اسیرنگر (صاحب قهرست) ۲۳۰ أشرف آصف الدوله ٩٣٠ اشرف اقدس ، نواب ۱۵۵ اشرف الدين ٩١ 🕝 اشرف خان _ صبصام الدوله

افضل خان ۱۲۲۳ ، ۱۲۷۹ ، ۱۲۸۹ افضل ، سید ۱۳۲۲

افلاطسون ۲۰۵ ، ۲۲۳ ، ۲۹۳ ، ۱۹۳۳ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵

6 1 · A 6 AP 6 A · 6 PP 6 PT

. *** . *** . *** . ***

. 77 . 779 . 7 . F . TT .

4 118 4 818 4 FAR 4 FAA

4 771 6 774 4 778 6 777 B

~ 147 4 118 4 108 4 108 448 441 441 441 4 148

. A13 . A1+ . A+1 . 444

6 A74 6 A78 6 A71 6 A71

6 471 6 AAY 6 A47 6 A7A

41 . . 4 61 . . A 61 . . 4 61 . . 4 .

c1 + 44 c1 + 44 c1 + 1 + - 1 + + Y

4117141-1-1-17 41-17 4110-41-1171-1177

61147 611776117 · 61107

11.147 (1144 61148-1147

63197-139 61184 61187

47171#117***110~*1101 617*4 617*0 6114A61144

4174A 417AP 4177-41711

ፍንግርን **ትንግር** ድርግር አለጥር እ

61070-1070 6170F 617F4

4)7444174 41044 41041 4)744 6174461744 61747

121-14213 67213 17412 1741

اگیر خان خازی ، سردار مجد ۲۱۹ اگیر ، مجد اگیر خان امیرالدوله ۲۱۰۵ ، ۲۰۹ . اکرام خان ۲۲۹

اكمل، اكمل الدين بهد بيگ بدخشي ١٠٠ ،

الجايتر سلطان ٨٨٨ ، ٢٠٩

الهي، حسكيم صدوالدين شيرازي ١٧٥٢ ـ ١

المهمى همداني ، مير ههاد الدين محمود عد ي

4 174 - 114 + 114 - 117

4 274 6 000 4 010 6 000

41.41 6444 6447 6 44A

1441 6 14.1

المبنی قسی، میر ۱۰۳۱ آلپ ارملان ۱۳۸۵ الغ بیگ، میرزا ۳۵۳، ۳۸۸، ۸۸۴، ۸۸۲

> الفت ، آثای ۵۰۰ القا ، میان عد صادقه ۳۳۱

> > الماس حيشي ٢

الیاس فاروقی همری ، شیخ بهد یه امام ، امام الدین جنگ بهادر ۱۳۰، ۱۳۴۶ ۱۳۷۸

امام جعفر صادق ۱۳۰۵

امام حسين ١٩٤٨ ، ١٩٤٥

امام رضا ۲۹۱، ۲۹۱، ۲۷۱، ۱۲۵۲ عدد ، ۱۲۵۲

أمام على نفي ٢٩٢

انوری ۲۳۲۱ ۵۲۹۵ ۲۶۹۱ ۱۹۶۹ ا۹۶۱۱ ۲۲۸ ۱۹۸۵ ، ۲۹۸۱ ، ۲۹۸۱ ۱۸۲۲ ۱۸۲۲

> انیسی ، یول قل بیگ ۵۵۵ ، ۱۳۸۸ اوترتهکور ، شیخ ۱۳۲۲ اوتر رینه چاورد ۱۳۳۱

> > أوجي ٢٠٠

اوحدی مراغی ۱۸۳۰

اودت نرائن سنگه بهادر، مهاراجه ۲۲۹

اررنگزیب ــ عالمگیر

اولیاء چلبی (سیاح) ۵۵۲ ، ۵۵۹

آهلی شیرازی ۵۵۵ ، ۱۰۳۱ ۱۹۳۱

ایاد ۲۰۳۱ ۱۳۱۰ ۱۳۱۰ ۱۳۱۰ ۱۳۸۰ ۱۷۵۸

ایتهی (Edwards, E) ۲۱۰ (Edwards, E) ۱۰۲۲

البارزورة الله (Elliot) ۲۱ (Elliot)

ابلیت و داؤسن (Elliot & Dowson) ابلیت و داؤسن

ایرانوف ۱۰۶۵ ایوب ۳۹۳ ایوب بیگ ۱۳۶

🕲 بابا یم ریشی ۱۳۲۲

بابا حاجی ادم ۱۹۸۶

یابا خلیل ۱۷۰۹ ، ۱۷۱۱ - ۱۷۱۲ »

بابا داود خاکی ، شیخ ۹۳۵ ، ۹۳۲ ،

بابا طالب أصفهاني ٢٢٧٠ بابا طاهر ١٩١٣

بابا لولي حاجي ١٣٣٢

بایا میرویسی ۱۹۸۴ ، ۱۹۸۰

يابا تعبيب ۲۴۱ - ۱۳۲۳ ، ۱۳۲۳ -- ۱۲۲۲

بابا ولي ۱۸۷۹

عمام کیا دیلمی ۳۳۳ عمام قلی آغر خان (کلان) ۱۱۳ ، ۲۲۳ ، ۲۸۹ ، ۳۸۸ ، ۳۸۹

> امام موسلی کاظم ۴۹۲ امان اللہ بیگ ٹرکیان ۔ زخمی امان اللہ خان ۱۰۲۰

> المان الله ، سيرزا ۸>> ، ۸>

المانت خان ۲۹ ، ۱۶۹۱، ۲۸۲ ۱۸۹۲

الرالله ، ميرزا ٢٨٧ ، ٢٨١ ، ٢٨٥ ،

618 6 6 1

امراز القیس ۱۰۳۰ امید علی جولک ۱۹۳۰ امید، قزلباش خان ۳۷۰ امیر بیگ واله ۳۸۵

امیر بینت واله ۳۸۵ امیر خان ، سید سد انجام

امیرخان ۱۲۲۳ امیر عبدالله برزش آبادی ۲۲۸

امیر کا ۱۳۲

نمپر جداد امیر معزی ۱۸۲۸

امير نصر ١٣٨٢

امین سیوستانی ، مجد ۲۲٪

امین ، مولانا عد امین کشمیری ۱۳۰ ، ۱۳۱ ، ۱۳۸ – ۱۵۲

امين ، مير عبد ـــ سعادت خان برهان الملک انجام ، عمدة الملک تواب سيد أمير خان ١ ،

773 4774 4 44 4 47

انجب ، حاجی عدر بیع مغربی ۱۳۱ انجب ، میر ضیاء آفه کشمیری ۱۳۱ انسان ، اسدانه یار خان ۱۳۲ ، ۳۱۰ انوار لاهوری ، ملا ۴۸۱ ازر ر ، مولوی عد ۱۳۲

برهان ۽ شيخ برهان پوري ۲۵۳ بزرگ خانم ۱۵، ۲۱، ۳۹، ۲۸، ۲۹ بزرگی کشمیریه ۱۳۴ ، ۱۳۴ يزمي ۲۹۵ بشن داس مصور ۲۸ ، ۵۰ ، ۵۵ بصر، أخونه ملا حافظ ٩٢٥ ، ٩٣٦ بقا ، بندت سترام ۱۳۴ بقائی خراسانی ۲۸> بقائنی بخاری ، حاجی ۱۸۱۶ يقراط ١٣٥٨ بكتش خان ٢٤٦ ـ ٢٨٨ بلبل شاه ، سيد شرف الدين ٨٣٨ ه ٨٥٧ ه بليل ۽ ميدالرحين ٢٢٦ بلیل ، ملا اشرف دائری ۱۳۵ بلقيس (ملكه سبا) ۸۰ ، ۱۲۳۵ بلبت زينه ١٣٢٨ بلو خمین ، ایج (H. Blochman) معلق خمین 1040 بلوی شیرازی ، خواجه ۱۹۸ ، ۹۸ ، ۸۲۰ بوالفرج ٤٩١ ، ٨٣٣ بوته صوفي ۲۳۶ بوذر (ابوذر غفار)٥٢٣ بو على قلندر ٩٢٢ ، ٩٣٥ یق علی سینا ۱۰۹۸ بولاقي ١٢٥٠ ، ١٢٦٤ بهما ، ملا ينهاء الدين متو ١٣٦ ، ١٣٤ بهادر خان ، سید ۲۷۸ يهادر خآن كوكه ١٦٦٦ بهادر شاه ۱۵۴۸ ، ۱۵۴۹ ، ۱۵۵۲ بهادر شاه (بن عالبگیر) ۱۰۷۸ ، ۲۰۷۸ بهار، بندت لسه كول ١٣٤، ١٨٣٠ ١٨٣٨ بيار، ملك الشيرا ١٣٥

بابر بادشاه ۱۹۸۹ ، ۱۱۸۸ ، ۱۱۸۸ ، 1444 6 1889 6 1847 باسکر، یندت واسه کاک ۱۳۱ فأغيء مير ١٣٥١ يأقر خان ثجم ٣١ ہاقر علوی شیزاڑی میر عدد ۲۵ ، ۲٪ باقر لاهوری ، دکتور عد ۱۹۱ باقر، ملا مجد باقر خراسانی ۳۱۸، ۳۲۸ باقر، ملا باقر شرازی ۱۷۵۳ - ۱۷۵۴ هاقر ، میرزا ۲۰۰۳ فاقيائي فاثيني ١٣٦٥ باله يندت ١٢٨ ، ١٢٨ بام الدين ، بابا ١٣٢٢ بايزيد بسظامي ٥٥٠ ، ٩٣٩ ، ٩٩٢ بایسنقر ، سرزا ۲۵ ، ۲۰۰۳ بختارر شان ۳۳۸ یختیار کاکی ، خواجه ۱۳۱۱ بدايرتي،عبدالقادر ٢٠ ٢-٩ ٢ ٢ ، ١٨ ١٨ ٨ ٢٨ ، 4114441<444 (1144 (1144 1877 6 1199-1194 6 1197 بدرالدین کشمیری ۱۳۲ بدرالدين زيته كدلى، سيد ١٣٢٢ بدر، یندت بلیدر جیو در ۱۷۵۵ يدر چاچى ۱۱۸۰ بدیا دهر ، بندت ۲۸۸ يديم الدين قلندر ٩٣١ بديهميء مولانا ١٢٩٢ دراؤن ۲۹۸ ، ۹۹۸ ، ۹۰۸ برجيس ١٢٣٥ برخوردار ، سید ۱۳۲۲ بردیخان ، تنگری بردی خان ۲۴٦ ورهان شاه ۱۱۸۳ - ۱۱۸۳

17AY - 17AY 6 17A4

6 144 6 16< 6 164 6 164

بیضای ، آقای برتو ۱۳۵۲،۱۳۵۰ ۱۳۵۳ ه بيغرض ، يندت بندلال در ١٣١ بيغم بيراگ ٢٥١ بيل، دبليو. بي . (Bayley, W. B.) بیسنش ، میسرزا یجد اسهاعیل کشمیری ۱۴۱ ک بيتوا، حسين ٩٢٢ بيرديج ، ابج (H. Beveridge) ه١٠١٥ بیہقی بیگم بی بی قاج خاتون ۱۱۱، ۱۱۸ (Price, Mjor D.) يراثس ، ميجر دي ير باز ، شيخ ١٣٢٢ يرويز ، شاهزاده ١٣٢٤ يلجى خان ٢٩٥ ينبه ، يد عل ٢٤٦ . يندت راجكول ديري ١٨٣٣ يور ادم ١٣٦١ يور پشنگ ۲۱۸ يور سبكتگين ۱۳۲۱ ، ۱۳۸۵ يىر حسن شاه ١٠٦٢ يبر عد قادري ۸۹۳ ير مي الدين نوري ٦٣٨ 💿 تابه رام ترکی ، یندت ــ بیتاب تاثیر ، میرزا محس ۱۸۳ ، ۲۱۳ ، ۲۱۳ قاج الدين، سيد >١١، ١٩٠، ١٩٢، ٩١٣ تاج الدین سمنائی ، سید ۹۱۳ ، ۹۱۴ قاج سليمان ، خواجه ١٥٦٠

تاثب ۽ خواجه ابوالحسن ١٥٣

تجلی کاشی ۱۵۸۱

بهاسكرا أجاريه ١١٩٤ فهاون ۱۱۹۸ جماء الدين ذكريا ٢٢١ بهاء الدين گنج بخش ١٦٨١،١٣٢٢،١١٦ 1744 6 1747 هماء الدين نقشبند ، خواجه ١٦٨٦ بهاء الدين عاملي ٢٠٤٦ پهگوان داس ۸۹۹ بهگرنت رای قلندر ۹۸۳ ، ۹۵۴ چېت ، سری ۱۳۲۰ چېرام تېرنېزي ۽ ملا ۹۴ ۵ يهرام خان ١٣١٨ هِهرام گور ۸۰۳ بملول ۲۱۳ بملول دانا ۲۵۵ بهلول لودی ، سلطان ۱۳۱۷ فهرام ميرزا ضفوى ٢٢٩ بيان ، آقا مهدى أصفهائي ١٥٥٥ - ١٥٥٥ بيبدل خان ــ سيدای گيلاني بیخبر بلگرامی ، میر عظمت آله ۹۳۹ بي بي جمال خاتون ۲۲۸ بی بی رادی (بادی) ۲۲۸ **بیتاب، بندت تابه رام ترکی ۱۳۸** بيخبر، غلام غوث كشميرى ١٣٩ بیخود ، بندت سترام کشمری ۱۳۰ بيخود ، ملا ۱۴۳۳ هيخود ۽ خواجه علا عاصم ١٢٠ مبدل، مبرزا عبدالقادر ۳۳۱، ۳۲۳، ۳۲۰، 6 D7 C 6 DD7 C F.9 C TFC 6 979 6 974 6 040 6 044 41775 - 1777 (95° + 5°A 1877 4177 4188 47712 7781 بیربر کاچرو ، بنات ۱۳۳۷ بیر سنگ یو بندیله ۱۵۲۵ – ۱۵۲۲

بيرم خان ١١٣٨

تْجِلْي، ملا على رضا أرْدَكَانِي ١٥٢، ١٥٥، 6 137 6 137 6 131 6 184 477 × 177 × 174

تحسين ، آغا مبدالمل ١٦٧ ، ١٦٩ ، ١٦٨ تربتي ــ ابوالحسن تربتي

قربیت خان ۹۹ ، ۱۲۹ ، ۱۲۹۹ ، ۸۵۸ ، -

. 644 . 674 . 671 . 664

6 98 6 94X 6 448 6 844 1 . 7 .

> قرقى، حاج عد على بيژن ٩٩٦ ترک علی ، حافظ ۲۸٪

قركم چينى ١٣٣٢ تسليم ، شاه رضا خراساني ١٤٥٨

تسليم ، مجد على ٣٨٧

تسلیم ، میرزا فتح علی بیگ ۱۹۸ تفتازاني ۽ علامه ٢٠٦

تقي الدين على دوستى ٨٨٥ >٨٨٠ ٨٨٨، 4 . A

ثقی أوحدی ۸۲ ، ۱۲۲ ، ۱۲۱ ، ۱۲۳ ،

. b. . . YAF . Y<b . 171

4 7A7 4 7 + + 6 99 4 4 884

. All . LL. . LT. . 79.

~1 · 4 ¢ · 4 Å Å · 6 Å Å · 6 Å) Y

417094114741.4941.47 < 1 Y Y A < 1 Y • 4 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y 7 7 < 1 Y

1411 6 1441

ققیای معروف ۱۵۸۱

تقی کاشی ۲۵۳ ، ۲۵۸ ، ۲۲۲ ، ۳۶۲ ، 119. 6. 4 . 6 < 4 % 6 < 47

تكلف _ حشبت

تلاش ، حافظ جد جيال ٣٥١ تمر خان ۽ سرزا ٢٦٪ تمکین، میرزا عد علی ۱۹۷ ، ۳۸۴ تمنأ، خواجه محمد على ١<٢٩ تميز الدين ارزائي ، مولوي ١١٩٧ تنبأ ١٥٥

تنها ، عبداللطيف خان ١٥٥٥ ، ١٥٥٨

توفیق ، ملا شیخ عد توفیق (لالهجو) کشمیری

4 174 6 17A 6 188 6 18A 6 719 6 71 0 6 147 6 14T

181+ 6 747

تونی، ملا علاء الملک ۱۷٪

تیکو، دکتر ۱۰۱۵ - ۱۰۱۱ ، ۱۸۸۹ تیکا رام جیو ۔ آخون

تيمور ١٠٨٦ (٢٦٨) ٢٨٨١ (٨٨١ -1777 (1719 (1771 (9 · A

1774

تیمور شاه درانی ۲۸۴

👁 ثاقب ، رحمت خان ١٤٥٩ ثاقب، میر محملہ حسین ۱۷۲۴

ٹروت صولت ۲۶

ثنا، شيخ آيت الله ١٧٨ ، ١٨٨

ثنيائمي ۽ مسيسرزا حسين ٨٦ ٪ ١٠٣١ ٠

-, 1

🔵 جادو سرای ۱۳۲۸ جاريه قبطيه ١٠٣٠

جاليتوس ٢٩٢ .

جام نظام الدين ١١٠٦

جامع ، خواجه علا مقصود (مسعود) ۱<۸ به

* F.Y C TTT C TTT C TTT * TAB C TB) C T.B C FIT C AT C C ATF C CTT E CTT * TTA C TBC C AT C ABB

جهال الدین احمد ذاکر جو رفانی ۲۳۸ جهال الدین سیالکوتی ۲۵» جهال الدین ، سید ۲۱۰ جهال الدین شیرازی ۹۵۰ ، ۸۱۰ ، ۸۱۱ ، ۸۱۱ ،

جوهری ، که مقیم ۲۲ جویا ، میرزا داراب بیگ تبریزی > ، ۵> ، ۴ جویا ، میرزا داراب بیگ تبریزی > ، ۵> ، ۱۲۲ ، ۱۲۱ ، ۱۲۱ ، ۱۲۱ ، ۱۲۱ ، ۱۲۱ ، ۱۲۱ ، ۱۲۱ ، ۲۹۲ ، ۲۹۳ - ۲۹۱ ، ۲۹۸ ، ۲۹۸ ، ۲۹۸ ، ۲۹۲ ، ۲۲۷ ، ۲۲۲ ، ۲۲ ، ۲۲ ، ۲۲ ،

جهاندار شاه ۱۹۲۰ د ۲۱۱ ، ۹۳۰ ۱۹۳۹

جنامی ۲>۱ ، ۸۸۱ ، ۲۵۱ ، ۵۵۱ ، ۵۵۱ ، ۵۵۲ ، ۵۲۲ - ۳۲۲ ، ۳۲۲ ، ۳۳۲ ، ۵۲۱ ، ۲۵۲ ، ۲۵۲ ، ۲۵۲ ، ۲۵۲ ، ۲۰۱۱، ۲۰۱۱، ۲۵۲ ، ۲۸۲۱ ، ۲۸۲۱ ، ۲۸۲۱

جانباز، سید ۱۳۲۲ جانبی ۵۵۲ ، ۵۵۲ جیرئیل ۱۳۹ ، ۱۵۰ ، ۱۵۱ ، ۳۰۸ ، ۲۰۸ ، ۱۲۰۳

جریر ۱۰۳۰ جسرت کوکھر ۱۳۱۳ ، ۱۳۱۹ جسونت سنگھ ، راجہ ۲۲۰ ، ۳۵۵ جمفر بیگ _ بینش جمفر تبریزی ، مولانا ۱۵۹۱

جمفر خان، تواب ۵۲۰ ، ۵۳۹ ، ۵۳۵ چمفر، سید ۱۳۲۲ جمفر معملی، میرزا ۲۰۲۰ جمفر ندوی، میر ۱۰۱۸

> جمفری ، جلال الدین ۱۵۷۸ جمفری ، مولانا ۲۱۱

جگراج ۲۹ جلالالدین سیادت ۲۰۸۰

جلال الدین همائی اصفهائی ۵۲۳ ، ۵۲۹ ، ۵۲۹ ، ۹۲۳ ، ۱۳۲۹ ، ۱۳۲۹ ، ۱۳۲۹ ، ۱۳۲۹ ، ۱۳۲۹ ، ۱۳۲۹

جلال ، جلال المدين اسير شهمرستاني ٢٥٠ ، ٣١٧ ،

000 c T10

جلال ، مولانا ، ۱۲۹۳ ، ۱۸۹۸ جلیل کاشانی ، سید ۱۳۲۲ جم (جمشید) ۲۰۱ ، ۱۳۲ ، ۲۰۱ ، ۲۱۵ ، ۲۱۵

جهانگیر یادشاه ۲۲ ، ۳۱ ، ۲۸ ، ۲۹ ، . 70 . 77 . 70 . 77 . 77 6 AF 6 AF 6 A1 6 < A 6 < F £ 178 £ 114 £ 117 £ 118 6 1 < 7 < 144 < 144 < 146 6 774 6 7 4 7 4 7 4 7 4 7 4 - 777 4 771 4 784 4 777 • PTP • PP4 = PTA • PTP 6 PZ7 6 PZP 6 PZ+ 6 PTP £ 474 £ 474 £ 471 £ 444 £ 8.4 £ 8.4 £ 484 £ 484 6 ATC 6 ATA 6 A1A 6 A1T 476 + 46F + A6F + AFF 6 748 6 748 6 748 6 77A A>F - YAF + 7AF + 7AF - 7<A - 194 6 198 6 198 6 194 6 2 9 6 2 0 7 - 2 0 7 6 2 0 0 . 271 . 210 . 217 . 217 4 278 4 47A - 477 6 47Y 6 KK 6 KT9 6 KTD 6 KTY 6 A1+ 6 A+7 & 44A 6 444 . 6 A < 7 4 A 7 4 A 7 A 4 A 1 9 611AA611<44.1.47 61.47 6184X63844 63874 63833 6174 . 61744 6174 · 61774 < 1,0< 1,0 1,0</p>
< 0,1</p>
< 0,1</p>
< 0,1</p>
< 0,1</p>
< 0,1</p>
< 0,0</p>
< 0,0< 4177961719 618A1 61894 <1<18-1<76<1<77</p> 1841 61874 61874 61488

جهانگیر قلمی خان ولد خان اعظم ۲۵ ، ۳۸ جهجهار سنگه بندیل ۳۵ ، ۲۹ ، ۱۳۲۷ ، جيرات (Jarrett) جيرات جي سنگه ١٣٣٦ جيو، خواجه څد جان ۹۹۹ ■ یاکری ۵۵۲ ، ۵۵۹ ، ۵۹۰ چارلىرز ، لىغتىنىنىت (Chalmers) مامدر چرخی ، ملا حیدر ۹۹۵ چنتائی ، د کتر عبدالله ۲۰ ، ۳ ، ۲ م م چندر بهان برهمن ۹۲۳ ، ۹۵۴ ، ۹۲۳ چنگیز ۱۲۱۷ چين قليچ خان ۲۲۳ • حاتم طای ۵۱ ۱۲۵۰ ۲۱۰ ۱۲۵۸ ۱۲۵۸ حاتم كاتب ٥٨٩ حاتم، هدایت الله کاشی ۹۱۳ ، ۱۰۴۱ حاجیخان، حیدرشاه ۱۳۲۸ ، ۱۳۲۴ به ۱۳۳۴ حاجی بقائی بخاری ۱۸۱۸ حاجي خليفه ٥٥٨ حاجي ساقي لنگ ١٨١٤ حاجى محمه خبوشانى ١٩٢٢ حاذق ، حكيم كيال الدين عجد ١١٢، ١١٣ ، 4 A14 . 9 . 1 . 449 . 4<4

حاقظ أبو المسن ١٤٩٨

حافظ الدين احمد ١٥٥٥

حسافظ شيسرازي ۲۵۲ ، ۲۲۲ ، ۲۰۲ ع

ድ ጓተያ « ልዓዓ « ልዓአ « ልልኛ

حافظ حقيظ ١٥٦٠

حافظ خلوصي ۵۵۵

خافظ سلمان ٥٥٠٥

حسان بن ثابت ۱۰۳۰ ، ۱۰۳۰ مسرتی دهلوی ۹ حسن بصری ۱۰۳۰ حسن بلادوری ۱۰۳۰ حسن بلادوری ۱۰۹۳ مسن بلادوری ۱۰۹۳ مسن بن شیخ کپد ۱۰۱۱ ، ۱۰۱۳ مسن راجا ۲۲۱ مهرا ۱۱۰۳ مسن شاه بقال ، خواجه ۱۳۳۳ – ۱۳۳۳ حسن شاه ، سلطان ۱۳۳۳ – ۱۳۳۳ مسن گندائی ، شیخ میسر ۱۳۲۳ ، ۱۳۳۳ مسن در ۱۳۲۳ ، ۱۳۳۳ مسن شاه ، مادا در ۱۳۳۳ مستور ۱۳۲۳ ، ۱۳۳۳ مستور ۱۳۳۳ مستور ۱۳۳۳ ، ۱۳۳۳ مستور ۱۳۳۳ ، ۱۳۳۳ مستور ۱۳۳۳ مستور ۱۳۳۳ ، ۱۳۳۳ مستور ۱۳۳ مستور ۱۳۳۳ مستور ۱۳۳۳ مستور ۱۳۳ مستور ۱۳۳ مستور ۱۳۳ مستور ۱۳۳ مستور ۱۳۳۳ مستور ۱۳۳۳ مستور ۱۳۳ مستور

حسن علی خان ، اشرف الدوله میرزا ۱۰۷۵ حسن علی مشهدی ، مولانا ۱۵۹۱ حسن کالپی ، شیخ ۱۱۹۷ حسن منطقی ، سیاد ۱۳۲۲ حسن مکی ، شیخ ۱۳۲۹ حسین الدین ۲۱۱

حسين ، خواجه محمه ٩٣ حسين ، خواجه محمه ٩٣

حسين خوارزسي ، شيخ كمال السدين ١٦٠ ، ٦٢٣ ، ٦٣٣ ، ٦٣٣ ، ٦٣٣

حسین خوانسار، آقا ۱۵۵ ، ۱۲۱ ، ۱۲۲ ، ۱۲۳ ،

حسین دوست سنبهلی ، میر ۲۱۳ حسین سامسانی (سمنسانی) ۸۹۱ ، ۸۹۱ ، ۹۱۳ ، ۹۱۲ حسین سیزواری ، میر ۲۵ ، ۲۴>

حسین سیزواری ، میر ۴۵٪ ۴۱۴، حسن ، سید ۱۳۲۲ 61.40 6404 641.6 444 4141.144.9 6144.144.144.6 44.61.44.6

> حالتی ، یادگار چنتائی ۲۸۴ حالی ، الطاف حسین ۱۸۸۲ حیه خاتون ۱۰۷۵

حبیب الرحمن خان شروانی ۸۳۸ حبیب الله خان ۳۵۲ ، ۳۵۳

حبيب الله ۽ مير ١١١

حبیب الله گنسای ، خسواجسه ۹۳ ، ۱۰۸ ، ۱۱۱

حبیب الله عطار، خواجه ۱۳۸ حبیب الله نوشهروی، خواجه ۱۳۸، ۱۳۰ حبیب الله اعجمی، خواجه ۱۳۸

> حیب چک ۳۱ حیب خان ۱<۱۲

حنيب شاه ١٣٣٣

حبیب کاشانی، سیه ۱۳۲۲

حبس ، هواجه حبيب أقد ٢٠١ ، ٢٠٨ ٠

حجّاب، میر محمه اسهاعیل ۱۳۳۳ حجت اقد سعه آبادی ۱۱۹ ۱۹۹

حبیت ، میرژا منهای کشمیری ۲۱۰ ، ۲۱۰

حزنی ۽ اصفياني ۲۰۶ ۲۰۳۱

حزین ، شیخ مجد علی لاهیجانی ۱۲۸ ، ۱۲۸ ، ۱۲۸ ، ۱۲۸ ، ۱۲۸ ، ۲۹۱ ، ۲۰۰

1411 : 1211 : 1 : < 9

حسایسی ، میرزای ۱۰۳۱

حسام اللهن خيان ٣٦٦ ، ٣٦٤ ، ٣٤٦ ،

۲۵۲ حسام الدين مغل ١٣٣٤

حیدر ، میر ۲۸ ، ۵۵۵

حیدر ، میر بایا ۲۲۱

حليم عافظ حايم ٢١٢ خيايت الله ، ۲۱۵ حملی کشمیری ۲۱۵ ، ۲۱۵ حمدی قزوینی ، قاضی میرک ۲۱۵ حمزه، مخدوم شيخ ۲۲۱ ، ۲۲۳ ، ۲۲۳ » 1447 6 441 حميدالله ۽ خواجه ٥٥ حميه ألدين شاه مجذوب ٨٩٢، ١٩٢١،٩٣٠ 959 6 959 6 989 ١٩ ٤ ١ ٤ ١ ٢ ١٥ ١ ١٩ ١ حميد ۽ ملا حميدالله کشميري ۲۱۸ ۽ ۲۱۸ حمیدی ، مولانا خمیدی کشمیری ۲۱۸ ، ۲۱۹ حنيف الدين، بابا ١٣٢٢ حیاتی ۲۲۳ ، ۱۳۲۰ حیدر بت ، بابا ۱۳۲۲ حیدر چادورا ، ملک ۱۳۱۱-۱۳۱۲ چادورا حيار جرعي، خواجه ١٢٢٦ حيدريك ١٤١٠-١٤١٦ (١٤١٣) ٤ حیدر دوغلت ، میسرزا ۱۳۲۸ ، ۱۳۲۹ ، 149 - 1140 - 1444 - 1444 جيدر ۽ سياد بير ٨٩١ ه ٩١٠ حيدر علي ١٨٨ حیدر علی _ اظہری حيدر _ قطب الدين حيدر، ملا حد خصالي حیدر ملک کشمیری ۱۲۹۹ ، ۱۳۳۱ حیدر معمای کاشی ، اسر ۱۹۳۶ حيدر ملک ، رئيس الملک ١٤٣

حسبن شاه ۸۸۲ حسبن شاہ جک ۲۱۰ حسين على خان ، سيد ٢٦٨ حسین کشمیری ۲۱۱ ، ۲۱۲ حسین رړوی ، خواجه ۲۲۳ حسين منطقي ، سيد ١٣٢٢ حسین مهروی ، محواجه ۱۱۳۲ حسين ۽ مير ۵>۸ حشمت ، عد على ۲۱۲ ، ۲۱۳ حضرت زهرا ١٦٤٦ حضورالله ، سيد ١٣٢٢ ، ١٣٢٠ حضوری ، یندت هره کول ۲۱۳ خضوری قبی ۱۱۸۳ ، ۱۱۸۳ حفظالله خان صوبيدار ١٩٣، ١٩٣ حفظی، ملا ۲۷، ۲۸ حفیظ هوشیار پوری ۱۸۲۵ حكمت ، على أصغر ١٩١٠ حكيم حاذق ۵۵۵ ، ۲۰۰ ، ۸۱۳ د ۸۱۹ حکیم رکنای کاشی ، مسیح ۵۵ ، ۳۸۴ ، 104 + 6 616 + 6 + 6 449 حکیم روحانی سمرقندی ۱۱۸۰ حکیم شفائی شیرازی ۱۲۹۹ ، ۱۸۳۲ حکیم علی ۱۱۵۹ حکيم غزنوي ۵۹۸ ، ۵۹۹ حكيم فخرالدين شيرازى ١٥٥٢ حکیم فغفور گیلانی ۱۵۸۱ حكيم قطبا ٥> حكيم ملا اصفهاني ١٢٢ حكيم هام ۱۱۲ ، ۲۲۲ ، ۹۸۱ ، ۹۸۱

1184 6 A14

خان دوران نصرتجنگ ۲۹، ۲۹، ۱۳۵۱، ۱۳۵۱، ۱۳۵۱

بھاوری، حضرت سید پھ خاوری ۲۲۵ ، ۲۲۹ خائف ، خائف کشمیری ۲۲۱ عدا پارخان هباسی ، نواب ۱۲۵۸ خراباتی ، خواجه مجد جیو ثناء اللہ ۲۲۲ ،

۲۲۷ عبوشانی ، شیخ حاجی څه ۱۳۸ عبوشانی ، ملا سه نوعی

غرم ، شبزاده >>۸ ، ۱۵۸۲ میرم ، شبزاده >>۸ ، ۱۵۸۲ میرم ، شبزاده >۹۸ ، ۱۹۳۰ میرم ، ۱۹۳۰ میرم ، ۱۵۰۰ میرم ، ۱۹۳۰ میرم ، ۱۸۰۹ ، ۱۹۹۰ میرم ، شبزاده ، ۱۸۰۹ ، ۱۹۹۰ میرم ، ۱

عشوری اصفهانی ۱>۵

خصالي ، ملا حيدر مجد ۲۵ ، ۵> ، ۲۲۸ . ۲۳۰ ، ۲۲۸

ختيسر ۲۸ ، ۲۹ ، ۲۵ ، ۳۵ ، ۱۲ ، ۱۵۸

حیرت ، پیر شمس المدین پاندانی سریشگری ۲۲۰ ، ۲۱۹

حیرت ، کشمیری ۲۱۹

 ➡ خادم سوپوری ۲۲۰ خازن، پندت سبج رام ۱۸۳۳ خاضع ، میرزا ۵۲۸ خاقان ۱۱۳۲، ۵۲۲، ۱۲۴۳، ۱۲۹۳، ۱۲۹۹، ۱۲۹۳،

خاقان كبير ١٢٨٥

خاقانی ۲۵، ۲۷، ۲۷۳، ۵۱»، ۱۹۳۰، ۱۰۳۰، ۱۰۳۰، ۱۰۳۰، ۲۱۰۳۰، ۲۱۰۳۰، ۲۱۲۳، ۲۱۲۳، ۲۲۲۲، ۲۲۲۲، ۲۲۲۲، ۲۲۲۲، ۲۲۲۲، ۲۸۵۰

خاکی ، حضرت شیخ بایا داود ۲۲۰،۲۲۲، ۲۲۷ ، ۲۲۲ ، ۲۲۵

> خالص ۴۰۸ خان اعتماد ۸۶۹ خان اعظم ۲۵، ۳۸

خان جهان خان بهادر کوکلتاش ۹۲۱ ، ۱۳۵۳ ۱۳۵۳ ۱۳۵۳ د

1774-1774

خان جهان لودی ۲۵ ، ۲۹

4>7 : 779 : 979 : A79 :

6 818 6 8 6 6 6 847 6 884

* 477 6 70 6 717 6 717

٠ < ٨٥ ، < ٢٨ ، ٦< ٠ - ١٦٨

6 <97 € <97 6 <41 6 <A<

- AIA = AIY = A.T = 299

6 461 C 464 C 454 C 454 C . 747 . 747 . 747 . 777 . 774 . 757 . 777 . 777 . 617 . 611 . 6.7 . 716 . 6 AFT 6 ATA 6 4A1 6 4FT • 978 • 988 • 988 • AFF -1 - DY +1 - P1 +1 + 1 + 44 A 6117X 61.4. 61.7861.00 6171+617+86110461101 *1771 *1714-1714 *1717 <1797-1747 <1740 <1777</p> 614.9 C14.1 C1447-144 617X4 61744 61771617 · A \$1868 \$1618 \$1611 \$1845 1014 - 10 - - - 1441

محضر بن وكن الدينَ شيخ ١١٠٠ ـ ١١٠٣ ، ١١٢٨ <١١١٠ ما ١١٠٨

محضر محان (سلطان دهل) ۱۱۸۰ ، ۱۲۸۵

خلت ، عبدالله ۲۳۰

خلف بیگ ۵۶۵ علیفة الزمانی ۲۷۳ خلیفه سلطان ۵۲۹ علیل الدین ۲۲۳

محلیل الدین ۲۲۹ محلیل، آقای مجد ابراهیم ۲۱۹

خلیل ، سید ۱۳۲۲

خنجری ترک ۸۹>

غواجو کرمانی ۵۵۲، ۲۹۰، ۲۸۳، ۱۸۳۰ غواجه احرار ۲۸۰

خواجه احمد ۱۰۸ خواجه بختیار کاکی ۳۳۰ خواجه جهان جهانگیری ۳۱ خواجه چادر باف ۹۷٪ ۸۱۱ ۸۲۲ خواجه خارند ظهور ۱۱۰۳

> خواجه على پتوانى ۱۹۰۲ خواجه لالا ۲۹۵

خواچه محمود دیده مهی ۱۷۵

خواجه مسعود ۸۹۳ خواجه مظفر ۱۸۰ خواجه مکنگ ۹۳۰

خواجه ملا ۲۲۸ ، ۲۳۴

خواجه نظام الدین احمه بخشی ۱۷۷۱ ، ۱۷۷۵ خواجه ویسی دیوان سلطان پر ویز ۳۱

خورشید نظر، میرزا ۲۰

غوشتر ، میان فضل الله هنر ۳۳۳ ، ۳۳۹ . ۳۵۱

خوشدل ، پندت دیا رام کاچرو (۲۳۱،۹۸۳۰ د ۱۸۹۹

خوشگو ۱۹۵ ، ۱۸۰ ، ۳۳۱ – ۳۳۳ ،

4 614 - 614 6 664 6 774

477 + 477 + A+7

خوشگو، بندرا بن ۱۰۸۱ ، ۱۰۸۳ خیالی، حافظ مجد کشمیری ۲۳۱ ، ۱۳۸۸ خیرالدین، خواجه ۹۳

غير الزمان كشميرى سجادى ١٨٥، ٩١، ٩٢،

9.4

👁 دارا (پادشاه ایران) ۱۵۳ ، ۸۹۳

دانا ، میرزا به علی ۱۳۲۲ دانش مشهدی ، میر رضی رضوی ۲۸ ، ۲۹۰ ۲۳۰ ، ۲۳۰ ، ۲۸ ، ۲۳۲ ، ۲۳۳ ، ۲۳۳ ، ۲۳۹ ، ۲۳۹ ، ۲۳۹ ، ۲۳۱ کان ۲۲۹ دانشیند خان ۲۹ ،

دانیال ، شهرَاده ۳۳ ، ۲۹ ، ۲۹ ، ۲۵ ه ، ۲۵ ه

داؤد اکبر آبادی، میرزا ۱۹۳ داؤد بن خواجه خارند ظهور ۱۱۰۳ داؤد تفرنجانی، حکیم ۱۳۳۲ داؤد خان، میان ۱۳۵۸ داؤد، سید ۱۳۲۲ داؤد طائی، شیخ ۱۳۸۸ داؤد کشمیری، شیخ ۱۳۸

داؤد ، ملا ۱۳۵ درد ، خواجه میر ۱۲۹ ، ۳۱۸ -درویش ، پندت رأم ناته تیمنی ۲۴۱ درویش، سبزواری ، مولانا ۲۱۴ درویش ، سید عد بیهقی ۱۴۱۲ درویش ، عبدالله عاد درویش ، مولانا ۱۵۲۰ دریا خان ۱۳۵۳ ، ۱۳۵۳ ، ۱۳۲۸ دریا دین ، بابا ۱۳۲۲ دقيقي ١٨٢٦ دلاور على عالمگيري ١٨٩ دلاوري ، آقاي صادق علي ٣٥٠ دل ، يندت نرائن ۲۳۲ دل دلير خان ٩٥٧٩ دلیر جنگ ، نواب ۲۲۲ ، ۱۵۴۸ دلير خان باره ، سيد ١٣٣٦ دمودر کنول ۲۳۰ دواني، مولانا جلال الدين ١٦٨ ، ١٠٥٠

دوست مجد خان ، حاجی ۱۳۹ دوست ، ملا دوست مجد کشمیری ۲۳۳ دولت شاه بخاری بسوی ، قاضی ۹۹ دونگرسین ۱۳۱۸ دهخدا ، آقای ۱۳۶۶ دها رام ، واجه ۲۶۶ دیانت خان عجد حسین ۲۹۸، ۲۹۹ ، ۲۹۶ ،

11.4 . 11.4 . 11.7

۲۲> ، ۲۲> دیمبی دت ۲۳۰ دیده، مغول آغر خان ۲۲۲، ۲۲۲، ۲۲۲ _ ۱۲۲۸ ، ۱۲۲۲ ، ۲۲۸

دین عجد، شیخ ۲۱٪ ، ۲۳٪

دیده رای ــ اعظم دیوان شاه ــ آذر

● ذاکر ، پندت دهرم نرائن ۲۵۰ ذاکر ، چد ذاکر کشمیری ۲۲۹ ، ۲۵۰ ذبیع فرخ آبادی ۸۳۸ ذره ، میرزا مجد سمیع ۲۵۰ ذکا ، پندت آفتاب بهان ۲۵۱ ذکا ، میر اولاد مجد ۲۵۲ ، ۲۹۱ ، ۵۰۵ ذبالفقار الدوله ، نواب ۳۱۹

د ۱۹۲۰ ، ۹۲۸ ، ۹۲۸ ، ۹۲۸ ، ۹۲۸ ، ۹۲۸ ، ۹۲۸ ، ۹۲۸ ،

47 . 4 444 . 444

ذوالفقار، سید ۱۳۲۲ ذوالنون ۱۵۳۳ ذوقی اردستانی، ملا علی شاه ۱۱۹ ذهنی، میر حیدر ۵۸۸، ۱۱۹۹، ۱۱۹۸، ۱۱۹۸، ۱۱۹۸، ۱۱۹۸، ۱۱۹۸، ۱۱۹۲،

و راجا رام دهلوی ۲۱۵ راجع ، فخرالدین نصیری ۵۹۹ راجع ، ملا ۲۱۰ ، ۳۲۹ ، ۳۲۹ ، ۲۰۹ راجه بهگوان داس ۱۲۱۴ راجه جسونت سنگه ۱۲۹۱ ، ۱۲۹۱ راجه راجیشوری رای ۱۲۹۱ راجه سکه جیون لمل ۱۲۹۰ راجه مان سنگه ۱۲۱۱ ، ۱۲۱۳ ، ۱۲۲۰ راجه نریندر نات ۲۰ راحت ، میر عبدالرسول کشمیری ۲۵۱ رازی ، امتیاد الدوله خسواجه غیاث الدین بهد

رازی ، امین احمد ۹۰۲ زازی ، شیخ میر حسین ۹۹۳ زازی ، عاقل خان میر عسکری ۲۵۲، ۲۲۰،

راسخ ، میر عد زمان ۲۹۲ ـ ۲۹۲ ، ۹۴۷ واشدی ، سید حسام الدین ۱۰۲۰ ، ۱۰۲۰ واضی ۵۵۲ راضی ، فصاحت خان ۱۸۲۹

رافع ، محمد مسعود کشمیری ۲۶۷ - ۲۹۹ ،
۱۰۷۹ - ۱۹۷۹ ،

رام ۱۳۸ ، ۲۹۱ ، ۳۹۸ رام داس کچهواهه ۱۳۸۸ راثیج سیالکوتی ، میر عد علی ۵۱۸ رائیج سیالکوتی ، میر عد علی ۵۱۸ رتن جو ۲۸۱ ، ۹۲۲ ، ۸۲۳ رجا ، مجد کاظم کشمیری ۲۲۹ ، ۲۰۸۰ رجب الدین باز ۱۳۲۳ رحمان علی ۱۰۸۵

رحان على ١٠٨٥ ورحان على ٩٨ ورحات الله تاره بل ، اخوند ملا ٩٨ ورحات الله تاره بل ، اخوند ملا ٩٨ ورحات خان ضياء الدين يوسف ، حكيم ٥٥ ورحيم الدين ، مولوى محمله ١٠٦٥ وستم دل خان ٣٢٠ ، ٣٠٣ وستم دل خان ٣٢٠ ورستم خان دكنى ١٦٦٦

رستم صفوی ، سیرزا ۱۳۵۰،۱۳۵۸،۱۳۲۳، ۱۳۷۰ ، ۱۳۷۲

رسمی ، قلندر یزدی ۲۷۰ ، ۲۷۳ ، ۲۷۲ و ۲۷۲ و ۲۷۲ و ۲۷۲ و ۲۷۲ و ۲۷۲ و ۲۲۲ و ۲۲۲ و ۲۲۹ و ۲۲۹ و ۲۲۹ و ۲۲۹ و ۲۲۹

۱۰۳۲ - ۲۲۰ - ۲۹۸ مرک ریشی ۱۳۲۲ وتبیر سنگه ، مهاراجه ۸۵۳ وتبیر سنگه ، مهاراجه ۲۵۲ ، ۲۵۹ رند ، گنگا پرشاد ۲ رند ، گنگا پرشاد ۲ روپ بوانی ، ۲۲۸ ، ۲۲۹ ، ۱۳۰ ، ۱۲۹ روح الله ۲۸۸ روح الله خسان ، فسواب ۲۳۸ ، ۲۰۱۹

روحی ، صید عجاجمقر ۱۹۲۵ ، ۲۸۵ ، ۹۳۲ ، ۹۳۲ ،

۱۵۶ ، ۵۵۶ دودکی ۲>۲ ، ۸>۲ ، ۲۸۲ ، ۲۸۲ ،

1471 6 1988

روشن ۽ پندت مهتاب جيوترسل ٢٨٩

رومی ۵ ، ۹۹ ، ۸۰۱ ، ۲۵۳ ، ۲۲۳ ،

4 099 6 094 6 007 6 TT.

167 3 7 1 1 2 2 7 1 169 3

1.4.

رومی ، نوازش خان ۱۳۵۸ رونقی همدانی ، ملا ۲۶، ۵۰۸ ، ۸۸۰ ۸۱۰ ، ۸۱۱ - ۸۱۲ ، ۸۱۹ ، ۸۱۹

رهگذر ، عد شفیع ۲۱۲ دهی ۲۲۳ دیحان خواجه سرا ۱۳۳۷ ، ۱۳۳۸ ریشه بابا ۱۳۲۲ رشکی همدانی ۱۸۸۳ رشید الدین بیداوازی، شیخ ۲۳۸ رشیدای دیلمی ۱۳۲۱ رشید ای کاشی ۱۰۲۹ رشید قل ۵۸۸

رشید، مولوی تهد عبدالرشید شاه کشمیری ۲۷۲ رضا اردکانی، ملا علی ـ تجلی

وضا حسینی دهلوی سرهندی ، عجد علی ۲> ، ۵> ، ۹۲ ، ۹۲

> وضا ، عد ۔۔ مشتاق رضائی ۲۱۳

رضوی ، عطاء الله کشمیری ۲۷۱ ، ۲۷۱ رضی ، اصفهانی ، آقا ۱۲۲ ، ۱۲۲ رضی الدین علی ابن لاله غزنوی ۱۳۸

وسی ، ملا ۱۳۷ وسی ایل د

رفعتی، ملا میرزا ابراهیم تبریزی ۲>، ۲>۱، ۲>۱، ۲>۱، ۲

رفيع الدين بن مرشد الدين الحسيني ، مير ۱۱۸۰

رفيع الدين صفوى ، مير ١١٨<

رفیع تسزوینسی، ملا مجد رفیع واعظ ۵۲۰، ۵۶۹

رفیع ، میسرزا حسن بیسگ مشهمای ۲۸۲ ، ۲۸۸ ، ۲۸۸ ،

971

وفیق ، خواجه طاهر ۹۹۸ وفیق ، کنگال ، میان عد ۹۵ وفیقی ، شیخ نور الدین کشمیری ۲۸۸ رکن الدین بن عبدافقه ۱۹۰۰ رکن الدین مسعود ـ کلیم رکن الدین ، میر سید ۹۱۰ ، ۸۹۲

● زاهد بلخی ، خواجه نهد ۹۹ زاهد ، نهد ۲۲۸ ، ۳۲۹ ، ۳۲۷ زیدة النساء خانم ۲۰۵۵ ژبردست خان ۲۰۰۱ ، ۲۰۵۵ زخمی ، امان الله بیگ عبدالله خان ترکیان ۲۲۸ ، ۳۲۷ ، ۳۲۵ ، ۳۲۸

زرگر تبریزی ـ میرزا علی ژکی همدانی ۲۳۵ زلالی خوانساری ۱۲۷۰ ۲۳۲۱ ۱۸۳۲ ، ۱۸۳۱

زلیخا ۲۰ ۸ م ، ۲۰ ۲ ، ۲۹۳ ، ۲۰۰ ، ۲۰۰ ، ۲۱۵ ، ۲۰۰ ، ۲۱۵ ، ۲۰۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۲

زمان شحان احمد ۹۸٪ قرولجر ، قرالقدر خان ۹۸٪ ، ۸۲۱ قریسب النسا بیگم ۲۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۱۹۲۱، ۱۳۳۰ ، ۱۲۳۱، ۱۲۳۲، ۱۲۳۲)

زیرک ، پندتگربندرام ۱۸۱۱،۲۹۰،۲۸۹ زین الدین ، بابا ۱۳۲۲ زینالدین علی بلوی شیرازی ، خواجه ۱۹۶۰

زینالدین علی بلوی شیرازی ، خواجه ۱۹۲۸ ، ۱۰۲۳ ، ۱۰۲۸

زین الدین نیشا پوری ۱۵۹۱ زین المابدین ۱۱۰۸ ، ۸۹۲ زین خان ۲۷ ، ۳۸ ، ۲۲۸ ، ۲۹۹

زین خان کوکه ۲۲ ، ۲۷۲ ۱۹۲۲ ساطم ، مالا عبدالحكيم أبوالحسن ١٩ ، 6 19 . 6 1AT 6 14 . E 96 erab ... Y 19 . Y 19 . Y 1 X . Y 1 < -1 - < 9 6 799 - 794 سالار ناگوری ، شیخ ۱۱۰۲ سالک قزوینی ، څد اېراهیم بینگ ۲۹، ۲۹ 77 3 47 3 723 4243 8843 *10 : 717 : 7+7 : 7+1 سالک يزدي ، ملا ۲۹ ، ۲۹ ، ۸۲ ، ۲۶ ، ۲۶ ، سالم، عد اسلم ۱، ۲، ۱۰۵۰، ۲۰۹۶ 1709 CT+09-1+0A سالم ، ملا لطف الله ٢١٦ - ٣١٨ صامان، مولوی احمدانته اله آبادی ۳۱۸ سامری ۲۲۲ تا ۳۵۲ سادری تیریزی ۱۳۲۵ ، ۱۳۳۳ سادری ، ملا ۱۸۲ ، ۱۸۴ تا ۲۲۶ سامع ، عد احسن ١٦٢ سامی ، عد جان بیگ ۲۱۰ ، ۲۱۹ ، ۲۱۹ . 1817 6 747 6 719 ساهو بهونسله ۲۳ ، ۱۳۹۸ سائل، سعدالدين ١٨٥٢ سيقت ، لاله سكهراج ٣٣٣

سبکتگین ۱۳۹۱ سپه سالار ۵۵۵ ، ۲۲۷ ، ۸۲۸ سپهر شکوه ، شهزاده ۲۲ ، ۲۲ ، ۲۲۱ سترام کشمیری ، پندت ... بیخود ستون ۱۳۱۷

ستى النسا خانم ۲۹۵، ۲۰٪، ۲۱٪ ۱۸۰۰، ۲۰٪، ۱۸۰۰،

صحاب اصفهائی ، سید چد ۲ ،۳۳۰،

. سحابی ۵۵۲

سخا، زاهد على خان ۲۰۲

سخنور، پندت بیرمل کول ۳۲۰

سدانند ۱۳۰

سرآمد کشمیری ، مولانا ۳۲۰ ، ۳۲۱

سراج، عد قاسم > ۸۲ ، ۸۲۹ ، ۲۰۳۹

سرخوش تتوی ، شیخ مجد محفوظ ۹۸۲

سرخبوش، مجد افضل ۲۹، ۲۰، ۲۰، ۲۰

· TYF · TYI · YAT · 117

- TTT + TTT + TT1 - TTA

· TA · · TTA - TTT · TT4

164 · 644 · 644 · 444 ·

1843 449 494 494

. DDA . DDT . DT4 . DT4

. 977 6 8<7 E 8<8 6 87A

. 90 . 976 . 979 . 979

. 9<0 . 9<1 . 904 . 901

(4.12.1.12.4.1.)

-1774 + 1774 - 1777 - 1777

cldel clabat-labasibal

1144

سرخوش، میرزا بحیلی خان ۳۵۰ سردار خان ۳۷، ۳۸>

ישת בונ יישוט או זי או

حردیو ۸۲۱

اسرماد ۱۵ ~~۱۵ ۱۹ ۱~~

سرور، پتات لچهمی رام هماکسر لکهشوی

707 - 701

سری سقطی ، شیخ ۲۳۸

سريع الدين ٨٣

سمادت، بنات دامودر ترمل ۳۵۳ ، ۳۵۴

سمادت خمان برهمان المملک، میر څد امین ۱۹۵ ، ۱۹۱ ، ۱۹۲

سعادت على خسان بهسادر، وزيسر الممالسك ۳۵۳ ، ۲۲۲

> سعادت ، عد شاه مفتی ۹۳ سعد ۱۲۸۵

> > سعد الدين ، ميرزا ٢٩٦

د ۲۸۵ د ۲۰۱ د ۲۸ د ۲۷ مالیه شاله

1444 - 1446

سعد الدين دواني ۱۱۰۵

سمد الدين بجد، ميرزا سعدالله ٣١٦ ، ٣١٧

سعد بن عباده ۱۱۰۲

سعه ژنگی ۱۳۸۵

سعه، ميرزا أسعد الدين كشميرى ١٨٣٣

سمدی شیرازی ۱۳۵، ۲۹۹، ۵۵۱، ۵۵۹ ۵۵۰ ۸۲۳ ، ۸۲۳ ، ۸۲۸ ، ۸۲۸ ،

77 - ( ) 6A7 ( ) PA7

سمیدا ۵۵۵ سمدای زرگر ۵> ۳۹۲

سمیدای رزدر ۵۵ ، جبدل خان ۳۵۲ ـ ۳۵۸ ، . سمیدای گیلانی ، جبدل خان ۳۵۲ ـ ۳۵۸ ،

6 T7< - T70 6 T7T - T70

61774 61777 6747 - 774

. 1771 6 1749 6 1777

سعید خان چنتا ۲۷ ، ۳۳ ، ۳۸. سمید خان ، سلطان ۱۲۵۰

صعید قبچاق بدخشی، میرزا ۳۱۸ ، ۳۱۹ سکندر(اسکندر) ۲۲، ۲۱، ۲۵، ۲۹۲، ۲۹۲

6 774 6 790 E 770 6 77A

• AFT • AF< • AFF • BFF

41 · የለ 61 · 1 ለ 6 ለጊዮ 6 ለዮለ

78.137.113 62113 4.713 2.7132.713 71713 21713 7771 3 7261

سکندر بت شکن ، سلطان ۱۲۱۱، ۱۲۱۵ ، ۱۳۲۰ ۱۳۲۸ - ۱۳۲۱ - ۱۳۲۱ - ۱۳۲۲ - ۱۳۵۳ ، ۱۳۵۳ ، ۱۳۵۳

سكه جيون لال، واجه ١٤٠، ١٤٦، ١٢١٠ هـ ٢١٠ ٣٢٩ ، ٢٥٦ ، ٣٢٩

> سلطان اسقندیار ۱۵۹۳ سلطان التارکین ۱۱۰۲ سلطان جمهان بیگم ۱۲۵۳

سلطان حسن شاه ۱۲۳ ، ۱۲۵ ، ۱۲۵

سلطان حسین میرزای ۲۲۹ ، ۱۰۳۰

سلطان زین المابدین (به شاه) ۵۵ ـ ۵۵ ،

177 - 177 -

سلطان سکندر ۱۳۶۳ ، ۱۹۸۰ ۸۸۸، ۱۳۸۰ ۱۹۸۱ ، ۱۹۸۸ ، ۱۹۸۸

> سلطان علی اوبهی ، شیخ ۲۲۹ سلطان علی شیر مشهدی ۱۵۹۱ سلطان علی قاینی ۱۵۹۱

سلطان چد ۸۹۵ ، ۸۰۸ ، ۱۳۱۳

سلطان عد خندان ۱۵۲۱

سلطان مجد قور ۱۵۳۱

سلطان يعقوب ١١٨١

سلمان ۱۸۳ ، ۱۹۰ ، ۱۸۳ سلمان

سیان ساؤجی ، خواجه ۲۱۱، ۲۱۵، ۲۱۹، ۲۳۹

مليان ٥٠ ، ٨٠ ، ٨٠ ، ٨٠ ، ١٥٠

سليمان شكوه ١٣٤٨

سلیم چشتی ، شیخ ۲۲۳ ، ۲۲۳ ، ۲۳۱ ، ۲۳۱ ، ۱۳۹ ، ۱۳۹ ، ۱۳۹ ، ۱۳۲ ، ۱۳۹ ، ۱۳۹ ، ۱۳۹ ، ۱۳۹ ، ۱۳۹ ، ۱۳۹ ، ۱۳۹ ، ۱۵۹ ، ۱۵۹۵ ، ۱۵۹۵ ، ۱۵۹۵ ، ۱۵۹۵

سليم شاه سور ١١٠٩ ، ١١١٢ ، ١١٣٨ ، ١١٣٨ . - ١١٢٢

سليم طهسراني ، ميرزا څه قلي ۲۸ ، ۲۹ ،

6774 1 0 0 6 799 6 714

. AAY . < TY . < TT . < TB

C X 1 1 C C 1 1 C C 1 C C C C

10.4 . 1441 . 1446

صنائی ، حکیم ۱۵۵ ، ۱۰۳۰ ، ۱۱۹۳ <u>۱۱۹۳ ، ۱۱۹۳</u> ه

سنبل، خواجه سرا ۱۳۳۵، ۱۳۳۸

ستجر ۲۲ ، ۲۲۵ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۹۲۸۵ م

سيد عد البسمدائي ، ميسر ٨٩١ ، ١٩٩٠ 91 . 6 9 . 4 سيد غد أول ٨٩٦ سيد عد ثاني ٨٩٦ سید عد جوئیوری، میر ۱۱۱۲ سید مجد خاوری ۸۹۰ سید عدی خواجه ۲۹۷ ، ۸۲۰ د ۸۲۰ سيد عد شامي ۱۱۸۲ سید غد قریشی ۸۹۲ سید مجد کالیہی ، میر ۱۸۰ سید مسعود ۹۱۲ ، ۹۱۳ سيد مير عبدالله ٣٣٩ سید میر علی ۳۱۳ سید میرک ۲۲۱ ، ۱۲۱۱ سبد ملاق ۱۹۸۹ 🕝 سيد يزدى ۵۵۵ تا ۵۹۸ سید یوسف ۸۹۲ ، ۹۱۲ ، ۹۱۳ سيرين ١٠٣٠ سيف ١٢٨٥٠ سيف ، آخوند سياد سيف الدين كشميرى ٣٢٥ سيف الدوله ٢١٨ ، ٨٤٣ سيف الدين سيهه بت ١٢٥١ سيف الله خان ١٢٩٠ سيف شان ٩٢١ ، ٩٢٩ ، ٩٣٩ ، ٩٣٠ ، 6 97 . 409 . 90F . 97< -18<9 (18<1-18<0 (18<4 1844-1840 6184+ 61841 سيف خان ، ميرزا صفى ١٥ ، ٢٦ ، ٣٩ ، 39 6 34 سيف ، سيف الدين محمود فقير الله خان ٩٩ ، PYA - PY+ c Y+P

سندر لال كاتب ١١٩٠ سمند شاہ سنگر ۔ خراباتی سنديلوي ۲۵۲ حنها ديو ١٣٣٢ 1778 6 1700 6 1897 lam حوداً عبر ١٦٩ سورج مل ۱۳۲۷ مسهراب ۵۱۳ سيتا رام ، لاله ٢٣٠ سید جعفر ۸۹۹ سيد جعفر الحجه ٨٩٦ مید جواد کسائی ۵۰۰ سيد حسن حسيني ١١٠٠ حبيد حسين ١٢٥١ - ١٢٥١ سید حسیشی بیهقی ۱۹۸۰ سيه حيار ١٥٦٠ 11.4 0/2 -مسهد شاه عطا کاکوی ۱۵۵۱ سيدعيلي هيميدانسي ٩٩ ، ١٠٠ ، ١٠٢ ، 4 778 4 771 4 778 6 417 4 388 4 384 4 384 4 381 - AA< 4 AAA 6 AAY 6 AYA - 197 6 198 6 199 6 1984 -6 418 6 918 - 9. A 6 9. Z 1787 4 418 = 416 سيد عهاد ۲۵۵ سيد كمال ١١٠ ، ٨٩١ سید میارک شان ۱۷۱۹ و ۱۷۱۱ و ۱۸۱۱

1414

استجارا ميرزا ٥٥٥ ، ٢٩٦ ،

شاپور، طمرانی ۵۵۵، ۵۹۸، ۱۲۵،
 ۲۱۳

شاد ، پندت دیا رام رینه ۴۲۹ شارق ، میرزا نورالدین ۸۵ ، ۹۵ شافعی ، امام ۱۱۰۳ شانی تکلو ، مولانا ۲۰۳۲ شاملو ، ولی قلی بیگ ۵۵۱ ، ۵۵۸ ، ۵۵۵

شامی ، سید میر جد اسهاعیل قادری ۲۲۱ ، شامی ، سید میر جد اسهاعیل قادری ۲۲۱ ،

> شاه ابو الخیر ۱۵۳۰ شاه ابوالمعالی ۱۵۹۰–۱۵۹۸ شاه اسحاق ختلانی ۱۱۹ شاه اسدالله نوری ۱۳۸

شاه اسمعیل ۲۳۱ شاه بلبل ، حضرت بابا ۸۳ شاه بیگ ۸۱> شاپور خان ۲۳۲

شاه پور، میرزا ــ اعتقاد خان شاه داؤد لاهوری ۱۵۹۷

شہسوار بیگ ۔ نادم گیلانی

شاهجهان بادشاء ۱۲ - ۱۹ ۱۹ ، ۴۰ ۵

< *4 6 TF - TF 6 T9 6 Y6

4 74 4 61 4 74 4 77 - 7+

4 117 4 118 4 11 4 4 4

< 100 = 167 c 144 c 144

- 7 - 1 = 1 < 7 < 177 < 171

• TTF - TTT • TT9 • T.T.

6 777 6 771 6 77 6 77 C

477 - YAY - YAY 3

4 TP4 6 TPD 6 TPF 6 TT4

~ TOO . TOP = TO . . TPA

« ٣٦٥ • ٣٦٣ - ٣٦١ • ٣٥٨

← TAT : T<7 = T\A : T\T</p>

6A7 2 7A7 2 1 47 2 417 2-

* 444 . 44. . 414 . 414 *

177 - 777 > 777 - 177 2

-- 757 : 767 : 777 - 777

>67 2 727 3 647 3 247 3

4 A . Y . B . Y . B YA9

4 577 6 578 6 578 6 577

776 3 A76 3 766 3 A.F 3

4 7AF 4 749 6 711 6 710

< < • Y 6 799 6 79 6 78

- 477 6 479 6 414 6 417

4 470 4 477 - 471 4 477

4 Ac. 6 ATT 6 ATT 6 CCF

41.00 c 400 c 400 c 440

-1 . 19 61 - 4761 - 47 61 - 64

...

e1441c144< e1 - 44 c1 - 44

41774-1777 61778-1704

<1799 (1797 6)7 < 0 6 17 < F

-1701 6177<61779 6171+

61494 (149<-1499 (1494)

-1779 6177<-1777 6177

4147414V + 1144V + 11441

418.4 C14410V6410 A.A44

شاه هيدالحكيم حاكم لاهوري ١٦٥٤ أه ١٦٥٠ أ-

شاه هیدانمزیز ۸ ، ۱۰ ، ۱۱ مشاه هیدانمزیز ۸ ، ۱۰ ، ۱۱ شاه عیدالقادر ۱۱ شاه عظیم الدین نوری ، ۳۳۸ شاه عیان ۲۹ ، ۵۹۸ ، ۵۹۸ هشاه غلام قطب الدین نصیب ، ۲۹،

شاء فضل الله توری ۹۳۸

شاه قاسم حقاتی ۲۳۸

شاه گلشن ۱۰۸۳ ، ۱۰۸۳ ، ۱۵۵۱ ، ۱۵۵۱ شاه میارک آبرو ۱۲۰۸

شاه مجد اسحاق ۱۱

شاء عد علی نوری ۱۳۸

شاه یمد نیشاپوری ۱۵۲۱

شاء محي الدين نوري ٦٣٨

شاء نجيب الله شهبازي ١٣٢٣

هاه نواز خان ۲۲۸ ، ۲۸۸ ، ۱۳۹۳ ، ۱۳۵۰ .

1449

شاه تواز، سید ۱۳۲۲

شاه ولي الله ١١٠٨

شاه وليخان ، اشرف الوزرا ٢٧٣ ، ٢٧٥

شاه يوسف مجذوب ٦٣٩

شاهی ، میر ۱۰۳۱

شائشه خان ۱۹۵، ۱۹۳۰ و۱۹۵ ۱۸۹۱ مراه

شائق، مبدالوهاب ۲۱۰، ۳۱۹، ۳۸۳، ۳۸۳، مائق، مبدالوهاب ۲۸۳، ۳۸۹، ۳۸۳،

(171. (17. < (17.)

شأهدى ٣٣٣

شاهرخ ، میرزا ۳۵۲ ، ۳۲۸ ، ۱۲۲۳ شاه رفیم الدین ۸

شاه سلیمان صفوی ۱۵۵ ، ۱۹۲ ، ۱۹۳ ،

. 604 . 64< . 644 . 646

176, 186, 186, 286, 2181, 2

شاه شیمناع ، شهنزاده ۱۳۲۸ ، ۱۳۹۸ ، ۱۳۹۸ ،

شاء شجاع الملک (وال انغانستان) ۲۲۵

شاه صفی ۲۲۱ ، ۵۵۱ ، ۲۰۰۳ ، ۱۵۸۳ شاه طاهر دکتن ۲۰۲۰

شاه طههاسپ صفوی ۲۲۱ ، ۹۸۶، ۲۹۲۱ ۱۳۹۰

قاهٔ خادل ۲۹۱ ، ۹۲۹ : ۹۵۲ -

شَأَهُ عَالَمَ ، يُهَادُرُ شَاهُ ﴿ ﴿ ﴿ ﴾ ﴿ ٢٩ مُ ٢٩ مُ ٢٠ ا

• 44 • 444 • 444 • 14+

شاه میاس ۱۸۱۳ ، ۱۸۱۳ ۱۸۱۳

شاه عباس اول ۱۹۳۳ ۱۹۳۰ ۱۹۳۰ ۱۳۳۶ م

طیل ۱۹۲۸ هیل تسانی ۱۹۵۰ ۸۸۸ ، ۱۹۸۸ ، ۲۰۰۸

«14<1«1141 «1144 «1141

1441

شجاع ، شهرزاده عد ۲۳۳ ، ۲۳۷ ه

* < 4.1 c 211 c.2. v c 4.1.

479

شجاع الدوله شيرويه ٩١٢

شجاع الدوله ، نواب جلال الدین ۲۵۰، ۳۵۳ شجاع کاشانی کور ۱۹۳

المجاءت خان ١٣٨٩

قرف الدين حكيم حسين اصفهاني ــ شفائي . قرف الدين سيد كشميري ٢٥٩

قرف ألدين على يزدى ١٨٣١

شرف الدين محمود بن عبدالله المزدقاتي ٦٣٨ شرف المدين محمود ، شيخ ٨٨٥ ، ٨٨٨ ،

4 * A & A44 * AAA > - 5

شرک جهان، میرزا ۱۰۳۱ شریعت کاشی ۱۰۳۲

شریف النماء بیگم انصاری ۱۳۵۱،۱۳۵۱

. 17A7 4 17A7 4 1745

شریت ، قبریزی ۱۰۲۱

شریف جرجانی ، سید علی ۱۹۰۹ شریف خان ۵۰۰

فريف خان ، خواجه شاه ۹۲۱ ، ۹۲۹ ۽

946

هريوز ١٣٢٥

شعزی ، خواجه ابو تله حسن ۲۵۹ – ۲۲۱

هغائی ، حکیم شرف الدین حسن ۵۲۵ ، ۵۲۵ ، ۵۲۵ ، ۵۲۵ ، ۵۲۵ ، ۵۲۵ ، ۵۲۵ ، ۵۹۸ ، ۱۰۳۲ شفائی ، شرف الدین حکیم حسین اصفیمائی شفائی ، شرف الدین حکیم حسین اصفیمائی

شفق، رضا زاده ۲۱، ۱۸۳۹، ۲۲۰ ا شفیع اکبر آبادی، میرزا مجد ۲۵۰ شفیم، منصیدار، مجد ۲۲۰

شفیع ، مولانا که ۲۰ ، ۲۱ شفیع ، میرزا مجد ۵

شغیما ء ملا دانشمنه خان ۱۳۳۰ ۱۳۳۵ ۱۳۳۲ ---

144

شکرالدین ، بابا ۱۳۲۲ شکرالله ، افضل خان ملا ۱۲۷ شکوهی همدانی ، ملا ۱۱۴ ، ۱۲۳ هک د د د د د د د د د سماس مرسوس

شکیبی اصفهانی ته مولانا ۲۰۲۳ و ۹۹۳ ه

شمس العق ۵۲۸ : ۵۲۳ ، ۵۵۵ شمس الدین السخاری ، شیخ ۱۱۸۱ شمس الدین ، بابا ۱۳۲۲

شمس الدین بندادی ، شیخ ۱۳۲۲

همس الدين تبريزی (شيرين قلم) ۸۲۸ ه ۸۵۹ - ۵۵۹ - ۵۲۳ م

۸۵

شمس الدین حیرت پائدانی ۱۳۲۰ شمس الدین دستگی ، شبخ ۲۳۹ شمس الدین ، سلطان ۸۲۳ ، ۸۲۵ شمس الدین ، سلطان ۱۳۳۳ شمس الدین شاه ثانی ۱۳۳۳ ، ۱۳۳۲

شيخ احمه عرشخوان ۸۹۳ شیخ احمد سرهندی ۱۲۰ تا ۲۸۲ و ۹۳۹ ک . 407 6 474 6 474 شیخ احمد سهروردی ۱۵۹ شيخ أحمد لحساوى ٣ شيخ اسحاق ٩٦٥ شيخ بهرام ١٣٤ شيخ حمزه ١٩٨٨ شيخ حمزه كشميرى ٦٣٥ شيخ خالد ٣ شيخ خضر قادري سيوستاتي ٢٢.٠ شیخ سلطان او بہسی ۹۲۰ شیخ سلیهان ۸۹۳ شيخ صنعان ١٣٦١ شيخ طيب بن أحمد ٢٨٨ شیخ علی میرزا ۲ شيخ فاروق ۸ شيخ مبارك محى الدين ١٩٠٨ شيخ عد ۸۹۵ شيخ بهد ازكاني ۸۹۵ شيخ چد سرائي ۲۹۱ شیخ غد نخدوم قادری ، مولانا ۲۲۱ و ۲۲۴ شيخ محمود، مولانا ١٥٦٠ شيخ امومن ١٠٦٣ شیخ میر ۳۴۱ عيدا ٥٥٥ ، ١٩٥٨ ، ١٨٨ شیدا ، ملا شیدای تکلو فتح بوری ۸۴ ، ۸۶ ، 4 FCC - PCF 6 PC+ 6 P79 1 X Y - Y X Y 2 P X Y - Y P Y 2 - 617 : 617 - 79A : 797

شمس الدين، شيخ ٢٥٥ شمس الدين مراقي ، شيخ ٩١٥ شمس الدين عد خان اتكه ٢٠٠٣ عمس الدين ، ملا ١٣٤ الأسس الدين، سير ۲۰۸ تا ۲۵۱ تا ۱۹۰۹ شمس الله قادری ، حکیم ۱۰۲۱ شبس تبریزی ۵۷۹ همس چک ۱۲۲۲۱۲۱۲۱۲۱۲۱۲۱۲۱۲۱۲۱۲۱۲ شمين طيسي ١٨٢٩ شبسای زرین قلم ۲۹۸ هنبرناته، لاله ۱۹۴ شرق ، قدرت ألله ١٠٢٣ شرقيء مير ۵۵۵ ، ۵۹۹ شركت بخارائي ١٥٩ شوكتني استاجلو، ملا ٧٤٠ شهاب الدين ١٠١ شياب الدين احمد خمان ١٦٤٣ - ١٦٤٢ ، 1749 - 1741 شهاب الدين، سلطان ٨٦٣ ، ٨٦٣ ، ٨٩٠ 171 . 6 4 . A شهاب الدين سهروردي ۱۸۳۰ شهاب الدين سيد ١٣٢٢ شهاب الدين شاشي أحرأر نقشبنه ١١٠٣ شهاب الدين شيرا شامک ١٣٣٣ ، ١٣٣٣ شياب الدين عد ١٢٣٢ همات البدين، ميسر سيسة ۸۸۳ ، ۸۹۰ ه 4+4 6 841 شهای قبی ۱۱۸۱ شهریار، شهزاده ۲۲۸ ، ۲۸۹ ، ۵۰۰ شهمير سيه سالار ٨٦٣ شيخ أحمد ٨٦ - ١٠٠٠

- AY 6 < 7 6 < 9 6 7 8 6 7 7 c YPY 6 191 6 19 6 1AY 6 44 + 6 444 C 444 C 411 4 61A 4 7 4 - 7 . 7 4 7A9 . ATT . ATT . ATT - AT - 844 . 947 . 944 - 944 6 004 6 000 - 089 6 084 - 848 . 844 . 844 - 84. - 847 6 847 - 844 6 848 £ 447 6 484 6 488 6 4.4 6 27 + 6 2 + F 6 79 4 6 797 . AYA . AIR . AIR . CTD € 988 € 988 € 984 € 98. 4 94X - 948 6 941 6 987 \$ 9.AA & 9.AC & 9.AV & 9.A1 61.40 61.41-1.18 6 99. 4×11×1771 611X7 6114A €171
617X1
617X1
617X
617X 4124X 61444 6144461414 < 1,X<X <1,X1<=1,X1,Y <1<X1</p> 1449

صائب ، میرزا رحیم ۵۷۴ ، ۵۷۴ ، ۵۸۱ ، ۵۸۱ ما ۵۸۱ ما ۵۸۱ ما ۵۷۳ ، ۵۷۳ میا میا ، ۵۸۱ میا و ۵۷۳ ، ۵۷۳ ، ۹۰۸ میاح الدین ، سید ۳۰ میری اردستانی ۱۱۸۳ میر ۱۰۳۱ میری روزیهان ، میر ۱۰۳۱

FIGS BORTS PATES LATER 1444 > 4444 شير خان ۲۹۸ ، ۵۰۵ ، ۲۲۲۱ ، ۲۲۲۸ . 1666 - 1666 5 166. شیر خان لودی ۲۴۷ شیر شاه سور ۱۱۳۸ ، ۱۱۳۸ شير على ، يملوان ٢٩٥ شيرين ۲۰۱ ، ۲۰۲ ، ۲۸۵ ، ۲۰۲ ، ۳۰۷ C PIZ C PAN C PPY C T.A < < 44 < 394 < 817 < 894 4 ATT 6 ATT 4 444 6 45T 1017 : 1704 : 1.74 شيفته ، قواب مصطفيل خان ۽ ، ه ي ، (D. Shea - A. Troyer) شيمه و تروير 1 - 17 6 1 - 74 👁 صابر صفاهمائی، میسر ۸۰۵ ـ ۸۰۰ ه CAISCAIA CAITCAII 1 - 47 6 47 6 47 1 صاحب ، حکیم ۱۵۱ صاحبتی ۵۵۲ مبادق خان ۲۹۵ صادق، میرزا عد ۱۳۱، ۲۸۷ صافي، أبوالقاسم خان ١١٨٣ ، ١١٨٣ صالح أصفيهاني ، ميرزا ١٣١ ، ١٨٨٠ صالح کنیوه، عد ۳۹۹، ۲۷۲

صالح ، عد سالح کشمیری ۵۱۸ ، ۱۱۸۳

صائب تبریزی ، میرزا بد مل ۱۲ ، ۲۷ -

- 61 - 77 - 74 - 77 - 73 - 71 - 64 - 64 - 65 6 6 67

صالحي ۽ بهد ميرک ١٠٣١

ضائع ۽ مير دوست عد ٥١٨

1 + < 4 6 1 + < 5 صتبی ، غذ مسلم ۱۹۲۵ و ۱۹۲۴ -صوفي، دگستر ۱۱۰، ۱۳۵، ۲۹۹، *1777 4 997 4 973 4 975 1770 - 1777 صوفی، مولانا عد ۵۵۸ صوفى، نواب ابرالبركات ٨١ ، ٨٨ ، ١٨٨ صوفي هيدائي ٢٧ صنبا، لطف الله بيك كشميري ٦٦٣ شیدی طهرانی ، میر ۲۰ ، ۲۲ ، ۲۲۵ ه ضیاری کشمیری ، مولانا ۲۹۴ ، ۲۹۴ صیدی ، میر ۵۵۱، ۵۲۵ صيرقي، خواجه عبدالله ١٥٦٠ صيرقي، مولانا مير على ١٣٠، ٢٦٥ (٦٦٢ ٢٦٥ 🐞 ضابطه خان ۳۱۸ ، ۳۱۹ 1004 6 114 5 1000 ضمر ، یندت تراثن داس دهلوی ۲۹۵ ضمير ، سياهاني ١١٨٨ 🕟 ضبيري صفاهاني ١٠٣١ -ضيا اصفهاني ، فوراته ۲۸۴

۱۹۹> ضیاء الدین پوسف ، حکیم - رحمت خان ضیائی ، آقای مسلم ۱۰۲۰ ضیائی ، عبدالرافع هروی ۱۸۳۹ ، ۱۸۳۹ ۴۷۲ ، ۲۸۲ ، ۲۷۲ ، ۲۸۲

ضياء الدين رحمت خان ، حكيم ١٩٥٥ ، ١٦٥

ضياء خواجه ضياءاته ديواني ٦٦٦

ضياء الدين احمد خان ٢٠٠

صبوري مشهدی ، ملا ۳۷۸ ، ۳۸۸ ، ۳۲۲ صبوري مشهدی ، ملا ۲۲۱ صدرالدین ، عواجه ۲۵۹ صدرالدین ، عواجه ۲۵۹ صدرالدین ، قاضی ۲۳۰ صدرالدین ، مفتی - آفرده صدرالدین ، میر ۱۵۰۱ صدرالدین ، میر ۱۵۲۱

صندیق حسنِ شنان، فنواب ۸۰ ، ۱۱۳، ۹۰ ۲ ، ۲۰۵۱

صديق خان ، مير ۲۲۴

حرفی ، شیخ یمقوب کشمیری ۲۰۲ ، ۲۰۷ ، ۲۰۸ ، ۲۰۸ ، ۲۰۸ ، ۲۰۸ ، ۲۰۸ ، ۲۰۲ ، ۲۰۲ ، ۲۰۳ ، ۲۰۳ ، ۲۰۳ ، ۲۰۳ ، ۲۰۳ ، ۲۰۳ ، ۲۰۳ ، ۲۰۳ ، ۲۰۳ ، ۲۰۸ ،

حبرقی ، صلاح الدین سائرجی ۲۱۱ ، ۲۱۲ ، ۲۱۲ ، ۲۱۲ ،

صفائی ، ایراهیم ۵۵۱ صفدر خان ۵۹ ، ۸۵۲ ، ۸۷۲ ، ۹۲ ،

مبت شكن عان ١٣٩ منى ــ سيت خان منيا (منى) صنى الديت صفاهانى ٦٥٣ ـ منا (منى) منى الديت صفاهانى ٦٥٣ - ٦٦١ ،

صبصام الدوله خيان دوران بهادر، تبواب ۱۳۷ - ۲۹۹ ، ۲۹۷ ، ۲۹۵ ، ۲۹۵ ، ۱۰۲۳ ، ۲۹۷ ، ۵۶۶ ، ۲۰۲۳

446 4 466 4 467 4 647 4

6 9X< 6 984 6 440 6 444

طاهر، نقشبندی، ملا ید ۱۷۴ طاهر، نقشبندی، ملک ید ۹۹ طاهر، میرزا ۱۷۲ طاهرای، کشمیری ۲۹۹ طاهر وحید، نواب ۲۹۹، ۲۰۲۴ طاهری شهاپ، آقای ۱۸۹۳

1114

طفرأی ، مشیدی ، ملا ۱۱۱۲ ، ۱۱۹ ، ۲۹۰ ، ۲۹۰ ، ۲۹۰ ، ۲۹۰ ، ۲۸۹ ، ۲۸۱ ، ۲۸۰ ، ۲۸۰ ، ۲۸۱ ، ۲۸۱ ، ۲۸۱ ، ۲۸۱ ، ۲۸۱ ، ۲۸۱ ، ۲۸۱ ، ۲۸۱ ، ۲۸۱ ، ۲۸۱ ، ۲۰۱ ، ۲۰۱ ، ۲۸۱ ، ۲۰۱ ، ۲۰۱ ، ۲۸۱ ، ۲۰۲ ، ۲۰

طیب ، ملا کشمیری ۵۰۰ - ۲۰۳

● ظریفی ۲۱۲ ظفر حسن ۱۵۹۲ ظفر خان ۲۷ ، ۳۸ ، ۳۸ ، ۲۱۹ ، ۲۲۹،

۱۸۲۱ ، ۱۸۲۸ ، ۱۸۵۱ ، ۱۸۲۸ ، ۱۸۵۲ ، ۱۸۵۲ ، ۱۸۵۲ ، ۱۸۵۲ خلفر خان بهادر رستم جنگ بارفا ۲۳۵

ظفر، لاله تيكارام 228 ظهور على شمس الشعرا 11

1211 1 121 1 1741

ظبیر ۲-۲ ، ۵۵۳ ، ۱۳۹۰ ، ۱۳۹۰ ، ۱۳۹۰ ،

ظهير قاريابي ٩٩٣

🗨 ماید ۲۸۵

· PYP · PYP · PY · FY

4 PF+ 4 PF9 4 PFP 4 PF1 C T < 7 C Y DD C F F < C F F Y 6 884 6 814 6 818 6 PAA 6 < 79 6 TAD 6 TIT 6 TI. 175 3 A75 3 7A5 3 PFA 3 6 987 6 488 6 948 6 Ac. 4 997 1 9X7 6 947 6 989 41.9161.9.61. <P 61.0A -177< 63709 6370 61.97 * 1 7 7 X C 1 7 7 7 7 7 1 6 1 7 7 7 8 elect cleactibles since 49913 69912 7971326913 A6712 PF71216612 76612 6148 61741 61778 61714 61<4<-1<40 C1<44 \$1<41 61477-6140A61404 6140A

مالمگیر ثانی ۲۷۵ 🕟 عالى (حالى) رجب على ٩٢٢ ، ٩٥٣ عاملای بلخی ۵۵۵ ۶ ۲۲۵ عياس اقيال ١١٨٢ - إ هیاس ملتائی ، شیخ ۲۲۱ عبدالاحد شان مجدد الدوله ١٠٦ ، ٩ عبدالحكيم تتوى ساعطاً عبدالله آتش يز هروي ۱۵۹۰ عبدالله المرد قائي ٨٨٨ = ٨٨٨ ٥ ٨٨٨ مبدالة انصارى ، خواجه ۲۰۰۱ ۱۵۵۲ عبدالله انصاري شيخ الاسلام ، مخدوم ألملك 6117A 6117 6117761-99 117.4 1179

عابدی ، أمير حسن دكتر ۱۰۹۵ ، ۱۵۵۵ 6>A1-A>A1 > 1>A12 عادل بیگ خان ، میرزا ۱۰۸ عادل خان ، ملک ۱۳۹۹ مادل شاه _ ابراهیم عادل شاه عارف تبریزی ۵۵۵ - ۵۸۷ ۵۸۹ ۵۸۸ ۵۸۲ 896 6 898 مارف ، قاضی فد عارف ۸۸۹ ، ۲>> عارف عد شيدا ، مولانا ــ شيدا عارني ۱۵۵ ، ۹۸۸ عاشق ، شیوارام ۱۹۹۲ عاشق ۽ عد سهست هاميم ۽ حضرت ١٣٥ عاضم ، خواجه څه ــ بيځود هادل خان رازی ۱۸۲۲ عاقل بجان منايت أقد 390 ، 407 ، 417 -47. 6 41A عاقل ۽ خواجه عد عاقل ۵>> عاقل، سخنور خان ۵۷۸ عالم بكرى ، مولانا ١١٠١ عالى قدر ، شاهزاده ١٣٦٨ عالمكير بادشاء ١٥، ١٤٠ ١٩ ، ٢٠ ٢٠٠ 6 157 6 98 6 A1 6 74 68Y 4 164 × 184 - 184 × 184 < 1<1 < 1<1 < 317 + 111 6 141 6 14+ 6 1AT 6 1A+ ... 4 YOU 6 YOY 6 YEA 6 YET 4 Y74 - Y70 4 Y77 4 Y89 6 TY1 4 TA4 6 TAY = Y44 - TTO CATT CATT & TTY & TYY.

5 TTT 6 TTD 6 TDA 6 TTA

هیدافته بن شیخ موسی ۱۱۰۰ هیدافته بیگ ۲۶۰۰ هیدافته خان دم ۱۲۵۰ ، ۱۲۲۰ هیدافته خان زخمی ۲۲۵۰ ، ۱۲۲۰ هیدافته بن عباس ۲۳۰ هیدافته خان اوزیک ۱۵۵۹ هیدافته خان – قطب شاء هیدافته خان ایشک اقاسی ۲۲۵ ، ۲۱۵ هیدافته خان فیسروئر جسنگ ۲۹۳ ، ۲۹۲ ، ۵۰۰ ، ۲۰۰ ، ۲۰۱ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ،

هیدانه ، سید ۱۳۲۷ عبدانه ، شیخ ۱۴۷۸ هبدانه قریشی (جدفیضی) ۱۱۰۰ هبدانه خان مغول ۳۲۸ هبدانه خان والشی قوران ۱۱۴ هبدانه خان وزیر لانمیجان ، میرژا ۲۸۸ هبدانه خان وزیر لانمیجان ، میرژا ۲۸۸

میدانه رقیقی کشمیری ۲۸۸ میدانه زاهد ، سید ۸۹۹ عیدانه شهید ، ملا ۱۸۵ ، ۹۱ عیدانه شهید ، مید ۱۹۵ ، ۹۱ میدالباتی تهاوندی ۱۹۸ ، ۲۰۸ ، ۲۰۳۵ میدالباتی تهاوندی ۱۰۳۵ میدالباتی تهاوندی ۱۰۳۵ میدالباتی کر۱۰۵ میدالباتی گرامی طرأزی وأسطی ۸۸۱

هبدألحق ١٤٥ عبدالحق، اخولد ملا ١٣٩ عبدالحكيم سيالكوتي، ملا ١٣٣٩

عبدالحبید، شیخ ۴۰ ۲۸۲ هبدالحبید لاهبوری ۲۱، ۳۵، ۳۵۹، ۳۲۳، ۳۲۱، ۳۲۱–۳۲۱، ۲۲۲۱ ۱۸۲۱، ۳۰۲۱–۲۲۵، ۲۰۲۱، ۲۰۲۱، ۲۰۲۱، ۲۰۲۱، ۲۰۲۱،

عبدالحی ، مولانا ۱۵۹۰ عبدالحی ، مولانا ۱۵۹۰ عبدالحال ، عواجه ۱۲۲۲ ، ۱۲۲۲ عبدالرحیان اسفرائی ۲۳۸ عبدالرحیان بیگ هروی ۵۹۳ عبدالرحیان بیگ هروی ۲۴۵ عبدالرحیان خان ۲۳۲ عبدالرحین ، شیخ ۲۸۲۰ عبدالرحیم ، شیخ ۲۸۶ عبدالرحیم ، شیخ ۲۸۶ عبدالرحیم ، مولوی ۲۵۵۱ ، ۲۵۵۱ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵

میدائرزاق گیلانی ۸۸> میدالسرزاق قسادری بندادی ، شیخ ۱۱۰۱ ،

عبدالرژاق کیروی ، خواجه ۹۳ عبدالرژاق گرجواری ، ملا ۹۵ عبدالرشیه ، خواجه سرهنگ ۲۲۱ ، ۲۲۶ عبدالرشید دیلمی ۵۵۵ عبدالرشید لغوی تنزی ، میر ۱۲۳۲ عبدالسلام ۲۳۸ عبدالسلام قلتدر، شیخ حاجی ۲۳۸ عبدالسلام قلتدر، شیخ حاجی ۲۳۸

1077 - 1077 - 107. **مبدالنبی فخرالزمانی ، ملا ۵۵۵ ، ۲۵۲** ، 6 A + 1 6 < 99 6 < A1 6 < A + A . F . A . Y عیدالواحد خیرآبادی ، سید ۸ عبدالوهاب ندوری ، شیخ فخرالدین ۲۳۸. ، عيرت ، عد على ١٧٤ عبرتی ۲۰۳ مبيدالله بخاري فاروقي ، خليفه ٩٦ ، ١٩ عبيدألله بلخي ، حاجي ٩٦ ، ١٠٨ عبيدالة خان ٢٥٨ عبيداقه نقشيندي ، حضرت خواجه ۲۸۲ ، مبيدات شبيد ، آخوند ملا ه ٩ مشهان اوچپ گنای ، بابا ۹۳ ، ۱۳۲۲ عشیان رضہ ۲۱۲ عثیان قادری چیمه بلی ، بابا ۹۳ عجزيء خيرالدين ١٣٣٢ عرب خان حاكم شيروان ٢<٦ عرفائي ، عبدالحبيد ، ذكتر ٩١٢ ، ٩٦٦ عرفی شیرازی ۱۰ ، ۵۵ ، ۲۰۲ ، ۲۲۵ ، 6-418 6 44. 6 BBF 6 844 - < 1 < 6 < 10 < 797 6 710

<1. TT- 1. T1 < 1. T<-1. TT

<11<7 <1 . 7 . 1 . 7 . - 1 . 7 < < 1 . 7 &

6144 61444 61444 6141 6 1294 61444 61449 61444

مزت ، شاه ابراهیم کشمیری ۸۳٪

عبداللطيف كهوسه ، شيخ ٩٦ حيدالمزيز خان ، ماليجاء ٢٥٨ مبدالمزيز، مولانا ١٥٦٢ عبدالعزيزء مولانا شيخ ٦٣٩ مبدالغني ٨٥٨ ، ٩٩١ ، ١٣٨١ ، ١٥٥٥ مبدالنني تفرشي ، مير ۲۰۲ عبدالنني ميرزايوف ١٨١٣ عبدالقادر ۲۵ مبدالقادر جيلاني ٢٠٤ ١٣٤، ٢١٨، ٢١٩ 11.4 6.11.1 ميدالقادر ، خراجه ١٣١٦ ، ١٣٢٤ مبدالقادر رئيس يشتر اكادمي، مولانا ١٢<٣ صدالقادر سهروردي الكبرئ ٦٣٨ میدالقادر ، مولوی ۱۱ عبدالقدوس گنگرهي، شيخ ١١٣٨ مبدالقيوم بن مبدالله قريشي ١١٠٠ مبدالكريم ١٣٢٢ میدالکریم کشمیری ۲۹۸ عبدالکریم گزی ، آخوند ملا ۹ ۹ ه عبدالكريم، ميرزا ٩٩٢ هيدالمجيد ملتاني ، ملا ١٣٦٨ ، ١٣٤٠ ، 1547 6 1548 عبدالمجيد خان مجد الدوله ، نواب ١٠٦ ، 446 . BAT . BAT عيدالمقتدر خان ٥٨٩ میدالنیی خانقاهی ، بایا ۹۳ عبدالتبي صدرالاسلام، شيخ ١٠٩٩، ١١٣٦، 4117 · 41179 4117A 4177< 6100A 6100< 6187861148

صداللطيف ، سيد ٢١ ، ٣٣ ، ٣٣ ، ٣٣٨

ملاء الدوله سمنانی ، شیخ ۱۱۳۴ علاء الدین ابن الحسن المهدوی البیاندوی ، شیخ ۱۱۱۲ ، ۱۱۲۹ ، ۱۱۲۲

شیخ ۱۱۱۲ ، ۱۱۲۱ ، ۱۱۲۱ ، ۱۱۲۱ ملاؤ الدوله قزوینی ۸۰۱ علاء الدین ، سلطان ۸۳۳ علاء الدین سمنانی ۸۳۳ ، ۸۹۸ ، ۵۰۰ ملاؤ الدین مجذوب ، شیخ ۵۰۱۱ ، ۱۱۰۸ ، ملاؤ الدین ، مولانا ۱۱۸۸ علاؤ الدین ، مولانا ۱۵۸۱ علاء الملک تونی ، ملا ۱۳۹۳ ، ۵۰۰ علوی ، جمیل بیگ کشمیری ۸۸۰ ، ۸۸۱

علوی ؛ میر پد _ باقر

هلی اصغر حکمت ۹۱۰ علی اکبر ، سید ۱۳۲۲ هلی اکبر کروری ، میر ۱۳۰۹ هلی اکبر مشیر سلیمی ، آقای ۱۳۳۰ علی بن هلال ، این بواب ۱۵۳۰ هلی بیگ ، شیخ / ۱۳۵۰ علیة العالیه بیگم ، نواب ۲۸۰ علی جواد زیبدی ، آقیای ۲۸۰ ، ۳۸۲ ، هزت ، هبدالمزیز ۱۳۳۱ هزتی ۲-> هزیزالدین بلخی عظیم آبادی ۱۷۳۹ هزیز ، سید ۱۳۲۲ هزیز کوکه ، میرزا ۱۱۳۹ ، ۱۱۳۰ عزیز ، خواجه عزیزالدین کشمیری لکهنوی

عزیزانه ، سید میر ۸۹۲ ، ۹۱۰ مزیز مصر ۵۳۲ ، ۸۹۲ (۱۲۱۸ ، ۱۲۱۹) ۱۳۳۱

هزیزی ۴۰۹ ، ۴۸۳ مسکری، میر حسن کاشانی ۸۷۵ ، ۸۷۵ عشرت، جی کشن کشمیری ۸۷۸ ـ ۸۷۹ ،

عصام الدین ، ملا ۱۹۳۲ عضد الدوله شیرازی ، امیر ۹۹> عطا خان حاکم کشمیر ۲۳۱ مطار جونپوری ، ملا >۶۲ ، ۸۸۱ عطار (فریدالدین) ۸۰۱، ۵۵۳ ، ۵۵۳ ، ۲۵۲۵

هطاری جونپوری ، ملا ۲۸۱ ، ۵۰۳ هطار ی جونپوری ، ملا ۳۸۳ هطار یزدی ۳۸۳ هطا ، ملا عبدالحکیم تتوی ۳۷ ، ۳۷ مطائی ، سیف جلال الدین ۸۹۱ ، ۸۹۲ ، ۸۹۲ عطن ، شیخ ۱۱۰۲ هطارفت خان ، ۳۰ ، ۱۳۸ ، ۱۲۲ هظیم الشان ۱۵۲۲ ، ۱۲۸ ، ۱۲۲ هظیم الشان ۱۵۵۲ ، ۱۲۲ ،

علاس ، عد افضل خان ١٤٩١ ، ١٤٩٨

ههاد الملک ۳۷۵ ههاد طارمی ، مولانا ۱۱۲۵ - ۱۱۲۱ ههازه مروزی ۱۸۲۹ ههار یاسر، شیخ ۱۳۸

1444 - 1441

مهاد الدين محمود .. مير الهمي همداني

هلی نقی کمره ، شیخ ۱۰۳۱

على هداني، اميركبيرسيد ٩٩ ه ١٠٠ ه

6 414 - AAY 6 38Y 6 384

هدر رضه ۲۱۷ ، ۳۹۹ ، ۱۹۵۰ هدر یاغستانی ، شیخ ۱۱۰۳ هدر تنوی ۱۱۰۱ ، ۱۱۰۰ هدر ، سیاه ۱۳۲۲ همتی بخارای ۲۲۲ ، ۱۸۲۹ هنایت احد خان کشمیری ۱۳۲۳ هنایت الله ۲۵ ، ۱۰ ، ۲۰۳ ، ۲۳۳ ،

هنصری ۱۸۲۰ : ۱۳۸۹ : ۱۸۲۱ : ۱۸۲۰ هودی ، ملا ۱۳۲۲ : ۱۳۲۳ هبدی ، قاضی هبدالرزاق خراسانی ، ۲۱۲ : ۹۲۲ : ۹۲۱ هیاش، بندت جیرام ۹۲۲

میسن البلنگ شیرازی ، حکیسم ۱۱۸۳ ، ۱۲۰۰ ، ۱۱۹۱

مینی ، مولانا ۹۲۳ ، ۱۳۹۸ میسیل (علیسه السلام) ، ۱ ، ۵۵ ، ۵۵ ، ۹۲ ، ۱۵۱ ، ۵۲۲ ، ۲۸۲ ، ۲۹۲ ، ۹۹۳ ، ۲۹۳ ، ۲۲۹ ، علی خان چک ۲۱۱ علی خان والی خاندیس، واجا ۱۱۸۳ علی ، عواجه علی اکبر خواقی ۸۸۲ علی درانی ۱۱۰۹ علی درست خان ۹۴۱ علی دران >۲۲ ، ۵۵۲ علی وضا غلام علی خان ۹۵۸ علی ، سید ۱۳۲۲ علی شه ۸۲۵

ATTE & ITTE & ITTA

على حسن ، صيد ٨٩٦

هلی شیر هلاه الدین ۱۳۳۳ ، ۱۳۳۳ هلی شیر نوانمی ، میر ۱۱۰۳ هلی طباخ جهرمی ۱۳۲۰ ، ۱۳۲۱ هلی طلیم ، میان ۹۳۱ ، ۹۳۲ علی هلیم ۹۳۲ علی قلی خان واله ۴۱۲ ، ۱۵۵ ، ۲۸۸ علی لاهیجانی ، خواجه ۲۵۸ ، ۲۸۸ هلیا بیگم ۱۳۲۰

علیمردان خان میرگنج علی عبداقه بیگ ۳۱ ، ۱۹۱ ، ۱۹۹ ، ۱۹۱ ، ۱۹۱ ، ۱۹۱ ، ۱۹۱ ، ۱۹۱ ، ۱۹۲ ، ۱۹۳ ، ۱۹۳۵ ، ۱۳۳۵ ، ۱۳۳۵ ، ۱۳۳۲

علی ، ملا ۱۰۰۳ علی ، مولانا میر علی ۸۸۳ علی ، میرزا علی اکبر بدخشانی ۸۸۳ علی ، میرزا علی بیگ کشمیری ۸۸۳ ، ۸۸۳ علی ، میرزا علیخان ۹۲۰ علی نظام ، ملک ۱۳٦۸

غافل ۵۵۵ م ۸۹۸ غالب، ملا ۸۹

غربتی، ملا ۲۰۵

غزالى، شيخ أحمد ٢٢٨

CAPT CATA CATA CAIP 43174 41181 4147A 4AAY 43714 417174171 - 417-7 6179<6170<61707 617A4 1444 (1444(1441 (144.

💣 غازي الدين خان فيروز جنگ، نواب ١٩٦٨

غازی قرخان ، میرزا ۱۸۳۲ غازی خان ۲۲۲ ، ۱۲۲۲ غازی چک ۸۹۵ ، ۱۳۳۲ غازي، بايا نصيب ٩١٧ ، ٩٣٩-٩٦٩ غازى، خواجه عاقبت محمود ٩٦٧ غالب، ميرزا ١٩٠، ٢٩٠ غريب ، شيخ تصير الدين ١٥٦٥ غزالی ، امام عد ۹۹ ، ۹۹۹ فزالي مشهدي ۱۱۴۸ ، ۱۱۷۹ غشتقر خان ۹۴۱ ، ۹۴۹ فلام حسین شورش مظیم آبادی ۴۸٪ غلام حسين جراهري ۸۲۵

غلام رسول کشمیری، حکیم ۹۹۷ غلام سرور لاهوري ، مقتي ۲۸۸ ، ۲۲۹ ،

غلام عد نور عد ۹۲ غلام على الدين، شيح ١٣٠ ، ١٥٥ ، ٢١٦ ،

غلام مصطفى عيدالله ٩٢ ٥

غلام يزداني ٠٠٠

غمین، حکیم مطاءاته قریشی ۹۶۸ ، ۹۲۸ غنائي، ميرزا فيض الحق ٩٦٨ ، ٩٦٨ غني، ملا عد طاهر كشميري ٢٤، ٨٥، ٩٩، 4 137 4 1+8 4 1+7 4 1+1 € # • F € 1A • € 1AF € 1YY 4 3 * * 1 - 4 7 A . ABY . BT< 61.07 61.0.61.8761.86 46 · ( ) P A · ( ) A F Y ( ) > F Y [ ) 41771 (1789(1784(178# 437A) (17<&(17<f(17<)

غنی، غنی بیگ اسدآبادی ۱۰۱۱-۱۰۱ ،

فنیمت کشمیری ۱۰۱۱ ، ۱۰۱۳

1741 (17.0

غنيمت كنجاهي ١٨٣٣

غوث ید گوالیاری ۲۵۳

غياث الدين منصور ١٥٨١

غیاث الدین مشهدی ۲۰۹ ۵ ۸۸

فياث الدين ، سلطان ١١٨٢

غیاثای اصفیانی ۲۸۸ : ۲۸۲ ، ۱۸۲۲ فیرت، بد ماقل کشمیری ۱۹۱۲ ، ۱۹۱۸

غيرتي كبيرازي، ملا ٦١٣ ، ٩١٠ > ٨٢٨ ،

غیور بیگ کابل ۲۲۹

غیوری، بندت گریال کول ۱۰۱۳

• فارغ، سيد غلام مصطفي ١٦٦ فارغ، قطب الدين ٨٣٠ قاضل خان، ميرزا برهان، نواب ١٩٥، ١٩٨،

قانی، شیخ چد محسن کشمیری ۹۵۹، ۸۵۲، ۹۹۰ ۹۹۰، ۹۹۰، ۹۸۶، ۹۸۲، ۹۸۰ - ۹۸۰ - ۹۸۰ - ۹۸۰ - ۹۸۰ - ۹۸۰ - ۹۸۰ - ۹۸۰ - ۱۰۳۵، ۹۹۳، ۹۹۲، ۱۰۵۰ - ۱۰۵۸، ۱۰۵۵ - ۱۰۵۸، ۱۰۵۸، ۱۰۵۸، ۱۰۵۸، ۱۰۵۸، ۱۰۵۸، قائز، نواب صدرالدین چد خان بهادر دهلوی

1.44 . 1.47 - 1.48

فائق ، میرزا احمد ۹۵ ، ۱۳۲۰ ، ۱۳۲۱ فتح الله خوشخوان ، حافظ ۱۳۲۲ فتح الله ، میر ۱۱۳۳ فتح الله ، میر ۱۱۳۳ فتح الله ، ملا ۲۳۸ فتح خان ۹۸۹ فتح علی شاء ۲۳۸ فتج علی شاء قاچار ۲ ، ۵

فتح شماه ، سلطان ۱۳۳۷ ، ۱۳۳۳ ، ۱۳۳۳ فتوت ، حبیب اللہ کشمیری ۱۰۸۲ فتوت ، فتوت حسین خمان کشمیری ۱۰۸۱ فشر الدین ، سید ۸۹۲

فیقری هروی ۱۸۳۱

فائض ١٥٥٠

فدا ، محتشم خان کشمیری ۹۹۳ ، ۱۰۸۲ فرارز ۱۰۸۲ فرارز ۵۱۳ فرج زنجانی صوفی ۵۸۰ فرحت ، ملا شرف الدین ۹۹۳ ، ۱۰۸۳ ، فرحت ، موادوی یجد میران کشمیری ۱۰۸۳ ، فرخ ، بندت راج کاک ۱۰۸۵ – ۱۰۸۵

قبرخ سیسر ۸۱ ، ۱۸۰ ، ۱۸۰ ، ۲۱۱ ، ۴۲۱ ه ۴۹۳۰، ۲۳۸ ، ۲۳۸ ، ۲۳۸ ، ۲۳۸ ، ۱۹۲۱ ، ۱۵۵۰ ، ۱۲۲۱ ، ۱۹۸۵ قرمنی ۱۸۲۵ ، ۱۳۸۵ ، ۱۳۸۵ ، ۱۲۸۵ ، ۱۸۲۳ قرورسی ۲۲۱ ، ۲۲۰ ، ۱۸۲۲ ، ۱۸۲۲ ، ۱۸۲۲ ، ۱۸۲۲ ، ۱۸۲۲ ، نرزدق

۱۹۲۱ فرهاد ، میر ۱۲۹۸ فریبی ، مسیر عبداقه مسژه کشمیری ۱۰۹۱ ، مرید بکری، شیخ ۲۲۹ فریدالدین شکر گنج ، شیخ ۱۱۹۲۰ فریدالدین شکر کنج ، شیخ ۱۱۹۲۰ فریدارن ۲۲ ، ۲۲۱ ، ۸۳۹ درونی ، هساشم بیگ استرآبادی ۱۰۹۲ ،

فخرالدین موسوی ، میرزا ۱۰۹۳ نصیحسی کشمیری ۵۵۵ ، ۱۰۹۸ ، ۸۰۲ ، ۵۰۸ ، ۱۰۹۳ ، ۸۰۵ فضل امام شمیرآبادی ۱۱ ، ۱۱

فضل حق غیر آبادی ۸ فضیلت آنه ۸۸

خطرت : میر ابو تراب ۲۹ ، ۲۳۲ - ۲۳۵ ۲۰۸ ، ۲۲۹ ، ۲۴۱

قطرت ، میر معرّ موسوی خان ۱۸۳ ، ۱۹۰

. * . ! . Y < 4 . Y < 7 . Y 7 Y

177 * 776 * 666 * 776

. 977 . «1« . D«« . D«1

C 1 - 18 C 141 C 1888 C 1884

1414

قطرتی ، مدولانا فطرتی کشمیدری ۱۰۹۳ ــ ۱۰۹۶

غفانی شیرازی ۱۹۵۰ ۱۹۵۲ ۱۹۵۱ ۱۹۵۰ ۱۰

1771 4 1 TT

قنقور ۳۸۳ ، ۱۲۵۵

فقير ۵۵۵

فقیر ، پندت گوپال در کشمیری ۱۰۹۰ فقیر میر شمس الدین ۲۵۱

فقيرانة ٢٢

فقير وائل ١٠٤٥

فكرت ، مير غياث الدين منصور ١٣٣٢

فلکی شیروانی ۱۸۲۹

فگاری اسفرائنی ۱۱۸۳

فنا ، حاج حيدر على كشميرى ١٠٩٤

فرق، چدالدين ۲۱ ، ۹۹ ، ۹۳ ، ۹۹ ، ۹۹ ، ۹۹ ،

1774 - 1778 61777

فوقی یزدی ۱۸۳۲ قهمی کاشانی ۲۹۳ ، ۲۰۴۱

فهمی کشمیری ۱۰۹۸ فیاض ۲۰۹

نیاضی بخساری ، شیخ ۱۱۰۱ ، ۱۱۰۳ ،

فیرو ژه شیخ ۵۲۲ ، ۲۸۱ – ۲۸۵ م ۵۲۵ ۲۹۸ ، ۲۰۵ ، ۵۱۵

فيروز شاء ۸۹۲

قيروز كوهى ه ۱۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵ ، ۱۵۵

قیروژ مفتی، ملا ۲۸۱ ، ۳۸۷ ، ۵۸۷ ، و

فیروز، سید ۱۳۲۲ فیضان، آقا ایراهیم دهلوی ۲۰۵۳ فیضا، مولانا ۹،۷۴۴

فيضي، أبوالفيض ١٣٣ ، ١٣٣ ، ٣٨٣ ،

4 711 4 700 4 887 4 TYT

6 KAT 4 KAD 4 77A 4 71D

c A+4 = A+< c A+1 = <AA

4 AYB. 4 AYT - AY+ 4 A11

chekk chekk chekk

(11+) (1+4) (1+4)

CITACITA CITAL CITA

-1164 (1161-1166 (116.

-113. c119. c119. c114V

-11<0 (114< (1177 (1177

(1149 (1144-1148 (1147

. 61144-11A< 611AD-11AT

. 1 Y • 4 . 1 Y • 7 . 1 Y • F . 1 Y • 1

c144<c1444 - 1414c141.

<1449<14<+</p>
<142</p>

قاضي ملا عبدى ٢٥٣ قاضي موسى ١٤١٦، ١٤٢٠. قاقلان بنگ ۵۲۱ قائم ، يندت تيكا لال در ١٣١ قائم تتری ، علی شیر ۲۸۵ ، ۱۸۳۳ قائم : مولانا عزيز الله ١٢٢٨ قائم بچهراری ، بایا ۹۹ تباد (کیقیاد) ۱۰۰۲

قبول ، سرزا عبدالنني بيگ ١٥٨ ، ١٥٩ ، A YIY C 14+ C 1AT C 1A1 4 AAT 4 YPY 2 YPY 2 YAK 4 MAKS PARES KARTS CARES 1777 : 1477

قبول ، ميرزا عد على خان ثابت جنگ ١٤٨٠ 4-14. ( ) 7 ( ) 4 ( ) 4 ( ) CAAT CYST CYST CYST 444 6 AAF

> قدرت ألله ٢٢> قادرتی ، ملا ۲۸۰ قدری شیرازی ۱۰۲۱ -

قدرت أحمد ٨٣٠

قدسي، حاجي عد جان ۲۸ ، ۲۹ ، ۲۴ ، ۴۳، ۴۳، 4 799 6 79 6 64 64X 64X 4 TAT 4 TIA 4 TIP 4 TAT 4 6 777 6 778 6 777 6 771 * 711 4 T4 4 4 T4 F T7A 6 P4) - 779 6 P74 6 P17 957 3 189 3 787 3 587 3 4 407 C 017 C 0+7 C 0+4

1 477 6 477 6 477 6 674

61077 6100X61004 61000 1868 (1841 (184.

فيلوته، دى، سى (Philloth D. C.) 1:47

🖜 قابل ، عهد يناه كشميرى ٢٣٠ ، ٢٢٢٠-1084 6 1777

قادر يار خان ۵۸۵ قارون ۲۰۲ ، ۲۵۳ ، ۲۰۲ ، ۱۱۲۹ قاری، خواجه مومن جیل ۱۲۲۳ قاسم خان میر بحری ۲۲۴ قاسم دَيَانَتُ خَانَ، خُواجِه ٢<٩ هـ ١١٨ قَاسم ديوانه ٢٠٩ قاسم، قاضى چد ٩٩ ، ٥٥ قاسم ، کاهی ۱۵۹۳ - ۱۵۹۴ قاسم ، گوفا بادی ۱۱۸۲ قاسم مشیدی ۵۲۲ قاسم ، مولانا ۲۲۸ قاسم نقشیندی ، خواجه ۲۱۷ قاسم ، سیا ۱۳۲۲ قاضي ابراهيم ٨٩٢ قاضي ابوالقاسم ٣٢ قاضي أمانت ألله ١٦٥٧ ، ١٦٥٩

> قاضي زاده ۲۹> قاضي سائيندنه ٧٢٨ ، ٣٢٨ قاضي طاهر ٢٢٨ قاضي عثمان ٢٢٨

> > قاضي قادن ٢٢٨ قاضي عد ٢٢٨

قاضي بوان ۲۸ ۳

قاسم ۵۸۲ د

قاضي تهد عارف ۲۲

قدیم ، محمه برسف ۳۵۱ قدیم ، میر علی ۸۸۲ قریمی دمارندی ۲۳۱۰–۱۳۱۰

قزل ارسلان ۱۳۸۵

قزوینی ، عجد أمین ۱۳۸۰ قطب الدین أوشی ۱۹۲۹ قطب الدین حیدر ۹۳

قطب الدين ، خواجه ۲۳۰

قطب الديسن سلطان ۸۸۹ ، ۸۹۱ - ۸۹۹ ، ۸۹۹ ، ۸۹۹ ، ۸۹۹ ، ۸۹۹ ، ۸۹۹

قطب الدین ، سید ۱۹۹ تمطب الدین ، قاضی ۵۲۳ قطب الملک ، سید ۹۳۲

قطب دین ۸۲۴

قطب، صلطان قطب الدين هندال . و ۱۳۶۹ - ۱۳۹۹ ۱۳۳۳-۱۳۳۳

قطب شاه، عبدالله خان ۲۹، ۲۳۲، ۲۳۳ ۲۳۰ ، ۲۳۸ ، ۲۳۸ ، ۲۳۵ قطبا کاشی، حکیم ۲۹۵ ، ۲۹۰ ، ۲۰۰ قطبی ۲۰

قطیسی، زین العابستین شاهی خان ۱۲۳۹ » ۱۳۱۸–۱۳۲۰ ۱۳۲۲، ۱۳۲۲، ۱۳۳۵ ۱۳۳۱–۱۳۳۱

قطران تبریزی ۱۸۲۰ قلمداری، آقای احمد حسین ۱۷۵، ۲۱۱، ۵ قلندر فاروقی سیوستانی سندی ۲۳۳، ۲۲۸ قلندر، مغل کشمیری ۱۳۳۰ قلندر، میرزا سـ قنبر قلیج خان اندجانی الفتی ۲۹۳ قلیج خان، میرزا چین ۲۹۳

قىرالدىن خسان چىسىن بىهادر قەسىرت جىنگ، وزىرالملك اعتبادالدولە ١٠٦، ٢١٠، ١١٢٠، ٢١٨، ٢٠٨٢، ١٠٨٤، ١١٢٠، ١٥٦٠، ٢٥٣٠، ١٣٤٥، ١٥٢٤،

قل میلی ، میرزا ۲۰۳۱

قبی ، ملک ۱۰۲۲ ، ۱۹۹۵ ، ۱۸۹۱ ، ۱۸۹۱ قتبر ۵۲۳ ، ۱۸۹۲ قتبر ، میرزا قلندر ۱۸۱ ، ۳۵۳ قوام الدین بدخشی ، شیخ ۸۹۵ قوام الدین ندیم ۸۱۸ قیام الدین ، بابا ۱۳۲۲ قیام الدین خان ، نواب ۱۳۲۲ قیمر (روم)۳۸۳ ، ۳۹۳، ۲۰۲۰

قیدی ۱۰۲۱

● کاتبسی ، ملا ۲۷۸ ، ۲۸۷ گارتهٔ ، مولانا حاجبی ۲۲۸ گارنگ ، آقای ٔ عبدالعلبی ۹۹۳ کاشی ، میرزا سید ابو طالب ۱۱۲۱ کاظم ، سید ۱۳۲۲ گام بخش ، شاهزاده ۳۲۳ کامران میرزا ۸۰۰ ، ۱۳۸۸ ، ۱۳۵۰

کامگار (شهزاده) ۱۲۹۹-۱۲۸۱، ۱۲۹۲

كامل بيگ خان بدخشى، ميرزا اكمل الدين بجد ۱۱۱ ، ۲۰ ، ۹۲ ، ۹۲ ، ۸۵

> کامل ، پندت سدا سکھ کشمیری ۱۳۳۵ کامل ، خواجه ۵>>

کامل کشمیری دهلوی ۱۳۲۳

کامل، مولافا قوام الدین جمهرمی ۱۳۳۷–۱۳۲۲ کامی سبز واری ۱۰۳۴

کېير ، مولانا ۱۳۲۲

كامكار خان ١٣٣٤

کریا رام ۱۳۳۹

کرم الله بلگرامی ، سید ۵۹۲

کرم اللہ مٹو ، مولوی ۹۸

کریم داد خان افغان ۽ حاجي ١٠٨٢

کریمداد خان صوبیدار ، حاجی ۱۷۴

كسرى ۲۱۸ ، ۱۱۳۲

کسائی ۲۲۹

کشاورز، آقای ۱۳۸۳

کفری، میر حسین ۲۵ تا ۲۷۳ ما ۱۴۸۸

کلامی ، مولاقا ۱۳۹۳

F. P. 1. 6 799 6 191 6 19+ 6 444 6 419 6 414 6 4.4 < 719 < 710 < 717 < 711 . P.7 : P4. . TA7 . TCP € 779 \$ 717 6 711 6 70 × 6 PAP + PSY: 6 P74 6 PAY . DAT . DAD . DYC . DIF 4 790 6 894 4 89A 6 874 6 KPY 6 KTT 8 KPF 6 KFY 6 9 1 1 6 9 4 9 6 6 6 6 7 9 61 . 46 6 1 . 77 6 994 6 997 4 1773 4 1784 4 1+44 4 1774 6 1775 6 177F - 17044170<- 1747 +1171A 61894 618AD-184+ 61877 <1714 - 1716<1717 <1711</p> -1774 61777 61774 61778 61400 614+4 61798 610+8 11.4 6 14986149.61404

کلیم ، رکن الدین مسعود ۵۰ کلیم کاشانی ۲۳ ، ۵۰ ، ۱۲۸۹ کیال ۱۲۸۵

كهال الدين اندرابسي ، مير ٩٨

کیال الدین استعیل اصفیانی ۱۰۳۰ کیال ، خواجه ۵۹۹

کیال خجندی ۱۸۳ ، ۱۹۰ ، ۱۹۰ ۸×۳ کیالی، آقای حیدرعلی ۵۵۵ ، ۲۰۰

کہالائی صدر ۱۱۵۹

کم گوکشمیری ، عبدالرحیم ۱۳۲۱ ۱۳۲۱-۱۳۲۲

کنهیا لال هندی ۱۸۳۳ کنیز فاطمه ۱۰۱۹ کوته رین ۸۳۳ کوت سین ، راجه ۱۳۱۸ کورسنگ ، صوبیدار ۱۳۲۸ کوکب ، خواجه اسدالدین ۱۳۲۳ کوکناش کلیو ۲۳۰ کول ، پندت آنند ۱۳۳۱ کوک ، مزیر کوکسلتاش ۲۱۳ ، ۲۰۰۳ ،

> کهرک سنگه و راجه ۲۵۹ ، ۲۹۰ کیخسرو ۲۵۹ ، ۸۰۰ کیسری داس ، سیته ۱۱۹۳ کیتباد ۲۹۹

1 . . . .

کیلاس کول ، سوامی ۱۳۲۹ گـرامی ، پنــدت شنکــر جیو آخــون ۲۱۴ ، ۱۳۲۳ ، ۱۳۲۳

> ی گرامی، میرزا ۱۳۵۳ گرمک صوبیدار ۱۳۸ گلاب سنگه، مهاراج ۱۳۸ ، ۱۰۱۳

گلاب سنگه، راجه ۱۰۸۵، ۱۳۲۳، ۱۳۲۹

گلچين معاني ، آقای ۹ ، ۳ ، ۵ ، ۵ ، ۵ ،

A>6 > > + F = 66F > A6F >

6 7AY 6 744 - 748 6 77Y .

1784

گلشن، شیخ سعدانه شاه جهان آیادی ۱۲۵، ۲۹۰، ۳۳۱، ۳۳۱، ۳۳۱، ۳۵۱ گل مجد کنگال، میان ۹۵

گنج علی خان ـ علیمردان گنج علی خان ، بابا ۱۰۷۳ گنج علی خان ، میر ۱۲۱ گنگا رام پندت ۲۳۰ گنگا پرشاد ـ رند گردر نر ۸۲۱ گردرشاد ۸۲۵ ، ۱۷۲۰ ـ ۱۷۳۰ گریا ، میرزا کامران بیگ ۱۸۳ ، ۱۹۰ ،

گویا اعتبادی ۲۰۰ گیو ۸۹۱ ، ۸۹۱ گیسو دراز، ابوالفتح سید مجد حسینی ۳۳۳، ۱۸۳۰ : ۸۳۸

♦ لادنی بیگم ۱۱۸۸
 لادن مفتی ، شیخ ۱۱۰۸
 لاله پابائی ریشی ۹۹
 لاله بابو همدانی ۹۹
 لاله بابو همدانی ۹۹
 لاله جو ، ملا محمد توفیق – توفیق
 لالت ، پندت جی گوپال ۱۳۲۹
 لچهمن ، پندت کاشکاری ۱۳۲۸ ۱۲۹۱ ۱۳۲۹
 لچهمن داس ، دیوان ۱۳۷۸
 لده مل ، بابا ۱۳۲۲
 لدی کمظر ، شیخ ۱۳۲۲
 لدی کمظر ، شیخ ۱۳۲۲
 لدتی گنائی ، بابا ۱۳۲۲
 لدتی ملا مهدی علی کشمیری ۱۳۲۷ ۱۳۲۸

لسائي، مولانا ١٠٣١

لسه كول، يندت ١٧٨

لطفالته ۱۸۹ اطفالته بلگرامی، میر ۹۲۹ لطفالله شمان ۱۱ ، ۲۸۱ لطف الله کشمیری ، شواجه ۱۳۲۸ لطف علی شمان رضوی بکهری ، شواب میر

> لطفی ، پرکاش داس بریلوی ۱۳۲۸ لطیف الدین ، بابا ۱۳۲۲

> > لقمان ١٥٩

لکنتی ، ملا حیدر ۱۳۲۹ لکهی ، پندت لکهی رام ۱۳۲۹ لله عارفه ۹۱۳ ، ۹۱۳ لنگر چک ۸۳۵ لودی بست ۱۳۱۰

لوهر چک ۱۲۱۰ ۱۲۱۱ ۱۲۱۲ ۱۲۱۲ ۶.

اور منصور ۲۳۵ مادر بدی ، ابور منصور ۲۳۵ ماد ، سید ۱۳۲۲ مادهو جو، پندت ۱۲۰۵ ماکری، لدی ۸۹۳ ، ۸۹۵ ۱۱۰۵ مالک ، امام ۱۱۰۳ مالک ، امام ۱۱۰۳ ، ۱۳۰۸

ماهر ، مير چد على اكبرآبادي ۲۹ ، ۲۲۳ ، ۲۳۵ ، ۲۳۵ ، ۲۳۵ ، ۲۳۵ ، ۲۳۵ ، ۲۳۵ ، ۲۵۰ ،

ماهری ، مولانا ۱۲۲۳ ، ۱۲۳۰ ماثل ، میرزا قطب الدین ۹۵۰ ، ۹۵۱ ،

متنینی ۱۰۳۰ متین اصفهائی ، شیخ میدالرضا ۱۹۹ ، ۲۱۰ متین ، بهد علی خان ۲۲۸ ، ۳۱۹ ، ۳۲۹ ، ۲۵۲۹

مثال ۵۵۵ ، ۵۹۹ مجتهدی مهدی ۲۰۰ مجرم ، میرزا محمد کشمیری ۱۳۳۸ ، ۱۳۵۹ ، ۱۳۳۸ مجرم ، میرزا مهدی کشمیری ۱۳۰۰ ، ۱۳۳۸

مجنون ، ژینالمابدین بهبهانی ۵۸۷ مجنون ۸ ، ۸> ، ۱۲۴ ، ۱۲۱ ، ۱۲۱ ، ۱۵۲، c YEE C YDY C YY1 6 199 . 774 . 7.4 . 7.7 . 797 . ATI . AIT . AI. . TIT . 740 . 7.7 . 577 . 57. . ATO . 407 . 477 . 171 174 2 774 2 779 2 769 61.4. 61.7X61.0461.08 . c17.0 c1711 c1717c1.<A 1844 : 1444 : 1441 محب الله اله البادي، شيخ ٨٦١، ١٠٥٠، 66.12 46.1211.12 47.13 محب ، سید غلام نبی بلگرامی ۱۹۹ محترم، بلد محترم کشمیری ۱۲۲۹ مجتفع کاشی ۲۱۲، ۲۱۵، ۲۱۲، ۲۱۲، ۱۰۲۱ 1117 محتوى خان ٥٨٠ ، ٨٨٢ ، ٨٨١ ، ١٨٥١ عرم بیگ کشیری ۱۲۲۹ ، ۱۲۵۰ محسن ثاثير ١٨٣١ محسن كشو ، أخوند ملا ٩٥ محسن، محسن على ١٧٥٠ محشر، میرزا ملی نقی ۲۵،۱ محقق دوانی ۱۵۲۱ محقق طوسي ١٠٤٦ مخلصای کاشی ۱۲۹۵ مج- (صلى الله عليه وملم) ٣٤، ٥٩، ٥٠،

1 14. (10. (177 6 9<

c 777 c 777 c 775 c 717

617 3 177 3 677 3 667 3

6 818 6 8 4 6 8 9 7 6 8 4 4 Y < < P . E < Y 7 . TTA . DFY 475 2 785 2 4 · K 2 8 1 A 4 410 C AA4 C AFT C AFF 6 1 . YA 6 9 < . 6 9 7 Y 6 9 F Y 411 - +41 -49 61 - 4 - 61 - 79 4177761180 4118+ 41180 CITTICITTS CITA CITAT 14712 77712 1 - 6127 - 612 11.4 (1011 (1014 مجد اسمعیل ، میر ۲۳۸ م اشرف ۱۰۱۸ مد اشرف ، مفتی اعظم ۸۸ عد اعظم ١٠٠ مجد اعظم ، شاهزاده ۲۲۳-۲۲۹ ، ۲۲۸، 1444 144 مجد افضل ، مير ١٣٢١ ، ١٣٣٦ عجد أمين ۲۹ ملا امین اویسی، سید ۱۱۵ مجد أمين خان حسيني ٢١٠ مجد امین دار، حضرت میان ۲۰۹۲ عد امین شیرازی ۱۷۷۴ - ۱۷۷۸ مجد امین قندوزی درویش ۲۳۹ عد أمين لاري ، ملا ١٣٤ ، ٢٣٩ . عد أمين عملا ١٣١ محمد أمين مير جمله، روح الامين ميرزا ١٣٣٣، 1444-1441 + 1400 + 1404 عد انور لاموری ۲۵۴ ، ۸۱۸ محمد اربهسي ، مولانا ١٥٩١

مجد باقر الموسوى نيشاپورى ۵۸۸

عد باقر ، ملا ۲۱۳

عمد باقر (پسر قدسی) ۱۲۵۹ محمد باقی ، خواجه ۱۱۰۳ محمد بخاری ، سید ۱۳۲۲ محمد بن عبدالرحمن بن شمس الدین السخاوی

ید پنبه دوز پخارائی ۲۴۰ محمد تغلق ، سلطان ۱۱۸۰ محمد حبیب سرخابی ، میر سید ۱۳۲۲ محمد حسن ۲۰۸

محمد حسن حصاری ، سید ۱۳۵۱ ، ۱۳۵۲ مجد حسن ، مولوی ۲۸۸ ، ۱۵۹۲ مجد حسین ۲۶ ، ۹۸۶

محمه حسین تبریزی ۱۱۲۱ محمه حسین کشمیری زرین قلم>۱۵۹۲،۹۹۹ محمه حکیم، میرزا ۱۳۸۸ محمه خان ۱۰۱۸، ۱۳۱۹ محمه الام

مجد ربیع ابن حاجی برخوردار اصفهائی ۵۸۵

. څد رضا ۲۸۵

عد زضا ، خراسانی ، حکیم ۲٦٪

مجد روشن ۹۹۲

عد زاهد بلخي ، شيخ ۹۹ ، ۲۳۹

مجد زمان، حاجي ٢٧٨

محمد زمیان: خواجیه ۱۳۲۰ ، ۱۳۲۱ ،

۱۳۲۹ ، ۱۳۳۵ څد سعادت ، مقتی ۹۹۳

عد سعید خان قریشی از ۸۰۹

محمله سعید نقشیندی ، خواجه ۱۲۲۷ محمله ، مسله ۱۳۲۲

محمد، ع سيد مير محمله همدائي ١٣٥١_١٣٥٨

\$ 1<0 6 179 6 170 6 177 0 6 6 6 770 6 777 6 71 6 74< 6 000 6 770 6 799 6 79< 61017 6 977 6 0<9 6 0<0 -1777 61 007 61

محمد شاه بهمتی ، سلطان ۱۱۸۰ ، ۱۱۸۲ که ۱۱۸۲ چد شریف ۲۲۸ ، ۲۹۰ ، ۲۰۰ چد شفیع اصفهائی کاتب ۹۹۵

174. 6 1007

ع.د شفیع ، پرفسور ۵۵۸ ، ۵۸۹ ، ۲۵۸ ، ۲۵۸ ،

نچد شفیع قزویتی ، ملا ۹۹۵ محمد صادق علی لکمپنری ، سید ۱۵۷۳ یجد صادق ۵۸۷ ، ۲۰

يد صالح اصفحاني ۵۵۷ ، ۵۲۹ ، ۳۵۵ ، ۵۸۲ ع

محمد صالح كنيوه ١٩٠٨

عد صالح جراح ۲۱>

جد صالح قاضي ۹۴۰

عمد صالح ماژندرانی ۱۹۳۰ - ۱۹۳۱ ، ۱۹۳۴ ۲ ۱۹۳۵

عمد ضمير ١٢٩٨

محمد طاهر علوی کشمیری ، میر ۱۵۳۹ مجد هارف ۵۳۵ مجد عاقل ، خواجه ۵۶٪

> ی ماکف ۹۲۵ ، ۹۵۰ محمد عالم ۱۵۶۸

محمد عبدالله ، خواجه ۱۱۰۳

محمه هزيزكوكلتاش، خان أعظم ١٥٦٧

مجد معصوم عروةالوثقلي ٢٧٤، ٩٣٩، ٢٩٣٠ 97 . 6 966 . 967 6 974 عد مقيم ، خواجه ٢٦٥ ، ٨٣٨ محمد مسن ، د کتر ۱۸۲۵ - ۱۸۲۹ عمد منطقی ، میر سید ۱۳۲۲ محمه منور، ميرزا ١٠٤٣، ٩٩٩ ، ٣>٠١ ، مجد مومن استر آبادی ، میر ۵۹۱ عد نبسى الخراساني ١٨٨ يد نعيم كاتب ٩٩٦ محمد وارث ۱۲۸۱ عد وليالحق انصاري، دكتور ۸۲۸، ۱۰۳۵ 1 . 44 . 1 . 44 . 1 محمد هادی علی ۱۵۲۹ محمه هأشم سنجر ١٣٨٢ محمل هروی ۱۵۲۱ محمد بحیل الله آبادی ، شیخ ۱۱۸٦ محمد يحييل ، خواجه ١١٠٣ محمد يورمتاني ، سيد ١٢٥٣ محمود غزنوی ، سلطان ۲۰۲۰ ۲۹۱۰ ۲۹۱۱ 184. 41840 41.74 4814 محمود الدوله منشى ضفار كشميرى ١٢٥٥ محمود بلخي، ملا ١٣٦ محمود تاره بلي ۽ شيخ ۹۸ عمود بن شهاب الدين أحرار ١١٠٣ محمود بن عد گجراتی، سلطان ۱۳۱۷،۱۱۰۵ محمود هياغ ١١٣٦ محمود کرمانی، سید ۲۲۱ محمود ميرزا ، شهزاده ٥ محمود گاوان ۽ خواجه ١١٨٢ محري لکهنوي ۳۵۰ محوی ، میر مغیث ۱۰۳۲

محمه صنكرى حسيني بالكرامي ١٣٢٣ محمد عظيم ثبات ١٦٦٨ م عظیم خان ۱۳۸ 7. 4 6 048 - 048 Jo 4 عد على أصفهاني، خواجه ٨٢٩ ، ١٠٣٨ م على تبتى ، شيخ ٢١٦> عمد على تجرد ١٩٥٥ عجد على ، شيخ ٢٣٩ عد مل کاشمیری ، ملا ۱۹۹۸ ، ۲۹۸ مجد على لاريجاني ، سيد ١٠٢١ عد على ، ميرزا ٢٥٥ - ٢٥٤ ، ١٨٥ محمه غياث الدين راميوري ١٥<٦ عد فيض الله كاتب ٩٩٦ عد فيض الله خان، نواب ١٩٦٨ مجد قاسم، خوأجه ۵۵۵ ، ۲۷۵ عمد قاسم شادی شاه ۱۵۹۱ محمد قبل بیگ قرکمان ۹۷۹۰ عد قلي خان بدخشاني ١١٠ محمد قلى تركمان ١٢٨٨ عد قل قطب شاه ۵۸۸ محمد كاظم بن محمد امين ، منشى ١٣٨٢ م کاظم ، سید ۱۹۲ عد کامل بیگ، بذخشی، میرزا ۲۳۸ محمد کشمیری ، ملا ۱۳۵۳ ، ۲۵۳ محمد كمال (پسر فيضي) ١٢٠١ محمد میارک گویاسوی، قاضی ۱۰۸۵ عد محسنا ، ميرزا ٢>٥ ، ٢٥٥ ، ٥٨١ عد مراد ، سید ۸۹۲ جد مراد مجددی ۸۵، ۸۸، ۸۹، ۹۱، ۹۲ عد مصطفی خان ۹۹۹ عد مصطفی ، سید ۱۳۲۲ ، ۱۳۲۸

عمد ، ملا ۱۳۲۴

ریم مکانی ۱۹۳۸ ، ۱۵۹۱ مست ۱۵۵۱ مستفنی ، ملا یحد أمین ۱۹۳۲ ، ۱۹۷۱ – ۱۹۲۱ مسرت ، هوض رأتی ۱۰۲۳ مسام ضیاتی ۱۸۱۱ مسعود بیگ ۲۲۲ مسعود تباکور ، ملک ۱۳۲۸ مسعود خان رضوی ، سید ۵۰۰۲ مسعود سعد سلیان ۱۰۲۲ (۱۰۱۰)

مسيح الزمان ٢٩>

مسیح بیگ ۸۶۶، ۵۶۶
مسیح ، حکیم رکن الدین مسعود کاشانی ۵۲۱
مسیحائی پانی پتی ۶۸۰، ۸۷۹، ۱۹۹۹
مشتاق ، پندت مادهو وام کشمیری ۱۳۵۹
مشتاق ، څد رضا ۸۵–۸۸، ۳۲۳، ۱۸۷۲
مشتری ، کشمیری ۱۳۵۸
مشتری ، کشمیری ۱۳۵۸
مشرقی ، ملا ۳۰۸، ۳۰۸
مشفق خواجه ۲۰۱۱
مصاحب ، پندت مصاحب وام کشمیری ۱۳۵۹

مصطفیل ، محمد مصطفیل کشمیری ۱۳۲۲ ،

187+ + 1804 + 1864

مطهر کره ای ۱۸۳۰ مطیع ۵۵۵ : ۵۹۹ مظفر حسین صبا ۱۹۹۳ مظفر حسین میرزاثی ۳۲۹ مظفر ، میرزا مظفر کشمیری ۱۳۲۰

مصطفيل رفيقي كشميرى ٢٨٨

محى الدين بهد ، شيخ ٢١٩ محتاری ۵۵۳ غترع ، ملا ١٨٧ ، ١٨٧ ، ٢٠٥ مخدمة جهان ٢٠ مخلوم الملک ۵۵۷ ، ۱۵۵۸ ، ۱۵۲۳ مخدوم جهانيان ١١٠١ مُخَدُرَمَ تُجِيمِ ١١٠١ مخلص خان ۲۲۱ مخلص ، انند رام ۱ مداح ، میر علی شاه کشمیری ۱۳۵۵ مراد يخش ۽ سلطان ٣٣ ، ٣٦ ، ٣٣ ، 173 2 775 2 675 2 P.A 518 + + + 1 LAMIS BEALS + + ALS 1494 6 1477 مراد بیگ ۸۵ ، ۹۱ مراد تنگ ، شیخ پد ۹۶ مراد ، سید ۱۳۲۲ مرأد ، سید حاجی ۱۳۲۲ مراد مجددی ، شیخ کد ۸۵ ، ۸۸ ، ۸۹ ،

916 49

مراد مستو ، شیخ عجد ۹۲

مرتضل بیگ صفاهانی ۱۳۱

مرشد بروجردی ، ملا ۲۹۸

مرشد مراد ۸۲۳

مرشد البدين الحسيني الصنفيوي الشيدرازي

مريم ۵۵، ۵۹ ، ۵۲۸ ، ۱۵۱۱ ، ۵۸۲۱

الاكبرآبادي ١١٠٨

عي الدين اشكبار كوشكناري ١١٠٦

محي الدين سرائي بلي ٩٩٣

عى الدين شيرازي ، ملا ١٥٦٠

مظهری کشمیری ۸۱–۸۸، ۱۰۹۵ و ۱۰۹۳ و ۱۰۹۳ معصوم یکهری، میر ۵۵۵، ۱۱۰۵، ۱۱۰۹،

معتمد خان بخشي ١٨٨٨

معصوم ، سید ۱۳۲۲ ، ۱۳۸۱ معظم بهادرشاء ۳۳۲ ، ۵۸۳ معظم خان میر جمله ۱۹۲۹ ، ۱۹۲۰

معروف کرخی ۹۳۸

معیائی ، میرزا جمفر ۱۲۳۵،۱۲۳۵،۱۲۳۵،۱۲۳۵، ممنی ، حاجی حیدر مل کشمیری ، ۲۹۳-۲۹۳۱ را ۱۲۳۲ ممنی ، ملا معنی کشمیری ، ۱۳۹۲ ، ۱۳۹۲ ۱۳۹۲ ، ۱۳۹۲ ممنی ، حاجی بابا ۱۳۹۱ ، ۱۳۹۲ ، ۱۳۹۲ ، ۲۰۸ ، ۲۰۸ ،

ممين الملک ، نواب ١٠٨٢

معین بن سعد بکری ۵٦

مغربسی ۵۵۲ تا ۵۹۸ ، ۱۳۸۵ ، ۱۳۹۰ ، ۱۳۹۰ مغل شمان ، نواب ۲۳

مقيد بلخي، ملا ١٠٥١، ٢٠٥٢

مقبل ، کشمیری ۱۳۹۲ ، ۱۳۹۴

مقبول أحمد ١٥٥٥

مقصدي ۲۱۲

مقصود، ملا ۱۳۳

مكرم خان ۳۴۹

مكنه لال ، دكتور ۱۱۸۸

مگسی، شوستری ۱۰۳۱

ملا أحمد ١٥٤٩

ملا حسین خوانساری ۱۹۹۵ ملا داؤد ۱۳۵

ملا ساطع ۱۷۹۴ ملا شاه، آخوند ۱۱۹

ملا شاه پدششی ۱۳۴۰ ۱۳۹۰ ۱۳۹۰ ۸۵۹۰ ۱۳۹۰ ۱۹۳۹ ۱۹۳۹ ۱۳۳۰ ۲۰۹۰

1147 - 1140 6 1409

ملا شراری همدانی ۱۵۸۱ ملا شیری ۱۱۹۷ ملا صدرا ۱۵۵۲ ملا طاهر غنی ۱۵۸۸ ملا طفرای مشهدی ۱۸۳۹ ملا قوی ۲۲۷ ملا محترم: ۲ آخوند ۲۲۲۲

ملا محمد تقی مجلسی ۱۷۳۰ ـ ۱۷۳۱ ملا محمد حسین مدرس کشمیری ۱۷۵۵ ملا محمد یوسف کاوسوی ۱۷۷۲ ملا وحشی ۱۷۲۷ ملتفت خالف ۱۷۵

> ملک حیدر ۱۵۷۹ منک دیوی کتاهی ۸۹۹ ملک سمید محان خلخالی ۱۳۳۸

ملک محمد ناجی ۱۷۱۸

ملک شاه ۱۲۸۵ ، ۱۲۹۱ ملکش خان ۲۰۹ ، ۲۲۷ ، ۲۲۷

ملک قسمی ۱۱۹۳ ، ۱۱۹۳ ، ۱۱۸۵ ، ۱۳۸۲ = ۱۱۹۲

> ملک ، مولانا ۸۵۵ ، ۱۰۳۱ ملا هدایت آلله ۱۵۵۹ ملکه بانو ۱۳۲۱ ملکه شانم ۸۱ ، ۳۲ ، ۳۹

مهجور ، حافظ سیف اقد ۱۵۸۷ موثی رام ، دیوان ۱۲۵

موسلي (هليه السلام) ۴۵ ه ۴۸ د ۱۵۱ ،

4 ቻለነ 4 ፖጓጓ 4 ፖፖት 4 ፖፖነ

4 3 • F. 4 FAT 4 FF1 4 FAT

* 117 4 471 4 441 6 774 4

4 AAT 4 ATT 4 ATT 4 ATT

41 . YA 4 1 . . . 4 7 8 4 A A 4

-1<11 4177 4171741 474

IKAT

موسل بن عبدالقيوم ، شيخ ١١٠٠ (١١٠٠ موسل بن عبدالقيوم ، شيخ ١١٠٠ (

موسیل ، عد موسیل کشمیری ۱۵۲۹

موسیل شهید ، قاضی ۲۲۴ ، ۲۲۲ ، ۲۲۴

مولانا أعمة ٨٩٦

مولاقا صعيد ١٩٨

مولانا عد ١٣٤

مولانا عد قاری ۸۹۵

مولوی خورد ۱۳۹

موبن دهلوی ۹

مومن استرآبادی ، میر باد ۲۳۴ ، ۲۳۵ ه

1.14

مومن لاهوري ١٠٢٤

مهایت خان ، خان خانان ۲۸ ه۳۵ ۴۸ ه

< 100 < 100 < 110 < 111 < 10

441 1 44A 6 4+F 6 767

مهاراج پرتاب سنگه ۱۲۵۵ مهاراج کشن برشاد ۲۲۵

مهدی بیانی ۱۵۹۲

می یوسی ۱۵۱۱ دا

مهای حسین ۵۸۲

مهدی ، میرزا ۱۵۲۰

ملکی تویسرگانی ۱۷۱۸ ملیحای° سبرتندی ۱۸۱۳

6778 6784 679 678 Je jise 61778 6418 6479

1841

مه بزاز ، خواجه ۹۳

متشى الهي بخش خان ١٥٩٢

متشى، قازى الدين خان فيروز جنگ ١٨٣٣

منصور (حلاج) ۲۱۵، ۲۵۵، ۱۵۹-۲۵۹،

6 474 6 7 . 7 6 770 6 7 . F

6 977 6 <38 6 <30 6 <3F

1 - 74 4 1 - 64

متصور على خان ، صفدر جنگ ۲۵۰ متصور ، مير قيات الدين ۱۹۹۵

متعم حکاک ، سبزواری ۲۲۹ ، ۳۲۹

. 03 33. 1 = 1 or p.

منعم ۽ خان خانان ۲۳۲ متوجير ۱۳۸۵ - ۱۳۸۹

and the feature of

مئوچهری دامنانی ۱۸۲۵ مئور بن عبدالکریم ۱۰۳۳

متوره شیخ ۱۱۰۲ : ۱۱۰۳

منور ۽ ميرزا عد ١٠٢

متراليلك ١٩٥

مثيره ملا ابرالبركات مئير لاهوري ١٢٠٤

ፋትኖጜኖሩትኖዮአ ሩትኖምሩ ናትኖዮ<u>ት</u>

> مثیری ، شیخ شرف الدین ۱۵۵۰ موالی ، مرتضل قلی خان ۱۵۴۹

موغنالدوله، تواب اسمال خان ۴۸۹۸۶۸۶۶

1421

میرزا جان ۱۵۲۱ مرزا جان بیگ سامی ۱۹۹۱ ميرزا جان جانان مظهر ١٥٢٤ ۽ ١٥٥٠ ء ميرزا جلال ، اسير ١٨٣٧ ، ١٨٥٨ ، ١٨٣٧ ميرزا حيدر درغلت ۸۴۹ ميرزا خرم بخت ٢٠٦ ، ٣٦٣ میرزاً رحیم ۳۱۲ میرزا سید یوسف خان رضوی ۱۸۹۸ مرزا فیاث بیگ طبرانی ۱۸۸۸ میرزا شاه رخ ۱۲۱۳۰ ميرزا شياء ٨٩٥ میرزا مل زرگر تیریزی ۲۸ میرزا غازی و قاری تر خان ۲۸۸ ، ۵۶۸ 6 348 6 34 6 3A3 6 34A 6 4 0 6 4 . T 6 79 A 6 79 4 477 6 411 6 410 6 407 ميرزا كاظم ٩٣٩ ، ١٥٢ میرزا فزوینی ۵۵ میرزا محمد زمان مشهدی ۱۷۹۵ محمد کاکا مبررا قتيل ١٦٢٢ ميرزا تامجو ١٥٨٨ میرزا هادی ملقب به میرزا تول ۱۹۱۹ ميرزا يوسف خان ١٦٢٥ ه ١٦٢٥ ٤ ميرزا ميوعل ۲۲۲ میر علی تیریزی، خواجه ۱۵۹۱ ، ۱۵۹۲ مير على هرويء خولاقا (١٥٦١ - ١٥٦٢ میر کیال ۱۳۶ ميركمال الدين آئين ١٣١٩ ، ١٣٢٠ مير علاققي ۲۵۲ مير کا خسين ١٣٦

میان غلام علی مداح ۱۵۹۲ مهرالنسا بيگم ۹۳۰ مهربات، میر میدالقادر ۲۹۱ ، ۵۰۵ مهیش شنکرداس ۹۲۸ ميان اسهاميل لاهوري ٢٢٢. منيان مير ١٣٧٥ - ٢٢٩ - ٢٣١١ ٥ C PYY C PYY C PY C PYA. 167. - . >67 ميان مير سندهن ١٠٤٢ ، ١٠٤٢ میان تور محمد کلموره ۱۵۹۰ ميجر قلر ٢١ میر ایراهیم ۱۹۹۸ ، ۱۹۹۸ مير أحمة خان ١٨٥٣ میر احمد مشہدی ۱۵۹۱ مير اولاد محمد خان ١٩٦٣ میر ثقی میر ۱۹۹ مير جلال الدين طباطبائي ٢٨٨٢ مير جمله عد سعيد ٣٠٪ میر حسن بیهآی ، سیا ۱۱۸ میر حیار ۱۳۲ میر حسین کفری ۱۹۲۹ مير عووشية ضمير ١٩٨٢ مير درد ۽ خواجه ١٨١٧ ١٨١٥ مير شبس ألدين فقير ١٦٥٦ مير صدرالدين محمه رياضي دان ١٤٦٨ ميز محمة أنضل ثابت ١٦٦٨ - ١٦٦٩ میر محمد باقی گیلانی ۱۵۹۱ مير عمد تميان ١٦٦٠ ، ١٦٠٠ مير يحييل كاشي ١٦٩٤ (١٦٩٨ ميرزا ابوالحسن قابل خان ١٥٢٨ - ١٥٢٩ مبرزا بیگ ۲۲۶

1177 (1740) (140) (171) 1177 (170)

ناظم ۲۰۹ ، ۱۵۸۰ ناطق ۱۳۲۹ ، ۱۵۸۰ ناطق ۱۳۲۹ ، ۱۵۸۰ نامی ، خواجه معدد اسمبیل ۲۱۹ ، ۲۱۹ نامی تامی ، میداند ۱۵۹۰ ، ۱۵۹۰ ، ۱۵۹۰ نامی ، میرزا محمد علی ۲۵۸ ، ۵۲۰ نامی ، محمد شریت ۵۲۰ نجات ، میرز ۱۹۳۱ ، ۲۱۲ - ۲۱۳ نجت علی عال ۲۲ ، ۵۵۰۱ نجت علی عال ۲۲ ، ۵۵۰۱ نجتی ، سید محمد ۱۰۳۳ نجم الدین ۱۵۹۰

نجم الدوله خان بهادر ، أمير ١٨٠٧ ، ١٨٠٩ تجم الدين شيخ ١٣٨ تجم الدين كبرى ال ٩٠٩ تجمي كشميرى ١٥٩٣

نحوی ۱۵۹۴

نخجوانی ، آقای حساج حسین ۲۲۰، ۲۲۳، ۲۰۵ ، ۲۰۰

قدرت ، حکیم چند ۳۳۳ ، ۳۳۳ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱

نديم ، ملا ۱۹۲۳ ، ۱۰۲۹ - ۱۹۲۹ ، ۱۹۹۹ ، ۱۹۲۹ م

قدیم ، مولانا ۱۳۲۰ ، ۱۰۹۸ ، ۱۳۲۰ تدیم ، میرزا ذکی ۱۳۳۰ قدیم ، صلای ۲۳۰

فدر محمد خان ۱۱۳ ، ۲۷۸ ، ۲۸۸ ،

میر بجد شریف ۱۳۲ میر بجد عرب ۱۳۹ میر بجد علی گذائی ۱۳۱ میر محمد قادری ، پیر ۸۹۳ میر معر گاشی ۱۵۲۱ میر تارک ۲۲۲

میر هاشم . ۸۵ : ۹۹ : ۹۹

مىرغد خلىقە >٢٠٠

میلی ۱۳۹۳ میمنت ، خواجه محمد یوسف میمنت کشمیری

 قاجی ، آقا محمد حسین ۱۰۵۹ قادر ، پندت شنکر قاتم ۱۵۹۹ قادر جنگ شاهزاده ۵۸۲ ، ۵۸۵ قادر شاه ۲۰۱ ، ۱۲۵ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ .

> نادره بیگم ۱۳۳۷ نادری کشمیری ، مولانا ۱۳۲۸

> > ئادرى ، ملا 4>16 ئادم - ۱۵۸ = ۱۵۸

قادم گیلانی ، شهسوار بیگ ۲۲ ، ۱۸۳۱ قازک شاه ، سلطان ۸۹۳ ، ۱۳۳۵ – ۱۳۳۵ قاسنع ۵۵۵ ، ۵۹۹

قاصرالدين شاه حسين ٢٠٠

قاصر الدین عبیدانت ، خواجه احرار ۱۱۰۳ ناصر هلی سرهندی ۳۲ ، ۳۳۱ ، ۳۳۸

· TYX : TY - TYD : TYY

- 97. 6 875 - 878 6 76.

P>Y + TAY + YAY + TAY + 41-7-41-8A 41-88 41-47 -1<04:0174:01774:0170

نادير اشرف ١٠٩٦

نسيتي 1308 - 1414 نسیم ار وهوی ۱۵۷۸ نسيم خان ، نواب ۲۰۲ نسیمی ، مولانا ۱۲۹۳ ، ۱۲۹۹

1415

فصراشع ووو

تصرآیادی، کا طاهر ۲۲۱،۵۲۲۹، ۲۲۹،۶ 7471 - 7771 - 7471 - 3741

قصرت ، نواب دلاور خان ۵۵۸،۵۵۵ 177 - 41714

> نصیب الدین غازی ، بابا ۴ م نصیرالدین کشمیری ، بابا ، >> نمیرای شیرازی ۲۷۷

نصیرای کاشی ، حکیم ۲۹۵ ، ۲۱۲، 47 + 6 KIA

نسیرای همدانی ۲۹۳ ، ۲۹۸ ، ۲۹۸ قصیر خان موسری نیشایو ری ، میر ۱۹۵ نصيري خان ۲۶

قصير ، ملا ۹۳۳

فصير ، مير فاصر على ٩٩٦ قصير ۽ خواجه ٥٩٩ ، ١٥٥٨

نصيرالدين ، بابا ١٣٢٢

فظام ، قاضی ۴۹٪

فظام الدوله قاصر جنگ شهیده ۵۳ ، ۹۳۲۹ قظام الدين احمد هروى ، خواجه ۱۹۴۲ فظام الدين ٢٨٨

نظام ، شیخ ۸۱۹

نظام الدين أحمد نقشيندى ١٠٠ فظام الدين احمد ٩١١ نظام الدين على ٧٠ ٪ نظام الدين نارنولي ، شيخ ۲۲۰

نظامی گنجوی ۱۳۵ ، ۱۳۲ ، ۲۲۰ 4 788 4 781 4 788 4 789

5 A . . . 6 440 6 441 6 44.

4 AT- 4 ATT 4 A-T 4 A-T

147. 61.8.

نظامی ، میرزا ۸۵۸ ، ۸۸۷ ، ۸۸۷ ، ۸۸۸ نظام الدين ، سلطان ١١٠٥ = ١٣١٨

نظام الدين اوليا ، شيخ ٩، ٩١، ٢٠٦، . 40 . 471 . 471 . TT. 3177 6 1177 E 470 6 967

> فظام الدين طباخ ١٣٣٤ فظام الدين ناگوري ١١٠٢ نظام الملك ١٤٨٦ فظام سوداگر ۽ خواجه ١٣٣٦ فظام قزویتی ، میرزا 🗓 ۸۰۸ 🕝

فظیری ۲ ، ۲ × ۸ × ۲ ۲ ۲ ۲ ۵ ۵ ۵ . ATT . <4T . 77A . 71T -1 - . 4 61 - 7 61 - 1 6 4 < 6 411AT 41+TF-1+TT-61+1+ - 1001617046174761747 1ATT (1404-1407 (10A4

> قعمان بن منڈر ۸۰۳ فعمت الله خان ۸۸۸ قممت الله خواجه ۹۵ قعمت ألله ، سيد ١٩٨٨ نعمت ألله ، شيخ ٢٢٨ نست الله عمير ١٣١

6 447 6 417 6 400 6 407 3444 6 144161404 61047

نور عل ۱۲۷۵ ، شیخ ۱۳۲۳ نوروز ریشی ، شیخ ۱۳۲۲ نوری ریشی ، شیخ ۱۳۲۲ نوری سپاهانی ، تماضی ۱۱۸۳ نوشیروان ۱۱ ، ۲۸۷ ، ۲۰۲۸ ، ۱۲۳۲ نوشی ۲۵۵ ، ۲۹۵ ، ۲۹۲ ، ۲۰۵۵ ، ۲۰۲۱ نومی خبوشانی ۲۵ ، ۲۵۹ ، ۲۵۷ ، ۲۵۲ ، ۲۵۲ ا نوید ، ملا وحمت الله ۲۱۰ ، ۳۱۹ ، ۳۱۹ ، ۳۸۲ نیاز نقشیندی ، خواجه ۲۸۸ نیشاپوری ، خواجه ۲۸۱ نیشاپوری ، خواجه ۲۳۱

نیکی ۱۱۸۲ و اجد ا و اجد علی شاه ۱۳۵۵ و اجد علی شاه ۱۳۵۵ و احدی ۵۵۲ و احدی ۲۵۲۱ - ۱۳۵۳ و اصف ۱۳۵۲ - ۱۳۵۲ و اصف کشمیری ۱۳۵۳ و اعظ ۲۰۲۰ - ۱۳۱۵ و اقف بتالوی ۱۳۵۵ - ۱۳۲۳ ، ۱۸۳۲ و الا ۱۸۳۲ - ۱۳۲۱ ، ۱۸۲۲

> ۸۲۰ ، ۵۲۰ رجمهی هروی ، مولانا ۲۲۸ وجیا رأجه ۹۲۵ وجیه افدین عظیمآآباهی ، شیخ ۱۷۲۹

واله داغستاني ۱۲۲ء ۱۲۵ >۲۲ مهه ،

فقد حیدر ۵۵۵ فممت خان مالی ۱۳۲۰ - ۱۳۲۱ ، ۱۸۳۳ نقاد ، پندت جی گوپال ۱۹۲۱ نقیب خان ۱۱۸۲ ، ۱۱۹۲ ، ۱۱۹۳ نقی ، شیخ مل نقی کمره ۱۱۵۹ ، ۱۱۹۱

نقی ، میرزا علی نقی شمان لاهوری ۴۸۵، > ۲۰

> فکیت شیرازی ۳۸۵ فکو کاچرو ۱۹۲۲

قواب على ابراهيم خان ۱۸۲۹ ، ۱۸۵۹ نواب مير عد رضا خان ۱۷۲۹ ـ ۱۷۵۰ نواب وقار الملک ۱۸۸۲ نواني ، مير على شير ۱۰۳۱

قوح (علیه السلام) ۱۱۵۰ ، ۱۱۵۰ غورالدین بانیری >> ۱۷۰۰ غورالدین زینه کدلی ، سیه ۱۳۲۲ قورالدین جمفر بدخشانی ، مولانا ۹۱۲ غورالدین ، حضرت شیخ ۸۹۱ غورالدین ، حکیم ۸۹۸

غورالدین خان درانی ۳۷۳ ، ۳۷۹ ، ۳۷۷ غورالدین رشی ، شیخ ۹۱۲ ، ۹۱۹ ئورالدین ، سیه ۱۱۷

فورالدین ، شیخ ۱۳۲۲ ، ۱۹۸۹ ، ۱۹۸۸ فورالدین صفاهانی ۱۰۳۱

فورالدین مچد آفتاب نقشبندی ۹۱ ، ۱۰۰ دورالدین مچد عبدالله ۱۲۰۰ ، ۱۲۰۰ فورالدین مجد عبدالله ۱۲۰۰ ، ۱۲۰۰ فورالحسن ۱۳۳۲

وحيد الزمائي طاهر وحيد، تواب ٢٩ ، ٩٧٨ ،

وحشی یزدی ۱۳۴۲ ، ۱۳۷۴ وحشی یافقی ۵۵۵، ۲۱۳ ، ۲۵، ۳۱، ۲۱، ۲۱، ۲۵

وحيد ٢٠٩

وحید دستگردی ۵۵۵ ، ۵۹۷ ، ۵۷۱ وحید قریشی ، دکتر ۲۱۰ ، ۱۰۷۹

وقا ۽ مولوي مولدالدين خوشنويس ١٠٦٥

ون ، مونوی مونداندین سوسویس ۱۱۰ -وفائی اصفیهانی ۱۹۷۲

وقومی ۲۲۹۳ – ۱۹۹۰

وقاری ، میرزا غازی ترخان ۲۵۵

ولی دکش ۲۲۰

ولی دشت بیاضی ۱۰۳۱ ، ۱۱۸۳ ولی قلی بیگ شاملو ۵۵۱ ، ۵۵۸ ، ۵۵۸ ،

ويليام جيمز ۽ سر ١٠٦٥

🕳 هادی حسن ۳۵۲ د ۳۵۲ – ۳۵۸

هاروت ۱۹۸۸ ۱۹۹۹ ۱۹۵۸ ۱۸۸۸ ۲۸۸

هاشم ۱۳۹۰

هاشم خان ۸۷٪

هاشم دیرانی، خواجه ۲۲۳

هاشم قادری ، سید میر خواجه ۸۵، ۹۳،۹۱

هاشم هفت قلم ۲۲۲

هاشم ، میر ۶۶ ۱۹۹۰

1797 ak

هجرانی ، مولانا ۱۵۲۱

هدایت الله ، آقای ۱۰۲۰

هدایت آله ، مفتی ۵۵ ، ۹۸ ، ۱۳۳ هستی چک ۱۷۱ ، ۱۷۱۲ هستی چک ۱۷۱۰ ، ۱۷۱۲

> هلاکی همدانی ۱۰۳۰ هلال ، سید ۱۳۲۲ هلالی چنتائی ۱۳۳۳ هلالی قزرینی ۱۸۱۱

هیا ، مولوی مطا اند ۱۹۹ ، ۱۹۹۱ همام الدین گلباری شیرازی ۱۹۰۹

ههام تبریزی ، خواجه ۹۹۳

ههائی اصفهائی ، جلال الدین ۲۳ م ، ۲۹ م

همايون پادشاء ۲۲۸ ـ ۲۲۰ ، ۲۸۵ ،

<!!!< <!!!< <!!!< <!!!< <!!!< <!!!</pre>

«17AA «1777 «1774»117A

. 170 . . 1771

هست خان ۱۹۲۱ ، ۱۹۳۱ ، ۱۹۳۱ ، ۱۹۳۹

1776 - 1777 - 1771

همت ، دلیر عان ۱۲۲۷–۱۵۵، ۱۵۵۰ همت ، مجد عاشق ۱۶۹ ، ۱۸۰ ، ۲۳۷ هندو ، پندت مکند رام ۱۹۹۱

هنرفر ، دکتر ۲>۵

هوشنگ ۲۱۸

هوشنگ ، میرزا ۲۵

هیگ، جے۔ دہلیو ۱۳۱۱

هيمو يقال ١١١٠

يمينى ۹۹۱ ، ۱۱۸۳ يوسف (عليه السلام) ۲، ۵۲ ، ۵۲ ، ۸> ، ۱۱۱ ، ۲۲۹ ، ۲۲۹ ، ۲۲۲ ، ۳۸۲ ، ۳۸۲ ، ۳۸۲ ،

c 771 c 7.7 c 742 c 741

4 7 . T . 6 ATT - AT . 6 79T

< < PF + 79F + 77F + 77A

- 120 6 144

4 1 00 4 4 4 4 7 4 4 4 4 4 4 4 4

77 - (1 > 7 - 1) (A - 1) 66 (f)

TEEL CLAYE CLAST

وسف ۱۳۶

یوسف حسین مؤسری ۱۰۳۹

بوسف خان ۱۲۰۹ ، ۱۲۲۹ ، ۱۲۸۹ ۱۲۸۲ ، ۱۲۸۱ ، ۱۲۸۱ ، ۱۲۸۱

یوسف خان صفدر خان ، میرزا ۸۸۰ ،۸۸۰ یوسف خان ، محمد ،۱۰۹

یرسف خان مشهدی ، میرزا مه ۸ ، ۱۰۰۲

1 . . A 4 1 . . T

یوسف خان ، میرزا ۹۰ ، ۸۸۰ مگر یوسف سندی ، شیخ ۱۱۰۱ ، ۸۰۱۱ م یوسف شاه ۱۰۷۵

> یوسف شاه مشهدی ، مولانا ۱۵۹۰ یوسف شیرازی ۲۲> ۱۹۹۵

یوسف خان بن علی شاه چک ۱۵۰۹–۱۹۲۵ یوسف خان بن علی شاه چک ۱۵۰۹–۱۹۲۵

یوسف درویش یوسف کشمیری ۱۹۲۱ یوسف، به یوسف کشمیری ۱۹۲۱

یرست همدانی ، شیخ ۱۰۸

👁 یادگار خان ۲۳۲

یادگار ، میرزا ۱۰۱۰-۱۰۰۸ کا ۱۰۱۰-۱۰۱

ياوري ۲۵۵ ، ۵۵۹ ، ۲۵

ياقوت مستعمسي ١٥٥٩ ، ١٥٦٠

يحيني ١٦٩٢ – ١٠٠٨

یحیلی پخاری ، سید ۱۹۰۱ ، ۱۹۱۳

يحيلي خان قزويني ٥٩٣

یحیلی خان بابر بیگ ۸۸۸ ، ۸۸۹

يحيئ درويش ١١٠١

یحییلی کاشی ۳۸۳ ، ۲۰۸

يعين لاهيجي ١٠٣١ ۽ ١٠٨٨

يحيى ، مير ١٣٢٩ ، ١٣٣٤ ، ١٥٦٠

1114 : 777 433

یسوی ، خواجه احماد ۹۱ ، ۱۰۷ یمقوب (علیه السلام) ۱۵۳ ، ۲۰۵ ، ۲۰۵ ، ۲۰۰

4 79 A 4 79 P 4 79 1 4 717

4 747 4 777 4 7 4 6 671

PTS : TIX : FFA : >FA :

9946 944

يمقوب چک ۲۲۱، ۲۲۱، ۲۲۱، ۱۳۳، ۱۳۳، ۱۳۳،

يمقوب خان ١٠٤٥

يعقوب خان بدخشي ١٤٨٣

يعقوب دارولي ، خواجه ۲۳۸

يعقوب سلطان ١٣٢٨

يمقوب شاه ۹۹۳ (۱۲۲۱) ۱۲۲۲ ۲۱۲۲

یعقوب کشمیری ، شیخ ۱۱۸۴

يمغوب گنائن صرفي ۹۳ ، ۸۹<

يمقوب ، ملا يمقوب كشميري ١٤٠٨

یکتا ، پندت شیام فرآنن ۱۸۳۵

يلدرم بايزيد بادشاه ردم ١٣٦١

يمينالدوله ۳۱ ، ۳۵ ، ۲۲۸ ، ۹۳۰

*** *****

ضميمه فبرست ناسها

- حيرتي ، عد تقي الدين ١٨٩٣
- دانا ، ملا عد امین ۱۸۹۲ ، ۱۸۹۳
   دیوانی ، خواجه نوراند ۱۸۹۳
- رحمت الله ، حکیم ۱۸۹۳
   وضا ، عد رضا کشمیری ۱۸۹۳
   وضا ، عد رضای کنت کشمیری ۱۸۹۳
   وضی دانش ۲۹
- ونیع ، ملا مجد مانتجی کشمیری ۱۸۹۳ وفیق ، مجد اکبر کشمیری ۱۸۹۵ ، ۱۹۰۳ ،

ووشنی کشمیری ۱۸۹۵

- زین المایدین سلطان کشمیر ۱۸۸۰ ، ۱۸۹۰
  - 14.Y 1844 184Y

- 14.7 . 14.8 . 14.8

ابوالحسن ملا ۱۸۹۴

سايل ، غراجه سعدالدين ١٨٩٥

🖜 شاهجهان ۱۸۸۸ و ۱۸۸۸

شاه قاسم حقانی ۱۸۹۹

شاء منور حقائي ١٨٩٤

شمزی ، خواجه خسن کرول ۱۸۹۳

شگون ، اسداند ۱۸۹۰

شيوا ، حافظ غلام رسول ١٠٩٠

🗨 ماقل ، چد ماقل ١٨٩٨

اپوالقاسم ، قاضی کشمیری ۱۸۸۷
 اپوالقتم سابوئی ۱۸۸۵

اپوالنج حابرتی ۱۸۸۸ ایوالنجالی ۱۸۸۸

أبوالرقاء قاشي ١٨٩٢

أحمة زوسي ۽ علا ١٨٨٧

آمان آند ، خواجه کشمیری ۱۸۸۸

🔷 پىئتور، مصطفى خان كشميرى ١٨٨٨

یدیمی کشمیری ۱۸۸۸

بليل شاه ٨٦ ه ١٠ ٥

يهقده عصام الدين كشميرى ١٨٩٨

پيهاء الدين ۽ خواجه ١٨٨٩

مِيش ۽ ملا ١٨٨٩

- 🐞 گاپت ۽ شلا ١٨٨٩
- 🕳 جميل ۽ ملا ١٨٩٠
- ے حاجی ، مختار شاہ اشائی ۱۸۹۰

عجبيب ألله دأرة ملا ١٨٩١

حپیب اقد دلو کشموری ۱۸۹۱

حسن، بیر غلام جسن کهویهای ۱۸۹۱

حسن ، خواجه زهگیر ۱۸۹۲

حسن ۽ ملا حسن ١٨٩٢

حسين غزنوي،، مولانا ١٨٩٢

حيا، عد يعيل ١٨٩٢

حیدر، حیدر جدی بلی ۱۸۹۲

19 .. (189< (-) 4 عد روبي ، ملا ۱۹۰۳ مجوي ، عد اکبر ۱۹۰۴ ملا ثابت ۱۸۸۰ ، ۱۹۰۲ ملا دأنا ١٩٠٤ ملا مقيم فانته ١٨٩٨ ملا محمود وأله ١٩٠٢ ملا عبيدالله ١٨٨٨ ، ١٩٠٤ ملا به صادق ۱۹۰۳ مليحي ۽ ملا ١٩٠٣ منطقتی ، سید عجد ۱۹۰۳ میری ، مشیای ۱۹۰۵ مهری ، ملا مبهری ۱۹۰۵ مهريز ۱۹۰۵ میرزا بیگ بخاری ۱۹۰۵ 🕳 ناطق کشمیری ۱۹۰۱ تحوی ۽ اسداللہ راجه ۱۹۰۵ ندیمی ، ملا ۱۹۰۳ ترزاله ين عاد ١٩٠١ نوراند، خواجه ۱۸۸۹ فرید ، رحمت الله باندی ۱۹۰۹

وأله ، ملا محدود ١٩٠٢ وقا ، خواجه عجد شاه ۱۹۰۹ 🕳 هادي ۽ عد حيات ١٩٠٤ همت ، عبدألوهاب ١٩٠٤ 🗨 ياسين خان ١٩٠٤ 🌑 یکتا ، عد اشرف ۱۸۹۵ ، ۱۸۹۵ یوسف ۽ ملا يوسف ١٩٠٤

عيدالققور خواجه ١٨٩٨ مبدالقتي ، ملا ١٨٩٤ عبدالقادر جيلاتي (محبوب صبحائي) ١٨٨٨ عبية ۽ ملا عبيةالله ١٨٩٨ مشقى ١٨٩٩ على مرتضيل (رف) ١٩٠٥ مل شاہ چک ۱۹۰۵ على شيرازي: ٥ ملا ٩ ١٨٩ هلي همهائي (اسركبير) ١٩٠٠ منایت ، میر عنایت الله کنت ۱۸۹۹ ● غلام حسن مورخ،، پیر ۱۸۹٪ 🔵 قاخر کشمیری ۱۹۰۰ فاروق ، نجد فاورق کشمیری ۱۹۰۱ فانهر، ملا ميرک ١٩٠١ فایق کشمیری ۱۹۰۱ فايق، ملا فايق ١٩٠١

> قصیح ، عد شاه کشمیری ۱۹۰۲ قصیحی ، ملا ۱۹۰۲ 🔵 قاضی شریح ۱۸۸۷ قلندر بیگ ۱۹۰۲ ، ۱۹۰۲

فرخ سیر ۱۸۹۳

فرحت ، شرف الدين خان ١٩٠٢

• كاظم ، بابا عد كاظم ١٩٠٢ كاظم ، ملا كاظم ١٩٠٣ کبیری ۱۹۰۳ كرم الله بابا ١٩٠٣

🗨 گلشتی شیرازی ۱۹۰۳

• مجرم ، میرزانجدی کشمیری ۱۸۹۸

فهرست نامهاى جفرافي

اتک هدد اتارا >١٥٢٠ ، ١٥٤٠ 1-12 A>> -77 - (A7) 7A7 - 7-65 6 KKA 6 KYA 6 7KB 6 7Y1 * ACC C ACD C CAY C CC4 7442 FF712 74613 +>F12 1470 أجين ٢٣٩ اچول (اچهول) ۸۲۱ ه ۱۲۲۰ م ۱۲۲۰ ، 4124112 FARIA FARIA FARIA 1 . . . 1-15 yer = 789 = 787 = 70-12 1104 6 11 00 أحدد نگر ۱۱۵ ، ۱۲۹ ، ۱۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۰ 411A741177 61177 61177 1146 أدارة مطبوعسات هولت ياكستيان ١٩٤٠ ع: ادارة 1144 ادبى بريس لكمنو ٨٣٠ اردبیل ۵۲۵ ، ۵۵۲ ارد کان ۱۵۴ ، ۱۲۱ ، ۱۲۴ ، ۲۲۴ م ۲۲۴ 944 : 941 -55 أرغوان باغيجه ٦٩ * 17A7 63 1A7 6A7A 6A64 6A67 122 أرجسه ١٣٩٩

أستانيول ۵۵۵

🖨 آب زمزم ۱۲۹۷ آب زنده رود ۱۲۸۷ آب سون ۱۲۸۲ 1746 & 17A7 آدشار احرابل وج آدون (برگنه) ۲۶ آذر باليجان ٨٨٨ ، ١٢٨٤ ، ١٥٠٩ آرکائیوز (کراچی) ۱۸۲۹ آست آياد ١٢٢١ ، ١٣٨٨ ، ١٣٨٩ ، 11.2 12.0 16 3 77 3 6>7 3 1>7 3 P74 3 474 4 777 4 AAY 6 ATA < < 1% = 3A + - 34A < 38f 411.4 CA48 4 484 6 AA. 4117 · 41177 41177 411 · A £1147 61141 6117 X 61174 611AA 611AC 6114<61143 6145Y 61445 C144 + 6144Y -14A1 61743 6177A 61774 IBAY 2.4 6 2.7 6 79x 6 789 6 787 LT آون دوره ۸۹۲

آئينه خانه ١٩٢

آثینه محل ۲۰ ، ۲۲

🕳 ابرامیم آباد ۱۹۱ م ۱۰۷۳

استرآباد ۳۱۹ ، ۳۱۸ ، ۳۱۹ ، ۱۰۹۱ ، ۱۸۱۳ ، ۱۸۱۳ ، ۱۰۰۱ ، ۱۰۰۱ ، ۱۰۰۱ ، ۱۰۰۱ ، ۱۰۰۸ ، ۱۰۸ ، ۱۰۸ ، ۱۰۸

اسلام بوره ٥٠٠

< < 7 (77 (39 (8)) (79 Black). - 177 6"114 6 117 6 AF 471 + 761 - 761 + 761 + 6 Y < Y 6 177 6 178 - 171 4 T1 - 4 T - Y + Y - Y + Y 4 4 4 TAY 4 TY4 4 TY4 - TYF 4 ATA + ATA + ATA + FTA - 575 - 574 - 577 - 577 - 364 : 357 - 574 : 574 4 674 4 677 4 674 4 664 - AA1 . BA4 . BA7 . BAT 4 647 6 6A4 6 6A7 6 6AT 6 748 6 748 6 741 6 774 < <46 : <47 : <11 : 14P 41-46 4 466 4 814 4 844 41 . < A 64 . 4 A 61 . 7 & 61 . 7 & 41704 4FTD411AT 411TT 41765-61744517 Y 617A4 410TT.610+461FBA 61FBC 41477 41777 CIAA4-10AF 414846147761477-147.

1411 (1417 (1474 (1474

اعظم گره ۸۲۸ اعظم نگر ۲۲۳

افضل آباد ۲۰۲ افغانستان ۲۲۵ ، ۱۸۸۹ اکادس سرینگر ۹۹۵ اکادس ملوم قاجکستان ۱۸۱۳

> اکیری دروازه ۹۹۱ اکبر نگر ۱۳۸۹

الهان معز م ۱۰۹۵ مده مده د ۱۰۹۸ م

4 FT# 4 FTF 4 FTA 6 FFT
4 98F 6 9F4 6 9F4
41.F4 61.F7 697 6 984
41.71 - 1.20.51.20.61.20
41.74 61.44 61.7661.7F
41.764 61.767 61.7761.7F
41.764 61.7761.7761.776

أمام وأزه ٢١ -

ایشیاتک لیتهو گرافک کمپنی کلکته ۱۹۹۳ ایوان چهل ستون ۱۲۳۳ ایوان شاه نهر ۱۲۵۹

● بابل ۹ ، ۱۹۹۸ ، ۱۹۹۹ ، ۱۹۸۸ ، ۱۹۸۸ و ۱

بأختر ٢٣

باچه دروازه ۹۲

باره مولا ۱۳۸۵ ، ۱۳۸۱ ه ۱۳۸۱ ه ۱۳۸۱ مولا ۱۳۸۸ مولا ۱۳۹۱ م ۱۳۹۱ م

بأشيوره ١٢٦

آمرتسر ۱۳۲۷ تا ۹۰۹ تا ۹۰۹ تا ۱۳۸۹: * ۱۸۹۹: ۹۱۱ تا ۱۸۹۹:

> انتری ، قصیهٔ ۱۱۸۰ انجمن آثار مل تیران ۵۹۵

انجین ایران و هنا. ۱۰۲۵ انجین تحقیق کشمیر ۲۳۲۹

انجمن ترقی اردو ۲۱۰ ، ۲۰۲۱ ، ۲۰۰۵ اورینتل ریسرچ لائبریری سرینگر ۲۷

اورینتل ریسرچ د نبریری سرینکم اندور ۱۰۹۵

الزار الطابع ١٥٤٦ أ

اوده ۱۲۵ ه ۱۲۵ ه ۱۲۵ ه ۱۲۵ م ۱۸۰ ۱۸۰ م ۱۸۰

اورنگ آباد ۲۰۱، ۱۹۷۹ >۱۲۵-۱۲۵۸) اورنگ

اولر ۱۳۳۰ ، ۱۳۳۲ ، ۱۳۵۳ ، ۱۳۹۰ ،

اهرایل (آبشار) ۲۹

ایدوکیشن بریس کلکته ۱۹۹۵

ایران ۲ ، ۲ ، ۲۲ ، ۸۲ ، ۲۴ ، ۸۲ ،

6 61 6 77 6 77 6 71 6 7°

() · Y · AT | < Y · 7F · AA

6-14 · 6 1AT 6 17Y 6 184

CYTT C Y-4 C 147 C 141

6 47 6 4 4 6 4 4 6 4 7 6 4 7 C

6 71 6 71 7 6 7 · 1 · 7 · 1

6 P < 7 + P < P + P - P + P - P

C 871 6 814 6 8 . . . .

6 44 6 444 6 444 6 444 9

4 884 4 874 6 876 6 876 4 876

ياغ شاه ٢٥٨١ باغ شاه آباد ١٢٨٨ ، ١٢٨٨ ، ١٢٨٦ ،

باغ شاهزاده ۱۳۰۸ باغ شنگه ریشنوهار ۱۳۸۵ باغ شهر آرا ۵۲ باغ شهر هرات ۱۳۲۸ باغ صادق آباد ۱۳۰۵ باغ صائب ۱۸۵۸ باغ صفا پور ۱۲۰۵ ۱۲۸۵ ۱۲۹۰ باغ صفا پور ۱۲۰۵ ۱۲۸۵ ۱۲۹۰ باغ طرب افزا ۱۸۵۵ باغ طفر آباد ۳۰ ۳۳ ۵ ۲۳۰ باغ علی آباد ۲۰ ۳۳ ۵ ۲۰۳ باغ علی مردان ۸۸۳

۱۸۹، ۱۸۹۱، ۱۸۹۱، ۲۹۸۱، ۲۹۸۱، ۲۹۸۱، ۲۹۸۱، ۲۹۸۱، ۱۸۹۱ ۱۸۹۱ ۱۸۹۱، ۱۸۹۱ ۱۹۹۱، ۲۰۹۱، ۱۹۹۱، ۲۰۹۱، ۱۹۹۱، ۲۰۹۱، ۱۹۹۱، ۲۰۹۱، ۱۹۹۱، ۲۰۹۱، ۲۰۹۱، ۲۰۸۱، ۲۰۸۱، ۲۰۸۱، ۲۰۸۱، ۲۰۸۱، ۲۰۸۱، ۲۰۸۱، ۲۰۸۱، ۲۰۸۱، ۲۰۸۱، ۲۰۸۱،

144. 1449

باغ فيروز خان ٢٨٠٩ ، ١٨٠٠

جاغ آصف آباد ۱۲۹۰ جاغ انضل آباد ٢٠٢٩، ١٢٨٦، ١٢٨٩، **باغ اکبر آباد ۱۳۰۱** عِاعُ الهِي ١٢٥ ، ١٢٦ ، ١٢٥ ، ١٠٦٠ TATE APPE چاغ پسر آوا ۲۰۲۰>>۲۴۵۲۸۴۱۲۸۳۴۱۲ 1440 61497 61074 61744 جاغ بولای ۱۳۲۹ باغ بيگم آباد ١٣٠٤ عاغ بیگم صاحب ۱۲۸۵ ، ۱۲۸۵ باغ تکیه ۲۰۵، ۵۲۳ ه ۵۸۰ عِاغ جهان آرا ۵۲ ، ۱۲۸۵ ، ۱۲۹۳ ، 1440 6 1497 عاغ جلال آباد ١٨٨٧ جاغ چار باغ ۱۱۸۹ جاغ چنار ۱۲۳ باغ حبق ۲۰۴ ياغ حسن آباد ٣٠ ، ١٨٠٠

> ۱۰۹۰ باغ خدمت خان ۱۲۸۹ جاغ درشنی ۱۲۸۲ جاغ دلکشا ۱۳۲۹ چاغ ریشیان ۱۲۷۹ ، ۱۸۰۰ جاغ زاغان ۱۳۲۸

جاغ حيات بخش ۲۸۰ ، ۲۸۲ ، ۱۰۸۹ ،

واغ سفیه ۱۳۲۸ جاغ سلیهان ۱۸۳۳ ، ۹۹۳ ، ۱۸۳۹ واغ سیف آباد ۹۲۸ ، ۱۷۹۸

بياغ سيف خان. ١٢٤٩

یانیال ۲۲۵ ، ۸۲۸ بیران ۸۹۲ ، ۹۹۵ بتاله ۱۹۵۵ ، ۱۹۵۵

1865

يختاور نكر ۲۳۸

م ۲۹۴ د ۲۵۰ د ۲۵۰ د کاشدی

4 773 4 714 4 7 4 5 773 b

* PPF + PF + 6 PFF + PFF

4 404 4 767 6 767 6 767 8

4 777 4 774 4 774 4 **37**4

4 AT. 6 KAT 6 KKT 6 KTA

> یائین ۱۱ براو ۲۹ برشال ۲۲۲ برگام ۲۲۹ بران ۱۲۷

برطانیه ۲۰ ، ۱۱۳ د ۱۲۲ د ۱۲۳ د ۱

برهانبور ۲۱ ، ۲۵ ، ۱۵ ، ۵۷ ، ۲۹ ،

4 የጎዮ 2 የጎዮ 4 የነነ 4 ፕለጌ

4 44 6 674 6 674 6 674

4 747 4 744 4 547 4 541

3 - 44 61 - - 7 61 - - 7 63 - - 7

41776 41774-177741777

14/9 1 1210 4 1214

بریل ۲ ، ۱۳۵۸ ، ۱۳۵۸

1140

ياغ گربه ١٥٩٠ ياغ گلش ٣٠ ياغ گنگا ريشي ١٢٧٩ ياغ لادلى بيگم ١١٨٨ ياغ ١٨٥٥ ياغ مراه ١٨٥٨

یاع طراعہ ۱۹۵۸ ما ۱۸۰۰ میاغ مشکین (نته) ۲۲

يأغ سرهنه ١٩٤

هاغ نرگسین ۸۵۱ چاخ نسیم ۲۰۲ ، ۳،

دِاخ نسیم ۲۰۲ ، ۲۰۳ ، ۸۵۸ د ۱۹۷۹ ۱۹۸۹ ، ۱۹۲۸ ، ۱۹۸۹ ، ۱۹۸۹

የለሩል

پاخ نشاط ۱۰۱ تا ۲۰۲ ۱۵۵۸ ۱ ۲۵۸ ۱ ۸>۲۲۰۲۲ ۵۰۲۱ ۵۰۳۱ ۱ ۱۳۲۱ ۵۳۸۲ ۵۰۸۱ ۲۰۸۲۱ ۱۸۸۴ ۲۸۸۲

ياغ نگين ۱۸۸۲

باغ نور باغ ۱۳۰۹ ، ۱۸۸۵ ، ۱۸۸۸ باغ نور انزا ۱۳۸۸ ، ۱۳۸۸ ، ۱۳۸۸ ، ۱۳۸۸ ، ۱۹۶۸

باغ نور انشان مح١٢٥ ، ١٢٨٥ ، ١٨٩٠ با ميان ١٨٤٩

مِأْتَكَى بِورِ ٥٠ ، ٢٩ ، ٥٥ ، ٢٢-١٥ ٨٥٥٠ ١ ٢٢٠ ، ٢٢٠ ، ٥٣٥ ، ٢٣٠ ، ١٣٥٠ ، ٢٣٠ ،

بطحا ١٢٨٠

1444+141 + 414+4 +14+4

جلبل نگر ۸۳

ماتحد د ۲۹ ناتستاه

يلخ ۵۵ ، ۱۱۳ ، ۲۸۸ ، ۲۸۸ ، ۲۸۱

787 > 776 > 774 > 577 >

• < A F = < F & • < F F • 1 7 4

ejraj ciraa cirraci • 74

4.14 6 12.9

چلگرام ۱۹۲ باند بر ۱۹۳

يلنه مير ، قصبه ۲۲۳

چىيتى ۵۸۵، ۹۸۳، ۹۸۳، ۲۰۱۵، ۱۰۳، ۱۰۳، د د چنارس ۲۰۱، ۲۲۲، ۲۲۲، ۲۳۹، ۸۸۸

41892 4 1134 4 87 4 4741

.. 18AA 6 17AY

هندر جرون ۵۸۸

جندر هناس ۲۱۹

بیانپور (پانپور) ۸۹۲ ، ۸۹۲ ، ۸۹۳

المناه ۲۲ -

EDAR CPTI CPPF CPP CPPK dis

A.E. YILLS TALLS AALLS

67712 . 2712 A2712 A2712

610AA - 10AY 6184<618A.

17>13 77>1377>1 ->7>13 AF>L3 17A1

هِنبِر ۱۷۲۰

بهمنيمر ١٨٦١ - ١٨٨١ ، ١٩٩١

بېرتە كەل ۲۸۸

بوستان خوونق (قسر) ۸۰۲ بهاگ (پرگنه) ۱۲۵۲ پیاو ۲۲۳ ، ۲۰۰۸ ، ۲۸۱ ه

> بهباد ۲۲ بېكل ۸۹۵ پهويال ۲۵۲ - ۱۹۵۲ - ۱۹۵۳

چهاران بور ۱۸۱۸ چهاران بور ۱۸۱۸

يميره ۲۱

بیتاش (بیتالحرام) ۲۳۲، ۲۸۱ ۴۳۰۰ ۴۳۲۰ ۱۳۲< ۲۸۲۵ ۲۱۲۰ ۵۵۱

بيت المقدس ١٠٨ ١ ١٢٨٢

ييمايور ۲۲۳ ، ۱۹۵ ، ۵۸۵ ، ۹۴۰

ፋ ጎገ፦ ና ጎልጎ ፣ ጎልሞ ፣ <u>ጎ</u>ኖሊ ፋንሞፕለ ናንሞዋል ናንንግሮናነ። _የ

1844 6 1847

بیمیاره (بجباره) ۱۱۴ ، ۱۲۵۲ ، ۱۳۹۲ و ۱۳۹۲

بياو ۱۱۸۰ ت

بنيرجند (شهرستان) ۱۲۸۸

بیرم کله، موضع و وود ۱۵۸۵ ما ۱۸۸۸ م

1704 6 11AF 6 1+74

بیادق پیر پنجال ۱۸۰۲. بیادق قومه مرگ ۱۸۰۲ بیادق سنگ سفیه ۱۸۰۲ بیادق کوری مرگ ۱۸۰۲ بیادق لوهل مرگ ۱۸۰۲.

بیگم پرره ۲۲

🗨 پاتور شيخ بابو ٦٦

ياخلي (پاخلي) ۸۲۰، ۸۹۰، ۹۰۸، ۹۰۹، ۱۳۲۸ ، ۱۲۱۰

> پاریس ۱۰۲۵ ، ۱۰۲۹ پاکستان ۲۲ ، ۲۲۷ ، ۵۵۵ ، ۹۰۱

> > پانی پت ۱۵۴۹

پتن ، موضع ۱۲۵۲

6388 6 389 6 344 6139 6 981422 3844 6 3888 6 488

> پرتاب پبلک لائبریری >> پرگنه شاوره >۸۹ پرگنه مارتنه >۸۹

یشتو اکادمی پشاور ۳۷۳ ه ۱۲۷۳ یکل (هزاره) ۷۱ ، ۲۰۷

پل تبتیان ۳۰ پل تبتیان ۳۰

> پل مستان ۵۲ یلوام ، بخش ۱۳۵

ينجاب ۱ ، ۱۸۰ ، ۹۹ ، ۹۳ ، ۱ براجن

• 54. • 454 • 649 • 644

666 2 77 4 A + P 2 77 4 3

1441 6 1477

یند دادن خان ۵۵۵ پوشانه ۵۵۲ ، ۱۲۳۹ پوفیجه ۱۹۹۱

پېنيسېر (موضعي) ۵۰

پیر پنجال ۱۲۲ ، ۱۹۷ ، ۲۸۷ ، ۲۸۹ ، ۲۸۹ ، ۲۲۹ ، ۲۲۹ ، ۲۲۹۱ ، ۲۲۹ ، ۲۲۱ ،

ييريل ۸۹۰

پیشاور ۱۲۱،۵۸۱،۰۵۱۱۵،۹۲۱،۶۵۵۱۶ ۵۸۲ ، ۲۵۸۱

🐞 فاتار ۱۰۵۵ ، ۱۰۰۰

قاج محل ۳۳۹ ، ۱۹۰ تاجیکستان ۱۰۰ ثارس ۱۹۸ تاره بلی ۸۹ قاشقند ۱۸۱۳ ، ۵۹۵ ، ۱۸۱۳

د ۱۲۵ - ۱۲۱ د ۲۵ د ۲۹ د ۲۹ د ۲۹ هم ۱۳۱۰ د ۱۲۵ - ۱۲۳ د ۱۲۵ د ۲۹۲ ۱۳۱۲ د ۱۲۸ د ۱۲۱۵ د ۱۲۱۸ د ۱۲۱۸ د ۱۲۲۸ د ۱۲۲۸ د ۱۲۲۸ د ۱۲۲۸ د ۱۲۲۸ د ۱۲۲۸ د ۱۲۳۸ د ۱۲۸ د ۱۲۳۸ د ۱۳۸ د ۱

144 6 147.

تبریز ۹۸ ، ۲>۲ ، ۳۳۵ ، ۵۳۵->۳۵ » ۵۵۰ - ۵۵۵ - ۲۵۵ ، ۵۵۵ - ۵۵۵ » ۵۳> ، ۳۶۹، ۸۳۳۱، ۵۳۲۱

C+ >7 3 77 2 > 112 7771 - 77712 77712>761- P7612 78612 761

تخت سلیان ۱۳۲۰ م۱۹۰ م ۲۸۰ م ۲۸۱ د ۲۰۱۰ م ۲۲۲ م ۲۲۲ م ۲۸۲ م ۲۸۲ م ۲۸۱ م ۱۰۵۰ م ۲۸۲۱ ۲۵۲۱ ۲۵۲۱ ۵>۸۱ تر دت حافظ ۲۰۳

قربت حیدریه ۹۳ ترینگه ۳۵

د ۱۱۰۸ د ۱۹۰۸ د ۱۹۰۶ و ۱۹۰۹ تا ۱۹۰۸ د ۱۹۰۸ د ۱۹۰۸ د ۱۹۰۹ د ۱۹۰۹ تا ۱۹۰۸ د ۱۹۰۹ د ۱۹۰۹ تا ۱۹۰۹ تا ۱۹۰۹ تا ۱۹۰۹ د

1714

ترکیان دروازه ۳۱۹

تکیه میرزا صائبا ۲۰۲۱ ، ۵۲۷ ، ۵۵۷ ه

قل نور مل نور ۸۵۲ تنگ آب (دریای) ۲۳

قودان ۱۱۳ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۰ ، ۲۲۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱ ، ۲۵۱

67AF 6F29 6 F2A 6 F2F 681 0543 6 F11 4 F10 6 FAA 6 FAT 6 SAT 6 DSF 4 DSF 6 BDD 6 ASS 6 ATA 6 ATA 6 SSF 61190 61070 6997 6 9AA

قاب صفاپور ۱۲۹۸ ، ۱۲۸۵ ، ۱۲۹۳ ، ۱۲۹۳ تهانیسر ۱۳۲۴ ، ۱۲۱۸ ، ۱۲۱۹ ، ۱۹۱۹ تیگور لائبریری هانشگاه لکهنو ۱۰۳۹ تینکی یوره ۳۲۰

جالندر ۱۱۹۹
 جامع مسجد سرینگر ۱۷۳

جدی بل (زیدی بل) ۱۷۲۹ ، ۱۹۹۹ جزیره بهت ۱۷۲۹ جلال آباد ۵۵ ، ۱۹۷۹ جلال پور جتان ۱۲۷۲ جلیسر ۱۵۳ ، ۱۳۲۰ جمع ۲۵۳۱ ، ۱۵۲۱ ، ۱۳۲۱ ، ۱۲۵۱ ، ۱۲۵۱ ، ۱۲۵۱ ، ۱۲۹۱

جوی شیز ۱۸۰، ۱۲۵۵ (۱۲۹۵ ۱۳۰۳) ۱۵۱۹

حبان آباد ۱۳۵۰ ، ۲۲۷ ، ۲۱۳، ۱۲۲۴ جبان آباد ۱۵۵۰

جهرم ۱۳۳۰ ، ۱۳۳۰ جهانگیر نگر ۵۹۳ جهتر پرگنه کمهاور ۸۹۱

جوی شاہ ۵۷۰

دریا ۱۲۹۵ ۱۲۲۸ ۱۲۸۹ (بہت) دریا ۱۲۸۹ ۱۲۸۹ ۱۲۸۹ ۱۲۹۸ ۱۸۹۸ ۱۳۳۲ ۱۲۹۹ ۱۲۹۸

> جيبور ١١٩٩ جيره قلعه ١٣٥٠ ڇاپ محانه حبل المتين ٣٥٠ چشمه انج ١٣٨٨ چشمه انده ناگ ١٣٩٠ چشمه بون ٣٥٢

چشمهٔ جهالز:۹۲۱ چشمه جوهر قاگ ۲۰۹ ده در دان ۱۰ دوسود سرد در در ساده

چشمه شاهی ۲۰۲۰ ۲۳۲ ، ۲۳۸ ، ۲۵۸۰ ۱۸۲۵ - ۲۸۸۱

> چشمه هارفان ۱۸۷۳ چشمه کیام ۲۳۰ چشمه نور ۲۰۰ چشمه ویرناگ ۸۵۰ چل ستون ۱۵۳۰ چنگیز هتی بازار چنگیز خان ۵۰۰ چوک معداند شان ۳۲۹

10 . .

چشمه صفایور ۱۲۷

۱۲۹۰ ، ۱۲۹۰ ، ۲۲۹ ، ۵۳ م. ۲۲۹۰ ، ۲۸۹ ، ۱۲۸۸

ا حیش ۲۷۷ ه ۱۵۵۹ حبه کدل ۱۳۲۹ حبق باغ ۲۰۷

10.4 (1714 (1774)

- 47 - 67 - 67 - 6 - 7 - 6 - 7 - 776 - 426

> حصار ۱۳۵۲ ، ۱۳۸۳ حلب ۲۲ ، ۲۹۰ حرض خانه: ۲۹۰۸ حرض مثمن ۱۰۰۹

حیدرآباد(دکن) ۱۹۲۹ مه۲۱ ۱۹۲۹ مه۲۵ ۲۹ میدرآباد(دکن) ۱۹۲۹ مه ۱۹۲۹ مه ۱۹۲۹ مه ۱۹۲۹ مه ۱۹۱۱ مهدار-۱۹۵۹ مه

حیدرآباد (سند) ۱۱

حيره ٨٠٢

⇒ خانپور ۱۲۵۹ ، ۱۲۵۹ ، ۱۲۵۹ خاندیس ۲۵۲ ، ۱۱۸۳ دارا شکوه ۱۰۳۹
 خانقاه دارا شکوه ۱۰۳۹ ، ۲۵۵۱ خانقاه در کعند ۱۲۵۹

خانقاه در کجن ۱۲۵۹ خانقاه ممل ۲۲۵

خانقاه ملی همدانی ۲۹۸، ۲۰۹، ۱۹۶۰ ختلان ۲۳۹، ۵۸۸، ۸۸۸، ۵۹۸، ۵۹۸، ۸۹۸، ۵۰۰، ۱۹۰۹، دجله ۲۵۰ درگاه شاه مینا ۲۱۴ دروازه گلابس ۳۳ دریاچه آچار ۲۰۸

دریای بهت ۹۳ ، ۱۹۵ ، ۳۵۸ ، ۱۹۸۱ ۲۹۸ ، ۱۹۸

دریای جمنا ۱۱۰۸ ، ۱۱۸۸ دریانی جهینگا ۱۲۹۸ دریای دجله ۱۲۹۸ ، ۱۸۸۰ دریای راوی ۱۳۱۹ ، ۱۳۱۹ دریای فرات ۱۳۹۸ دریای فرات ۱۲۹۸ دریای نیل ۱۲۹۵ ، ۱۳۸۵ دریای ویشو دردهیی ۱۳۸۸ دشت بیاض ۲۵۹ ، ۲۹۹

41 + 44 CY+ 78 CY+ 74 CY+ 1A

خدأ بخش لائبريرى (پتنه) ٩٩٦

1144 61744 617446174.

خطا (ختن) ۱۱۰۳،</br>
خلمال ۱۳۳۸ خلمال ۱۳۳۸ خواصپور ۱۲۱۲ خواف ۲۰ خوانسار ۱۰۵۰ ۱۹۹۱

حیبر (دره) ۳۵ دارا شاه پور ۳۳۳ داغستان ۸۵۰ داغشان ۸۸۰ دانتر (قصبه) ۳۵۳ دانشگاه پنجاب (لاهور) ۸۳۰ دانشگاه سند (حیدرآباد) ۱۱۱۹ دانشگاه صنان حیدرآباد (دکن) ۱۳۷۵

هانشگاه علیگره ۱۱۹۰ دانشگاه لکهنو ۱۰۳۹ دانشگاه میندس ۳۲

هائره میر مجد مومن ۲۳۲، ۲۲۸ ، ۱۰۱۸

دماوند ۱۲۹۰ ، ۱۳۰۹ ، ۱۳۱۰ درنت آباد ۱۲۲۹ ، ۱۳۹۸

76713>+>13 67>~~13 41>13~~ APA1

دیر (دیره) ، دهکده ۱۳۵ دیران مند (لندن) ۵۲۵ ، ۵۸۸ ، ۵۹۳ ه ۲۵> ۵۲۰

ذخيره داعى الاسلام حيدرآباد (دكن) ١٠٢١

● راجور ۵۱ ، ۱۳۲۸ راجوری کدل ۱۹۹۳ (۱۲۲۰) ۱۲۸۸ عکمکات ۲۹۵۲

رام باغ ۲۴۲ رامپور ۲۲۱ ، ۲۲۳ ، ۱۰۲۷ ، ۱۳۸۳ ، ۱۳۸۴ وائیواری ۳۳۵

> زاری ۲۱۸ ردولی ۱۱۰۸ : ۱۱۰۸ رمثا واری ۲۳۱ رئتهتبور ۱۱۸۰ روشهٔ امام رضا (مشهد) ۱۲۲۰

رو ستاق ۳۵۳ ، ۳۲۹ روضهٔ رضویه (مشهد) ۳۳۸ ، ۲۳۸ روضهٔ لادل ۱۱۸۵ روضهٔ مقدسه ۲۳۲

روضۂ نبی (صلعم) ۱۲۲۲ ررضۂ نظام|الدین اولیا* ۲۳۱ ، ۹۲۵

ری (یللزه) ۱۹۲ ریل قصیه ۱۱۰۱ = ۱۱۲۸ (۱۱۲۸ ما ۱۱۹

﴿ زُنُورِنِي ﴿ زُرِيهِ ﴾ ۱۲۵٣
 ﴿ زُمْ ۱۸ ، ۸۵۸
 ﴿ زُمْجَانُ ۸۸۸

زنده رو**د** ۲۰۰

زینت المساجد ۱۹۴ زیارت سید عد همدانسی ۳۰

زینه بازار ۱۳۳۲

زينه پور ۲۱۱ ، ۱۳۳۱

زینه دت ۱۳۳۱ ، ۱۳۳۲

زینه کام د ۱۳۳ ، ۱۳۳۰ ، ۹۱۰ ، ۹۱۰ ، ۱۳۳۰ ۱۳۳۲ ، ۱۳۳۲

> زینه کوت ۲۱۹ ، ۱۳۳۱ زینجگیر ۱۳۳۲

زینه لنگ ۱۳۲۲ ه ۱۳۲۰ ۱۳۳۲

ماتگاون ۲۲۳ سامان ۱۳۵۱

701 July

ساماته ۸۹۰

ساولان (کوه) ۱۹۰

ساوه ۲۱۲ ، ۲۱۵

سیدن ، قصبهٔ ۲۲۹ سیزوار ۲۰۰۰ ، ۸۵۰

ستی سر ۱۲۳۹

سد سکندر ۲۱- ۱۱۲۸ و ۱۱۲۸

سرائديب ٢٧٢

سرکان ۲

سرهند (سیرند) ۵۱ ، ۲۱۰ ، ۲۲۳، ۲۲۵، ۲۲۵، ۲۲۵، ۲۲۱،

6 < • 9 6 77 • 6 777 6 777

• 474 • 47A • 476 • A7F

• 484 · 464 · 464 · 464

5 488 6 988 6 988 6 984 618-761-7461-8 6 989

18.9 6 18.4

سرينگر په ۲ ، ۹۲ ، ۹۲ ، ۱۱۰ ، ۱۱۳

£ 14 + 6 171 + 174 + 177

144 6 144 6 144 6 141

* TAR . TTI > TIT C Y.A

6 AF9 4 774 6 777 1 PA4

4 418 6 41 + 6 4 + Y 6 4 + 1

4 448 4 448 4 448 4 418

\$3 7 . 4 61 - 1 7 6 9 9 6 9 9 P

* I TTT CIPTY CIYCHCITTA

*1<19 (1<) * (1<) * (1)

سمه آباد ۱۱۹ سکندر یوره ۱۳۵۳

سلطانيه ٨٨٩

سمرقبله ۲۲۵ (۲۲۱ د۲۲۵) ۸۹۳

67<0 677A 6 70F 6 PC+ 6 711 10-

611.8 611.7-11. 62.7

611<7 6117A61184 61107

1004 6 180A 6180<6181<

سنده براری ۱۵۲۲ سنگم دریای گنگ و جمن ۹۳۶ سنگمنیر ۳۵ 1771) 77713777137453 2421) 7721376221377212 2421

240

شاهدره ۲

شاه نیر ۱۳۵۵، ۱۳۹۱، ۱۳۸۹، ۱۳۹۸، ۱۳۰۵، ۱۳۰۳، ۱۳۹۰، ۱۳۹۰، ۱۵۳۰ شروان ۹۱۳، ۲۲۸ شهام پور ۹۱۳ شهاب الدین پور ۱۲۸۰

شهر دوز ۱۹۹۳

شیران ۳ ، ۳ ، ۲۹ ، ۸۸ ، ۹۸ ، ۹۸ ، ۹۸ ، ۹۸ ،

« TIC « TIT « 100 « 177

* TA9 & TA4 & TA9

6 No 2 6 298 - 291 6 219

4 ATT - AT+ 6 A1+ 6 A+A

4 1 . YY 6 1 . YY, 6 ATY 6 ATA

411.A411.7 611.0 61.77

41461 CIALY VACITY CITYL

41740 6177761709 61777

41790 (1079(1084 (10+9

19.76 14.46 1797

شیر گره ۱۹۲۸ شیروان ۲۲ ، ۲۲۱ تا ۱۱۳۱

شیش محل ۲۱

صقاپور ۵۰ ، ۱۳۳۰ ، ۱۵۳۵ ، ۱۵۳۵ میلاری ۱۸۵۰ میلاری ۱۸۵۰ میلاری ۱۸۵۰ میلاری ۱۸۵۰ ، ۱۸۲۹ میلاری ۱۸۵۰ میلاری ۱۸۵۰ ، ۱۸۲۹ میلاری ۱۸۵۰ میلاری ایران ایران

صیدپور ۱۰۵۰ • طوز (کوه) ۲۳ ، ۵۳ ، ۵۲ ، ۵۲ ، ۵۵، ۵۵.

410 4 6100 6170 6 A 6 60A

سوات ۹۰۹ سودهره ۲۰۷۲

سورت، بندر ۳۱۱، ۱۲۵۰، ۵۹۳، ۸۷۵، ۵۷۸، ۱۸۵۰، ۱۲۵۸

سومنات ۹۲۴ ، ۱۲۱۵ ۱۲۱۵ مرمنات سهند (کوه) ۱۹۷

سویه پور ۱۷۱۷، ۱۷۱۹ سیالکوت ۹۹، ۱۳۲۰، ۱۷۱۱

میام ۳۵۶

صیاد پور ۱۸۰

میستان ۵۸

سیف آباد ۲۰۴ ، ۲۲۳ ، ۲۲۳ ، ۹۲۰ . ۹۴۰ سفا کدل ۹۲۸

صيوستان ١٩٢٥ (١٠١١) ١١٢٨ ، ١١٢١) ١١١١ ، ١٢٥٤

صيوهن ــ سيوستان

• شالن مرگ ۱۲۵۲

شام ۱۰۸ ، ۲۲۲ ، ۱۲۸۰ ، ۱۲۸۰ ، ۱۵۰۹ شاوره (پرگنه) ۱۳۵۳

شاه آباد ۲۳ ، ۱۲۹۸

هاهجهان آیاد ۱۸، ۱۹۰ د ۱۹۵ د ۱۹۵ د ۲۳۹ د ۲۸۷ د ۲۸۷ د ۲۸۷ د ۲۳۹ د ۲۸۷ د ۲۸۱ د ۲۸۷ د ۲۸۱ د ۲۸۲ د ۲۸۱ د ۲۸۲ د ۲۸۱

C1 . A1 C 97 . E 957 6 95 .

61197 61 • 84 61 • 84 61 • 87

417110771- >7711 27412

<17. < 10 A A < 10 B Y < 100.

\$77 2 276 2 \$75 2 475 2 475 2 475 2 274 2 474 2

ماتی سرای ۱۳۲۹ ، ۱۳۲۹
 مالم گنج ۴۳۷
 مالمگیر پریس >۱۵۵
 مالی کدل ۹۳ ، ۹۹۳

حباس آباد ۲۰ ، ۵۳۳ ، ۵۳۰ ، ۵۳۰ ، ۵۳۰ ، ۵۵۱ ، ۵۵۱ ، ۵۵۰ ، ۵۳۰ ، ۵۵۰ ، ۵۵۹

دیم ۱۳۵۰ ، ۲۹۰ ، ۲۹۰ ، ۲۳۸ هجم ۱۱۵۰ ، ۲۹۰ ، ۲۹۰ هجم ۱۲۱۰ ، ۱۲۱۰ ، ۱۳۵۹ ، ۱۳۵۹

حدث ٢٠٣٠

- 15 7 3 777 3 727 3 717 3 667 3 717 3 667 3 717

علی آیاد ۵۰۰ ملیگره ۱۹۳۰ ، ۱۰۳۹ ، ۱۱۹۰ ملیگره ۱۱۹۰ ، ۱۱۹۰ ملیگره ۱۱۹۰ ، ۱۱۹۰ مارت لنگ ۱۲۸۰ مارت لنگ ۱۲۸۰ مازد یورد ۱۸۰۰ غزنی ۵۵ ، ۲۲۵ غور ۱۳۰۰ ، ۸۹۰

● فارس ۳ ، ۱۵۲ ، ۱۲۱ ، ۱۲۲ ، ۱۲۲ ، ۱۲۳۵ ۳۹> ، ۲۹۲ ، ۲۲۹ ، ۲۰۲

> ۴۵۱ فریخان ۲۳ فیض آباد ۲۵۱

قاهره ۱۵۵۹
 قبر ابو طالب کلیم ۲۱۵
 قبرستان مله کواه ۹۳
 قبر شهباز خان کنبوه ۸۸۳

قبر صائب ۵۵۰ د ۵۲۹ ـ ۵۵۳ قبر میرزا یو کستا ۵۵۳

• TAT • TTI • TTY • TY • BQ 4.5

قرا باغ ۲٦۵ ، ۱۳۲۵ قریه نزال ۸۹۰ قریه نونه وئی ۸۹۰ قریه وحی ۸۹۰

قصر ثورس بهشت ۱۳۷۱ قطب الدین پوره (محله) ۲۲۲ ، ۱۳۱۰ ،

قلمه اسير خانديس ٢٠٠٣ ، ٢٠٠٣

قلمه چنچی ۹۳۰

قم ۱۳۱ ، ۱۳۷ ، ۵۷۵ ، ۷۵۵ ، ۱۲۲ قتلمار ۱۳۹ ، ۱۲۲ ، ۲۲۷ هم ۱۲۲ هم ۱۲ هم ۱۲۲ هم ۱۲ ه

6 797 6 7<A E B<B E B7+
6 10<47 6<40 6 40 7 6 79A

1444 4 1884 4 1874

cay caa c aa c dd c dy c d< Tig.

گاخ بحر آرا ۲۰۳ کاخ گلستان ، موزة ۲۳۵ کاشان ۲۰۱۲،۱۲۲ ، ۲۰۲ ، ۲۰۸ ، ۲۰۹ ، ۲۰۸ ، ۲۰۸ ، ۲۰۸ ، ۲۲۲ ، ۲۰۸ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲۴ ، ۲۲۲۴ ، ۲۲۲۴ ، ۲۲۲۴ ، ۲۲۲۴ ، ۲۲۲۴ ، ۲۲۲۴ ،

41877 61878 61870 61808 41404 61794-1790 61798

کارته ،، موضع ۲۲۸

1448

کاشفر ۱۰۳، ۱۳۳۱ ، ۱۳۵۰

کافرستان ۱۰۸ ، ۹۰۹

كالپنى ۱۱۲۰ كالنجر ۱۱۲۰

کاراج (برگنه) ۱۲۲۰، ۱۲۵۰

کانپور ۵۵۵ ، ۳۲۰ ، ۱۱۹۳ ، ۲۲۳۱ ، ۱۳۲۲ کانپور ۵۵۵ ، ۳۲۰ کانپور

کانسر (قلمهٔ) ۱۳۹۸ کانگره ۳۹۳ کتابخانه آرکائیوز سرینگر ۱۸۷۸ کتابخانه آسیاسی بنگال ۲۷، ۹۹۹ کتابخانه آصفیه ۳۳۹ ، ۵۸۷ ، ۹۲۵ کتابخانه سلطنتی تهران ۱۳۸۰ کتابخانه شاهی جیپور ۱۹۹۸ کتابخانه سپه سالار ۵۹۵ ، ۸۲۸ کتابخانه شاهنشاهی ایران ۱۵۹۲ کتابخانه ملیگره ۲۵> کتابخانه مدر یاضی حیدرآباد ۲۵۵ کتابخانه کنگس کالج آکسفورد ۲۲۵ کتابخانه مجلس شورائی ملی تهران۲۲۵۲۲۵

گتابخانه محدود آباد لکهنو ۲۵۵ گتابخانه مجلس تهران ۹۰۵ ، ۱۱۹۰ کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران ۵۸۸ کتابخانه مل ملک تهران ۵۹۳ ، ۲۸۳ ،

> کتابخانهٔ مل بران ۵۹۳ کتابخانه موزهٔ مل پشاور ۲۵۵ کتابخانهٔ میونخ ۲۲۵ کتابخانه نواب خانخانان ۸۰۲ ، ۸۲۹ کتبخانه همت خان ۱۰۱۹ کتهرهٔ ابو تراب خان ۸۳۸ کتهرهٔ شوداگران ۲۲۵ کدگن ۲۲

کراچی ۸۲۸ ، ۱۰۲۱ ، ۱۸۸۸ ، ۱۳۸۳ ۱۵۹۱ ، ۱۳۹<۶۱۲۸۸ ، ۱۳۹۲

کرانه ، قصیه ۲ ، ۱۳۳۳ کریلای مملی ۸۱ ، ۱۳۳ ، ۲۵۱ ، ۲۹۹، ۴۲۰۰ ، ۳۲ ، ۲۳۶ ، ۸۳۱ ، ۲۸۲۱ ، ۲۰۲۱ کرج (دره) ۳۲ کتابخانه اکادمی هنر و فرهنگ و زیسانیسا سرینگر ۱۷۹۰ كتابخانه أكبر بادشاه ١١٩٠ كتابخانه انديا آنس ٢> كتابخانه انستيتيوت شرقى تاشقند ٥٩٥ كتابخانه انستيتيوت شرقى مسكو ٥٩٥ كتابخانه اوده ١٢٤ كتابخانه ايتهى ٢٥> كتابخانه ايرانف ٢٥٠ كتابخانه بانكي يور ٢١، ٥٨٦ ، ٢٥٠ ، 114. 6 448 كتابخانه بودليان ٧٧ ، ٧٧٥ ، ١٣٨٣ كتابخانه ديوان هند ۲۰ ۲۲، ۲۵، ۲۵، ۵۹۳ 14<0 61<1. 617. 617. كتابخانه بوهار ٢٥٠ کتابخانه تحقیقی سرینگر د ، ۹۲۳ ، ۵۰۰ كتابخانه حبيب كنج ٢٥> كتابخانه خيام ٥١ كتابخانه دانشگاه بمبئي ٥٨٥ كتابخانه دانش گاه بنجاب ۲۰ کتابخانه دانشگاه علیگره ۵۸۵ ، ۵۸۵ كتابخانه هانشگاه كيمبرج ٥٩٢ كتابخانه دفتر ديواني حيدرآباد ٢٥ كتابخانه دولت خانة سيرند ١٢٠٦ ، ١٢٠٠ كتابخانه دولتي كيورتله ٥٨٩ كتابخانه دولتي مدرأس ٢٣٥ كتابخانه راميور ۲۰ ، ۹۸۱ ، ۲۵> كتابخانه رائل ايشياتك سوسائتي ١٦ كتابخانه رضا راميور ٢٦

کتابخانه سالار جنگ ۲۵

كتابخانة سرينگر ١٨٨١ ، ١٨٨٩ ، ١٨٨١

کرمان شاه ۳۱ ، ۲۲۱ ، ۲۲۷ ، ۲۲۹ ه. ۲۱۳۳ ، ۲۱۳۳

کرناتک ۹۲۰ ، ۹۲۹ ، ۹۵۴ م

کشنیر ۱ ، ۲ ، ۳ ، ۲ ، ۵ ، ۵ ، ۱۱ ، ۱۱ ، 6 77 6 19 6 12 6 17 6 10 - 44 . 44 - 44 . 41 - 44 47 4 77 4 77 6 77 6 77 4 77 4 6 77 6 78 6 7 86 67 - 89 6 20 - 28 6 20 6 79 8 7N 6 A7 6 A7 - A1 6 49 6 44 AA > 78 - 78 3 A8 > 7 - 1 < 117 6 111 6 11+ 6 1+A 6 174 6 175 6 171 6 114 6 104 6 144 6 144 6 141 4 13A - 133 (138 (131 - 140 6 147 6 141 6 14. \$ 197 6 191 6 190 6 1AC 6 199 6 19A 6 194 6 19A * Y15 4 Y11 4 Y+9 - Y+1 * YYY - YY + YYX - YYY 4 YAY - 777 - 777 - 777 16 YET 6 YET 6 YE - YTE - YAC . YAY : YA1 : Y<4 c 792 6 797 6 797 6 791 - TIF C TIY . T.T C YAN - C TY C 6 TY Q 6 TY A 6 TY . € TO< € TOF = TOT € TO! 6 Y < 7 6 Y < 8 6 Y < 1 6 Y < 1 4 TAT 4 TAD 4 TA 8 T T C 4

- PIN & PAN & PR. 6 PAR 414 . 417 . 418 . 414 . TALL CALL CALL CALL e PTP - PTT + PTA + PTA T ALA T ALT C AL+ C LLY 4.707 6 707 6 774 6 770 6. PTA 6 PT+ 6 PA4 6 PA< e 7 < 9 & 7 < 7 · 6 7 < 7 < 7 < 7 < 7 < 7 2 A A A A PAY & PAY & * 6 B 4 DYP - DYY (DIA 6 DIC 6 DYF = DYA 6 DYT 6 DYC 6 007 6 001 6 079 6 07C - 114 6 711 - 1 44 6 7 1 1 * 777 - 777 4 771 4 714 - TC+ + TTA - TTT + TAF - < 7< 1 < 77 : 787 : 76 6 KPT 6 KPY 6 KP1 6 KPP 6 KAY 6 KP9 6 KP7 6 KPA 6 271 6 267 6 268 6 268 LIZZO LIZZY CIZZY CZTY TAN - TAN & CAA & TYA-B EXATE & ATT - ATT & ATA 474 - A74 - A77 - A74 a #4A > A6A - 97A + FFA -6 AA+ - A47 6 A47 6 A4+ A ASC - AAS & AAY - AAY - 417 6 4 · A · C 4 · Y - A44 LAYE CAYN CAYE CAID ** 448 * 441 * 484 * 488 6 44A - 414 6 414 6 411

¥ ዓለሉ ፤ ዓለሩ ፤ ዓጓፕ ሩ ዓለ•

61<9 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0 < 61<0

كعيه وه ، ۱۲ ، ۱۸ ، ۱۲۳ ، ۱۸۹ ، 6 4.4 C 4.8 C 446 C 441 · TTT · TTT · TTT * 778 : 487 : 787 : 687 > 1877 3 467 3 A67 3 YF7.3 < 751 < 777 6 778 6 711 4 < A F E < < + 6 791 6 777 4 ATT 4 A1A 4 ATA 4 ANA « አኛአ « አኛኛ » አፕሩ « አኛን 41.00 c1.00 c 9.7 4 AOA < 1717 < 1 101 61 0 KY -1 0 KO <1777<177 <1771 <1713</p> 1076 6 1614

کلا تور ۱۸۲

کمگام ۲۹

4 99< 4 998 6 998 4 99+ 63 + + & 61 + + Y 61 + + + < 444 41 . P9-1 . PA 61 . . 9 41 . . A. 4< 0 04 1 0 0 0 0 1 0 0 0 1 0 0 0 1 0 0 0 1 <1.7<-1.78 <1.78 <1.78 <1.88 <1 • < 5 = 1 • < 7 < 1 • < • < 1 • < 7 :</pre> -1 . 1 < 1 . 1 . 1 . 1 . 1 . 4 < AITAL - LALIANAL <1YA • < 1YY / < 1YY / - 1YTA</p> 617AY-17A . 617<0-17<F * 1 7 4 1 ... 1 7 A 4 * 4 1 7 A < 4 1 7 A 3 <171-17.4 (17.1 - 174F CITPYCITTI - ITTYCITT. *170761708-170. 6177F \$6713 . 1771 & 6771 >>7713 6174X61747 61741 6174* "ፋነዋላ፣ ሩነዋለአሩነዋለል ሩነዋለኛ -1799 (1794-1797 (1797 -14.2616.46544.4614.46 8 FAXA-1441 CI&14 CI&1**2** <170A-1808(1808 - 1884)</p> < 10 . C < 1 4-612 A-612 P-6127161-6107<61074 6107 6101A 2100461004 6100 61044 * 1 D 4 Y 6 1 D A 1 6 1 D <1771<177</p>
<1770</p>
<1710</p> < 179 + 6 17 A 7 6 17 < Y 6 17 < + -

کنچی ۹۳۹، ۹۳۹ گنگ کالج لکهنو ۸۳۸

کشان ۱۳۰۵ ، ۲۰۱۵ ، ۲۰۱۵ ، ۲۰۱۵ . ۲۰۱۹ ، ۲۰۱۹ ، ۲۰۱۹ ، ۲۰۱۵

> کرآپریتو ستیم پریس لاهور >>۱۵ کوتهر ، موضع ۱۳۵۱ کونه ۲۰۰ ، ۱۵۵۹ کوک سرای ۱۳۲۸

> > کول ۲ کوکن ، تل ۲۲۳

کرلاب ۱۲۵۲ ، ۹۰۹ ، ۹۰۹ ، ۹۵۲

کولا پور ۱۲۵۹ کونپهلمیر ۱۱۴۳ کوه الوند ۱۲۹۵ کوه بهماک ۱۲۸۲

كوه سليمان ١٢٥٠

کره ماران ۱۳۷ ، ۱۲۹ ، ۱۲۹ ، ۱۳۳ ، ۱۳۹ ، ۲۳۹ ، ۲۳۹ ، ۲۳۹ ، ۲۳۹ ، ۲۳۹ ، ۲۳۹ ، ۲۳۸ ، ۲

کونار (کافرستان) ۹۰۹ ، ۹۰۹ گیشه پل (موشع) ۱۲۷۲ گوهسار بکلی پهار ۲۲> کوه سرائدیپ ۹۰۰ گیمنه کدل ۱۳۳ گوه قاف ۸۵۰ ، ۱۲۹۲ کوه هامون ۸۲۸

• ۲۸۱ ، ۲۷۷ ، ۲۲۷ ، ۸۷ ، ۱۸۸ هم هما

* 777 6 717 6 717 6 711 * 7**7**7 6 747 6 747 6 778

8 417 6 417 6 418 6 794

\$17776]] 17 6] [A] 6] 1<1

41777410A1 41077 4177 .

177.

گردون اساس ۲۸۰ گلبرگه ۳۳۲ ، ۱۷۵۵ گارس دگراک، بر

گلگند. (گولکند،)٠>۲، ۱۳۲۸ ، ۱۳۲۹ ه

گلگت ۲۲۲

گلىرگ ۸۵۸

گنید سبز ۹۰۴

گتبد سلطانیه ۹۰۹

گنبه طریان همدان ۲۰۹ ، ۳۰۹ گنگا ۲۱۸ ، ۸۲۱ ، ۹۳۹ ، ۹۳۹ گزالیار ۲۲۱ ، ۱۱۸۷ ، ۱۳۱۸ گورستان شیخ بهاءالدین ۹۳ گورکیور ۲۵۹ ، ۱۸۰

گورگان ۲۲۰

گولکنده ۲۹۵ ، ۵۵۸ گوله گام ۸۹۱ ، ۸۹۱

کیدن ۱۵۸ ، ۲۸۳ ، ۲۸۳ ، ۸۶۰ کیدن ۱۵۸ ، ۲۸۳ ، ۱۳۱۰ ، ۱۳۱۰ ، ۱۳۱۰ ، ۱۳۱۰ ، ۱۳۱۰ ، ۱۵۸

149 · 427

لاهيجان ٨١٠ ، ٨٥٧ ، ٩٤٩ ، ٨٨٧ ٤

* 414 * 411 * 4+1 * 4V4

*10A~ - 10A7 «10A» "«F1F

1794 6 1798

لته پور ۸۹۲ نداخ ۸۰۸ لدیانه ۲۲۵.

لکهنو ۲ ، ۱۲۵ ، ۱۲۱ ، ۱۲۸ ، ۱۲۹

* YA . . YIS . YIF . IA.

* TAT . TTT . T4. . TAI

6 KKY 6 KY - 6 866 6 777

~~ቱ ዓ~~ላት ና ለዋል ና ለዋ» ፣ ለየለ

#1197611A0611AF 61+33

#3#YY 63YYY 633 9A6319Y

61844 61844 618 DA618 D4

-1787 . 1844 . 1844-1848

1470 6 1708

لمپول ۲۹۸

1010 (1017 (119) (1) (70 DW

ليدن (ماليند) ١٥٥٦

لنگر حاطه ۱۳۱۱

لوکا بهون ۱۳۹۰ ، ۱۸۰۱

🗨 ماچهیواره ۲۳

مارتنه (پرگنه) ۱۳۵۳

ماژندران ۲۱۲ ، ۲۱۷ ، ۲۷۹ ه

6 <1A (<+A (<+Y (TA9

4YZ

مالديو ۱۱۱۴

4 Y < + 4 Y Y 6 Y Y 6 Y AY 6 779 6 771 6 77 6 747 8 - T<Y . T<. . TO< . TO. 6 841 6 444 6 444 6 449 4 444 ° 444 ° 444 ° 444 ° 477 2 764 - 167 2 216 2 6 717 6 711 6 ATA 6 ATY 4 141 4 100 4 184 4 11A 6 <1< 6 <17 6 <11 - <+ A 6 <<< 6. < Y & 6 < Y 1 6 < 14 4 × 0 × 4 × 0 × 4 × 0 × 4 × 0 6 A . D 6 A . F 6 A . F 6 44 D * AYY & AYA & AY* & A*7 6 975 6 977 6 AA+ 6 A<< 61. YD 61. YT 61. A 69 61 61 + 44 61 + 7461 + 47 61 + 44 6117461 + 97 61 + 9161 + 47 44113 - 4116-47113 - 6115 617 . 9 6119761127 61127 4777 × 4771 × 4777 × 4777 * 1 7 7 9 4 1 7 7 < 4 1 7 7 5 6 1 7 7 7 61474 61491 1144 6144 6 4411 4771 4771 4771 41870 41881418744 4189K <17<1417<-<177A</p> -10r<617AY618<7618<0 610<161001-1001-1074 6171 -1714617.7 610<C ·7712 66713267127573 61414614116174461741

6149161408614716147+

مألوه ١٣٩٤ ، ١٣٩٨ ماندو (مندو) ۲۵۵ ، ۳۸۶ مأنسزور ۱۳۱۸ ، ۱۳۲۹ مأتسيره ٩٠٨

ماورادالتهر ۲۵۵ عهجه ۲۸۸ ، ۹۰۰ ه 7 · · ( ) 7 7 · ( ) 7 7 7 ( ) 7 7 / / متهرا ۲ ه ۱۱۸۸ مجلس آثار مل ۹۶

مجلس آسيائي بنگال ، كلكته ٨٩ ، ٩٩٦،

مجلس أقوام ١٠١ هجلس تحقيقات ياكستان دانشگاه لاهور ۱۱۹۰ مجمع البحرين (اله آباد) ۹۲۷ ، ۹۲۸ محله آريوت ۸۹۲

> عله بابا بوره ۲۵۲ ، ۹۵۴ محله يوته كدل ۲۰ محله تبارزه (عباس آباد) ۵۷۰ محله حسن آباد ۳۰ محله خنده بون ۱۳۵ ، ۱۲۵۷ محله دیده مر ۹۳ محله زر پرستان ۱۰۱۳ محله سرخاب تبريز ۹۹۳ محله سكندرانه ١٢٥٢

محله منگین درزازه ۱۱۰

محله ملازالدين ۸۹۱ ، ۹۱۰

محله قطب الدين يوره ٨٩١ عمله كاغذ كران ١٣٢٦

مخله كوحة سختوية شيراز ٨٢٠

محله گرگاری (قطبالدین بور) ۹۹۴ محله ملجمر ۸۹۲

عله لنبنان " ٥٤٠ ، ٥٤٠ محله لنگرته ۸۹۳ محدود نگر ۹۹۹ محله نوهته ۱۲۵۲ مدهول ، قصبه ۱۰۹۵

مدراس ۲۵۰ تا ۲۵۱ ۵۵۵ تا ۹۲۲ ک 17 . . . 4<1

مدرسه جهار باغ ۵۸۳

مادينه متوره ۱۰ ، ۲۳۲ ، ۵۲۳ ، ۵۵۱ ، 11 . < 4 < AF 6 784

مرقد خواجه معين الدين تقشيندى ١٠٨ مرقد مير فبدالجليل بلكرامي ٩٢٥ مرقد نظام الدين(اولياء) ٩٦١،٩٥٢،٩٥٢ مرغزار شهاب الدين يور ١٢٨٦ مرو ۲۵۲ ، ۸۰۲ ، ۸۰۲ ، ۵۵۸ ، ۵۵۸ مزارالسلاطين (كشمير) >> مزارالشمرا (كشمير) ٩٩٣

> مزار بابا خيل ۲۵۲ ، ۲۵۴ مزار جسن بلادوري ۹۹۴ مزار حضرت بابا حسن ٩٩٣

مزار حضرت على هجزيري داتا گنج بخش ٢١هـ

مزار خواجه بختیار کاکی ۱۱۰۸ مرار دیده مری ۹۲ ، ۹۴ مزار سيد عد لورستاني ٨٩٣ مزار سيد مير على همدائي ٣٣٩ مزار شاه قطب الدين ٢٣١١ مزار کلان ۹۲ مزار سيد احمد سامائي ٢٢٦

مزار میرزا شیر بیگ ۱۰۷ مسجد اقصلی ۸۲٪ مسجد بیگم ۱۹۳ مسجد هادشاهی لاهور ۹۹

مسجد پتوانی ۱۳۷ مسجد زیب النسا بیگم ۳۲۸ مسجد جامم دهلی ۲۲۵

مسجه جامع (کشمیر) ۸۲۸، ۲۹۸، ۹۸۹ ۹۱۲ - ۹۱۵

> مسجد جامع ۱۸۷۵ مسجد هید گاه کشمیر ۱۳۹۷ مسکو ۵۹۵

مسلم یونیورستی علیگر ۲۶ مسعود نگر ۱۳۵۱

مشهد ۱۳ ، ۱۲۲ ، ۲۳۳ ، ۲۳۳ ، ۲۳۵ ، ۲۳۸ مشهد

7 7 3 7 5 9 A 9 A 9 . . . 6 3

61.44 61.44 6X71 6 A.6

< 1779 - 177< < 1-9<

CITAL SALL SALLS ARLS ARLS

61771 4177 4 470A41766

6121-+2112 27712 6124

1777 3 >41

مصر ۲ ، ۲۲ ، ۲۲ ، ۲۲ ، ۲۲ ، ۲۰ ،

> مطبع آصفی کانپور ۹۹۹ مظبع افتخار دهلی ۱۱۹۱ مطبع پندت پیجناتی ۹۹۵ ، ۹۹۹ مطبع شعلهٔ طور ۱۲۵۸ مطبع فیروزالدین لاهور ۱۱۹۰ مطبع محبوب ۲۲۵ مطبع محبوب شاهی ۱۰۹۵ مطبع مرتضوی لکمپئو ۱۱۹۲ مطبع مصطفائی ۹۹۹

مطبع مظهر العجائب شاهجهان آباد ۱۹۹۲ مطبع مفید خلائق دهلی ۱۹۹۰

مصبح معید عجرین دهن ۱۱۹۰ مطبع نظامی لکهنو ۱۱۹۲

مطبع نولکشور کانپور ۳۰،۵ ۲۹۹ ، ۹۹۳ ه ۱۵۹۳ ، ۱۵۹۵ ، ۱۹۹۹ ، ۵۵۵

مطيع نولكشور لاهور ۲۳۱، ۹۳۲، ۱۱۹۳ ۱۹۹۵

مطبع نولکشور لکهنو ۱۵۹۹،۹۹۹ ۲۵۵۵ ۱۵۷۵ ، ۱۵۷۵

مظفرآباد ۱۸۷۹ معلل (موضعی) ۱۵۵۹ مقام سخدوم (مقیره) ۲۲۲ مقبرة الشعرا (تبریز) ۳۸۵ ، ۳۳۵ ، ۹۹۳ مقبرة اکمل ۱۱۱ مقبره بایا نصیب الدین ۹۹۵ مقبره خواجه ابوالحسن ۲۵ موژهٔ ملی برطانیه لندن ۱۹۸۰ ، ۱۱۸۹ . ۱۳۸۳، ۱۵۷۲، ۱۵۷۵، ۱۵۷۵ ، ۱۸۹۳

> موژهٔ مل کراچی ۵۸۹ ، ۱۳۸۲ مونگیر ۱۷۴۰ – ۱۷۴۷ مهری پربت ۱۲۸۳ میان میر (موضع) ۲۲۲

● ئاسک ۴۵، ۲۲، ۱۸۵۵ فاگور ۱۱۰۱ – ۱۱۰۳، ۱۱۲۵ ۱۱۲۸، ۱>۱۱، ۲>۱۱

> نار نول ۲۴۰ ، ۸۲۱ ناید کسی ۸۹۱

ئجف اشرف ۸۰ ، ۱۹۹ ، ۲۰۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰ ، ۲۰

فزال (قریة) ۱۲۵۳ نظام کالج حیدرآباد ۱۰۲۱ نردره ، محله ۲۲۱ نر پرستان (محله) ۲۱۳ نگر کوت ۱۳۱۷ نیا کدل ۱۳۲۰ ،۱۵۱

ئوشېره ۱۲۵، ۲۰۸، ۲۰۸، ۵۲۰، ۸۸۳ ۱۲۲۸، ۱۲۵۰، ۱۲۱۵-۱۱۰۱، ۱۲۲۸ ۱۲۲۱، ۱۲۸۰، ۱۲۹۲

> قو مسجد ۲۲۲ شهاوند ۵ فهر شالامار ۱۵۳۹

مقبره خواجه میر درد ۳۱۹ مقبرهٔ نرین العابدین ۱۳۲۵ مقبره سلطان قطب الدین (سلطان) ۸۹۳ مقبره سید حمزه ۹۹۳ مقبرهٔ شعرا (کشمیر) ۱۲۵۹ ، ۱۳۵۹

مقبره شیخ بهاءالدین گنج بخش ۲۲۱،۹۳،۱۱۳ ۲۲۱،۱۲۲،۱۱۲

مقبره صائب ۵۳۱ ، ۵۸۰ ، ۵۸۱ مقبره مقبره عليمردان خان ٢٠ مقبره تطب الدين حيدر ٢٣ معتبره ملا محسن فائي ٩٩٣ مقبره مير حبيب الله ٨٠٢

. A<B : 777 : 777 : 778 . 45.

1<B : 1<B :

> ملک پررہ ۵» ملک یار ۹۳ مل گارن ۴۲۳

منافر ۲۱۱ ، ۲۲۷ ، ۲۸۷ ، ۱۱۸۰

متوهر پور ۳۳۰ موصل ۸۲ موضع بدرو ۳۶ موضع بریه واره ۳۰ موضع هو کره ۹۲ موضع سهپورم ۸۹۲ موضع کیموه ۸۹۲ موضع مایه سورم ۸۹۲ هئا. (هندرستان) ۲ ، ۹ ، ۲۲ ، ۲۲ ، • 75 - 77 · 77 · 77 · 79 4 1 4 6 09 4 0A 4 0Y 6 01 4 AY 6 A 6 4 4 A 6 77 6 77 411.41.A 41.4 41.Y 4AP - 171 6 119 6 114 6 114 4 177 4 179 4 17A 4 17B . 100 . 140 . 144 . 144 4 17A - 171 4 189 < Y1 . 6 198 6 198 6 144 < YT* - YTA 6 YTF - YTF < TT< < TTD - TTT < TTT 4 YY 4 6 YY 6 YY 1 6 YY + 6 747 6 748 6 748 6 748 6 YAC 4 YAT 6 YAT - YCA < 4<4 c 40. c 444 c 44< ፍ ዋለዋ ፍ ዋለ። ፍ ዋሩዓ ፍ ዋሩዋ c 747 6 747 6 741 - 744 < 7.7 6 7.1 6 7.4 6 794 - 41. . 4.7 . 4.9 6 874 6 810 6 818 * TAY * LAL * LAL * LAL * 4 70< 4 700 4 707 4 77F

4 747 6 747 6 779 6 778 6 000 6 799 6 790 6 788

Á

ئېر لچهنه کول ۱۹۹۸ تهر تیاسرم ۵۸۱ ۵۸۱ ۵۸۱ نیل ۵۳ ، ۲۲۲ ، ۸۸> قیشایور ۱۲۵، ۱۲۰۵، ۱۳۶۳، ۱۳۸۸ 1144 🗨 واله گړي (محله) ۹۴: وحي (قريه ١٢٥٣ ولايت نيمروز ٥٧ ولر ۲۰۲ ، ۲۵۸ ، ۲۹۸ ، ۶۹۸ ويرناگ ۱۳۸۹ ، ۱۳۲۳ ، ۱۳۸۹ ، 41A.A 61A.Y 61494-1494 1147 🖝 هاشم يوره ١٢٢٠ ماليند ١٥٥٦ هامون ۲۲۲ ، ۵۱۳ مات ۱۲۸ ، ۲۲۰ ، ۲۲۳ ، ۲۲۸ مات 17706653706016771 18<4 6 184X ATTA. Second هری بنادر ۱۹۹۳ هری بربت ۱۳۸۸ ۱۳۲۸ ۱۳۲۸ هزاره (ضلم) ۹۱۳ ، ۹۱۳ هزار جات ۳۹ هشیار پور ۱۲۵۹ مگل ۱۳۲۸ هفت جنار ۳۲

auli 1112 6112 6112 6112 4113

49. X69. 469. 469. 769. Y

431+1 61+98 61+9861+A8 4110A 6110~6110A6110Y 41179 61177 611176111+ 6114461144-114161171 <1197 <1107 -110 <611<9</pre> 617 · 9 617 · 4 617 · 4 61197 -1773 63770 637776 7774 47769 -1767 61767 6176A 41774 61778 6177761771 617A< 617AD 617476177A 43737 6171 - 617 - A-17A9 -1777 61771 6171A61714 -177. C1777 C1777C1777 6770< 61700 6170761760 41777 41777 41771-1709 61844 61840 61841-1889 **63847 61888 61888618** -1704 .1707 .170 . . 1779 61844 -184. (1824:1894 \$10P< (10T+ (10T+ (10)) 41078 41004 -10074100+ 610AY -10<F 610<F 1076 6147 61479 6104761047 61480 -1488 6148461481 41444 41477 6140861408 1149 هندرکش ۱۸۵۲

* AYA + AYY + AY\$ + A19 776 : 676 - 676 : 576 **:** . < 000 : 004 - 047 : 041 * D<D . D<F . DTF - DTF * 717 6 711 6 701 6 700 6 777 6 770 6 714 + 710 4 ገልአ 6 ግልጓ 6 ግልዮ 6 ግዮሮ 6 74+ 6 774 6 77F 6 789 4 7A1 6 74A - 747 6 747 4 ግባሮ 4 ግባ፥ 6 ግለዓ 4 ግለሮ 4 <+ Y 4 19 A 6 19 < 4 19 & 6 <1 < 6 <17 6 <17 6 <17 6 <+9 £ < 71 6 < 79 6 < 74 6 < 75 6 KKK 6 KKB 6 KKB 6 KBY - A - B - 6 A - 1 - 4 - 4 - 6 - 4 - 4 - 4 - 4 4 841 4 844 4 818 4 818 4 አል• 4 አኛን 4 አሞያ 4 አ**ሂ**ቁ 4 ANA 4 ANE 4 AN 4 AB9 4 9 4 7 6 9 4 7 6 8 9 4 6 8 9 4 6 9 7 4 6 9 1 7 6 9 1 1 6 9 4 4 . 971 . 974 . 97. . 971 • 47 • • 407 • 40 • • 477 6 446 6 440 6 414 6 411 4 9A< 4 9A7 4 9A7 1 9<A 41 - + 7 (1 + + 5 (1 + + 7 6) + + 1 41 - 77 - 61 - 77 - 61 - 77 - 61 - - 9 61 • < 7 6) • < • 6) • 7 0 6 1 • 7 5

1797 6 1141

یونان ۲۲ ، ۱۱۸۳ ، ۱۵۵۹ ، ۱۵۵۳ ، ۱۵۵۳ ییلاق ماهٔ اللبن ۱۲۸۱ پیلاق سنگ سفید ۱۲۸۱

بیلاق توسه مرگ ۱۲۸۱

بیلاق گردی مرگ ۱۲۸۱

ورب ۸۲۴

EC 661 2 - 67 2 - 57 2 6762 7662 A>A 2 67 - 1 7 - 7 1

104 64

يمامه ١٠٣٠

6119 61100 6297 6 217 61188 61100 6297 6 217

فهرست نامهای کشب

> آثار آیران ۱۳۸۰ آداب المریدین ۱۵۵۰ ، ۱۵۵۰ آرائش نگار ۵۵۳ ، ۵۲۳ آریانا (مجله) ۲۰۰ آسیا و آسمان ۵۲۳ آشوب نامه ۲۲۰ آصفه ۱۱۹۰

آفتاب مالمتاب ۲۳۵، ۱۳۲۲، ۱۳۲۹، ۲۳۸، ۱۳۹۵، ۱۳۹۵، ۲۹۵۱، ۱۹۹۳ ۱۲۹۲، ۲۰۰۸

> آمنگ بلبل ۴۳ء "

🗨 ابراب الجنان ٦٥٥

اثبات الجهر، وساله ۸۵، ۹۱، ۹۷، احتاف ۲۳۰
احتاف ۲۳۰
احسن الدعوات ۲۰
احزان الصدور ۲۰۰۱
احیاء القلوب ۲۰۰۱
اختصار سرخوش ۳۳۳
اختیارات المنطق (کلیات الشعرا) ۹۰۲
اخبار الاحقیا ۱۱۰۰
اخلاق، وسالة ۱۲۰۰
اخلاق، محترم ۲۰۰
اخلاق محترم ۲۰۰
ادب و ثقافت کشمیر ۲۰۵

4 YT) 6 Y10 6 Y11 6 Y10 8 Y0Y 6 Y19 6 Y7< 6 Y01

41<70 ( ) 777 (777 6 77 ·

۱۹۲۸ ادبیات تبریز (مجله) ۲۰۵ اربعین ۱۳۱، ۹۱۲ اردر ادب (مجله) ۱۵۹۵ ارزن و پیه مال (داستان) ۱۳۳ ارشاد الوزرا ۲۰۵۱ ارمغان (مجله) ۱۰۵، ۵۰۸ ارمغان لاجواب ۲۰۵، ۸۳۰

انشاي ابرالفضل ١٥٥٥ ٤ ١٥٨٨ انشای جامی ۱۱۸۲ انشاى طرب الصبيان ١٢٠٠ انشای منار ۱۲۷۸ ، ۱۲۸۸ اتوار سمیل ۲۸۸ ، ۱۲۰۰ انبار المشارق ۲۴۸ انوار اقبال ۹۹ انيس النربا ١٢٠٠ انيس الوزرا ٢٠٤١ أوراد فتحيه ٨٨٩ ٥ ٨٩٨ ٥ ٩٠٦ ٢٠١٩ اورينتل كالج ميگزين ٢١٠٢٠، ٢٣، ٨٨٩ 1440 اوصاف الاشراف ١٥٥٨ او بداق مغول ۹۹۳ ایاز و محمود (زلالی) ۱۸۳۹ د ۱۸۳۱ ۱۸۳۹-۱۸۳۹ ایتهی ۲۲۵ ، ۸>۵ ، ۸۸۵ ، ۲۷۵ و ۲۲۸

۲۵۵ ایرس اورنتلس (Ars Orientals) ۲۰ ایران ضغیر ۹۹۳

بابر ثامه ۱۹۰۸ ، ۱۹۰۹ باغ معانی ۲۲۱ باغ معانی ۱۱۲ باغ معانی ۱۱۲ با با ۱۱۲ با ۱۱۲ با ۱۲۲ با ۱۱۹ با ۱۱۹ با ۱۱۹ با ۱۱۹ با ۱۹۵۹ با ۲۹۹ با ۲۹ با ۲۹۹ با ۲۹ با

استكدر نامه ١٣٣ اسیرنگر ۸>۵ ، ۵۸۹ ، ۲۵۴ -أستوورت ٥٨٦ أسرار النقوط ٨٨٥ >٨٨٨ ٨٨٨ ٩٩٨٠ .4.4 64.4 اسلامک کلیر ۲۸۱، ۲۷۱، ۲۲۱، ۲۲۰، ۲۲۰ اشجاز خلد ۸۵ ، ۸۵ ، ۹۷ ، ۸۸ أشعار و قصائد صائب ٥١ اطیای عبد مغلیه ۵> اعتقاد الصدر ٢٠٤٦ إعلام الانام ١١٨٦ اقیال نامه جهانگیری ۵۵۸ اكبر نامه ۱۳۸ ، ۲۱۲ ، ۳۰۳ ، ۳۰۳ ، 41100 61177 6 Kg + 6 7KA 41191611117611666116 6171 - 617 · 9 617 · * 6119 *

610<0 6100x 6100x 61744

الذاتيه، رساله ١٩٠٠ انتخاب ديوان سائب ٥٩٣ انتخاب سائب ٥٩٣ السيمين ٩١٢ الضوء الامع في اعيان القرن التاسع ١١٠٩ المغنم البارد ٨٠ ، ١٩٩٠ ، ١٣٢٣ الفاظ ادريه ١٣٠٠ النهاميه ٣٥٠ انتخاب يادگار ٢٩٠

1444 6 1774

الدرر الكامنه ١١٠٩

بزرگان و سخن سرایان همدان ۱۱۳ ـ ۱۱۵، ۱۱۸ – ۱۲۱ ، ۱۲۳ ، ۱۲۳ ، ۱۲۸ ، ۱۲۸ ، ۱۰۰۹ ، ۱۰۰۹ ، ۱۸۲۹

> یزم آرا ۸۳۱ هزم صوفیها ۳۵ هستان بیخزان ۸۳۱ هکرماجیت ، قصه های ۳۲۰ هلکرماجیت ، قصه های ۳۲۰ هلکرماجیت ، قصه های ۳۲۰ همار د ملیان ۱۳۳ ، ۱۳۵ همار جاوید ۱۵۰۲ ،

میهارستان سخن ۱۰۴۳ میهار عجم ۱۵۹۵ ، ۱۵۹۵ میهاگرت گیتا ۱۰۱۳ ، ۱۱۹۸ ، ۱۱۹۹ ، ۱۸۷۹ میاض آذر ۲۵۸

جهارستان ضيائر ٢٨٢ ، ٨٨٨

بیاض بنده هل باسط ۱ ، ۱۲۱ ،۱۲۱ بیاض خطی (توفیق) ۱۷۵ بیاض خواجه مجد اسهامیل نامی ۲۸ بیاض سرخوش ۱۳۳۲ بیاض شدا ۰٫

بیاض صائب ۵۵۲ بیاض نامی ۱۳۳۹ بی بوج نامه ۲۱۲ بینات الفتح ۱۵۵۲ بینش الابصار ۱۲۸

پارسی گویان کشمیر ۱۳۲۸، ۵۰۰، پانیئر ۱۱۸۸ پنج نامه ۱۱۷۴

> پدماوت ، مثنوی ۲۲۹ ، ۲۵۲ پریخانه ۲۲۷ پنج گنج ۲۲۷ ، ۲۳۲ ، ۸۶۲

پیام مشرق ۱۰۲ ، ۱۰۵ ، ۹۹۰

● تاج المدایح ۲۵۵ تاریخ ادبیات فارسی ۵۵۵، ۲۲۱، ۲۳۶>

تواریخ دوری ۸۵ قاریخ اعظمی ۱۲، ۳۰، ۸۵، ۹۳ ، ۹۷، تواریخ راج ترنگنی ۲۶ تاریخ رتبه پوران ۲۸ « YYY « YYB « YYY « YYI تاریخ رشیدی درغلت ۱۳۲۹ ، ۱۳۳۴ • 777 • 777 • 747 تاريخ شاهجهاني ١٢٦٤ 6 777 4 778 6 873 6 88. تاریخ طبری ۱۸۲۳ 6 277 6 271 6 727 6 72Y تاریخ فرشته ۹۰۲، ۹۰۲، ۱۸۲،۱۱۸۲ تاریخ 6 AAF 6 AAF 6 << 4 PAA > 7PP > 7PP > 7PA > 1414 6 1414 تاريخ كبير ٩٩٢ 4 998 4 998 4 988 4 948 تاریخ کشمیر ۵۵ ، ۵۷ ، ۳۱۹ ، ۵۷۳ ، «ነየየለ--ነየየግ «ነ•ዓለ «ነ•**ዓ**ሞ ETTT CITIT CITIL CTT. *1707-170 · 4177A «177» **ጓጓኖኖ ‹ ነልሩ**ቁ **‹ ነ**ምዮጓ ‹ ነምዮል تاریخ کشمیر اعظمی ۹۲ ، ۱۱۳ 41709 6177 -- 1770 6177Y

قاریخ لاهور ۲۱، ۱۳۲۰ ، ۲۲۸ ، ۲۳۲ ه ۲۵۳

تاریخ بخی ۱۹۱۱ ، ۱۹۱۱ ه ۲۳۵ ه ۲۳۲ تا ۲۳۸ ه ۸۲۹ ه ۸۲۹ ه ۸۲۹ ه ۸۲۹ ه ۸۲۹ ه ۱۵۵۰ ه ۲۳۰

قاریخ مظهر شاهجهانی ۵۳۹ ، ۱۳۵۱ قاریخ مکه ۵۳۳ قاریخ ملا خلیل مرجانپوری ۵>> تاریخ نظم و نثر در ایران و در زبان فارسی ۵> ، ۲۲۳ ، ۲۳۰ ، ۲۳۰ ، ۲۲۴ ه

> قاریخ نظم و نثر نفیسی ۱۳۲ تاریخ هند ۱۳۱۱ ، ۱۳۳۲ ، ۱۵۵۳ تیصرة العارفین ۱۰۲۵ تیصرة الناظرین ۲۰۰۲ ، ۱۳۲۳

-18641 2246 : 224116246

قاریخ حسن ۳۰ ، ۲۰۸ ، ۲۰۸ ، ۹۸۲ ، ۹۸۲ ، ۱۳۳۵ ، ۱۳۳۵ ، ۱۳۳۵ ، ۱۹۹۵ ، ۱۹۹۲ ، ۱۹۰۹ ، ۱۹۰۹ ، ۱۹۰۹ ، ۱۹۰۹

تماريخ بديمي ١٨٨٨

قاريخ پنجاب ٢٦٠

قحقیقات ۲۲۰ قحقیقات چشتی ۳۲، ۲۲۸ ، ۳۵۲

قذكره آرزو (مجمع النفائس) ۲۷۳ قذكره بهارستان سخن ۲۲۸ ، ۸۲۸

قلكرة الاخيار ۲۸٪ ، ۲۲٪

قذكرة السلاطين ۵ قذكرة الشعرا ۲۹ ، ۲۹۳ قذكرة الماشقين ۱۰۲۵

قذكرة القبور ٥٦٩ قذكرة النسا ١٣٢ قذكرة بيمثل ٢٦٠

تحفة سامي ١١٠٥

قد کرة بینظیر ۲۹۲ ، ۲۹۲ ، ۲۲۲، ۳۲۳، ۳۲۳، ۲۲۳، ۱۲۵۳، ۱۲۵۳، ۱۲۵۳، ۱۲۵۳، ۱۲۵۳، ۱۲۵۶

قذكرة حسيني ٨٢ ، ٨٣ ، ١١٩ ، ١٦٨ ،

C TTT C TIA C TIA C T.A

• TTT • TTT • TTT • T•1

> تذکره حیات الشعرا ۱۳۳۰ تذکره حزین ۱۳۳۱ تذکره خوشنویسان ۵۵۸ تذکره خوشنویسان ۵۵۸ تذکره زنان سخنوران ۱۳۳۲ تذکره شعرا (عبدالننی) ۲۱، ۱۹۹۱ نذکره شعرا (عبدالننی) ۲۱، ۱۹۹۱ تذکره شعرای فرخ آباد ۱۳۸۱ تا ۱۵۵۵

1798 4 17 . 8

تذکره شمرای کشمیر (اصلح) ۱ ، ۲ ، ۲ ، ۹۹ ، ۹۹ ، ۱۹۳ ، ۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۳ ، ۱۹۳ ، ۱۹۳ ، ۳۸۲ ، ۳۸۲ ، ۳۸۲ ، ۲۸۲۱ ، ۲۸۲۱ ، ۲۸۵ ، ۲۲۲۱ ، ۲۸۵ ، ۲۲۲۱ ، ۲۸۵ ، ۲۸۵۸ ، ۲۸۹۲ ، ۲۸۸۱ ، ۲۸۸۱ ، ۲۸۸۱

تذكره شعراى ماضيه ٨٣١

تلکره شعرای متقدمین ۱۵ ، ۱۹ ، ۲۸ ، ۲۹ ، ۲۹ ، ۳۸۲ ، ۳۸۵ ، ۳۸۳ ، ۳۳۳ ، ۳۳۳ ، ۳۸۳ ، ۳۰۸ ، ۳۰۸ ، ۲۰۹ ، ۲۰۹ ، ۲۰۹ ،

112 1 724 6 ACT

تعداد النوادر ۲۲۲، ۲۳۹ تسویته، رساله ۱۰۵۱ تفسیر بیشاوی ۱۱۰۵ قفسیر کبیر ۲۲۳، ۲۱۳۰، ۱۱۳۷ ۱۱۲۲ تکملته التواریخ ۹۸ تکملته الشعرا ۸۳۱ تنبیه القلوب ۲۰۸

 قافت الاسلامیه ۹۹۱
 ثلاثیات بخاری ۳۴۱
 ثمرات ۸۹٦
 ثمرات الاشجار ۸۵، ۹۱، ۹۵، ۹۳۰
 ثمرا طبعی ۶۷۰
 ثمره طبعی ۶۷۰

توضیح و تلویح ۱۳۲، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۴۱

جلوه ناز ، مثنوی ۵۰ ، ۲۰ جنگ افغانان و سکهان ۱۳۸ جنگ نامه ۱۳۸ جنگ فیلان ۲۹۹ جنگ خطی ۳۸۰ جنگ خطی مسلم ضیائی ۹۲۲ جنگ میرزا عبدالکریم ۹۲۲ 759 59-13 A7713 -7713 A7713 -671-76713 >7713 76713 -5713 (571

> قذکره عشقی ۱۷۳۹ تذکره علمای هند ۱۳۲ تذکره کاتب ۱۰۲۵ ، ۱۰۲۷ تذکره گلشن هند ۱۷۰۵ تذکره مجد شاهی ۱۹۰۵

2 ( ) 2 (

حيواة الحيوان ٢٠٠٠

● خاور نامه ۲۲۵ خرایات ۵۵۸ خرد افروز ۱۵۷۵ خرد نامه اسکندری جامی ۲۴۱

خزینة الاصفیا ۲۲۹،۳۲ م ۲۵۳ ، ۱۱۰۳ خسرو شیرین نظامی ۱۳۳ ، ۲۲۹ ، ۲۲۹ ، ۳۳۰ خسخانه ، مثنوی ۳۵۱

1879 4 1417

خسرو شیرین ۱۱۷۴ ، ۱۱۸۹ ، ۱۱۹۱ خطیه کلیات صدر >>۱۰

خصوصیات هندوستان ، مثنوی ۲۲۴ ، ۳۵۱ خلاصته الاشعار ۲۷۳، ۵۹۷، ۹۹۰–۴۰۸،

خارَصته الكلام ۲۱۱ ، ۸۲۱ د ۹۸۲ غارَصته الافكار ۸ ۵، ۳، ، ۲۳ ، ۹۸۲ ۱۹۹۲ خلاصته المثاقب ۸۹۸، ۲۰۹۱ د ۹۱۲ جتگ نامه مجد اعظم شاه ۳۳۳ ، ۳۵۱ جواهر خمسه ۲۵۳ جوش و خروش ۳۳۴ ، ۳۵۱ جهان اخلاق ۲۰۷

جهانگیز نامه ۲۸۱ ، ۲۰۳ ، ۲۲۶ چای نامه ۲۱۵ ، ۲۱۲ چهار باغ ۱۱۹۲

چېېر دې ۱۱۱۰ ښار گرهر ۱۲۹۹ تا ۱۲۷۲ حسا اسال کره تا ۱۹۱۷ تا ۱۹۵۶ تا ۱۹۵

چېل اسرار ۱۹۰ ، ۹۱۲ ، ۹۱۶ ، ۹۱۹ ، ۹۱۹ چېلل اسرار ۱۹۰ ، ۹۱۹ ، ۹۱۹ چېله چېله د وغيل ۲۸۰ ، ۹۱۹ ، ۹۱۹ ، ۹۱۹ ، ۹۱۹

چهار درویش قصه ۴۹۱ چهل مقاله ۲۳۵

حالت زار اهل کشمیر ۱۹۰۵
 خبیب السیر ۱۹۰۵

حجت ساطع ۲۹۲ ، ۲۹۷ ، ۲۹۹ م

حدیقه ستای ۱۲۳ حدیقه حکیم سنای ۱۵۵۷

حديقه مسرت ١٣٢

حسن معنی (مثنوی) ۱۹۷

حسن و عشق ، مثنوی ۳۳۴ ، ۳۴۰ ، ۳۵۱ حصن حصین ۱۵۲۹

حفظ قران ۲۲۳

حقيقت نقش ٢٢٠

حکایت عشقبازی ۳

حيات الشعرا ٢٢٨ ، ٣٤٦ ، ١٥٢٩

حیات کلیم ۱۳۹۵،۱۳۹۵،۱۳۹۵،۱۳۹۵ د ۱۳۹۴،۱۳۹۵

۱۳۱۰ ، ۱۳۰۵ ، ۱۳۰۵ ، ۱۳۱۰ حیات و تصنیفات ابو طالب کلیم همدانی ۱۳۵۱

16712/6712 >6712 P6712

ہ خمسه فیضی ۱۱۹۱ 417 stell sa ده مجلس ۱۲۲۲ شمسه نظامي ۲۲۵، ۲۲۲، ۱۲۲ ، ۸۹۲ ، دیدة بیدار ء (مثنوی) ۱۲۲ 1794 ديوان الهي ١٢٧ خمسه مولانا جامبي ١٣٧ ، ٦٣٣ ، ٦٣٥ محمخانه و میخانه (مثنوی) ۳ دیوان انوری ۱۵۵۸ خدسه فاقصه ٢٩٤ ديوان حانظ ١٢٢٧ ، ١٢٢٥ ، ١٣٦٢ خوشگو ــ سفينه خوشگو ديوان خاقاني ١٥٥٨ خير البيان ١٥٨ دیوان سمدی شیرازی ۲۰ 🕳 داد سخن ۲۸۵ 🍩 ديوان طاهر آشنا ٢٣ ، ٢٥ ، ٣٧ دان کراچی (روزنامه) ۱۱۸۸ ديوان شيدا ۱۹۹ ع ۸۹۸ · دانشمندان آذر بالسجان ١٨٣، ١٨٧، ١٨٦، ديوان صائب ٥١ ، ٥٢٥ ، ٥٦١ ، ٥٦٥ ، « 646 « 671 « 661 « 141 = DAA = DAY - Deq + Det 1478 -1 - 1 < 6 69< - 691 6 649 دائرة المعارف أسلاميه اردو ١١، ٢٥، ٢٦ ، 1831 6 1 . 41 1 . 7 ديوان طالب آمل ٢٦١، ٢٢٤ ديوان طالب ديستان المذاهب ١٠٦١ ، ١٠٦٢ و ١٠٦٥ ديوان طبا شير الصبح ١١٨٩ ديوان ظفر خان (احسن) ٢٪ ، ٣٠ دربار اکبری ۱۱۳۹ ، ۱۱۹۷ ، ۱۱۸۰ ، ديوان ظمير قاريابي ١٥٥٠ 1144 - 1145 دیوان مرقی شیرازی ۹۲٪ ، ۸۱۹ ، ۸۲۸ ، هرة ألتاج ٣٣٦ 1 - 24 6 74 6 744 6 747 درالمنضود في حكم رأة المفقود ١١ ديوان غزليات بدرالدين ١٣٣ درج النفائس ١٠٣٣ دیوان غزلیات (صرفی) ۹۳۲ درد و الم (مثنوی) ۱۲۷۰ ۱۲۷۲، ۱۲۷۲ ديران غني ۹۹۱ ، ۹۹۳ ، ۹۹۳ بدرويش تامه ٢٦٩ ديوان فاني ۲۰۸۵، ۱۰۵۹، ۲۰۸۵، ۲۰۸۵، ۲۰۸۵، ديوان قائز ٢٠٤٦ ، ١٠٤٨ ، ١٠٤٩ دستورالسالكين ٢٢١ ، ٢٢٧، ٢٢٥، ٣٣٥ ديوان فيضي ۱۲۹۲ ، ۱۲۹۲ دستوراليمل ١٣٥ ، ٢١٦ دیوان کامی شیرازی ۱۳۷۵ دستور الفصحا ٢٨٧ دستور الوزرا ٢٠٤٢

دولت بیدار ۲۲۸ ، ۸۸۸

وساله غمليه ۲۲۴ ، ۲۲۴ رسائل طغرا ۲۰ ، ۲۹۸ وساله اذکار ۲۲۸ ، ۲۲۲ ، ۲۲۳ رسل نامه ۱۳۳ رشتة كوهر ١٢٩ رشحات كلام صرفي ٦٣٥ رشی نامه ۱۳۹ ، ۹۹۹ رضا نامه ۱۳۵ ، ۱۳۹ رقص هندی ۲۲۵ رقمات الصدر ١٠٧٤ وقعات (طغرأ) ۲۲۸ وقمات أبوالفضل ٢٠٣٣ ، ١٧٠٠ ، ١٥٥٠ ومز و ایما ۲۵۲۹ ونحبت نامه ۱۳۸ دوائح ۲۵۱ ، ۲۲۰ روَائح شرع ٤٣٢ ، ٦٣٢ ، ٦٣٣ ، ٢٣٥ 381 ووز روشن ۲ ، ۵> ، ۸> ، ۸۰ ، ۸۰ ، ۸ ، ۸ ، * 174 4 177 4 171 4 1+7 6 14 6 114 6 177 6 171 4 75 4 777 4 777 4 715 6 748 6 74+ 6 774 6 761 & YAT = YAT + YAY + Y4+ 4 41X 4 414 4 74X - 747 6 717 6 A14 6 7A4 6 719 € AT< € T<7 € 170 € 18A 61 + + < 6 97 A 4 899 6 894

CT+AY CY+A1 C1+11C1++A

4371 - 41 - 37 61 - 4161 - AT

6177461747 6177161777

617AF-17AY61741 61771 -14-4 614-1 61449 61444 6.712 6.712 61713 6171 ديوان كمال اسماعيل ١٥٥٨ ديران ماهر ١٣٣٢ ديران محسن ١٠٢٠ د١٠٥٦ م ١٠٨٥ م ١٠١٠ د ١٠٤٥ ديوان بجد افضل سرخوش ۲۵۰ ، ۳۵۱ ديوان مئير ١٣٩٠ ديوان ميرزا يحل سرخوش ٣٥٠ ديران ناصر على سرهندي ٣٥١ ديران نظيري ١٠٠٥ ديوان وحشى بافقى ١٣٣٢ € ذخيرة الخوانين ٢٢٩٠٢٦ ٨١٨، ١١٢٥٥ 1777 (1000 (114) (114. ذخيرة الملوك ٨٨٥ >٨٨٨ ،٨٨٨ ه.٠٥ 411 6 4 . 7 👁 راج ترنگنی ۲۳۹،۱۳۱۵،۱۳۲۵،۱۳۲۵، 1777 . 1778 واحة القلوب ٢٠٨ راگ درین ۹۲۸ ، ۹۴۰ راماين ١١٩٩ وأم سيتا ٨٨٨ ، ٨٨٩ رخانعل (تذكره) ۱۰۵، ۱۸۱۰ مدانعل (تذكره) رد الروافض ۸۸۰ رد شیعه ۲۱۶ رزم نامه ۱۱۹۸ ، ۲۲۰۰ رسالة الاصطلاحات ٩١٢

رشاله شلوک ۲۰۸

1411

ووضة الابرار ۲۳۰ ووضة الجهال ۱۳۳ ووضات الجنان ۹۹۳ ووضة السلاطين (فخری) ۱۹۹۱ ووضة الطاهرين ۱۰۲۳ ووضة الفردوس ۹۱۲

رياض الانشاء ١١٨٢

زياض السلاطين ١١٨٢ رياض المارفين ٣، ٣٣٠، ٣٣٩ - ٣٥١ ، ٨٩٨ ، ٨٨٩ ، ٨٨٩ ، ٨٩٨ ، ٨٩٨

رياض الفصحا ٩٦١ ، ١٥٥٠ رياض الوفاق ٣١٧، ٢٢٢، ٢٢٩، ٢٨٨٠

ريحانة ألادب ٢١١، ٢١١، ٣٢٤٠ >٠٩٠

ریو (فهرست نگار) ۱۳۰۹۱(۱۳۹۸) ۵۵۸ ۱۳۵۵ ۲۵۹ ۲۵۲ (۵۹۲) ۱۳۵۵ - ۲۲۵ (۵۲۵) ۲۲۵ غ

17 ..

و زبدة الاذكار ۱۳۲۲ ، ۱۳۲۳ زركلی (قاموس الاعلام) ۱۱۰۹ زهره ر خورشید ۱۳۳ زینة البساطین ۱۰۷۳ زین حرب ۱۳۱۷ ، ۱۳۲۵

● ساز و برگ ۱۳۷۰ ، ۱۳۷۲ ، ۱۳۷۲ ساقی ثامه ، ۱۸ ، ۲۰ ، ۲۵ ، ۲۰ ، ۲۵۵ ۵۵۲ ، ۲۵۸ ، ۲۵۹ ، ۲۵۲ ، ۲۸۲ ، ۲۷۷ ، ۲۷۷ ، ۲۸۷ ، ۲۸۲ ، ۲۸۲ ، ۲۸۲

ساقی نامه (بینش) ۱۲۸ ساقی نامه (سرخوش) ۲۳۲ ، ۳۲۲ ، ۳۵۱ و ۳۵۱ ساقی نامه (ظهوری) ۲۱۵ ساقی نامه (قارشی) ۱۰۹۲ ساقی نامه (قارشی) ۱۲۲۲

108 سامي ١٥٢

ساقی نامه (ماهر) ۱۳۳۱ صيحة الابرار (جامي) ١٣٣ سيع المثاني ١٠٠ صخنوران چشم دیله ۲۳۰ **سرایای** ههر عرب (مثنوی سرایای رسول) ۱۷۵ سرايا سخن ١٧٥٠ سرأج الضالحين ١٣٣ سراج الطالبين ٢٢٥ سراج اللغات ١٥٩٥ ، ١٥٩٩ سراج منير ١٢٤٠ ، ١٢٤٢ ، ١٢٧٦ سرالخواص ١٠٥١

صوعوش ۲۰ ۱۱۳ ۱۳۵۰ ۲۲۷ ۸۵۵ 1878 4 1887 4 1.98

سرو آزاد ۱۳ ، ۱۵ ، ۱۹ ، ۱۸ ، ۱۹ ، C 177 C 110 C 117 C 61 < 178 < 171 < 17 < 177 . YTS . YTT . TTF . TTT c 414 c 4 . . . 4 4 . . 4 44 . 444 . 449 . 444 . 444 € ዋለነ ¢ ፕ<ለ ¢ ፕ۵۰ € ፕኛኛ

* 414 ° 411 ° 4+1 ° 4V4 6 PKY 6 PK+ 6 PTA 6 PTK

. DCT . DPQ . DTT . TAC

6 2 . 2 6 799 6 798 6 8 EA

c 979 c 978 : 978 c <81

. 937 6 979 6 97 6 97F

61.97 6 991 6 9A . 6 9 C A

4177A 611<4 611716117+

77713P>713 1A713 P7713

41224 C1277 C10A0C174. 1179 : 1477 : 14.7

متيتمين (Statesman) ستيتمين

سفينة الاوليا ٢٢٨

مقيته بيخبر ٩٣٩

سفینهٔ خوشگو ۱۲۵ ، ۱۲۲، ۲۰۹، ۲۰۹

< 77< : 777 : 77 · 717

- TY1 6 Y4Y 6 Y41 6 Y74

4 777 4 777 4 777 4 777 A

6 ATI 6 A.T 6 494 6 BKT

<1.AT <1.A. <1.Y. <4.</p>

<1719.100. 1702 61777

177.

سقينه شيخ حزين ١١٩

سفيته صائب ٥٦٦ ، ٥٨٨ سفینه محمودی ۵ ، ۲

سفیته هندی ۱۳۲ ، ۱۳۲ ، ۱۲۹ ، ۲۲۷

4 YAX 4 YAT 4 YAY 4 YTA

4 1 + AY - 1 + AY 6 A < 4 A < A

67713 67713 87713 7661

174. 6 1044

سكندر قامه ۲۳۵ ، ۲۲۱ ، ۱۱۸۳ ، ۱۱۸۳ ، ۱۱۸۸

1198

سكينة الاوليا ١٣٢٤، ٣٥٣

سلطاني نامه ١٣٦

سلم السموات ۸۲۰ ، ۲۰۱۰

سلم العلوم ١٠٨٥

سليمان ويلقيس ١١٤٣ ، ١١٨٦ ، ١١٩١

سندی تائمز ۱۲۹ ، ۲۰۴

سنگاسن بتیسی ۱۱۳۲

سواطم الالهام ۲۴۱ ، ۱۱۲۹ ، ۱۱۵۳ ،

شرح زلیخا ۱۸۰ شرح نصوص الحکم ۱۸۰ شرح قصائد خاقانی ۱۸۱ شرح گلستان ۱۸۰ شرح لمعات ۲۲۵ شرح منظوم مثنوی معنوی ۱۸۱

شعر المحيم ۱۱۳۸،۱۱۳۸، ۱۱۳۰، ۱۱۵۰هـ ۱۱۸۲، ۱۱۲۵، ۱۱۲۵، ۱۱۲۲، ۱۱۹۳، ۱۱۹۳، ۱۲۳۶

شكرستان ۲۱۶

شمسيه منطق ۱۲۵۲ ، ۱۲۵۳

شمع انجمن ۸ ، ۱۲ ، ۱۸ ، ۱۸ ، ۱۹ ،

114 ch9 c ht c 14 c 17

4 177 6 177 6 119 6 110

* 174 4 174 4 177 4 177

« YTY « YAY « YFA » YT!

< 747 6 774 6 774 6 777

6 YAP & TAT & TAT & TAY &

6 Y . . . YA . . YA . YA . YA

* 778 - 77 . . TID . TIF

* 777 : 470 : 470 : 474

4 TEX 6 PT1 6 PD 6 5 TYE

4 TAA 6 TAT 6 TAY 6 TA1

* F . F . F . Y . Y . Y . Y . Y . Y

* 4< * 414 ° 414 ° 414

4 31A 4 318 4 747 4 747

ሩ ግነነ ሩ ውሩአ ሩ ውስነ ሩ ውኖች

6 2 . 7 6 77 6 77 6 717

£ < 71 : < 70 : < 77 : < 71

4 ATT 6 44 6 477

77113 ->113 6>113 >>113

صوزن نامه ۱۳۵ صوز و گذاز (مثنوی) ۳۵ صه رکنی ، رساله ۱۰۵۱ سیاحت صرفی منظوم ۲۳۰ سیرة القادریه ۲۲۷

€ 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1
 € 1

1211 6 1414

شاهجهان نامه ۲۲ ، ۱۱۲ ، ۲۲۲ ۲۸۲۶

0 74 · 447 · 447 · 457

6 941 6 441 6 444 6 444 6 441

61746 6177 6177<11779

6177A 61777 6177161749

75710>5710 40510 40510

14.4 6 14.7

شاهنامه ۲۱۹ ، ۳۰۵ ، ۹۸۰ ، ۲۱۹ ماندا

*1777 :177 · (1770: 1774

417AB417AT-1TA141TA+

1748

شاهنامه مجد اعظم شاه ۲۴٪

شرح اسماءاته الحسنلي ٨٨٥ ، ٨٨٨، ٨٨٨٠

7.1

شرح بوستان ۱۸۰

شرح حال دوائی ۱۱۰۹

41 · AA 4991 4 9A9 4 97 • CITTY CITTY CY-9761-9-<177A <1777 <1778 <1770 CIPY CIPYY CIPYI CIPCI 41771 - 1770 - 41777 - 17713 617.0 C1047 C10AC C17C0 414 . 4 617 49 61 7 AY 617 7 A 1474 1 1474 همع دل اقروز ۱۳۳

شمع و پرواله ۲۵۲ ، ۵۹۲ شعر العجم ١٨٥ ، ١٨٩ ، ٢٠١ ، ١٨٠ ، AA> 2 PA> 2 TYA 2 AYA شور شيال ۱۲۸ شهر آشوب كشمير (فصاحت خان راضي) 1109 - 1179 & 117c

شیرین و خسرو (نظامی) ۲۲۲، ۲۵۵، ۲۸۱ CATE CATT CATE CATE 1110

🕳 سيا ١٠٥١ ۽ ١٢٣٢

شير المبدر ١٠٤٦

ييح ضادق ۱۲۱ ، ۱۸۲۰ ، ۲۹۲ ، ۲۹۲ ، ۵۰۱ 414 3 174 4 1 · 40 4 17 6 6 17 114.

صيح گلشن ١ ، ٢ ، ١٣ ، ١٨ - ٨١ -C 177 C 177 C 177 C AF < 108 6 184 6 184 6 180 < 1A+ 6 1<A 6 13< 6 137 < PYP < Y<7 < YPF < Y14 - T . A . PAY . > 47 . A . T -

4 777 6 767 2 767 6 71. 41.17 6 A<9 6 A<A 6 778 41 · 4 · 61 · AA 61 · BY 61 · P4 ANNIS PANES GOALS POALS 41097 61007 61077 6177 · 6179 617 4 617 617 61771 41-68 61-68 61-47 61791 6111461449 61478614DK TATE ANY & LAIR

1478

صحیح بخاری ۱۳۲ ، ۱۳۲ ، ۱۳۳ ، ۱۳۳ ضراط الصدر ٢٥٤١

41<77617<1 6178< 6178.

صوفى ١١٠ ١٣٥، ٢٠٨ /١٠٨ ٢٠٨٠ 4 970 1 9+< 6 Y<< 6 YYY

1774 (1777) 1777 (1777) 1777 (1777) 1777 (1777)

هروش و قوافی ، رسالهٔ ۲۵۱ مقدالجواهر ۹۵۱

مقد ثریا ۱۰۱۰، ۱۰۸۰، ۲۳۵۰، ۲۸۰۱، ۱۰۸۸ ۱۹۱۱، ۲۵۵۰، ۱۸۰۱، ۲۹۸۱، ۱۹۹۱

> هلم القیافه ۹۱۲ هلم تصوف (رساله) ۲۱۲ همدهٔ منتخبه ه۸۵

عمل صالح ۳۱ ، ۲۵ ، ۳۱ ، ۳۵ ، ۳۱ ، ۲۹ ، ۲۹۵ ، ۲۹۵ ، ۲۹۵ ، ۲۹۵ ، ۲۹۵ ، ۲۹۵ ، ۲۹۵ ، ۲۹۵ ، ۲۹۵ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ، ۲۹۹ ،

عیار دانش ۱۲۰۰ تا ۱۵۵۸ ، ۱۵۵۸ عام ۱۵۵۸ عام ۱۵۵۸ عمید (لفت) ۸۲ معنور تامه ۸۲۸ عین الملم ۱۰۲۸ عین الملم ۱۰۲۸ عین الممانی ۳۳۰

قایة الفایات ۱۰۵۱
 قوثیه (مثنوی) ۱۳۲ ، ۱۳۷

● قارسی گریان کشمیر ۱۹۳۱ قانوس الخیال ۱۳۵۳، ۹۹۲، ۹۹۲، ۹۹۳ قایض المراد (فیض مراد) ۹۹، ۹۱، ۹۱، قتحات کیرویه ۲۰۸، ۹۲۰ قراقنامه (رساله) ۵۲ قرحة الناظرین ۹۹۲ قردوس آلاحادیث ۳۳۲ 777 > 777 > 74 1 > 74 1 > 17 + 13 .

ضبط اوقات (رساله) ۲۱۲
 ضیافت معنوی ۲۹>

طبقات شاهجهانی ۲۰۳ ، ۲۱۱ ، ۸۳۱

طبقات صوفيه ۱۵۵۹ طرائق الحقائق ۱۰۵۱ طرق الخواص ۱۰۵۱ طریق الصدر ۲۰۰۱ طریقه قادریه ۱۲۰۰۰

طقر قامه اسلام ۲۱۱
 طقیر قامه شاهجهان ۱۲۲۹، ۱۲۵۸، ۱۲۵۸، ۱۳۵۳
 ۱۳۵۳، ۱۳۲۲، ۱۳۲۲، ۱۳۵۳

ظفر قامه یزدی ۱۳۱۹

مالم آرای عباسی ۲۷۲
 عالمگیرنامه ۱۳۸۴
 عبادة اخصالخواس ۱۰۵۱
 عبادةالخواص ۱۰۵۱

هجائب البلدان ١٦٩٦

هرفات الماشقين >>، ۱۲۲، ۱۲۴ ، ۲۹۲، ۲۹۲، ۲۹۲،

فرس قامه ۲۰۷۹ .

فبرست كتابخانه مجلس ملى تهران ٣> فهرست کتبهای چاپی در موزه برطانیه ۸۳۰ افهرست کتب جایسی فارسی دیوان هند ۲۰۹۹

فهرست كتب جايسي فارسى موزة برطانيه 41144-114< 6114F 6 1+17 10446 1040 61044 6144

617 . . 6119961194 61197

فهرست مجلس آسیای بنگال کلکته ۱۰۹۵ فهرست مخطوطات انجمن ترقسي اردو ٢٠٢١ فبرست مورلی ۲۲ فهرست نمایشگاه مخطوطات و نوادر ۵۸۵ فهرست تمايشنامة جيبور ١١٩٨ فهرست ندونة خطوط خوش ١٥٦٢

● قاموس الاعلام ٨٥٨ ٤ ٨٨٨ قاطمة البدمة ٢١٢ قاموس المشاهير ١٩٩٠ ، ٢٩٩ ، ٢١٠٣ قدرت ۱۱۳ ، ۲۲۳ ، ۲۲۳ ، ۱۵۱۱ ،

فوائدالمرفانيه عدمه

قرآن (مجيد) ٨١ ، ٢٦٦ ، ٩٠٧ ، ٩٢٧ ... & TOK 4 FOI 6 PTK 6 PTK - 444 6 374 6 640 6 894 6 A+A 6 4TA 6 7T1 6 7TT 41 - YA 6 APT 6 APT 6 AY . 41174411 A 41+4941+79 4114. 61154 6114461147

6 495 6 496 6 41 6 4. 6 12 413 144761447 6 1797 6 777

فرمان شاهجیان ۳۱ ، ۲۹ ، ۲۸ فرهنگ جغرافیای، ایران ۲۳ قرهنگ جمانگیری ۹۹۵ فرهنگ سخنوران ۲۱۹ ، ۱۷۷۸ فرهنگ فارسی ۱۳۲۲ فرهنگ نظام ۱۰۲۱

قصوص الحكم، شرح ٨٨٨ ، ٨٨٨ ، ٨٨٨ 411 6 4 . 4 6 844

> قصوص ، عربسی شرح ۱۰۵۱ فصوص ، فارسی شرح ۱۰۵۱ فوائدا لرضا مه فهرست أدب فارسى ١٨٥ قهرست از براژن ۸۹۳ فبرست ايوانوف ٩٦٦

فهرست بانکیبور ۹۳ ، ۹۹ ، ۲۷ ، ۵۸۸ ، . < PF . < PF . < YY . AYY . AYY

> فہرست بودلین ۲۲۰ ، ۲۳۰ فهرست يرونسور عبدالقادر سرفرأز ٥٨٥ فهرست خطى راميور ٢٦

فهرست دیوان هند از ایتهی ۲۰ ، ۲۵ ، ۲۹

فهرست ذخيره براؤن از نكلسن ٩٩٨ فهرست سيه سالار ٥٥٥ ، ٥٩٦ ، ٢٧٥ ، 1140:3141 - 114. - AYA

فهرست ضبيمه كيمبرج ٥٩٣ فهرست كتب خانه آصفيه ١٨٨ فهرست کتب خانه بافکی پور ۱۴۹ ، ۱۴۹ فهرست كتب خانه بوهار ٥٨٩ 6 77 > 777 × 777 - 777 5 E. TKA C TKA C TAT = TA. . P < + 6 77 6 7AY 6 7AY 6 514 6 ዋሊጌ 6 ዋሊዮ 6 ዋሩዋ 6 471 6 7AD 6 DD7 6 DF4 6 988 6 980 6 980 6 KT1 > 1 7 7 2 7 9 9 7 7 1 1 3 A 7 7 1 3 4177761779 4177A 417F+ 41844:1441 11411 11404 <17.1</p>
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10.1
10 41779 41718 417 8 8-17 - 7 1477 6 1478 6 1798 كلمة الحق ١٧٨ كليات احسن ٥٠ ، ١١ ، ٢٠ ، ٥٥ كليات شس ٥٦٦

کلیات صدرالدین ۱۰۷۲ کلیات فیضی ۱۱۹۱ کلیات کلیم ۱۳۸۲ کلیات منیر ۱۲۳۸

کلیات میرزا صائب ۵۲۵ ، ۵۵۱ ، ۵۵۸ ، ۵۵۸ ، ۵۵۸ ، ۵۸۵ ، ۵۸۵ ، ۵۸۳ ، ۵۹۳ ، ۵۹۲ ، ۵۹۲ ، ۵۹۲ ، ۵۹۲ ، ۵۹۲

کلیات طغرا ۲۲۳، ۱۰۲۵، ۱۰۲۵ کلیات عزیز ۸۳۸، ۸۷۳ کلیات عزیز ۸۳۸، ۸۷۳ کلیات کلیم ۱۰۱۸ کلیات و مثنویات ظفر خان ۹۸ کلید مخازن ۲۵۳ قصائد مرقی ۱۹۲ ، ۸۳۰ ، ۱۲۲ ، ۱۳۲ ، ۱۳۲ ، ۱۳۲ قصه قصه اکه فندن ۱۹۱ ، ۱۹۲ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۵ ، ۵۵۲ ، ۵۳۲ ، ۵۳۲ ، ۵۳۲ ، ۵۳۸

قسطاس الاطيا ٢٠٠

قصيده ضروريه ۲۲۵

قصيده عمر بن الفارض ٩١١

قصیده غسلیه ۲۲۵ قصیده لامیه ۲۲۵ ، ۳۳۵ قضا و قدر (مثنوی) ۳۳۳ ، ۳۵۱ ، ۳۸۲ ۲۸۵ ، ۳۲۵ ، ۱۸۳۳

> قندهار ثامه ۳۵۳ قوامه زبان کشمیری ، رساله ۳۲۹ قوامه المشائخ ۸۵ ، ۹۱ ، ۹۷

◄ كارستان ١٢٥٦ ، ١٢٥٢ ، ١٢٥٦ ، ١٣٥٦ ، ١٣٥٦ كارنامه ، رساله ١٢٥٨ ، ١٢٥١ ، ١٢٥٨ كبريت احمر ١٨٥ ، ١٩١ ، ١٩٥٠ ، ١٩٥٨ كبك نامه (مثنوی) ١١٤٨ كتاب المسودة في القربيل ١١٢٨ كيكول ١١٥١، ١١٥٥١ ، ١٢٥٨ كشف الظنون ٢٥٥

کلیات الشعرا ۱۳ ، ۱۷ ، ۲۸ ه ۱۹۱۰ ، ۱۳۱۱ ، ۱۳۱۱ ، ۱۹۱۵ ، ۲۵۳ ، ۲۵۲ ، ۲۰۲۱ ، ۲۲۱ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ، ۲۲۲ ،

كليله و دمنه ۱۲۰۰ كناية الاعتقاد ۲۹۲ كنز الجواهر ۳۸۱ كنز المعانى ۲۲۵

● گلدسته ۱۳۸ گریه قلم >۴> گل اورنگ ۱۳۳۰ ، ۱۳۳۲ ، ۱۳۳۰ گلدسته نظم و نثر ۱۱۹۳

گل رهنا ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۲، ۲۲۳، 6 746 6 747 - 740 6 77A 6 7 . A . A . A . A . C . F99 4 778 4 788 4 788 4 7.4 € AA1 6 A4A 6 44+ 6 479 - 471 4 477 4 477 4 AAP > 47A 6 47< 6 408 6 478 4 447 6 9AF 6 9AF 6 947 61.00-1.07 61.80 61.17 41 + 41 61 + A4 61 + AA 61 + AT 47.13 46.14 1771 24771 4146417464 41444 E164< <14</p>
<16</p>
<17</p>
<18</p>
<17</p>
<17</p> 27612 16612 + P6107P612 6178461714617.7 61844 1470 6 1778

گلزار ابرار ۱۱۰۲ ، ۱۱۰۳ ، ۱۱۰۸ کلزار ابراهیم ۱۹۹۳ ، ۱۹۹۹ گلزار کشمیر ۱۳۳۹ گلزار کشمیر ۱۳۳۹ گلستان سعدی ۹۰۳ گلستان شرح ۱۰۸۳

گلستان فطرت ۱۰۹۳ گنج سخن ۸۳۱ گلزار معانی ۲۱۳

گلستان مسرت ۲۹۱، ۲۲۲، ۲۹۲، ۲۹۳ م ۱۰۸۳ گلشن اسلام ۲۹۳ ، ۲۹۸ گلشن بیخار ۱۷۵۰ گلشن راز ۴۰۹

گلشن کشمیر ۱۲۵ ، ۱۷۵۵ گلشن مجمود ۵

> گنج الهی ۱۲۲ ، ۱۲۵ گل و بلبل ۲۵۲ گنج سخن ۱۸۲۹ گنجینه آثار ناریخی اصفیان ۵۸۰ گنجینه خرد ۱۵۵۸ گنجینه فنون ۵۵۸ گنجینه معارف ۲۰۷

■ الطائف الخيال ۲۸۳
 لطائف الخيال ۱۲۳۹
 لطائف الخيال ۱۲۳۰
 لطيفة فيضى ۱۱۸۳ ، ۱۱۹۹ ، ۱۲۰۰
 لفت نامه دهخدا ۲۳۳،۲۳۳ (متنوی) ۲۳۱ ، ۲۳۱ ، ۲۳۱
 لوائح جامى ۲۵۱ ، ۲۳۱ ، ۲۳۲ ، ۲۳ ، ۲۳ ، ۲۳ ، ۲۳۲ ، ۲۳۲ ، ۲۳۲ ، ۲۳۲ ، ۲۳۲ ، ۲۳۲ ، ۲۳۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ، ۲ ،

1191

ليلاوتي ۱۱۸۵ ، ۱۱۹۰ .

ماتم سرائی ۱۳۳

مآثرالارا ۱ ، ۱۲ ، ۱۵ ، ۱۹ ، ۲۱ ،

6 14 6 DE 6 DI 6 TE 6 TE

«174«111 «111» «1.7 «<.

* ATT : ATA : FT : CTF

6 < 99 6 < 1 < 6 797 6 749

611<161.98 61.08 694.

41112 PALLS ... 1174 4115

61770 1777 61777 61741

144. 11744

مآثرالكرام ١١٨٨، ١١٨٨ ، ١٥٨١ ، ١٥٨١

مآذر رحیمی ۲۵، ۲۲۰، ۲۲۲ ، ۲۲۳ ،

ፍ **ጓ**ልል ሩ ጓነኛ ሩ ኖአዲ ሩ ኖጓኖ

• < \< • \\\ • \\\ • \\\

6 A17 6 49A 6 494 6 49+

6100461000610016 877

ماليخوليا (رسالة) ٢٠٤٦

مانک ۱۳۱۷

مائک سوهل ۲۲۳

ماه دو ۲۲ ، ۲۳

ماه و مهر (شنوی) ۱۰۳۵

مثنوی پیر و جوان ۲۲۵

مثنوی راسخ ۲۲۵

مثنوی معنوی (رومی) ۲۵۲، ۳۳۳ ، ۸۵۲،

100A 6 A44 6 A 4 Y

مثنوی فتح قندهار ۸۸۹

مثنوی قضا و قدر ۲۲۵

بثنری ملا شاه بدخشی ۲۰۱۲ ، ۱۰۲۲ مثنویات و قصائد قانع تتری ۳۸۵

مجالس ألعشاق ٨٨٥

مجالسالمومئين ٨٨٠

مجله آریانا ۲۵۵۹

مجله اردو ۳۲۸ ، ۳۲۸ ، ۱۰۴۳

مجله اور ينتل كالج -- اورينتل كالج ميكزين

مجله برهان ۱۰۲۳ ، ۱۰۲۵ ، ۱۰۲۳ ،

مجله سپاهان ۲۰۰

مجله طهران مصور ۵۷۳

مجله معارف اعظم گره ۸۲۸، ۹۹۸، ۹۹۲۳ ۹۹۵، ۱۰۳۹، ۹۹۹،

عله ينما ٥٥٨

عيم الاشعار ١٣٣

مجمع الغرائب ٢٧٦

مجمع الخواص ٦١١، ١١٥٣،٤٩٠، ١٦٩٢،

1814

مجمع القصحاً ٣ ، ٨٥٨ ، ٢٧٨ ، ٩٨٨ . ٨٩٨ ، ٨٩٨

مجمع القوائد ٢٢٥

عجم النفائس ١ ، ١٧ ، ١٣ ، ١٧ ، ١٧ ، ١٩٤

4 A 1 & F 4 & F 9 & F 4 & F A

CAPTERIA CITA CITE CAT

4 10A : 10< 4 107 6184

ገለም « ገለነ « ነኝለ » ገልፃ

4 Y < D 4 Y DY 4 YYY 4 Y 1 +

* YAY - YA! 6 YA< 6 YAY

* TYD - TYY : TID : T.Y

- 4 7 4 6 777 6 778 6 77 × . 117 * 747 * 889 * 6 6 8 = 476 . TET . 727 . PAT . 6 < TD 6 < TT 6 < TT 6 < . T 6 AY . 6 A11 6 446 6 44 . < AAT < AA1 = AA. < A<< 4 977 4 979 4 A9A 4 A9K 4 9 < A 6 9 < A 6 9 7 1 6 9 8 A 41 - D - C 1 - P7 - C 1 - P D - C 1 - - T 6177X611<761.47 41.43 P. 710.1712 >7710>7713 66712 + 1714 PT713 PAGIS 617. C(17. P(17.) 61090 €1707-1700€177 €171< 1271 (1798 (1779-177)

مجموعه حكما ١٥٥٨

مجموعه رباعیات (صرفی) ۲۳۲

مجموعه ملا قدرتي ۳۸۰

مجموعه نغز ۲۵۱۱۵۹۶۱۲۱۱۸۱

محبوب الزمن قذكره شعراى دكن ۲۲،۱۲۲۱،

77> 1 7.4> 1771 4771

محضر فامه ۱۱۳۵

محمود و اياز ۵۵۳ ، ۹۳۱ ، ۱۳۴۱

مخيرالاسرار ١٤٠٩ ، ١١١ ، ١١٢

مخبرالواصلين ۲۲۸ ، ۲۲۴ ، ۲۵۳

صغرت الاسرار نظامي ١٣٣ ، ١٢٨ ، ٢٨٨،

1111 2114 74(1) 1111

مخزنالغرائب ۲۳۰ ، ۱۵۲ ، ۲۳۱ ، ۹۸۳ مخزنالغرائب مدها

۱۳۳۱ ، ۱۳۸۲ ، ۱۳۲۲ ، ۱۳۲۲ ، ۱۳۳۲ مراة البيال ۱۳۳۲ ، ۱۵۳

مراة الخيال ١٣٣ ، ٢٣٣ ، ٢٦٣ ، ٣٢٢

4 779 : 777 : 777 . 77X

. 777 . 771 . 774 . 777

4 PCF 6 PCY 6 PC+ 6 F76

. DEF . DYT . D .. . FAF

4 7 · A & DAY & DAT & DTT

4 449 4 841 4 811 4 8+V

مراة الطالبين ۲۱۲ مراة الضمائر ۱۵۷۵

مراة المالم ۱۱۲ م ۱۸۵۸ تا ۲۱ م ۱۳۸۸ مراة المالم ۱۳۸۸ مراة المالم

مراة العيوب ٢٩٥ مراة القنوح ٢٥٥ مراة القلوب ١١٩١ مراة جهان نها ٣٥٣ ، ٥٥٨ مراة الوجود ١٢٠٠ معراج الكاملين ١٣٣ معيار الادراك ٢٨٥ منازى النبوت ٢٣٤، ٢٣٢، ٢٣٣، ٢٣٣،

مقاليط عامه ١٥٥١

مفتاح التواريخ ۲۵، ۲۰۱۵ ۲۲۹، ۲۳۹، ۲۳۹، ۲۳۹، ۲۳۹، ۲۵۳، ۲۵۳، ۲۵۰، ۲۹۲، ۲۰۱۰، ۲۰۱۰، ۲۳۲، ۲۳۲، ۲۳۲، ۲۳۲، ۲۳۲،

مقاييه الشيرا ١١٩٥

مقالات الشعرا ۲۲ ، ۲۲۱ ، ۲۹۷ ، ۲۹۲۵ مقالات ۲۰۱۱ ، ۲۰۱۱ ، ۲۰۱۱ ، ۲۰۱۵ ،

مقالات هادی حسن ۳۹۱ ، ۳۷۲ مقاله خسرو دانش ۳۶ مقالات دانش آموزان ۲۰۹-۲۰۳

مقاله خزائن مخطوطات ۵۸۹ مقاله دکتر چنتائی ۵۸۲ ×۹۸

مقاله دکتر عد ولیالحق:۱۰۲۵، ۲۳،۸۳۱ ۱۰۲۴ تا ۱۰۲۲ مهرو

مقاله ظفر خان ۲۳ مماله ۲۰۸ مقاله ظفر خان ۲۰۸ مقامات ایشان (رساله) ۲۰۸ مقامات مرشد ۲۲۰ م ۲۲۳ ، ۲۳۳ مقامات مرشد ۲۲۰ ماثیب علامی ۲۲۰۰ مکانیب علامی ۲۲۰۰ مکانیب علامی ۲۵۰۰ منازل الاولیا (رساله) ۲۱۲ منازل السالکین ۲۲۲

مردان بزرگ کاشان ۱۸۱۸ مردم دیده ۲۲۲ ، ۲۲۲، ۲۲۲، ۲۲۲۹، ۱۵۲۸ ، ۱۵۵۵ ، ۱۵۹۹

> رازی) ۲۵۲ ملکر الاصحاب ۲۸۱۳ مرشد کامل ۱۳۳۹ مرقع پادشاهی ۱۵۵۸ مرقع گلشن ۱۳۸۰ مزار الشعرا ۲۳۵

مرکز ادرار ۱۱۲۵، ۱۱۲۳، ۱۱۲۳، ۱۱۲۳ که ۱۱۸

مسلک الاعیار ۱۲۲ ، ۱۳۳ ـ ۱۳۳ ، ۱۳۳ مصطبه خراب ۳ مطلع الفجر ۱۳۳ معالم التنزیل ۲۳۰

معراج الخيال ۱۵۵ ، ۱۵۵، ۱۵۹، ۱۹۳، ۱۹۳ ، ۱۹۳

میر السالکین ۵۵۰ مشایهات ربیمی (بدیمی) ۳۲۵ مشاهیر کشمیر ۵۰

مصدر الاثار ١٠٦٠ ، ١٠٦٥

مصدر الاسرار ۱۰۹۳ مطلب الطالبين ۲۳۱ مظلم الاتوار خسرو ۲۳۲

عظهرگل ۱۲۹۰ معارف ۱۲۰۰

مارف الصدر ٢٠٤٩ معجم الموالفين ٢٠٩ معراج الفاحث ٢٧٤

مناسك العج ١٣٢ ، ٦٣٢ ، ٦٣٢ ، ٦٣١ مناظرات (رساله) ١٠٤٦ مناظر المحص المخواص ١٠٥١ منبع عيون المعانى ١١٣٦، ١١٣٨ ، ١١٣٨

متبع نفائس العلوم ۱۲۰۰ منتخبات ابوالفضل ۱۵۲۱ > ۱۵۲۸ منتخبالتواریخ ۱۱۲ ، ۸۲۸ ، ۲۲۲ >

۸۱۱ ، ۱۱۳۹ ، ۱۱۳۹ ، ۱۱۳۹ ، ۱۱۳۹ ، ۱۱۳۹ ، ۱۱۳۹ ، ۱۱۳۹ ، ۱۱۳۹ ، ۱۲۳۹ ، متحف اللغات ۱۳۳۷ ،

منطق الطير ١٣٣

مشهاح العارفين ٩١٢ ، ٩١٥

منتخب اللياب ١٠٣٣

مثنهي المقال ١١ المثام المشاه

موارد التواريخ ۸۵

مواردالکلم ۱۱۲۸ تا ۱۱۵۴ تا ۱۱۸۰ ۱۱۸۵،۱۱۲۹ که۱۱۱۸ ۱۱۸۵،۱۱۸۵

1146

مهابارت ۲۹ ، ۲۲۰ ، ۱۱۹۷ ، ۱۱۹۷ مهابارت ۲۹ ، ۱۳۱۰ ۱۱۹۷ مهاباری ۱۵۸۵ ۱۵۸۵

صهر ۱۰۶ صهرور ماه (مثنوی) ۲۸۱،۲۷<۶۲۱،۱۳۲ صهر و محبت (مثنوی) ۱۲۲

مهمتانه و ۲۲۸ د حومناته

476 2 767 2 A67 2 627

• 1A7 • 1A7 • 1<A • 1<1

· <<< · < < · < < . < \ . < \ . < \ \

· ۸<< · ٨<٥ · <٩٦ · <٨٢

61 . 97 61 . 91 61 . Y < 6X < 9

میخانه راز (شنوی) ۲٪ ، ۱<<۹ میخانه ناز (مثنوی) ۰٪ میرزا غازی و بزم ادب وی ۲۲۸ ، ۲۸۸ قایر سان نامه ۲۱۲

ناز و نیاز (شنوی) ۱۰۳۵

نامه شیخ مبارک به فیضی ۱۰۹۸ نامه ظفر خان بنواب جمدالملک ۵۰

ئامه فیضی ۸۸>

فتائج الافكار ١٣ ، ١٨ ، ١٩، ٢٩، ٢٣،

177 6119 6110 6 119 600 4170 6177 6177 6777 6777

4 178 4 184 4 184 4 187

. TT9 . 1<< . 174 . 17A

< **** 6 *** * *** * *** * ****

6 749 6 74A 6 744 6 777

• 479 • 474 • 474 • 474

- 444 * 444 - 444 * 444

4 T < A 4 T T A 4 T T A 6 T T <

« TA « TA T « TA T « T « T « T

4 047 6 DP4 6 P17 6 P1.

4 4 0 6 71 0 6 7 1 9 6 6 8 4

14> 0 44> 0 44V

e dal e dal = dal e val

• ዓላነ ፡ የለአ፡ ፡ ላልዓ ፡ ዓየዮ

4177041.04 41.04-1.07

6174.6177461707 61700

47912 77712177124242

78612 8171227712222 77212 262128221271812 1781 27781

قجات المومنين ١٠٦٦ قجم الصدر ١٠٤٦ قجرم الساء ١٣٣٣ تزهة الخواطر ١١٠٥ ، ١١٠٨ ، ١١١٩ قدر رحمان ٢٠ ، ٣٠ ، ٢٠ ، ٢٠ ، ٣٠ تشتر عشق ٣٥> ، ٣٠١ ، ٩٨٢ ، ٩٩١ ،

قشید السفر ۱۱۲۰ ، ۱۱۳۲ نظم گزیده ۱۳۷۸ - ۱۳۷۸ نظم و نثر فارسی در ایران ۱۰۹۳ نفائس الباثر ۸۳۱

> قفحات الانس ۸۸۳ ففحات شيراز ۸۳۰

نفسیه ، رساله ۸۲۵ ، ۸۲۹ ، ۸۳۰ نقشبندیه ، رساله ۱۳۲ نگار دانش ۱۵۸۵ نگارستان مارا ۲ ، ۵

د ۱۹۸ ، ۱۹۷ ، ۱۹۲ ، ۱۹۸ ، ۱۹۸ هگارستان سخن ۱۹۸ ، ۱۹۸ ، ۱۹۸ ، ۱۹۸ ، ۱۹۸ ، ۱۹۸ ، ۱۳۱۰ ، ۱۳۱۰ ، ۱۳۱۰ ، ۱۳۲۰ ، ۱۳۲۰ ، ۱۵۹۹ ، ۱۳۲۰ ، ۱۵۹۹ ، ۱۳۲۰ ، ۱۳۲۰ ، ۱۳۲۰ ، ۱۵۹۹ ، ۱۳۲۰ ، ۱۵۹۹ ، ۱۳۲۰ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۳۲۰ ، ۱۵۹۹ ، ۱۳۲۰ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۵۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹ ، ۱۹۹

> \d() \(\forall \) \(\forall \

قگارستان کشمیر ۵۰ ، ۲۹ ، ۲۰۷ ، ۲۰۱ ، ۳۹۰ ، ۳۹۰ ، ۳۹۰ ، ۲۰۲ ، ۲۰۲ ، ۲۰۲ ، ۱۲۲۸ ، ۱۲۲۸ ، ۱۲۲۸ ، ۱۲۲۸ ، ۱۲۲۸

فگارستان منیر ۱۲۷۷ نلسن ۱۱۲۵ ، ۱۱۵۳ ، ۱۱۷۰ ، ۲۱۱۰ ۱۱۹۳،۱۱۹۱ ، ۱۱۸۵ ، ۱۱۹۳،۱۱۹۱

> فمکدان حقیقت ۱۲۲ فوادر العکایت ۲۸۷ ، ۸۳۰ فوباد: منیر ۱۳۷۷ فبونة انشا ۲۷۰ فور علی نور ۳۳۳ ، ۲۳۷ ، ۳۵۱ فور نامه ۹۱۱ ، ۹۱۳ ، ۲۳۲۲ ، ۲۳۲۵ فور و صفا ۱۳۷۰ ، ۲۸۲۲ ، ۲۲۲۵

وَاجِبِ الحَفظ ٢٣٢ ، ٥٥٣ : ٥٦٣ ، ٥٨٦ د ٥٥٨

واقعات کشمیر (اعظمی) ۱،۹۷،۹۷،۵۷ دی ۱۳۳ ـ وامق عذرا (مثنوی) ۳۲۵ ، ۲۲۲ ، ۳۳۲ ـ

وجادیه ۲۲۸ وجود مطلق (رساله) ۱۰۵۱ وجیز التواریخ ۲۲۰ ورد المریدین ۲۲۱ ، ۲۲۳ ، ۲۲۵ ، ۹۳۵ وسائل الاعظم ۹۱ ، ۹۰ وقایم کشمیر ۲۶

> هدایت الاعملی ۲۱۳ هدایة الصدر ۲۰۰۹ هشت اسرار ۱۳۳۱ هشت تمهید ۱۳۵۱ هفت احکام ۱۰۵۱ هفت اختر ۱۰۲۵

هفت أقليم ۲۱۸ ، ۲۲۴ ، ۲۸۳ ، ۲۸۳ ،

7>P> 7AP> 69.1 > A9.6 3 ***
7A.1 > A4.1 > A71 > A71 > A71 > A71 > A4.6 ***
A771 > A71 - Y41 > A41 > A61 > A6

هفت پیکر خسرو ۹۳۱

یادگار دوستان ۱۷۲۳ یادگار ۲۰۰

ید بیضا ۸۵۸ ، ۱۹۲۱ ، ۸۲۸ ، ۱۹۲۸ ، ۱۲۸

777 3 277 3 242 3 444 3 APA2 761(3 791(3 791)3 PA6127771 - 77713 72713 PA6127771 - AIA1

هفت دفتر م هفت منزل ، مثنوی ۲۹ هفت منوان ۱۲۵۵ هفت پیکر ۲۱۱۷ ، ۱۱۸۳ ، ۱۱۹۳ هفت کشور ۲۰۲ ، ۱۱۸۳ ، ۱۱۹۳ همیشه بهار ۲۰۸ ، ۲۰۹ ، ۲۵۲ ، ۲۲۵

حرف آفاز ا

در حدود چهل و سه سال پیش ، دوست دانشمند اینجانب آقای دکتر عبدالله چغتائی در مجله همایون (شماره سپتامبر ۱۹۲۲ع صفحه ۱۹۲۳) بروایت مرجوم حافظ محمود شیرانی ، برای اولین دفعه تذکر داد که: تذکره ای بوسیله مجلا اصلح تألیف شده است که دیگر امروز نسخهٔ ازان بجا نهانده است! اتفاقاً در سال (۱۹۵۵) نسخهٔ از همین تذکره از کلکسیون شخصی خانواده ای در شکارپور (سند) وارد کتابخانه شخصی دوست مرحوم اینجانب آقای بدرالدین خان درانی شد. حسب عادت، اینجانب از روی آن نسخهٔ کرم خورده ، نقلی قهیه کرده پیش خود نگهداشتم ، تا اینکه نسخه دیگر (باز هم کرم خورده) از همین تذکره بوسیلهٔ کتابخانهٔ ملی لیاقت ابتیاع گردید یا اینجانب هر دو نسخه را مقابله کردم و کمتر فرقی در آن از جیثیت مطالب دیدم ، اما از حیثیت ترتیب اسامی شعرا، این نسخهٔ سر تا سر باهم تفاوت دیدم .

سال پیش به پیشنهاد محترم جناب آقای بشیر احمد دار رئیس اکادمی بوجود اقبال که از موقع انتصابش یک محیط تازه و علمی در آن اکادمی بوجود آمده است و بتائید دوست مشفق جناب آقای ممتاز حسن که در نتیجهٔ توجهات خاص او چندین چراغ تألیف و تحقیق در زمینهٔ علم و ادبیات در گوشه و کنار این مملکت روشن شده است و فهرستی از موضوعاتی که مورد توجه مرجوم علامه اقبال بود، تهیه شد. ازانجمله موضوع تهیه تذکره ای

از شعرای کشمیر بود که علامه مزبور طی نامه ای بنام مرحوم مجدالدین فوق ، در خصوص اهمیت فوق العاده این موضوع، تذکره داده و بوی پیشنهاد کرده بود که: اقدامی درین مورد بعمل آورد!

* * *

اما هیچ تذکره ای در دسترس نبود که مختصراً در باره شعرای کشمیر تألیف شده باشد. البته اسمی از بعضی چنین تذکره ها در کتب دیگر آمده است مانند تذکرهای – حیات الشعرای – متین کشمیری و – تذکره شعرای – دیده مغول و تذکرهای که خود سکه جیون لال یا یکی از وابستگانش تألیف کرده بود، اما دیگر امروز نسخه ای ازان موجؤد نیست. البته اسم چند شاعر کشمیری ضمناً در بعضی کتب تاریخ و تصوف –که در کشمیر تألیف شده آمده است، مانند: واقعات کشمیر (یا تاریخ اعظمی) تالیف مجد اعظم کشمیری، و تاریخ حسن، و تاریخ مشاهیر کشمیر (یا رشی نامه)، و تحفة الاحباب تألیف نا معلوم، و اسرارالابرار داؤد خاکی، و خوارق السالکین احمد بن عبدالصبور نا معلوم، و فتوحات کبرویه شیخ عبدالوهاب، و فتوحات قادریه ملا جسین قادری، و تحفة الفقرای مجلد میراد تینگ، و خلاصة المناقب نورالدین جعفر قادری، و منقبت الجواهر حیدر بخشی،

* * *

در عرض پنجاه سال گذشته تنها کتابهای مختصری که راجع بشعرای مختصری که راجع بشعرای کشمیر بتالیف در آمده بقرار زیر است :

۱) شرح حال غنی کشمیری: تألیف اکبر شاه خان نجیب آبادی، درین کتاب گرد آورنده بشعرای دیدگر هم اشاره نموده است که بنحوی از انحاء منسوب بکشمیر بوده و بفارسی شعر میسروده اند:

- ۲) مزارالشعرا: مرحوم فوق در سال (۱۹۲۲) طبی مقاله ای اسم ده نفر از شعرای را برده است که در به مزارالشعرای کشمیر به مدفونند:
- ۳) بده شاه : شرح احوال سلطان زین العابدین بده شاه ، که طی آن مرحوم خوق ضمناً بعض اطلاعات مفیدی درباره بعضی از شعرای کشمیر را هم تسیه کرده است .
- ۱۳۵۲) نگارستان کشمیر: قاضی ظهورالحسن ناظم سیوهاروی بسال (۱۳۵۲) تاریخی در رد سگلدستهٔ کشمیر تألیف کرد، و درین کتاب در ضمن احوال سلاطین کشمیر احوال بعضی صوفیه و شعرای کشمیر را هم ذکر نموده است، ۵) کشیر: مرحوم دکتر غلام محیالدین صوفی کتابی در دو جلد بسال (۱۹۲۲) بزبان انگلیسی تألیف کرده که اولین کتاب مفیدی درین موضوع میباشد و در سال (۱۹۲۹) بوسیله دانشگاه پنجاب لاهور منتشر شده است و دیگر امروز کمیابست، ضمناً احوال بعضی شعرای کشمیر هم درین کتاب آمده است.
- ۲) بهارستان گلشن کشمیر: در تذکیره شعیرای هندوی کشمیری النسل است که به اردو یا فارسی شعر سروده اند و آنرا پاندیت برج کشن بیخبر و پاندیت جگموهن ناته رینه شوق بسال (۱۹۳۲) در دو جلد بزرگ تألیف و بطبع رسانیده اند. اما درین کتاب عدهٔ شعرای که اصلاً کشمیری بودند از چند نفر بیشتر تجاوز نمیکند :
- >) تذکره شعرای پارسی زبان کشمیر: که مشتملست بر اشعار منتخب و مختصر و احوال مختصر تر از سی شاعر پارسی گوی کشمیر که یازده سال پیش خواجه عبدالحمید عرفانی تألیف و در ایران منتشر کرده است: کلیه اطلاعات راجع بشعرا درین کتاب از ــ کشیر ــ مرحوم صوفی سابق الذکو

فقل گردیده است : این اولین تذکره ایست که در باره شعرای کشمیر جدیداً تألیف شده و مخصوصاً شعرای کشمیر را بایرانیان معرفی کرده است .

۸) فهرست شعرای کشمیر: در (۱۹۹۳) مجموعه ای از مقالاتی بوسیله دولت پاکستان بچاپ رسید که حاوی تنها اسامی (۲۵۲) شاعر فارسی گوی کشمیر بترتیب الفبا میباشد . ابن اولین فهرست مفصلی از شعرای کشمیر است که تا کنون تهیه شده است .

۹) ادبی دنیا: (شماره مخصوص بکشمیر). در مارس (۱۹۹۲) هاد عبدالله قریشی مدیر مجله اردوی ادبی دنیا مقاله مزار الشعرای کشمیر سابق الذکر از مرحوم فوق را برای اولین دفعه در مجله خود چاپ کرد و همچنین شرح حال و نمونه ای از اشعار (۲۹) شاعر فارسی گوی کشمیر را طی مقاله جداگانه آورده ، که بعقیده اینجانب اولین مقاله جامعی در بن موضوع میباشد.

(۱۰ نصرت: (شهاره مخصوص کشمیر) آقای حنیف رامی در سال (۱۹۰۰) شهاره مخصوص از مجله خود راجع بادبیات کشمیر انتشار داد که حاوی سه مقاله کشمیر در شعر فارسی و شعرای فارسی گوی کشمیر و از حفیظ هوشیار پوری و خنی کشمیری از منور کشمیری بود.

۱۱) پارسی سرایان کشمیر: که آقای دکتر تیکو در سال (۱۳۲۲ش) تألیف و در تهران بچاپ رسانیده است ، حاوی شرح احوال مختصر و نمونه اشعار (۲۰) بیست شاعر پارسی گوی کشمیر میباشد :

۱۷) ادبیات فارسی در پاکستان: که دکتر ظهورالدین احمد بسال (۱۹۶۳)

بزبان اردو تألیف و از لاهور منتشر کرده است . اما درین کتاب اسم تنها (۱۲) دوازده شاعر فارسی گوی کشمیر را آورده است که کاملا معروفیت و و شهرت دارند :

۱۳) شعرای فارسی کشمیر در عمد مغول: رساله دکترای آقای دکتر مجد ظفر است بزبان انگلیسی که طی آن اسم تنها (۲۰) شصت شاعر فارسی گوی کشمیر آمده است .

هر چند این کتابها و مقاله ها بعضی اطلاعاتی را درباره شعرای کشمیر بهم میرسانند، اما هیچ کتابی موجود نبود که بتوان آثرا درین موضوع کتاب جامعی قلمداد کرد. بنا براین کشف وجود ـ تذکره شعرای کشمیر ـ قالیف مجد اصلح بس غنیمت است.

* * *

احوال زندگانی مجد اصلح متخلص به میرزا مؤلف این تذکره، تاکنون در پرده خفا مانده است! چون نه خودش در تذکرهٔ خود مطلب مهمی درین موضوع نوشته است و نه دیگران درین مورد اطلاعاتی بهم رسانیده اند ، مجد اسلم خان متخلص به سالم پدر مؤلف از شعرای معروف کشمیر و شاگرد شیخ محسن فانی و بقول خان آرزو: پسر خوانده اخیرالذکر بود ، جد مؤلف ابدال بهت بروایت – تاریخ اعظمیل ا – از اعیان هنود کشمیر بود ، مجد اسلم مزبور بدست شیخ فانی اسلام آورد ، ۲ وی جزو ملازمین شاهزاده مجد اعظم شاه (م ۱۱۱۹ه) و مدتی در خدمت شاه عالم بهادر شاه (۱۹۱۹ه) و مدتی در خدمت شاه عالم بهادر شاه (۱۹۱۹ه)

۱- تاریخ امظمی صـ ۱۲۲

٧- ايضاً صـ ١٣٥

بود ، در زمان اقامت در گجرات فریضهٔ حج را نیز ادا کرد ،۱ وی شگفته رو و خوش صحبت بود و بسال (۱۱۱۹ه) فوت کرد .

از شرح حالی که مؤلف دریس کتاب از بعضی از خویشاوندان خود آورده است، میتوان پی برد که، وی از یک خانواده اهل علم و ادب بود . چنانکه شیخ مجد مومن بینا عموی بزرگش، و شیخ مجد مسلم صنعی عموی میانه و خسر او، و شیخ شمسالدین سامع عموی کوچک او بؤدند . این هر سه برادر باتفاق شیخ مجد اسلم بدست شیخ محسن فانی اسلام آوردند . همچنین شیخ عبدالسلام برادر مؤلف و شیخ قدرالدین اظهر (پسر سامع) و شیخ عبدالرحیم عاصی (پسر بینا) پسرهای عمویش و شیخ عبدالحمید از عموزادگانش شیخ مجد مسلم عمه زاده اش و شیخ عبدالله محرم نبیره شیخ مجد مسلم صنعی بودند .

مؤلف ملا عبدالحکیم ساطع را استاد خود نوشته است . چون پـدرش مدتی در دهلی بوده، بنا بر این میتوان گفت که تعلیم ابتدائی او در همان شمور صورت گرفته است . وی بر فارسی تسلط کاملی داشت . مؤلف تا بعـد از زمان مجد شاه در قید حیات بود :

* *

این تذکره مشتملست بر ذکر احوال و نمونهٔ اشعار (۳۰۵) شاعر فارسی گوی کشمبر. در ذیل شرح حال شعرا ، اطلاعات مهم زندگانی آنهارا نیاورده و تنها یک چند بیت شعر ازیشان بطور نمونه نقل کرده است ، بنا بر این قمیتوان بمقام و ارزش فنی و ادبی آنها یی برد ،

بقول مؤلف شعرای که : ذکر حالشان درین تذکره آمده است از زمان

⁴⁻ تاریخ اعظمی ۱۳۵

عالمگیر تا زمان مجد شاه میزیسته اند ، اما بعضی از شعرا از زمان پیشتر از عالمگیر بوده اند. این شعرا یا اصلاً اهل کشمیر بودند و یا بمناسبتی منسوب بکشمیر بوده اند . اما نسبت بعض ازین شعرا بکشمیر هنوز بتحقیق نه پیوسته است .

مولف درین کتاب در هیچ جا سال تألیف را ذکر نکرده است ، اما بدیهی است که این کتاب در زمان مجد شاه (۱۱۳۱–۱۱۲۱ه) تألیف شده است و از شرح حال شعرا در اکثر موارد نمیتوان پی برد که شاعر مورد بحث قبلاً فوت کرده یا در موقع تحریر در قید حیات بوده است . مثلاً در مورد وحدت (م۱۱۲۲ه) کلمه سه بودند سرا بکار برده ، و جنون (م ۱۱۳۳ه) را جزو متوفیان ذکر کرده ، و اسم شاه گلشن (م ۱۱۲۰ه) و شهرت (م ۱۱۳۳۵) را طوری آورده است که گویی هنوز در قید حیات بودند! اما در ذیل اسم قزلباش خان امید (م۱۱۵۹ه) کلمات سهوده سو سربوده سرا بکار برده که میرساند که وی تا آنواقعه فوت کرده بود . همچنین در دیباچه ، مجد شاه پادشاه (م۱۱۲۱ه) را زنده بیان کرده است. بنا بر این میتوان نتیجه گرفت که وی تألیف این کتاب را در حدود (م۱۲۲۸) بیایان رسانیده است،

ظاهراً مولف تألیف این کتاب را در کشمیر آغاز نموده و همانجا بانجام رسانیده است.

* * * *

اینجانب در ترتیب اسامی شعرا نسخهٔ آقا بدرالدین را اساس قرار داده و از نسخهٔ کتابخانهٔ ملی لیاقت در تصحیح متن آن استفاده کرده ام . همچنین در تصحیح مدن اشعار از ــ انیس العاشقین ــ (نسخهٔ دانشگاه پنجاب ـ

کلکسیون شیرانی) استفاده کرده ام: باوجود کهال دقت در بعضی موارد بعات کرم خوردگی بعضی کلمات را نتوانسته ام درست بخوانم و بنا بر این در چنین موارد نقطه ها گذاشته ام. بعض اشعار را که بعلت کاتب از وزن خارج شده بود _ و تصحیح آن از کتب دیگر هم ممکن نبود _ از بن کتاب حذف نموده ام ه

در اکثر موارد، اینجانب اطلاعات راجع بزندگانی شعرا را از سایر کتب نیز جمع آوری نموده ام ، جز در مواردی که چنین کاری از حدود قدرت اینجانب خارج بود . این مطالب را بعبارت اصلی این کتابها نقل کرده ام تا دیگر احتیاجی برجوع باین کتابها نباشد :

* *

همزمان با تصحیح و تحشیه این کتاب، که از فوریه (۱۹۹۷ع) تا اکتبر (۱۹۹۷ع) خود کتبی پیدا (۱۹۹۷ع) طول کشید، احوال و اشعار بعضی شعرای دیگر را هم در کتبی پیدا کردم که اسمی ازانها در تذکره اصلح نیامده بود، بنا بر ابن قرار شد که آنرا بصورت تذکره جداگانه ای چاپ کنیم.

* * *

در موقع تحشیه اینجانب از مجمع النفائس و گل رعنا و ریاض الشعرا و تذکره شعرای قدیم و صحف ابراهیم و میشه بهار و آفتاب عالمتاب و تعدادی از کتب و جنگهای دیگو استفاده کردهام، و کمتر تذکره ایست که مورد استفاده اینجانب قرار نگرفته باشد . اما فیلمهای از بعض تذکرها پیش اینجانب بوده که نتوانستم آنها را بخوانم . در هر حال این اولین دفع است که ذکر احوال و نمونهٔ اشعار بخوانم . در هر حال این اولین دفع است که ذکر احوال و نمونهٔ اشعار باعر فارسی گوی کشمیر را در یک کتاب واحد یکجا می بینیم .

هر چند فهرست دوستان گرامی که در عرض این هشت ماه باینجانب در تألیف این کتاب لطفهای فرموده اند ، طولانی است، اما اینجانب مخصوصاً از چناب آقای ٔ بشیر احمد دار که همواره موجب دلگرمی و تشویق اینجانب بوده و از دوست عزیز جناب آقای مسلم ضیائی که در تصحیح این کتاب ممد و معاون اینجانب بوده ، و همچنین از جناب آقائی نسیم امروهوی که در تصحیح و مقابله متن این کتاب بامن یاری و همکاری فرموده اند، صميمانه تشكر ميكنم.

 اگرخطائی در این کتاب از پنجانب سر زده باشد از خوانندگان ارجمند پوزش میطلبم و امیدوارم با بزگواری خزد بچشم اغماض خواهند نگر بست: خطای م ار ز من بی شعور، سر بر زد

بذيل عفو بيوشيد، اي سخن چينان ا

این کتاب جزو انتشارات اکادمی اقبالست که بمناسبت تاجیگذاری اعليحضرت عد رضا شاه بماوى آريا ممر شاهنشاه ايران و عليا حضرت فرح بماوى شمبانوى ایران تهیه و بطبع رسیده است ، و ایس امر صوجب بس افتخار و مباهات اینجانب میباشد:

كلاه گوشة دهقان، بآفتاب رسيد

سيد حسام الدين راشدي

كراچي ۱۴ اکتبر ۱۹۹۷ع

ميكويندا : افسانه از افسانه مي خيزد ! و اين حقيقت است!! همزمان

با تصحیح و تحشیه ــتذکره اصلحــ عده ای از شعرا بچشم خوردند که اصلح اسمی از آنهـا نبرده است، و بنا بر این تصمیم گرفتیم ذکر حال و نمونهٔ

گذارش اینجانب بر تذکرهٔ شعرای کشمیر مجلد اواء .

اشعار آنهارا بهما تذکره ضمیمه کنم! اما چون عده آنها به سیصد رسید، دیگر فکر ضمیمه را ترک گفته تصمیم گرفتیم، کتابی جداگانهای برای این منظور ترتیب دهیم. اینک بصورت تکمله ای بر ـ تذکره اصلح ـ تقدیم خوانندگان گرامی میگردد.

نظر باینکه عده این شعرا از سیصد گذشة است آنرا به دو جلدا چاپ میکنیم و دیگر اکنون این تذکره و ئندکره اصلح مجموعاً ذکر حال بیش از شش صد نفر را خواهد داشت ۲. این اولین دفعه است که مجموعه ای از شعرای کشمیر بدین مفصلی ترتیب داده شده است.

* * *

در ترتیب این تذکره سعی شده است هر چه در بارهٔ ادبیات فارسی در کشمیر بدست آمد اینجا ذکر شود. نظر باین مطالبی از کلیهٔ تذکره های چاپی و منابع دیدگر و دواوین شعرا و همچنین چندین تذکره غیرچاپی مانند: گل رعنا، مجمع النفائس، ریاض الشعرا، مذکر احباب، آفتاب عالمتاب، صحف ابراهیم و تذکره شعرای قدیم برای اولین دفعه اینجا گرد آوری شده است، هرچه در باره این شعرا کتابها آمده است، بترتیب زمانی، عیناً نقل گردیده تا خوانندگان عزیز دیگر از زحمت مراجعه بدین کتابها فارغ شوند! و هر چند چنین طریق کار موجب تکرار بعضی مطالب شده است اما بدینوسیله هر چند چنین طریق کار موجب تکرار بعضی مطالب شده است اما بدینوسیله می توانیم پی ببریم که نویسندگان متاخر تا چه جدی از پیشینان مطالب را عیناً یا مختصراً نقل کرده اند. هر چند از تکرار اشعار احتراز شده است؛ عیناً یا مختصراً نقل کرده اند. هر چند از تکرار اشعار احتراز شده است؛

۱- بالاخر در چهار جلد به اتهام رسید .

۲- حاریست بر شرح حال ۹۷۸ شعرای فارسی گوی کشمیر .

اما باوجود این ، در بعضی موارد اشعاری مکرر نقل گردیده و این تکرار در اکثر موارد تعمداً نبوده بلکه سهواً صورت گرفته است .

* * *

بعضی اطلاعات مفیدی را در حاشیه آورده ایم . غیر از اشعاری که در قل قذکره ها آمده است، بعضی اشعار را از دواوین شعرا انتخاب کرده ، نقل کرده ایم ، مخصوصاً در مورد شعرای که هر چند دیوان اشعار شان چاپ شده اما در ایران در دسترس عموم قرار نداشته است . در دوا وین و مجموعه اشعار شعرا هر چند در بارهٔ کشمبر آمده است اینجا نقل گردیده ، و حتی گاهی بعضی مثنویهای چابی و غیر چاپی را هم آورده ایم تا مگر اقلا مجموعهٔ جامعی از شعرای کشمیر بوجود آورده باشیم .

همچنین سعی شده است، هرچه در بارهٔ اماکن چغرافی و باغها و سایو مقامات و وقایع تاریخی بشعر فارسی بدست آورده ایم، یکجا گرد آوری شدد! و ضمناً قطعات تاریخ، راجع باشخاصی یا وقایعی یا آنچه روی ساختهانها و مقبره ها ثبت گردیده ، اینجا نقل گردیده است. این مطالب فه تنها از فظر ادبی دارای اهمیت میباشد بلکه از لحاظ مطالعه تاریخی نیز ارزش فراوانی دارد.

عکس و نقشه های باغها و مقامات تاریخی که ذکری ازان درین اشعار آمده است به اشعار آمده است به نیز از کتب قدیم تهیه شده و اینجا نقل شده است به همچنین عکسهای از مقبره های شعرا و یا حتی از خود شعرا را، هر کجا بدست آمده، درین کتاب آورده ایم! مانند تمثال ظفر خان احسی و تصویری از محفل وی با حضور سایر شعرا و شبیه عکس قدسی مشهدی.

* * *

شرح حال و اشعار تقریباً تهام شعرای مهم و ردیف اول که به کشمیر قسبتی دارند درین تذکره آمده است، مانند غنی و فانی و صرفی و کلیم و قدمی و سلیم و احسن و آشنا و فیضی و الهمی و جویا و توفیق و شیدا و صیدی و صائب و طالب و امثال آنها ، همچنین احوال خانوادهٔ فیضی، هر چه در شعر و نثر آمده است، اینجا گرد آوری شده است. مثلاً شعرهای فیضی و یک نامه غیر مطبوعه پدرش شیخ مبارک ، و هر چه برادرش ابوالفضل درباره خانواده خود نوشته است . درین مورد سعی شده است که در باره این خانواده فوق العاده مهم ، هر چه بدست آمد اینجا نقل گردد . ا

در بعضی موارد بعضی وقایعی ذکر شدهاست ـ که از حیث مطالعه روانشناسی و فرهنگی آن دورهـ دارای بس اهمیت میباشد، مانند گروه ساز پها و مخاصمتها و رقابتها و دوستی های شعرا :

* * *

در تمهیه مطالب این تذکره عده ای از دوستان باینجانب که ک و یاری فرموده اند ، اینجانب از همه آنها سپاسگذارم ، مخصوصاً از چناب آقای سیله غلام حسین شاه کاظمی مظفر آبادی و دوست عزیز جناب آقای اجمد حسین قلعداری خیلی متشکرم که بعضی اطلاعات ذی ارزشی را برای این کناب تمهیه فرموده اند ، همچنین از دوست محترم جناب آقای جمید احمد خان رئیس دانشگاه پنجاب تشکر و امتنان را دارم که اجازه فرمودند بعضی خزینه های سرمهر — (سر بسته) کتابخانه آن دانشگاه برای اینجانب مفتوح گردد تا بتوانم ازانها استفاده کنم ، علاوه بر اینها دانشمند گرامی جناب آقای سرهتگ خواجه

۱ . فیضی در جله سوم ثبت گردیه .

عبدالرشید و ناظم اعلی موزه ملی جناب آقای اشفاق نقوی و 'روح و روان ' انجمن ترقی اردر جناب آقای خواجه مشفق بعضی کتب و نوشته های خطی را برای چندین ماه در اختیار اینجانب گذاشته تا مورد استفاده اینجانب قرار بگیرد، همچنین رئیس کتابخانه اداره باستان شناسی جناب آقای محمود بیک در تهیه عکسما و نقشه های ٔ باینجانب معاونت فرمودند که موجب تشکر اینجانب میباشد، همچنین از جناب آقای سید غلام رسول شاه معاون رئیس کتابخانه دانشگاه پنجاب و جناب آقای ملک احمد نواز متصدی قسمت کتب خطی آن دانشگاه،

این کشاب عناسبت تاجگذاری اعلیحضرت بهد رضا شاه پهلوی آریا مهر شاهنشاه ایران و علیا حضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران تهیه و طبع گردیده که موجب افتخار اینجانب میباشد ،

ــ سيد حسام الدين راشدي

کراچی ۲۲ اکتبر ۱۹۹۵ع

9 0 0

اینک جلد دوم ستذکرهٔ شعرای کشمیر تالیف اینجانب بحضور خوانندگان گرامی تقدیم میگردد . این مجلد ذکر احوال و اشعار منتخب از (۵۳) شاعر را از ردیف حرف (ص) تا (غ) را شاملست . اینجانب سعی کرده ام تا تیام اطلاعات ضروری از احوال شعرا را اینجا بگنجانم .

* * *

غیر از احوال شعرا، بعضی اطلاعات مفیدی را در پنجا آورده ایم ، مثلاً از دیوان صائب به (۳۷) نسخه از دیوانش اشاره رفته است که یا بخط خودش است یا بخط شاگردش عسارف تبریزی ، یا معاصر یا قریبالعمه

شاعر میباشد. عکس بعضی نسخه های نادری را هم اینجا آورده ایسم. امیدواریم دیگر نسخه ای از دیوان صائب نهانده که در این فهرست نیامده باشد: عکسهای متعددی از آرامگاه صائب و بعضی اطلاعات تاریخی دربارهٔ آن را نیز اینجا آورده ایم.

شرح حال شیخ یعقوب صرفی که از جمله شعرای بزرگ کشمیر بوده میرای اولین دفعه درین کتاب یکجا گرد آوری شده است، و همچنین است شرح حال طالب آملی . در ذیل اسم طغرای مشهدی که کشمیر را بعنوان وطن خود برگزیده بود _ غیر از احوال زندگانی او، چهار رساله اش بنام _ تعداد النوادر _ و _ رساله فردوسیه _ و _ رسالهٔ تجلیات _ و تذکرةالاتقیا _ واکه مربوط بکشمیر میباشد، اینجا نقل کرده ایم .

در ضمن ذکر احوال عرفی مقدمهای بر دیوانش از عبدالباقی نهاوندی و یک نامهای از ابوالفضل را نقل کرده ایم که ظاهراً از نظر مرحوم مولانا شبلی نگذشته است و الاً در مورد مناسبات عرفی و فیضی مورد استفاده وی قرار میگرفت .

خواجه عزیز شاعریست از زمان میان غالب و اقبال که غالب را دیده و با اقبال آشنائی داشته است: وی از اهالی کشمیر بود، هر چند به لکهنو مهاجرت کرده بود، اما با اهل وطن خود مرتب روابطی داشته است. قصیده و مثنوی او در وصف کشمیر را برای اولین دفعه بتهام و کهال اینجا نقل کرده ایم: در ذیل اسم امیر کبر سید علی همدانی – که در کشمیر همان حکمی را دارد که معین الدین چشتی درین شبه قاره دارد – هر چه از وی بهدست آورده ایم: مثلا رساله منهاج العارفین – را کاملا و منتخبی از رساله به چهل اسرارش – را اینجا نقل و همچنین بعضی عکسهای مربوطه را

هم چاپ کرده ایم :

بعلاوه از ملا طاهر غنی —که دومین فردیست که از خاک کشمیر برخاسته است و در تاریخ کشمیر بعنوان ستونی شناخته میشود احوال زندگانیش را بتمام و کمال تهیه کرده اینجا نقل کرده ایم .

* * *

جلد سوم که آخرین جلد این تذکره مییاشد ، همزمان با همین جلد چاپ میگردد و مشتملست بر ذکر احوال و اشعار شعرای در ردیف حرف (ف) تا (ی) . درین جلد فهارس و منابع و جدول و بقیه عکسهای راجع به هر سه جلد را میاوریم . ۱

در آخر باید اضافه کنم که اینجانب هیچ ادعائی ندارم ازینکه، هرچه در ین کتاب دربارهٔ شعرا گرد آوری شده است، حکم حرف آخر را دارد! اما باید اذعان کرد که: حتی المقدور سعی کرده ام هر چه بیشتر اطلاعاتی در بارهٔ این شعرا اینجا گنجانیده شود تا تسمیلاتی در راه تحقیق و تدقیق در بارهٔ این شعرا فراهم گردد.

بحرفی میتوان گفتن تمنای جمانی را من از ذوق حضوری طول دادم داستانی را

نظر باهمیت این مطالب من هیچگاه راه ایجاز نه پیموده ام. درین مورد باید از دوستان مشفق آقای ممتاز حسن و چناب بشیر احمد دار اظهار امتنان بکنم که هیچوقت در این راه از تشویق و دلگرمی اینجانب کوچکترین کوتاهی نفرمودند! و بنا بر این هر چه تحسین و آفرینی که خوانندگان عزیز در

۱- این جلد از حرف (ف) تا (م) است. جلد چهارم از حرف (ن) تا (ی) تالیف شد که اکنون در دست خوانندگان گرامی تقدیم هست.

مورد تسیه این مطالب نادری دارند ، سزاوار این دوستان ارجمند میباشد ،

از خوانندگان گرامی انتظار دارم اگر اشتباهی یا کوتاهی از یه جانب در تألیف این کتاب سرزده باشد، باینجانب با کهال لطف ازان آگاه سازند تا در آینده در صورت امکان اصلاح گردد:

مانند جلد اول، این کتاب نیز بمناسبت تاجگذاری اعلیعضرت بهد رضا شاه پهلوی آریا سهر شاهنشاه ایران و علیا حضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران تهیه و چاپ گردیده است :

بهر بلبل ، تحفهٔ دیگر بدست ما نبود بوی گل، در دامن باد صبا، پیچیده ایم

> کراچسی اُول فوریه ۱۹۲۸ع

_ سيد حسام الدين راشدي

0 0 0

جلمه سوم تذکره شعرای کشمیر تألیف اینجانب که اینک بمدست خوانندگان ارجمند میرسد ، تنها حاوی حال و اشعار (۲۹) شاعر از ردیف (ف) تا (م) میباشد (نه چنانکه سابق قرار بود از حرف (ف) تا (ی) باشد) و احوال و اشعار شعرای مهمی مانند فانی و فیضی و قدسی و کلیم و گویا و ماهر و منبر را شاملست .

درین جلد مئنوی فایز در وصف باغ علی آباد برای اولین دفعه چاپ میگردد. همچنین نامهٔ شیخ مبارک دربارهٔ احوال خانواده اش بعقیده اینجانب تاکنون چاپ نشده اینک اینجا چاپ میگردد. قصیده علی نقی کمره در مدح فیضی نیز بچاپ فرسیده و تنها دو سه بیت آنرا سید

آزاد بلگرامی نقل کرده بود ، اینک از لطف دوست عزیز آقای احمد گلچین معانی ، کاملش اینجا نقل میگردد . همچنین قطعه تاریخ سید ابو طالب کاشی ممناسبت فوت فیضی هم چیز تازه ایست .

بعلاوه ، متن کامل _ مثنوی قدسی مشهدی _ و _ مثنوی بهار جاوید _ منیر لاهوری را اینجا آورده ایم تاکنون چاپ نشده بود: در ذیبل اسم منیر _ منشات _ وی را بعقیده اینجانب برای اولین دفعه مورد استفاده قرار گرفته است: همچنین مطالبی که از _ مجمع النفائس _ و _ ریاض الشعرا _ و _ مرات آفتاب نما _ و _ گل رعنا _ و _ صحف ایراهیم _ وغیره که قاکنون چاپ نشده و بنابر این در دسترس عموم قرار ندارد ، در اکثر موارد برای خوانندگان گرامی تازگی دارد :

همینطور در بارهٔ کشمیر و باغها و نزهتگاههای آن، هر چه در شعر یا نثر فارسی آمده اینجا نقل گردیده است. و نقشه های را که به نصف سدهٔ پیش تعلق دارد، اینجا نقل کرده ایم. همچنین عکسهای از باغها تهیه گردیده تا خوانندگان عزیز بتوانند از شعر شعرای کشمیر بیش از بیش استفاده کنند، بعلاوه درین جلد مثنویهای طولانی سر شاعر بزرگ فارسی بنام قدسی و کلیم و منبر در وصف کشمیر را تهاماً نقلی کرده ایم تا خوانندگان ارجمند بتوانند از نظر فن و احساسات شاعر نسبت بکشمیر ارزیابی بکنند،

از مطالبی که درین کتاب آمده است میتوان بآسانی پی برد که، هر چه شعرای فارسی در بارهٔ کشمیر سروده اند در وصف هیچ جای دیگر و حتیل هیچ مملکتی هم نسروده اند! و میتوان گفت که شاید شعرای زبانهای دیگر هم نسروده باشند!! اگر تیام اشعاری که بوصف کشمیر بفارسی سروده شده است، یکجا گردآوری شود، افلا دو برابر حجم کلیه آثار سعدی خواهد بود! و این افتخار شاید نصیب هیچ جای دیگر نشده باشد!

این جلد سوم تذکره اینجانب نیز عناسبت خجسته تاجگذاری اعلیه ضرت عد رضا شاه پهلوی آریا سهر شاهنشاه ایران و علیا حضرت فرح پهلوی شهبانوی ایران قمیه و چاپ گردید است که باز موجب مباهات نگارنده میباشد:

ز مدح شاه ، بود خامه را زبان کوتاه فغان که ، قصر بلند است و ریسمان کوتاه ز کسنگر شرف و پسیش طاق اجلالش کمنـد دانش ما سست و ریسمان کوتاه

> کراچی ۵ آوریل ۱۹۹۸ع

ــ سيد حسام الذين راشدي ١

۱- ترجمه فارسی دوست عزیز آفای دکتور سید علی رضا نقوی کـرده است ، راقم الحـروف از لطف این جوان دانشمند بسیار بسیار مشکرم .

Copyright

Coyies Price 1000 35/-

TADHKIRA SHU'RAI KASHMIR

SAYYID HUSSAMUDDIN RASHDI

Vol. IV